הלכה · שולחן ערוך · מפרשים

חידושי מהריו וידקר

רבי יהושע וידרקר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי מהריו וידקר

רבי יהושע וידרקר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-מהריו-וידקר/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 9
סימן ב 12
סימן ג 12
סימן ד 12
סימן ח 13
סימן ט 13
סימן י 13
סימן יא 14
סימן יג 14
סימן יד 14
סימן טז 15
סימן כא 16
סימן כה 16
סימן כז 16
סימן כח 16
סימן ל 17
סימן לב 17
סימן לג 19
סימן לד 19
סימן לה 19
סימן לח 20
סימן לט 20
סימן מ 20
סימן מא 20
סימן מב 20
סימן מד 21
סימן מו 22
סימן מז 22
סימן מט 23
סימן נא 23
סימן נג 23
סימן עה 29
סימן עו 29
סימן עח 29
סימן עט 29
סימן פב 30
סימן פז 30
סימן פח 31
סימן פט 31
סימן צ 32
סימן צא 33
סימן צג 33
סימן צו 34
סימן צט 34
סימן קא 34
סימן קח 34
סימן קי 36
סימן קיד 36
סימן קטז 36
סימן קיז 36
סימן קכא 37
סימן קכד 37
סימן קכח 37
סימן קל 40
סימן קלא 40
סימן קלב 40
סימן קלה 41
סימן קלט 42
סימן קמא 42
סימן קמג 42
סימן קמד 44
סימן קמז 44

סימן קמט 45
סימן קנ 45
סימן קנא 45
סימן קנב 46
סימן קנג 47
סימן קנד 64
סימן קנו 66
סימן קנח 69
סימן קנט 71
סימן קס 72
סימן קסה 73
סימן קסו 73
סימן קסח 76
סימן קסט 76
סימן קע 77
סימן קעא 78
סימן קעב 78
סימן קעד 79
סימן קעז 79
סימן קעח 79
סימן קעט 80
סימן קפ 80
סימן קפא 80
סימן קפב 81
סימן קפג 81
סימן קפד 82
סימן קפה 83
סימן קפח 83
סימן קפט 83
סימן קצא 84
סימן קצה 84
סימן קצו 85
סימן קצז 90
סימן קצט 90
סימן רא 90
סימן רב 91
סימן רד 95
סימן רה 95
סימן רו 96
סימן רח 96
סימן רט 96
סימן רי 97
סימן ריא 98
סימן ריב 98
סימן ריג 99
סימן רטו 99
סימן רטז 99
סימן ריח 100
סימן ריט 100
סימן רכא 100
סימן רכג 101
סימן רכד 101
סימן רכה 101
סימן רלא 102
סימן רלב 102
סימן רלג 102
סימן רלד 102
סימן רלה 103
סימן רלט 103
סימן רמ 103
סימן רמב 104
סימן רמג 105
סימן רמד 105
סימן רמו 106

סימן רמח 106
סימן רנא 107
סימן רנב 107
סימן רנג 107
סימן רנד 108
סימן רנה 108
סימן רנז 108
סימן רס 109
סימן רסב 109
סימן רסג 109
סימן רסה 110
סימן רסו 111
סימן רסז 111
סימן רסח 111
סימן רסט 112
סימן רעא 112
סימן רעג 113
סימן רעד 113
סימן רעה 114
סימן רעח 114
סימן רעט 115
סימן רפ 115
סימן רפא 115
סימן רפב 116
סימן רפד 116
סימן רפו 116
סימן רפח 116
סימן רפט 116
סימן רצ 117
סימן רצו 117
סימן רצח 117
סימן ש 118
סימן שא 118
סימן שב 119
סימן שג 119
סימן שה 120
סימן שו 120
סימן שז 123
סימן שח 130
סימן שט 134
סימן שי 134
סימן שיא 135
סימן שיב 136
סימן שיג 136
סימן שיד 137
סימן שטו 137
סימן שטז 138
סימן שיז 138
סימן שיח 138
סימן שיט 139
סימן שכ 140
סימן שכא 140
סימן שכב 140
סימן שכג 141
סימן שכה 141
סימן שכח 142
סימן של 144
סימן שלא 144
סימן שלד 144
סימן שלו 144
סימן שלז 146
סימן שלט 146
סימן שמ 148
סימן שמב 148

סימן שמג 149
סימן שמה 149
סימן שמו 152
סימן שמז 153
סימן שמח 154
סימן שמט 154
סימן שנ 154
סימן שנב 154
סימן שנד 155
סימן שנה 155
סימן שנז 155
סימן שנח 155
סימן שס 157
סימן שסא 157
סימן שסב 157
סימן שסג 159
סימן שסד 161
סימן שסה 161
סימן שסו 163
סימן שסז 165
סימן שסט 165
סימן שע 166
סימן שעא 167
סימן שעב 167
סימן שעד 168
סימן שעח 168
סימן שפ 169
סימן שפב 169
סימן שפד 169
סימן שפו 169
סימן שצב 170
סימן שצה 170
סימן שצז 170
סימן שצח 170
סימן תד 171
סימן תה 171
סימן תו 172
סימן תח 172
סימן תטו 173
סימן תיז 173
סימן תכט 173
סימן תלא 173
סימן תלב 174
סימן תלג 174
סימן תלד 174
סימן תלח 175
סימן תמא 177
סימן תמב 178
סימן תמז 180
סימן תמח 183
סימן תמט 186
סימן תנד 189
סימן תנה 190
סימן תנז 191
סימן תנט 192
סימן תס 192
סימן תסא 193
סימן תסב 193
סימן תסו 194
סימן תסז 196
סימן תסח 197
סימן תסט 198
סימן תע 198
סימן תעא 200

סימן תעב 200
סימן תעג 201
סימן תעד 201
סימן תעה 201
סימן תעו 201
סימן תעז 202
סימן תעח 202
סימן תפב 202
סימן תפו 203
סימן תפח 203
סימן תפט 203
סימן תצ 204
סימן תצב 204
סימן תצג 213
סימן תצד 213
סימן תצה 213
סימן תצו 214
סימן תצז 215
סימן תקז 215
סימן תקט 216
סימן תקיא 216
סימן תקיב 217
סימן תקיג 217
סימן תקיד 218
סימן תקיט 218
סימן תקכו 218
סימן תקכז 220
סימן תקכח 222
סימן תקכט 223
סימן תקלא 223
סימן תקלג 224
סימן תקלו 224
סימן תקלז 225
סימן תקלט 225
סימן תקמ 226
סימן תקמד 226
סימן תקמה 226
סימן תקמו 227
סימן תקמט 227
סימן תקנ 228
סימן תקנא 228
סימן תקנב 231
סימן תקנג 231
סימן תקנד 232
סימן תקנה 232
סימן תקנט 233
סימן תקס 234
סימן תקסא 234
סימן תקסב 240
סימן תקסה 240
סימן תקסו 241
סימן תקסח 242
סימן תקסט 243
סימן תקעא 243
סימן תקעד 243
סימן תקעה 244
סימן תקעט 244
סימן תקפ 244
סימן תקפא 245
סימן תקפב 246
סימן תקפג 246
סימן תקפה 247
סימן תקפו 247
סימן תקפח 248

סימן תקפט 249
סימן תקצ 249
סימן תקצא 250
סימן תקצב 251
סימן תקצג 251
סימן תקצה 251
סימן תר 252
סימן תרג 257
סימן תרד 259
סימן תרה 261
סימן תרו 261
סימן תרז 262
סימן תרח 262
סימן תריא 263
סימן תריב 263
סימן תריד 264
סימן תרטו 264
סימן תרטז 265
סימן תריז 265
סימן תריח 265
סימן תרכא 266
סימן תרכב 267
סימן תרכג 267
סימן תרכד 267
סימן תרכה 267
סימן תרכו 268
סימן תרכט 269
סימן תרל 270
סימן תרלא 273
סימן תרלב 273
סימן תרלד 273
סימן תרלו 274
סימן תרלז 275
סימן תרלח 279
סימן תרלט 280
סימן תרמ 280
סימן תרמה 280
סימן תרמו 281
סימן תרמז 284
סימן תרמח 284
סימן תרמט 287
סימן תרנא 306
סימן תרנג 309
סימן תרנה 309
סימן תרנו 310
סימן תרנח 311
סימן תרס 314
סימן תרסה 314
סימן תרע 317
סימן תרעא 325
סימן תרעב 326
סימן תרעג 327
סימן תרעו 330
סימן תרעז 331
סימן תרפד 332
סימן תרפה 334
סימן תרפו 335
סימן תרפז 337
סימן תרפח 338
סימן תרצ 338
סימן תרצא 339
סימן תרצה 340
סימן תרצו 342

סימן א

רבי יהושע וידרקר ז"ל

ב"ה הקדמה קצרה:

אמר המחבר. במה אכף ובמה אקדם לנורא עלילה. על כל ברכה וברכה תהלה. ובפי אין מלח. אתה ה' ידעת כולה. את יגיע ועמלי בתורתו הקדושה. תורה צוה לנו משה. לקהלת יעקב היא מורשה. ובכל מיני קדושות היא מפורשה. מבלי תערובות לימודי חולין לקודש מקודשה. כאשר הורוני רבותי הגאונים וקדושים אשר בארץ החיים נשמתם. ובחמלת ד' עלי חדשתי הרבה חידושים בגפ"ת על הרבה מסכתות ועל חלקי הש"ע אשר אתי בכתובים. אמנם לא אכחד תחת לשוני אשר לא עלתה על דעתי מעולם להדפיס דבר מחידושי. יען ידעתי מיעוט ערכי. ומה אני אשר אתיצב לפני בני ענק גדולי התורה להראות להם בית נכאתי הדל והרזה. ואלה מזה המקנאים בעם ויביטו על כל דבר בעין מלא קנאה וביטול ויניעו ראשם באומרם הגם שאול בנביאים. ואולם סעיפי ישבוני הן הימים באים. ושנותי גדים ונעים. יחלופו ויעברו כרגעים. וצבא לאנוש עלי חלד. ובמה יזכה נער את אורחו להתיצב לפני שוכן רומח. תולה ארץ

על בלימה. הלא במעשיך הדלים והרזים תלבש בושה וכלימה. וע"כ התנערי מעצלותיך ומתרדמותיך אולי תוכל לעשות דבר אשר זכות הרבים יהא תלוי בך. ואולי אחר שני חייך יאמרו בביהמ"ד דבר הלכה משמך לאמיתה של תורה. ואז יהא חלקך בעולם שכולו טוב ואורה. ויפה פי' הגאון בבי"צ ז"ל דברי הש"ס (שבת קנ"ב) בני גלילאי אמרו עשה דברים לפני מטתך בני יהודא אמרו עשה דברים לאחר מטתך ול"פ מר כי אתרי' ומר כי אתרי' דהכונה דבני גלילאי דהוי עשירים ויכלו לעשות צדקה בחייהם וזהו לפני מטתך משא"כ בני יהודא דל"ה עשירים רק ת"ח עשו דברים לאחר מטתך שיאמרו משמם דבר הלכה. והנה לשי' רש"י (שבת ע"ח) דבני גלילאי היו עניים ע"ש י"ל כונה אחרת בדברי הש"ס הנ"ל דידוע דעיקר יסוד אשר כל היהדות תלוי בה היא החנוך להבנים שילכו בדרך התורה והמוסר ולא יקלקלו אורחותם ח"ו בלימודי חכמות זרות ויעשו זאת לעיקר ולימוד התורה יעשו לטפל ושפחה יירש גבירתה. והנה מטה רומזת להבנים אשר ילדו מלשון שאמרו ביאע"ה שהי' מטתו שלימה וכאשר אמרתי הכונה שקשרו פסחיהן בכרעי המטה (ע' תוס' ב"ק פ' א' ד"ה מהו) דגם של יצי"מ דהיו ישראל ערום וערי' והי' זאת רק בזכות הבנים שיגדלו לתורה. וכבר אמרו בנדרים הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה ומשו"ה בבני גלילאי שהיו בני עניים אמרו דהעיקר שיעשו דברים לפני המטה שילדו בנים כאלו שיהי' מהם דור ישרים יבורך. וידוע שיסוד גדול לזה היא

קדושת הזיווג וזה לפני מטתך. אבל בני יהודא דהיו עשירים וע' שבת (קי"ט א') לא יכלו כולם להתפאר בזה וע"כ עשו העיקר להחזיק לומדי תורה וזה לאחר המטה וז"ש מר כי אתרי' ומר כי אתרי'. וזה י"ל בכונת הקרא (יחזקאל ג') ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד ד' ממקומו דהעיקר הוא דאחר שתשאני רוח ד' למקום שנלקחה משם ישמע אח"כ דבר הלכה משמו וגם ע"י בניו יתברך שמו בעולם ורק אל זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא. ורק זאת הנעוני להביא מעט מחידושי על מזבח הדפוס וחלק או"ח יצא ראשונה באשר לו הקדימה. ואקוה כי לומדי תורה ימצאו בו דברים נפלאים בחריפות ובקיאות והי' זה שכרי אשר הלומדים יעיינו בם. והשי"ת יעזרני שאוכל לישב במנוחה ולהגות בתורת ד' תמימה. ולהדפיס חידושי ושו"ת על יתר חלקי הש"ע. ואזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצות ואזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות וזה היא הד' אמות של הלכה שנשאר לו להקב"ה בעולמו אחר שנחרב ביהמ"ק כאשר ביאר הח"ס זצ"ל. ונזכה לראות בישועות ישראל ובביאת ינון שמו בב"א:

אנא אבי שבשמים זכר נא לנשמת אבי המנוח הרבני המופלג החסיד מו"ה יעקב ע"ה ואמי מורתי הצנועה החסידה מ' רוזא ע"ה וכל מגמתם וחפצם הי' לגדרני לתורה ולתעודה וליראת ד' טהורה ובשכר זה יברור ד' בברור החיים את נשמתם ובג"ע תהא מנוחתם:

ואלה יעמדו הברכה אנא ד' תצליח ותושיע לז' הרבנית הצנועה והחסידה מ' אסתר ברינא ת' בת הרבני החסיד הנכבד מ' אליעזר ליפא ע"ה נכדת הגה"ק בעהמח"ס הנורא הגאון צבי זצ"ל ואת בתנו הצנועה מ' רחל ת' עם בעלה הרב הה"ג מו"ה חיים צבי נ"י ואת בתנו הצנועה מ' שרה גלדא עם בעלה המופלג מו"ה יעקב גאדל נ"י ואת בננו המופלג היקר מו"ה ישראל נ"י ואשתו מ' מלכה ת' ואת בננו מו"ה אליעזר נ"י ואשתו מ' גיטל ת' ואת בתנו הצעירה החשובה מ' רבקה ת' ובעלה המופלג מו"ה דוב בערל נ"י ואת צאצאיהם ויו"ח המסולאים מפז, אנא שוכן שמים יורם קרנם בכבוד ועושר והצלחה כל ימי חייהם וארא מהם נחת לאורך ימים ושנים: ומברכתי אברך בשלום אכסניא היא שלום העיר פרעמישלא אשר אני גר בה זה כשבע עשרה שנים ומחזיקים אותי בפרנסה בכבוד למען אוכל ללמוד בהרחבת הדעת, אתה ד' תשלח להם לכל או"א ברכה והצלחה במע"י ושלום בבתיהם ונחת ביוצאי חלציהם כנפש וחפץ המחבר:

סימן א:

מג"א ס"ק ח' העלה דמשו"ה כ' הטור וש"ע עולה קודם משום דמכפרת אעשה ואין לך אדם מישראל שאינו מחויב עשה ע"ש וע' ש"ס מנחות (ד' ב') וברש"י שם דביולדת

העולה מכפר והחטאת מכשיר ע"ש משא"כ חטאת לא מצינו בשום מקום שיהי' מכשיר ומשו"ה י"ל קצת דעולה קודמת:

מג"א ס"ק י"א במ"ש בשם הטור דאחר אשם יאמר יה"ר. וע' א"ר ומחה"ש בשי' הרמב"ם דאשם בעי ידיעה בתחלה אבל הטור ס"ל דאשם לא בעי ידיעה בתחילה ול"ה כחטאת ע"ש וצ"ע מהש"ס זבחים (י' ב') והאיכא אצבע ואיכא חודה וכו' ואמאי ל"ק הא דחטאת בעי ידיעה ולא באשם ומוכח לכאורה כשי' הרמב"ם דגם באשם בעי ידיעה בתחילה אבל י"ל דהתם לא קאמר רק החילוק דבשניהם כשהם באים אבל החילוק במה דזה בא ולא זה לא קאמר וע' כה"ג תוס' נזיר (ד' א') לענין נזיר סתם ונזיר שמשון תי' כה"ג ע"ש. ומ"ש בשם מהר"י ומהר"ח וב"י דהכונה אשם נזיר טמא דבא בנדבה. ע' כריתות (כ"ו א') אמר רשב"י אין לך דבר שבא לבטלה אלא אשם נזיר טמא בלבד ע"ש וצע"ק וע' תוס' נדה (ע' א') ד"ה למחרת חקרו אי ספק נזיר טמא מביא גם אשם או לא ע"ש וע' מנחות (צ' רע"א) הקשה הש"ס אשם נדבה מי איכא וכו' ע"ש ול"ק האיכא בנזיר טמא וע' זבחים (פ"א ב') מנין לרבות תודה ושלמים מרבה אני תודה ושלמים שבאים בנדר ונדבה מנין לרבות את האשם וכו' ע"ש וע' ירושלמי נזיר פ"א סוה"א ובפ"מ שם. ומה שהקשה המג"א דא"כ גם חטאת באה בנדבה דנזיר טהור מביא חטאת י"ל עפמ"ש תוס' מנחות (ג' סוע"ב) דחטאת נזיר ל"ה רק כעולה ע"ש וע"ע נדרים (ד' רע"ב) בזה וע"ע זבחים (ט' ב') חטאת נזיר ומצורע הני כעולות דמי ע"ש ומיושב קו' המג"א:

מג"א שם הביא שי' רש"י שבת (ע"א) דחטאת ל"ב ידיעה בתחלה ע"ש. ורש"י לשיטתו דס"ל לענין ידיעה לחלק בין ההעלמות דאם הי' רק שהות לידע אף דבאמת ל"ה ידיעה מ"מ השהות לבד חשוב לחלק כמו הידיעה ול"ב ידיעה וע' שבת (ק"ה א') אבל תוס' שם חלקו על רש"י שם באמת וס"ל דגם ידיעה בין העלמות לחלק בעי' ידיעה גמורה ולא בשהות תליא מלתא ע"ש. וא"כ גם בחטאת בעי' ידיעה גמורה בתחילה. ובמק"א הבאתי מש"ס כריתות (י"ח ב') והא בין אכילה לשתי' א"א דל"ה שהות ביום דיתיידע לי' וכו' ע"ש דמבואר שם דלא כרש"י שבת (ק"ה) הנ"ל וע"ע ירושלמי ברכות פ"א ה"א ובמרה"פ שם שהיא בעיא בירושלמי ופשיט שם דבעי' ידיעה גמורה וכתוס' ע"ש:

סעיף ט. ופרשת סימני הקטרת וכו'. בהברייתא דקטרת בכריתות ו' פרס בשחרית ופרס בה"ע. הפרס הוא רק מדרבנן דמה"ת אינו חייב להקריב רק כזית ומשו"ה ביחיד שעשה כזית קטרת חייב כרת וכן העלה הרש"ש בחי' לזבחים (ק"ט) ע"ש וע' כריתות (ו' רע"ב) וברש"י שם ויש לפלפל בזה ולא באתי רק להעיר:

סימן ב

סעיף א. לא ילבש חלוקו וכו'. ע' ש"ס מנחות (מ"ג א') מוכח דאינש צניעא אינו פושט הגלימא כולא יומא רק בלילה ע"ש:
מג"א סק"ה כ' דמ"מ ראוי לקטנים שיכסו ראשם. ע' שבת (קנ"ו א') דהוא סגולה שלא יהיו בגדלותם גנבים ע"ש:

סימן ג

כשיכנס לביה"כ וכו'. ע' ירושלמי ב"ק פ"ג ה"ה דאם פגעו הרוצה לכנוס לביה"כ להרוצה לצאת יתן כבוד לנכנס (והרוצה לצאת ימתין עד שיכנס הרוצה לכנוס משום נקיות) ואם פגעו זב"ז במרחץ יתן כבוד אל הרוצה לצאת (משום עיפות) ע"ש:
סעיף ג. וכן אסור לישן בין מזרח למערב וכו'. וע' ש"ס ברכות (ד') דאם נזהר בזה הו"ל בנים זכרים ואין אשתו מפלת נפלים ע"ש:
מג"א ס"ק י"ד הביא מתוס' שהקשו ברבותא דרבי שלא: הניח ידו מלמטה מאבנטו דהרבותא הוא דאע"ג דהי' נשוי מ"מ הי' מחמיר ע"ע ע"ש וע' תוס' ע"ז (כ' ב') ד"ה בהא דיחזקאל הנביא אמר שלא הרהרתי ביום ובאתי לידי קרי בלילה והקשו דמאי רבותא דיחזקאל דהרי כל אדם אסור בהרהור ותירצו דשאר בנ"א א"י לזהר והוא נזהר ע"ש וא"כ נסתר לפ"ז הוכחת תוס' בהא דרבי די"ל דאע"ג דלכל אדם אסור מ"מ הוא הי' נזהר במה שאין כל אדם יכולין לזהר וצ"ע:

סימן ד

רמ"א סעיף א' וי"א גם אשר יצר אפי' לא עשה צרכיו. ע' תוס' ברכות (מ"ו א') ד"ה כל הברכות וכו' מבואר להיפך ע"ש וצע"ג:
בשע"ת סק"ז כ' בשם שלמי ציבור דלנט"י שחרית אין להקפיד על מים מגולין אפי' במקום דשכיחי נחשים דלא אסרום אלא לשתי' וכו' ע"ש והדברים תמוהים דבזמן הש"ס דחיישי' לגילוי גם לנט"י אסור כמבואר בטור יו"ד סי' קט"ז ובש"ס ע"ז ל' ע"ש ובזמנינו דאין נחשים מצוים גם לשתי' מותר כמבואר בש"ע יו"ד סי' קט"ז סעי' א'. גם מ"ש בשם באה"ט סי' קט"ז בשם הגאון מו"ה שעפטיל ז"ל לא נמצא שם וצע"ג:

סימן ח

בש"ע סעיף א' יתעטף בציצית וכו'. ע' ב"ח סי' תרכ"ה והובא במחצה"ש שם דבמצות ציצית יכוין במצותן גם לנס יצי"מ כמו בתפילין ולא סגי בכונה למצוה לבד ע"ש וצ"ע לפ"ז למה לא נדפס בסידורים בהלשם יחוד קודם מצות ציצית רק בהלש"י לתפילין וצ"ע. וע' מג"א לקמן סי' תרל"ט סקי"ז כ' דאם בירך על הטלית ונתכוין לפטור עד חצות היום אי צריך אח"כ לברך מחדש לפטור חצות היום שלאחריו ע"ש שמחולק בזה עם הא"ר וע' מחצה"ש שם וע' תוס' ברכות (י"ג ב') דהא דקורא ק"ש בלא תפילין דהוי כאלו העיד עדות שקר בעצמו דזה ל"ש גבי ציצית ע"ש אבל ברע"מ פ' שלח (ד' קל"ה) מבואר דגם בלא ציצית הוי עדות שקר ע"ש וע' מג"א סי' כ"ד בזה: סעיף יג. ש"ע הלובש ט"ק ומברך עליו וכשהלך לביהכ"נ מתעטף בט"ג צריך לברך עליו דהליכה מביתו לביהכ"נ חשובה הפסק והטו"ז חולק. נ"ל ראי' לזה מש"ס זבחים (ק"ה א') בעי ר"א פרים ושעירים הנשרפין מהו שיטמאו בפנים כבחוץ מחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי או לא וכו' מחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי ע"ש. ומבואר דיציאה לחוץ הוי מעשה וא"כ הוי הפסק ויש קצת ראי' גם להמג"א סקי"ז דרק הליכה מביתו לביהכ"נ הוי הפסק אבל מחדר זה לחדר זה ל"ה הפסק ולשון הש"ס הנ"ל מחוסר יציאה משמע יציאה דוקא מבפנים לחוץ ולא בבית אחד מחדר לחדר וי"ל:

מחה"ש סק"כ כ' דה"ה בנפלה הט"ג מעליו אם נשאר ט"ק עליו א"צ לברך כמו בפשטה סתם דמהני נשאר ט"ק עליו ע"ש והוא דבר חדש ומסתימת הפוסקים ל"נ כן אבל סברת המחה"ש הוא דהדברים ק"ו דמה, אם פשט בכונה הט"ג מהני מה דנשאר עליו הט"ק שלא לברך בשלבשו מכ"ש בנפלה שלא במתכוין דמהני בנשאר הט"ק עליו שלא לברך וס"ב להקל:

סימן ט

מנ"א סק"ז כ' דהיכי דהי' האיסור בימיהם רק משום גזירה היכי דאין שייך הגזירה ממילא בטלה האיסור כיון דל"ה תקנה עכ"ל ע' כה"ג מג"א סי' תרכ"ח בזה ע"ש:

סימן י

מג"א סק"ה כ' דאם הטלית של עור ותחתיו תפור בבגד דפטורה וכו' דההוא שתחתיו טפל לעיקר הבגד עכ"ל. ע' שבת (ס' ב') בע"מ האי רצענא מר"א תפרו מבפנים מהו א"ל מותר וכו' מ"ט כיון דתפרו מבפנים הו"ל מנעל בסנדל גזרו רבנן במנעל ל"ג רבנן ע"ש

ולדברי המג"א יקשה אמאי לא יבטל האי דמבפנים לעיקר הבגד וי"ל דבגזירה ממעטינן הגזירה כיון דל"ה ממש כעין מה שגזרו שרי משא"כ הכא וז"פ:
בהגהות לבו"ש על המג"א סק"ט ביאר מחלוקת הטו"ז והמג"א בענין תולמ"ה דלשי' המג"א ל"ש תולמ"ה רק היכי דתחלת עשייתה היתה בפסול אבל היכי דתחלת עשייתה בהכשר ואח"כ נפסל ל"ש תולמ"ה אבל הטו"ז ס"ל דגם בכה"ג דהי' תחלת עשייתה בהכשר מ"מ אם נפסל אח"כ שייך בי' תולמ"ה ע"ש ע' תוס' מנחות (מ' ב') ד"ה והאמר מוכח כשי' הטו"ז ולא כהמג"א ע"ש ותבין:

סימן יא

מג"א ס"ק י"ג בשם הב"ח דבט"ק יעשה ב' נקבים דל"ח ליוהרא כיון שאינו נראה לכל ע"ש. ע' בא"א לקמן סי' ס"ג אי שייך יוהרא בינו לבין עצמו ע"ש וע' פת"ש יו"ד סוס"י רמ"ו בענין יוהרא שלא בפני רבים ע"ש וע' ברכות סיפ"ק מוכח דפליגי בזה רשב"ג ורבנן ע"ש:

סימן יג

ש"ע סעי' ג' דגדול כבוד הבריות. ובמג"א סק"ו דדוחה איסור דרבנן וכרמלית נמי דרבנן וכו' עכ"ל. ע' א"א או"ח סי' ש"ח סק"ל דהא דכ"ה דוחה ל"ת דרבנן אפי' עשה ול"ת דרבנן נמי דוחה ע"ש:
בהגהות לבו"ש על המג"א סק"ח כ' דאין חילוק כ"כ בין חד דרבנן לתרי דרבנן מיהו מצינו בכמ"ד שיש חילוק וכו' עכ"ל. ע' ב"י או"ח סי' של"ד מחולקים בזה הב"י ומהרי"ו ע"ש וע' רא"ש יבמות רפ"ד ג"כ מחלוקת הפוסקים בזה וע"ע טו"ז לקמן סי' רמ"ד סק"ו מחולק בזה הטו"ז עם הב"י ע"ש וע' מג"א לקמן סי' תצ"ח ס"ק כ"ה בשם הרא"ש דחד איסורא דרבנן שרי משום שמחת יו"ט ולא תרי איסורי ע"ש וע' ברכות (ט"ו א') ותוס' שם ד"ה ור"י דפליגי ר"י וחכמים אי תרי דרבנן מוציא חד דרבנן וא"כ פליגי בסברא זו וע"ע ר"ן פ"ו דשבת כ' דגם בהוצאה מותר בשבת רק ע"י ככר או תינוק דיתקן עכ"פ חד איסור דרבנן מלעשות תרי איסורי דרבנן ע"ש:

סימן יד

סעיף ד. ש"ע. מותר ליטול טלית חבירו שלמ"ד ולברך עליו וכו' ע"ש ויש לחקור אם מותר לו ליטול חבירו של שבת היפה והנאה אם יש לו לחבירו גם טלית של חול אי אמרי' גם בכה"ג ניחא לי' לאינש למיעבד מצוה מן המובחר בממוני' דהטלית של שבת

הוא של צמר נקי והמהדרין אין מתפללין רק בטלית כזה. ונ"ל לפמ"ש רש"י שבת (ע"ט ב') ד"ה למצוה וכו' דסתמא דמלתא אדם מצוה מן המובחר עביד וכו' ע"ש א"כ י"ל דניחא לי' לאינש דאחריני ג"כ יעשו בממוני' מצוה מן המובחר כמו שהוא עושה ודו"ק. וע' מג"א והגהות יא"פ ומחצה"ש לקמן סי' שס"ו בזה ומש"ש בזה השייך לכאן וע' נזיר (כ"ג א') פליגי ר"י ור"ל אי לא עביד מצוה מן המובחר אי הוי רשע ע"ש:

רמ"א שם וה"ה בתפילין. אבל אסור ללמוד מספרים ש"ח שלמ"ד וכו'. ע' ב"ש אה"ע תק"ע סי' תכ"ח בשם תשו' צ"צ דאסור להתפלל בסידור של חבירו שלמ"ד אבל בתפילין. רשאי ע"ש וע' מש"ז סוס"י זה שלא הביא מזה: טו"ז סק"ה הקשה אמאי אמרי' הכא דמותר לו ליטול טלית חבירו ולברך עליו משום דניחא לי' לאינש דליעבד מצוה כממוני' ואמאי לענין אתרוג בסי' תרמ"ט אסרי' ביום ראשון משום דהוי דאורייתא והכא הוא ג"כ מדאורייתא ע"ש, ונ"ל עפמ"ש הח"ש לפסחים (י' ב') דל"ש לומר ניחא לי' לאינש דליעבד מצוה בממוני' רק אי יכול גם בגופו לקיים המצוה ואז אמרי' דאם אינו מקיים בגופו מקיים לי' בממוני' וניחא לי' בזה אבל אם א"צ לקיים המצוה הזאת בגופו למה לי' לקיימו בממונא ומשו"ה ל"א בזה ניחא לי' לאינש לקיים מצוה בממוני' ע"ש. ומעתה יקשה לכאורה הכא בטלית שכ' הרא"ש דמותר ליטול ש"ח משום דניחא לי' לאינש לקיים המצוה בממוני' והרי הוא כבר לבוש טלית עם ציצית ואינו צריך לקיים עוד המצוה הזאת בגופו ולמה לו לקיים בממוני' אבל זה ליתא דאם ילבש הטלית הזה יתחייב עוד הפעם בציצית ויהי' לו מצוה בלבישתו וא"כ ניחא לי' ג"כ כשלובש חבירו ואמרי' שפיר ניחא לי' וכו' וא"כ זה ניחא הכא אבל באתרוג אם בעצמו כבר קיים מצותה ושוב אינו חייב לברך עליו אפי' נטלו בעצמו א"כ לא חל על גופו בעצמו שום מצוה ממילא ל"ש לומר בזה ניחא לאינש דליעבד מצוה בממוני' ומשו"ה אסור ליטול אתרוג ש"ח שלמ"ד ביום ראשון וא"ש:

סימן טז

במג"א בשם מט"מ בשם מהרי"ל דיש לעשות הכתפים רחבים דלא ליתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטיל לי' ע"כ. וע' מחצה"ש הביא בשם המג"א לקמן סי' שס"ב שכ' בשם תוס' עירובין (י' ב') דל"ש אוירא דהאי גיסא וכו' ומבטיל רק אוירא שאנו חושבים אותו לסתום אבל לא אוירא דעלמא ע"ש ובזה השיג על המג"א דכאן דמשו"ה ל"ש כאן אתי אוירא דהאי גיסא ומבטל לי' ע"ש. והנה המג"א לקמן מיירי לענין מחיצות משום הכי הוצרך להביא מתי' תוס' הנ"ל דכיון דאנו חושבין אותו לסתום ל"ש לומר אתא

אוירא ומבטל אבל בנ"ד דמיירי לענין ט"ק הרי כתבו התוס' עירובין (י' ב') הנ"ל עוד תי' דל"ש אתא אוירא דהאי גיסא ומבטל לי' רק גבי מחיצות ולא גבי כלים ע"ש וא"כ בלא"ה ל"ש כאן ה"ט וז"ב:

סימן כא

טו"ז סק"ב נראה דה"ה בסכך סוכה טוב שלא לעשות בו לצורך דבר שאינו לכבוד מצוה שעברה עכ"ל. ע' לשון הרמב"ן שבר"ן רפ"ג דסוכה מבואר דהלולב אחר סוכות יכול לעשות מכבדות לכבד הבית ע"ש וצ"ע:

סימן כה

ש"ע סעי' ז' יברך להניח וכו' ע"ש. ע' שו"ת רמ"ץ או"ח סוס"י ו' העלה דברכת על מצות תפילין שעל תפילין של הראש יברך בלחש כדי שלא ישמע חבירו ויסתפק בעניית אמן ע"ש:

מג"א ס"ק כ"ב חילק באם הביה"כ קרוב כשחולץ התפילין א"צ לברך אבל כשביה"כ רחוק צריך לברך ע"ש וע' שי"ק על הירושלמי יומא פ"ג ה"א חולק עציו וס"ל דאין חילוק בין קרוב לרחוק דבכל ענין צריך לברר אפי' בקרוב ע"ש אבל על הסרת טלית אין לברך וכן פסק בתשו' מו"ר הגאון מהרש"ם זצ"ל ח"ג סי' ר"כ ע"ש:

סימן כז

רמ"א סעי' א'. גידם שאין לו יד רק זרוע יניח בלא ברכה. ואם יבשה (גילפהמט) ידו השמאלית אי הוי כמו חסר ויניח בד ימנית או יניח על ידו השמאלית שיבשה ול"ה כמו חסר ע' שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' י"ד צידד דהוי כאיתא ולא כחסר ע"ש ולדעתי נראה דהוי כחסר וראי' משו"ת ח"צ סי' ס"ב בשם שעא"פ בחלה שנשרפה ונחרכה באור ולא חזי לאכילה אי הוי שלם לענין שלימות וכ' דהוי עוד כשלם כיון דאפשר לאכלו ע"י מוריס ע"ש ומוכח דבלא"ה הוי כחסר לגמרי וע"ע רש"י תענית (י"ט א') ד"ה וי"ל דתלוי בב' לישני שם וי"ל:

סימן כח

מג"א סק"ד כ' ומשו"ה נהגו עלמא להניחם זא"ז ומ"ש כאן ועליו היינו שיתנו קצת לצד מעלה עכ"ל. צ' תוס' מנחות (כ"א ב')

ד"ה כל ובשטמ"ק בשם תו"ח מוכח דפליגי בפירוש הקרא על הפקודים והתו"ח שם פי' אצל כמו ועליו מטה מנשה ע"ש וע"ע כלים (פ"י מ"א) פליגי ר"א ורבנן אי מה דכתיב צ"פ עליו יכול להיות הכוונה גם תחתיו ע"ש:

סימן ל

מג"א סק"ג וא"כ ברבים צריך לחלצן עכ"ל וע' לבו"ש דכל שעושה ברבים הוי כהוראה ואין מורין כן כמ"ש בש"ע ע"ש וע' ירושלמי דמאי פ"ב ה"א אר"ז הדא אמרא אסור לבר נש למיעבד מלא בציבורא וכו' ובפ"מ שם ע"ש:

סימן לב

רמ"א סעי' א' וצריך לכתוב בסדר הזה לכתוב תחלה הקודמת בתורה ואם שינה פסול וכו' ע"ש. ע' תוס' שבת (ע"ט ב') ד"ה הא וכו' מוכח דס"ל דבפרשיות לא פסול שלכס"ד רק בתיבות או אותיות ע"ש וע' טו"ז יו"ד סי' רפ"ח סק"א שלא הביא מזה אבל מסתימת כל הפוסקים נראה דפסול וכרמ"א כאן:

מג"א סק"ה כ' בשם הרמ"ע בתשובה בא' שכתב בפה ופסלו ע"כ. ע' תוס' חולין (כ' א') ד"ה לא חקרו כה"ג היכי דצריך ימין אי פסול בשינים ע"ש:

סעיף ו. ברמ"א וי"א דצריך לשרטט למעלה ולמטה ומן הצדדין אע"ג שיודע לכתוב בלא שרטוט ע"כ. ע' תוס' סוטה (י"ז ב') ד"ה כתבה נסתפקו היכי דצריך שרטוט אם לא שרטט קודם הכתיבה אי מהני לשרטט אחר הכתיבה למפרע ע"ש וע' שו"ת הגר"ע סי' נ' ובהגהות חי' כש"ש סוטה שם אבל בתפילין דצריך שרטוט רק למעלה ולמטה ומן הצדדים לכ"ע מהני אי שרטט אחר הכתיבה וז"פ:

מג"א סק"ח כ' דבאמת מצינו הרבה חומרות שהחמירו ע"ע ול"א דנקרא הדיוט עכ"ל. ע' אס"ז ב"ק (פ"ז) בפם המאירי דל"ש לומר כל הפטור מדבר ועושהו דנקרא הדיוט היכי דנפיק מיני' מוסר או שכלי או הכנעת הלב ע"ש וע' פמ"ג בא"א סי' תע"ד דאם יש דיעה אחת דמחמיר אע"ג דאין הלכה כן מ"מ ל"ה בכלל כל הפטור מהדבר ועושהו דנקרא הדיוט ורק היכי דאין שום דיעה להחמיר בכה"ג נקרא הדיוט אם מחמיר ע"ש וע' טו"ז לקמן סי' תקנ"א סק"י דאם רוצה להחמיר לעצמו כהמ"ד שס"ל כן ובתלמוד נפסק להיפוך אז לא יאמר בשעת מעשה שעושה לחוש להמ"ד ההוא דנראה כחולק על התלמוד וע"כ לא יאמר כלום ע"ש וע' טו"ז או"ח סי' רע"א סקי"ד דאפי' נגד מאן דאין הלכה כמותו מ"מ אין לקבוע היפך דבריו דהוי כפגיעה בכבודו ע"ש: סעיף כה.

ש"ע. כל אות שהיא כתובה שלא כתיקונה וכו'. ע' שו"ת מהרש"ם ח"ג סי' א' דאם האות נגבה קצת באמצע מן הקלף והצדדים סביב מחוברים להקלף ונשאל אי הוי חציצה כמו בזבחים (י"ט) דבעי' שם בבג"כ כה"ג וה"נ כתיב על הספר ונאמר על דוקא והעלה להקל ע"ש. והנה יש להעיר מנדרים (פ"ו סוע"ב) אי על דוקא ומסקנא שם דהוי דוקא ע"ש ויש לדחות וע' מנחות (כ"ו סוע"ב) בעי חזקי' איברין שסדרן וסדר עליהן המעהכה וכו' על העצים אמר רחמנא דוקא א"ד כיון דקרא אחרינא כתיב על המזבח (משמע ולא על העצים שעל המזבח) אי בעי עביד הכי וכו' ע"ש ומבואר דהיכי דל"ה על הדבר גופא לא מיקרי על וע' ירושלמי יומא (פ"ה) שהובא בתוי"ש יומא (נ"ט) והזה עליו ולא על אפרו (שעל המזבח דלא מיקרי משו"ה עליו) וכן מבואר בחגיגה (י"ב רע"ב) עמודים על המים שנא' לרוקע הארץ על המים ע"ש וע' סוטה (ט"ז ב') וכתיב מים חיים אל כלי וברש"י שם ד"ה מים וע"ע סנהדרין (נ"ט ב') מנין שלא יהי' דבר קודם למכנסים שנא' ומכנסי בד יהיו על בשרו וכו' וברש"י שם ע"ש אבל כ"ז היכי דמפסיק ד"א והוי כעין חציצה אבל היכי דאין חוצץ כגון במב"מ או אם אינו מונח דבר תחתיו רק כאויב לבד לכ"ע הוי על וראי' ממנחות (צ"ח א') והא בעינן ונתת על המערכת וגו' (וברש"י שם דכי יהיב על השביעית והוי חציצה ל"ה על) רבי לטעמי' דאמר דל"ב על בסמוך וכו' ע"ש ומבואר דהיכי דא"ח כגון במב"מ מיקרי על אפי' אם אינו מונח על הדבר הזה ממש ומכ"ש היכי דלא מפסיק כלום רק האויר דמקרי על הספר וז"ב:

מג"א ס"ק נ' בשם הרמ"ע טור שליל הוא מצוה מן המובחר וכו'. ע' רש"י זבחים (ו' רע"ב) דנח"ר ליוצרו ל"ה רק עושה מצוה מהמובחר ע"ש: סעיף לט. ש"ע תפילין וכו' הל"מ שיהיו מרובעות בתפרן ובאלכסונן דהיינו שיהי' היבוען מכוון ארכו כרחבו וכו'. הכונה דהל"מ הי' בפירוש דהריבוע יהי' ארכו כרחבו דאם הי' הלמ"מ שיהי' מרובע בלבד לא משתמע מזה שיהי' ארכו כרחבו וכן מוכח מהש"ס זבחים (ס"ב ב') ואי כתב רתמנא ריבוע הו"א דאריך וקטן כאב רחמנא סביב ע"ש ומבואר כן וכן ברש"י מנחות (ל"ה א') ד"ה מבואר כן דמרובע הוא רק שיהי' לו זויות ע"ש אבל בר"מ פיה"מ אהלות (פ"ג מ"ז) מצאתי דכ' דמרובע היינו מכוון ארכו כרחבו ע"ש וכן מצאתי ברש"י עירובין (י"ב סוע"ב) ע"ש וכן ברש"י עירובין (מ"ג א') ד"ה ע"ש ומקור לדבריהם מצאתי בירושלמי סנהדרין (פי"א ה"ד) וע' מרה"פ שם ע"ש דמבואר כן ולפ"ז ההל"מ ל"ה רק שיהי' מרובע ונמצא דהוא מחלוקת הבבלי וירושלמי וכנ"ל:

סעיף מ. ש"ע. עור הבתים מצוה לעשותן שחור וכו'. ודעת התוס' שבת (כ"ט ב') ד"ה תפילין וכו' דהבתים הוי גם הלמ"מ להיות שחור מכ"ש הרצועות ע"ש ולא הובא בשום א' מהפוסקים כן. שוב מצאתי בב"ח שהביא דברי התוס' הנ"ל:
בשע"ת ס"ק נ"ט בשם הנו"ב דצריך ליזהר שהריבוע יהי' מהבתים עצמן שלא ע"י הטית ואם הריבוע ע"י הטיח הוא שלכ"ד ע"ש. יש להביא ראי' לזה מתוס' חולין (פ"ד א') ד"ה לענין ריבוע המזבח ע"ש:
מג"א ס"ק ס"ו הקשה בשם הע"ת למ"ל קבוע תיפו"ל דרוב בהמות טמאות נינהו ותי' המג"א דמ"מ רוב בהמות הנאכלין טהורין הם ומאותן בהמות שאין נאכלין אין לוקחין מהם גידים וכו' עכ"ל. ראי' לסברא זו ע' תוס' יבמות (מ"ה א') ד"ה ע"ש:

סימן לג

ש"ע סעיף ג' ורצועות יהי' בין מעור בין מקלף כשרות וכו' ע"ש. וצע"ק מחולין (פ"ט א') אמר רבא בזכות מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לשני מצות חוט של תכלת ורצועה של תפילין וע' ברש"י שס דמוכח דרצועה יהי' מעור וצע"ק וי"ל:

סימן לד

בשע"ת ס"ק ב' בשם הנו"ב אם הצבע שחור עצמו נעשה מדבר הטמא צע"ק וכו' ע"ש. אם נאמר דאסור אם נעשה הצבע מדבר הטמא יש לעיין אם רק נתערב בו דבר הטמא בהצבע מתחלת עבודתו וגוף הוא דבר הטהור דאינו מבטל דבר שעיקרו כך כביו"ד סי' קל"ד ע"ש אבל לפמ"ש המג"א סי' תמ"ב דהא דעיקרו כך ל"ב הוא רק מדרבנן ע"ש א"כ הרי כל הטעם דאסור מדבר הטמא דבעי' מן המותר בפיך וכיון דהוי רק מדרבנן י"ל דמקרי מן המותר בפיך וכמ"ש תוס' מנחות (פ"ד א') לענין ממשקה ישראל דהיכי דאין אסור רק מדרבנן מקרי ממשקה ישראל ע"ש וכן מוכח מש"ס פסחים (מ"ח רע"א) וא"א איסור מוקצה מה"ת מ"ל איסור מגופו מ"ל איסור ד"א וכו' ע"ש אבל מ"מ יש לחלק בין איסור ממשקה ישראל בין היכי דצריך מן המותר בפיך דהיכי נוכל לומר מן המותר בפיך היכי דאסור אפי' רק מדרבנן וצ"ע בזה:

סימן לה

סעיף ב. ש"ע. יר"ש יוצא ידי שניהם ויעשה שתי זוגות תפילין ויניח שניהם וכו' כי מקום יש בראש להניח שני תפילין וכו'. ויניח מקודם של רש"י על ראשו ואח"כ של ר"ת דשל רש"י צריך להקדימם אבל לפמ"ש האס"ז למנחות (ל"ח א') בהא דרש"י פי' דקודם יתן

הלבן בהכנף ואח"כ התכלת משום דמצוה להקדים לבן לתכלת וע"ז הקשה האס"ז דכיון דאח"כ לא נראה שום הקדמה ל"ש
בזה הקדמה ומשו"ה פי' שם פי' אחר ע"ש וא"כ בנ"ד יכול ג"כ להניח את של ר"ת מקודם:

סימן לח

ש"ע סעי' ה'. אבל אסור ביום ראשון להניח תפילין וכו'. ואם בא ממקום קרוב ביום ז' בבוקר דעומד עם גה"ב אע"ג דנודע לו באותו יום מ"מ אם לא יניח תפילין יהי' כתרתי דסתרי דהרי בזה מחשב אותו יום ליום ראשון והוא עומד משבעה וע"כ יניח תפילין אחר העמידה כן פסק מו"ר הגאון בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' ר"מ ושו"ת אוהל יהושע או"ח סי' מ"ג ע"ש:

סימן לט

ש"ע סעיף ח'. אין נקחין אלא מן המומחין וכו'. ע' חו"מ סי' רס"ז וסמ"ע שם סק"ל דאם מצא תפילין שם דמיהן ומניחם תיכף דכיון דיוצא בזו כמו בזו אין נ"מ לבעל האבידה וע"כ יקח מהמעות תפילין אחרים ע"ש אבל נראה דבזה"ז דשכיחי סופרים רמאים ומי שיש לו תפילין שיודע שהם מסופר יר"ש ומובהק המה אצלו חשיבות גדול ע"כ לא גרעי תפילין משאר דברים דצריך להמתין יב"ח כמ"ש שם וז"פ:

סימן מ

באה"ט ס"ק ג' בשם מהריט"ץ דאם כרך הכיס במטפחת בשעה"ד מקרי גם המטפחת כלי וכו'. יש ראי' לזה מתוס' ב"מ (ק"ה ב') ד"ה כתבו דאין דרך להניח תפילין במטפחת ע"ש וא"כ ל"ה כליו:

סימן מא

סעיף א. ש"ע. הנושא משאוי וכו' אסור להניח על הראש שי"ב תפילין וכו'. ואם המשאוי הוא בולט להלאה מן הראש ע"י התפילין וגוף המשאוי אין על ראשו מבע"ל כה"ג בש"ס מכות (י"ט ב') ע"ש:

סימן מב

שו"ע סעיף א'. אסור לשנות תפילין של ראש וכו'. ואם מותר לקצץ הגליונות מהפרשיות שהיו גדולים ולא הי' יכול להניחם בתוך הבתים מצאתי בריטב"א ונמוק"י נדרים (רפ"ב)

שכתבו דהגליונות שבין שיטה לשיטה ובין כתב לכתב קדוש ככתב גופי' ע"ש וע' מג"א סי' של"ד ס"ק כ"ד ובא"א שם דהיכי דנהגו כן מותר דהוי כאלו התנו ע"ש:
סעיף ג. סודר דאזמני' למיצר בי' תפילין לעולם וצר בי' תפילין חד זימנא וכו' ע"ש. ע' סוכה (ל"ג ב') וקסבר אגד הזמנה בעלמא הוא והזמנה לאו מלתא היא וע' רש"י שם ד"ה ה"ג וכו' ונראה קצת להוכיח דאם צר התפילין בעת של"ה זמן התפילין דהיינו בשבת או בלילה הוי רק הזמנה בעלמא ויש לדחות עפ"ד תוס' זבחים (י' א') ד"ה ור"ל וכו' בהא דשוחט ע"מ לזרוק דמה לע"א שהקשו שם היאך יתחייב דלמא יחזור בו ולא יזרוק אח"כ דמה לע"א ותי' דאפי' אם יחזור מ"מ יתחייב דבשחיטה הוי מעשה כיון דהוי ע"מ לזרוק ע"ש וה"נ י"ל דצר בי' בלילה או בזמן שאין זמן תפילין מ"מ כיון דצר בי' אדעתא לצור בו תפילין להלאה הוי גם מה שצר שלב"ז תפילין ג"כ מעשה ויש לפלפל בזה:
מג"א ס"ק ז' צר בי'. פי' לפי שעה ולא אזמני' להיות שם לעולם עכ"ל. לפמ"ש לעיל בשם תוס' ב"מ דאין דרך לצור תפילין במטפחת רק בכיס א"כ נראה דאם נתן במטפחת סתמא הוי לפי שעה אבל בכיס או בתיק סתמא הוי לעולם רק אם פירש להיפוך כנלע"ד:

סימן מד

מג"א סק"ב ישן בהם. ולא חשוב היסה"ד אלא כשהוא בשחוק או בקלות ראש וכו'. ע' תוי"ש יומא (ח' ב') בשם ר' אלחנן כ' דלא מקרי היסה"ד רק כשיש בידו לשמור אבל בישן דאין בידו ל"ה היסה"ד ע"ש וע"ע תוס' חגיגה (כ"א סוע"א) כתבו ג"כ בשם ר' אלחנן סברא זו ע"ש לענין היסה"ד דקדשים ועצל"ח פסחים (ל"ד) העלה מעצמו כן אבל כבר קדמו הר' אלחנן בתוס' הנ"ל אבל גוף דברי התוס' חגיגה הנ"ל תמוהים דקושיתם היא קו' הירושלמי שקלים (פ"ז ה"ב) ר"א וכו' הסיע הדעת וכו' ע"ש היטב וע' צי"ר שם וע' תוס' שבת (מ"ט א') ד"ה שלא וכו' כתבו להיפוך משי' ר"א הנ"ל דגם בישן שייך היסה"ד ע"ש וע"ע ירושלמי פסחים סופ"י ה"ז למה מפני הסיע הדעת או משום שעבר עליו חצות וכו' ובשי"ק שם פי' דקאי על ישנו כולם דפסול אי הוי הטעם משום היסה"ד ע"ש ולשי' הר"א הנ"ל בכה"ג ל"ש היסה"ד ובע"כ יפרש כפי' הק"ע שם דקאי על פסח אחר חצות ע"ש ותבין וע"ע תוסי"ש יבמות (נ"ד א') כתבו לחלק בין חרש לישן לענין כוונה דחרש הוי בר כוונה דכל מה דיכול לכוון הוא מכוון משא"כ ישן ל"ה בר כוונה דהרי הי' יכול להיות ער ויהי' בר כוונה ומשו"ה כשהוא ישן ל"ה בר כוונה ע"ש והוא ג"כ קצת להיפוך מסברת הר"א הנ"ל:

מג"א סק"ה בשם משפטי שמואל סמך למה שנהגו העולם להתענות כשנפל תפילין על הארץ. ע' כפ"ת לסוכה (מ"א ב') בזה:

סימן מו

מג"א סק"ט הקשה בשם הב"ח אמאי לא יברך שעשני ישראל וכו' ותי' משום דנוח לאדם שלא נברא משנברא ולכן קאמרי' וכו'. ע' תוס' עירובין (י"ג ב') ד"ה נוח דרק בסתם ב"א אמרי' כן דנוח לו שלא נברא וכו' אבל בצדיק אשרי לו ואשרי דורו ע"ש אבל מי יכול להחזיק עצמו לצדיק:

סימן מז

סעיף ד. בהג"ה וה"ה דיכול לפסוק דין בלא נתינת טעם לדבריו נ"ל דאפי' אם נתן טעם לדבריו רק הטעם תלוי בדבר הטבעי והוא מגלה הטבעי ועי"ז הוא כשר או טריפה וכדומה ל"ה הוראה ומותר לפסוק בלא ברכת התורה וראי' מבכורות (כ"ד א') ואסור באכילה עד יבא ויורה צדק לכם וכו' ואי כרבנן מאי עד יבא ויורה צדק לכם וכו'. וברש"י שם כ' וז"ל כיון דכרבנן ס"ל דחיישי לרחומי מאי יבא ויורה גילוי מלתא היא וכו' והוראה לא שייכא אלא בדבר הלכה עכ"ל ומבואר כן וע"ע ר"ן פ"ג דביצה בהא דת"ח רואה סכין לעצמו ביו"ט כ' דדין ל"ה רק לאחרים אבל לעצמו הוי רק כמברר הספק ומשו"ה מותר לראות סכין ביו"ט ע"ש ונ"מ גם לכאן: סעיף ז. ש"ע. ברכת אהבת עולם פוטרת ברה"ת וכו'. ל"ד אהבת עולם דשחרית דמיירי בהו בש"ע דגם ברכת אהבת עולם דערבית ג"כ פוטרת וכן מבואר בתר"י ברכות (ב' א') ע"ש ונ"מ אם ישן, באמצע היום למ"ש המג"א סקי"א דצריך לברך ע"ש:

סעיף יב. ש"ע. אף אם למד בלילה וכו' א"צ לחזור ולברך כ"ז שלא ישן. ע' מג"א חולק דאם נעור בלילה מ"מ צריך לחזור ולברך כשמאיר היום ע"ש וע' זבחים (י"ט ב') הי' עומד ומקריב על המזבח כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים ד"ר וראבר"ש אומר כיון שקידש ידיו ורגליו מתחלת עבודה א"צ לקדש ע"ש וי"ל דמחלוקת הש"ע והמג"א כאן תלוי במחלוקת ר' וראבר"ש הנ"ל וכיון דקיי"ל התם כרבי ממילא צריך לברך בה"ת וכהמג"א וע' בסוגיא הנ"ל:

סימן מט

מג"א סק"א בשם הב"ח דהא דדברים שבכתב א"א רשאי לאמרם בע"פ דוקא להוציא אחרים יד"ח ע"ש וכן כתבו תוס' תמורה (י"ד רע"ב) ד"ה דברים ע"ש:
מג"א שם בשם תוס' ב"ק סומא מותר לקרות בע"פ משום עת לעשות לד' הפרו תורתך. ע' תוס' שבת (קט"ז א') ד"ה לא ומהרש"א שם מבואר דהתוס' שם ס"ל דגם סומא אסור לומר בע"פ ומשו"ה אמרי' בכ"מ כדמתרגם רב יוסף דהי' צריך לומר בלשון תרגום ע"ש וא"כ סותרים דברי תוס' זל"ז וע' סוטה (מ"ח ב') כדמתרגם רב ששת וכו' להנ"ל י"ל ג"כ כהנ"ל דר"ש הי' סומא ומשו"ה אמר בתרגום וא"כ ל"צ לגירסת הח"ש שם ע"ש ותבין:

סימן נא

ש"ע סעיף א'. אומרים ב"ש קודם פסד"ז וישתבח לאחריהם. ואין זה שייכות לברכת ק"ש ויכול לומר ברכת פסד"ז קודם זמן ק"ש אם ירצה ע' רש"י ברכות (י"א ב') ד"ה יוצר וכו' ע"ש:

סימן נג

ש"ע סעיף ד'. ש"ץ צריך שיהי' הגון ואיזהו הגון וכו'. ע' תוס' ב"ק (פ"ב ב') ד"ה דאם עבר על מה דאמרו חז"ל בארור לא מקרי עבריין בשביל זה ע"ש ופשי' דלמנותו לכתחלה אסור אבל לסלקו בשביל זה צ"ע. ואם גזל מחבירו פשי' דכ"ז דהגזילה תח"י הוי רשע ואסור להיות ש"ץ וצריך להחזיר הגזילה לבעליו וגם יעשה תשובה וע' הגהות רב"פ לחו"מ סי' ל"ד העלה דהא דצריך לעשות גם תשובה ול"מ במה שהחזיר הגזילה זה רק אם הגזילה כבר אינו בעין ואין מחזיר רק שויו אבל אם החזיר גוף הגזילה אז מהני אפי' בלא תשובה ע"ש ויש ראי' לדבריו מהש"ס חגיגה (ט' א') במשנה שם וא"ת בגנב וגזל יכול הוא להחזיר הגזילה ויתקן וכו' ע"ש ומוכח כן:
מג"א סק"ח ומזה הלשון משמע אפי' עבר עבירה פ"א במזיד ושב שרי וכו'. ע' תוס' יבמות (כ"ב ב') ד"ה כשעשה וכו' מבואר דאם עשה עבירה דבר שחייב עליו נידוי אע"ג דעשה תשובה מ"מ ל"מ לפטרו מהנידוי ע"ש וא"כ לענין ש"ץ י"ל דפסול כ"ז שלא נתנדה אבל בס' מ"ח מהפר"ח על הרמב"ם פ"ו מת"ת כ' דאין זה מוסכם ע"ש ומצאתי בשו"ת מהר"מ שיק יו"ד סי' ריט דד"ז הוא מחלוקת בין הרמב"ם וריף ע"ש:
מג"א שם בשם מ"צ דש"ץ שיצא הרבה פעמים טריפות מתח"י מסלקין אותו מש"ץ וכו' והטעם דצריך הרבה פעמים דבפ"א יכול לומר שוגג הייתי וע' ירושלמי סוטה סופ"ג

מבעי"ל שם בהא דנמכר בגניבתו דהדין דרק בגניבה אחת נמכר אי גנב מהרבה שותפים בפ"א אי אזלי' בתר האנשים והוי הרבה גניבות או בתר הגניבה והוי רק פ"א ע"ש ובנ"ד אין נ"מ אם הי' הבהמה של הרבה שותפים דליהוי יצא טריפות הרבה פעמים דכיון דהטעם הוא משום דפ"א יכול לומר שוגג הייתי א"כ אין נ"מ אפי' הי' של הרבה שותפים וז"פ:

מג"א ס"ק י"א בשם רש"ל דאין כבוד צבור למנות סרים לש"ץ וכו'. ע' רש"י סנהדרין (ל"ו ב') דמשו"ה א"י להיות סרים מסנהדרין משום דאין רחמני ע"ש (וע' רש"י הוריות (ד' ב') תמה בזה ע"ש ותמי' דהרי מבואר כן בתוספתא בסנהדרין הנ"ל) וא"כ בלא"ה מי שאין רחמני אין ראוי להיות ש"ץ מי שאין מרחם על הבריות כדי שיהא מרחמין עליו מן השמים. ואע"ג דאמרי' התם דגם זקן היי כן מ"מ לענין ש"ץ לא פסול זקן דלא כל זקן שכח צער גידול בנים משא"כ סרים דל"ה לו מעולם צער גידול בנים והוי אינו רחמני וע' סנהדרין (צ"ג ב') דאם נסתרס ע"י אדם הוי מום קבוע א"כ הרי כתב המג"א סק"ח בשם הזוה"ק דבע"מ אסור להיות ש"ץ קבוע ע"ש ואולי רק במום נגלה משא"כ באין נגלה לי"ל בה:

סעיף טו. ש"ץ קבוע יורד לפני התיבה מעצמו ולא ימתין שיאמרו לו וכו'. ע' עירוכין (י"א א') והגהות מהריעב"ץ שם הוכיח מהש"ס דשם דגם ש"ץ קבוע צריך לאימלוכי מקודם ע"ש:

סעיף כה. בהג"ה וש"ץ שהוא שוחט ובודק לא יתפלל בבגדים הצואין ומסריחין וכו'. ל"ד ש"ץ שמתפלל לפני התיבה רק כל אדם בשעה שמתפלל לעצמו צריך להחליף בגדיו המסריחים בעת התפלה ע' אבן עזרא עה"ת (בראשית ל"ה ב') ע"ש:

שם בהג"ה אם ממלא מקומו בשאר דברים בנו קודם לכל אדם. אעתיק כאן מ"ש בענינים אלו בתשובה בעת שישבנו כסאות למשפט בעיר אחת בנידון חזקת הרבנות דשם והעובדא יבואר מתוך התשובה וז"ל שם בדבר חזקת הרבנות שם הנה הבכור הרב ר"ץ נ"י לו הי' מוכשר לזה הי' באמת מגיע לו החזקה מאביו הרב המנוח ז"ל אבל ידוע לכל כי אינו מוכשר לזה ובעצמו הודה לפנינו כי לא יכול לקבל עליו הרבנות והאחריות המונח בזה וע' ש"ע חו"מ סי' רע"ח סעי' ח' דבכור שסלק עצמו מחלק בכורתו מהני במחילה לבד ע"ש ומה שרצה להשתתף עם ב"א וליתן לו חלק בכורתו הרי מבואר באו"ח סי' קנ"ג סעי' י"ב בשם המרדכי דא"י ליתן או למכור זכותי לאחר וע' טו"ז שם דאם קנה הזכות יש לו רשות למכור או ליתן ע"ש ועמש"ש בזה לקמן שם אבל בנ"ד אין נ"מ מזה כי גם אביו ז"ל לא קנה הזכות הזה רק ירשהו וא"כ פשי' דיורש שלו לא יכול למכור

זכותו לאחר או ליתן אפי' לב"א או להשתתף עמו וע' רמ"א חו"מ סוף סימן קמ"ט ואם כן לא נשאר לנו לדבר רק בין בן הרב הזקן ובנו נגד נכדו של הרב הזקן בן המניח ר"ב בנו של הרב הזקן ע"ה:

והנה בשנת תרפ"ט כאשר ראה הרב ר"ח כי מזה המחלוקת לא יוכל ליתן טרף לב"ב ע"כ עקר דירתו לפי שעה משם ונשאר העיר גלמוד בלי מו"צ ומורה כי גם המו"ץ שהי' שם הוכרח לנסוע לבקש תרופה על עיניו אשר לא נתרפא מזה עוד והי' מכשולות רבות בעיר בלי מי"ץ אפי' שאלה קטנה וע"כ התאספו ראשי הקהלה והסכימו לקבל עליהם מו"צ שיורה להם באו"ה ובד"מ כנצרך בכל ערי ישראל וכאשר גם אחרי ההחלטה הזאת נשאר הדבר כמקודם ולא עשו כלום וע"כ חתמו בע"ב קאנסום של פ"ט אנשי ושלחו אחרי הרב ר"ז בן הרב ר"ח ובא עם ב"ב לשם והנהיג כל עניני הוראה הן באו"ה והן בד"מ וברח"ש ובדורונית ובלימוד תורה ברבים ולדרוש בשבתא דרגלא כנהוג לכל מרא דאתרא. והנה הגם כי לא הי' רק פ"ט חתימות ול"ה רוב מנין עכ"ז כיון דהעיר עצמם נוכחו לדעת כי נצרך למו"ץ מחמת שלא הי' שום איש להורות להם אפי' שאלה פשוטה ובכל יום ויום יוכל להיות מכשולות רבות ח"ו ומשו"ה ל"צ בזה רוב מנין ובנין וכבר הביאו בזה מפיאה פ"ד ה"א אפי' צ"ט אמרו לחלק וא' אמר לבוז לזה שומעין שאמר כהלכה ע"ש דהרי ל"ה הענין נוגע למו"צ זה או לאחר רק למו"ץ יהי' מי שיהי' וא"כ זכה הרב ר"ז הנ"ל בכל חזקת הרבנות דמו"צ בעיר ההיא ואע"ג דבא אח"כ המו"ץ הישן לביתו וההחלטה מאנשי הקהלה הי' רק עד שיבא המו"צ לביתו לקבל מו"ץ מ"מ זה לא מקרי ביאה דכונתם בהחלטה עד שיבא לביתו ויוכל להורות הוראות ולא סתם ביאה ובכה"ג ל"ה ביאה דהרי גם אחר ביאתו ל"ה יכול להורות שום הוראה מחמת חוליו וגם לא ראה בעיניו ל"ע וביאה כזאת ל"ה בכונתם. וכה"ג כתבו תוס' כתובות (ט' ב') ד"ה כל שהקשו בהא דכל היוצא למלחמת בי"ד גט כריתות. כותב לאשתו והרי אורי' בא לביתו ונתבטל הגט ותי' דהכונה שיבא לבסוף המלחמה ולא יצטרך אח"כ לחזור להמלחמה משא"כ בנ"ד אע"ג שבא מ"מ הוצרך לחזור למלחמה לא מקרי ביאה ע"ש וע"ע טור אה"ע סי' קמ"א בשם תשו' הרא"ש בהתנה עם השליח אם תבא אשתו לעירו וכו' דאע"ג שבאתה מ"מ ל"ה ביאה כיון דמקודם שבאתה היא הוצרך הוא לילך משם ול"ה בעיר כשבאתה ול"ה בכלל כונתו בביאה שלה ע"ש והוא ג"כ כה"ג דה"נ אע"ג שבא לעיר אח"כ מ"מ כיון שלא עשה שום דבר הצריך הוראה ולא יכול לעשות מחמת חוליו ל"ה ביאה וממילא זכה הרב ר"ז בחזקת דיינות דעיר ההיא וע' שו"ת אמרי אש חיו"ד כ' דאע"ג דכל שכירות הרב הוא דשלבל"ע והוי רק ממנהג בעלמא מ"מ אם הביאו להם רב ממק"א הוי לכ"ע

שכירות גמור והוי ק"ג ואסור להשתתף עמו אחר ע"ש וע' דע"ת למו"ר הגאון סי' א' סקפ"ו הביאו והסכים לזה ע"ש (ובאמת כי ל"ד בעניני הקהלה ובהסכמת הדין כן דה"ה בכל תנאי שבין אדם לחבירו אין דנין על הלשון רק על הכונה וכמ"ש הש"ע חו"מ סוס"י ס"א בשם מהר"מ ע"ש ובזה תמהתי על הנה"מ סי' רל"ב סק"ד שחולק

שם על הקצה"ח וכ' שם דזה ודאי אם קנה מחבירו פרה והתנה עמו אם תהי' טריפה בריאה אחזור עליך ותחזיר לי הדמים בודאי אם נמצא טריפה בדקין א"ח עליו ע"ש ותימה דמנ"ל הא דהרי בוודאי דכונתו היתה דאם תהי' טרפה לא נצרך לה ומ"ל אבר זה או אבר אחר ובאמת זה דעת הקצה"ח שם והבאתי מהב"י חו"מ סי' שי"א וקצה"ח בשם מהרי"ק וכתבתי די"ל דזה תלוי בפלוגתא דר"י ור"מ בהא דהתנה ע"מ שכתוב בתורה בדבר שבממון דלר"מ תנאו בטל ולר"י תנאו קיים דפלוגתתם בזה כפי שביאר הרשב"א שהובא בקצה"ח סי' ריי"א ובהגהות ק"ר על המהרש"א כתובות פ' הא"נ דר"י ס"ל דהרי דבר שבממון יכול למחול על תנאי בדבר שבממון וא"כ מאי נ"מ אם היא נגד הד"ת ומש"ה מהני אבל ר"מ ס"ל דאע"ג דבלשון מחילה יכול למחול מ"מ כיון דהי' בלשון תנאי ל"מ נגד הד"ת דאנו דנין על הלשון ולא נ"מ בהענין רק על הלשון ולא על תוכן הענין ע"ש וא"כ כיון דקיי"ל כר"י קם דינא דהקצה"ח הנ"ל ודו"ק ואכ"מ יותר בזה):

והנה בשנת תר"צ בעוד שהי' עוד שני הקהלות דשם נפרדות זמ"ז עם שני ראשי הקהלות וכ"א הי' לו פנקסים עם הוצאות והכנסות לעצמה ורק עם הרב והשובי"ם היו משותפים התאספו ארבעה ראשים מקהלה אחת והחמישי הי' המו"ץ הישן וקבלו או את הבחור נכד הרב הזקן לרב והמינוי הזה הי' שלכ"ד כי לא הי' רוב בנין מראשי הקהלה רק ד' מהם והמו"ץ שהי' החמישי לא נחשב עפדתה"ק לדיעה בזה כי הוא לא נשלח מאת הקהלה לזה לחוות דעתו בזה רק הוא צריך לדון ולהורות ולא לחוות דעת מי יתמנה לאב"ד וגם הוא נוגע שרוצה שיתמנה מי שנוחה לו יותר וחוץ לזה כיון דכבר נתמנה הרב ר"ז בהיתר בשני הקהלות לרב ומו"ץ בעת שהיו קהלה אחת בענין אב"ד ושובי"ם וגם החזיק בזה בכל דבר השייך לרב אסור להשתתף עמו אחר וכבר כ' מו"ר הגאון בשו"ת שבסו"ס דע"ת סי' ח' דאפי' בנתמנה מעצמו לא נוכל שוב להעבירו ואפי' החזיק באיסור והביא מתשו' רמ"א שכ' ראי' לזה מב"ב י"ב ע"ש ומכ"ש בנ"ד שלא נתמנה מעצמו רק הביאו מעיר אחרת וגם הוא נכד הרב הזקן. וגם הבחור שנתמנה אז ל"ה ראוי להוראה והי' צריך ליסע למקום רב ללמוד הוראה וגם כבר כתבתי דהבחירה גופא מהקולטוס ל"ה ע"פ דינא ובפרט היכי שהוא באיסור וכבר הבאתי משו"ת א"א דהיכי דהביאו את הרב ממק"א אסור אפי' להשתתף עמו אחר ע"ש:

ואחרי כל הדברים האלה נשים עין על כל הטענות מה שטענו הצד של הרב הנ"ל ועיקר טענותיהם הוא במה שירצו להחזיק חזקת הרבנות ביד הרב הנ"ל והרב ר"ז הוא זר ועשה שלכ"ד במה שנעשה רב שמה וע"כ אין חזקתו כלום ומקודם נאמר דאפי' אם יהא כדבריהם דהחזיק שלכ"ד וכל חזקת הרבנות שייך רק להרב י"מ מ"מ כיון דהרב ר"ז נתקבל למו"צ שם קודם בחירת הרב י"מ ואפי' אם יהי' איש נכרי ואינו נכד הרב הזקן כמו הרב י"מ מ"מ כיון שכבר נתקבל אין לנו כח להורידו וכ"כ בתשו' אבנ"צ חיו"ד סי' ק' באמצע התשובה דכיון דכל עיקר דאסור לרב אחר לישב במקום הראשון הוא רק מכח המנהג שכ' הש"ך יו"ד סי' רמ"ו וא"כ המנהג הוא רק שלא לבא לדור לכתחלה אבל אם כבר בא שמה ע"י שיש לו צד אחד שהביאוהו לשם והם רוצים בו אע"ג דהדין עם מי שיש לו חזקה מאבותיו מ"מ לא שמענו ולא ראינו מנהג בזה לדחות אותו כיון שהצד שלו הביאוהו בעת שלא הי' עוד הרב הנ"ל שם עכתו"ד. וכן הבאתי לעיל משו"ת ד"ש למורי הגאון ז"ל סי' ח' דאפי' נתקבל באיסור מ"מ בדיעבד מהני דל"ג מנתמנה בעצמו שכ' בתשו' רמ"א דבדיעבד א"י להורידו כמו שמבואר (ב"ב י"ב) ע"ש וכן ראיתי באו"ח החדש ב"ש סי' נ"ג הביא מתשו' אבן יקרה סי' ב' וסי' ג' דכל עיקר חזקת הרבנות הוא סד"ד וא"כ כ"ז קודם שנתמנה איש אחר אבל אם כבר נתמנה אחר אין כח ביד היורש להורידו ע"ש וע' נדרים (ל"ב ב') אר"ז משום ר"י ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם שנא' והוא כהן לאל עליון כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם שנא' ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון וגו' א"ל אברהם וכי מקדימין ברכת עבד וכו' מיד ניתנה לאברהם שנא' נאום ד' וגו' על דברתי מלכי צדיק על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב והוא כהן וגו' הוא כהן ואין זרעו כהן ע"ש ובתוס' שם הקשו דהרי אברהם נמי מזרעו של שם ותי' בתי' הא' דמכל בניו של שם קאמר ולבסוף ניתנה רק לאברהם. ועוי"ל לפי שאברהם ל"ה הבכור ול"ה לו הכהונה מה"ד דרק הבכור יורש עכ"ל. ולב' התירוצים יקשה וכי כך המדה דהרי חזקה הוא מדאורייתא כדכתיב ואת המלוכה נתן וגו' כי הוא הבכור וא"כ בשביל חטא כ"ד שהי' בשוגג האיך ניטלה מזרעו של שם וניתנה לאברהם ומכ"ש לתי' הב' דל"ש רק להבכור א"כ ל"ה ע"פ הדין לאברהם שום חלק בה וכי חשוד קוב"ה וכו'. להנ"ל הדבר נכון עפ"ד הר"ן כתובות פ' הכותב בהא דאמרי' דיהבינן לבע"ח משום דיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצית לינשא והקשה הר"ן כיון דמהדין אשה ובע"ח שוין וא"כ איך משום עילה כ"ד דיותר משהאיש וכו' גוזלין את האשה ונותנין לבע"ח ותי' שם כיון דקיי"ל דבע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה א"כ על לכתחלה מהני טעם כ"ד דיותר משהאיש

רוצה וכו' ואח"כ גובה הבע"ח מן הדין כיון שכבר הוא בידו ע"ש ומעתה אף אנו נאמר ע"פ סברתו בנ"ד דכיון דאם עבר אחר והחזיק מהני ועל לכתחלה מהני עילה כ"ד משום שהקדים וכו' וא"ש וז"נ:

היוצא מכל הנ"ל דאפי' הי' להרב ר' מ"י חזקה גמורה דהיינו שהי' בעת פטירת זקנו רב גמור ראוי להוראה מ"מ אם בא אחר שאינו יורש כלל והחזיק מה שעשה עשוי וא"י להורידו מחמת חזקה של הרב מ"י ובנ"ד שבעת פטירת זקנו הי' הרב מ"י בחור עדיין וגם הי' לו חסרון ידיעה והי' צריך לנסוע לרב ללמוד דיני הוראה ואו"ה ובפרט שאלת נשים שאין ראוי לבחור לפסוק אפי' יודע בהן וא"כ אפי' היו שני הקהלות מעולם עיר אחת מ"מ הרי לא עדיפא מכפרים הסמוכים לעיר שהם תחת הקהלה של העיר והרי העלה בשו"ת ד"ח יו"ד (סי' נ"א) והובא בדע"ת להלכה בסי' א' סקפ"ו דבשביל איזה טעם שיש להם לבני הכפרים אם נולד הטעם אחר כך דהיינו שנתרבו בני הכפרים וטריחא להו מלתא להמתין על השו"ב או לילך להרב שבעיר יכולין לפרד עצמם וליקח להם רב ושו"ב ע"ש ובנ"ד דנולד חדשות דנפטר הרב הזקן ונשאר בחור של"ה ראוי להוראה רק צריכים להמתין עד שיתלמד פשי' דאנשי ליפסק יכולין לומר אין אנו רוצין להמתין והיו יכולין לקבל להם הרב ר"ז הנ"ל ומכ"ש בנ"ד דבאמת הי' אז שני עירות לכ"ד וגם המתקבל הי' גם נכד הרב ז"ל וגם יבואר להלן בגוף חזקת הרב רמ"י דאין לו יסוד כלל וע' שו"ת מהרי"א חו"מ סי' רנ"ח והובא גם בדע"ת הנ"ל פסק דאע"ג דקהל שותפים הם זה רק למס משום שהמלך שיתף אותם ביחד אבל בשאר צרכי הקהל מה שותפות שייך בזה ולכן פסק דאנשי כפר אף שהיו תמיד באגודה אחת עם בני העיר יכולין לחלוק עצמם ולקבל להם רב אחר רק היכי דחתמו על קאנסום של בני העיר א"י ע"ש ומכ"ש בנ"ד של"ה צריכים לחלוק עצמם שהם מחולקים ועומדים בכ"ד רק ע"י מינוי רב ושו"ב וכיון דנפטר הרב והי' צריכים לרב אמר רשאי להם לחלוק עצמם מחמת טעם הנ"ל ול"ה צריכים להמתין על הבחור שילמוד וישא אשה וז"פ מאוד:

והנה הטוענים מצד הרב רמ"י טענו אע"ג דהי' בחור כשמת זקנו מ"מ משמרין לו המלוכה כמ"ש הרמב"ם לענין מלוכה אבל באמת כבר כתבו כל הפוסקים דרק לענין מלוכה כ' הרמב"ם ולא לענין רבנים ושובי"ם וכן העלה

מלעבור לפני התיבה אבל אם מתפללין בנוסח ספרד כדרך החסידים גם אחד יכול למחות בו ע"ש. והנה לשנות ממנהג המקום שכ' המג"א דאין לשנות בכמה מקרי מנהג ע' רמ"א חו"מ סי' של"א סעי' א' דבג"פ הוי מנהג ע"ש וכן מבואר ברמ"א חו"מ סי' קס"ג סעי' ג' ע"ש וא"כ אם התפללו ג"פ בנוסח ספרד אסור לשנות לנוסח אשכנז וכדומה אבל

נראה דזה רק אם התפללו בשבתות ויו"ט ג"פ אבל לא בחול וע' עירובין (נ"ט ב') כולהו ישראל בצפרא דשבתא שכיחי אהדדי ע"ש:

סימן עה

בעט"ז בשם ב"ש בענין פיאה נכרית וכו'. ע' נזיר (כ"ח ב') ות"ק אפשר בפיאה נכרית וע' עין משפט שם וע' עירוכין (ז' ב') פיאה נכרית של נשים צדקניות וכו' ע"ש ומצאתי בהגהות מהריב"ץ לנזיר כ"ח הנ"ל האריך לאסור הפיאה נכרית בשוק ע"ש באורך מזה וע' ירושלמי כתובות (פ"ב ה"א) דבתולה מן הנשואין הוי ג"כ לענין זה כבעולה כיון דנשאת ע"ש וע' ב"ק (מ"ח א') מבואר דאם באה אשה עם זרועותי' המגולות לבית איש אחר מחויב הבעה"ב לצאת מביתו שלא להסתכל בזרועותיה ע"ש:

סימן עו

סעיף ח. בש"ע קרא במקום שראוי להסתפק בצואה ומצאה אח"כ צריך לחזור ולקרות וכו'. ע' מכות (ח' א') ל"צ אלא באשפה העשוי' לפנות בה וכו' ואיכא דמקרי ויתיב פושע ל"ה דהא אינה עשוי' לפנות בה ביום אנוס ג"כ ל"ה דהא איכא דמקרי ויתיב וכו' ע"ש. מבואר מזה דאי ע"צ המיעוט הי' המקום ראוי להסתפק בצואה ל"ה אנוס וא"כ צריך לחזור ולקרות אבל מדברי הב"י יו"ד סוס"י קפ"ה לא מוכח כן ע"ש ותבין:
מג"א סק"ח בשם הרדב"ז וכו' ע' שו"ת מו"ר הגאון מהרש"ם ח"ב סי' ל"ח העתיק דברי הרדב"ז בשלימות וביאר דבריו ע"ש:

סימן עח

מג"א ס"ק ב' חילק בין ק"ש לתפלה דגבי ק"ש די"א דאפי' אם שהה א"צ לחזור משו"ה ל"ח שמא ישהה משא"כ בתפלה ע"ש ע' כה"ג ח"ש יבמות (כ"ח) ומג"א לקמן סי' רפ"ח ע"ש:

סימן עט

סעיף א. ש"ע. היתה צואת אדם מאחריו צריך להרחיק ד"א וכו'. ע' ירושלמי עירובין (פ"ד ה"א) דאותן ד' אמות להתרחק מצואה סגי אם הם רק ד"א באלכסון ובריבוע אין ד' אמות מ"מ סגי לענין זה וע' שי"ק שם בזה: סעיף ב. ש"ע. היתה במקום גבוה י' טפחים וכו'. ע' ב"ח וטו"ז ומג"א פליגי אי בעי' ג"כ שיהי' רוחב ד"ט על ד"ט ע"ש ונ"ל להכריע בזה עפ"ד הש"ס ב"ב (ס"א א') הכי השתא התם האי תשמישתא לחוד והאי תשמישתא

לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא הוא אי איכא דדא חשוב ואי לא לא חשוב ע"ש וא"כ נראה דבנ"ד יש ג"כ לחלק כן דאם הצואה במקום גבוה י' שאין תשמישו שוה עם שאר הבית ל"צ רוחב ד"ט על ב"ט אבל אם תשמישו שוה לשאר הבית צריך שיהי' גם ד"ט עד"ט כמו התם לענין ד"א ע"ש ותבין. ונ"ל עוד דאם הצואה למעלה מן ד' אמות בבית הזה י"ל דכ"ע מודו להטו"ז דא"צ רוחב ד"ט עד"ט דלא פליגי על הטו"ז רק בלמעלה מן י' טפחים אבל למעלה מן ד' אמות יכולין לסמוך על ר"ש בנגעים פי"ג מי"א דס"ל דלמעלה מן ד' אמות גם בבית הזה רשותא אחריתא הוא ע"ש ותבין ואם אין מרחיק ד"א להצואה רק יש בינו להצואה הפסקה במחיצה או כותל והוא תוך ד"א מ"מ כיון דמפסיק דבר הוי כאלו הרחיק ד"א אבל רק אם מפסיק מחיצה ביניהם ע' כה"ג תוס' ע"ז (נ"ד א') ד"ה ומהרמ"ל שם בזה וע' אהלות פי"ב מ"ג פלוגתא דרבנן ור"י אי הפסיק בכלי המחובר בקרקע ע"ש וא"כ אם הפסיק בבנין י"ל דלכ"ע הוי הפסק ע"ש ותבין:

סימן פב

מג"א סק"ב כ' דאם הצואה נקרשת שרי לקרות כנגדה אע"ג שאח"כ תחזור לקדמותה וכו'. נ"ל ראי' לזה מתוס' שבועות (כ"ג א') ד"ה גמר שכתבו דדם שנקרש מותר אפי' לאכילה ע"ש ואע"ג דבאמת בזה לאכילה לא ס"ל כן וע' הגהות הגרע"א שם אבל לענין צואה נוכל לומר דל"ה צואה לענין תפלה:

סעיף ב. בהג"ה וי"א דאינו אסור רק בטופח ע"מ להטפיח ויש לסמוך ע"ז וכו' הי' נראה לומר דכ"ז מיירי כשבא להתפלל אין שם יותר מ"ר רק טופח שלא ע"מ להטפיח ואז מותר כיון דאין כאן ע"מ להטפיח אבל אם הי' הרבה מר"ג והוא בא לנגבם בכה"ג צריך לנגב היטב שלא ישאר אפי' טופח שלא ע"מ להטפיח וכה"ג אמרי' בירושלמי פ"ג דפסחים לענין פחות מכזית דא"צ לבער ובכזית צריך לבער דבכזית צריך לבער הכל ע"ש וע' ב"ב צ"ד כשהוא מנפה מנפה את הכל וברשב"ם שם והוא כה"ג אבל י"ל דהכא במר"ג דהוי רק דרבנן א"ח וצ"ע:

סימן פז

סעיף א. ש"ע וכו' אבל אם הן של מתכות וכו'. ע' נדה (י"ג ב') עושין לו כיס של מתכות (כדי שלא יבלע הכיס הזרע) אמר אביי ושל נחשת כדתניא רי"א רואין אותן גבעולין של איזוב כאלו הן של נחשת ע"ש וע"ע רש"י שבת (מ"ד א') ד"ה נר וכו' ומבואר שם ג"כ דרק של נחשת לא בלע וצ"ע מפ"מ אמרי' הכא בשל מתכות דלא בלע וצ"ע:

בבאה"ט סק"ה בשם ב"י מי שתלמודו שגור בפיו בביה"מ או בביה"כ והרהר לאונסו מותר וכו'. ע' ירושלמי ברכות (פ"ג ה"ד) אר"ז כל מילי סברין דהוי קשי לי תמן סברתי' וכו' ע"ש והיינו לאונסו כמבואר בזבחים (ק"ב) דמותר ע"ש:

סימן פח

באה"ט סק"א בשם הטור רמ"א דיש חסידים ואנשי מעשה שמחמירין ע"ע וטובלין וכו'. ע' ירושלמי פ"ג דברכות סוה"ד דיש מחמירים בה להצריך דוקא מים חיים לטבילה זו ע"ש וע' תוס' פסחים (ז' ב') ד"ה על הטבילה מוכח שם דאפי' אחר שבטלו טבילה זו מ"מ הנוהג בה יכול לברך על טבילה זו ע"ש אבל מדברי תוס' ברכות (כ"א) נראה להיפך ע"ש:

סימן פט

הלכות תפלה וכו'. ע' ש"ס תענית (ח' א') נראה משם דאין להתפלל על ב' דברים ביחד רק מקודם יתפלל על דבר אחד בלבד ואח"כ על הדבר השני ע"ש וע"ע תוס' ב"מ (ק"ו סוע"א) דל"ש לומר בצדיק ויגזור אומר ויקם לך כשמתפלל שיצליח בכל מה שיזרע רק אם מתפלל על מין ידוע ע"ש: מג"א סק"ה דבאמת זמן מנחה מתחיל אחר חצות וכו' ע' רש"י פסחים (נ"ח א') ד"ה אלא ותוס' נדה (ס"ג ב') ד"ה פליגי בזה וע' גה"ש פסחים (נ"ח) בזה:

סעיף ג. ש"ע. אסור לו להתעסק בצרכיו וכו'. לשון הש"ס ברכות (י"ד) אסור לו לאדם לעשות צרכיו וכו' ונ"ל מלשון זה דדוקא הוא עצמו אסור אבל מותר לו לומר לאחרים לעשות צרכיו וגם ללמדם היאך יעשו וכן מדייק הטו"ז לקמן סי' רס"ג סק"ג מלשון הש"ס אסור לו לאדם שיעשה חפציו קודם שיבדיל וכו' דדוקא לו אסור אבל מותר לומר לאדם אחר ע"ש ונ"ל ראי' לזה מהש"ס יומא (ע"ג סוע"א) מדכתיב ושאל לו שלא ישמע רק הנשאל בעצמו ולא אחר עמו ע"ש ושי' רש"י ברכות (ה' ב') דאסור גם ללמוד קודם התפלה ע"ש וע' תר"י שם דללמד לאחרים גם לרש"י מותר ע"ש:

שם, ולא לאכול ולא לשתות וכו'. נ"ל דמינקת מותרת לאכול ע' ירושלמי פיאה (פ"ד ה"ג) דמינקת צריכה לאכול בשחר ע"ש וגם היא בכלל חולה כמבואר ש"ס כתובות (ס"ה ב') ע"ש וע"ע רש"י עירובין (ק' ב') דמעוברת חולה היא

ע"ש וע"ע תוס' כתובות (ס"ג רע"ב) ד"ה אלא וכו' דסתם נדה חולה קצת ע"ש וא"כ בכולהו יש להקל:

מג"א סקי"ג בשם הרח"ו שאפי' קם בחצות הלילה אסור לטעום קודם שיתפלל וכו'. ולכאורה אם קם מהשינה ואין בדעתו לישן עוד הרי הדין בש"ע דאסור לאכול קודם התפלה אבל זה ליתא דכ"ז שלא הגיע זמן התפלה ל"ש בזה לומר דאסור לאכול קודם שיתפלל רק אחר שהגיע זמן התפלה וכה"ג כתבו תוס' מנחות (מ"ט ב') בהא דהקשו שם בשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל דפסולים דהרי הוי ממילא קודם התמיד ותי' דכיון דלא נפתחו דלתות ההיכל ול"ה עוד זמן שחיטת התמיד ל"ש בזה לומר דאסור לשחוט קודם התמיד רק אחר שהגיע זמן שחיטת התמיד דהיינו אחר פתיחת דלתות ההיכל אז אסור לשחוט קודם התמיד ע"ש וה"נ קודם ע"ה דהיא קודם זמן התפלה ל"ש האיסור לאכול קודם התפלה ומשו"ה ל"ה אלא מדת חסידות וא"ש מ"ש בתשו' ש"י סי' ח' בשם סידור האר"י ז"ל דהרח"ו גופי' הי' אוכל לפעמים קודם ע"ה כשחלש גופו וע' מחצה"ש בזה וע' תוס' חדשים שהובא בשטמ"ק זבחים (י"ב א') לענין מחוסר זמן במעי אמו ג"כ כה"ג ע"ש וע' בכורות (נ"ו א') וצ"ע ואכ"מ יותר:

סימן צ

סעיף ט. ישתדל אדם להתפלל בביהכ"נ עם הציבור וכו'. ע' ש"ס תענית (ח' א') מבואר דתפלת ציבור נשמעת אפי' אם אינו מכוון אבל תפלת יחיד צריך לכוין ובלא"ה אינה נשמעת ע"ש:

באה"ט סקי"א במחלוקת הרדב"ז והח"ץ במי שהי' חבוש בבית האסורין וכו'. ואם נתנו לו רשות על זמן קבוע כגון על שעה אחת בשבוע ויש לו הברירה לחלק אותו שעה להרבה חלקים ע"כ יש לספק איזה עדיף אי יתפלל כל השעה עם הציבור לכל הזמן שהי' לו או יחלק הזמן להרבה חלקים וישמע בכ"פ קדושה וברכו והספק יהי' אם עדיף יותר לעשות בפעם אחת מצוה מן המובחר או יותר טוב שיחלק הזמן להרבה חלקים ויעשה בכ"פ רק העיקר ולא בפ"א מצוה מן המובחר. ונ"ל לפשוט ד"ז מהב"י או"ח סי' תר"ע שמתרץ הקו' למה עשאו ח' ימים חנוכה הרי הי' שמן על יום א' ותי' הב"י דכיון דל"ה רק על יום א' חלקו השמן על כל השמונה ימים וממילא נעשה הנס בכל שמונה ימים ע"ש והרי הם לא סמכו על הנס וא"כ לא יהי' בכל יום להדליק יום שלם ובע"כ דהא עדיף מלהדליק יום א' שלם והשאר הימים לא ידליקו כלל וה"נ בנ"ד מוטב לחלק השעה וכנ"ל. וע' חגיגה (ח' א') בהא דקיי"ל דדבר שבחובה אין באה אלא מן החולין ומ"מ מותר לטפל לה ממעשר ופליגי שם חזקי' ור"י דר"י ס"ל דטופל לה בהמה של מעשר דעדיף טפי דאכילה הראשונה יהי' רק מהחולין ואח"כ יהיו כל האכילות ממעשר

ולי"ל בה וחזקי' ס"ל דטפי עדיף לטפל מעות למעות כדי שיהי' כל אכילותיו מעורב עם החולין ע"ש ופליגי בסברא הנ"ל: סעיף ט. וכן אם נאנס וכו' והוא מתפלל ביחיד אעפ"כ יתפלל בביהכ"נ וכו'. עי' ירושלמי ברכות פ"ה ה"א מבואר שם להיפוך דביחיד יתפלל בביתו ולא בביהכ"נ וע' הגהות גה"ש שם בזה ומצאתי בס' ידות נדרים להל' נדרים סי' רכ"ח ס"ק כ"ט העיר בזה ותי' שם דרק בימיהם שהיו הביהכ"נ בשדות משא"כ לדידן הדין כמ"ש בש"ע ע"ש:

סעיף יב. מצוה לרוץ כשהולך לביהכ"נ וכו'. ע' פרה פ"ג מ"ז מוכח דלדבר מצוה נכון יותר לילך מליסע בעגלה או לרכוב משום חיבוב מצוה וע' תוי"ט שם ותבין:

באה"ט ס"ק י"ב כ' דאפשר משום מניעת הריוח מחויב קצת ע"פ הדין להתפלל עם הצבור וכו'. י"ל דתלוי בפלוגתא דר"י ור"מ במ"ק (י"ד א') אי להרויח הוי ג"כ פסידא ע"ש והתם פסקינן דהוי פסידא וע' חו"מ סי' רל"א סעי' ט"ו דלא עשו תקנה רק אם יפסיד מהקרן ולא אם רק לא ירויח דבזה לא חששו ע"ש ויש לדחות:

סעיף יט. יקבע מקום לתפלתו וכו'. ע' תר"י ברכות ה' דאם קובע מקום לתפלתו ניכר שהוא עניו ע"ש:

מג"א ס"ק ל"ו בשם הב"י דמטה מקרי קביע ואינו חוצץ והב"ח חולק דל"ה קבוע וכו' ע' או"ח סי' תרכ"ט טו"ז סק"ג נחלק בזה עם הר"ן ע"ש:

סימן צא

סעיף ב. ש"ע. צריך לאזור אזור בשעת התפלה וכו'. ע' זבחים (פ"ח ב') אבנט מכפר על הרהור הלב היכי דאיתא ובגש"י שם שהיו חוגרין נגד אצילי ידיהם דהיינו נגד הלב וכו' ע"ש אבל בתוס' מנחות (ל"ז א') ד"ה קיבורת באמצע הדיבור כתבו שאין חוגרין במקום שמזיעין וכו' אלא כנגד אצילי ידיהן והיינו נגד הקופא ששם דרך לחגור וכו' ע"ש וע' חי' הרש"ש שם בזה:

סימן צג

סעיף א. ישהה שעה אחת קודם שיקום להתפלל וכו'. ע' לשון רש"י ברכות (ל' ב') ד"ה שוהין וכו' משמע שם דהשעה ההוא יהי' במקום שרוצה להתפלל ע"ש והטעם נראה דהשעה ההוא שהוא כדי שיכוין לבו לשמים נחשב ג"כ מהתפלה וא"כ יהי' ג"כ במקום שקבוע לו להתפלל:

סעיף ד. העוסק בצרכי ציבור כעוסק בתורה דמי פי' לענין לעמוד מתוכו להתפלל וכו'. י"ל בדרך צחות עפמ"ש במד"ר וארא דעוסק בצ"צ משכח תלמודו ע"ש א"כ בעוסק בצ"צ א"א לומר שיעמוד להתפלל מתוך הלכה פסוקה:

סימן צו

סעיף א. ש"ע. כשהוא מתפלל לא יאחוז בידו וכו'. ע' מרה"פ ירושלמי יומא סופ"א דמותר לרמוז בידיו ולהראות על איזה דבר באמצע הש"ע ע"ש אבל כפי הנראה שם הבבלי חולק ע"ז ע"ש ותבין:

סימן צט

סעיף א. שתה יין כדי רביעית אל יתפלל עד שיסיר יינו וכו' משלים אותה בתפלה שאחרי' וכדין שוגג וכו'. ע' נזיר (כ"ג סוע"א) מוכח דבפעם הראשון הוי שוגג אבל בפעם השני מקרי פושע ע"ש:

סימן קא

סעיף ב. ולא יתפלל בלבו לבד אלא מחתך בשפתיו וכו'. ואם לא חתך בשפתיו והתפלל בלשון גרוע נראה לפמ"ש הר"ן נדרים (ע"ז ב') לחלק בזה בין הקמה להפרה דבהקמה דמהני אם הוקם בלבו מהני גם לשון גרוע דלשון גרוע לא גרע מלבו אבל בהפרה דל"מ אם היפר בלבו ל"מ גם לשון גרוע ע"ש א"כ נראה בנ"ד דבחולה דמהני אם הרהר התפלה בלבו כמבואר לעיל סי' צ"ד מהני גם אם התפלל בלשון גרוע אבל בבריא דל"מ אם הרהר התפלה ל"מ גם אם התפלל בלשון גרוע וז"ב:
סעיף ד. יכול להתפלל וכו' חוץ מלשון ארמי. ע' סוטה (ל"ב ב') דמלאך גבריאל מבין לשון ארמי ג"כ ע"ש:

סימן קח

סעיף ח. ש"ע. מי שלא התפלל וכו' וכן מי שהי' שיכור ולא התפלל כולם חשובים אנוסים וכו'. לעיל סי' צ"ט הבאתי מהש"ס נזיר (כ"ג סוע"א) דמוכח לחלק דבפעם שני מקרי פושע ע"ש ואם נתישן מחמת שלא ישן בלילה ועי"ז עבר הזמן התפלה אי חשיב אונס או דהוי פושע דהי' לו להעמיד עצמו ע' ברכות (ד' ב') שא"ה כיון דאיכא אונס שינה וכו' ע"ש מבואר דהוי אונס וע"ע יומא (כ"א ב') מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס ש"ש שינה וכו' ע"ש וע"ע תוס' ב"מ (מ"ב ב') כן וע' נדה (י"ז רע"א) כיון דאיכא אונס שינה ע"ש וכן

מבואר בתוס' ב"ק (נ"ז סוע"א) ע"ש אבל מצאתי בריטב"א נדרים (ט"ו) בהא דפליגי ר"י ור"נ בקונם עיני בשינה היום אם אישן למחר וכו' ביאר הריטב"א שם דפליגי אי שינה הוי אונס או לא ע"ש: מג"א ס"ק י"א כ' דשכחה מקרי אונס. וע' לקמן סי' תקכ"ז ס"ז וכו'. ומבואר שם במג"א לחלק בין שכחה מחמת אונס דהוי אונס אבל שכח מחמת עצלות הוי פושע ע"ש וע' ברכות (מ"ג סוע"ב) וברש"י שם ד"ה דקרו לי' פושע מתעצל עכ"ל ומבואר כן וע' רש"י שבת (ל"ב ב') ד"ה זה דרכם וכו' ושמא תאמר מחמת החלב שכחו וה"ה שוגגין וכו' מוכח להיפך וע' שבו"י ח"ב סי' קמ"א וע' תרומות (פ"ב מ"ב) וברע"ב שם ומוכח דגוף הדין אי שכחה חשיב פושע או אונס תלוי במחלוקת ר"י ורבנן ע"ש ותבין: מג"א ס"ק י"ב כ' דצ"ע במי שלא התפלל ערבית בר"ח והתפלל בשחרית שתים ובתפלה השני' שהוא להשלמה של ערבית שכח לומר יעו"י אי נימא כיון דלהשלמה לשל ערבית קאתי אין מחזירין א"ד השתא יממא הוא וכו' י"ל לענ"ד דתלוי בפלוגתא דר"י ור"ל בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"ד) בחל יום טבות אחר השבת אי חולקין בעורות כמו ביו"ט אי נימא כיון דלהשלים ליו"ט אתא חולקין בעורות כמו ביו"ט א"ד כיון דהיום חול הוי רק למשמרה של היום ע"ש:

ט"ז סק"י באמצע הדיבור אבל אם אמר בפירוש שהשני' נתכוין לשם תשלומין וכו' אמרי' מה שלא זכר בראשונה שכחה היא לו וכו'. ע' זבחים (מ"ב א') כגון שפיגל בראשונה ושתק בשני' וחזר ופיגל בשלישית מ"ד אי ס"ד על דעת ראשונה הוא עושה מיהדר פיגולא בשלישית למ"ל קמ"ל (דל"א הכי) וי"ל:

ט"ז ס"ק י"ב באמצע הדיבור ועכ"פ נראה דאם הפסיק שלא מענינו דלא עדיף מאם שח בתפלה וכו'. ע' ש"ע לקמן סי' תרצ"ג שהב"י והד"מ נחלקו בזה וע' ב"ח וטו"ז שם בזה וע' ש"ס תענית (ג' ב') ולא עוד אלא אפי' אמר מעביר הרוח ומפריח הטל אין מחזירין אותו וכו' ומוכח דל"ה הפסקה במה שאמר דבר אחר באמצע התפלה וצ"ע:

מחצה"ש ס"ק ט"ז הביא בשם הצל"ח דבשני יו"ט של גליות מודה להב"א דלא יתפלל ערבית שתים והמחה"ש השיג עליו דמ"מ אפי' לא היינו בקיאים והוי ספק גמור מ"מ כיון דחז"ל תקנו להתפלל גם בשני תפלת יו"ט שייך שפיר השלמה ע"ש. ולדעתי ראי' להצל"ח מהירושלמי עירובין (פ"ג ה"ד) דאמרי' שם דב' יו"ט ש"ג אין מקבלין שכר רק על יום א' ולא על שניהן כיון דעושין השני ימים רק מספק ע"ש ולדברי המחצה"ש מה בכך הרי מ"מ כיון דחז"ל התקינו שיהי' שני ימים יקבלו שכר על שניהם אע"ג דהוי רק מספק ובע"כ כהצל"ח וזה ראי' ברורה:

סימן קי

מג"א סק"ו הקשה על רש"י שכ' שלא יהא נראה דהבדלה ברכה בפ"ע הוא דא"כ בשאלה נמי נימא הכי ותי' דבהבדלה דר"ע סובר באמת דברכה בפ"ע הוא יבואו לומר דהלכה כר"ע משא"כ בשאלה ליכא למ"ד וליכא למיחש למיטעי וכו'. ע' כה"ג תוס' ב"מ (ט"ו ב') ד"ה וש"ס גיטין (נ"ד) התם טעי בדר"י וכו' ע"ש וע' ש"ך חו"מ סי' מ"ג ס"ק ותוס' ב"ק (מ"ה א') וכמ"ד: מג"א סק"ט. ואל יאמר אדם לחבירו לך בשלום אלא לך לשלום גמ' וכו'. דוקא לך בשלום לא יאמר רק לשלום אבל בא בשלום יוכל לומר וע' ר"ה (פ"ב מ"ט) בא בשלום רבי ותלמידי וע' תפ"י על המשנה הנ"ל בזה ומקרא מלא הוא בפ' ויצא ושבתי בשלום אל בית אבי וגו' וע' מהרש"א שבת (ח"א י"ב א') דרק היכי שחבירו הולך ממנו לא יאמר לו לך בשלום אבל אם הוא הולך מחבירו יכול לומר לו בשלום ע"ש ותבין:
סעיף ז. ש"ע. אומר אותה אחר שהחזיק בדרך וכו'. ע' רש"י עירובין (נ"ב א') ד"ה כ"פ וכו' מבואר שם דפסיעה אחת הוי החזיק בדרך ובציר מהכי לא מקרי החזיק בדרך ע"ש:

סימן קיד

מג"א סק"א. והא דאין מתחילין בערבית מפני שאין כולם בביהכ"נ ויעשו אגודות וכו'. ע' עירובין (נ"ט א') כולהו ישראל נמי בצפרא דשבתא שכיחי אהדדי וכו' ע"ש ומבואר כן:

סימן קטז

סעיף א. ש"ע. אע"ג דהכתוב בלשון יחיד אין מכלין אותו לרבים ה"מ בזמן שמכוין לקרות אבל כשאומר אותו דרך תפלה ובקשה מותר וכו'. ע' ברכות (י"ז סוע"א) פיך ידבר חכמות וכו' וברש"י שם ד"ה פיך כ' בלשון ברכה הי' אומרים עכ"ל והדבר נפלא מאי בעי רש"י בזה. ויובן הדבר עפ"ז דהנה בקרא תהלים (מ"ט) מבואר פי ידבר חכמות ויקשה היאך שינו מלשון הקרא והרי הכתוב בלשון רבים אין מכנין אותו ליחיד וכן באופן אחר אסור לשנות מלישנא דקרא אבל לפמ"ש הש"ע כאן דרק במכוין לקרות אסור אבל דרך תפלה ובקשה מותר וזה שכ' רש"י שם בלשון ברכה הי' אומרים ולא נתכוונו לקריאה ומשו"ה מותר לשנות וא"ש וע' ש"ס שבועות (ל"ו סוע"א) ורש"י שם ד"ה כנה וכו' ע"ש:

סימן קיז

באה"ט סק"ד בשם הריק"ש מי שי"ל אשה ובנים בא"י ויצא לח"ל אע"פ שאין דעתו לחזור בימי הגשמים שואל כבני א"י וכו'. ע' מג"א סי' תצ"ו סק"ז מבואר להיפוך ע"ש

והעוקר דירתו עם אשתו לח"ל אע"ג דדעתו לחזור לא"י מ"מ הוי כבני ח"ל ע' מג"א שם בזה:

סימן קכא

סעיף א. ש"ע. שוחין במודים תחלה וסוף וכו'. ע' תוס' ב"ק (ט"ז ב') ד"ה והוא וכו' כתבו בשם י"מ דיש עצם אחד באדם שמחי' אותו לע"ל ובשביל שלא כרע במודים אותו העצם נעשה שד ואינו חי לע"ל וחזרו תוס' ודחו זאת דלא יתכן דבשביל חטא כזה יענש הרבה כ"כ ע"ש:

סימן קכד

סעיף ב. ש"ץ שנכנס לביהכ"נ ומצא ציבור שמתפללין וכו' יורד לפני התיבה ומתפלל בקו"ר לציבור וכו'. ע' מג"א סי' רל"ב סק"א דדווקא בשעה"ד והיכי דא"א בע"א יכול לעשות כן ע"ש:

סעיף ו. ש"ע. ויכוין בלבו אמת היא הברכה וכו'. ע' תוס' שבת (קי"ט ב') ד"ה אמר ר"ח דבאמירת אמן יכוין הר"ת אל מלך נאמן ע"ש:

סעיף ז. בהגה"ה כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעוה"ב. כן ס"ל לר"מ בסנהדרין (ק"י ב') אבל יש שם מ"ד דמשעה שנולד יש לו חלק לעוה"ב וח"א משעה שסיפר וח"א משעה שנזרע וח"א משעה שנימול ע"ש:

סימן קכח

סעיף א. אין נש"כ וכו'. ע' חי' רש"ש שביעית פ"ד מחזק המנהג שיש בין ההמון שאומרים להכהנים אחר שיורדים מהדוכן יישר כוחכם ע"ש: סעיף ב. ש"ע. כל כהן וכו' הר"ז כעובר בג' עשה. ע' ב"י והובא בהגהות לבו"ש דמשו"ה כ' הרמב"ם כעובר והרי הוא עובר ממש דכיון דליכא בקרא בלשון ציווי אלא כה תברכו לחוד משו"ה לא הוי עובר אלא מ"ע אחת דכה תברכו ע"ש וע' יומא (כ"ד ב') ותוי"ש שם שכתבו דמשו"ה זר שהדליק הנרות א"ח מיתה דהמאמר ל"ה בלשון ציווי אלא כתיב ובהעלות אהרן את הנרות וגו' ע"ש והוא כה"ג וע"ע תוס' יבמות (ק"ד ב') ד"ה דאמר וכו' ותלוי שם בב' תירוצים וכתבו שם דצ"ע בעלמא אי אמרי' כה"ג ע"ש וע"ע ש"ס זבחים (נ"ב סוע"א) דמדכתיב על שפך הדשן ישרף וגו' מוכח דל"ה עיכובא וברש"י שם דמדשינה הקרא דמקודם כתיב והזה

ונתן והו"ל לכתוב ושרף וכתיב ישרף מוכח מזה דל"ה עיכובא ע"ש וע"ע תוס' יומא (מ"ח ב') השייך שם לע"ב כתבו שם למסקנא דילפינן דקטרת צריך קידוש כלי דכתיב כף אחת ואע"ג דלא כתיב בלשון ציווי ובזה פליגי שם הס"ד והמסקנא וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ג ואם אחד מהן קטן אינו קורא כהנים וכו'. ע' פר"ח חולק דגם בא' גדול וא' קטן קורא כהנים ע"ש ונ"ל ראי' להפר"ח מברכות (ג' ב') ר"א אמר משמרה ופלגא משמורות קרי לי' ע"ש והוא כדברי הפר"ח: סעיף יט. ש"ע אין ש"ץ רשאי לענות אמן אחר ברכה של כהנים. ע' חי' הרש"ש מגילה (כ"ד ב') דבש"ץ קבוע ל"ה חששא בזה ומותר לענות אמן ע"ש: סעיף כג. ש"ע. בשעה שהכהנים מברכים העם וכו' אלא כמו שעומד בתפלה וכו'. ע' תו"ח כריתות (י"ג ב') ד"ה ונכנס וכו' כתבו שם דמסתמא נ"כ א"צ כוונה יותר מתפלה וכו' ע"ש מוכח דעכ"פ כתפלה צריך כוונה: ט"ז ס"ק כ' בהא דהכהנים עומדים לפני הארון והישראלים לפנים על מקומם וא"כ הוי אחורי הכהנים משום דכיון דאה"ק מחובר לכותל הוי כאלו הכהנים עומדים סמוך ממש להכותל ע"ש ונ"ל דאפי' אינו מחובר ממש להכותל רק כיון דמקומו קבוע שם הוי ככותל וראי' מתוס' מנחות (צ"ו ב') ד"ה כ"ע כתבו דשלחן הוי עשוי לנחת אע"ג דמטלטלין אותו בסילוק מסעות מ"מ מקומו קובעו ע"ש וה"נ באה"ק י"ל כן:

סעיף לה. ש"ע. כהן שהרג את הנפש אפי' בשוגג לא ישא כפיו אפי' עשה תשובה וכו'. ע' ש"ס ב"מ (ס"א סוע"ב) דהוקשו מלוי ברבית לש"ד ע"ש א"כ לכאורה במלוה ברבית ולא עשה תשובה פסול לדוכן אבל לפמ"ש תוס' יבמות (ז' א') ד"ה שנאמר דדוקא בהרגו בידיו לא ישא כפיו ע"ש א"כ הכא ל"ש זה אבל הרי לא הובא דיעה זו של תוס' יבמות דדוקא בהרגו בידיו בש"ע וצ"ע. והנה במה דפליגי הש"ע ורמ"א אי מהני תשובה בהרג הנפש והרמ"א כתב דמהני תשובה וכ' דלא גרע ממומר דמהני תשובה צ"ע לכאורה מש"ס סנהדרין (ז' רע"א) שנא' וירא אהרן ויבן מזבח לפניו מה ראה וכו' ראה חור שזבוח לפניו אמר אי לא שמענא להו השתא עבדי בי כדעבדי בחור ויתקיים בהו אם יהרג במקדש ד' כהן ונביא ולא הוי להו תקנתא לעולם מוטב דליעבדי לעגל אפשר הוי להו תקנתא בתשובה ע"ש ומבואר מדברי הש"ס כהמחבר דלש"ד ל"מ תשובה ולע"א מהני תשובה וצ"ע וע' ירושלמי תרומות פ"ח ה"ג דהחשוד על העריות חשוד גם על ש"ד שנא' כי נאפו ודם בידיהם ע"ש וצ"ע לענין נ"כ בנ"ד:

מג"א ס"ק נ"ד דאפי' לא מל עצמו במזיד כשר וכו'. ע' תוס' זבחים (כ"ב ב') ד"ה ערל כתבו שם דאע"ג דלא מל עצמו במזיד ולא מת אחיו מחמת מילה מ"מ כיון דאינו עושה מחמת מרד רק משום דמתירא מקרי מ"מ לבו לשמים והיא שי' ר"ת שם ע"ש וזה ראי' להמג"א:

סעיף מב. ש"ע. החלל אינו נושא כפיו. ע' הגהות מנ"פ כאן חקר בחלל היינו בן גרושה אם בא לגרש את אשתו אם יכול לכתוב בהגט פב"פ הכהן ע"ש ונ"ל להביא ראי' מיבמות (ע"ד רע"ב) חללה לאו זרעו דאהרן הוא ע"ש וע' רש"י יבמות (פ"ד ב') ד"ה מאי כשרה כ' דהא דאי' בפסחים מ"ט דכהן כ"ז שיכול לישא בת כה לא ישא בת ישראל גם חלל בכלל זה דאסור לישא בת ישראל אם ימצא בת כהן וצ"ע:

סעיף מא. הג"ה. וי"א דמי שיש לו בת שהמירה או זינתה אין מחויבים עוד לקדשו כי אבי' היא מחללת וכו'. ע' תה"ד סי' רס"ד שהובא בבה"ב יו"ד סי' ש"ה וברמ"א יו"ד שם סעי' י"ח מבואר דפנוי' בת כהן שזינתה בנדתה אע"ג דהיא איסור כרת מ"מ אינה מתחללת ע"ש וא"כ מכ"ש דאבי' אינו נתחלל בכה"ג אבל בתוי"ש יבמות נ"ט מבואר דיש חלל מנדה אע"ג דל"ה איסור כהונה ע"ש אבל ברשב"א יבמות שם מבואר להיפוך מהתוי"ש שם ע"ש ותבין ובגוף ד' התה"ד יש להתיישב ואכ"מ:

מג"א ס"ק ס"ב מ"ש ע"ד המרדכי וכו' וע' שו"ת שמן רוקח ח"ג סי' י"ז חולק ע"ד המג"א בפי' דברי המרדכי והעלה דבהמירה לבד אסור לכבדו רק אם רואין שהכהן הוא ירא מהקב"ה וגם רוח הבריות נוחה הימנו אז רשאין לכבדו אבל בלא"ה אסורין לכבדו ע"ש:

מג"א ס"ק ע"ה כ' דהרי מצינו בגמ' דרבא הי' לו עבד כהן וכו'. ע' שבת (ס"א א') דר' יוחנן משמש בתלמידו רב שמן בר אבא ע"ש ורשב"א הי' כהן כמבואר בכתובות (ב' ב') זיל אטפל בקרובותיך וכו' וברש"י שם ע"ש: ט"ז ס"ק ל"ט הביא בשם הלבוש לתרץ דוקדשתו הפי' אתה מצווה להקדישו אבל הכהן בעצמו אינו מצווה שיחזיק עצמו בקדושה וכ' הטו"ז ע"ז ואין זה נכון כלל דאדרבא קיי"ל וקדשתו בע"כ וכו'. ע' ב"י לקמן סי' קל"ה גבי אי עובר הכהן כשנתן רשות לישראל לקרא ראשון והוא בביהכ"נ כ' ג"כ כהלבוש ע"ש ועמ"ש בזה בסי' ר"א ובסי' קל"ה אבל השגת הטו"ז על הלבוש דאדרבא מצווין להקדישו בע"כ אינו מובן דאע"ג דוקדשתו בע"כ היינו רק לענין שמצווים להקדישו אבל מ"מ י"ל דאין החיוב רק על הישראל ולא על הכהן גופי' וכמ"ש הלבוש וצ"ל בכוונת הטו"ז דמ"מ יקשה היאך שימש ר"ת בתלמיד כהן והרי אדרבא הרי הי' ר"ת מצווה לכופו ולהקדישו לכך וא"כ היאך השתמש בו וא"כ עדיין אין הקו' מר"ת מיושב וא"כ אי אין כאן ישראל שיכוף את הכהן י"ל באמת כדברי הלבוש וכמ"ש הב"י לקמן סי' קל"ה ואין כאן השגה על גוף הדין ודו"ק:

סימן קל

סוף סימן שם. ע' ירושלמי ברכות פ"ד ה"ג דדרך ארץ לתלמיד שיאמר לרבו אחר תפלת רבו תשמע תפלתך ע"ש וכן הוא בירושלמי תענית פ"ב ה"ה ומצאתי בהגהות אשרי סוף תענית כ' הדין הנ"ל ולא הביא מקורו ע"ש וע' ספר יד שאול סי' רמ"ב שלא הביא מזה ע"ש:

סימן קלא

סעיף ד. ש"ע. נהגו וכו' ולא בבית החתן וכו'. ע' שו"ת הלק"ט סי' כ"א נשאל אם הי' החתן בביהכ"נ עד התחנון ובעת התחנון יצא מביהכ"נ וכ' שם דמתה"ד משמע דחייבים לומר תחנון והוא הקשה דהרי לענין קדיש אי יצאו מהעשרה דגומרין ומוכח דאזלי' בתר ההתחלה וא"כ א"צ לומר תחנון ע"ש: מג"א ס"ק י"ח כ' דיש מקומות נהגו שלא ליפול שבעה ימים אחר שבועות וכו'. נ"ל ראי' לזה מתוס' מנחות (ס"ה ב') ד"ה רגל דכתבו דשבעה ימים אחר שבועות מקרי רגל ע"ש:

סימן קלב

סעיף ב. בהג"ה. ואומרים אחר סיום התפלה עלינו לשבח וכו'. ע' טו"ז יו"ד סי' קע"ט סק"ב לענין מה שנהגו לרקוק בעלינו והיתר לזה ע"ש: מג"א סק"ב. הלבוש כ' כאן דיני קדיש וכו'. ע' ש"ך יו"ד סי' רס"ה ס"ק כ"ב בשם תשו' מהר"מ מינץ דכל הדוחה האבל מלהתפלל גוזל את המתים ע"ש וע' רמ"א חו"מ סוס"י מ"ב סעי' ט"ו בשם תשו' מיימוני דיתום שנתגדל בבית בעה"ב קורהו אבי וכן לאשתו אמי ע"ש וכ"כ תוס' סנהדרין (כ"א א') ד"ה דאי ע"ש ולכאורה י"ל דגם לענין קדיש יש לו חלק עליו כמו שאר יתומים וצ"ע בזה וע' ב"י חו"מ סי' רמ"ז בשם תשו' מיימוני דאדם קורא לבן אשתו בני וכן קורא לאם חורגתו אמי ע"ש אבל פשי' דלענין קדיש ל"ה כבנו וגם ע' תוס' פסחים (נ"ד א') ד"ה מבואר להיפון

מתשו' מיימוני הנ"ל דבן אשתו לא מקרי בנו וע' סוטה (י"א סוע"ב ודף י"ב רע"א) דייקא נמי דכתיב הקניזי וכו' וברש"י שם מבואר ג"כ כהתוס' פסחים נ"ד הנ"ל ודלא כתשו' מיימוני הנ"ל ע"ש ותבין:

מג"א שם. כשמטילין גורל וכו'. ע' ירושלמי עירובין פ"י הי"ג ושי"ק שם מבואר דאם הטילו גורל לקדיש ונפל הגורל על א' מהם ונתבטל המנין קודם התפלה ואח"כ באו מחדש להתפלל צריכין גורל חדש לקדיש ע"ש:

מג"א שם. א' אמר קדיש ולמחרתו וכו'. ואם הי' מנין בביהכ"נ דרך מקרה קודם המנין הקבוע שבכל יום ויום וא' הי' שם ואמר קדיש דרך מקרה ואח"כ כשהתפללו שניהם בהמנין הקבוע אם יוכל האבל השני של"ה בהמנין הראשון לנכות לו מה שאמר האבל הראשון קדיש בהמנין הארעי או יאמר לו מזלי גרם שנעשה מנין שלא כדרך הנהוג ואני הייתי שמה ולא תוכל לנכות לי כלום בהמנין הקבוע נ"ל דתלוי בפלוגתא דחזקי' ור"י במנחות (ק"ז ב') וברש"י שם ד"ה כדי וכו' דפליגי בכה"ג לענין חלוקת העורות של הקדשים ע"ש ותבין:

שעת"ש ס"ק י"ט לענין ט"ו באייר וכו'. שמעתי בשם הה"ק ר"מ מטשערנאבאל זצ"ל שכל ז' ימים אחר פסח שני אין לומר תחנון עפ"ד הרע"מ פ' בהעלותך דז' ימים אחר פ"ש תרעין פתוחין ע"ש:

מג"א שם. ב' שיש להם יאצ"ט וכו'. ע' פמ"ג או"ח סי' תמ"ד ס"ק דביום שיש לו יאצ"ט אסור לו לילך לסעודת הרשות ע"ש:

סימן קלה

הל' קריאת התורה וכו' ע' רמ"א יו"ד סי' רל"ט סעי' ז' בשם ב"י ורשב"ץ דקה"ח בציבור ל"ה רק מדרבנן ומשו"ה חל נדר או שבועה עליו וצ"ע וע' רמ"א יו"ד סי' ריז' סעי' מ"ח דקריאת התורה מקרי ג"כ תפלה ע"ש וא"כ נראה לכאורה דכל אלו המבוארים לעיל דפסולים להיות ש"ץ פסולים ג"כ מלהיות בעל קורא וצ"ע בזה:

סעיף ב. ש"ע. כהן קורא בתורה ראשון ואחריו לוי וכו' ע' בכורות (מ"ז סוע"א) מבואר דלוי' שנבעלה לנכרי מ"מ לא נתחללה מקדושתה ונותנין לה מעשר אבל כהנת שנבעלה מנכרי מתחללת מקדושתה ע"ש וא"כ נראה דבמה שמבואר לעיל סוס"י קכ"ח דהכהן נתחלל ע"י בתו בהמירה או זינתה מ"מ לוי אינו נתחלל וקורין לו לוי בביהכ"נ אבל פשוט דרק לקרות לו בשני אבל אם אין כהן בביהכ"נ אין יכולין לקרות לוי כזה במקום כהן דלא עדיפא מכהן גופי' וא"כ יהי' כתרתי דסתרי אבל זה ליתא דאם אין כהן הרי קורין גם לישראל במקומו וא"כ יכול גם הלוי לקרות דלא גרע מישראל והרי ישראל בוודאי לא נתחלל וז"פ:

מג"א ס"ק כ"ג אם חשוב. בהג"א בשם או"ז משמע דתרתי בעי' חולה ואדם חשוב וכו'. ע' שו"ת פאת השדה ח"ד סי' ט"ו כ' דחולה לענין דיכולין לטלטל ס"ת אליו תלוי אי הוא רגיל בבריאתו שלא לבטל מקריאת התורה בציבור וכן אדם חשוב הוי ג"כ כזה דנזהר בקה"ת בציבור ע"ש:

סימן קלט

סעיף ד. הגה"ה. ועכשיו קורא סומא וכו'. לשי' הרי"ו בב"י או"ח סי' תע"ג דהלכה כר"י דסומא פטור מכל מצות שבתורה ורק מדרבנן חייב ע"ש וע' מג"א סי' תקפ"ט סק"א ומחצה"ש שם וכיון דאין מחויב מה"ת האיך יוצא הקורא בברכת הסומא עה"ת דהקורא חייב מה"ת אבל כל הפוסקים לא פסקו כר"י אבל מצאתי בירושלמי סוטה פ"ב סוה"ו משמע דהלכה כר"י ע"ש וצ"ע בזה:

סעיף ו. יאמר ברכו בקו"ר וכו' וי"א דצריך לחזור ולברך בקו"ר וכו'. ע' תוס' ב"ק (צ"א ב') ד"ה וחייבו וכו' במעשה באחד שקראו אותו לקרות בתורה וקרא חבירי ובירך וקרא דפטרו ר"ת משום דיענה אמן והקשה מהרש"א שם דא"כ אמאי בכיסוי חייב יענה ג"כ אמן ותי' דברה"ת היא בקו"ר אבל כיסוי הדם ברכתו הוא בלחש ע"ש וקשה הרי התם בקריאת התורה כבר קרא חבירו בעת שהי' השאלה לפני ר"ת דאם עדיין לא קרא ל"ה שאלה כלל דיקרא הראשון ובע"כ דהמעשה כבר נעשה וא"כ היאך פטרו ר"ת משום דיוכל לענות אמן דלמא בירך בלחש ומוכח מזה דאי בירך בה"ת בלחש צריך לחזור ולברך וא"כ שפיר קאמר ר"ת דיוכל לענות אמן ומוכח מזה כשי' זו דצריך לחזור ולברך אם בירך בלחש ודו"ק:

סעיף ט. ש"ע. אם קראוהו לקרות בתורה קודם שיברך ברה"ת לעצמו כבר נפטר מלברך ברכת אשר בחר בנו וכו'. ע' תוס' עירובין (צ"ו) ד"ה דלמא בשם ר"ת כ' דברכת קרה"ת לא נתקנה על מצות לימוד התורה רק הברכה היא משום קריאה לבד והביאו ראי' לזה דהרי אם אין שם לוי קורא כהן במקום לוי ומברך פעם שנית אע"ג דכבר בירך מקודם ע"ש וא"כ קשה מאי מדמה הש"ע לאה"ר דלא גרע ממי שנפטר באה"ר דהוא על לימוד התורה משא"כ ברכת קריאת התורה וי"ל בדוחק:

סימן קמא

מג"א סק"ב וכו' ולא שרי לבעל בשר אלא סמיכה קצת וכו'. ע' ריטב"א יומא (כ"ט) בענין חיגר שא"י לעמוד בלא סמיכה ע"ש ומבואר שם היפוך מסברת המג"א בכאן ע"ש:

סימן קמג

סעיף ד. ש"ע. אם נמצא טעות בס"ת וכו'. ע' ספר לדוד אמת מהגאון אזולאי ז"ל סי' י"ג אות ה' כ' בשם קדמונים דאם נמצא הקו"ף של בשמצה לקמיהם בפ' תשא וכן הקו"ף של פ' נשא נדבק הרגל להגג א"צ להוציא אחרת בשבת דע"פ כמה סופרים מובהקים הי'

עושין הקופי"ן הנ"ל מודבקים להגג ומשו"ה עכ"פ בדיעבד א"צ בשבת להוציא אחרת ע"ש וע' ש"ס ב"ק (נ"ה א') אימא טומאתה בשולי' טי"ת בי"ת קאמרי' ע"ש מוכח שם דאם נמצא בס"ת מלת טו"ב חסר וא"ו כשר אפי' לכתחלה ע"ש ותבין וע"ע ב"ש אה"ע סי' קכ"ט ס"ש אות א' כ' דאם כ' בס"ת טעות באותיות המתחלפות כשר ע"ש ואם נמצא טעות בס"ת ביתר אות אשר עי"ז נשתנה המשמעות רק היתר האות היא תלוי' י"ל דכשר וראי' מב"ב (ק"ט ב') והלא יונתן שמו וכו' וברשב"ם שם ד"ה בן מנשה וכו' הנו"ן תלוי' לפי שהיא היתירה דבן משה הי' וכו' ע"ש ומוכח כן. ואם נמצא טעות בס"ת ס' במקום שי"ן שמאלית א"צ להוציא אחרת וכמ"ש בש"ג אות, זיסקינד בשם מהרי"ט דבגט כשר כה"ג ע"ש ובש"ס בכמ"ד נראה דחדא היא ס' ושי"ן שמאלית ע' ברכות (נ"ז א') הרואה שעורים בחלום סרו עונותיו שנא' וסר עונותיך וגו' ע"ש וע' מכילתא פ' בשלח ושם נסהו שם נשא לו גדולה וכו' דברי ר"מ א"ל ר"א וכו' והלא וכו' אלא בשי"ן וכו' ע"ש מוכח קצת דפליגי בזה וע' תוס' פסחים (מ"ד ב') ג"כ דסמ"ך הוי כשי"ן שמאלית ע"ש וע"ע עירובין (נ"ד ב') אין התורה נקנית אלא בסימנין שנא' שימה בפיהם סימנין בפיהם ע"ש וע' מ"ק (ה' א') כל השם אורחותיו זוכה ורואה וכו' וברש"י שם ד"ה ושם וכו' ע"ש וע' שבת (פ"ט א') הר סיני שירדה שנאה לאוה"ע וכו' ע"ש וע' כתובות (קי"א ב') ולשריקה בני אתונו וכו' אילני סרק וכו' ע"ש ובח"א שם וע' קידושין (ל"א א') ושמתם סם תם וכו' ע"ש וע' עזרא ד' ה' ושוכרים וגו' ע"ש וע"ע ב"ב (ט"ז ב') וברש"י שם ד"פ מן הסערה וכו' וע"ע רש"י ע"ז (מ"ג רע"א) ד"ה מר ומהרמ"ל שם וע' תוס' ע"ז (ל"ה ב') בשם ירושלמי אשר תשים לפניהם כסימא זו וכו' ע"ש וע"ע זבחים (קמ"ח ב') בין השנואין וכו' ע"ש וע' ב"ב (ט' א') הלא פרוש וכו' פרוס וכו' וע' מד"ר שה"ש בפסוק לסוסתי וכו' מוכח קצת דפליגי בזה ר"ע ופפוס בן יהודא ע"ש אבל כ"ז הוא רק במקום שי"ן שמאלית כתב סמ"ך אבל להיפוך אם כתב שי"ן שמאלית במקום סמ"ך פסול דהרי יכול לקרות בתורה בשי"ן ימנית וז"פ: בבאה"ט סק"ז אם נמצא הטעות בין תחלת הקריאה לברכה ראשונה צריך לחזור ולברך פ"ב וכו'. ע' נוע"מ מהפמ"ג שנדפס בסידורים אות ח' חולק ע"ז וכ' דלא יברך פעם ב' רק יקרא בספר הפסולה עכ"פ פסוק א' ויוציא אחרת ויקרא השאר בלא ברכה ויברך ב"א על הס"ת השני' וע"ש גם בסק"א בזה וכן השיג ע"ז בתשו' שבו"י ח"א סי' ע"ז ע"ש:

סימן קמד

סעיף א. ש"ע. מדלגין בנביא וכו' והוא שלא ישהה בדילוג וכו'. ע' מהרש"א סוטה (מ"א א') חידוש דין לכאן ע"ש:
באה"ט סק"ט חולק על הבאה"ט הקדוש שמכשיר אם נפל טפת שעוה על אות של ס"ת בשבת ע"ש וע' נוע"מ שנדפס על הסידור על קה"ת סק"מ חולק על הבאה"ט האחרון וקיים דברי הבאה"ט הראשונים שכשר הס"ת ע"ש:

סימן קמז

סעיף ב. ש"ע. יכול מי שירצה לקנות להושיט המעילין לגלילה ואין הגולל יכול למחות בו וכו'. לכאורה נראה דדין זה תלוי בפלוגתא דרש"י ותוס' (ע"ז נ"ה ב') ד"ה אבל דלשי' רש"י שם הושטה הפת להתנור ל"ה ממלאכת הלישה והוא מלאכה אחרת ולהתוס' שם הושטה לתנור הוי גמר הלישה ע"ש וה"נ לשי' רש"י הוי הושטה לגלילה התחלה להגלילה משא"כ לתוס' הוי מלאכה אחרת ול"ה בכלל הגלילה ע"ש בתוס' ותבין וע' מנחות (ט"ו ב') הא ל"ק כיון דהולכה צורך דהקטרה קרי לה (להולכה) הקטרה ע"ש וה"נ כיון דצריך להגלילה הוי ההושטה ג"כ גלילה וי"ל:
מג"א סק"ה מדברים ישנים וכו'. ונ"ל דדוקא כמות שהן אסור להשתמש בהן אבל אם שינה צורתן ועשה מהן כלי אחר שרי וכו'. ול"נ דאפי' אם לא שינה צורתן רק עירב לתוכן חוטים אחרים חדשים שלא נשתמשו להדיוט מותר וראי' מזבחים (צ"ה א') בהא דאין מכניסין מ"ר למקדש דדוקא בעיני' אבל אם עירב עם שא"ד מותר ע"ש וה"נ
מג"א סקמ"א בירושלמי איתא וכו' ולא ציין מקום הירושלמי והוא ביומא (פ"ז ה"א) וירושלמי סוטה (פ"ז ה"ו) ע"ש:
מג"א שם. מי שנותנין לו להגביה הס"ת וכו' אבל כשמכבדין אותו להושיט המעילין וכו' וכדאמרי' אותו שזכה בקטרת וכו'. ע' הגהות יא"פ ביאר דברי המג"א דטפל למצוה גבי מצוה גופי' ל"ש הא דאין מעבירין עה"מ ומותר לעבור מן המצוה שהוא רק טפל להמצוה כדי לעשות המצוה גופא ע"ש. גדולה מזו מבואר בתוס' זבחים (פ"א א') ד"ה אבל דכיון דהא דנותן על יסוד דרומי ל"ה רק מטעם משום דאין מעבירין עה"מ ומשו"ה אין קפידא אם יעבור על המצוה ויתנם על יסוד מזרחי צפוני כדי להכשיר גם דם תחלת עולה ע"ש וע' שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קע"א נשאל במי שבא לביהכ"נ בשעת קה"ת והתחיל לשמוע קה"ת אבל הי' הזמן דחוק שיעבור הזמן תפלה והוא עדיין לא התפלל אם מותר לו להפסיק מקה"ת ולהתפלל משום דאין מעבירין עה"מ ע"ש ולפמ"ש מתוס'

זבחים הנ"ל בכה"ג דהוא לתקן התפלה ל"ש הא דאין מעבירין עה"מ ובלא"ה אם הוא לא קרא בעצמו בתורה רק שמע מאחר י"ל לפמ"ש המג"א מהש"ס יומא ע' דבראי' ל"ש הא דאין מעבירין עה"מ ומותר לעבור ממנה למצוה אחרת א"כ גם בשמיעה ל"ש זה וז"ב: ואי שייך אין מעבירין עה"מ היכי דהמצוה צריך עוד לילך למק"א ליטלה משם ולעשותה במקום זה פליגי בזה הריטב"א יומא (ל"ג) ותוי"ש שם דהריטב"א שם תי' דמשו"ה ל"ש בסידור שני גזירין על המזבח הא דאין מעבירין עה"מ משום דהשני גזירין צריך לילך לדיר העצים ליטלם משם ול"ה הכל במקומם ע"ש אבל בתוי"ש שם כ' דגם בכה"ג שייך לומר אין מעבירין עה"מ אצל המזבח אע"ג דצריך לילך למק"א ליטול משם ע"ש: מג"א שם כ' וה"ה בשני קרבנות של חובה אסור להעמיד כאחד וכו'. ע' מעילה (ז' א') לא אמר ר"ע אלא בשוחט ב' חטאות כא' וכו' וברש"י שם דב' כהנים שחטו אותם כא' ע"ש אבל בתוס' שם פי' דכהן אחד שחטן ע"ש ותבין:

סימן קמט

סעיף אי. ש"ע. אין הציבור רשאין לצאת מביהכ"נ וכו' ע' רש"י ע"ז (י"ז ב') דהי' מנהג כשיצא מביהכ"נ הי' נושק אביו ואמו או גדול ממנו בארכובה או בפס ידו משום כבוד וד"א ע"ש ואין עכשיו המנהג כן:

סימן קנ

סעיף א. כופין בני העיר זא"ז לבנות ביהכ"נ וכו'. ע' תוס' ע"ז (י"ז ב') ד"ה מוכח דיכולין לכוף לאנשים שיש להם מלאכה שמסריח מהם שיבנו להם ביהכ"נ או מנין מיוחד ע"ש ותבין:

באה"ט סק"א. במקום שיש תועלת לקהל יכולין למחות וכו'. ע' רמ"א חו"מ סי' קס"ב סעי' ז' בשם הריב"ש דאם מוחין ביד אנשים הרוצים לבנות להם ביהכ"נ מיוחד המוחים ראוים לנזיפה ע"ש וע' מג"א סוס"י קנ"ד בשם תשו' הרא"ם דאם הביהכ"נ מכיל אותם אסורין לפרד ע"ש:

סעיף ה ש"ע. אין פותחין פתח ביהכ"נ אלא כנגד הצד שמתפללין בו וכו'. ע' תוס' עירובין (י"ח ב') ד"ה ולא:

סימן קנא

סעיף א. בתי כנסיות וכו' ולא מתקשטין בהם וכו'. ע' ירושלמי שביעית (פ"ח סוה"ב) ולא שמן שריפה לא בב"כ ובב"מ מפני בזיון קדשים וע' בפ"מ שם ומשמע דשאר שמן

בלא שמן שריפה מותר לסוך בב"כ ובב"מ וצ"ע וע' נזיר (מ"ה א') וגלח הנזיר פתח אוה"מ וכו' א"א פתח אוה"מ ממש א"כ דרך בזיון הוא וכו' ע"ש ומוכח דהוי מה"ת:
שם. ש"ע. ות"ח ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות וכו' ע' זבחים (ס"ג א') אדם עובד במקום רבו ואין אדם אוכל במקום רבו וכו' ע"ש ומשמע שם דהוי מה"ת וע' חגיגה (י"ג ב') כרעא לאו אורח ארעא לגלויי קמי רבי' ע"ש וע' תוס' מנחות (צ' ב') ד"ה דאסור להוליך מעות הקדש לסחורה להשתכר בהם להקדש משום בזיון הקדש ע"ש וע' רש"י פסחים (נ' א') ד"ה כנעני וכו' מוכח דהיו הגזברין עושין מסחר בנסכי ההקדש לצורך ההקדש ע"ש וי"ל דתלוי בפלוגתא דר"ע ור' ישמעאל (כתובות ק"י ב') מותר שירי הלשכה מה הי' עושין בהם לוקחין בהם יינות וכו' והשכר להקדש דברי ר"י רע"א אין משתכרין בשל הקדש ע"ש:
סעיף ג. ש"ע. אין ישנים בב"ה אפי' שינת ארעי וכו'. ע' ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ב וילינו בביהכ"נ וכו' ע"ש וי"ל:
מג"א ס"ק ד' ולישן בתוכו. ונ"ל דלא יכניס מטתו לשם וכו'. ע' תוס' ב"ב (ד' א') ד"ה מבואר כן ע"ש:

סימן קנב

מג"א סק"א שמא יארע. וכן אפי' יש להם שני ביהכ"נ אסור וכו'. ודעת הטו"ז כהר"ן דביש להם ביהכ"נ אחרת מותר לסתור ול"ח שוב לפשיעותא דהרי יש להם מקום להתפלל ע"ש ונ"ל דהיכי דהאנשים הסותרים הביהכ"נ הוא שלהם מקום מיוחד להתפלל בו ויש להם מקומות מיוחדים שמה והם רוצין לסתרו אדעתא לבנות במקומה ביהכ"נ מהודר לכ"ע ל"ח בכה"ג לפשיעותא כיון דשלהם הוא לא יתעצלו בבנין
וראי' ממנחות (נ"ב א') כי חייש ר"ש לפשיעה במלתא דלית בהו כפרה בגוי' אבל במלתא דאית בהו כפרה ל"ח ר"ש לפשיעה ע"ש ומכ"ש הכא דכל הביהכ"נ הוא שלהם וכנ"ל וי"ל עוד דכ"ז הוא אם הביהכ"נ של בני העיר ומשום דקדירא דבי שותפא וכו' וסמכי אהדדי ומשו"ה חיישי' בזה לפשיעה אבל אם הביהכ"נ היא של יחיד מותר לסתרו ול"ח לפשיעותא. וקצת ראי' מכריתות (ח' רע"ב) דפליגי ריב"נ ור"ע אי חיישי' לפשיעותא וס"ל לר"ע דהלכה כמותו דל"ח לפשיעותא וכדי שלא יקשה אמאי הכא חיישי' לפשיעותא מוכרחין לחלק דהתם דהוי של יחיד משו"ה ל"ח משא"כ בשל רבים אבל בשו"ת בי"ש או"ח סי' כ' לא נחית לחלק כן וצ"ע:

מג"א סק"ו ואסור לסתור וכו' הא דאסור לנתוץ דוקא דבר מחובר וכו'. ע' שבת (קכ"ה א') פליגי ר"י ורבנן שם בקרא תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם דר"י סובר מחוסר נתיצה (דהיינו מחובר ע' רש"י שם) טמא ושאינו מחוסר נתיצה (דהיינו תלוש) טהור ורבנן ס"ל דמ"מ טמא ע"ש ובע"כ דרבנן ס"ל דאפי' בתלוש מקרי נתיצה והוא דלא כהמג"א בשם מהרמ"פ אבל י"ל דרבנן שם מרבי לה מסיומא דקרא טמאים הם וטמאים יהיו לכם וכמבואר בש"ס שם אבל לשון נתיצה לכ"ע ל"ה רק ממחובר ולפ"ז ל"צ להוכחת המהרמ"פ שם מהקרא דלא תעשון כן וע' מחצה"ש כאן דבלא"ה לכ"ע ל"ה נתיצה רק ממחובר וכנ"ל:

סימן קנג

סעיף א. מותר לעשות וכו'. ע' שו"ת ד"ח ח"ב או"ח סי' י"ד נשאל אם מותר ליקח האה"ק ממקום שהי' בתחלה וליתנו במקום אחר אי זכה בו הכותל שהי' מקודם האה"ק אצלו שלא יכול אח"כ ליקחנו משם והעלה דבדבר תלוש ל"ש זה ורק בקרש שזכה ליתן בצפון וכו' דהתם הוי מחובר משא"כ בתלוש ע"ש ובאמת במג"א סי' ח' סק"ו כ' בשם השל"ה לענין טלית דמשו"ה עושין עטרה לטלית משום שלא יהפוך הצד שהוא לראש להצד השני והביא מקרש שזכה ליתן בצפון ע"ש וכ"כ המג"א לעיל סי' מ"ב ס"ק ג' גם לענין הרצועות של תפילין שאסור להפוך הרצועות ומקום שהי' בראש אסור ליתנם למטה מטעם קרש שזכה וכו' ומבואר דגם בתלוש שייך זה ובגוף השאלה מצאתי בשו"ת אמרי יושר ח"א סי' ע"ט העלה דבאותו צד ממקום למקום מותר אבל לצד אחר אסור ע"ש:

סעיף ב. בני העיר שמכרו וכו'. נקט לישנא דדיעבד שמכרו דלכתחלה למכור כדי לקנות אפי' קדושה אחרת (זולת במה דמבואר לקמן סעיף ו' ע"ש) גדולה מזה דאע"ג דאיכא קדושה אחרת גדולה מזו מ"מ אסור לזלזל בקדושה זו ולמכרה משום זה וע' רש"י זבחים (ע"א ב') ד"ה ירעו וכו' כתב וא"ת וכו' איה"נ אלא משום פסידא דידי' לא מזלזלינן בבכור ומעשר נהי דאי לא הי' מערב דליכא זילותא אלא בדידי' מזלזלינן בי' משום דרווחא נמי דידי' הוא אבל לזלזל באחרינא משום איהו לא מזלזלינן וכו' ע"ש ומבואר כן:

ש"ע שם. מכרו ספרים לוקחין בדמיהם ס"ת וכו'. ואי רשאי לקנות תפילין אם מכרו ספרים אי תפילין חמירי מספרים או אולי ספרים חמירי מתפילין ע' סמ"ע חו"מ סי' פ"ז סעי' ט"ו מחולקים בזה הסמ"ע והטו"ז וי"ל דתלוי בפלוגתא הנ"ל:

מג"א סק"ו לכל מה שירצו אפי' לדבר הרשות וכו' והטו"ז חולק דלדבר הרשות אסור ע"ש וע' מנחות (ס"ו ב') לא ניתנו מעות הקדש אלא לצורך בהן ע"ש ומוכח מזה כדעת

המג"א וע"ע מנחות (צ' א') וכי נעקר מאי הוי גברא מה דצריך מכוין וכו' ע"ש מוכח ג"כ כן:
מג"א סקי"ד ומכ"מ תשמיש קדושה בקדושתייהו קיימו כמ"ש סי' קנ"ד וכו'. ע' פמ"ג העיר משי"ע יו"ד סי' רפ"ב סעי' ס"ו דמבואר להיפוך דתש"ק יוצא לחולין רק המעות צריך להוציאם לקדושה חמורה ע"ש וע' גה"ק סי' רפ"ב סק"ו כ' דגוף דברי המג"א אלו במחלוקת שנוי' דלרמב"ם וראב"ד וטוש"ע יכול כל תש"ק להוציאם לחולין ע"י מכירה בזט"ה במא"ה או יחיד בשלו ורק המעות נשאר בקדושה ע"ש וע' מק"מ שם ס"ק נ"ה מסיק כן להלכה ע"ש: סעיף ז. ש"ע. והא דביהכ"נ נמכר וכו'. אעתיק כאן מה שכתבתי בתשו' בענין זה השייך לכאן וז"ל: שוי"ר לכבוד הרה"ח וכו' מו"ה צבי הירש שו"ב דק' אוסטריק יצ"ו:
מכתבו בצירוף מכתב מהרה"ג האבד"ק דקהלתכם נכון הגיעני ובדבר שאלתו בביהכ"נ שנשרף ברעש המלחמה ונעשה עפר ואפר מהרבה כלי ביהכ"נ וגם מכותלי ביהכ"נ וכך מונח אצל כותלי ביהכ"נ מבחוץ ועכשיו רוצים איזה אנשים ליקח העפר עבור דרך שנעשה אצל השקאלע לטיול וכת"ה הביא מהמג"א סי' קנ"ג ס"ק ט"ז שחולק על המ"ב דס"ל דאחר שנסתר הביהכ"נ יכולים למכור האבנים והעצים אפי' של כרכים משום דאמרי' דמסתמא ניחא להו והמג"א תמה עליו דמ"מ אסור למכור של בעלים שלמ"ד והביא מחו"מ סי' שנ"ט סעי' ב' (מ"ש במג"א שנ"ה ט"ס הוא) ומכ"ש בדבר שבקדושה דאסור להפקיע קדושתו דאל"כ למ"ל זט"ה במא"ה ע"ש א"כ בנ"ד דהעפר של ביהכ"נ דהוי של כרכים אסור ליקחם לצורך הנ"ל עכ"ד. והנה לדעתי לא אבין דברי המג"א שהביא דאסור למכור של חבירו אע"ג דניחא לבעלים מהא דחו"מ סי' שנ"ט והרי אדרבא התם בסי' שנ"ט מבואר שי' הרא"ש דאם ניחא להו לבעלים למכור והקונה נותן מעות מזומנים יכולים למכור שלמ"ד מטעם זכי' והטו"ז שם פסק כן לעת הצורך ע"ש א"כ בנ"ד ג"כ מותר והוי ראי' לסתור וע"ע רמ"א חו"מ סי' ש"ח בשם תה"ד פסק שם הלוקח חמורו של חבירו שלמ"ד ועושה מלאכאו וכונתו ליתן לו שכרו הוי כשואל שלמ"ד והוי גזלן ואם החמור עומד לשכור ל"ה גזלן וכו' ומבואר דהיכי דעומד לשכור מותר לו ליקח שלמ"ד ע"מ לשלם וה"נ בנ"ד היכי דנסתר וניחא לי' לבעלים למכרו אע"ג דלא ידעו מ"מ מותר ליקח ולשלם הדמים. ונ"ל ראי' ברורה לזה מדברי התוס' גיטין (נ' סוע"א) ד"ה מאי בסוה"ד וז"ל שם ומפרש ר"ת מאי עידית שפאי עידית וכו' ואפי' הן עידית דקתני ברייתא היינו אפי' שפאי עידית אותו קרקע שמגבין יתומים אע"ג דגריעי מזבורית וכדרבא דאמר היזק זיבורית גובה מן העידית אבל היזק שפאי עידית שהעמיד שם בהמותיו לרעות

גובה מן הבינונית דלא חשיב ניזקין דלהכי קיימו אלא דהו"ל כבע"ח אע"ג דהעמיד שלמ"ד הבעלים וכו' עכ"ל ומבואר דבכה"ג דעומד לרעות ל"ה כמזיק ש"ח לגבות מן העידית רק כבע"ח בעלמא וכנ"ל וה"נ בנ"ד ונ"ל דתליא בפלוגתא דלתוס' ב"מ (כ"ב) שכתבו דאסור ליקח מחבירו דבר שיודע שאם יוודע לחבירו ג"כ לא יקפיד עליו מ"מ אסור ליקחו שלמ"ד חבירו משום דהוי ישלמ"ד ול"ה יאוש ע"ש אבל הש"ך חו"מ סי' שנ"ח סק"ב חולק עליהם וס"ל דמותר דדוקא בישלמ"ד דנתיאש רק משום דלא ידע היכן הוא אבל אם הי' יודע ל"ה נותן משו"ה ל"ה יאוש אבל בדבר שאפי' אם הי' יודע ממנו ל"ה מקפיד עליו מותר ליקחו שלמ"ד ול"ה בכה"ג ישלמ"ד ע"ש וא"כ לשי' הש"ך דמותר ליקח דבר של חבירו אפי' בלא מעות כיון דאם הי' הבעלים יודעים ממנו היו נותנים בעצמם במתנה וה"נ בדבר שאם הי' יודע ממנו הי' מוכרו לו מותר ליקחו ע"מ ליתן המעות והדברים ק"ו מהתם דהרי הכא הוי זכי' לחבירו לענין המעות ואם במתנה קאמר הש"ך דמותר ליקחו מכ"ש הכא במכירה בוודאי מותר ליקחו וז"ב:

ובחיבורי כת"י לב"מ כתבתי דהתוס' גופי' לא כתבו

דאסור ליקח דבר ש"ח מטעם ישל"מ רק גבי דבר אכילה וכדמיירי תוס' שם דהרי באמת אם באו הבעלים ואמרו דניחא להו במאי דלקחו הרי איגל"מ דל"ה גזל אבל במידי דאכילה דבשעה שבאו הבעלים וגי"ד דניחא להו כבר הדבר אינו בעולם ל"ש לומר איגל"מ כיון דכבר אינו בעולם וכמ"ש כה"ג רש"י חולין ע' דגבי מחתך ומשליך לכלבים ל"ש לומר למפרע הוא קדוש כיון דליתא בעולם ע"ש וע' ספר יד יוסף על ב"מ הקשו על התוס' מאו"ח סי' י"ד דמותר ליקח טלית ש"ח שלמ"ד מטעם דניחא לי' למיעבד מצוה בממוני' וכן מותר ליטול אתרוג ש"ח לצאת בו והרי מ"מ הוי ישל"מ ול"מ ולהנ"ל הי' א"ש גם יש ליישב בכמה אנפין ומצאתי בירושלמי ב"ב סופ"ב מבואר כדברי התוס' דר"ח חשש כה"ג משום גזל ע"ש. והנה בקצה"ח סי' שנ"ח הקשה לשי' תוס' מהא דכתובות (מ"ח ב') מי שנשתטה בי"ד יורדין לנכסיו וזנין ומפרנסין ב"ב אבל לא ד"א א"ל רבינא לרב אשי מ"ש מהא דתניא מי שהלך למדה"י ואשתו תובעת מזונות בי"ד יורדין לנכסיו ומפרנסין אשתו אבל לא בניו ובנותיו וד"א א"ל ולא שאני לך בין יוצא מדעת ליוצא שלמ"ד ופירש"י דיוצא שלמ"ד כמו בנשחטה דיצא מהעולם ומסתמא ניחא לי' שיז נו בניו ובנותיו משלו ע"ש ולהתוס' הנ"ל קשה הרי אפי' בודאי ידעינן דניחא לי' מ"מ אסור דהוי ישלמ"ד כיון דעדיין לא ידע. והנה מ"ש הקצה"ח דגבי בנו אמרי' דניחא לי' יותר ואפי' לשי' תוס' מותר רק כל הקושיא הוא מדבר אחר ע"ש ובאמת כי המהרי"ט בתשו' ק"נ שמרמז עליו הש"ך כאן ושם מבואר כדברי תוס' הנ"ל ומבואר שם דאפי' אב לגבי

בנו ל"מ אם לא ידע ע"ש ומפורש דלא כהקצה"ח וע"ע רמ"א חו"מ סי' רפ"ו סעי' ג' בשם תשו' מהרי"ו מבואר ג"כ דלענין זה אין חילוק בין אחר לבן ע"ש אבל בגוף קו' הקצה"ח על התוס' הנ"ל הי' נ"ל לכאורה לפמ"ש באס"ז ב"מ כ"ב בשם י"א דרב אשי ואמימר דאכלי משום דס"ל כרבא דיאוש שלמ"ד הוי יאוש ע"ש וא"כ הרי כל הטעם של התוס' דאסור ליקח של חבירו הוא משום דהוי ישלמ"ד ואסור והרי התם בכתובות (מ"ח) הנ"ל רב אשי הוא אמר לאמימר ולא שאני לך בין יוצא שלמ"ד ליוצא מדעת וכו' וא"כ לשי' שפיר משני דהיכי דיצא שלמ"ד כמו בנשתטה שפיר זנין ומפרנסין בניו ובנותיו דלשי' מותר והי' נכון בזה מאוד דברי הרמב"ם פי"ב מאישות הי"ז שלא הביא תי' דר"א הנ"ל והב"י אה"ע סי' ע' תמה הרבה עליו מה ראה להשמיט תי' הש"ס הנ"ל. להנ"ל הדבר נכון דלדידן דפסקינן כאביי בישלמ"ד ול"ה יאוש ואסור ליקח ש"ח שלמ"ד גם בדבר דניחא לי' באמת לא שייך תי' הנ"ל אבל מ"מ דוחק הוא לאוקמא תי' דר"א בכתובות הנ"ל שלא אליבא דהלכתא וגם צ"ע דברי האס"ז הנ"ל בשם י"א דרב אשי ס"ל כרבא בהא דישלמ"ד דהרי לקמן (כ"ב ב') א"ל ר"א ברי' דרבא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב רבא הני תמרי דזיקא היכי אכלינן להו א"ל כיון דאיכא שקצים וכו' ע"ש ומוכח דרב אשי ס"ל ג"כ דלא כרבא אבל י"ל דרק בתר דאיתותב ובכתובות קאמר קודם דאיתותב והי' עדיין ס"ל כרבא וכ"ז דוחק אבל בגוף קו' הקצה"ח י"ל בפשיטות דטעמא דתוס' דאסור ליקח ש"ח שלמ"ד אע"ג דידעי' בוודאי שלא יקפיד דחיישי' שמא יבא ויאמר דלא הי' ניחא לי' ולא סמכינן בזה אאומדן דעתנו היכי דאיכא לברורי שימתינו עד שיבא בעצמו ויתן בעצמו וזה טעמא דתוס' וא"כ כ"ז ניחא בבר דעת שיבא בעצמו ויגלה דעתו אבל בנשתטה דלא יבא לפנינו לגלות דעתו וליכא לברורי בע"כ צריכין לסמוך על אומדן דעתנו וארובא דבודאי יסכים ג"כ לזה ומשו"ה מפרנסין בניו ובנותיו וד"א. ויותר י"ל בזה דלפמ"ש בסברת התוס' דאולי לא נוכל לירד לסוף דעתו ואולי יבא ויגלה דעתו שלא הי' רוצה ליתן לו ואע"ג דאומדן דעתנו הי' שרוצה שיקחנו מ"מ הרי אומדנא ל"ה רק כמו רוב וכמ"ש בד"מ יו"ד סי' רנ"ו ע"ש והרי קיי"ל דהרי אין הולכין בממון אחה"ר להוציא והיאך נוכל ליקח ש"ח ולהוציא מחזקתו וליתנו לאחרים מחמת הרוב ומעתה הרי העלה הקצה"ח סי' פ"ב דאע"ג דאין הולכין בממון אחה"ר להוציא זה רק היכי דהבעלים יש לו בממון חזקה דהשתא כגון במטלטלין וחזקה דהשתא אלים טובא ולא יוכל רוב להוציא ממנו אבל היכי דיש לו רק חזקה דמעיקרא כגון במקרקעי לא עדיף משאר חזקה דקיי"ל רובא וחזקה רובא עדיף ויכול להוציא מחזקה זו ע"י הרוב ע"ש. ובמק"א פלפלתי הרבה עפ"ד הקצה"ח האלו ואכ"מ. ומעתה זה ניחא באדם בר דעת

דיש לו במעותיו חזקה דהשתא דתופס בהן בחזקתו תחת ביתו ושמירתו אבל בכתובות דמיירי בנשתטה דאין לו בנכסיו שום חזקה דהשתא דלאו בר קנין ושמירה הוא כלל וכל חזקת ממון שלו הוא רק מחמת חזקה דמעיקרא שקנה אותם או שירש אותם בעת שהי' בריא וחזקה כזאת לא עדיפא משאר חזקות ורובא מהני בכה"ג אפי' להוציא ושפיר סמכינן בזה לפרנס בו"ב ומיושב דברי התוס' וא"ש ודוק היטב וע' תוס' כתובות (כ' א') ד"ה ואוקי וכו' מבואר ג"כ דשוטה אין לו בנכסים חזקה דהשתא ע"ש: והנה נמשכתי מהענין ליישב דברי תוס' שהניחם הקצה"ח בצ"ע אבל מ"מ העיקר להלכה כהש"ך שנ"ח דהיכי דניחא לי' שישלם אחרים מותר לו ליקח שלמ"ד ול"ה ישלמ"ד ומכ"ש לענין ליקח בדמים היכי דידעינן דהבעלים ניחא להו למכרו דמותר ליקחם ע"מ ליתן הדמים להבעלים אפי' שלמרד וכאשר הוכחתי מהרמ"א סי' ש"ח ותוס' גיטין הנ"ל. והנה כ"ז מה שהארכנו לעיל אי מותר למכור של אחרים שלמ"ד בניחא להו הוא אם באמת הוא של אחרים אבל בנ"ד בביהכ"נ של כרכים דבאמת נבנה משל בני העיר רק דבשל כרכים אמרי' דכיון דבאו לשם ממקומות אחרים א"כ בנאוהו אדעתא דכ"ע וזכו בו האחרים חלקם וכמ"ש בש"ע סי' ז' וטו"ז שם ובאמת זה צ"ע טובא דבמאי זכו האחרים בביהכ"נ דהרי קיי"ל דאין אדם מזכה משלו לאחר אא"כ ע"י אחר והמזכה אומר להזוכה זכה עבור פלוני ובלא"ה ל"מ וכמ"ש הש"ך חו"מ סי' קפ"ג סק"ב בשם הר"י ע"ש וע' תוס' ב"ב (פ"ה א') ד"ה ארבע שדחו בזה פי' רשב"ם שם וע' תשו' הריב"ש שהובא, בבדה"ב יו"ד סוס"י רל"ב מבואר ג"כ כן ע"ש ובמק"א תמהתי בזה ע"ד הגהות יא"פ על המג"א סי' רמ"ו ולהנ"ל דברי המג"א צודקים מאוד ע"ש ותבין וגם הבאתי מש"ס עירובין (פ' א') דפליגי רב ושמואל אי צריך לזכות וס"ל לרב דא"צ לזכות וא"כ מוכח דס"ל דיכול לזכות אפי' שלא ע"י אחר אבל מלבד דגם שם הלכה כשמואל דצריך לזכות כמבואר באו"ח סי' שס"ו וסי' תי"ג וגם לפמ"ש תוס' עירובין שם ס"ל לרב רק גבי ע"ח משום דאוסר עליו או משום דהוי רק דרבנן ע"ש וע' מהרש"א שם וזה ל"ש בנ"ד ואי נימא דזכו האחרים בעת שקנו האבנים ושא"ד של ביהכ"נ לצורך האחרים הרי מ"מ צריך להודיע להמוכר שיזכה לו וכנ"ל והיאך זכו האחרים חלק בביהכ"נ. וע"כ נלע"ד ליישב דע"כ ל"א דאין אדם זוכה במעותיו לאחר רק ע"י אחר רק היכי דרוצה לזכות להאחר כל הדבר ההוא מה שרוצה לזכות לו אבל אם קונה במעות עבורו ועבור אחר אמרי' דכיון דחלק שלו זוכה לו מעותיו ועבור חלק שלו ל"צ המוכר לידע למי הוא מקנה ומכ"ש כשהוא בעצמו קונה במעותיו דהרי לא קיי"ל כחוכא דבני מערבא בב"ק (ק"ב) ובכה"ג זוכה גם החלק עבור האחרים דמגו דזכי לנפשי' זכי גם לאחרינא אע"ג דלאחרינא הי' צריך להודיע ולזכות

לו וכמ"ש כה"ג בחו"מ סי' ק"ה סעי' ב' לענין תולבע"ח במקום שח"ל דהיכי דמגיע חוב גם להתופס עצמו אמרי' מגו דמהני לנפשי' מהני גם לאחרינא ע"ש וכן היא שי' רש"י ב"מ (ח') גבי אשלד"ע ול"מ המעשה מ"מ אם יש לו שותפות דמהני לנפשי' דל"ה שליח מהני גם מה דעשה

לצורך חבירו ע"ש וה"נ כיון דמה שנתנו בני העיר על הבנין זוכין לצורך עצמם דמעותיהם קנו להם זכו נמי האחרים מה שרצו לזכות עבורם אפי' לא הודיעו להמוכר ולא אמר שיזכו עבורם בכרכים והי' להם חלק בבנין ומעתה כיון דמה שיש להעולם חלק בכרכים הוא משום דזכו להם מחמת שזכו גם לעצמם ומעתה היכי נימא דאסור למכור של האחרים אפי' אם נימא כמ"ש המג"א דאסור למכור דבר של אחר שלמ"ד אפי' אם הי' יודע והי' ניחא לי' הרי כיון דשל עצמם יכולין בני הכרכים למכור והרי כל חלק האחרים אדוק וכרוך בחלק הבני כרכים וכיון דבני כרכים מכרו שלהם דזה יכולים למכור והרי כל היסוד הוא חלק הבעלים והוא בני הכרכים ואם נפל העיקר דהיא חלק הבני כרכים נפל ממילא גם הטפל וע' כה"ג משנה כלים פי"ט לענין טומאה דכיון דבטל העיקר בטל נמי הטפל ע"ש וזה י"ל כדעת המ"ב דס"ל דיכול למכור האבנים בלא דעת הבעלים דמיירי דבנאוהו משלהם ורק דבכרכים זכו העולם ובע"כ מטעם חלק הבני כרכים וכנ"ל וכמ"ש ומיושב בזה קו' הדג"מ שם שהקשה על המג"א דא"כ למ"ל זט"ה במא"ה וע' פמ"ג ולבו"ש שם. להנ"ל דהרי באמת למכור חלק העולם א"י לשי' א' שבש"ע חו"מ סי' שנ"ט אבל כבר הוכחנו דכיון דבני העולם לא זכו רק ע"י בני העיר דמגו דזכה לנפשי' זכה גם לאחרינא וכיון דחלק הבני כרכים יכולים למכור ממילא נמכר גם חלק העולם וכנ"ל וא"כ עכ"פ בחלק העיר גופי' דהוי ק"ג דהרי מעותיהם קנו להם או אפשר נתני אבנים ועצים בעצמם לבנין והוי שלהם ממש והיאך יכול למכור בלא דעתם ומשו"ה צריך זט"ה במא"ה והוי כאלו בני העיר עצמם מוכרים שלהם וממילא כיון דנפקע חלק העיר נפקע ונמכר נמי חלק העולם וכנ"ל ודוק היטב:

והנה כ"ז הי' ניחא אם היינו יודעין כי העולם לא נתנו חלק להבנין ונבנה רק ממעות העיר ורק ע"י שנבנה אדעת העולם וא"כ שייך כל זה שכתבנו לעיל אבל הרי איכא לספוקי שמא גבו באמת לצורך הבנין מכל המדינה וכמו שלפעמים עושים כן או שמא נזדמנו שבאו אנשים מיוחדים ונתנו חלק לבנין הביהכ"נ ובכה"ג הרי זכו לו מעותיו והוי שלו גמור ובכה"ג לשי' הש"ע סי' שנ"ט בדיעה ראשונה אסור למכור שלמ"ד. אבל י"ל דהנה קיי"ל במוכר בית בבירה או בהמה בין בהמותיו לחבירו דאם מת שור אחד או נפל בית אחד מראהו מת ומראהו נפל דהוא מוחזק יכול לומר להלוקח שלך נשרף או שלך מת

וע' סוף מנחות בזה. ומעתה י"ל בנ"ד אע"ג דיש להם חלק בביהכ"נ מ"מ כיון דהכותלים המה עומדים עוד ורוצים להשתמש רק בהאבנים או בהעפר יוכלו לומר לבני המדינה מה שעומד עדיין הוא משלכם ומה שרצינו למכור העפר או האבנים הוא שלנו ולא שלכם אבל יש לחלק בין האי דבית ושור דהוי דבר נפרד מעצמו ומשו"ה יכול לומר לו שלך נפל ומת אבל הכא במעות שנתערבו יחד היאך יכול לומר להם ממעות שלכם נבנה הכותלים ומשלנו הוא העפר דבכה"ג ל"ש בזה ברירה וכמ"ש תוס' פסחים (צ' ב') בהא דנותנת המעות בשופר והקשו דהרי אנן סהדי דמתערבין כל המעות זב"ז ע"ש ובאמת תלוי בב' דיעות בתשו' הרשב"א שבב"י חו"מ סי' רנ"ג ובש"ע סעי' י"ט אי בכה"ג שייך לומר שלך נשרף ע"ש וה"נ בנ"ד י"ל כן אבל מ"מ יש לחלק. בין הנושאים ע"ש ותבין אבל באמת י"ל דהאי דינא אם יכול לומר להשותף דממעות שלך נבנה הכותל והוא עומד עדיין וממעות שלי האבנים המונחים י"ל דתלוי בפלוגתא דרמב"ן ור"ל פ"ד דגיטין אי שותפין יש לכל אחד ואחד חלק בכל דבר ודבר או אומדין ונותנין לכל אחד כנגד האחר ע"ש והובא בטו"ז יו"ד סי' רס"ז ס"ק ובטו"ז חו"מ סי' רמ"ה ע"ש דאי נימא דכל שותף יש לו חלק בכל דבר ודבר היאך יוכל לומר משלך נבנה הכותל וכדומה הרי יש לו חלק בכל דבר משא"כ לשי' הרמב"ן שפיר נוכל לומר כהנ"ל. ומכבר הראיתי מדברי הירושלמי שביעית פ"י ה"ג התם כל קלח וקלח של שותפות היא וכו' ע"ש ומבואר כשי' הר"ן הנ"ל וכעת נראה דיהי' תלוי בפלוגתא דת"ק ור"י (עירוכין ב' א') אי יכול שותף לסמוך בשביל חבירו ור"י ס"ל דכיון דיש לו חלק בו הוי כאלו כולו שלו ויכול לסמוך ע"ש וי"ל דפלוגתתם תלוי בזה דהת"ק ס"ל דא"י לסמוך עליו כיון דאין לו חלק בכל דבר ודבר משא"כ לר"י יש לו חלק בכל מקום ומקום של הקרבן ומשו"ה יכול לסמוך וכיון דהתם קיי"ל כת"ק א"כ בנ"ד יכול לומר דממעות העולם נבנה שאר הדברים של הביהכ"נ שאין רוצים למכרם ובפרט לפמ"ש לעיל בשם הטו"ז דפסק כדיעה הב' שבש"ע חו"מ סי' שנ"ט דיכול למכור שלמ"ד הבעלים אם ידעינן דהי' ניחא להו בודאי דיכול למכור ויבואר עוד להלן:

והנה כל הנ"ל הוא רק בדבר שא"ב איסורא רק משום דהוי ממונא דאחרינא אבל בנ"ד דיש בו קדושה ג"כ דקדושת ביהכ"נ יש לדון בזה וכ"ת הביא מדברי המג"א בשם הרי"ו דהקרקע בקדושתה קיימא וכ' כת"ה דבע"כ הכונה דהקרקע דהי' עומד עלי' הביהכ"נ ומ"מ פשי' דגם העפר והטיט בקדושתם קיימי דמ"ש מקרקע אבל באמת יש לדון דל"ד לקרקע דהרי כ' הרמ"ע מפאנו סי' כ"ה דהטעם דקרקע בקדושתה קיימא משום דקרקע אינה נגזלת כ"כ אינה יוצאת מקדושתה ע"י עכו"ם ול"ש בזה מה דאמרו בש"ס ע"ז נ"ב

כיון שבאו פרוצין חללוה אבל אבני מזבח נתחלל ע"ש וא"כ בנ"ד שבאו הנכרים בסערת המלחמה ועשו מן ביהכ"נ ארוות סוסים וגדיש מתבואה ל"מ לענין קרקע ביהכ"נ משום דאין נגזלת וכמ"ש הרמ"ע אבל מה שנקלף האבנים והטיט מהכתלים שפיר נתחלל ובאמת דשי' הרא"ה בע"ז נ"ב דע"י עכו"ם לא נתחלל אבל הרי הרמב"ן חולק עליו וכבר הקשו האחרונים על הרא"ה מש"ס נדרים ס"ב גבי כלים דבלשצר דמבואר דגם ע"י עכו"ם נתחלל ובמק"א הארכתי בזה ואכ"מ. אבל מ"מ י"ל לפמ"ש המג"א סוס"י תרל"ז דכמו דקרקע אינה נגזלת כ"כ מטלטלין שמונחים עלי' ג"כ אינם נגזלים ע"ש וא"כ בנ"ד שהטיט והעפר היו מונחים ע"ג קרקע ביהכ"נ וכשם שהקרקע לא נתחלל מקדושתה מטעם שאינה נגזלת כ"כ העפר והטיט דלא קנאו אותם עכו"ם וג"כ לא יצא מקדושתה וזה י"ל בטעם המג"א שהשוה העצים והלבנים להקרקע ויתכנו דברי כת"ה אבל מלבד דברש"י סוכה (ל"א א') מבואר דרק אי המטלטלין מחוברין על הקרקע אין נגזלים משא"כ אם תלושים ע"ש ובאמת סותרים הם לדברי המג"א הנ"ל בשם ש"ס ב"ק ורש"י שם קי"ז הנ"ל וכבר העיר בזה בתשו' פמ"א ע"ש ובנ"ד אע"ג דכעת העפר והטיט מחובר לקרקע מ"מ הרי נתחלל בידי העכו"ם בעת שנקלף מהכותלים ובזו אותם ואז נתחלל בידם וא"כ מה מהני שנפלו להקרקע ונכבשו להקרקע הרי כיון דכבר נתחלל ויצא מקדושתה וע' כה"ג ש"ס מנחות (ק"ב א') אר"א מעילה אטומאה קרמית מעילה משום קדושה ולאו קדושה לבתר דפקעה קדושתה במאי הדרא רכבה עלה ע"ש וה"נ בנ"ד וגם לענין הקרקע שהעיר ברמ"ע מפאנו דאין נתחלל מחמת דאין גזל בקרקע יש לדון לפמ"ש בירושלמי כלאים פ"ז ה"ג דאף דאין גזל בקרקע מ"מ מדבריהם יש גזל ויאוש בקרקע ע"ש וא"כ בנ"ד ממ"נ יצא גם הקרקע מקדושתה ומותר למכרו דהרי שי' הרוב פוסקים דקדושת ביהכ"נ הוא רק מדרבנן וא"כ אי אזלי' בתר דרבנן דקדוש הביהכ"נ הרי מדרבנן יצא ע"י גזל ואי בתר דאורייתא הרי ל"ה קדושה כלל וע' כה"ג ב"י אה"ע סוס"י מ"ב בשם תשו' הרשב"ץ ותוס' חולין (ע"ג א') ד"ה הוכשרו וע' ירושלמי תרומות סופ"א כמ"ד מאליהן קבלו המעשרות (ומשו"ה מהני הפרשת קטן) יעו"ש. ועוד יש לחלק בין אבנים ועצים שכ' המג"א דקדושים לטיט ועפר דנ"ד דאבנים ולבנים חזו עוד לבנין ומשו"ה יש בהם עדיין קדושה אבל טיט ועפר אם לא יטלנו משם ממילא יהי' נדרס ברגלים ולא יהי' חזי למידי נפקע קדושתייהו וראי' מירושלמי ערלה פ"ג ה"ג דפליגי שם באבנים המנוגעים שנתנן לסיד אי עלו מטומאתן ולכ"ע אסורים הם בהנאה דכתיב צרעת ממארת במארה הן ואל תהנה ממנה ע"ש ומוכח דבעי קרא לזה ובלא"ה היו עולין גם מאיסורם ובנ"ד הוא כמו דאמרי' בתמורה (ל"א ב') דאפי' למ"ד מועלין בגידולי מזבח

ה"מ מידי דחזי למזבח אבל מידי דלא חזי למזבח אין מועלין ע"ש וה"נ בנ"ד דלא חזי למידי אם לא יטלנו משם לכ"ע אין בו קדושה ואיה"נ וע' כריתות (כ"ג א') ותוס' שם ודוק היטב:

והנה הרה"ג אב"ד דקהלתכם כ' במכתבו דקדושת ביהכ"נ אפי' לשי' הפוסקים דהוי מה"ת מ"מ ל"ה רק קד"ד וא"כ פקעי בכדי כמבואר בנדרים (כ"ט) זה תו"ד ובאמת כי קדושת ביהכ"נ ל"ה קדושת הגוף כלל דהוי רק תשמיש לבד ואע"ג דעושה בה כמה השתחואות וכריעות לא משוי לה קדוה"ג וע' לשון רש"י סנהדרין (ס"א ב') ד"ה הרי וכו' כ' וז"ל ואפי', הי' יודע שזה הבית ע"א והוא משתחוה לתוכו לשמים אין כאן עונש שהרי גם בביהכ"נ שמשתחוה לא לביהכ"נ הוא משתחוה אלא למי ששכן שמו עלי' וכו' עכ"ל ומוכח דאין לביהכ"נ רק דין תשמיש לבד וא"כ יש לומר עפמ"ש תוס' ב"ק (צ"א א') ד"ה הקדש בטעם דדוקא קדושת הגוף מוציא מידי שיעבוד ולא קד"ד משום דכ"מ דקדוש קדוה"ג אין לו להדבר שייכות להמקדש ונשאר הקדש אע"ג דפקע כחו של מקדיש מזה הדבר משא"כ בהקדישו קדושת דמים עדיין יש בהקדש מעורב כח המקדיש ובאם נפקע כחו של מקדיש נפקע ההקדש ממילא וראי' בהקדיש לוקח שדה מקמה דיוצא לבעלים ביובל משום דכיון דכחו של מקדיש נפקע ממילא נפקע גם כחו של הקדש ע"ש היטב וא"כ הרי כבר ביארנו דחלק של בני המדינה מה שיש להם בהעפר הזאת יוכל לפקע ע"י פדיון ומכירה וממילא כיון דנתערב עמו גם ההקדש כיון דשוב אין להם בעלים וכמ"ש תוס' הנ"ל ול"צ למ"ש הרב נ"י במכתבו מטעם דקד"ד פקעי בכדי דהרי ל"ה בכדי וכנ"ל וז"ב:

והנה כ"ת הביא קו' הדג"מ על המג"א שכ' לעיל בשם המבי"ט דביהכ"נ אם אין מתפללים בו מותר למכרו אפי' של כרכים והרי הכא בעצים ולבנים דג"כ לא חזי למידי ומ"מ אסור בשל כרכים וע"ז תי' כ"ת דביהכ"נ דעומד להתפלל בו והוא מניח אותו והולך למק"א להתפלל ובזיא מלתא ומשו"ה ניחא לבעלים למכרו אבל בעצים ולבנים דאינו עומד להתפלל מעולם ל"ש לומר כן ואסור למכרו בכרכים זה תו"ד ויפה העיר וכה"ג מבואר בש"ס תמורה (ז' א') א"ל דיקלא לאו זילא מלתא היא מין עצים הוא בע"מ מעיקרא זילא מלתא כיון דשביק תמים ואקדיש בע"מ מחייב ע"ש והוא כמ"ש כ"ת. ולדעתי בעיקר קו' דג"מ י"ל דאדרבא כיון דביהכ"נ דהי' מעולם מתפללין בו ועכשיו שאין מתפללין בו משום תיוהא או מחמת שא"ד קילא עכשיו קדושתי' מעצים ולבנים שלא היו חזו מעולם להתפלל בהם משו"ה נשאר בהם קדושה דמעיקרא אבל בביהכ"נ הוקל קדושתה כיון דתמיד הי' עומד להתפלל בתוכו וכעת אינו חזי לזה הוקל עכשיו יותר מעצים ואבנים

וכה"ג מבואר בש"ס שבת (קט"ז א') ותיפו"ל משום גליון דידי' מקום הכתב לא קמבע"ל דכי קדוש אגב כתב הוא קדוש אזיל לי' כתב אזיל לי' קדושתי' וכו' ע"ש ומבואר דאח"כ דאזיל לי' כתב א"ל אפי' קדושת גליון ובלא מקום הכתב נשאר קדושת גליון ודו"ק. ובגוף הענין דשאלה הנ"ל הרי כ' המ"ב ומג"א דבזה"ז מוכרין אפי' בשל כרכים ע"ש והגם כי המג"א מפקפק בזה עכ"ז ראיתי באחרונים מובא בשם האו"ז שמבואר כהמ"ב הנ"ל וגם בנ"ד נותנים העפר לכל התושבים שבעיר ול"ה רק לנכרים. ומ"ש הרב נ"י דהוי הפקר מעצמו כיון דלא ניתן לשמור אותו וכמו בדבר שאין מקפידין עליו אמת הדבר שבתוס' קידושין (מ') כתבו כזה וע' ירושלמי דמאי פ"א ה"א דאפי' דבר שהבעלים מקפידין עליו אם הוא דבר שאין הכל מקפידין עליו ל"ה גזל והוי הפקר ע"ש ובאמת בגוף דבר. זה אי דבר שאין הבעלים מקפידין עליו לשמרו אי עי"ז הוי הפקר תלוי במחלוקת הרמב"ם וטוח"מ סי' רס"א וע' ש"ך שם בזה ובמק"א כתבתי כי הדבר מבואר בש"ס ב"ק (קט"ו ב') ואמאי לימא לי' מהפקירא קזכינא וכו' וע' רש"י שם ומבואר כן אבל בנ"ד שאינו של בעלים רק של הקדש ל"ש זאת דרק בדבר חולין של בעלים דיכולין להפקירו אמרי' דמדאין משמרו הוי הפקר אבל בהקדש לי"ל בעלים להפקירו וי"ל דתלוי בפלוגתא דר"י ורבנן בירושלמי תרומות פ"א ה"א אי גזבר הוי כבעלים להקדש ויכולים להפקיר דבר של הקדש ע"ש ועכ"פ נראה דבנ"ד יכולין הגבאים למכור העפר לדריסה והגם כי מה שמבואר בש"ע סי' קנ"ג סעי' י"א דיכולין גם ליתן כמו למכור ע"ש בנ"ד אין נראה להתיר ליתן דכל טעמא דמהני ליתן הוא משום דהוי כמכר דאי לאו דהוי הנאה מיני' ל"ה נותן לו ע"ש ולפי המבואר בנדרים (כ"ד א') ובר"ן ד"ה משום דדוקא במתנה מרובה שייך לומר כן משא"כ במתנה מועטת ע"ש וה"נ בעפר דניתן לדוש והוי כמתנה מועטת וע"כ מהראוי שהלוקחים יתנו בעד העפר דבר מועט ומהמעות יעשו דבר צורך תיקון הביהמ"ד כי לשי' המג"א סי' קנ"ב היכי דיכולין למכור מ"מ צריך לבנות ביהכ"נ אחר ע"ש ואמת דהטו"ז חולק שם עליו והאחרונים כתבו כהטו"ז מ"מ לחוש לדעת המג"א נכון לתקן בהמעות דבר בביהמ"ד ובזה האופן הנני מסכים עם ידידי הרה"ג אב"ד נ"י להתיר. עכ"ד תשובתי:

מג"א ס"ק ט"ז. פי' הא דכפרים וכו' פי' שבנאו עכשיו אחרת וכו'. המג"א אזיל לשיטתו בסי' קנ"ב סק"א אבל הטו"ז שם חולק עליו ע"ש:

סעיף ט. ש"ע. כשמוכרים אנשי הכפר וכו' יעשה הלוקח אפי' אלו הדברים. נ"ל דאם רוצין זט"ה למכור מטלטלין שבתוך הביהכ"נ ולא הביהכ"נ עצמה צריכים להוציאם מקודם מהביהכ"נ ואח"כ ימכרם ולא ימכרם כשהם עדיין בביהכ"נ דבזה הוי בזיון

להביהכ"נ וקצת ראי' לזה מש"ס בכורות (ל"ג ב') במערבא משמי' דרבינא אמרי מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים וברש"י שם ד"ה במערבא וכו' דאסור להרגיל דבזיון גדול הוא שנראה כעובד עבודה בקדשים שמוכרין העור לצורך מפוח כשהוא עדיין על הקדשים עכ"ל וה"נ בנ"ד וי"ל:

שם. ואם מכרוהו זט"ה במאה"ע וכו'. עשו"ת בי"ש או"ח סי' כ"ז האריך להוכיח דלא סגי ברוב מזט"ה רק צריך כל הזט"ה ע"ש ולא הביא שם מדברי הבאה"ט ס"ק י"ז שכ' בשם מהרשד"ם ותשו' פנ"י להיפוך וצ"ע:

מג"א ס"ק כ"א בנו בית סתם היינו שבנאוהו ממעות חולין וכו' ומיהו נ"ל אע"פ שבנאוהו ממעות ביהכ"נ מ"מ א"ל קדושת ביהכ"נ לכל מילי וכו' כמו שהדין במעות וכו'. נ"ל דאם המעות האלו שבנאו מהם ביהכ"נ הם מביהכ"נ עצמם דהיינו שמכרו ביהכ"נ באופן שמותר למכור אם בנאו ממעות הזה ביהכ"נ אז קדוש הביהכ"נ תיכף אפי' קודם שהתפללו וכמ"ש הטו"ז יו"ד קל"ב ס"ק י"א בהא דדמי עכו"ם ביד עכו"ם דאסור והרי הזמנה לאו מלתא הוא ותי' דהתם מיירי שרוצה העכו"ם לקנות מהדמים האלו ע"ז וכיון דהמעות באו מעכו"ם ושם ישובו בכה"ג הזמנה מלתא היא ע"ש וא"כ בנ"ד נמי נימא להיפוך דכיון דכל הטעם דצריך להתפלל בו משום דהזמנה בעלמא לאו מלתא ובכה"ג דלעיל הזמנה מלתא הוא:

סעיף יא. ביהכ"נ או לבנים וכו' יכול ליתן במתנה דאי לאו דהו"ל הנאה מיני' לא הוי יהבי לי' וכו' ע' ר"ן נדרים (כ"ד א') דזה ל"ש רק במתנה מרובה אבל במתנה מועטת ל"ש ה"ט ונותן בחנם אע"ג דלא קיבל הנאה מיני' ע"ש וא"כ נ"מ לכאן דרק דבר מרובה מותר ליתן ולא דבר מועט וע' נדרים (ל"ד סוע"ב) ככרי עליך ונתנו לו במתנה מהו וכו' פשי' דאע"ג דיהבה לי' במתנה אסור וכו' א"ל לא לאפוקי דאי אזמני' עלה וכו' ע"ש ופי' בזה פירושים וי"ל עפ"ד הר"ש פ"ב דמע"ש דאע"ג דמתנה כמכר מטעם דאי לאו דהוי לי' הנאה מיני' לא הוי יהבי לי' אבל אם המתנה הוא במה שמזמין חבירו אצלו לאכול ל"ש בזה לומר דהוי כמכר מה"ט ע"ש (וי"ל דהוא מטעם שכ' הר"ן נדרים (כ"ד) הנ"ל דבכה"ג הוי כמתנה מועטת) וא"כ התם קאמר הש"ס שפיר קודם דפשי' דאע"ג דיהבה במתנה אסור והדר דחי דבכה"ג מותר דהוי כמו שמכרה לו ולא אסור לו בכה"ג דהוי כמכר ורק היכי דאזמני' לבד דבכה"ג ל"ש מתנה כמכר ובכה"ג אסור גם אח"כ משא"כ היכי דלא אזמני' בביתו רק נתנה לו במתנה הוי כמכר וא"ש והבן: טו"ז ס"ק י"א נ"ל דזה דוקא אם הקהל כבדו לאחד בד"ז (אז א"י למכור הזכות הזה או ליתן) אבל אם קנה הזכות הזה קנאו לכל זכות שבו כמו כל קנין דעלמא וכו'. ע' שו"ת בי"ש או"ח סי' י"ג דגם לדברי

הטו"ז דקנה זכות זה דיכול למכרו או ליתנו זה רק בהסכמת הקהל אבל בל"ז א"י ליתן או למכור לאחר אפי' אם קנה זה הזכות ע"ש. ודבריו אינם מובנים במחכ"ת דאם הי' הסכמת הקהל מ"ל אם קנה זה הזכות או לא דגם בלא קנה מ"מ אם הקהל. מסכימים למה שהוא מוכר או נותן מי ימחה בידם ורק זה היא החילוק בין קנה הזכות או לא רק ניתן לו במתנה לדברי הטו"ז דהיכי דקנה אז א"צ הסכמת הקהל דהוי ככל קנין דעלמא וכמ"ש הטו"ז ואי מירי דיש להקהל נגד האחר דאינו שוה לערך המוכר או הנותן הרי כ' הטו"ז בעצמו דא"י אפי' קנה הזכות וז"פ:

מג"א ס"ק כ"ז ומ"מ דבריו. צ"ע במה שאסר ליתן ס"ת במתנה דהא אין מורידין אותה מקדושתה בכך וכו'. וא"כ הוי הדין בס"ת להיפוך מביהכ"נ דבס"ת אסור למכור (זולת מטעם המנהג המבואר בש"ך יו"ד סי' רנ"ט ע"ש) ומותר ליתן אבל בביהכ"נ אסור ליתן דאין מה שיחול הקדושה עלי' רק למכור דחל הקדושה על המעות וא"כ אסור בס"ת גם להחליף בד"א שיתן לו הלוקח עבור הס"ת דבכ"מ חליפין הוי כמכר ע' ביצה (ל"ה) לענין מעשר ובכמ"ד אבל נ"ל דהיכי דעיקר כוונתו הי' ליתן הס"ת לאחר ורק מחמת שחבירו לא רצה לקבל מתנת חנם נותן לו ד"א תמורתו בכה"ג הוי רק מתנה ולא כמכירה ושרי וע' כה"ג ירושלמי מעשרות פ"ב ה"א דאע"ג דבכ"מ חליפין כמכר וקובע למעשר מ"מ הכא ל"ה כמכר דיקבע למעשר דהא דאמר לי' ותמלא כריסך משלי ל"ה כוונתו רק שלא יבוש חבירו ליקח ומשו"ז א"ל כן וכיון דעיקר כוונתו הי' ליתן משלו לאחרים הוי רק מתנה ולא חליפין ע"ש ומבואר כן:

מג"א ס"ק כ"ח ואע"ג דהמעות מותר להוציאם מ"מ צריך שתחול קדושת ביהכ"נ על המעות ואח"כ להוציא המעות וכו' וע' שבועות (י') וכו'. ע' מחצה"ש ביאר כוונת המג"א בראיתו משבועות ע"ש ולענד"נ להביא יותר דמיון לדברי המג"א מתוס' בכורות (נ"ג א') ד"ה ואי וכו' כתבו שם דמשו"ה בבכור אסור לנעול דלת בפניו עד שיפול בו מום ובשאר קדשים נועל דלת בפניו עד שיפול בו מום דבבכור כיון דבנפילת מום בלבד שריא בלא פדי' הוי כמפסיד קדשים בידים במה שמכניסו ונועל דלת בפניו אבל בשאר קדשים דאחר נפילת המום צריך פדי' ע"י מעות אע"ג דהמעות משליך אח"כ לאיבוד מ"מ אינו נראה כעת בשעת שנפל בו המום ע"י שנועל הדלת בפניו כמפסיד קדשים בידים ע"ש והוא ממש כמ"ש המג"א בנ"ד דאע"ג דאח"כ יוצא המעות שנתחלל ג"כ לחולין מ"מ ל"ה במה שמתחלל על המעות כמוציא קדשים לחולין וזה ראי' נכונה:

מג"א ס"ק ל"ד לא מצי דהוי כנודר לצדקה. ע' טו"ז יו"ד סי' רפ"ב סק"ט דבכה"ג לא אמרי' אמל"ג כמסלה"ד רק בצדקה ע"ש וכאן מבואר להיפוך וצע"ג:

סעיף יד. ראובן שאמר קרקע זו אני נותן לבנות עליו ביהכ"נ וכו' וראובן אומר אדעתא דהכי לא נדרתי לא מצי הדר בי' וכו' ואם אמר קרקע זו אני מוכר להקדש ואח"כ רוצה לחזור בו אם הי' בשעת המכירה סכום מעות שאמר שמוכר בעד סכום זה והי' אז שוה יותר א"י לחזור בו כיון דויתר להקדש שייך בי' אמל"ג כמסלה"ד אבל אם ל"ה שוה יותר מהסכום שאמר בשעת האמירה וא"כ לא ויתר כלל להקדש ל"ש בי' ענין אמל"ג וכו' כן מבואר בש"ע יו"ד סי' רנ"ח סעי' י"ג ע"ש ובאמת כי הדבר מבואר ג"כ בתוס' קידושין (כ"ט א') ד"ה ע"ש אבל תוס' הנ"ל לא הביאו מירושלמי קידושין פ"א סוה"ו מבואר שם באמת הטעם משום אמל"ג ע"ש וא"כ מבואר להיפוך וצ"ע. ואם אמר אני נותן דמי החפץ להקדש ואח"כ כשרוצה ליתן הדמים לא ידוע לנו כמה הי' שוה החפץ בשעת האמירה אם נאמר דנותן לפי הדמים של עכשיו דמסתמא אז הי' ג"כ שוה כך י"ל דתלוי בפלוגתא דרש"י ותוס' עירוכין (י"ח א') ד"ה שיתן ע"ש ועי' רמ"א חו"מ סי' רכ"ז סעי' ואב"מ אה"ע סי' כ"ז וקצה"ח סי' רט"ז ע"ש:

טו"ז ס"ק י"ג אינם רשאין לשנות וכו' אלא יניחו אותו עד לאח"ז שמא יתנו הכומרים רשות. נ"ל דזה דוקא אם אין כאן חשש דב"כ וב"כ ילך כל הקרקע לאבדון רק אם לא יתנו הכומרים רשות יחזור הקרקע לבעליו אבל אם יש חשש שמא עד שיתנו הכומרים רשות יבא הקרקע לידי זרים עכו"ם או למלך וכדומה בכה"ג נראה דרשאין לשנותו אפי' עומדים הבעלים וצווחו ולא ימתינו עוד דאמדינן דעתי' דבשעת הנדר לא רצה שילך מעותיו לאבדון ולא יהנו ב"א ממנו וראי' מב"ב (קל"ז א') פשי' מ"ד לשווינהו איה"נ לא יהבי לך וברשב"ם שם ד"ה לשווינהו וכו' אלא ע"מ להנות בו ב"א דניחא לי' לאינשי דליתהני אינשי מממונו ולא ילך לאיבוד עכ"ל וה"נ השתא הוא דהדר בי' ולא משגיחינן בי' בכה"ג וז"ב:

ואם נדר חפץ לביהכ"נ ונתנו שם ואח"כ לא הוצרך החפץ להביהכ"נ והוצרכו למכרו בזט"ה או נלקח החפץ בע"כ מהביהכ"נ כמו שנהגו בזמן המלחמה שלקחו הממשלה כלי ברזל לצורך המלחמה ונתנו הדמים יכול המנדב כעת לתבוע את הדמים מהביהכ"נ דאדעתא דהכי לא נדר דכוונתו הי' שגוף החפץ יהיה לביהכ"נ ולא מעות וכן מבואר בתוספתא שהובא בר"ש פרה פ"ב מ"ג ע"פ פי' הר"ש שם דאם נפדית הפרה אין דמי' נופלת לתרומת הלשכה דאדעתא דהכי לא אקדשה ע"ש אבל מ"מ לעיל סעי' י"ד מוכח להיפוך ע"ש וי"ל עפמ"ש תוס' חולין (פ"ב א') ד"ה והתנן דכיון דל"ש שימצא ההורג ל"ש לומר דאדעתא דהכי לא אקדשה למפרע ע"ש וא"כ גם בנ"ד ל"ש לומר כן משא"כ היכי דשכיח מסקא אדעתא שפיר אבל בגוף דברי התוס' חולין הנ"ל יש סתירה מתוס' חגיגה

(ד' סוע"ב) ובמק"א הארכתי בזה ואכ"מ: סעיף כא. בהג"ה. אסור לעשות מאתנן זונה וכו'. ואם נתן לה באתנן דבר מחובר אי אסור להקדישו ג"כ לביהכ"נ ע' ש"ס ע"ז (מ"ו ב') פליגי בזה רבא ור"ה ברידר"י לענין ביהמ"ק אי הוי בזה אתנן והתם פסקינן דאסור ומסיק שם הש"ס משום כל היכי דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן ע"ש ומעתה לפי המבואר בש"ס שבת פ"ג וש"ס תענית כ"ז דבדרבנן אמרי' דלקולא מקשינן ע"ש ולפמ"ש המג"א דקרא דאתנן זונה לא תביא בית ד' וגו' לא מיירי רק בביהמ"ק ובביהכ"נ ל"ה רק מדרבנן וא"כ לביהכ"נ מותר באתנן במחובר וז"ב:

סעיף כב. אדם שהוא רגיל במצוה וכו'. אעתיק פה מ"ש בתשובה השייך לכאן וז"ל. שלום וי"ר

לכבוד ידידי הרב הה"ג המפורסם בנש"ק מו"ה ליבש ראזענפעלד נ"י אבד"ק מינשציסק יצ"ו. מכתבו הגיעני ובדבר הדו"ד שבא לפניו בראובן ושמעון שהי' שמעון שמש בביהמ"ד וע"י שנחלה ל"ע נתנו הגבאים לראובן השמשות ואחרי שהבריא שמעון רצה שיתנו לו השמשות בחזרה וראובן אינו רוצה באמרו שעוד קודם שמעון הי' הוא שמש בביהמ"ד הזאת וגם אבותיו החזיקו בו ושמעון טוען ע"ז כי ראובן בעצמו עזב את השמשות ומני אז החזיק הוא בו והגבאים עומדים לימין ראובן מחמת כי שמעון העיז כמ"פ נגדם ונגד הבעה"ב וע"ז השיב שמעון מחמת כי לא נתנו לו מעות המגיע לו העוז ובצבץ נגדם אבל לא הפסיד חזקתו עי"ז. זהו תוכן טענותיהם:

והנה יסוד הדברים הוא בש"ע או"ח סי' קנ"ג סעיף כ"ב אדם שהי' רגיל במצוה כגון גלילה ואירעו אונס או עוני וכו' חוזר למצותו ובמג"א הביא מקור הדברים מיומא (י"ב) ותוס' שם דבפרנס שעבר מחמת אונס ועבר האונס חוזר לשררתו ותוס' הקשו למאי נ"מ פסק ר"י הלכה כר"י דהוא הלכתא למשיחא וע"כ כתבו תוס' הנ"מ לענין פרנס שחלה או נאנס שחוזר למצותו ע"ש. והנה בש"ס יומא (י"ב) הנ"ל אירע בו פסול ומינו אחר תחתיו ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצות כה"ג עליו דברי ר"מ ר' יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכה"ג ולא לכה"ד וכו' כה"ג משום איבה לכה"ד משום מעלין בקודש ולא מורידין אמרבבב"ח א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי ומודה ר' יוסי שאם עבר ועבד עבודתו כשרה וכו' אר"י א"ר הלכה כר"י ומודה ר"י שאם מת ראשון שחוזר לעבודתו פשיטא מ"ד הו"ל צרה מחיים קמ"ל ע"ש. והמפורשים הקשו דמדמקשה הש"ס על דברי רב שאם מת ראשון חוזר לעבודתו פשיטא וכו' ולא הקשה כן על דברי ר' יוחנן ומודה ר"י שאם עבד עבודתו פסולה פשיטא ובע"כ דהאי לא פשיטא הוא דאם עבד עבודתו כשרה וא"כ מנ"ל לר' יוחנן באמת אליבא דר' יוסי דבדיעבד עבודתו כשרה דלמא מאי דאמר

ר"י דאינו ראוי לכה"ג הוי אפי' בדיעבד גם הקשה תוס' על מ"ש אר"י הלכה כר"י דהרי הוי הלכתא למשיחא. ונ"ל ליישב הנה קשה לי לפמ"ש תוס' ב"ב (כ' א') ד"ה אי דהורדה לקדושה לפי שעה ל"ה הורדה ומותר ומשו"ה דלו תיבותא עם הס"ת ואנחי' אבבא משום דהוי רק לפ"ש ול"ה בזה משום מעלין בקודש ולא מורידין ע"ש א"כ לשי' גם העלי' לפ"ש ל"ה עלי' דיאסר הורדה אחריו ונ"ל דאפי' לפמ"ש הב"ח הובא בש"ע ומג"א סי' קנ"ד דהורדה לפ"ש אסור משום מעלין בקודש וכו' (ולא הביא מדברי תוס' ב"ב הנ"ל) זה רק הורדה דעשה איסור הורדה דקדושה לפ"ש אבל עלי' לפ"ש יודה דל"ה עלי' לענין דנאמר אחריו ולא מורידין וא"כ בכה"ג שנמצא בו פסול דנתמנה אחר תחתיו רק לפי שעה עד שיתכשר הראשון ל"ש בזה הא דאמר ר' יוסי לכה"ד לא דמעלין בקודש ולא מורידין ול"ד להא דברכות כ"ח שמינהו לראב"ע ואמרו מעלין בקודש וכו' דהתם נתמנה לעולם בשעת מעשה ואח"כ נתיישבו ע"ז שפיר שייך לומר ולא מורידין משא"כ הכא שנתמנה רק לשעה ל"ה עלי' כלל ומכ"ש דיקשה לפמ"ש תוס' יומא שם לתרץ קושיתם דלמ"ל הטעם משום ולא מורידין תיפו"ל דהוי מחוסר בגדים בהרי הוא כה"ג ורק משום איבה אינו משמש ככה"ג ותי' דנתמנה בפה ומסתלק בפה וכו' ע"ש ומוכח מדבריהם דהוי דינו באמת ככה"ד וע' פנ"י מגלה (ט') הבין כן בכוונתם ע"ש וא"כ מה שייך כאן לומר ולא מורידין כיון דבאמת נסתלק מלהיות כה"ג רק הוא כה"ד א"כ לשמש ככה"ד אבל באמת כ"ז ליתא דבאמת בנשיאים או בשאר מינוי של ציבור הו"א כן אבל במינוי כה"ג דהוי קדושה בגופו וכל מה שהוא בכהונתו יותר נתוסף בי' קדושה יותר וא"כ הרי קדושה לא פקעי בכדי וא"כ אפי' נתמנה כה"ג רק לשעה מ"מ לא יוכל אח"כ לשמש ככה"ד מה"ט דקדושת הגוף לא פקעי בכדי ואפי' נתקדש לזמן ל"מ. וגדולה מזו דעת רש"י גיטין (ל"ח ב') דבעבד דשייך בי' בגופו קדושה ליצא לחירות אם מקדישו לדמי הוי כמקדיש תמימים לבה"ב ואפי' תוס' דחלקו שם על שי' רש"י אבל בכה"ג שנתמנה כה"ג לשעה כ"ע מודו דהוי קדושת הגוף ולא פקעי בכדי (וע' מנ"ח מצוה שנ"ג חקר אי דוקא בבהמה שייך הא דמתפיס תמימים לבה"ב דבפסוק מבואר אם שור אם שה או גם בעופות ע"ש ולא הביא מרש"י ותוס' גיטין הנ"ל דמבואר דל"ד בהמה וצ"ע) וא"כ קאמר הש"ס שפיר דלא חזי לכה"ד משום מעלין בקודש ולא מורידין דתפוס בי' בעצמו קדושה וכנ"ל. והנה בירושלמי קידושין פ"ג ה"א מבואר דר' יוחנן ס"ל דקדושת הגוף פקעי בכדי ע"ש וא"כ לשי' ר' יוחנן הי' יכול להיות כה"ד ול"ש בי' מעלין בקודש וכו' אבל מזה לבד לא קשה כלל די"ל דר' יוחנן ס"ל כר"מ דשני כל דין כה"ג י"ל ולא קאמר מטעם מעלין בקודש ולא מורידין וי"ל דטעמא דר"מ דבשעה שנתמנה תחת הראשון נתמנה להיות

כה"ג גם אחר שיוכשר הראשון אבל כיון שפסק ר' יוחנן דהלכה כר"י הרי הוא מטעמא דמעלין בקודש ולא מורידין והדקו"ל אמאי אינו משמש ככה"ד וכנ"ל ומשו"ה מסיים ר' יוחנן תיכף ומודה ר' יוסי דאם עבד עבודתו כשרה והכונה עפמ"ש תוס' סוכה (ל"ב ב') דדחוי ל"ה רק במה שנדחה ואפי' בדיעבד לא יצא בה אבל במה שאינו יוצא בה רק לכתחלה ובדיעבד יצא ל"ש בי' לומר שנדחה ע"ש וה"נ בנ"ד כיון דאם עבד בכה"ג עבודתו כשרה וכל הפסול הוא רק לכתחלה ל"ש לומר בזה קדושת הגוף פקעי בכדי דהרי גם אחר שנפקע הקדושה שבו אם עבד עבודתו ככה"ג כשרה וקאמר שפיר ר' יוסי דלא חזי לכה"ד משום מעלין בקודש ולא מורידין כיון דבדיעבד ס"ל לכל האופן ג"כ כר"מ וכנ"ל וא"כ מיושב קו' המפורשים מהיכן ידע ר"י בדברי ר' יוסי דאם עבד עבודתו כשרה להנ"ל א"ש דבע"כ מוכרח כנ"ל דאל"כ הדקו"ל בדברי ר' יוסי דמעלין בקודש ולא מורידין וכנ"ל וא"ש ומיושב גם קו' תוס' דהוי הלכתא למשיחא להנ"ל הענין תלוי בהלכתא רברבתא אי קדושת הגוף פקעי בכדי או לא וכנ"ל וא"ש ודוק היטב:

ומעתה נחזור לענין שאלותינו הנה התוס' כתבו דגם בפרנס חוזר לשררתו אם עבר האונס ובנ"ד דמיירי בשמש ובשו"ת בי"צ יו"ד ח"ב סי' ע' כ' בפשיטות דגם בשמש שייך דין חזקה ע"ש אבל בשו"ת צור יעקב סי' קצ"ו התפלא ע"ז דמה חזקה שייך בשמשות דהוא רק במינוי אבל בשמש שמשמש הבאים להתפלל ל"ש בזה מינוי ושררה ע"ש ובאמת כי הדבר ברור דשייך בזה מינוי דהשמש אינו משמש הבעה"ב רק בבואם להתפלל מדליק נרות וכדומה הצריך להם לעת התפלה והוא מעין שררה דרבנות שהם ג"כ עבדים לעם הזה וכמבואר בהוריות י"ב כמדומין אתם ששררות אני נותן לכם עבדות אני נותן לכם ע"ש ומכ"ש בנ"ד שהיו אבותיו של ראובן שמשים בביהמ"ד הרי לא גרע מאריסי בתי אבות המבואר בש"ס ב"ב (מ"ו ב') וברשב"ם שם דאם הי' הוא ואביו וזקנו אריסים בשדה זו א"י להחליפם ע"ש ובארים ל"ה שום מינוי כלל וא"כ פשוט הדבר די"ל לראובן חזקה בשמשות הזו. איברא דיש עדיין לחלק בדבר לפ"מ שכתבו תוס' גיטין (ע"ד ב') ד"ה רבה דאריס י"ל חלק בגוף השדה ומשו"ה באתא מיטרא פסידא דבעה"ב משא"כ בפועלים ע"ש א"כ י"ל באריס לאו מטעם חזקה אתא עלה רק במה שי"ל חלק בגוף השדה אבל במק"א הבאתי בזה ממשנה סופ"א דביכורים וירושלמי שם דמוכח דהוא מחלוקת ר"י ורבנן ולרבנן א"ל חלק בהשדה ועוד מכמ"ד והוכחתי דתוס' לא כתבו כן רק לענין דהתם ואכ"מ. ומעתה ברור הדבר שהשמש הראשון י"ל חזקה שלו וגם מאבותיו אמנם כ"ז ל"ש בנ"ד ששמעון טוען שראובן עזב מעצמו את השמשות ושמעון החזיק בו בפניו אח"כ א"כ מחל על חזקתו והגם כי' כת"ה לא כתב כמה שנים הי' ראובן שמש בפני שמעון

מ"מ אין נ"מ בנ"ד כיון דלפי טענת ראובן עזב שמעון מעצמו השמשות וע' שו"ת בי"ש או"ח סי' העלה כן ע"ש וא"כ כעת ששמעון חזר לבריאתו הרי הדין מבואר בש"ע שחזר לשררתו ובמג"א מבואר דאפי' מת"ח לע"ה הדין כן וע' תשו' ח"צ סי' ע' האריך להוכיח דמע"ה לת"ח מותר לשנות ממכירי כהונה ע"ש וע' תוס' ב"ב (קכ"ג ב') כתבו דמכירי כהונה הוי כמוחזק ע"ש ומ"מ מע"ה לת"ח ל"מ מכירי כהונה ומבואר דהא דהראשון חוזר לעבודתו עדיפא ממוחזק וע' הוריות (י' א') הקשה הש"ס ומשום דחלה אידחי לי' מנשיאותי' (בתמי') ע"ש:

איברא דיש לדון בזה עפמ"ש הרמ"א חו"מ סוס"י קנ"ו לענין חזקת ישוב די"א דרק בגילה שאין דעתו לחזור אבד חזקתו בעקר מהעיר אבל בסתם לא אבד חזקתו ע"ש וכפי הנראה מטענת שמעון בנ"ד עזב ראובן בסתם את השמשות ולא גילה דעתו שאינו רוצה עוד בזה וא"כ תלוי בב' דיעות ברמ"א שם וכיון שבא השמשות ליד ראובן בחזרה הרי הוא מוחזק בסד"ד ומהני תפיסה כיון שהוא תפוס ועומד. וגדולה מזו כ' הסמ"ע סי' רמ"ה סעי' י"ב דאע"ג דבכ"מ ל"מ תפיסה אחר תפיסה היכי שהבעלים הראשונים תפסוה מהני ע"ש וע"ע כה"ג בתשו' מהר"מ אלשיך שהובא בש"ך חו"מ סי' קכ"ו ס"ק בענין תק"ה דמ"מ היכי דבא ליד הבעלים בחזרה ל"א בזה תק"ה ע"ש וע' קצה"ח סי' נ' בזה ובמק"א הבאתי בזה עוד מהב"ש אה"ע סי' ק' סק"ט ואכ"מ. אבל מ"מ אין כאן ענין לזה דהכא דהשמש השני עשה השימוש בפני הראשון והוא ראה ושתק לכ"ע אמרי' שתיקה כהודאה מטעם ודאי ולא מטעם ספיקא וכן העלה הנה"מ סי' פ"א סק"ה מה שתמה בזה על התומים ע"ש ובמק"א הבאתי בזה מדברי הש"ך יו"ד סי' רמ"ט סקי"א דלפי הנראה אינו מפרש דברי הרמ"א כהנה"מ שם אבל בגוף הדין נראה פשוט כהנה"מ וא"כ הכא ל"מ שום תפיסה בחזרה וכמש"ל. ומה שטענו הגבאים שכמ"פ העיז נגדם ונגד הבעה"ב זה באמת טענה גדולה שלא קבלוהו אדעתא דהכי אבל הרי הוא טוען שלא נתנו לו מה שמגיע לו ולפ"ז הרי גזל העני בידם וגם לא התרו בו שבאם יעשה כזאת יסלקוהו מהשמשות וע"כ דעתי נוטה עפדתה"ק שחוזר החזקה לשמעון. עכתו"ד תשובתי:

חנ"ה שם. ודוקא מהאתנן עצמה אבל אם נתן לה מעות באתנן מותר לקנות בהן דבר מצוה וכו'. בכה"ג פליגי ר"י ור"ל בסנהדרין (קי"ב ב') והתם לענין קרבן פסקינן כר"י דאסור אפי' באשתני אבל לענין אתנן כאן לביהכ"נ פסקינן דמותר:

סימן קנד

סעיף א. בהג"ה. אבל ארון הבנוי בחומה שנעשה לשמירה לא מקרי תש"ק וכו'. ע' הגהות מנ"פ סי' זה הביא בשם או"ז שכ' דבלא"ה אם נעשה אה"ק משן סלע המחובר מעיקרו לא נאסר דכל במחובר לא נאסר והמנ"פ תמה עליו ע"ש וע' תוס' יומא (נ"ד ב') ד"ה כתבו דאם עשה פסל בחומה אינו עובר משום ל"ת לך פסל משום דבטל לגוף החומה ע"ש והוא קצת סיוע לדברי האו"ז הנ"ל:

סעיף ג. וילון שתולין לפני ההיכל וכו' וצריך לגנזן ע' ירושלמי שבת פי"א ה"ב תני ב"ק דמשו"ה לא ילפינן זורק ממשכן כמו מושיט דהי' אסור לזרוק הקרשים משום בזיון (וזה דלא כפירש"י שבת צ"ו פל"ה זורקין משום כובדן ע"ש ותימה על רש"י ז"ל דלא כ' כטעם הירושלמי) ומוכח דאסור לזרוק מה"ת. וע' ש"ס עירובין (צ"ח א') מוכח דאם נפל כתבי הקודש לארץ וצריך להגביה אותו צריך ללמוד בו מעט ואח"כ יניח אותו במקומו ע"ש: מג"א סק"א. בתים וחצירות ועזרות שלנו לא עדיפי מבתים וכו'. ולענין גג ביהכ"נ ע' שו"ת בי"ש או"ח סי' כ"ח ועוד אחרונים אי יש בה קצת קדושה ונ"ל ראי' מש"ס נדה (י"ג א') ר"י ושמואל הוי קיימא אאיגרא דבי כנישתא וכו' ואיבע"א ביעתותא דשכינה וכו' וברש"י שם ד"ה דשכינה השורה בביהכ"נ ע"ש מוכח קצת דגג ביהכ"נ הוי עליו ג"כ קדושה. וראיתי בשו"ת אמרי יושר ח"ב סי' י"ב נשאל אי מגביה התקרה של ביהכ"נ ורוצין עכשיו על ההוספה לעשות עזרת נשים ומקודם הי' עזרת אנשים עד התקרה וכ' דזה פשוט דאויר ביהכ"נ נתקדש אבל הכא י"ל דלמעלה מהתקרה הרי לא נתקדש מעולם לתפלה ומותר ממנה לעשות עז"נ אבל י"ל דמ"מ כיון דעד התקרה נתקדש האויר וא"כ תיכף בעת שסותר התקרה ורואה אויר הראשון את השני נתקדש מאליו אויר השני מחמת הראשון ואסור להוריד אותה שוב מקדושתה וכ' ראי' לזה ממ"ש תוס' שבועות (י"ז) דלמ"ד קדושה ראשונה נתקדשה לע"ל ל"ה עזרא צריך לקדש הבית השני וק' דהרי כיון דנחרבו הכותלים מהבית הראשון ועזרא הי' צריך לעשות כותלים אחרים תחתיהם וא"כ הי' צריך עזרא להקדיש הכותלים ובעכצ"ל דכיון דהקרקע שעמדו עליו הכותלים נתקדשו א"כ תיכף שהעמיד עזרא הכותלים נתקדשו מאליהם מחמת הקרקע של בית הראשון וה"נ באויר נתקדש מחמת אויר הראשון ונעשה אויר אחד ע"ש זה תו"ד. ובמחכת"ה נעלם ממנו דברי הר"ש פרה פ"ג מ"ג כתב דכשהחריב נ"נ הבית הראשון לא החריב רק הגג אבל הכותלים נשארו על עמדם ע"ש והדבר מבואר כן בירושלמי יומא פ"א ע"ש וא"כ נסתר ראייתו אבל לדעתי יש להביא ראי' לזה מהש"ס פסחים (פ"ו ב') היו יושבין ונסתלקה מחיצה ביניהם לדברי האומר האוכל אוכל בב' מקומות אוכלין לדברי

האומר אין האוכל אוכל בב' מקומות אין אוכלין וכו' וברש"י שם ד"ה היו יושבין וכו' ונסתלקה המחיצה יש כאן אויר חדש ונעשה לכל חבורה וחבורה כמקום אחד והו"ל כאוכלין במקום הראשון ושני וכו' עכ"ל ומוכח כן:

מג"א שם. וגן ופרדס ואיצטבא וכו' אע"פ שפתוח לב"ה וכו'. לכאורה הי' נראה לחלק בזה דאם נעשה הגן והפרדס וכו' ביחד עם הביהכ"נ אז כשפתוח לביהכ"נ יש לה קדושה ג"כ קצת אבל אם בשעת בניית ביהכ"נ לא עשו שם הגן וכו' רק אח"כ נעשה שמה ופתחו אותו לביהכ"נ אז א"ב שום קדושה וכה"ג כ' הר"ן פ"ד דסוכה דאם עשו ביחד כל דפנות הסוכה הוי כולה הכשר סוכה אבל אם העמיד מקודם רק הצריך להכשר סוכה ואח"כ העמיד השאר ל"ה על המותר שם דפנות סוכה ע"ש ויש לחלק וצ"ע:

סעיף ג. בהג"ה. אבל אותו מכסה שהוא לשמור אותו מכסה וכו' לא מקרי תשמיש רק תשמיש דתשמיש וכו'. ע' תוס' ע"ז (ט"ז ב') ד"ה בימוסיאות מה שהקשו על רש"י שם שפי' דהוי תשמיש דתשמיש והקשו וכי מותר לבנות עמהם מקום שיקטירו עליו במחתה לעכו"ם וכו' ע"ש ולהרמ"א הנ"ל י"ל דבימוסיאות הוי כעין מ"ש כאן וא"ש ודו"ק:

הג"ה שם. אסור לכבס מטפחת של ס"ת במי רגלים מפני הכבוד. ואם רק נתערב מ"ר בד"א מותר דגם במקדש רק בעיני' אסור ולא בכה"ג ע' זבחים (צ"ה א'):

סעיף ה. ס"ת שבלה מניחין אותו בכ"ח וגונזין אותו בקבר ת"ח וכו'. ע' ב"ב (כ' ב') והא בעי גניזה (בס"ת מיירי התם) שם תהא גניזתה וכו' ע"ש ומוכח דדין זה לקבור אצל ת"ח ל"ה עיכובא וע' פמ"ג כאן שלא הביא מזה: מג"א ס"ק י"ג. ומ"מ צ"ע למה נהגו לפרסו לחופה וכו'. ע' מ"ש בזה טו"ז לקמן סי' תק"ס סק"ו מ"ש בזה להתיר ע"ש:

סעיף ח. בהג"ה, ונוהגין להנות בכמה הנאות מדברי קדושה וכו' ושלחן שבב"ה וכו'. ע' רמ"א יו"ד סי' ש"א סעי' ז' דמפות שפורסין על השלחן בביהכ"נ שקורין עליו אסור לעשותו מכלאים מפני שפעמים מקנח בהם ידיו ומתחמם בהם ע"ש והוא תמוה דד"ז לקנח בהם ידיו בודאי אסור וצ"ל הכונה דעושין לפעמים באיסור וצ"ע:

טו"ז סק"ז. ולולא דמסתפינא אמינא מלתא חדתא וכו'. נודע מדברי הבכו"ש מגלה שדחה דבריו ע"ש אבל מצאתי בד"מ ורמ"א יו"ד סי' ר"צ בשם מהר"ם פדואה מבואר כמ"ש הטו"ז כאן ע"ש:

מג"א ס"ק י"ד. מיהו נמצא כמ"פ בגמ' ובפוסקים ארון וכו'. ע' ירושלמי ברכות פ"ד סוה"ה ארון וכו' שמשם יצאה אורה לעולם וכו' וח"א וכו' ע"ש:

מג"א שם. ובודאי דזה איסור גמור שמורידין אותם מקדושתן וכו'. ע' שו"ת רשד"ם יו"ד סי' קפ"ד ובכפ"ת לסוכה (מ"א ב') בזה באורך ע"ש היטב:

סעיף ט. ש"ע. המתנדבים ס"ת וכו'. ע' ירושלמי סנהדרין פ"ג ה"ד מבואר דס"ת וכן שאר ספרים שנכתבו בא"י אסור להוציאן לח"ל רק אם מתחלה נכתבו אדעתא להוציאן לח"ל אז מותר להוציאן לח"ל וע' מרה"פ שם בזה: סעיף יא. ש"ע בהג"ה. מומר עכו"ם שנתן וכו' אסור להדליקו וכו'. ע' ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ט מבואר דמ"מ הוי הקדש והדמים שייכים לקדושה וגם בקרבן שהקדיש מועל בה ע"ש וכ"כ תוס' תמורה (כ"ו ב') ד"ה ש"מ באמצע הדיבור ע"ש:

סעיף ח. הג"ה. דכיון שנהגו כן וא"א ליזהר לב בי"ד מתנה עליהן מעיקרא וכו'. ולכאורה לפ"ז הי' נראה לחלק בין נדבת יחיד לנדבת רבים לפמ"ש תוס' מעילה (י"ד) ותוס' מנחות (ט"ו ב') ד"ה דבקרבן יחיד ל"ש לומר לב בי"ד מתנה עליהן וכבר ראיתי שהעירו בזה אבל מסתימת הפוסקים דעי"ז מותר להנות ולא חלקו בזה מוכח דלא ס"ל לחלק בהכי ובאמת כי כדברי התוס' הנ"ל מבואר בש"ס זבחים (ו' ב') אר"פ שאני ק"צ דלב בי"ד מתנה עליהן וכו' ע"ש ומבואר כן וכ"כ התוי"ט ריש זבחים לבאר שי' הר"מ בפיה"מ שם מ"ש לחלק דבק"צ עולה לשם חיבה ג"כ דהוא מה"ט ע"ש אבל נראה דזה רק בקרבן שייך לחלק בין ק"צ לק"י משום דהוא קדוה"ג ומשו"ה בקרבן יחיד דהוי דידי' ל"ש בזה לב בי"ד מתנה עליהן משא"כ בנדבה לבה"ב דיוצא לגמרי מרשותו להקדש מה לי יחיד או ציבור ושייך גם ביחיד לב בי"ד מתנה עליהן וכה"ג כתבו תוס' ב"ק (ע"ו א') לחלק בענין לומר מ"ל מכרו להדיוט מ"ל מכרו לשמים בין קדה"ג או קד"ד ע"ש וע' תוס' פסחים (פ"א ב') ד"ה נטמא כתבו כה"ג לחלק דאפי' למ"ד דלי"ל לב בי"ד מתנה עליהן זה רק בקדוה"ג אבל קדושת דמים לכ"ע ס"ל לב בי"ד מתנה עליהן ע"ש:

טו"ז ס"ק י"ב. ממילא אין ללמוד מזה לשאר שותפים וכו' בודאי צריכים ליתן לו כפי מה ששוה עתה וכו'. ע' שו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' ק' שחולק ע"ז ופסק דהוי סד"ד ע"ש וע' רא"ש ב"ב פ"ד נראה שמחולקים בזה ב' דיעות אי היכי דיכול לחזור בו אי אמרי' בשביל זה דלא ברשותו הוקר ע"ש ותבין וע"ע טו"ז יו"ד סוס"י קע"ו וחוו"ד יו"ד סי' קס"ט ס"ק בזה:

סימן קנו

אח"כ ילך לעסקיו וכו'. ואם פוגע אדם עוסק במלאכתו ואפי' עכו"ם יאמר לו תצלח במלאכתך. ע' מג"א לקמן סי' שמ"ז סק"ב ועמש"ש בזה וע' מד"ר קהלת סוף פ' טוב שם משמן טוב דוד המע"ה הי' גומל חסד לכל להורג או לנהרג רודף או נרדף גומל אני לו חסד כמו לצדיק וכו' ע"ש וע' חולין (פ"ד א') לעולם יאכל וישתה בפחות ממה שיש לו

וילבש במה שיש לו ויכבד אשתו וב"ב ביותר ממה שיש לו דהם תלוין בו והוא תלוי במי שאמר והי' העולם וכו' ע"ש וע' נדה (ע"א) דלעשירות צריך תפלה וגם מו"מ והא בלא הא לא סגי ע"ש:

מג"א סק"ב. כשיחטא אדם וכו' אלא יאמר לו למה עשית כך וכך וכו'. עי' ירושלמי סוטה פ"ח ה"א אר"י כל מי שאין סיפק בידו למחות אין לו לקיים העשה דהוכח תוכיח ע"ש. ומ"ש המג"א שהמלבין פ"ח ברבים א"ל חלק לעה"ב וכו'. ע' תוס' סוטה (י' רע"ב) דהלבנת פ"ח ברבים הוא מאלו דברים דיהרג ואל יעבור ע"ש:

מג"א שם. בג' דברים מותר לשנות במסכתא וכו'. אם אדם חשוב הוא ויהי' טובה לאשה אם יאמר עלי' שהיא קרובתו שבזה יקפצו עלי' שידוכים מותר לו לשקר בזה כן מוכח בש"ס ב"ב (ט"ז א') וברש"י שם ד"ה שרי וכו' ע"ש ומ"ש המג"א באושפיזא מותר לשנות ע' תוס' ב"מ (כ"ג סוע"ב) דזה רק בין אנשים שאינם מהוגנים אבל בין אנשים מהוגנים אסור לשנות גם באושפיזא ע"ש:

מג"א שם. ואם שמע דין ונראה לו שהלכה כך מותר לו לאמרו בשם אדם גדול וכו'. ע' שבת (קי"ד רע"א) אתא איגרתא ממערבא וברש"י שם ומ"ש המג"א כדי לקבלו ממנו ע' נזיר (ל"ט רע"א) אר"פ וכו' ורש"י ותוס' שם מוכח דאפי' לא בשביל ה"ט נמי ע"ש וע' ירושלמי פיאה פ"א ה"א אמר ר"א בשם ר"י מותר ללמד חכמת יוונית לבתו וכו' בגין דבעי למילפא לבתו חכמת יוונית תלי' לי' ברי' וכו' ע"ש וע' פסחים (כ"ז א') וסבר אתניי' איפכא וכו' ע"ש וע' חולין (קי"א ב') חס לי' לזרעא וכו' ע"ש ותבין ועי' שבועות (י"ט א') ר"ש מחליף ר"א לדר"ע ובהגהות מצפ"א בש"ס ווילנא שם וע' ברכות (מ"ג ב') ולא היא לאשמוטי נפשי' וכו' וברש"י שם דמשום כיסופא שטעה בהדין אמר ר"פ בשם רבא דהלכה כב"ה מה שלא אמר רבא ד"ז מעולם ע"ש וע' ע"ז (נ"ח א') ובתוס' שם ד"ה איקלע שתמהו על רש"י שכ' דרבא לא אמר ד"ז רק משום כיסופא כיחש וע"ז תמהו דהכי ל"ה לומר ד"ז שאמרתי טעות הוא בידי ע"ש וצ"ע אמאי לא תמהו ג"כ על הא דברכות (מ"ג) הנ"ל:

מג"א שם. כל שאינו אומר דבר בשם אומרו גורם לשכינה שתסתלק וכו'. ע' בכורות (ל"א ב') דחייב שמתא ע"ש וע' ירושלמי ברכות פ"ג ה"א דאומר דבר בשם חכם שלא אמרו מלקין אותו ע"ש וע' ירושלמי ב"ב פ"ג ה"ח שמע ר"ה והוי בוש לי' אמר אנא אמרית שמעתתא ולא אמרית משמי וכו' ע"ש וע' ירושלמי סנהדרין פ"ג ה"ט מוכח דאם יודע השואל דהמשיב אינו רוצה להשיבו רק הלכה למעשה מותר להשואל לשקר ולומר לו ששואל הלכה למעשה ע"ש וע' ירושלמי שבת פ"א ה"ב דמן סג"נ מותר לומר הלכה

ולא יזכירנו בשמו ע"ש אבל מבכורות ל"א הנ"ל לא משמע כן דהרי ר"ש סג"נ הוי ע"ש ותבין וע' חולין (י"ח) א"ל מאן אמרה יוסף בר חייא (הוא רב יוסף סתמא ע' רש"י שם) יוסף בר חייא מכ"ע גמיר וכו' וע' רש"י ותוס' שם ולפ"ד הירושלמי שבת הנ"ל מיושב דר"י הי' ס"נ ע"ש ותבין וע' ב"מ (ק"ט א') ולאו מלתא היא ובתוס' שם ד"ה מסלקינן וכו' בשם ריב"ם דלא אמר ר"י ד"ז מעולם ולהפחידו אמר כן ע"ש ואם אומר דבר בשם אומרו שפתיו דובבות בקבר ע' יבמות (צ"ו) ואי בעל המאמר אמר ד"ז גם בשם אחרים והחי אמר ד"ז בשם אומרו וגם בשם הראשון שהוא שמע ממנו מצאתי ברשב"ם פסחים (ק"ד ב') ד"ה דלא דשפתי שניהם דובבות בקבר ע"ש היטב וע' נזיר (נ"ו ב') ש"מ כל שמעתתא דאיתאמרי בבי תלתא קמאי ובתראי אמרי' ומציעא לא אמרי' ע"ש ולהנ"ל אמאי לא אמרי' גם מציעא דיהי' גם שפתיו דובבות וצ"ע:

מג"א מותר לשנות מפני השלום וכו'. ע' יבמות (ס"ג א') רב הוי מצערא לי' דביתהו וכו' את לא תיעבד הכי שנאמר למדו לשונם לדבר שקר העוה וכו' וברש"י שם ד"ה טעמא מלפך וכו' פעמים וכו' אני הי' לי לעשות כן וכו' עכ"ל. מוכח מזה דיותר מותר לדבר לחבירו א'

בפה וא' בלב ול"ה שקר כ"כ אבל לומר לחבירו דבר בשם אחר מה שבאמת לא אמר לו אע"ג דרצון חבירו בזה מ"מ כיון דהוא אמר לו שחבירו אמר לו שיאמר לו והוא לא אמר לו הוי זאת שקר גמור ע"ש ותבין אבל בתוס' ב"ב (מ' רע"א) ד"ה מחאה וכו' כתבו שם דקמ"ל דאע"ג דלא ציוה להם לכתוב והם כתבו דציוה להם מ"מ לא מיחזי כשקרא דמסתמא לפיכך מיחה וכו' כדי שיכתבו עכ"ל ומוכח להיפוך וg' ירושלמי ב"מ פ"ד ה"ב הפי' בהא דהין צדק שיהי' הן שלך צדק וכו' היינו שלא יהי' דעתו לשנות בשעת אמירתו אבל אם בשעת אמירתו ל"ה דעתו לשנות אינו עובר על הין צדק אע"ג דאח"כ אין מקיים וע' צי"ר שם דדעת הבבלי אינו כן רק צריך לקיים דיבורו מה שאמר ובלא"ה עובר על הן צדק ע"ש. וע' רש"י ותוס' שבת (כ"ד) פליגי כה"ג בטעמא דלא יאמר ענינו בתענית בשחרית דפי' רש"י שמא לא יתענה ונמצא שקרן בתפלתו ותוס' ור"ן שם חלקו דל"ה שקרן כיון דאז הי' דעתו להתענות ע"ש:

מג"א שם. ועד אימתי נקראין יתומים וכו'. ע' טור חו"מ סי' רמ"ז בשם תשו' הרא"ש דבלשון יתומים בש"ס אין חילוק בין גדולים לקטנים ע"ש וצע"ג וע' רמ"א יו"ד סי' ק"ס סעי' י"ח דעד י"ג שנים מקרי יתום ע"ש וע' רש"י ב"מ (ע' א') ד"ה בדיקנני בזה ע"ש:

מג"א שם. הנוקם בחבירו עובר בל"ת וכו'. ע' ר"ן נדרים (ס"ה ב') דלא תקום ולא תטור ולא תשנא אחיך בלבבך ואהבת לרעך כמוך וחי אחיך עמך לא חמירי לאינשי כולי האי ע"ש:

מג"א. וגם מכעס וכו'. ע' סוטה (ו' א') דכעס דאיתתא מחרבת הבית אבל כעס הבעל אינו מזיק להבית כ"כ ע"ש:

מג"א שם. ואהבת לרעך כמוך וכו'. ע' מהרש"א שבת גבי הגר שבא להתגייר וכו' דזה רק לענין שלא לעשות רעה לחבירו כמו שאינו עושה לעצמו אבל לענין טובה הרי חייך קודמין ול"ש בזה לומר כמוך ע"ש ובאמת כי הדבר מבואר כן בתוס' סנהדרין (מ"ה א') ד"ה ברור ע"ש וע' ש"ס ב"מ (ל"ג א') דבדבר מועט אין לו לעמוד עצמו על הא דחייך קודמין ע"ש:

מג"א שם. ול"נ דהקב"ה נותן שכר יותר וכו'. גדולה מזו מבואר בש"ס מכות (כ"ג רע"ב) דאם ישב ולא עבר עבירה נותן לו הקב"ה שכר כעושה מצוה ע"ש ומכ"ש בעשה מצוה פשי' דל"ש לומר בזה הקב"ה נתן לו שכר יותר מהמגיע ול"ה בזה דהקב"ה ותרן ודלא כהיש"ש:

מג"א שם. ומשמע דהוא מחויב לסבול צער כדי שלא יהרג חבירו בחנם וכו'. ע' נדרים (פ' א') פליגי ר"י ורבנן אי כביסתו (דהוא צער שלו) קודמת לחיי אחרים ע"ש וע' ב"ש אה"ע סי' פ' סקט"ו ונסתפק בשי' הרמב"ם אי פוסק כרבנן או כר"י ולדעתי י"ל ע"פ הש"ס סוכה (מ' א') דפליגי ר"י ורבנן אי מוסרין פירות שביעית לכביסה וכו' ע"ש וי"ל דר"י ורבנן אזלי בזה לשיטתייהו בנדרים (פ') הנ"ל ורבנן ס"ל דכביסה הוי רק צער ולא חיי נפש ורמב"ם פוסק שם כרבנן ע"ש ותבין:

מג"א שם. אל יעמוד אדם במקום סכנה וכו'. ע' ירושלמי שבת פ"ב ה"ו נסר שנתנו מגג לגג אפי' רחב כמה אסור לעבור עליו ע"ש וע"ע שם רב אמר היושב בבית רעוע עושה מה"מ דנוסטוס שלו (בע"ח שלו) ע"ש:

סימן קנח

טו"ז סק"ז. ז"א דלא חילקו בזה לומר דמעשה מבטל מעשה אלא לענין כלים וכו' אבל בט"א וכו' אא"כ נפסל מאכילת כלב וכו' ע' רשב"ם ותוס' ב"ב (פ' א') ד"ה דבש נחלקו בזה והתוס' שם כתבו כהטו"ז אבל מ"מ בתוס' ב"ב (י"ט ב') ד"ה ותיפ"ל וכו' מבואר דמאכל דמי בזה לכלים ע"ש ודלא כהטו"ז וע' סוכה (י"ד א') מוכח קצת דאוכל ל"ה ככלים וכמ"ש הטו"ז אבל הרי המג"א סק"ח הביא מהש"ס שבת (רט) התם מעיקרא

אוכלא והשתא אוכלא וכו' ומבואר בפי' דדבש הוי אוכל וא"כ בלא"ה הרי סותר למשנה עוקצין שהביא הטו"ז דמשעה שירסק הדבש מטמא משום משקה ומצאתי בר"ש עוקצין שם שהקשה כן ולא תי' כלום. ונ"ל ליישב הנה במשנה עוקצין הנ"ל מבואר מאימתי מטמאה משום משקין בש"א משיחרחר ופי' הרא"ש מלשון הרהור משיחשב עליו למשקה הוי משקה וע"ז פליגי ב"ה שם משירסק פי' דלא סגי במחשבה בלבד עד שירסק ויעשה מעשה עם המחשבה ויהי' מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו אז הוא משקה לב"ה וא"כ גם לב"ה צריך מחשבה רק בעי' מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו וכיון דהעיקר הוא המחשבה לשם משקה שפיר קאמר הש"ס שבת (י"ט) הנ"ל מעיקרא אוכלא והשתא אוכלא דהרי התם מיירי בדבש היוצא בשבת ע"י הריסוק של ע"ש והרי הריסוק של ע"ש אינו מוכיח על הדבש הזב בשבת שמחשיבו למשקה דדלמא מחשבתו רק על הדבש שיצא מע"ש דהי' צריך ג"כ לריסוק וא"כ הוי עדיין אוכלא הדבש היוצא בשבת וא"ש. ובזה י"ל קו' הטו"ז דאחר מעשה ל"מ מעשה להוציא מידי אוכל להנ"ל י"ל ע"פ הש"ס סוטה (מ"ג ב') ומ"ש ילדה בזקינה דבטלה ומ"ש ילדה בילדה דלא בטלה ומשני התם דאי מימלך עלה לאו בת מיהדר הוא מ"ד אעלו מאליהן וכו' וע' רש"י שם ד"ה התם וכו' גבי זקינה לאו בת אימלוכי היא לחזור ולהיות ילדה ע"י שום מחשבה אבל נטע לסייג אי אימלך עלה בתוך שני ערלה וכו' ואע"ג דלא אימלך אקמייתא הא מיהא לאכילה קיימינן ומהני מחשבה דעיקר דידה נמי אי הוי חשיב עלה הוי מהני מחשבה ואע"ג דבשעת נטיעה לאו להכי נטעה מ"ד אעלו מאליהן דבשעת נטיעה ליכא כונה עכ"ל. ומבואר מזה דאע"ג דאין מחשבה מוציא מידי מעשה מ"מ מוציא מידי המחשבה שהי' עם המעשה הראשונה ונשאר המעשה הקודמת בלא מחשבה וממילא בנ"ד כיון דגם לב"ה צריך מחשבה עם המעשה ועיקר הוא המחשבה ל"צ בנ"ד דהמעשה יוצא ממעשה דל"מ רק מוציא מידי המחשבה שהי' מקודם ונשאר המעשה בלבד ול"מ כמו מעשה בלבד וצדקו ד' הבה"ז וא"ש ודוק היטב:

מג"א סק"ז. אבל אם נתעבו מעט ועדיין הם ניגרים צריך נטילה וכו'. ע' נזיר (ס"ד סוע"א) שרץ ע"ג מ"ח וכו' ובתוס' שם ד"ה בעי בסוה"ד כ' שהי' שם אפר ומים וע"י האפר הוא עב ומ"ח דנקט אמר ר"י דה"ה דמצי למנקט אפר ומים בעלמא אי חשיב משקה או לא ע"ש ומשמע אפי' הם ניגרים כמו מ"ח מ"מ כיון דהוא מעט עב מבע"ל אי הוי אוכלא והתם מסיק בתיקו והכא לענין נט"י דרבנן י"ל לקולא וע"ע ש"ס נזיר (נ' סוע"ב) ורש"י שם ותבין:

מג"א שם. ומשמע בכ"מ אפי' חזרו ונימוחו וכו'. ע' צ"ק למנחות (ל"א א') מ"ש בדברי הרמב"ם בזה:
מג"א ס"ק י"א. ולפ"ז השותה מים בנהר בידו וכו' ול"נ כיון דל"ג על השותה וכו'. צ"ע דזה ניחא למ"ש בקונטרס בפסחים (קט"ו תוס' שם סוע"א) שכתבו בטעמא דטבילו במשקה דצריך נט"י משום דפירי נעשה כנהמא וי"ל דבכה"ג ל"ג רבנן אבל למ"ש תוס' שם הטעם משום דהמשקה נעשה ראשון ונפסל גופו ע"ש א"כ בשותה בידיו מה נ"מ דהוי מלתא דל"ש הרי מ"מ סכ"ס כיון דנוגע בידיו ונפסל גופו וצ"ע:
טו"ז ס"ק י"ב. דאחר גמר קיום המצוה דהיינו הניגוב לא יברך וכו'. ודעת המג"א דיברך אחר הניגוב וע' לקמן סי' קס"ז סעי' י' מבואר כהמג"א ולא כהטו"ז ע"ס היטב וצ"ע:

סימן קנט

סעיף א. ש"ע. וכל הכלים כשרים לנט"י. ע' פרה פ"ה מ"ו מבואר דכלי העשוי מביצת תרנגולת ל"ה כלי ע"ש וא"ב גם לנט"י לא מקרי כלי וע' שבת (ס"ו א') פליגי ר"פ וריב"נ אי עשה כלי מדבר שאין דרכו לעשות ממנו כלי אי הוי כלי וע' ברש"י ותוס' שם ול"ד לענין טומאה פליגי התם דגם לענין חליצה במנעל תלוי פלוגתתם ע"ש וא"כ צ"ע לענין נט"י ונראה דלענין נט"י לכ"ע הוי כלי וצ"ע:
מג"א סק"י ואם הי' כלי שלם וניקב ותחב בו דבר וכו'. ע' מחצה"ש בשם הטו"ז וע' שע"ת בדין סמרטוט וע' תוספתא כלים שהובא בזבחים (ג' סוע"א) כורת שהיא פחותה ופקוקה בקש וכו' וברש"י שם אע"ג שהיא פקוקה מ"מ לאו כלי היא וכו' ע"ש ותבין ואם נתן כלי שפסול לנט"י לתוך כלי אחר כשר ונטל כך הידים משניהם יש לעיין אי נימא דהוי חיבור זב"ז והוי כאלו נטל מהחיצון או אינו חיבור ונטל מהפסול. לכאורה יש להביא ראי' ממשנה כלים פכ"ו מ"ב כיס לתוך כיס וכו' ואמרי' שם דבטומאת משקין דרבנן ל"ה חיבור ולא נטמא חבירו אבל בטומאה דאורייתא הוי חיבור ונטמא חבירו ע"ש וא"כ בנט"י דרבנן יש לומר להיפוך והוי חיבור ויש לדחות וצ"ע:
סעיף ט. ש"ע. חביות שיש בה מים וכו' ואם היתה מוטה בארץ וכו' לא עלתה לה טבילה וכו'. נראה דאפי' אם החביות שהיתה מוטה בארץ הטה אותה יותר ינטל ממנה לידים מ"מ אם גם מקודם היתה מקלחת מים אע"ג דהיא מקלחת כעת יותר ע"י שהטה אותה יותר מ"מ הוי מסייע שא"ב ממש וראי' לזה מתוס' ע"ז (ע"ב ב') לענין יי"נ ע"ש ואם מהני שם סברא הנ"ל להקל מכ"ש להחמיר וז"ב:

סעיף יג. בהג"ה. וכוונת נותן וכו' אפי' שלא כוון הנוטל כלל וכו'. אבל אם כוון הנוטל בפירוש שלא ליטול ידיו לאכילה י"ל דלכ"ע ל"מ וצריך לחזור וליטול ידיו בברכה. וע' יש"ש וטו"ז יו"ד סי' ג' לענין שחיטה כה"ג וכן אמרי' בכמ"ד והדברים עתיקין:
מג"א ס"ק כ"ה. ונ"ל דאפי' בדיעבד צריך לחזור וליטול וכו'. לפ"ז דגם לחולין צריך כונה בנט"י צ"ע אם כוון לחולין אלו לאכילה אם מהני לחולין אחרת דהרי בתרומה ל"מ כה"ג ע' ש"ס ביצה (י"ט ב') ורש"י שם בזה וי"ל דכאן לכ"ע מהני:

סימן קס

סעיף א. מים שנשתנו מראיהן וכו' פסולים. ע' הגהות ח"ש וא"א מהגה"ק מבוטשאטש חקרו במים שנפסלו לנט"י אי מהני ביטול אם נתערבו במים כשרים ע"ש אבל בש"ס זבחים (כ"ב א') וברש"י שם ד"ה למעוטי מבואר שם דאם הי' רביעית מים כשרים ונפלו שם מים פסולים ואח"כ נטל כנגדם ממים הכשרים פסול ע"ש ומבואר שם דאם לא נטל כנגדם ול"ה נתן סאה ונטל סאה רק נשארו שמה עם הכשרים כשרים כולם וגם מבואר שם דדוקא אם הי' רביעית מים מקודם אז בטלו הפסולים אבל להצטרף ביחד לרביעית ל"מ ע"ש וצ"ע אמאי לא הובא הדין בש"ע:
סעיף ב. עשה במים מלאכה וכו'. ע' א"א מג"א סוס"י תנ"ה דמים שהוחמו בפלאש ליתנם על גופו ונתנם על גופו אם הי' פ"א יס"ב בהמים אפי' נצטננו אח"כ פסולים דנעשה בהם מלאכה ע"ש וע' יו"ד סי' ר"א סעי' ל"א ברמ"א שם דמקוה שאוב שהגליד וחזר ונימוח כשרה ע"ש ונראה דגם מים פסולים לנט"י מחמת שנעשה בהם מלאכה שהגלידו וחזרו ונימוחו כשרים: מג"א ס"ק ד'. אבל לא נתכוין רק שנפל פת במים כשר וכו'. ואם הניח פת במקום דבע"כ יפול למים אבל מ"מ הוא לא נתכוין לזה שיפול למים אי הוי בכה"ג מחשבה י"ל לכאורה דתלוי בפלוגתא דב"ש וב"ה בתוספתא דמכשירין שהובא בר"ש שם פ"ב מ"ד דלב"ה ל"ה מחשבה בכה"ג אבל ב"ש ס"ל כיון דא"א שלא יפול שמה הוי כמתכוין ע"ש ותבין וע' רש"י שבת (י"ז סוע"א) ד"ה הנושכת וכו' כ' כיון דלא אפשר בלא סחיטה ועביד בידים מכשיר ע"ש ומבואר דבכה"ג הוי כונה וצע"ק דהרי הוי כב"ש ויש לחלק:
עטרת זקנים ד"ה השלג וכו' וי"א שאין ליטול בשעת הדחק וכו'. ט"ס כאן דדברי העט"ז האלו קאי על סוף הסעיף לענין מ"פ שכ' בש"ע דמותר ליטול בשעה"ד וע"ז כ' העט"ז דבמ"פ דאין ליטול גם בשעה"ד אבל במי שלג מותר ליטול אפי' לכתחלה ומ"מ במי שלג יראה מקודם אם לא נשתנו המים דרגילות להשתנות וז"פ:

מג"א ס"ק י"ג. וכל ספק במחלוקת הפוסקים נקטינן לקולא וכו'. ע' ב"י או"ח לקמן סי' קס"ב מחלוקת בזה:

סימן קסה

מג"א סק"ג. אכל דבר שחייב לברך בנ"ר וכו' יברך א"י קודם דהיא תדירה וכו'. צ"ע דפסיקא לי' להמג"א דא"י מקרי תדירה נגד ב"א דבנ"ר דאע"ג דברכת א"י מוכרח בע"כ להיות בכל יום וב"א דבנ"ר יכול להיות שלא יצטרך לברך כלל אם לא יאכל דבר שיברך אחריו בנ"ר מ"מ נגד זה יש מעלת לברכת בנ"ר דיכול לחייב עצמו הרבה פעמים ביום אבל א"י אין יכול להתחייב עצמו רק מה שיצטרך ע"פ טבעיות שלו. ובאמת כי בזה הסברא פליגי ר"י ור"ש במנחות (ס' ב') ור"ש פריך שם לר"י מה להצד השוה שהן מצוין (פי' בסוטה וחוטא יכול להיות אפי' מאה פעמים ביום אם אירע כן משא"כ בעומר דהוי רק פ"א בשנה רש"י שם) ור"י אדרבא האי מצוי' טפי הנך זימנין דלא משכח"ל כלל ע"ש ומבואר דפליגי בזה וע' ירושלמי פסחים פ"ג ה"ז מילת בנו ושחיטת פסחו וכו' ובהגהות ציי"ר שם וע' זבחים (צ"א) ותוס' פסחים (ס"ו א') ד"ה מה ותשו' ח"צ סי' קנ"ב מה שתמה ע"ז להנ"ל יהי' תלוי במחלוקת ר"י ור"ש הנ"ל ע"ש היטב ותבין וע' תוס' כתובות (נ"ב א') ד"ה רצה וכו' ובמהרש"א שם תמה עליהם במה שכתבו דפירות ופירקינה מקרי מצוין נגד כתובה וקבורה מהש"ס דשם דמבואר להיפוך ע"ש להנ"ל א"ש דהתם אזיל אליבא דר"י והוא בע"כ לא ס"ל כהנ"ל ויש להאריך בזה ואכ"מ:

סימן קסו

סעיף ב. ש"ע. יברך המלמ"ה וכו'. ע' ירושלמי נדרים והובא בר"ן שם (דף נ"ג) דאורחא דבר נש אם רואה פת אומר בריך רחמנא דברא ההיא חטה וכו' ע"ש וע' לקמן סעי' י' בזה לענין ברכה ע"ש וע' ירושלמי כלאים פ"ז ה"ו בעיא דלא אפשטא אי עשה פת מתבואה דגדלה בעציץ שאינו נקוב אי מברך על הפת הזה המוציא למ"ה ע"ש וע' הגהות וחי' הרש"ש פסחים (ל"ו ב') חקר בזה ובמחכ"ת נעלם ממנו שהוא בעי' בירושלמי הנ"ל:

סעיף ו. יאכל מיד ולא ישיח בין ברכה לאכילה וכו' ע' תוס' עירובין (נ' ב') ד"ה מר וכו' הקשו שם לר"י לימא דמשו"ה לא קדשו מ' מתוך פ' כיון דלי"ל ברירה ותי' דל"צ לברירה דקדשי הארבעים כל היכי דאיתנייהו ע"ש וק' דהרי צריך לברך קודם שיאכל הלחם תודה אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול לחמי תודה וכמ"ש רש"י ברכות (מ"ח ב') וא"כ היכי יכול לאכול כל היכי דאיתנייהו והיאך יברך והרי דלמא אוכל מקודם

החולין ואח"כ הקדשים וא"כ יהי' הפסק בין הברכה לאכילת הקדשים וא"ל דיברך על הזבח ויפטור אכילת הלחם דז"א דכפי הנראה מרש"י ברכות הנ"ל הי' צריך לברך על הזבח על אכילת הזבח וא"כ צריך לברך ביחוד על הלחם ועל הזבח דאין אלו ברכות שוות וחדא אין פוטרת חברתה וצ"ע וי"ל בדוחק: מג"א ס"ק ט"ז. ולא יסיח וכו' מיהו אם סח בעודו לועס א"צ לחזור ולברך וכו'. ע' ירושלמי תרומות פ"א ה"א אלא שהי' ר"א אומר הלועס כבולע וכו' ע"ש וע' מרה"פ שם דהוא מחלוקת ע"ש וע' רמ"א או"ח סי' תקט"ו סעי' א' בשם ר"ש תרומות ע"ש וע' הגהות רש"ש לנדרים (נ"ט) מ"ש ליישב קו' המג"א כאן:

סעיף יא. ש"ע. אם היו שנים וכו' ודוקא הסיבו וכו' ע' ירושלמי מעשרות פ"ה ה"א כמה דינים לענין היסבה ע"ש:

טו"ז סק"ד. לעד"נ דאין איסור בטעימה וכו' ולא אמרו אסור לטעום וכו'. כבר תמהו דבגיטין (ס"ב) מבואר אסור לטעום וכו' וע' באה"ט מתרץ ע"ש אבל לי צ"ע מש"ס ברכות (מ"ז א') אין המסובין רשאין לאכול עד וכו' לטעום איתמר למאי נ"מ שחייב לומר בלשון רבו וכו' ע"ש ולדברי הטו"ז הרי נ"מ גדולה לדין אם מותר לטעום וצע"ג וע' תוס' שבועות (כ"ב ב') ד"ה תא דבלשונם הי' קורין לאכילה טעימה ע"ש אבל בעיקר הפלוגתא דהב"י והטו"ז בענין טעימה אי רשאי קודם הנה לכאורה לפמ"ש תוס' קידושין (ט"ו א') ד"ה כי דמסיפור דברים בתורה לא נוכל ללמוד דין ע"ש וע' מהרש"א יבמות (ע"ג) בהא דלא אכלתי באוני מ"ש בזה ע"ש וא"כ יקשה בגוף לימוד הש"ס דאסור לאכול קודם שיתן לבהמתו מהא דאכלת ושבעת אחר ונתתי עשב בשדך והרי הוי רק סיפור דברים בעלמא והיאך נוכל ללמוד דין מזה דאסור ליתן לבהמתו אחר אכילת עצמו אבל אם נאמר דהטעם בזה הוא משום צעב"ח דשמא ישכח ליתן לבהמתו ומשו"ה אסור לאכול קודם א"כ ל"ה דין חדש דצעב"ח ידענו מכבר דאסור. ומעתה זה תלוי בזה דאם נאמר דטעימה שרי בע"כ הטעם רק משום צעב"ח דשמא ישכח ליתן לבהמתו ומשו"ה טעימה שרי דבע"כ יזכור ע"י האכילה דאסור אבל אם נאמר דגם טעימה אסור אף דבע"כ יזכור ליתן לבהמתו ע"י האכילה דאסור ובע"כ דל"ה הטעם משום צעב"ח רק דין חדש וא"כ היכי יכולין ללמוד דין מסיפור דברים ובע"כ דרק אכילה אסור וטעימה שרי וכהטו"ז ודוק היטב:

מג"א סקי"ט. ובודאי אלו ראה רמ"א דברי תוס' ורא"ש וכו'. ע' מג"א לקמן סי' רצ"ט סוסק"ט מ"ש בזה:

מג"א ס"ק כ"ג. אחד מברך לכולם דל"ד לזימון שאין מזמנין בפחות מג' דהתם דעתם למיעקר אבל בתחלת הסעודה שמתחברין יחד וכו'. ולפ"ז אם מברך א' להוציא חבירו והי' בדעת חבירו לאכול במק"א וע' סי' קע"ח בזה א"כ בכה"ג א"י להוציאו רק אם הם ג' כמו בביהמ"ז דל"ש בזה תי' המג"א ומסתימת כל הפוסקים ל"נ כן אבל באמת דברי המג"א אלו הם תי' א' בתוס' ברכות (מ"ד א') שכתבו לדחות דברי רש"י דס"ל באמת דגם לברכת המוציא להוציא צריך ג' כמו ביהמ"ז ובשנים א"י להוציא חבירו וע"ז כתבו תוס' שם דשאני ברכת המוציא מברהמ"ז מטעם שכ' המג"א כאן אבל התוס' הנ"ל כתבו עוד טעם לחלק דשאני בהמ"ז דהוי מה"ת וחמירא, ואינו יכול להוציא פחות מג' אבל ברכת המוציא דהוא רק מדרבנן מוציא גם בב' ע"ש וא"כ בגוונא דהנ"ל דרוצה לעקור ממקומו ג"כ מוציא בב' ואע"ג דהפנ"י ר"פ כיצד מברכין כ' דלטעם הש"ס שם דסברא הוא וא"כ גם ברכה ראשונה מה"ת ע"ש וכן נראה דעת המהרי"ל שהובא בח"י לקמן סי' תע"ד אבל מ"מ מכל הפוסקים ל"נ כן והוי רק מדרבנן וא"ש:

טו"ז סק"ה. כבר יצאו כולם וכו' וא"כ עיקר מה שהוא יוצא הוא ע"י מה שעונה אמן והוי עי"ז כאלו בירך הוא בעצמו וכו'. ע' טור סי' קע"ד מפורש להיפוך דשומע כעונה א"צ לענות אמן ע"ש וא"כ אין כאן הפסקה וכן מבואר לקמן סי' רי"ג סעי' ב' וא"כ דעת הטו"ז צע"ג וע' בטור לקמן סי' רי"ט בשם תשו' הרא"ש לחלק בזה דאף דיוצא בשומע כעונה גם בלא עניית אמן זה רק היכי דגם המברך חייב באותו הברכה אבל אם הוא אינו חייב רק השומע והוא מברך להוציא אז צריך לענות אמן ואם לא ענה אינו יוצא ע"ש ובב"י שם וע"ע רש"י ברכות (פ"ו) גבי מי שבירך על היין צריך לברך על המוגמר מבואר ג"כ דהיכי דנהנה בלא ברכה מוטב שלא יענה אמן משא"כ בלא"ה ע"ש ותבין:

מג"א ס"ק כ"ז. וצ"ע אם יושבים בעגלה וכו' אם נצטרפו אע"ג דקיי"ל רכוב וכו' ובספינה פשוט דקביעות גמור הוא וכו'. בע"כ כונת המג"א דבספינה לכ"ע רכוב לאו כמהלך רק הוי קביעות גמור וצ"ע מפ"מ ביושבים בעגלה מספק"ל אולי הוי כמהלך ובספינה פשי' דלאו כמהלך וע' תוס' ב"מ (ט') ד"ה ספינה דגם בספינה אמרי' ג"כ כמהלך ע"ש וצ"ע:

סעיף יט. ש"ע. מי שאינו אוכל אינו יכול לברך ברכת המוציא להוציא האוכלים וכו'.

ע' שו"ת בי"ש או"ח סי' י"ד הביא קו' הפנ"י בפ"ק דברכות בקו"א בהא דמברך המסדר קידושין על הכוס והחתן והכלה שותין עי"ז והרי בברכת הנהנין ל"מ רק אם נהנה המברך ג"כ והבי"ש האריך הרבה וכ' דנוכל לומר דהמנהג בזה והוי כמו דינא דברכת מצה וכו' דמוציא אפי' אינו נהנה כיון דחייב וה"נ חייב מכח המנהג והוי כמו קידוש והבדלה וכמו בהלל דר"ח ע"ש. והנה בגוף הדבר אי חייב מכח המנהג הוי כמו חיוב

גמור להוציא אע"ג שאין נהנה במחכת"ה נעלם ממנו דפליגי בזה הרא"פ ורא"ש וטור לקמן סי' רצ"ז והובא בטו"ז שם בקיצור סק"ז ע"ש והרא"ש והטור חידשו כן דמשו"ה מוציא אע"ג דאינו נהנה אבל שי' הרא"פ אינו כן ע"ש:

סימן קסח

סעיף ב. ש"ע. אם ב' שלימות וכו' יחברם יחד בעץ וכו' ודינו כדין שלם וכו'. ע' רש"י חולין (קי"ח ב') ותוס' שם ד"ה אין וכו' ומבואר שם שי' רש"י דאפי' רק נגעי שתי חצאי זית בהדדי מקרי זית שלם ע"ש ומ"מ י"ל דהיכי דצריך להיות שלם ממש גם לשי' רש"י ל"מ רק אם מחברם כמ"ש הש"ע כאן ורק התם דא"צ להיות רק כזית ע"ש ותבין וע' כה"ג תוס' נדה (כ"ז ב') ד"ה כתבו דאע"ג דכמאן דאיתא דמי מ"מ שלם לא מקרי ע"ש ותבין וע' ירושלמי תרומות פ"ט ה"א נטלה פטמתו (של הבצל) כמותך דמי (לענין דל"ה הבצל שלם) ע"ש ונ"מ לכאן דהיכי דנחסר הפיטמא של הפירי אין עוד עדיפותא בה משאר חצי פירי לענין ברכה:

סעיף יג. הג"ה. וכ"ז לא מיירי אלא באית בה לאחר אפי' תואר לחם וכו'. ע' מנחות (נ' ב') תיאפנה נאה ורש"י שם וי"ל ודו"ק:

סימן קסט

סעיף א. ש"ע. ואסור ליתן לו פרוסת פת וכו'. ואפי' ע"י אחר ליתן לו אסור ול"א דהוי בכה"ג לפני דלפני ושרי כיון דהכל ע"י ישראל דל"ה לפני ולפני רק ע"י נכרי דלא מצווה על לפנ"ע משא"כ ע"י ישראל וע' תוס' ע"ז (ט"ו סוע"א) בזה ואפי' אם יש אחר שרוצה ליתן לו מ"מ ל"א דמי שנתן לו הפת כי קאי בתרי עברי דנהרא וע' מל"מ פ"ד ממלוה וע' תוס' חגיגה (י"ג א') ד"ה אין וע' רש"י ותוס' קידושין (נ"ו א') מוכח דפליגי בזה ע"ש:

מג"א סק"ו. ויש מקילין וכו' והב"ח כ' דדוקא בנט"י אסור וכו' אבל בברכה בשעה שנתנו א"ע וכו'. ע' שו"ת מהרי"א סי' קס"ה הקשה ע"ז מש"ס ע"ז (כ"ב א') דפריך אהא דלא ישכיר את שדהו לכותי משום דנקראת על שמו ופריך התם דתיפו"ל משום לפ"ע וכו' והרי התם משכיר לו השדה בחול ולשי' הב"ח ומג"א ליכא בכה"ג לפ"ע וי"ל לפמ"ש הש"ך חו"מ סי' של"ד סק"ב דבמשכיר לזמן הוי כל יומא ויומא שכירות חדש ע"ש א"כ התם גם במשכיר בחול מ"מ הוי בשבת שכירות חדש ול"ה שכירות בזמן ההיתר משא"כ בנ"ד שפיר כתבו הב"ח ומג"א וי"ל עוד דהתם בע"ז דשכר ממנו וא"ל רק ק"פ להכותי ואפי' אם נימא דק"פ כקה"ג מ"מ לא אלים הק"פ לבטל קה"ג דנשאר למשכיר וכמ"ש

תוס' יבמות (ל"ו) וכיון דעדיין הוא של ישראל עובר על לפ"ע אבל הכא בנתן לו לענין הברכה ויצא לגמרי מרשות הנותן שפיר כ' המג"א דא"ע בכה"ג והנה כ"ז מיירי בנותן לו דאסור אם אינו מברך ועובר על לפ"ע ואם רוצה ליטול מעצמו לאכול ולא יברך והרואה הי' יכול למנעו מזה ואינו עושה כן אם ג"כ עובר על לפ"ע או רק אם מאכילו בידים בלא ברכה ע' פמ"ג או"ח סי' תמ"ד שכ' דפליגי בזה הכ"מ והמל"מ בהל' כלאים ע"ש ובאמת כי הוא מחלוקת בש"ס מ"ק (ה' א') וע' רש"א ח"א שם מבאר דברי הש"ס דפליגי אמוראי בזה ע"ש וע' שו"ת מ"ח סי' מ"ו חקר בזה ולא הביא מכלום ע"ש וע' מנ"ח סי' רמ"ו ע"ש ולהנ"ל מיושב קו' ע"ש ותבין וע"ע ש"ס עירובין (ל"ב א') וי"ל דפליגי קצת בזה ר' ורשב"ג ע"ש:

מג"א סק"ז. שהוא כנמלך. ונ"ל דאי הי' דעתו בשעת ברכה ראשונה וכו'. והטו"ז סי' קע"ט חולק ע"ש וע' ירושלמי ברכות פ"ז ה"ג מבואר דאם הבעה"ב שהוא בעל הסעודה א"ל להשמש שיכוין בכוס הראשון מהני וא"צ לברך בכ"פ ע"ש:

סימן קע

ע' חגיגה (כ"א ב') ורש"י שם דנקיי הדעת שבירושלים הי' חוקקין כשולי הקערה למעלה בי"ק ושם הי' נתון חומץ וחרדל לטבל המאכל ע"ש וע' סנהדרין (ק"ד א') דכל המארח ומזמן נכרי לביתו ומשמש עליו גורם גלות לבניו שנא' וכו' ע"ש וע' מנחות (צ"ז א') פתח במזבח וסיים בשלחן ר"י ור"א דאמרי תרווייהו בזמן שביהמ"ק קיים מזבח מכפר עליו אין ביהמ"ק קיים שלחנו ש"א מכפר עליו וברש"י שם משום שנותן ממנו פרוסה לעני וכו' ע"ש וע' חולין (פ"ד א') פליגי רב ור"י דרב ס"ל דאסור לאכול בשר בכ"י רק מע"ש לע"ש ור"י ס"ל דאנן דחלושי כח מי שיש לו פרוטה יריצנה לחנווני על בשר ע"ש:

מג"א סק"ח. ואפי' אינו משמש בסעודה רק מבשל המאכל וכו'. ע' תוס' ביצה (כ' סוע"א) ד"ה מבואר כן ע"ש:

סעיף ה. ש"ע. הנכנס לבית וכו'. ע' ירושלמי כתובות פ"א ה"א מכאן שאין הקטן רשאי לישב עד שיאמר לו הגדול שב ע"ש:

סעיף יח. הנכנס לסעודה לא יקח חלקו וכו'. ע' ירושלמי דמאי פ"ז ה"א אסור להאורח שיפרר מחלקו לפירורים שא"ב כזית ואם עושה כן הוי גוזל את הבעה"ב ע"ש:

סעיף יט. אורחים וכו' אינם רשאין ליטול מלפניהם וליתן לבנו וכו'. ע' תוס' כתובות (נ"ח ב') דדרך האכסנאים להשקות לב"ב של הבעה"ב כדי שימצאו חן בעיניהם ע"ש

ואולי מיירי התם משלו משא"כ הכא משל הבעה"ב: סעיף כ. נקיי הדעת שבירושלים וכו'. ע' מד"ר איכה פ"ד פסוק ב' דד"א שלא ילך לסעודה אא"כ קורין אותו ב"פ ע"ש:

סימן קעא

שלא לנהוג בזיון באוכלין וכו'. ע' רמ"א לקמן סי' תרכ"ט סעי' י"א מבואר דאם הוא מאכל רק לרפואה מותר לנהוג בו בזיון ע"ש וע' מנחות (פ"א א') וברש"י שם סוף ד"ה ומשני מבואר דאפי' לספק בל תשחית לאבד המאכל אסור לעבור אפי' עושה כדי לתקן הקרבן דאל"כ אזיל לאיבוד הקרבן מ"מ אסור לעבור על ספק בל תשחית ע"ש:

מג"א סק"א. מאכל אדם אין מאכילין אותו לבהמה פירש"י משום ביזוי אוכלין וכו'. ע' תוס' חולין (ט"ז ב') ד"ה כגון שכתבו דאע"ג דאם מוכן לבהמה הוי מוכן לאדם מ"מ אם עומד רק לאדם ל"ה עי"ז מוכן לבהמה וכו' ע"ש ובע"כ דהוי מה"ט דכיון דעומד רק לאדם אסור ליתנו לבהמה משום ביזוי אוכלין וש"מ מהתם דאפי' צריך עוד תיקון שיהי' מאכל אדם כמו התם דמיירי בדלועין דצריך בישול שיהי' ראוי למאכל אדם מ"מ אסור ליתנו לבהמה אפי' קודם התיקון ע"ש ותבין ומ"מ זה פשוט דהא דמאכל אדם אסור ליתנו לבהמה והוי משום ביזוי אוכלין וא"כ זה רק אם יש ליתן לבהמה ד"א שהיא מאכלה אבל אם בעת שצריך ליתן לבהמה אין לו ליתן ד"א רק מאכל אדם מותר ליתן לה וא"צ להמתין עד שיובא לו דבר המוכן לה דבכה"ג שאין לו מוכן מאכלה ל"ה ביזוי אוכלין למאכל אדם וע' כה"ג ש"ס תמורה (ז' א') דיקלא לאו זילא מלתא הוא בע"מ זילא מלתא הוא דשביק תמים ומקדיש בע"מ מחייב ע"ש וע' תוס' יבמות (ס"ו ב') ד"ה דמאכל אדם דתרומה אסור ליתנה לבהמה משום הפסד תרומה ע"ש וצ"ע דהרי גם חולין אסור וע' ירושלמי מע"ש פ"ב ה"א. דקדשים הראוים לאדם אין פודין אותם למאכל בהמה ע"ש:

סימן קעב

מג"א סק"ב ד"ה ראשונה. אבל ב"א יברך וכו'. ע' מחה"ש תמה על המג"א מה משמיענו בזה פשיטא וכו' ע"ש ונ"ל הנה במג"א סק"א כ' בשם הראב"ד דמיירי שאין לו משקין אחרים דאם יש לו משקין אחרים הי' צריך לפלטן ע"ש וא"כ בשכח והכניס לתוך פיו בלא ברכה והוי רק מלא לוגמיו ותלוי במחלוקת הטו"ז לקמן סי' ק"צ דס"ל דעל מלא לוגמיו מברך ב"א ע"ש אבל הא"ר חולק עליו שם וס"ל דאין מברך ע"ש וכאן מבואר שי' המג"א כהטו"ז והגם כי י"ל דהכא מיירי דבעת שנזכר ל"ה לו יותר משקין אבל מתחלה הי' לו משקין הרבה אבל פשטא דמלתא ל"נ כן וא"כ דבר גדול משמיענו וכנ"ל וא"ש.

וי"ל עוד עפ"ד הש"ס ברכות (מ"ד א') בשתה מחמת אונס דפטור מב"ר ותוס' שם דפטור גם מב"א אף שנסתלק האונס ודלא כרב עמרם שם וע' בראש"ש ומעיו"ט שם ולקמן סי' ר"ד ובב"י שם אבל הכא אע"ג דשכח מ"מ הרי נהנה ממנו כ' המג"א דמשו"ה חייב בב"א וז"פ:

סימן קעד

טו"ז סק"ב ד"ה אפי' מברכה ראשונה. מבואר במרדכי פ' כ"מ דדוקא אם היו שאר משקין לפניו וכו'. ע' לקמן סי' ר"ו מג"א סק"ז הביא ג"כ דברי המרדכי האלו ומוכח שם דפוסק כהמרדכי ע"ש ותבין והדג"מ כאן חולק ע"ד הטו"ז ולא הביא מדברי המג"א הנ"ל וע' מג"א ומחצה"ש סי' ר"ח ס"ק כ"א דמחלק בין ברכה ראשונה לב"א בזה ע"ש:

סימן קעז

טו"ז סק"ד בשם הב"י בשם הרא"ש פע"פ דפרפראות וכו' שבאין למשוך ולסעוד הם בכלל הסעודה ונפטרין בביהמ"ז וכו' ע"ש. ע' ד"מ חולק ע"ז וכ' דהרא"ש מיירי אחר המוציא ע"ש ודבריו אינם מובנים דהמעיין בראש"ש שם יראה בפירוש דמיירי קודם ברכת המוציא כהב"י אבל מ"מ בגוף הדין נראה כהד"מ דבכה"ג אין נפטר בביהמ"ז וכן מבואר ברשב"א שהובא בב"י סוס"י זה כלל ד' ע"ש וע' בנש"א בזה ע"ש:

סימן קעח

מג"א סק"ו ד"ה דברים שצריכין. ואז אפי' הלך למק"א בתוך הסעודה ושתה יין או מים א"צ לברך וכו'. אינו מובן במ"ש התוס' דשתה יין א"צ לברך דהרי אפי' בתוך הסעודה צריך לברך על יין כמ"ש לעיל סי' קע"ד ע"ש וא"כ מה מהני כאן מה שאכל דברים שצריכין ברכה אחריהם במקומן דהוי כתוך הסעודה ואי מיירי ששתה יין קודם הסעודה א"כ הרי במחלוקת שנוי' אם יין מיקרי דברים הצריכין ברכה לאחריהן במקומן ולמה כתבו תוס' לכל הפירושים ויש ליישב בדוחק:

סעיף ב. הג"ה וכו'. או שהי' אוכל וקראו חבירו לדבר עמו אפי' לפתח ביתו או למק"א וכו'. מבואר כאן דבפירות ושא"ד שא"צ ברכה לאחריהן במקומם וצריך לברך בשינוי מקום אפי' כשיצא על פתח ביתו לבד הוי כבית אחר וע' ב"י בלשון הרמב"ם מוכח דוקא ביצא מפתח ביתו ולא כשהוא על פתח ביתו ע"ש וע' ב"ב (קמ"ו א') ד"ה כל פתח בית

חמיו כבית חמיו דמי ע"ש וע' מש"ש בזה לעיל סי' נ"ה ע"ש והכא יש לומר כיון דרצונו לדבר עם
איש שעומד בחוץ והוא עומד בפתח הבית לפני האיש ופניו כלפי חוץ משו"ה הוי כלחוץ גם בפתח הבית וע' כה"ג במ"מ שהובא במג"א לקמן רס"י ת"ה ע"ש וע' רש"י עירובין (צ"ב רע"א) מוכח דלכל מילי דפתח הוי הפסק אז גם תוך הפתח מותר ע"ש:
הג"ה שם. דהא פת צריך ברכה במקומו לכ"ע וכו'. וע' א"א מה"ת מהגה"ק מבוטשאטש זצ"ל חקר באם אכל פת פחות מכשיעור דאינו מברך ברכה אחרונה אי הוי דינו כשאר דברים דל"ש בזה לקבעא קמא הדר או כיון דהוא פת הוי דברים הטעונים ברכה לאחריהן במקומן אע"ג דהוא פחות מכזית ע"ש והדבר מבואר במג"א לקמן סי' ר"י סק"א דהוי כשאר דברים ואם הלך באמצע וחזר צריך לברך למפרע ע"ש:
מג"א סקי"ב. י"א שז' המינים וכו' וכמ"ש ס"ב דספק ברכות להקל וכו'. ע' מהרי"ל שהובא בח"י לקמן סי' תע"ד סק"ב דדעתו דבספק ברכת הנהנין ל"א ספק ברכות להקל כיון דאסור להנות מעוה"ז בלא ברכה והח"י שם תמה עליו ע"ש ובאמת כי המהרש"ל ומהרש"א פסחים (ק"ב א') נחלקו בסברא זו ע"ש וע' חי' ק"ר על המהרש"א שם בזה:
באה"ט סק"ז כ' בס' ברכת אברהם וכו' בירך על פירי אחת ולא אכל ממנה שם והוליכו למקום אחר צריך לחזור ולברך בבית השני וכו'. הדבר מבואר בתוס' פסחים (ק"א ב') ד"ה ור"י וכו' ע"ש היטב:

סימן קעט

סעיף ג. ש"ע. אם לא וכו' משנטל הכוס לברך הוי היסה"ד וכו'. כן מוכח גם בחי' הרשב"א ברכות (מ"ד א') גבי עובדא דינאי המלך ושמעון בן שטח ע"ש:

סימן קפ

סעיף ג. קודם שיטול ידיו וכו' אע"פ שמותר לאבד פירורין שא"ב כזית וכו'. ע' ירושלמי דמאי פ"ז ה"א דאפי' של תרומה מ"מ אם א"ב כזית מותר לאבדן ע"ש:

סימן קפא

דיני מים אחרונים וכו'. ע' לעיל סי' א' מג"א סק"ה בשם השל"ה דיאמר בכל סעודה בחול מזמור על נהרות בבל ובשבת יאמר שה"מ בשוב ד' את שיבת ציון וגו' ע"ש:

סימן קפב

טו"ז סק"ג. ונ"ל דלטעם ר"ש א"ש כי הגזירה שגזרו בזה הי' מעין המעשה כדמצינו בשבת וכו' משום מעשה שהי' וגזרו דוקא כעין המעשה וכו'. ע' ירושלמי ר"ה פ"ב ה"א ובציר"ר שם דנחלקו בזה הבבלי וירושלמי אם גזרינן דוקא כעין מעשה שהי' ע"ש:

סעיף ז. אין מברכין שום ברכה על מ"א. ע' טור מובא דיעות דיברך וטעם הסוברים דלא יברך ע"ש וי"ל עוד עפמ"ש הטו"ז יו"ד סי' שכ"ט סק"ה דמצוה דרבנן שנתקנה רק משום גזירה אין לברך עלי' ע"ש וה"נ דהתקנה הי' רק משום מלח סדומית שלא יתן על עיניו ל"ש בזה ברכה וכן ראיתי בתוס' חולין (ק"ה סוע"א) ע"ש ואע"ג דהתוס' שבת (ל"ט א') ד"ה מפני כתבו דכל איסורי דרבנן גזירה הם אטו איסורי דאורייתא ע"ש מ"מ כונת הטו"ז הנ"ל דדבר שנתקן משום גזירת דבר פרטי בכה"ג ל"ש ברכה וע' תוס' מנחות (ל"ו ב') ד"ה ושמרת דמשו"ה לא מברכין בחליצת התפילין משום דהאיסור רק משום דחיישי' שמא ישן בהם ול"ש בכה"ג ברכה ע"ש וע' או"ח סי' תל"ב סעי' א' ג"כ כזה וע' א"א סוס"י הנ"ל שלא הביא מהנ"ל וע"ע בר"ן שבת פ"ב גבי מי שיש לו ב' פתחים כ' ג"כ דכיון דהתקנה הי' רק משום חשדא ע"כ ל"ש ברכה בזה ע"ש:

סימן קפג

מג"א סק"ד. מלא דלא כי"מ עיטור שלא והא מלא וכו'. להי"מ בפי' עיטור שלא יהא מלא לא יסתור להא דא' מסימנים הוא מלא י"ל עפמ"ש תוס' שבועות (מ"ג א') ד"ה אלא וכו' וי"ל דכשאין חסירה אלא מעט מקרי מליאה ע"ש וע' כה"ג רמב"ן עה"ת בפסוק מלא שבוע זאת ג"כ כזה וא"כ אע"ג דצריך להיות מלא מ"מ מפרשים עיטור שלא יהא מלא על כל גדותיו וע' תוס' יומא ר"פ הוציאו לו וע' ש"ס זבחים (ק"ט ב') מר סבר מלא דוקא ומ"ס מלא חפניו ל"ד ע"ש וי"ל עוד ע"פ המבואר במשנה מנחות (פ"ו ב') וברש"י שם דכשהיין בחביות אינו מלא מתקלקל היין ע"ש וכן מבואר ברש"י ב"מ (מ"ד רע"א) ע"ש א"כ יתכן דהם מפורשים מלא על הכד וחביות שלוקחין ממנו יין לביהמ"ז שיהי' הכלי מלא דבלא"ה היין שבתוכה מקולקל ויהי' מתאים עם הא דצריך להיות חי דיש הרבה פירושים בזה להנ"ל י"ל עפמ"ש רש"י סוטה (ד' א') דכשמוזג היין במים צריך לשתותו תיכף ובלא"ה דעומד עם המזיגה מתקלקל היין ע"ש וא"כ הכא ג"כ לענין היין שיהי' טוב ולא יתקלקל ומשו"ה צריך להיות חי בכוס ואח"כ כשיגיע לברכת הארץ ימזגנו ולא ימזוג אותו תיכף בתחלת ביהמ"ז רק שיאחר המזיגה שיהי' יותר ראוי לשתי' ולא יתקלקל והיינו טעמא דמלא ג"כ ויש לספק אי הי"ל מיעוט יין בכוס שלא הי' חי רק רוב כוס היין

הנצרך לו לשתי' הי' חי אי כשר לביהמ"ז כיון דמה דצריך לשתי' הי' חי ונ"ל דמ"מ פסול דבכה"ג ל"ה מלא אע"ג דביחד הוי מלא מ"מ לא מצטרף לזה הפסול וראי' מתוס' זבחים (ע"ז רע"א) שכתבו שם וא"ת וכו' וי"ל דכלי שרת אין מקדשין אלא מלאין דלא מצטרף להתקדש האי פורתא עם האחר שכבר נתקדש ע"ש ומבואר כן: מג"א סק"ה. כוס שלם ואפי' נשבר הבסיס שלמטה פסול וכו'. ואם נתקן הבסיס שנתן להכלי בסיס אחר כשר ע' שו"ת בי"ש או"ח סי' ל"א שהאריך בזה:

סימן קפד

מג"א סק"א. קודם וכו' וה"ה כשרואה מקומו וכו'. לכאורה כוונתו דאפי' הוא חוץ מהבית שאכל שם מ"מ אם רואה מקומו שאכל שם משום שהפתח פתוח הוי מקומו הראשון ויכול לברך שם וע' מכות (י"ט ב') מנין למע"ש טהור דאפי' פסיעה אחת חוץ לחומה שפודין אותו (וקרינן בי' כי ירחק ממך המקום) דכתיב לא תוכל שאתו וכו' וע' רש"י שם וי"ל דרק התם משום דכתיב קרא לא תוכל שאתו ע"ש:

מג"א סק"ז. וצריך לברך גם ברכה ד' דלא ליתי לזלזולי בי' וכו'. ע' רז"ה ורמב"ן רפ"ד דסוכה מחולקים כה"ג ע"ש וע' טהרות פ"ב מ"א היתה טבו"י מנערת את הקדירה בידים מסואבות וכו' וצ"ע וג"כ צע"ק מטהרות פ"ד מ"י ע"ש וע' ירושלמי תרומות פ"א ה"ח מוכח דאם תורם ביחד ת"ג ות"מ אע"ג דלת"מ ל"צ מוקף מ"מ כיון דצריך מוקף לת"ג צריך מוקף גם לת"מ ע"ש ולסברת המג"א בשם הר"ש חיון כאן הדבר נכון ובתשו' הארכתי בזה דהר"ש חיון דינא קאמר עפ"מ שהקשו כל הקדמונים דהיכי אמרי' סד"ר לקולא והרי הוי סד"א משום ל"ת ותי' דחז"ל אתלו ליקרייהו וע' רש"י ברכות (י"ט) ומגלת אסתר על הר"מ והדברים עתיקין וא"כ הרי כבר כתב הב"י יו"ד סי' של"ד דאע"ג דחכם שמחל ע"כ כבודו מחול אבל על בזיונא לא יכול למחול ע"ש וע' ש"ע חו"מ סי' ער"ב סעי'. וי"ל דתלוי בב' דיעות שם ע"ש ותבין א"כ ז"ש המג"א דהיכי דנזדמנו ביחד ואתי לזלזולי בי' כיון דהוא מדרבנן שוב גם סד"ר הוי סד"א משום ל"ת ול"ש תי' הקדמונים בזה ובזה ישבתי הרבה קו' ואכ"מ בזה:

סעיף ה. ש"ע. עד אימתי יכול לברך עד שיתעכל המזון וכו'. ע' תוס' עירובין (פ"ב ב') ד"ה וחצי וכו' כתבו דאין משקין מתעכלין בתוך מעיו ע"ש וא"כ לכאורה למשקין יכול להיות שיעור יותר לב"א וצ"ע בזה:

סימן קפה

שע"ת סק"א בשם ספר חרדים דאם לא השמיע לאזניו לא יצא וכו' ע' ש"ך וב"ח יו"ד סי' רי"א סק"ח מחולקים בזה אם הוציא בשפתיו אבל לא השמיע לאזניו אי הוי דברים שבלב ולפמ"ש
הש"ך שם לחלוק על הב"ח דבכה"ג הוי דברים שבלב ממילא הכא לא יצא וצדקו דברי הברכ"י וע' ר"ן פסחים פ"ב גבי חמץ שנפלה עליו מפולת והובא בב"י או"ח סי' תל"א כ' וז"ל ואיכא מ"ד דלבו ל"ד אלא א"צ להשמיע לאזניו אבל צריך שיוציא בשפתיו דדברים שבלב א"ד וכו', ע"ש ומבואר דס"ל דבכה"ג ל"ה דברים אבל הר"ן לשי' אזיל בסי' רי"א הנ"ל ע"ש ותבין:

סימן קפח

מג"א ס"ק ג'. ונשים וכו' ובד"ה כ' דנשים הוי פגברים וכו' וא"כ הו"ל שניהם גוף א' וכו'. נ"ל ראי' מתוס' מנחות (צ"ג א') ד"ה ידו הקשו שם למ"ל קרא ידו ולא יד אשתו (לענין סמיכה) דהרי כבר נתמעטה אשה מסמיכה ותירצו דאי לאו קרא הו"א דוקא אם מביאה האשה קרבנה אבל הכא דסומכת בשביל בעלה כיד בעלה דמיא ומשו"ה איצטריך קרא למעט ע"ש ומבואר דאי לאו הקרא דידו ולא יד אשתו הו"א כן דכיד בעלה דמיא וכסברת הבד"ה וע' בכורות (ל"ה א') דגבי בנו ובתו שייך לומר אא"ח ולא לו אבל אשתו כגופו דמיא ע"ש:

סימן קפט

מג"א סק"א. הטיב לנו וכו' ובאעה"ע אפשר דרמ"א מיירי בלתיאבון וכו' (ומשו"ה הוי ב"ב). צ"ע במומר לחלק בין להכעיס או לתיאבון וע' פמ"ג כ' דאולי כונתו לחלל שבת ע"ש אבל ע' ב"י יו"ד סי' רס"ח כ' בפשיטות דגם במומר לחלל שבת דהוי מומר לכה"ת אין חילוק בין להכעיס או לתיאבון ע"ש וצ"ע:
מג"א שם. דנשים בכלל ב"ב וה"ה עבדים וכו'. ע' ב"ק (ט"ו א') ב"ח ב"ב ב"ח למיעוטי עבדים ב"ב למיעוטי נכרים וכו' ומבואר דמן ב"ב לא נתמעט עבדים ומבואר דהוי ב"ב וכן מפורש בתוס' גיטין (כ"ב א') ד"ה עו"כ ע"ש:
באה"ט סק"ו וטו"ז העלה דאם שתה מלא לוגמיו וכו' צריך לברך לכ"ע וכו'. ע' מש"ש בזה לעיל סי' ק"ע דגם דעת מג"א כן:

סימן קצא

טו"ז סק"א. אסור לעשות מלאכה וכו' אבל בודאי בכל המצות לא יעשה אותם ועוסק בד"א וכו'. ע' תר"י פ"ב דברכות במשנה דהאומנין קורין וכו' מבואר דבמצוה דרבנן מותר לעשות מלאכה ע"ש ותבין ונ"ל עוד דהא דאסור לעשות מלאכה עם הברכה זה רק עשיית דבר חול אבל עשיית מצוה מותר בעודו מברך וראי' לזה מירושלמי שהובא בתוס' סוכה (ל"ט א') בהא דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן דר"ה ס"ל דמברך עליהן בשעת עשייתן ע"ש והיכי משכח"ל בשעת עשייתן לברך והרי אסור לברך בשעת עשיה ובע"כ כיון דהעשי' הוא דבר מצוה מותר ואע"ג דלא קיי"ל כר"ה בהא דבשעת עשייתן מ"מ בהא לא פליגי אבל י"ל דמה"ט לא קיי"ל כר"ה ועוי"ל דהתם דהברכה קאי על אותה העשי' בעצמה ל"ש לומר דהוי ארעי משא"כ היכי דהעשי' של מצוה הוא ד"א ועדיין צ"ע:

סימן קצה

סעיף א. שתי חבורות וכו' אם מקצתן רואין אלו את אלו וכו' ע' א"א להגה"ק מבוטשאטש כ' דל"ד רואין זא"ז אלא אם יכלו לראות זא"ז אם ירצו אע"ג דכעת אין רואין מצטרפין ע"ש ובהגהות הגאון מטארנא ז"ל כ' לתמוה עליו דמנ"ל זאת ע"ש ונ"ל קצת ראי' לזה מזבחים (קי"ח ב') בעי ר"פ עומד ורואה יושב ואינו רואה מהו תיקו ע"ש ובנ"ד לענין צירוף ביהמ"ז דהוי דבר דרבנן י"ל לקולא וז"פ:

באה"ט סק"ב. סדר ג"ב אלו מעכבות ואם אמרם למפרע לא יצא תשו' דבר שמואל וכו'. צ"ע מתוס' מנחות (ל"ח סוע"א) ד"ה ואם וכו' שהקשו בהא דאם הקדים תכלת ללבן יצא דהרי רק בקדשים בעי' שינה עליו הכתוב לעכב ותי' דמ"מ לא מצינו שיעכב רק המעשה אבל על הסדר לא מצינו בכ"מ עיכובא וראי' מחליצה בהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי אע"ג דכתיב ככה לעיכובא ובע"כ כנ"ל ע"ש וא"כ אמאי הכא לא יצא ומעכב הסדר וספר שו"ת ד"ש אינו תח"י ומק"ש אין ראי' דהתם כתיב והיו לעכב הסדר וע' תוס' סוטה (י"ז ב') ד"ה קודם וכו' דפליגי בזה הבבלי וירושלמי ע"ש והמקדים תרומה לביכורים דלוקה ג"כ משום דכתיב מלאתך ודמעך לא תאחר ע' תמורה (ד' א') וע' מהרש"א פסחים (פ"א ב') דאפי' למ"ד תגלחת נזיר מעכבא כשר בדיעבד קודם הזריקה ע"ש ובחי' הרש"ש שם חולק עליו ע"ש אבל מהש"ס יומא (מ' א') דכ' שם מדכסדרן לא מיעכב עיקר הגרלה ג"כ לא מיעכבא וכו' וע' תוי"ש שם ומבואר דהסדר הוי כמו עיקר וצ"ע עוד בזה:

סימן קצו

סעי' א'. ש"ע. אכל דבר איסור אע"ג שאין אסור אלא מדרבנן וכו' אין מברכין עליו וכו'. אעתיק פה מ"ש בתשובה השייך לכאן וז"ל. שלום וי"ר לכבוד ידי"נ הרב הגה"צ בו"ק חו"פ המפורסם כ"ש מפארים כקש"ת מו"ה משה פרידמאן שליט"א בעיר קראקא יצ"ו. אחדשה"ט. נפקדתי מאת כ"ק שליט"א לעיין במה שנשאל במי שבירך על ברכה ראשונה על חלב וקודם ששתה נודע לו כי הוא חלב עכו"ם ונסתפק השואל אי ישתה מעט כדי שלא יהי' ברכה לבטלה דבזמנינו דל"ש חלב טמא ל"ה רק מדרבנן. והוסיף כ"ג להסתפק כה"ג אי בירך ונזכר שהוא תוך ו' שעות אחר אכילת בשר או יותר טוב לומר בשכמל"ו כמ"ש תוס' ברכות (ל"ט). ואומר חוו"ד בזה הנה בגוף השאלה כבר עלה ונסתפק כעין זה בבר"י בשם נחפה בכסף שהובא בשע"ת סי' תקס"ח סק"א בענין אי שכח שהי' שרוי בתענית ובירך וכ' לאכול פחות מכשיעור ע"ש והספר אין בידי וע"כ נחזי אנן הנה לכאורה לפמ"ש באו"ח סי' קצ"ו א' שי' הרמב"ם והרשב"א דאוכל אפי' איד"ר אסור לברך תחלה וסוף ע"ש ובטו"ז שם ביאר פלוגתת הרמב"ם וראב"ד שם דמיירי דנאנס ואכיל או בשוגג ומ"מ ס"ל לרמב"ם דאסור לברך ע"ש וא"כ אפי' אוכל לאחר שנזכר מ"מ הוי ברכה לבטלה כיון דאסור לברך עליו וא"כ ב"כ וב"כ לא יתוקן האיסור וא"כ לשי' הרמב"ם ליכא ספק כלל רק יהי' החקירה לשי' הראב"ד דס"ל דאוכל איסור באונס מברך עליו בתחלה והכא דשכח ובירך בתחלה ולא ידע מהאיסור יהי' הספק דיטעם המאכל או המשקה שבירך עליו כדי שלא יבא לידי ספק ל"ת דפליגי בזה תוס' ורמב"ם שהובא במג"א סי' רט"ו אי בבירך ברכה לבטלה עובר על ל"ת והוי הכא ג"כ אונס מחמת הלאו דל"ת כמ"ש כה"ג תוס' שבת (ד' א') בהא דהתירו לו לרדותה קודם שיבא לידי איסור סקילה דבמה שנאנס ע"י דברי חז"ל הוי ג"כ אונס ע"ש וה"נ נאנס לאכול או לשתות המאכל או המשקה ע"י מה שחז"ל אמרו לו שלא יעבור על ל"ת והויא כמו שאנסוהו אחרים לאכול או לשתות דלשי' הראב"ד מברך ב"ר ולא יהי' בכה"ג ברכה לבטלה וא"כ לפ"מ שנפסק בש"ע שם כשי' הרמב"ם ושיטת הראב"ד לא הובא בש"ע וממילא אפי' אם נאנס לאכול איד"ר אינו מברך והמברך מברך ברכה לבטלה ובנ"ד למה ישתה החלב באיסור הרי סכ"ס יעבור על ברכה לבטלה ול"ד למ"ש בש"ע סי' ר"ד סעי' ט' דאוכל דבר איסור מפני הסכנה מברך עליו תחלה וסוף ע"ש דהתם הוי משום פ"נ ומצוה קעביד וגם שם דעת הב"ח דאסור לברך ע"ש אבל בנ"ד הרי הלכה כרמב"ם. ואולי י"ל לפמ"ש בבאה"ט כאן בשם תשו' באר עשק דמי שאינו נזהר מסתם יינם אפי' לשי' הרמב"ם מברך בתחלה ע"ש ובא"א שבגליון הש"ע חולק עליו אבל מ"מ

הרי חזינן דלאו כל איד"ר שוין ובאיסור קל דרבנן גם לרמב"ם מברך וא"כ לפמ"ש הב"ש אה"ע סי' קט"ו סק"ד בשם תשו' הרמ"א דאף דהדין דעמפ"ע הראשון נאמן אפי' באיד"ר מ"מ בחמאה של עכו"ם דאיסור קל הוא בכה"ג אין הראשון יכול להכחיש השני ע"ש וע"ע כה"ג בפמ"ג או"ח סי' שצ"ד כ' דאע"ג דהיכי דסתרי אהדדי דהיינו בבאים שני ב"א בב"א אסור לשניהם דלא להוי כחיכא

וטלולא מ"מ בחמאה של עכו"ם קיל איסורא משאר איד"ר ואפי' בספיקא כהאי בבא שני ב"א בב"א מותר ע"ש וא"כ הרי חלב טמא אינו מצוי בינינו ובזמנינו חלב עכו"ם לא חמיר יותר מחמאה של עכו"ם וא"כ גם להרמב"ם מברך עליו אם אנסוהו לשתות ובנ"ד דהברכה שבירך בתחלה בטעות ומחמת הלאו דל"ת אנסוהו לשתות והוי אונס וכמ"ש לעיל בשם תוס' שבת ואם ישתה ל"ה ברכה לבטלה ושייך הספק הנ"ל אי מברך עליו או לא:

ב) אבל מ"מ ל"נ מ"ש כ"ק נ"י דהשאלה תסוב גם אי בירך על מאכל חלב ונזכר שהוא תוך ו' שעות אם ישתה החלב כדי שלא יהי' ברכה לבטלה ובאמת כי יש תשובה ואין דומה זל"ז דטעם הרמב"ם דאין מברך בתחלה אפי' על איד"ר דל"ה הנאה אם אוכל איסור ול"ש לברך עליו וכבר העירו בזה וע' בכורות (ל"ז א') בזה וע' ירושלמי תרומות פ"ז ה"ב מחלוקת אי בכל איסורין אמרי' כן ע"ש ואף דביו"ד סי' קי"ט יש חילוק בזה בין איד"א לדרבנן דבדרבנן א"צ לו להחזיר הדמים התם רק משום דבדרבנן ל"א דנפשו קצה בה אבל מ"מ אין נהנה ממנו ג"כ ולענין ברכה צריך להנות וגם י"ל דלענין ברכה דהוי קודם ברכה קדשי שמים וכאלו מעל וע' ברכות (ל"ה) ובמעילה א"ח רק אי נהנה כדרך הנאתן ושלכדה"נ א"ח קרבן מעילה וע' פסחים (כ"ו א') ותוס' שם וה"נ באוכל איד"ר הוי קצה ממנה או עכ"פ אחר אין נהנה והוי שלכדה"נ ומשו"ה לשי' הרמב"ם אין מברך עליו וא"כ י"ל דזה רק אי המאכל בעצמותה אסור אפי' איד"ר אבל אם המאכל בעצמו מותר רק מחמת שהיא תוך ו' שעות לאכילת בשר פשי' דל"ש לומר בזה דנפשו קצה ממנו כיון דהיא אסור דהרי באמת אינו אסור רק המניעה היא ממנו ובכה"ג י"ל גם לשי' הרמב"ם דמברך עליו. וכה"ג מחלקין תוס' גיטין (ז') לענין בהמתן של צדיקים דאין הקב"ה מביא תקלה על ידן דבכה"ג דהיא היתר רק הוא בזמן האיסור ל"ש לומר כן ע"ש ואף דבתשו' הרשב"א כ' דלשי' הרמב"ם גם בחולה שאכל ביוה"כ א"צ לברך בתחלה וע' ב"י סי' קצ"ו ואע"ג דהוי ג"כ רק ע"י הזמן י"ל דמשום חומר היום דאיסור כרת אבל לא באיד"ר דתוך ו' שעות י"ל דגם להרמב"ם באנסו מברך וא"כ בכה"ג דשכח י"ל דשפיר יאכל ולא יעבור על ספק ל"ת משא"כ בחלב עכו"ם דהאיסור הוא בעצם י"ל

דנפשו קצה בו או עכ"פ לא נהנה ממנו ולשי' הרמב"ם דפסקינן כוותי' לא יברך וא"כ ב"כ וב"כ לא יתוקן האיסור ולא ישתה או יאכל האיסור אבל י"ל דבתוך ו' שעות לבשר הרי הטעם דלא יאכל חלב משום שמושך הטעם או משום שמנונית הבשר וא"כ י"ב דררא דאורייתא יותר מחלב עכו"ם והוי דוגמא דחולה ביוה"כ לשי' הרשב"א הנ"ל:

ג) והנה הב"י סי' קצ"ו הביא בשם הרא"ש דבאוכל איסור חייב לברך והרא"ש הביא ראי' לזה מב"ק (צ"ד) ראב"י אומר הרי שגזל סאה חיטין טחנה ואפאה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ וע"ז נאמר בוצע בירך ניאץ ד' הרי מבואר שחייב לברך רק דהוי מנאץ וראי' מזה לשי' הראב"ד והב"י והטו"ז תמהו הרבה על ראיתו דהיאך נאמר דיברך וינאץ להקב"ה אדרבא לא יברך ולא ינאץ והיאך מביא הרא"ש ראי' מזה להראב"ד וגם בגוף ד' הש"ס יש לדקדק מפ"מ דוקא בזה שמברך על החיטין שגזל הוי מנאץ יותר משאר עבירות וגם לא ביאר הש"ס מה העונש יהי' מהניאוץ שמנאץ להקב"ה. ונ"ל הנה קשה בגוף ד' הש"ס ב"ק הנ"ל דאביי מביא ראי' מזה דראב"י ס"ל דשינוי א"ק ורבא ס"ל שם דראב"י באמת ס"ל דשינוי קונה רק התם משום חומר הברכה ס"ל לראב"י דלא יברך אע"ג דקנה ע"ש וק' לשי' רבא בשי' ראב"י לפי המבואר בב"ק (ס"ו ב') ובאס"ז שם דרבא גופי' ס"ל דיאוש קונה ע"ש וא"כ יקשה לרבא למ"ל לראב"י לאשמעינן האי דינא בשינוי לאשמועיק ביאוש בפשיטות דאם גזל מחבירו והנגזל נתיאש דקונה לשי' רבא ומ"מ לא יברך והוי מנאץ בשלמא לאביי דמדקדק מראב"י דס"ל דשא"ק לק"מ דראב"י אשמועינן אע"ג דהי' הרבה שינוים דטחנה ולשה ואפאה מ"מ לא קנה ומשו"ה הוי מנאץ אבל לרבא דבאמת קונה ומ"מ אם מברך הוי מנאץ ל"ה לראב"י לצייר בשינוי רק ביאוש וכנ"ל דמ"ל שינוי ומ"ל יאוש דבשניהם קונה ומ"מ הוי מנאץ להברכה אמנם הנה קיי"ל דשינוי דקונה וכן יאוש דקונה למ"ד דס"ל הכי זה רק לענין גוף החפץ אבל הדמים הרי צריך להחזיר והנה באב"מ סי' כ"ח סק"ד העלה דחילוק גדול יש בין אי שינוי קונה דצריך להחזיר הדמים ובין הא דיאוש קונה כמ"ש בחו"מ סי' שנ"ג דבשינוי קונה הוא קונה את החפץ הנגזל לגמרי והוי של הגזלן ורק הא דצריך להחזיר את הדמים הוא על שעת הגזילה דחייב אז להחזיר משום והשיב את הגזילה ואח"כ כשעשה שינוי בהחפץ נשאר על הדמים חיוב דהשבה אבל גוף החפץ הוי שלו גמור משא"כ יאוש אפי' אי קנה אבל מ"מ לא קנה החפץ כלל נגד הדמים דנשאר בקנינו בגוף החפץ נגד דמיו ע"ש היטב. והנה זה ברור דעל החפץ שאינו שלו וגזול בידו ל"ש לברך ע"ז ולהודות להקב"ה על שנהנהו ממנו דהרי אינו שלו וכה"ג כתבו תוס' קידושין (ח') דל"ה צדקה רק אם נותן משלו דצדק משלך ותן לו ע"ש ומשו"ה לא אמר ראב"י דינו ביאוש למ"ד יאוש

קונה דאם מברך הוי מנאץ דז"א דכיון דאינו שלו כלל כ"ז שאין משיב הדמים וא"כ היכי נוכל לומר בזה דהוי מנאץ להקב"ה כיון דאסור לברך עליו אבל בש"מ כיון דאפי' קודם שנותן הדמים ג"כ הוי שלו ורק מחויב להחזיר הדמים משום העשה והשיב אבל גוף החפץ הוי שלו א"כ סד"א דשפיר יברך להקב"ה וע"ז קאמר ראב"י דמ"מ מנאץ להקב"ה בזה ויפסיד הרבה דהרי נודע מהש"ס מנחות (מ') דלא ענשינן אעשה רק בעידן ריתחא ע"ש וא"כ על העשה דוהשיב את הגזילה דיש על הדמים אין נענש עליו מיד אם עדיין לא קיים אבל במה שמברך להקב"ה הוא גורם ניאוץ עליו ויענש הרבה אם עדיין לא קיים העשה דהשבת הדמים וזאת חידש ראב"י ומעתה שפיר בע"כ כונת ראב"י דיברך דאי הכונה דאסור לברך מחמת הניאוץ הרי בפשי' הי"ל לאשמועינן ביאוש למ"ד יאוש קונה וכנ"ל ובע"כ דהכא הכונה דיברך ומשו"ה ל"ה יכול להשמיענו ביאוש רק בשינוי למ"ד ש"ק דמברך ומ"מ מפסיד הרבה ע"י הניאוץ וכנ"ל וא"ש והוא ענין יקר בעזה"ש:

אבל מ"מ לשי' הרמב"ם ל"ק מהא דגזל חיטין וכו' דמברך עליו וכמ"ש בטעם הרמב"ם דנפשו קצה באיסור או עכ"פ לא נהנה והוי שלכדה"נ ואינו מועיל וזה שייך רק באיסור מגופו ומצ"ע אבל במה שהוא רק משום גזל לפמ"ש בשו"ת מ"מ שהובא בשע"ת או"ח סי' תרנ"ח במי שגזל אתרוג מחבירו ויצא בו ביו"ט ואח"כ פייס את הנגזל בדמים או בד"א ומחל לו הנגזל דיצא למפרע בהאתרוג והוי למפרע שלו ע"ש ובמק"א פלפלתי הרבה בזה והבאתי סיוע לזה מדברי הרמב"ן בתשו' שהובא בב"י יו"ד רס"י רכ"ח שכ' וז"ל ומחילה ויחל הכל לשון אחד הוא שלשון לא יחל לא יתיר והענין כמתיר הקשר שחזר הענין כאלו לא הי' כאדם שמצא חבל קשור והתירו וה"ה כאלו לא הי' וזהו שאמרו חכם עוקר הנדר מעיקרו ומחילה שעושה החוב או החטא כאלו לא הי' וכו' עכ"ל ומבואר כן וע' חי' הרש"ש כתובות (מ"ד א') לא הביא מזה ומדברי תוי"ש שם נראה דס"ל ג"כ כן ע"ש א"כ כשימחול לו הנגזל הרי לא עשה איסור כלל ומשו"ה מברך משא"כ בדבר איסור מצ"ע אסור לברך לשי' הרמב"ם הנ"ל:

ד) ובגוף הספק הנ"ל לכאורה הי' נראה דתלוי בפלוגתא באו"ח סי' ק"מ במברך על התורה על של חנוכה והי' צריך לקרות בתורה קודם על של ר"ח דכ' המג"א שם דכיון דכבר בירך על חנוכה צריך לקרות של חנוכה חנוכה מקודם דכיון דיש דיעה בש"ס תענית לברך מקודם על חנוכה ולקרות אותה קודם של ר"ח וא"כ בשביל שכבר בירך על של חנוכה ושלא להיות ברכה לבטלה יעשה כדיעה ההיא אע"ג דנדחה מהלכה אבל בא"ר שם והובא במחה"ש שם דחה דברי המג"א הנ"ל וכ' דאסור לקרוש של חנוכה מקודם נגד ההלכה בש"ס אף דיגרום ברכה לבטלה ע"ש וה"נ לשי' הא"ר אסור לשתות

האיסור אף דיגרום ברכה לבטלה וע' תוס' פסחים (פ"ט א') ד"ה ה"מ וכו' שכתבו תימה וכי בשביל שמא יהי' נותר או משום סמיכה דלא מעכבת וכו' יכנס לידי ספק כרת ותי' דטוב שידחה ספק כרת בשוא"ת ממה שיעשו רובן שלא כהוגן וכו' ע"ש ומבואר דאסור לעבור על איסור לכתחילה כמו סמיכה או מתנות דלא מיעכבא מ"מ אסור לעבור ע"ז בקו"ע ומוטב שידחה ספק איסור כרת בשוא"ת וע' חי' הרידב"ז על ירושלמי ממעשרות פ"ב הביא מזה והאריך הרבה בזה ע"ש ומצאתי בספר מנ"ח מצוה ז' סק"ג חקר כעין זה ולא הביא מתוס' הנ"ל וע' תוס' חולין (פ"ו א') ד"ה סיפא כתבו דמשום גזירה לא מבטלינן מ"ע דכיסוי ע"ש והיא קצת להיפוך אבל חוץ מזה דבש"ס מנחות (מ"א) מבואר דמבטלינן מ"ע דציצית משום גזירה דקלא אילן ע"ש וגם יש לחלק בין הנושאים וע"כ בגוף השאלה מוטב שיהי' מאליו ברכה לבטלה ממה שיעשה איסור בידים באכילת איסור ח"ו אפי' בח"ש והגם כי יש לדחות דל"ד לתוס' פסחים הנ"ל דהתם לא עשה הספק כרת רק נעשה מאליו שנתערב עורות פסחיהם אבל הכא דבירך הברכה ועשה מעשה בעקימת שפתיו לגרום הספק ל"ת ל"ש בכה"ג שיהי' בשוא"ת עכשיו דבכה"ג ל"ה שוא"ת וכמ"ש תוס' שבועות (י"ז א') ד"ה אי דלר"א דפליג התם חשוב שהי' כמעשה כיון דתחלת הלבישה הי' ע"י מעשה ומשו"ה הוי גם אח"כ מעשה במה שאינו פושט ע"ש ואע"ג דרב ביבי פליג שם דהוי אב"מ מ"מ הרי הלכה כר"א שם ויובן בזה דברי תוס' נזיר (י"ז סוע"א) ד"ה אלימא דכתבו דהוי שאב"מ במה שאינו יוצא משם וכו' ע"ש אבל מ"מ מדברי רש"י סנהדרין (ס"ה א') ד"ה שנ' דהכנסת עצם דידעוני ל"ה מעשה דבשעת הכנסה לא עביד מידי ואח"כ מדבר מאליו וכו' ע"ש ומוכח דס"ל דגם בכה"ג דבא ע"י מעשה הוי אב"מ ומעתה בנ"ד הוי שוא"ת וש"ד שלא יאכל ולא ישתה האיסור ויאמר בשכמל"ו כמ"ש תוס' ברכות (ל"ט) הנ"ל והנלע"ד כתבתי. עכ"ד תשובתי: סעיף ג. ג' שאכלו וכו' או אחד מהם כהן ואוכל חלות וכו'. ע' ש"ד העיר על הש"ס גופא דהרי ביהמ"ז צריך ישיבה ואין ישיבה בעזרה וכו' ע"ש אבל התוס' יומא (כ"ה) כתבו דלאכילת קדשים היו צריכים לישב למשחה ע"ש אבל בתוס' זבחים (ט"ו א') מבואר דגם לקדשים היו אסורין לישב ע"ש והדברים עתיקין:

שם והזר אוכל פת של עכו"ם אינם מצטרפין וכו'. ואע"ג דפת של עכו"ם התירו רק משום כדי חייו וא"כ הרי לא יכול לומר ושבעת וממילא א"ח מה"ת בביהמ"ז אבל ע' ד"מ וסמ"ע חו"מ רס"י רל"ה דהיכי דהתירו לאכול משום כדי חייו כמו פת עכו"ם מותר לו לאכול באותו אכילה אפי' הרבה ע"ש וא"ש:

הגהות יא"פ. בנשבע שלא ידבר עם חבירו מותר לדבר עמו ע"י שליח וכו'. ע' פת"ש יו"ד סי' רי"ח סק"ה בשם שו"ת הראב"ח דאם נשבע שלא יגלה סודו לשמעון יכול להגיד ללוי והוא יגלה לשמעון ע"ש ויש לחלק לכאן ודו"ק וע' ב"ב (ל"ט רע"א):

סימן קצז

סעיף ד. ברמ"א. וי"א שא"ח לברך מה"ת אם לא שתה והוא תאב לשתות וכו'. ע' תוס' סוטה (ל"א) ד"ה הא דאין אדם תאב לשתות אחר מאכל שהוא פחות מב' ביצים ע"ש ונ"מ לכאן:

שע"ת סק"ח בשם הא"ר נסתפק אי אכל מקודם ובקביעת אכילת כזית נעשה שבע אי חייב מדאורייתא וכו'. יש להביא ראי' לכאורה מש"ס עירוכין (ג') דאמרי' שם דכהנים אצטריך לי' דמברכין ביהמ"ז להוציא הזרים שאכלו חולין משום שגם הכהנים יכולין לאכול חולין ע"ש וקשה מאי רבותא בזה הרי הכהנים היו אוכלים על השובע דמקודם היו אוכלין חולין כמבואר מנחות (כ"א ב') וא"כ הביהמ"ז יחויב על החולין ולא על הקדשים ובע"כ צ"ל כיון דאח"כ אכלי כזית קדשים על השובע החיוב ביהמ"ז קאי על הקדשים והוי רבותא דפוטרים הזרים אבל י"ל לשי' רש"י מנחות (כ"א) הנ"ל דהחולין ל"ה רשאים לאכול בעזרה רק חוץ לעזרה ע"ש א"כ בכה"ג הביהמ"ז בע"כ לא קאי על החולין רק על הקדשים משא"כ הכא דהי' הכל במק"א וגם לשי' תוס' שם דהי' הכל בעזרה מ"מ יש לדחות ודו"ק:

סימן קצט

סעיף ג. ע"ה גמור מזמנין עליו בזה"ז וכו'. ומ"מ פשי' דאם עבר עבירה שצריך לנדות אותו אין מזמנין עליו דלא עדיף מחבר כה"ג דהרי כל הטעם דמזמנין על ע"ה הוא שלא יהא כל אחד בונה במה לעצמו ע' מג"א סק"א ובכה"ג לא עדיף מינן וע' כה"ג תוס' חולין (ל"ה ב') ד"ה תטמא ע"ש ותבין:

סימן רא

מי הוא המברך וכו'. אין נותנין לברך אלא לטוב עין (מי ששונא בצע וגומלי חסד בממונן רש"י שם) שנאמר טוב עין הוא יבורך ש"ס סוטה (ל"ח ב'):

מג"א סק"ג. לפתוח ראשון וכו' ומיהו אם הכהן רוצה לחלוק כבוד לאחר רשאי וכו'. ע' טו"ז לעיל סי' קל"ה סק"ד כ' דל"מ מחילת הכהן לענין שלא לקרות בתורה ראשון ע"ש אבל יש לומר דהתם דהתקנה הי' משום דלא ליתי לאנצויי ומשו"ה ל"מ שם מחילת

הכהן וכה"ג כ' בתשו' הר"ן שם שהובא בב"י יו"ד סי' רכ"ח לענין מחילת האשה בחדר"ג דל"מ לומר א"א בתק"ח כיון דהתקנה ל"ה בשביל דידה לחוד ע"ש אבל מ"מ בעיקר הדין אם מהני מחילת הכהן לענין הקריאה י"ל ע"פ האיבעיא בירושלמי תרומות פ"ג ה"ג בהא דאסור להקדים תרומה לביכורים ואם הקדים לוקה ומבע"ל שם בהקדים על מה עבר אי על שהקדים התרומה או על מה שהאתיר הביכורים ע"ש וע' ציי"ר שם שכ' דנחלקו בזה הבבלי וירושלמי ע"ש וה"נ בנ"ד יש לחקור אי האיסור על הישראל שלא להיות קודם הכהן ואם נאמר כן ל"מ מחילת הכהן אבל אם העבירה הוא על הכהן שאסור לו להיות אחר הישראל אז נראה דמהני מחילתו ויש להאריך בזה ולא באתי רק להעיר:

סימן רב

טו"ז סק"א. ואם הרוב שכר וכו'. אעתיק פה מ"ש בתשובה בדברי הטו"ז האלו וז"ל. שלום וי"ר לכבוד ידידי הרב הגאון כש"ת מו"ה אברהם יהודא שווארץ (נ"י) ז"ל האבד"ק פאטק. יקרתו עם חי' תורתו לנכון קבלתי ואשר ביקש מעמדי לשים עיוני עליהם והנני בזה מה שקלטו רעיוני בזה ובמה דסיים כ"ת אפתח במחלוקת רש"י ותוס' זבחים (ע"ח) דרש"י פי' דהתרו אותו אל תאכל פיגול מנותר וטמא ומ"מ הוי ה"ס כיון דלא ידע על איזה איסור עובר אבל תוס' תמהו ע"ז דבכה"ג הוי התראת ודאי כיון דבב"א התרו אותו על שניהם ורק בהכה זה וחזר והכה את זה הוי ה"ס וע"כ פירשו דמיירי בשתי אכילות ובשתי התראות ובכה"ג הוי ה"ס ע"ש וכת"ה האריך בזה ובאמת כי בירושלמי נזיר פ"א ה"א מבואר כתוס' ע"ש ובמרה"פ שם ותבין. ואמנם הנה מצאתי בירושלמי נזיר פ"ח ה"א עד כדון בהתרה ע"ז וע"ז בב' התראות על כל ל' יום והוי ה"ס דלא ידע על איזה נזכר בהתרה בב"א על שניהם אי הוי התראת ודאי איתפלגון ר"י ורשב"ל בהתרה על שני יו"ט של גליות דא' הוי יו"ט והב' חול והוא התרה על שניהם דר"י ס"ל דהוי התראה דהוי לפ"ז התראת ודאי ורשב"ל ס"ל דל"ה התראה דהוי רק ספק ע"ש ומבואר דבמחלוקת רש"י ותוס' פליגי בזה ר"י ור"ל ולר"י הוי בכה"ג התראת ודאי וכשי' תוס' אבל לר"ל הוי רק ה"ס וע' ק"ע ופ"מ שם בזה וראיתי במרה"פ שם הקשה מש"ס מכות (ט"ז) דר"ל ס"ל כר"י דבב"א חייב דהוי התראת ודאי ומפני מה ס"ל שם דבהתרה על שניהם בב"א הוי ה"ס ע"ש ובאמת כי לק"מ דהתם בהתרו בו שאל יכה אביו והוא הכה שניהם בב"א הוי שפיר התראת ודאי דהרי בהכאה ההוא יש לאביו ובכה"ג לכ"ע חייב ור"ל מודה בזה דמה הי' יכול להיות יותר מבוררת מזה משא"כ בב' יו"ט ש"ג והתרו בו שאל יחלל יו"ט והוא עשה מלאכה ביו"ט ראשון ואח"כ ביו"ט שני עשה ג"כ מלאכה ול"מ לשי'

רש"י מכות (כ' ב') דגם גמר המלאכה צריך להיות תוכ"ד של התראה דאל"כ יכול לומר אשתלאי ע"ש א"כ ל"ה התראה ראשונה דאתמול התראה ליום שני ואפי' לשי' תוס' שם דרק ההתחלה צריך להיות תוכ"ד ש ההתראה ע"ש הרי צריך ביו"ט שני להתרות בו ג"כ משום שניהם ובזה ס"ל לר"ל דהוי ה"ס משא"כ בהכה שניהם בהתראה אחת וכן בש"ס הכא דצריך להתרות משום העבירה שעשה והכא דהתרה בו שניהם פיגול ונותר והוא באמת לא עבר רק על אחת מהם וכמ"ש בשטמ"ק הוי שפיר ה"ס ואין לו שום דמיון להא דמכות (ט"ז) עכ"פ דר"ל ס"ל דבכה"ג הוי ה"ס ובזה י"ל בהא דירושלמי חלה פ"א ה"א דמבואר שם דר"י ס"ל בהאי דינא דנותר ופיגול וטמא שבללן זב"ז ואכלן דחייב ע"ש ולא ס"ל כר"ל בש"ס דילן דפטור. וראיתי בהגהות יפ"ע שכ' להקשות דהא בכה"ג הוי ה"ס לכ"ע ע"ש להנ"ל הדבר נכון דר"י לשי' בירושלמי נזיר דבכה"ג הוי התראת ודאי ולא כר"ל שם ור"ל לשי' בירושלמי נזיר הנ"ל ומשו"ה ס"ל כאן דפטור משום ה"ס וא"ש ונתברר בזה שי' רש"י דכ' דמיירי בהתראה בב"א על כולן ותוס' תמהו עליו להנ"ל הדבר נכון דהרי מדחזינן דבדין דכאן פליג ר"י וס"ל בירושלמי חלה דחייב ובע"כ דמיירי בהתראה בפ"א ומשו"ה ס"ל לר"י דחייב וא"ש וז"נ:

ב) והנה כ"ת הביא מדברי הרשב"א סוף ביצה דהא דניכר האיסור ל"ב ל"ד דניכר בראי' דאפי' ניכר בידיעה ג"כ ל"ב ע"ש ובזה פי' כ"ת דברי הש"ס כאן ש"מ נו"ט ברוב ל"ד היינו כה"ג זה תו"ד. והנה מ"ש מדברי הרשב"א ביצה זה לא כביר אמרתי ראי' לזה מהש"ס מנחות (ו' א') אמרי' שם מה להצד השוה דכן מומן ניכר וברש"י שם ד"ה בע"מ כ' שאין מומם פוסל אלא בגלוי כדאמרי' בבכורות ויוצא דופן מומן ניכר דאית לי' קלא והכל יודעין עכ"ל ומבואר דבכה"ג דהכל יודעין הוי ג"כ ניכר אבל דוחק לפרש כן דברי הש"ס דכאן דבמה ניכר שהוא מפיגול וכי פיגול יש לו טעם אחר מבשר סתמא ובנותר הי' מקום לומר כן עפ"ד הגמ' כריתות (כ"ג א') ולחלק בין ימה"ח לימה"ג ע"ש אבל לא בפיגול וגם מ"ש כ"ת עפ"ז לפרש דברי הש"ס שם שהקשה א"ה אימא סיפא ומקשים בזה דלמה תלה בקודם דבלא"ה קשה מסיפא וכ' כ"ת עפ"ד, השטמ"ק דכ' דהוי ה"ס דשמא נתבטל א' יותר מחבירו וא"כ לענין חלה דהוי ספק בעשה והפמ"ג סי' שד"מ כ' דבספק בעשה לכ"ע מותר מה"ת וא"כ אמאי חייב בחלה ומקשה א"ה אימא סיפא מחמת הגז"ש דלחם לחם וזה תו"ד והיא דבר מושכל אבל יש לדון דדברי הפמ"ג לא שייך לענין חלה דהוי ספק במיתה והרי דמאי ל"ה רק מדרבנן מטעם דרוב ע"ה מעשרין הם ואי לאו הרוב הוי סד"א וע' חולין (קל"ד) שמונה ספיקות הן וכו' וברש"י שם מבואר דחשיב חלה בהדי ספק מיתה וע' פמ"ג להל' טריפות בזה ובלא"ה אין לדבריו מקום

כלל דבשלמא לענין מלקות כתב השטמ"ק דהרי הוי ה"ס דכיון דלא נדע אי פיגול נשאר מותר או נותר וא"כ זה רק לענין התראה אבל לענין חלה דאם נתן החטה טעם באורז חייב בחלה וא"כ מה שייך כאן לומר שמא נבטל מהחיטין יותר מהאורז והרי מ"מ כיון דלחלה סגי רק בטעם חיטין וב"כ וב"כ חייב בחלה כיון דמ"מ יש טעם באורז מן החיטין ותמהני על כ"ת במה שהרכיב שני ענינים נפרדים זמ"ז. אבל נ"ל ליישב דברי הש"ס דמקשה א"ה אימא סיפא ומאי תלה זה בקודם דבלא"ה הא יכול להקשות מסיפא אמאי יוצא יד"ח מצה כיון דנו"ט ל"ד ורובא אורז וא"ב לידי חימוץ עפמ"ש הטו"ז או"ח סי' ר"ב סק"א להקשות עמ"ש הש"ע דאם נתערב יין בשכר דאזלי' בתר הרוב לענין ברכה והקשה הטו"ז מעושה עיסה מן החיטין ומן האורז דלענין חלה אזלי' בתר טעמא וה"נ אע"ג דמין א' רוב מ"מ מין השני יהיב טעמא ותי' הטו"ז דהתם לענין חלה דיש שני מינים חיוב ופטור דחטה חייב בחלה ואורז פטור ומשו"ה אין כח בפטור לפטור אם יש נו"ט בה מהחיוב אבל ביין ושכר לענין ברכה דשניהם מיני חיובים לענין ברכה ומשו"ה אזלי' בתר העיקר ולא בתר טעמא דאפי' י"ב טעמא מ"מ מברך כהעיקר ע"ש ומעתה יקשה בהש"ס הנ"ל דהקשה לר"ל בהא דנותר ופיגול דרבה אחד על חבירו מהא דעשה עיסה מחיטין ואורז דחייב בחלה משום נו"ט והרי שאני ושאני דבשלמא בהא דר"ל דהם שני חיובים נותר ופיגול משו"ה אין נתבטל ע"י הטעם אבל בחיטין ואורז דא' חייב ואחד פטור כיון דנותן טעם בהפטור חייב בחלה וכמ"ש הטו"ז וזה י"ל בסברת המקשה שלא הקשה מסיפא דיוצא י"ח בפסח מחמת הטעם ולא קשה מר"ל כפי הנ"ל דע"י נו"ט י"ח מצה אבל מחלה הקשה שפיר לפמ"ש רש"י גיטין (מ"ז) דחיוב תו"מ לא הוי חיובא אגברא כלל רק אם רוצה לאכול א"י לאכול עד שיעשר ע"ש והטו"ז יו"ד סי' א' סעי' ז' ס"ק. כ' להיפוך ולא הביא מרש"י הנ"ל וע' מקנה קידושין רפ"ב כ' בפשי' כרש"י הנ"ל ולא הביא מהטו"ז הנ"ל וא"כ ל"ש לומר כאן בחלה חיוב ופטור דזה שייך רק אי מוטל עליו איסור כמו פיגול ונותר אבל הכא דאין מוטל על הגברא שום חיוב ואיסור ורק אם רוצה לאכול צריך לתקן התבואה ע"י תו"מ וא"כ חיטין ואורז גופייהו לענין חלה שני פיטורים הם וכמו שכתב הטו"ז דהיכי דיש שני חיובים לא אזלי' בתר טעמא רק בתר העיקר כ"כ בשני פטורים ל"א בתר טעמא רק בתר העיקר ולא משגיחין במה שנו"ט באורז ולזה הקשה מחלה ותי' הש"ס דבאמת מה"ת פטור מחלה דאזלי' בתר העיקר ולא בתר הטעם רק מדרבנן חייב ומשו"ה הקשה דכיון דמה"ת הוי העיסה של האורז היאך יוצא י"ח מצה בזה וכנ"ל וא"ש ודוק היטב:

ג) שבתי וראיתי דמ"מ יש לגמגם גם בזה דאע"ג דהיכי דכל א' חיוב בפ"ע שייך סברת הטו"ז דל"א בתר טעמא רק בתר רוב ועיקר אבל היכי דשני פיטורים הם מ"מ אזלי' בתר טעמא דל"ש בזה סברת הטו"ז וא"כ לכאורה קשה על הטו"ז מש"ס זבחים הנ"ל. וע"כ נ"ל לישב דהנה סברת הטו"ז דהיכי דכל א' חייב ברכה ל"ש למיזל בתר טעמא לבטל הברכה ששייך לו הוא פשוט עפמ"ש התוס' נזיר (ל"ו ב') ד"ה וכזית דאע"ג דטעכ"ע מ"מ לא חמור כעיקר והיכי דהעיקר ל"מ פשי' דהטעם ל"מ ע"ש וה"נ נימא אנן כאן דאע"ג דנו"ט דאורייתא מ"מ לא חמיר כעיקר ומכ"ש לבטל העיקר וכיון דהעיקר יש לו ברכה אחרת בפ"ע ל"מ הא דנו"ט בו לברך כמו מה שנו"ט וזה רק אם י"ב בהעיקר ברכה אבל אם א"ב שום חיוב מצ"ע שפיר גורם הנו"ט בזה וכמ"ש הטו"ז ומעתה שפיר כ' הטו"ז דעשה עיסה מן החיטין ואורז כיון דנותן טעם באורז והאורז הוי מין פטור חייב בחלה וכנ"ל אבל הש"ס הקשה להס"ד דהחלה הוא חלה גמור מה"ת והאוכלו חייב מיתה בזר וא"כ לענין שיתחייב הזר מיתה עליו הרי יש ג"כ בהעיקר שהיא האורז המנגד לחיוב חלה מצד החיטה לחיוב חלה וא"כ יקשה שפיר דלפ"מ דאמר ר"ל נו"ט ל"ד בפיגול ונותר מטעם שהם שני

חיובים והנו"ט א"י לבטל העיקר כ"כ הכא בחלה אע"ג דבאמת חייב בחלה דנגד זה ל"ה רק פטור ואין כאן עיקר המנגד לזה אבל להיות כמו חלה גמורה הרי נגד זה יש עיקר גמור דהיא האורז שלא להתחייב עליו וע"ז מתרץ הש"ס שפיר מדרבנן וא"כ אין כאן באמת חיוב מיתה רק להתחייב בחלה ושפיר מהני הנו"ט וכסברת הטו"ז וא"ש. ובזה מיושב לשון הש"ס א"ה אימא סיפא שנתקשו בזה דבלא"ה הי' יכול להקשות מסיפא להנ"ל י"ל דבל"ז ל"ה יכול להקשות מהא דאדם י"ח בפסח די"ל דר"ל קאמר דהטעם אינו יכול לבטל העיקר וכנ"ל אבל הכא דתלוי בהא דצריך להיות ממין הבא לידי חימוץ וי"ל דע"י הטעם מן החיטין שהוא מין הבא לידי חימוץ בא כולו לידי חימוץ ע"י הטעם של חטה שיש באורז וע' כה"ג ערלה פ"ב מ"ד דלב"ש אמרי' דע"י הטעם מטמא ע"ש וע' תוס' בכורות (כ"ב א') ובמק"א הארכתי בזה אבל לפי מסקנת הש"ס דהוי רק מדרבנן וא"כ מה"ת חשבינן לי' לאורז גמור וא"כ הקשה שפיר היכי י"ח בפסח וא"ש ודוק היטב.

ע"כ תו"ד תשובתי השייך לכאן:

מג"א ס"ק כ"ו. ובור"נ. ובאגודה כ' לברך תחלה בנ"ר ואח"כ מעין ג' וכו'. ע' פנ"י סוכה (ו' א') כ' בפשי' דמוקדם ל"ש רק בברכה ראשונה ולא בברכה אחרונה ע"ש ולא הביא דהיא מחלוקת בין האגודה ומג"א כאן: סעיף טו. ש"ע. על פלפלין וכו'. שא"ד לאכלם אלא ע"י תערובות אין מברך עליהם כלום. ע' מג"א סי' תע"ה סק"י כ' דבכלל זה אם

אוכל קרין שאין מברך עליו כיון דלא מתאכל בעיני' הוי כמו פלפלין ע"ש אבל הח"י שם חולק עליו דכיון דמתאכל ע"י טיבול בחומץ ומשו"ה מברך עליו אפי' בעינו ע"ש:
טו"ז סקי"ג. על הסוקר וכו' והטור הקשה ע"ז דל"ד לדבש תמרים וכו' ועיקר נטיעתן ע"ד הדבש ודאי זה פריין ומברך עליהן פה"ע וכו'. ע' נדה (ח' ב') כ"פ רבנן עלי' דר"א באילן העושה פירות אבל באילן שאינו עושה פירות מודו לר"א דקטפא זהו פריו וכו' ע"ש וראי' לכאן:

סימן רד

טו"ז סק"ז ד"ה ושכר שעורים וא"ת והלא השעורים עיקר ומשתני' לעילויא וכו'. ע' תוס' ע"ז (ת' ב') ד"ה דלא מצינו בכל הש"ס שיהי' עושין שכר משעורים רק מתאנים או מכשות ע"ש וא"כ ל"ה אשתני לעילויא אבל באמת בזמנינו עושין השכר רק משעורים וגם ד' התוס' צ"ע מש"ס מ"ק (י"ב ב') אחד שכר שעורים וכו' ע"ש וע' רש"י פסחים (מ"ב ב') ד"ה שכר וע' רשב"ם פסחים (ק"ז א') ג"כ בזה:

סימן רה

סעיף א. על הירקות מברך וכו' אבל קרא וסילקא וכו' שטובים מבושלים יותר מחיים וכו'. ע' ירושלמי פסחים פ"ב סוה"ה להיפוך ממש ע"ש אבל היא להיפוך ממסקנת הש"ס דילן ברכות ע"ש ותבין וע' תוס' ברכות (ל"ח סוע"ב) ד"ה זית מבואר דבירקות שגרועים מבושלים יותר מחיים ונשתנו מחמת הבישול לגריעותא ה"ה לא בשלם רק מלחם הוי כבישול דמליח ה"ה כבישול גם לזה ע"ש וע' תוס' עירובין (נ"ה סוע"ב) ד"ה כל וכו' כתבו דסתם ירקות טובים יותר מבושלים מחיין ע"ש:
הג"ה שם. דמחשבי נשתנו לגריעותא וכו'. ואם גם בפה"ע אם נשתנה לגריעותא אחר הבישול אי נחית רק חד דרגא לברך בפה"א או נחית תרי דרגא ומברך רק שהכל ע' מג"א סי' ר"ב ס"ק כ"א כ' דנחית תרי דרגא ע"ש וע' הגהות לבו"ש שם:
טו"ז סק"ג ד"ה אין השבח וכו'. וע"כ אתרוג המטוגן בדבש וכו'. ע' בבי"ש בהגהות על המשניות פ"א ממעשרות מ"ש בזה:
טו"ז סק"ה ד"ה אכל וכו'. דאגוז יש לו טעם עצמו ג"כ וכו' משא"כ במים דלית בה טעמא וכו'. ע' פסחים (מ"א א') וברש"י שם מוכח כן ע"ש וע"ע תוס' פסחים (קי"ז ב') ד"ה רביעי וכו' ג"כ מוכח כן ע"ש ותבין: שע"ת סק"ו וכן רעטשינא קאשא יש לברך בפה"א וכו' דעת הטו"ז לקמן סי' ר"ח סקי"א לברך שהכל ע"ש וכן נהגו העולם:

סימן רו

טו"ז סק"ט ד"ה שלכך וכו'. וצריך לחלק דבהביאו לפניו אח"כ אינו ברור כ"כ וכו'. הטו"ז אזיל בזה לשי' דל"מ תנאי על הספק ע' לעיל סי' קע"ט אבל המג"א פליג עליו בסי' קס"ט ע"ש:

טו"ז שם. וכ"ת ל"פ רבנן זה ל"ש בברכה לברך בחנם וכו'. זה דבר חדש מהטו"ז דל"ש ל"פ בברכה לברך עי"ז אבל בב"י סי' קע"ד מבואר להיפוך ע"ש וכ"כ הב"ח ומג"א לעיל סי' ד' ע"ש וע"ע ב"י לעיל סי' קי"ד ד"ה ואם אמר מ"ה ומה"ג וכו' ומבואר שם ג"כ דלא כהטו"ז וע' טור או"ח סי' קל"ט ונראה דפליגי בזה הטור ואחיו הר' יחיאל ע"ש ותבין:

סימן רח

מג"א סק"י ד"ה עד וכו'. י"ל דהא שלם לאו למימרא וכו'. ע' כה"ג בב"י לעיל סי' ר"ב ע"ש:

סעיף יז. ש"ע. ברכת שלשה וכו' אבל ביין ברכת ג' פוטרתו שאם בירך על היין ברהמ"ז במקום עה"ג יצא וכו'. ע' מג"א ומחצה"ש סי' קע"ד סק"ט במה שהביא שם דברי הרשב"א מוכח שם להדיא דאינו יוצא בביהמ"ז על היין ע"ש וע"ע מג"א סי' קצ"ז סק"ז בשם הרשב"א ע"ש וצ"ע:

סימן רט

מג"א סק"ה ד"ה אחרים וכו'. ואם ל"ה בדעתו לשתות וכו' הוא צריך לברך וכו' אבל האחרים שהי' לפניהם צ"ע וכו' ומיהו אפשר לומר כיון שבירך ברכה לבטלה אף הם לא יצאו וכו'. ע' שע"ת סוס"י תרצ"א חקר בזה ולא הביא מדברי המג"א האלו וע' ב"ח יו"ד סי' י"ט וע' בפמ"ג שם במש"ז סק"ג הביאו שכ' בתי' הב' בפשיטות דיצאו האחרים בכה"ג שהי' ברכתו לבטלה ע"ש. והנה המג"א כ' דכיון דמוציא אחרים גם הוא יצא וכו' ע"ש והיא קצת חידוש דהרי האחרים לא בירכו כלל רק הוא ברך להוציאם וא"כ באו רק מכחו ונעשים כ"כ חזק דאח"כ כשנצטרך דברכתו לא יהי' לבטלה ע"י האחרים והרי ברכתם ל"ה רק ע"י המברך וע' כה"ג מבע"ל בירושלמי פיאה פ"ח ה"ב דבר שראוי להציל ושכחו מה שיעשה שכחה נשמעינהו מן הדא וכו' וע' בפ"מ שם ותראה כה"ג והוי שם בעיא דלא אפשטא ע"ש וע"ע זבחים (מ"ת סוע"ב) אמר ראב"א וכו' ק"ו ומה חטאת הבאה מכח עולה מעכבת עולה שבאה חטאת מכחה א"ד שמעכבת וכו' כלום מצאנו טפל חמור מהעיקר וכו' ע"ש:

סימן רי

סעיף א. מג"א סק"א ד"ה האוכל וכו' וכל המשקין מצטרפין לרביעית אבל האוכל והשותה אין מצטרף וכו'. אם הי' המשקה מהמאכל ההיא ונסחט מהמאכל ואח"כ אכל ביחד שיעור שלם אע"ג דהי' נפרד המשקה מהמאכל מ"מ י"ל דבכה"ג דבא המשקה מהאוכל גופי' מצטרף המשקה להאוכל לשיעור וראי' לזה מתוס' מעילה (י"ז א') ד"ה אמר וכו' ע"ש ותבין ואם אוכל מיני דגן קלוים דמבואר לעיל סי' ר"ח סעי' ד' דמברך עליהם בפה"א ובנ"ר אם מצטרף הקליפה שעליהם לשיעור ברכה אחרונה יש להעיר ממנחות (ע' ב') חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אינה מצטרפת ע"ש ומבואר דבחטה מצטרפת הקליפה וה"ה בנ"ד לענין ב"א יש לחלק בין חטה לשעורה וע' פמ"ג ש"ד או"ח סי' תמ"ה ס"ק בנמצא גרעין חמוצה שנמלח בפסח דיש לומר דאין מליחה לכלים ע"ש

להנ"ל י"ל דזה רק בשעורה אבל בחטה אין מפסיק ואסור ע"ש ותבין ואם אוכל ענבים בשיעור מצומצם דחייב לברך עליו ב"א עה"ע אע"ג דהוא רק בצירוף עם היין שבתוך הענבים ועל היין הוי ב"א עה"ג מ"מ קודם שנסחטו הענבים הוי גם על היין שבתוך הענבים שם ענבים ולא מקרי יין רק אחר שיצא מהענבים וע' תוס' חולין (קי"ז ב') ד"ה ולא וע"ע תוס' שבת (י"ט ב') ד"ה שמן ג"כ לענין שמן דלא מקרי שמן רק אחר שנסחט מהזיתים ע"ש. והנה המג"א כ' דכל המשקין מצטרפין זע"ז לכאורה הי' נ"ל דלמאי דקיי"ל כרבנן דריב"נ במשנה דטבו"י פ"ב מ"ה דאין שמן מתחבר עם שום משקה (וי"ל דהוא עפ"ד הירושלמי כלאים פ"א ה"ב בניך כשתילי זיתים הזית אין מקבל הרכבה ע"ש) וא"כ שמן לא מצטרף לשיעור עם שאר משקין וא"ל דרק לענין טומאה ס"ל לרבנן דל"ה חיבור זל"ז דהרי בשבת (ק' א') מייתי לה לענין הנחה דלרבנן ל"ה הנחה ע"ש אבל מ"מ י"ל דלענין צירוף כיון דשניהם שם משקין עליהם מצטרפין זע"ז ולא תלוי בחיבור וצ"ע וע' רש"י פסחים (ל"ג א') ד"ה דכל המשקין מצטרפין לאוכל לכביצה אם המה בתוך האוכל ע"ש ובאמת כי הדבר מבואר בתוספתא פרה פ"ח וע' ר"ש שם:

סעיף ב. הג"ה. וספק ברכות להקל וכו'. ע' מהרי"ל שהובא בח"י הל' פסח סי' תע"ד סק"ב כ' דבברכת הנהנין ל"ש לומר ס"ב להקל דהרי אסור להנות בלא ברכה ורק בברכת המצות שייך ס"ב להקל אבל הח"י שם תמה עליו ע"ש ובאמת כי מהרש"ל בח"ש ומהרש"א פסחים (ק"ב א') נחלקו בסברא זו וע' הגהות ק"ר על המהרש"א שם ע"ש ואם הרוב הוא לברך והמיעוט שלא לברך אי שייך בזה ס"ב להקל שלא יברך מחמת המיעוט ע' טור או"ח סי' תרפ"ח וי"ל דפליגי בזה הרמב"ם והטור ע"ש:

סימן ריא

מג"א סק"ב ד"ה ואפי' וכו' דאין זה מעלה אם מברך הא' קודם לחבירו רק אם נפטר בברכת חבירו וכו' אך אם שניהם ממין א' וכו' מאחר שקרא הקדימו אבל מה שלא נכתב כלל במקרא ל"ש הקדמה וכו'. סברא זו כתבו תוס' יבמות (ג' א') ד"ה דמצות חליצה קודמת. דהשתא דתני תרווייהו ושונה חליצה ברישא מן היבום מוכח דחליצה קודמת מיבום אבל אם ל"ה תני רק חליצה לבד לא יבום ל"ה משמע מידי ע"ש ומבואר כן אבל בגוף סברת הרא"ש שהביא המג"א דל"ש הקדמה רק אם נפטר בברכתו אבל אם צריך לברך על כ"א בפ"ע ל"ש הקדמה הוא פלוגתא בין רש"י מנחות (ל"ח א') בדברי הש"ס ל"צ אלא להקדים וכו' וע' רש"י שם ובשטמ"ק שם בשם תו"ח כתבו שם כדברי הרא"ש כאן אבל מדברי רש"י שם נראה דגם בכה"ג שייך הקדמה ע"ש:

סימן ריב

סעיף א. כל שהוא עיקר ועמו טפילה וכו'. נ"ל דאם אכל עיקר אשר יש בו קצת נדנוד איסור כגון שמעורב עמו חמאה של עכו"ם וכדומה אע"ג דהאוכל אינו נזהר בזה מ"מ בכה"ג אינו גורר הטפל אחריו וראי' ממשנה מנחות (פ"א ב') תודה ממעשר ולחמה מן החולין יביא וברש"י שם ד"ה תודה וכו' יביא כמו שאמר הואיל ועיקר מצוה לבא מן החולין והוא לא מייתי זבח מן החולין רק ממעשר ול"ה כמצותה ומשו"ה לא גרר לחם בתר הזבח וכו' ע"ש ומבואר כן:

מג"א ס"ק י"ב. הי' לפניו יין ותבשיל שעורים וזית וכו'. ע' חקירה כזו בתוס' ב"מ (ל"ג א') ד"ה אבידתו וכו' ע"ש:

הג"ה. אבל אם אוכל הטפל תחלה וכו'. ע' משנה פסחים (קכ"א א') בירך ברכת הפסח פטר את של זבח ובתוס' שם בשם ירושלמי משום דהזבח טפל והפסח עיקר ע"ש והתם הרי אוכל הטפל קודם ומ"מ נפטר בברכת העיקר וצ"ע. ומצאתי בצל"ח שם שהעיר בזה וע' תוי"ט פ"ו דברכות מ"ז הביא מהמשנה שם ראי' לדברי התה"ד האלו ע"ש וע' תוי"ש יומא (ל"ב ב') ביארו פלוגתא דר"מ ורבנן שם אי היכי דיש טעם בדבר להקדים עבודת הטפל אי יכול משו"ז להקדים עבודת הטפל להעיקר ע"ש ויש לדון עפ"ז לדברי התה"ד ורמ"א כאן וע' ר"ן מגלה (פ"ב) מחולק עם הרמב"ן אי בהא דאמרי' דאם נתבטל העיקר דגם הטפל נתבטל אי הטפל נתקן קודם העיקר אי אמרי' גם בזה דהיכי דנתבטל העיקר שנתבטל גם הטפל ע"ש:

מג"א סוסק"ג. ובתשו' רמ"א כ' דא"צ נטילה וכו'. ע' הגהות מהריעב"ץ על חולין (ק"ז ב') הוכיח דצריך נט"י בזה ע"ש:

סימן ריג

טו"ז סק"ג. שמכונים וכו' פשוט בכמ"ק שגם הוא צריך שיכוין להוציאם. תמוה דגם כאן בסי' זה סעי' ג' כ' במחבר סוף הסעיף והמברך נתכוין ג"כ להוציאו יד"ח ע"ש ומאי השמיענו הטו"ז מכמ"ק אם כאן ג"כ מפורש כן וצ"ע:
באה"ט סוסק"ג. אבל הב"ח כ' דאף ביין טוב שיברך כ"א בעצמו ואין לזוז מהמנהג. מג"א. תמוה דהמנהג הוא דא' יברך לכולם ודלא כהב"ח וע' מג"א ומחה"ש בזה וצ"ל דכאן ג"כ הכונה דהמנהג הוא היפוך ד' הב"ח וצ"ע:

סימן רטו

סעיף ד. כל המברך ברכה שא"צ הר"ז נושא ש"ש וכו'. ע' תוס' מנחות (ל"ו א') ד"ה עבירה וכו' כתבו בשם רש"י שם דגורם ברכה שא"צ ל"ה עבירה רק אדרבא הוא מצוה ע"ש וצ"ל בשי' רש"י הא דברכות (ל"ג) דמברך ברכה שא"צ עובר משום ל"ת היינו שא"צ כלל ומברך ברכה לבטלה אבל אם באמת צריכה עכשיו אע"ג דהי' יכול למנעה מ"מ ס"ל לרש"י דהוי מצוה וע' תוס' הנ"ל:

סימן רטז

באה"ט סק"א. ע' הלק"ט וכי דבר שאסור באכילה ולא בהנאה מותר להריח בו אפי' לכתחלה וכו'. נראה דזה רק אם הוא ראוי ועומד לאכילה אבל אם הוא אינו ראוי לאכילה רק להנאה א"כ בזה הוי ההנאה אכילה וכמ"ש כה"ג תוס' פסחים (כ"ב א') ד"ה חולין לענין גה"נ ע"ש וא"כ אסור גם להריח בו וע"ע תוס' סוכה (ל"ה ב') ג"כ סברא כזה ובמק"א הארכתי מכמ"ק בזה: מג"א סוס"ק כ"ב. ולכן יש ליזהר אספק ברכות ולא לברך עליו וכן פת חם. נ"ל להוסיף בזה דהרי לכאורה לפי המבואר בש"ס שבת (ס"ב רע"ב) דלמאי דאמרינן ריחא לאו מלתא הוא ל"ה אפי' ח"ש ג"כ וע' רש"י שם וא"כ אע"ג דגם על ח"ש צריך לברך ברכה ראשונה אבל במאי דל"ה אפי' כ"ש היכי מברכינן עליו אבל הרי כתבו תוס' ע"ז (י"ג א') דבדבר שעומד לריחא אמרי' בזה לכ"ע ריחא מלתא היא ע"ש וא"כ משו"ה בדבר שעיקרו להריח מברכין עליו דריחא מלתא היא ול"ג מח"ש דמברך עליו

אבל בפת חם וכדומה דאין עומד לריחא וא"כ בזה ריחא לאו מלתא ול"ה אפי' כ"ש ומשו"ה אסור לברך עליו וכנ"ל וז"ב:

סימן ריח

סעיף ד. הרואה וכו' וכל יוצאי יריכו ג"כ מברכין שעשה נם לאבי במקום הזה. ע' תוס' עירובין (מ"א א') ד"ה מבני וכו' כתבו שם דראבר"צ הי' מחזיק היו"ט של י' אב מחמת חמיו דהוא הי' מבני סנאב בן בנימין וכו' ע"ש ומוכח מזה דגם חתנו הוי לענין זה יוצאי יריכו כמו בניו:

סימן ריט

סעיף א. ד' צריכין להודות יורדי הים וכו'. ע' תשו' ח"ס סי' נ"א כ' דיורדי הים ל"ה צריכין להקריב קרבן תודה רק להודות בלבד ע"ש אבל ברש"י זבחים (ז' א') מבואר להיפוך ע"ש וכן מצאתי ברש"י מנחות כת"י (ע"ט סוע"ב) ע"ש וע' ש"ס ב"ק (י"ג רע"ב) מתכפר מביא לחם וכו' ומשמע שם דגם קרבן תודה מתכפר ע"ש ותבין ומ' ש"ס נדה (ל"א ב') לעושה נפלאות גדולות לבדו אר"א אפי' בעל הנם אינו מכיר בניסו וכו' ע"ש: עט"ז ד"ה ונכון וכו' וכן בחולה עד שיחזור לבוריו לגמרי וכו'. ע' תוס' נדרים (מ"א א') דחולה שהבריא הדרך שהוא נעשה בריא וחזק יותר מקודם חליו ע"ש ולכאורה לפ"ז הי' צריך להמתין מלברך עד שירגיש בעצמו כח יותר מקודם חליו וצע"ק בזה:

סעיף ג. צריך לברך ברכה זו בפני י' וכו'. ע' טוא"ח לקמן סי' תרצ"א הובא שיטות דהיכי דצריך להיות עשרה צריך להיות דוקא בביהכ"נ משום פרסומי ניסא ובמק"א ל"ה פרסומי ניסא ע"ש וא"כ ל"מ כאן ג"כ רק בביהכ"נ אבל להלכה גם שם לא פסקינן כן ע"ש:

סעיף ד. אם בירך וכו' וענה אמן יצא וכו'. ע' ספר או"ח החדש בשם ספר פתח הדביר חקר באם חולה מרוב חולשתו ל"ה יכול לענות בפיו ורק הרכין בראשו ונסתפק שם אי יצא בזה ע"ש ולעד"נ מש"ס הוריות (ג' ב') הבמ"ע כגון שהרכין בראשו וכו' וע' ברש"י שם ומבואר דהוי כאלו הוציא בפיו ע"ש:

סימן רכא

מג"א סק"א. כ' הש"ך וכו' אלא ע"כ ל"מ אשה ובנים וכו' ושמא לא יתן להם כלום מפירותיה וכו'. ע' סנהדרין (ע"א א') וברש"י שם ד"ה מוכח להיפוך דבכה"ג מקרי יש להם חלק בה ע"ש:

סימן רכג

מג"א סק"ב. מברך ישתחוה לצד מזרח ויברך. ע' מש"ז או"ח סוס"י תל"ב חקר אי ברכת הודאה ושבח צ"ל מעומד או סגי בישיבה ע"ש ותמוה שלא הביא מכאן וע' ב"ר ורש"י חיי פרשה כ"ד פסוק נ"ב וישתחו ארצה לד' מכאן שמודים על בשורה טובה ומבואר דהוי מה"ת אע"ג דכל הברכות הוי רק מדרבנן ובדין ברכת המצות אי מוכרח להיות מעומד או יכול להיות הברכה מיושב ע' מש"ז או"ח סוס"י תל"ב הנ"ל כ' דרך כלל דאם הברכה היא על מצוה דעשיית המצוה צריך להיות מעומד אז הברכה צריך ג"כ להיות מעומד אבל היכי דהמצוה היא מיושב אז הברכה מותרת ג"כ להיות מיושבת ע"ש: סעיף ו. הג"ה. ויש מ"ש שא"ל כן על מנעלים ובגדים וכו' דא"כ הי' צריכים להמית וכו'. ע' שו"ת הלק"ט ח"א סי' ר"ח שחולק ע"ז ע"ש:

סימן רכד

סעיף א. הרואה מרקולם וכו'. ע' ב"מ (ל"ג א') דראי' הוי הפי' מרחוק והבטה מקרוב ע"ש אבל במד"ר איכה קאפ' ד' מוכח להיפוך דראי' היינו מקרוב ע"ש וע' ירושלמי ברכות פ"א ה"ב דסתם ראי' הוי על ד' אמות ע"ש: סעיף ט. מצוה להשתדל לראות מלכים וכו'. ול"ש בזה אין מעבירין על המצות אם עובר מזה לעשות מצוה אחרת כיון דל"ה רק ראי' בעלמא ובכה"ג ל"ש אין מעבירין עה"מ וע' יומא (ע' א') וברש"י שם והובא גם במג"א סי' קמ"ז סקי"א ע"ש ע' ירושלמי פיאה פ"א ה"א דנכון לילך לראות פלטין של מלך ואפי' ליתן מעות לילך לפלטין של מלך צריך ליתן ע"ש בזה:

סימן רכה

דין ברכת שהחיינו. ואם בברכת שהחיינו אמרי' ספק ברכות להקל ואסור לברך מספק מחולקים בזה הב"י או"ח והגהות מהרל"ח סי' תל"א ע"ש וע' ב"ח או"ח סי' כ"ה בזה וע' ב"י או"ח סי' תרמ"ג דבברכת שהחיינו א"צ לברך עובר לעשייתו ע"ש:

מג"א סק"י ד"ה אם בירך וכו' כגון תאנים לבנים ושחורות הם ב' מינים וכו'. ע' רמ"א יו"ד סי' רצ"ה דלבנים ושחורות הוי מין אחד וי"ל דהכא משום דחלוקין גם בטעמם וע"ע כריתות (כ' א') מחולק בזה הס"ד והמסקנא דלהס"ד הוי מין א' ולמסקנא הוי ב' מינים ע"ש וע' תוס' כתובות (מ"ט ב') ד"ה הא וכו' כתבו שני מיני עורבין הם אלא אחד לבן ואחד שחור וכו' ע"ש ומבואר כהמג"א וע' תרומות פ"ד מ"ח מוכח דפליגי בזה ר"א ור"י ע"ש וצ"ע דסותרים קצת שיטתם לש"ס כריתות ע"ש ותבין וע' ירושלמי חלה (פ"א ה"א)

אלו מ"ד תאנים שחורות אלו שמא אינו מותר בלבנות שחורות אמר לבנות ל"א וכו' ע"ש וי"ל וע"ע ירושלמי ערלה (פ"ג ה"א) ובפי' רידב"ז שם בזה. ואם הם מין א' רק שגדלים מזה המין גדולים וקטנים מ"מ הוי מן אחד לענין שהחיינו וע' רש"י סוטה (י' א') ד"ה קארי ובוצינא וכו' מין א' היא אלא שאלו גדולים ואלו קטנים וכו' ע"ש וע' ב"ק (ל"ז א') נראה דפליגי בזה וי"ל ואם המה מין אחד רק שמדינה אחת מוציא אותם רעים ומדינה אחת מוציא אותם טובים אי הוי עי"ז ב' מינים לכאורה מרמ"א חו"מ סי' קנ"ו וסמ"ע שם ס"ק כ"ג מוכח דהוי ב' מינים ע"ש אבל בש"ס ביצה (ז' רע"א) לא משמע כן ע"ש:
מג"א סקי"ג ד"ה ב"פ בשנה. וכ"מ בברכות (ל"ז) תוס' ד"ה האוכל מנחות מברך שהחיינו וכו' ע' צ"ק מנחות (ע"ה) דהוא באמת מחלוקת רש"י ותוס' שם אי בכה"ג מברך שהחיינו ע"ש:

סימן רלא

סעיף א. אם א"א וכו' יישן וכו'. ע' יומא (ע"ח ב') אמר שמואל האי מאן דבעי למטעום טעמא דמיתותא לסיים מסאני וליגני ע"ש:

סימן רלב

סעיף ב. לא ישב אדם וכו' ולא לדון וכו' משיתחילו בע"ד לטעון וכו'. וע' ב"י בשם ר"י דאם כבר גמרו הדין הזה והדיינים יושבים עוד באותו מעמד כל דין ודין מקרי התחלה חדשה ע"ש ואם הם הבע"ד בעצמם שהיו דנים מקודם והתביעה היא מענין הראשון רק שהנתבע תובע מעתה את התובע אי הוי זאת התחלה חדשה כיון דעד כאן הי' הוא הנתבע ועכשיו כשיצא זכאי נעשה הוא תובע אי מקרי דין אחד כראשון ע' רש"י סנהדרין (ח' ב') ד"ה והזימום ותוס' שם דנראה מחולקים בזה ע"ש ותבין:

סימן רלג

מג"א סק"א. ואע"ג דבאמת זמנה אחר ו' שעות וכו'. ע' רש"י פסחים (נ"ח א') ד"ה אלא ובגה"ש שם וע' תוס' נדה (ס"ג סוע"ב) שמבואר כן ע"ש:

סימן רלד

הג"ה. יש שכתבו שנהגו לומר וכו'. ע' ב"י בשם הרד"א דקודם הש"ע יאמר המזמור מה ידידות משכנותיך וכו' ע"ש וי"ל הרמז דתפלת מנחה תיקנה יצחק ויצחק נקרא ידיד ע' תוס' שבת ר"פ ראד"מ ע"ש:

סימן רלה

סעיף ב. בהג"ה. אבל אם לא התחיל לאכול אע"ג דנטל ידיו צריך להפסיק וכו'. נ"ל דכ"ז הוא בימיהם שהיו מתפללים מנחה גדולה ואח"כ נתאספו להתפלל מעריב ומשו"ה אסור להתחיל לאכול שמא ישכח להתפלל מעריב אבל למנהגינו שמתפללין ביחד מנחה ומעריב ובא לביהמ"ד והתפלל מנחה מותר לו לאכול או לעשות מלאכה קודם ערבית ול"ח שמא ישכח להתפלל ערבית דכיון דמצא ציבור שהתפללו מנחה וגם הוא בעצמו התפלל מנחה יזכור אח"כ להתפלל ערבית אחר אכילתו וראי' לזה מרש"י זבחים (כ"א ב') ד"ה והאמר וכו' שכתב שם ובשלמא העלתו ל"ק לן וכו' ולגזירת שיקוע ליכא למיחש דכיון שמצאו משוקע והעלהו ועכשיו הגיע הזמן הסמוך לפסולו לא פשע בה והדר משקע לה ול"ד למעלהו שמניחו לקדש בו כהנים הבאים תמיד להקטיר ואתי למפשע בה וכו' עכ"ל ומבואר כסברא זו ומ"מ צ"ע:

סימן רלט

דין ק"ש על מטתו וכו'. ע' בעה"ט על התורה פ' תצא דלא ילך לישן עד שיפנה עצמו מקודם ע"ש:

סעיף ב. מג"א סק"ז ד"ה יושב וכו' הישן בבית יחידי אחזתו לילית וכו'. ע' ירושלמי שבת (פ"ב ה"ו) בג' מקומות השטן מצוי לקטרג וכו' והישן בבית בעצמו באפל וכו' וע' בפ"מ וק"ע שם דביש נר שרי ע"ש ואולי מטעם דהמג"א הכא אסור בנר וצ"ע:

סימן רמ

מג"א סק"א. צריך לקיים העונה אף בימי העיבור ויניקה וכו'. ע' מהרש"א כתובות (ס"ב א') ופנ"י שם שמחולקים בזה ע"ש:

מג"א ס"ק י"ב ד"ה גרושת הלב. שבדעתו לגרשה אע"פ שהוא אוהבה כגון מאותן שכופין להוציאה. כ"ה גם דעת הב"ש סי' קי"ט סק"א דגם בכה"ג שאינו שונאה רק שמחויב לגרשה אסור לו לבא עלי' אבל בתוס' נדה (ל"ט רע"א) ד"ה ל"צ מצאתי דבכה"ג מותר לו לבא עלי' לשמש עמה ע"ש ואולי מחולקים בזה תי' א' ותי' ב' בתוס' שם ע"ש ותבין וכן מצאתי בתוס' נדה (י"ב ב') ד"ה כיון וכו' ג"כ דלא כהב"ש ומג"א האלו ע"ש וע"ע תוס' יבמות (נ"ב סוע"א) ד"ה לכשאכנסנה תי' שם דמיירי שכתב הזמן שאחר הנשואין ע"ש וק' דא"כ היכי שרי לכנסה ולשמש עמה כיון דכבר קודם הנשואין נכתב הגט ולהנ"ל י"ל דמיירי באותן שמגרשה מצד הדין ואינו שונאה דמותר לבעול אותה לדעת התוס' הנ"ל

וע"ע תוס' קידושין (ה' א') ד"ה מה וכו' הקשו דאמאי לא נימא דמקשינן הוי' ליציאה לענין ביאה ג"כ דיוכל לגרשה ע"י ביאה ותי' דרגילות לגרשה ע"י שמצא בה ע"ד ואז מוכרח לפרוש ממנה ע"ש ולא תי' בפשוט דהרי אסור לבא עלי' כשרוצה לגרשה וכנ"ל דהוי בני גרושת הלב והרי זה הוי מה"ת וברותי מכם וגו' ובע"כ דהקושיא היא היכי דאין שונאה רק מוכרח לגרשה וע"ז הקשו דנקיש הוי' ליציאה ומשו"ה תי' דהרי מ"מ לא נוכל להקיש דפשטא דקרא ויצאה היא ע"י שמצא ע"ד וכו' וא"כ מוכח ג"כ דמותר וי"ל וע' רשב"ם פסחים (קי"ב סוע"ב) ומהרש"א שם דאפי' אם כבר גירשה אם נשאה הוי בני גרושת הלב ע"ש. וע' תוס' נדה (י"ז רע"א) דאסור לשמש מטתו ערום ע"ש:

סעיף יב. אסור לשמש מטתו בשני רעבון אלא לחשוכי בנים וכו'. ואם אינו חשוכי בנים רק חסר לו בן או בת לפו"ר אי מותר לשמש מטתו בשני רעבון מחולקים בזה הגבו"א והש"ש תענית י"א ע"ש:

הג"ה שם. וה"ה שאר צרות שהם כרעבון. ע' מהרש"א ח"א עירובין (ס"ג ב') חידש מעצמו כן ע"ש ולא הביא שכן מבואר בירושלמי תענית וברמ"א כאן:

סימן רמב

להזהר בכבוד שבת וכו'. ע' מד"ר איכה קאפ' ג' אות ו' דהעשירים שאוכלים מעדנים כל ימות החול צריכים לכפול מנין המאכלים לשבת מימות החול ע"ש וע' ב"מ (נ"ד א') ותוס' שם ד"ה אמר וכו' דמתירין משום עונג שבת דבר איסור שהוא רק משום דחיישי' לפשיעותא ע"ש וע' ר"ה (כ"ז א') מבואר דמשום כבוד יו"ט ל"ש לומר התורה חסה על ממונם של ישראל ע"ש וע' ב"ב (קס"א ב') ורשב"ם וח"ש שם דרב הי' מנהגו לאכול דגים גדולים לכבוד שבת ע"ש:

מג"א סק"ב וכו'. ומ"מ אם אין לו אלא ב' סעודות לא יטול מן הצדקה לסעודה ג' וכו'. אבל אם מ"מ צריך ליטול מן הצדקה נותנים לו גם סעודת מוצש"ק כ"כ תוס' שבת (קי"ח א') ד"ה והא וע' מחצה"ש כ' בשם התוס' דנותנים לו סעודה ג' אבל בתוס' שבת הנ"ל מבואר דנותנין לו גם סעודת מלוה מלכה ע"ש:

מג"א שם. לוין בריבית לצורך סעודת שבת וכו'. ע' תוס' ע"ז (כ"ז א') ד"ה דעובדי' לוה בריבית לצורך מצוה וכו' ע"ש וי"ל דהתם הי' פ"נ קצת ע"ש ותבין:

באה"ט סק"א. אם שלחו לו דבר מאכל שיאכל בשבת אסור לו לאכלו בחול וכו'. נ"ל דאם הוא מאכל מבושל או שאר ענין שיוכל להיות שהי' שאלה עליו והותר רק לצו"ש בלא"ה אסור לאכלו בחול דהרי יוכל להיות שהותר רק לצורך שבת ומשו"ה שלחו לו לאכלו

בשבת ואולי י"ל דאם הי' כן הי' המשלח הודיעו אבל לפ"ז תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש יו"ד סי' שט"ז סעי' ו' ע"ש וי"ל דהכא לכ"ע יוכל לסמוך ע"ז כיון דבכל האופן מותר לצורך שבת וז"פ:

סימן רמג

סעיף ב. אפי' מרחץ או תנור וכו' ונתפרסם הדבר ע"י הכרזה וכו'. לכאורה לפ"ז יש היתר ע"י הכרזה דהוי פרסום וע' בכורות (נ"ג א') בע"כ אפשר בהכרזה ה"נ אפשר בהכרזה ע"ש אבל בכמ"ד אמרי' בכה"ג איכא דשמע בהא ולא שמע בהא וע' ב"ש אה"ע סי' י' ס"ק דלא אמרי' כן רק באיסור דאורייתא ולא באיד"ר ע"ש וא"כ בנ"ד תלוי בב' דיעות שבטו"ז סוס"י זה אי הוי כאן איד"א או איד"ר ע"ש וצ"ע בזה:

טו"ז סוסק"ג. דכ' הרא"ש שם דבאיד"ר ל"א אפי' בח"ח אסור וכו'. ע' ירושלמי עירובין פ"ח סוף ה"ט מבואר להיפך דאליבא דרב דבכ"מ שאמרו חז"ל דאסור מפני מ"ע דאפי' בח"ח אסור הוא אפי' באיד"ר ע"ש וע' שי"ק בזה וצ"ע:

מג"א סק"ה ד"ה עבר וכו' וב"ח כ' וכו' דאינו אסור אלא מפני מ"ע בדיעבד שכרו מותר אבל וכו'. ע' כה"ג תוס' ב"מ (ל"ב א') ד"ה ביד דהיכי דהוי רק משום חשד לא מהדרינן עובדא ע"ש אבל גוף ד' הב"ח ומג"א אי אסור שכרו בדיעבד כיון דהוי רק משום מ"ע לכאורה י"ל דתלוי בפלוגתא דר"י וחכמים בפ"ה דחלה מ"ה ע"ש וע' טוריו"ד סי' שכ"ז כ' דהפוסקים פליגי בדין זה ע"ש וע"ע טו"ז יו"ד סי' ה' סק"ה וע"ע ירושלמי שביעית פ"ב ה"ד דהיכי דצריך לעקור משום מ"ע אי הוי פירות מבעי"ל שם אי הפירות ג"כ אסורין ואמרי' שם דבכה"ג אמרי' דאין מחדשין על הגזירות ע"ש:

סימן רמד

סעיף א. פוסק אדם וכו' בד"א בצנעה שאין מכירין הכל וכו'. ואם בשעת המלאכה אין יודע שהוא של הישראל רק אחר המלאכה יוודע שהוא של הישראל אי חיישי' בכה"ג למ"ע דיאמרו למפרע דהישראל חילל שבת או י"ל דרק אם בשעת מעשה יש חשד י"ל דתלוי בפלוגתא ב' דיעות בש"ע יו"ד סי' רס"ז סעי' י"ט ובש"ך שם ס"ק ל"ב דפליגי בזה הרמב"ם והרא"ש ע"ש:

סעיף ו. הג"ה שם. וכן יוכל להשכיר וכו' דבמקום פסידא כה"ג ל"ח וכו'. ע' תוס' ע"ז (ט"ו א') סוד"ה איסור וכו' כתבו בשם הר"ב דאין להתיר אלא כשקונה הסוסים לצורך עצמו

ונמלך עליו למכרו דאם לא ימכרנו יפסיד אבל אם לקח הסוסים כדי למכרם ולהרויח אסור דלא יקחם ולא יפסיד בהם עכ"ל א"כ הכ"נ בנ"ד לא ישכור ולא יפסיד וצ"ע וי"ל: מג"א סקי"ח ד"ה להשכיר וכו' דמ"מ באותו יום יש פסידא דחשבינן לכל יום בפ"ע וכו'. ע' כה"ג ש"ך חו"מ סי' של"ד סק"ב דאע"ג דשכירות ליומא ממכר הוא מ"מ אם שכרו למשל על שנה אמרי' דכל יומא ויומא ממכר חדש הוא ול"א דכל הזמן ממכר אחד הוא ע"ש והוא כסברת המג"א כאן: טו"ז סק"ז וכו'. אבל אם אינו יושב שם אלא כדי לשמור העכו"ם שלא יגנוב וכו' מותר וראי' וכו'. ע' ב"מ (צ"ג) מחלוקת רב ושמואל אי משמר כעושה מעשה דמי או לא ע"ש ופסקינן שם כשמואל דלאו כעושה מעשה דמי ויש ראי' לזה להטו"ז כאן וע"ע יומא (פ"ג ב') אזיל ר"מ ונטרס כולי יומא דשבתא וכו' ע"ש ומבואר דמותר כהטו"ז ע"ש ותבין:

סימן רמו

בהגהות יא"פ סק"י. ולפע"ד צ"ע דבישראל מהני כשמקנה לו שהוא ברשות הישראל וכו'. דברי היא"פ כאן המה תמוהים מאוד דמ"מ אין אדם זוכה משלו לאחר רק ע"י אחר וכמ"ש הש"ך חו"מ סי' קפ"ג בשם הנמ"י ותוס' ב"ב (פ"ה ב') וכן מצאתי בתשו' הריב"ש שהובא בבה"ב יו"ד סוס"י רל"ב ע"ש ומה שהביא היא"פ משם הרשב"א גיטין ב' ונמ"י פ' חזקת זה אין ענין לכאן דהתם מיירי במזכה להזוכה בעצמו רק הזוכה אינו מתכוין לקנות אבל בנ"ד דהוי שלב"פ ל"מ וז"ב ופשוט:

סימן רמח

מג"א סקי"ח ד"ה דלדבר וכו' ונ"ל דאם הלך וכו' כמ"ש הטו"ז ביו"ד סי' צ"ט דאומר מותר שוגג הוא וכו'. ע' מחה"ש הביא דהפר"ח חולק שם ע"ד הטו"ז שם וס"ל דאומר מותר מזיד הוא ע"ש אבל המג"א ס"ל כהטו"ז הנ"ל וכן לעיל סי' ק"ד סק"ו הביא המג"א ד' הטו"ז האלו ע"ש ומצאתי בר"ן רפ"ג דשבת כ' בשם הראב"ד ג"כ דאומר מותר הוי כמו שוגג ע"ש ולכאורה הי' נ"ל דלפי המבואר בש"ס מכות (ט' א') וברש"י שם דרבא ס"ל דאומר מותר קרוב למזיד הוא דהי' לו ללמוד ולא למד ע"ש וא"כ הי' נראה לחלק בין דבר שתלוי בהוראה והוא מסור לרב ל"ש לומר כ"כ הי"ל ללמוד ושפיר כ' שם דהו"ל רק שוגג אבל בעניני דיני חלק או"ח דכל ישראל צריכין ללמוד ל"ש שוגג דהכא שייך לומר דהי' לו ללמוד וכדס"ל לרבא בש"ס מכות הנ"ל ויודה בזה הטו"ז ודלא כהמג"א סי' ק"ד וכאן וע' כה"ג בש"ס ברכות ומג"א סוס"י ר"ב לענין ברכה ע"ש:

סימן רנא

ע' הגהות נת"ח ול"נ ראי' מב"מ דרב אשי שלח לרבינא וכו'. לא ציין מקומו בב"מ והוא (דף ע"ה ב') ויש עוד ראי' מב"מ (מ"ט סוע"א) בדידי הוי עובדא ההוא יומא אפני' דמעלי שבתא הוי והוי יתיבנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא א"ל אית לך שומשמי לזבוני וכו' ע"ש ומבואר דמותר פרגמטיא עד הערב ויש לדחות דבאמת מה"ט השיב לו דאין לו דלא רצה לסחור אז וע' ע"ז (ט"ו א') זימנין דזבנה לי' ניהלה סמוך לשקה"ח דמעלי שבתא וכו' ע"ש:

סעיף ב. הג"ה. ומסתפרין כל היום אפי' מספר ישראל וכו'. ע' נזיר (ה' א') א"נ לגלוחי מן צפרא דמעלא שבתא אחוהי מגלחין איהו לא מגלח עד פניא וכו' ע"ש ומבואר כן וע' רש"י תענית (ט"ו ב') דדרך לגלח בחמישי ולא בששי מפני טורח השבת ע"ש וע' הגהות וחי' הרש"ש נדרים (ל"א) בענין תקנת עזרא לאכול שום בע"ש דל"ש בזה"ז האי תקנה ע"ש:

סימן רנב

מג"א סק"כ ד"ה להשמעת וכו' אפי' נותן הישראל לרחיים בשבת ליכא חיוב חטאת עד שיטחון ברחיים של יד וכו'. ע' רש"י ע"ז (ט"ז א') ד"ה מטחינו וכו' מבואר דהוי אב מלאכה ע"ש ותבין וי"ל וצ"ע:

סימן רנג

מג"א ס"ק כ"ב ד"ה ע"ג וכו' דלא מקרי תוכה אלא כשיושב למטה בקרקעית הכירה וכו'. ע' ירושלמי פ"ג דשבת ה"א עד איכן עולא אמר עד ג' אר"מ עד מקום שהוא עושה חריץ ע"ש וע' זבחים (כ"ה רע"ב) ורש"י ותוס' שם ראי' לזה ע"ש ותבין ואם מונח הקדירה בגומא בהתנור ולמעלה שוה הקדירה להתנור שאין בולעת מהקדירה לאויר התנור אי בכה"ג מקרי תוכה ע' כלים פ"ט מ"א מבואר דבכה"ג הוי אויר התנור ע"ש וע' ב"י יו"ד סי' קצ"ח כה"ג לענין חציצה וע' ר"ש פ"ב דטבו"י בהג"ה שם ע"ש אבל בנ"ד לענין הטמנה י"ל דלכ"ע הוי הטמנה וז"פ:

מג"א ס"ק ל"ח ד"ה ואם וכו' וכשעושין העבדים לאו כ"כ לאסור ע"כ וכו'. צ"ע הכונה דאיך שייך בזה אאדשא"ש במידי דמעשה וכמו בנותן חלב בתבשיל של חבירו וכמ"ש תוס' יבמות (פ"ב א') ורק במידי דמחשבה שייך לומר אאדשא"ש ע"ש ויש לומר דהתם במידי דאיסורא דאם נפל מעצמו לתבשיל ג"כ אסור ומשו"ה כתבו תוס' הנ"ל דל"ש

בכה"ג לומר אאאדשא"ש אבל הכא דאם נתחמם מעצמו שרי ומשו"ה אם תימם עכו"ם בלתי ידיעת הבעלים הישראל שייך אאאדשא"ש וע' כה"ג תוס' תמורה (ד' סוע"ב) ד"ה רבא ע"ש:

סימן רנד

סעיף א. הג"ה. וכ"ז שחלל הגוף שלם אע"ג שאין עליו ראשו וכרעיו מקרי שלם וכו'. ע' תוס' נזיר (נ"א סוע"ב) ד"ה נמלה וד"ה מי מבואר שם דהיכי דלא חסרו רק הרגלים שוב לא מקרי שלם ע"ש וצ"ע:

מג"א ס"ק כ"ג ד"ה יותר וכו' כמ"ש בהג"מ הל' פסח דאסור להביא יין בשבת לצורך מוצ"ש וכו'. ואם צריך להיין למוצ"ש לצורך פדה"ב ובלילה לא ימצא לקנות אם מותר לו להביאו בשבת צ"ע וע' מנחות (מ"ח א') עמוד וחטא בשבת בשביל שתזכה בשבת אמרי' עמוד וחטא בשבת בשביל שתזכה בחול ל"א וכו' מוכח דאסור בכה"ג וצ"ע וע' מחצה"ש לקמן סי' תרפ"ח ג"כ בזה לענין מגילה על מוצ"ש ע"ש:

סימן רנה

טו"ז סק"ב ד"ה י"א וא"ל הא אמרי' בהרבה דוכתי כ"מ וכו' י"ל דאימתי ובמה הוי ודאי פירש אבל בלא"ה אינו מוכרח וכו'. חידושו של הטו"ז מצאתי בב"י או"ח סי' רכ"ח בשם תשו' הרא"ש יעו"ש וברמב"ן נדרים (נ"ח ב') ג"כ כן ע"ש וכן מצאתי דבר זה ברא"ש סוכה (כ"א ב') במשנה הסומך סוכתו וכו' ע"ש וע"ע תוי"ט פ"ד דשביעית מ"ה בשם הכ"מ ג"כ כן וע"ע תוי"ט פ"ג דביכורים מ"ג ובי"ש שם בזה באורך וע"ע כ"מ פ"ח מהל' פ"א ה"א בזה וע' או"ח לקמן סי' ש"ב סעי' ה' ובב"י וכפי הנראה שם תלוי בב' דיעות בזה ע"ש:

סימן רנז

סעיף ג. אלו הם דברים המוסיפים הבל פסולת של זיתים וכו'. ואם הפסולת של זיתים כבר עברו עליהם יב"ח מותר להטמין בהם ושוב אין מוסיף הבל כן מבואר בירושלמי שבת פ"ד ה"א וע' בק"ע ושי"ק שם בזה. ואם עירב דבר שמוסיף הבל עם דבר שאין מוסיף הבל אסור ג"כ להטמין בהם דהוי כמטמין בדבר שמוסיף הבל לבד ע' ירושלמי הנ"ל ופ"מ שם בזה:

ש"ע שם. בזמן ששלשתן לחין וכו'. ע' ירושלמי הנ"ל דכיון דבלחין אסור וביבשים מותר דאין מוסיף הבל וע"כ אם טמן הקדירה ביבשים דמותר להטמין בהם שלא ימלא הקדירה

עם התבשיל כדי שלא ישפוך מהקדירה עליהם מחמת הניענוע ויהיו לחין ע"ש ובע"כ דהירושלמי ס"ל דגם לחין ע"י דבר אחר אסור ע"ש וע' מג"א סק"י לא הביא מזה:
מג"א ס"ק י"ד. שלא אסרו להטמין אלא בכ"ר שהוא בכלי שנתבשל בו וכו'. ודעת הר"ן פ"ג דשבת דל"ה כ"ר רק אם עומד על הגחלים אבל אם עומדת הקדירה בצידי הגחלים ל"ה כ"ר ע"ש וע' שי"ק על הירושלמי הנ"ל תמה הרבה על דברי הר"ן הנ"ל ואולי לענין הטמנה נוכל לסמוך על הר"ן הנ"ל וצ"ע:

סימן רס

סעיף א. ש"ע. מצוה לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בע"ש וכו'. ע' ש"ג שעל המרדכי סופ"ב דשבת דאם א"א לו לרחוץ בע"ש ירחץ בה' בשבת ע"ש וע' רש"י תענית (ט"ו ב') שהבאתי לעיל סי' רנ"א ג"כ כן ונ"ל פשוט דה"ה ביום ד' יוכל לרחוץ על ש"ק דמ"ש יום ה' מיום ד' אבל ביום ג' ל"ה לכבוד ש"ק דשוב ל"ה מקמי שבתא וז"פ:

סימן רסב

סעיף ג. ש"ע. ילבש וכו'. ע' ש"ס ב"ק (ל"ב רע"ב) מבואר דמצוה לרוץ לקראת שבת מלכתא ע"ש:

סימן רסג

סעיף א. הג"ה. כי יכולין להוסיף ע"ד המכוון נגד דבר אחר וכו'. ע' תוס' פסחים (ק"ד א') ד"ה ומר וכו' מבואר להיפוך ע"ש וע' תוס' זבחים (מ"ט א') ד"ה כתבו שם דאם מוסיף על הכלל לא מקרי יצא לדון בדבר החדש ורק אם סותר הכלל הוי יצא לדון בדבר החדש ע"ש וע' זבחים (ל"ד א') ג"כ כה"ג ע"ש וע' ירושלמי כלאים פ"א ה"א פליגי שם כה"ג אי במה שהוסיפה האדמה אי הוי בזה עברה על ציווי המקום ע"ש וע"ע רש"י זבחים (מ"א רע"א) ד"ה השוו וכו' ג"כ כה"ג ע"ש וע"ע רש"י ותוס' ב"ק (ס"ה א') מחולקים כה"ג בענין החומש אי מוסיף אם יכול להתחשב על החומש ע"ש היטב:
סעיף ה. הג"ה. ויש מ"ש שמברך אחר הדלקה וכו'. וע' א"א מהגה"ק מבוטשאטש זצ"ל כ' דאם הבעל מברך על הדלקת הנרות כגון אם האשה אינה בביתה או כה"ג והוא אינו מקבל שבת בהדלקה לכ"ע הי' צריך לברך אחר ההדלקה ורק העיר עפ"ד המג"א סקי"ב דל"פ רבנן וה"נ כאן ע"ש אבל באמת הרי כתבו התוס' נדה (ג' א') ד"ה מרגשת דמאיש לאשה ל"ש לומר ל"פ רבנן ע"ש וכה"ג כ' הטו"ז לקמן סי' רע"ה ע"ש וא"כ המג"א כ' שפיר לענין הדלקת נרות שבת ויו"ט אבל בנ"ד ל"ש לומר כן וז"פ:

סעיף יד. וי"א שאותו נר שהודלק לשם שבת אסור ליגע בו וכו'. מצאתי כן ברוקח הל' שבת ע"ש:
מג"א סק"ל. ומ"ש מוטב שיהיו שוגגין זה במקום רשות אבל בביהכ"נ לא (ס"ח סי' רס"ב) וכו'. ע' טור או"ח סי' ס"ט בשם הרמ"ה מבואר להיפוך דגם בביהכ"נ אמרי' כן מוטב וכו' וצע"ג:
טו"ז סק"ג. באמצע הדיבור ומוכח ג"כ התם דע"י אחרים מותר לעשות חפציו דאמר אסור לו לאדם וכו' משמע דוקא הוא בעצמו וכו'. ע' יומא (ע"ג סוע"א) דייק מדכתיב ושאל לו דלא ישמע רק בנשאל בעצמו ולא אחר עמו ע"ש וזה ראי' להטו"ז:

סימן רסה

סעיף א. ואם חיברו בסיד או בחרסית וכו'. במשנה מבואר בסיד ובחרסית וכו' אבל בירושלמי מבואר בסיד או בחרסית ורש"י כ' במשנה בסיד או בחרסית עפ"ד הירושלמי הנ"ל:
סעיף ג. אין נותנין וכו' מפני שמבטל כלי מהיכנו וכו'. ע' בר"ן פכ"ד משבת הביא מחלוקת הקדמונים אי היכי דמבטל כלי למקצת שבת אי ג"כ אסור ע"ש והובא בקיצור במג"א כאן סק"ב ע"ש ונ"ל דזה יהי' תלוי בב' פירושי רש"י בטעמא דאסור לבטל כלי מהיכנו בשבת דבדף מ"ג כ' רש"י הטעם משום בונה ובדף קנ"ד כ' רש"י משום סותר ע"ש דלטעם בונה אסור אפי' למקצת שבת דבנין לשעה הוי בנין וכמבואר בתוס' שבת (צ"ה) ודלא כשי' הירושלמי פ"ז ע"ש אבל לטעם דסותר ל"ה אסור רק אם מבטל לכל השבת אבל אם היא רק למקצת שבת ל"ה סותר כיון דיוחזר לראשונה ל"ה סתירה וז"ב. ובזה מיושב קו' תוס' (דף מ"ג א') ד"ה שהקשו בסתירת ד' רש"י הנ"ל דפעם כ' בטעמא משום בונה ולקמן כתב משום סותר ע"ש להנ"ל הדבר נכון דהרי בדף מ"ג דמיירי למקצת שבת דהרי הר"ן לקמן דקדק מזה דאסור גם למקצת שבת דלקבל ניצוצות הוי רק למקצת שבת ובע"כ דס"ל להש"ס דאפי' למקצת שבת אסור לבטל כ"מ בע"כ פירש"י הטעם משום דהוי בונה אבל לקמן דמיירי בכלי זכוכית דמבטל לכל השבת שפיר כ' רש"י הטעם משום סותר וא"ש וז"נ:
מג"א סק"ג ד"ה והשמן הנוטף וכו' ואם לא נטף וכו' וה"ה אם אפי' נטף השמן אבל עבר ולקח השמן משם מותר אח"כ לטלטל הכלי ע' תוס' שבת (מ"ג א') ד"ה טבל ע"ש וע' א"א מהפמ"ג כאן חקר בהא דקיי"ל דדשיל"מ במבא"מ בס' די"ל דזה רק לענין אכילה אבל היכי דאנו דנין לענין טלטול כגון במוקצה לטלטל י"ל דבטל ברובא או דאין לחלק

ובעי ס' גם לטלטל ע"ש ול"נ לחלק בזה דאם הוא דבר העומד לאכילה ג"כ אז לא בעי ס' לטלטל ודי ברובא אבל אם הוא דבר המוקצה העומד רק לטלטל א"כ הוי זאת אכילתו וצריך ס' גם לטלטל וע' כה"ג בתוס' חולין (קל"ו א') ד"ה אי דאף דבראשית הגז ל"ש אכילה מ"מ הנאתה זו היא אכילתה ע"ש וע"ע תוס' קידושין (נ"ד ב') ד"ה ג"כ כה"ג ע"ש:

סימן רסו

סעיף ב. וי"א שצריך ליזהר מלהנהיגה בקו"ר וכו'. נודע מדברי הגה"ק מבוטשאטש זצ"ל דכשעומדת בהמה עם עגלה לא ידבר אדם עם חבירו בסמוך לו דשמא אזלא הבהמה ע"י כך והו"ל מחמר עכ"ד. והנה מהש"ס ע"ז (ט"ו א') מוכח דרק אי מכירי' לקלי' ע"ש אבל בתוס' ב"מ (ט' א') ד"ה א"ה כתבו שם דברה"ר הולכת כמ"פ מחמת בנ"א המדברים יחד ומשו"ה רכוב ל"ק וכו' ע"ש ומוכח כן ויש סעד לדבריו ז"ל:

סימן רסז

במג"א סק"א. ונ"ל לתת טעם וכו' ובשבת אסור ליתנן דאמרי' ולא עולת חול בשבת וכו'. יש לדון לפמ"ש תוס' יומא (מ"ו א') ד"ה אבל דסמוך להבוקר כשמסדר המערכה מותר ליתן אז על המערכה גם איברי חול ע"ש וע' הגהות חכמת מנוח לביצה כ' שבש"ס ווילנא שלא הביא מזה ע"ש:

סימן רסח

מג"א סק"ה ד"ה לשבת וכו'. ד"ז צ"ע וכו' וצ"ל דגרע טפי כשחתם בשל יום אחר וכו'. ע' מחצה"ש מ"ש בכוונת המג"א ויש לי להוסיף בזה עפ"ד הש"ס זבחים (צ"א) והובא גם בתוס' מנחות (מ"ט א') ד"ה תדיר וכו' דאטו שבת למוסף אהני לתמיד לא אהני (בתמיהה) ע"ש וא"כ כיון דע"פ דין מחויב גם בשבת להתפלל תפלת חול וא"כ יש גם בתפלת חול כשמתפללו בשבת קדושת שבת ג"כ והוי סיים בו בשל שבת אבל תפלת יו"ט ל"ש כלל בשל שבת ומשו"ה אם סיים בשל יו"ט בשבת לא יצא וז"ב:

סעיף ח. ש"ע. ואומר ש"צ ברכה אחת מע"ש וכו'. ע' ירושלמי פסחים פ"י ה"ב דבמקום שאין יין מצוי יורד הש"ץ לפני התיבה ואומר ברכה אחת מעין שבע (במקום קידוש על היין) ע"ש והוא טעם חדש על הברכה אחת מע"ש:

סימן רסט

סעיף א. ש"ע. נוהגין לקדש וכו' אלא מטעימו לקטן עד דאין קידוש אלא במ"ס וכו'. ע' ב"י הובא דברי הרא"ש ר"פ ע"פ ב' דיעות אי הא דא"ק אלא במ"ס הוי מה"ת או רק מדרבנן והרא"ש כ' דמלשון הש"ס אין קידוש אלא במקום סעודה מוכח דהוי מה"ת ע"ש וי"ל עפ"ד הש"ס זבחים (נ"ו ב') ותוס' שם בהא דנאכלין אלא עד חצות ע"ש אבל מ"מ בכמ"ד מצינו דגם בדרבנן נקט לשון זה ומ"מ לשון זה משמע לעיפובא גם בדיעבד וע' ש"ס ברכות (מ"ח ב') דייק שם דמדקאמר אין אומרה אלא בנחמה מוכח דהוי לעיכובא ואפי' בדיעבד לא יצא ע"ש וע' כה"ג ר"ן בשם הרמב"ן פ' ע"פ דייק מדקאמר עד שיהא אדום מוכח דאפי' בדיעבד לא יצא בלבן ע"ש אבל שם פליגי הפוסקים עליו וע' לקמן סי' רע"ב בזה:

מג"א סק"א ד"ה מטעימו וכו' אע"ג דאסור להאכיל קטן איסור בידים וכו' אבל קידוש אינו אלא איסור עשה וכו'. ע' תוס' פסחים (פ"ח א') ד"ה שה מבואר שם דאפי' איסור עשה דשלא למנויו אסור להאכיל לקטן ע"ש ודלא כהמג"א בשם מהר"מ אבל מ"מ לפמ"ש תוס' שם לתרץ דרק היכי דליכא בזה צד מצוה רק רוצין להאכילו נו"ט אסור אבל משום מצות חינוך שרי להאכילו בידים ע"ש וא"כ ה"נ דמכוין למצוה להוציא האורחים שא"ל לקדש שרי ול"ק קו' המג"א:

מג"א שם. וב"ח כ' ליתן לקטנים שלא הגיעו לחינוך וכו' דאי יהיב לקטן כזה הוי ברכה לבטלה וכו'. וכן מצאתי בריטב"א עירובין (מ' ב') ע"ש:

סימן רעא

דיני קידוש על היין וכו. ע' תוס' סוטה (ל"ב א') דיכול לאמרו בכל לשון ול"ד בלה"ק ע"ש וע' מגלה (כ"ז ב') ורש"א בח"א שם דקידוש על היין סגולה לאריכות ימים ע"ש:

סעיף ד. אסור לטעום כלום קודם שיקדש וכו'. ע' טור או"ח סי' תפ"ג דעתו דכדי שלא ישנה כל מצות הסדר מוטב שיטעום קודם קידוש ולא ישנה עי"ז רק קצת הסדר ע"ש אבל בש"ע לא פסק שם כן ע"ש:

בדג"מ כ' דאם גם הקטן התפלל אי מוציא אחרים תלוי באשלי רברבי וכו'. וע' תור"ע לר"ה פ"ג חולק עליו דלכ"ע מוציא הקטן אפי' התפלל ערבית ע"ש:

סעיף ו. ש"ע. אם גמר סעודתו וכו' וי"א דאף בגמר סעודתו וכו'. ע' ש"ע או"ח לקמן סוס"י תע"א ובח"י שם דדין זה שייך גם אפי' התחיל לאכול ע"ש בבוקר ולא בירך עד הלילה ע"ש:

סימן רעג

מג"א סק"ה וכו'. אך אם יצא ממקומו בנתיים צריך לקדש שנית וכו' ע' כנה"ג הגה"ט כאן כ' דהא דאין קידוש אלא במקום סעודה הפירוש רק דיאכל במקום שמקדש ואם יצא בנתיים וחזר למקומו לסעודה ואכל שם יצא ע"ש וכן מצאתי בספר יד מלאכי בסוף הספר הובא דברי הכנה"ג הנ"ל ע"ש ולפ"ז בדינו של המג"א א"צ לקדש שנית ומצאתי בטור או"ח סי' תע"ג כ' שם דיביא עצמו לידי חיוב נטילה לטיבול ראשון שיצא לסוך מים ע"ש ולדעת המג"א כאן יקשה הרי א"כ יצטרך לקדש שנית דל"ה קידוש במק"ס ובע"כ דס"ל כהנה"ג הנ"ל דכיון דחזר למקומו הוי קבמ"ס וזה ראי' חזקה אבל בחי' הר"ן שבת שעל האלפסי פ' כ"כ (דף קי"ט) מבואר כהמג"א ע"ש וע' מנחות (צ"ג סוע"ב) במקום שסומכין שוחטין שתיכף לסמיכה שחיטה מ"ק וכו' וברש"י שם דליתני תיכף לסמיכה שחיטה ואנא ידענא דבמקום שסומכין שוחטין וכו' ע"ש ולדברי הכנה"ג דהפי' במקום הוי אפי' הפסיק רק אם יחזור למקומו א"כ מהא דבמקום שסומכין שוחטין לא ש"מ שתיכף לסמיכה שחיטה רק דיבא חזרה למקומו ומוכח בע"כ דהיכי דנקט במקום הכונה שלא יפסיק בנתיים כלל וכמ"ש המג"א וכן מוכח בתוס' פסחים (ק"ג ב') סוה"ד רב אשי כתבו שם ומ"מ חשוב קידוש במ"ס דלענין זה ל"ה הפסק האגדה וכו' ע"ש ומוכח דלולא זה הוי הפסק חשוב דלא ליהוי קידוש במ"ס וכהמג"א ועוד צ"ע בזה:

סעיף ד. ש"ע. יכול אדם לקדש לאחרים אע"פ שאינו אוכל עמהם וכו'. ואם הוא רוצה ג"כ לצאת בקידוש הזה מ"מ יכולין השומעין לשתות מכוסות שלהם קודם שישתה המקדש ול"ש בזה הא דלעיל סי' קס"ז סעי' ט"ו דאין המסובין רשאים לטעום עד שיטעום הבוצע דזה שייך רק בסעודה ולא בקידוש וכ"כ תוס' פסחים (ק"ו א') ד"ה דהוי ע"ש:

טו"ז סק"ד. ע' מש"ז כאן הוכיח מהמרדכי שהובא בב"י כאן דכמו דהמחויב מדרבנן אינו מוציא המחויב ד"ת כ"כ המחויב מי"ג מידות אינו מוציא את החייב ד"ת ע"ש והדבר מוכרח מירושלמי חלה פ"ד סוה"ב ע"ש ותבין:

סימן רעד

סעיף א. ש"ע. בוצע על שתי ככרות שלימות וכו'. ואם הי' א' מהככרות סרך איסור שאין רוצה לאכלו כגון פת ש"ע וכדומה בכה"ג י"ל דאין מצטרף בהדי השני למיהוי שני ככרות שלימות דבכה"ג ל"ה שלם ואולי י"ל דתלוי בפלוגתא דמשנה טבו"י פ"ד מ"ז אי שלם (לגירס' הר"מ) אי הוי גם מטומאה או רק משפיכה ושבירה ע"ש ותבין. וע' מנחות (פ"ח ב') מ"ד וכו' שלא יטול פרוס והוא כמאן דפרוס דמי וכו' וברש"י שם (דכיון

דאינה אפוי' יפה כפרוס מעצמה) קמ"ל מוכח מזה דאם פת אחת אינו אפוי' כ"צ אפי' הוא השני' שאין רוצה לבצע ממנה ואפי' אין חוטין נמשכין ממנה מ"מ אינה מצטרפת ללח"מ דהתם צריך קרא אבל לענין לח"מ באמת לא מצטרף וז"ב: מחצ"ה סוס"ק א'. אבל כמו שעושין וכו' ונאפו כך יחד אפשר אם פורסין זמ"ז כ"א לא מקרי לתם שלם וכו'. כבר חלקו עליו בזה ע' הגהות מנ"פ כאן וע' כפ"ת סוכה (ל"ו ב') ד"ה אף התיום שנסתפק כעין זה לענין אתרוג ע"ש:

באה"ט סק"א ד"ה ככרות. וגם נשים חייבות לבצוע על ב' ככרות וכו'. מעולם לא ראיתי נוהגין כן וע' מש"ז כאן כ' בטעם המרדכי שאף הן היו באותו הנס של המן ע"ש א"כ יקשה גם קטנים לחייבו דהרי המן ירד גם להם וצ"ע:

סימן רעה

סעיף ב. ש"ע. ודוקא א' אבל שנים וכו' יזכירנו האחר וכו'. ע' ש"ס עירובין (ג' א') תלוי בב' לישני בש"ס אי רבים מדכרי אהדדי יותר מהיחיד ע"ש אבל י"ל דהתם לענין שיעשו מעשה ס"ל לל"ק שם דרבים סמכי אהדדי ולא היחיד אבל בנ"ד דמיירי לענין שלא לעשות האיסור מדכרי אהדדי ברבים יותר וז"פ:

סימן רעח

מג"א סק"א ד"ה מותר לכבות וכו' וכיבוי הוא מלאכה שאצל"ג וכו'. ע' צל"ח ביצה (ט' ב') הוכיח מרש"י שם דס"ל דמשאצל"ג לר"ש דקיי"ל כותי' מותר אפי' לכתחלה ע"ש ובאמת כי בזה הי' מיושב קצת דברי רש"י ביצה (ל"ד) ע"ש ותבין אבל בש"ס שבת (ל' רע"א) מבואר דגם לר"ש אסור לכתחלה ע"ש ודברי הצל"ח הנ"ל צע"ג:

מג"א שם. והטור פסק כאן דפטור וכו'. צ"ע דהרי הטור או"ח סי' ש"מ פסק דמלקט לבנות מתוך שחורות בשבת חייב אפי' בא' ע"ש ולפמ"ש התוס' מכות (כ' ב') דזה רק לר"י דמשאצל"ג חייב עלי' ע"ש וא"כ בע"כ דס"ל להטור כר"י דמשאצל"ג חייב וסותרים אהדדי וצ"ע ובמק"א הארכתי בזה ואכ"מ: מג"א שם. וי"ל דספוקי מספק"ל ובממון המע"ה וכו'. ע' רש"י ב"ק (ל"ה רע"א) ד"ה מבואר בפירוש להיפוך דבספק נפשות דא"ח מיתה חייב ממון ע"ש והוא להיפוך מהמג"א וי"ל דהתם קאי אליבא דר' יוחנן דס"ל חייבי מיתות שוגגין חייבין ומשו"ה גם בספק מיתה דפטור ממיתה חייב בממון משא"כ לדידן שפיר כ' המג"א וגם התם בש"ס ב"ק הנ"ל ס"ל להס"ד שם בח"מ שוגגין חייבין ע"ש ותבין וא"ש:

סימן רעט

ע' א"א מהפמ"ג סי' זה חקר בהא דמגו דאתקצאי ביהש"מ אתקצאי לכולי יומא אי דוקא אי אתקצאי לכל ביהש"מ או אפי' למקצת ביהש"מ ע"ש אבל ע' ד"מ לקמן סי' תרל"ח סק"ג וי"ל דנחלק בזה הד"מ עם המהרי"ל ע"ש ותבין וי"ל עוד דתלוי בב' דיעות לקמן סי' ש"ט סעי' ד' ע"ש:

סימן רפ

מג"א. כ' הגאון בספר בה"ז וכו' ולא הבינותי דבריו דהא בחולין שנעשו עט"ת וכו'. ע' תוס' נדה (ז' סוע"א) ד"ה דטבו"י אע"ג דהוי שני ועושה שלישי זה רק לחלה ולא לחולין הטבולה לחלה ומבואר שם בש"ס ותוס' שם דחולין הטבולה לחלה
קילא מחולין שנעשים עט"ת דהכא פתיכא בי' תרומה והכא לא פתיכא בי' תרומה ע"ש וא"כ מכ"ש דטבו"י א"ע שלישי בחולין שנעשה עט"ת וא"כ ל"ק קו' בה"ז ומג"א וע' כה"ג תוס' פסחים (י"ד רע"ב) דשלישי הכא מטבו"י א"ע רביעי בקודש אע"ג דבקודש שלישי עושה רביעי ע"ש וכן א"ע משקה ראשון בטבו"י אע"ג דכל שני עושה משקה ראשון ובמק"א הארכתי בזה ובאמת כי בתוס' חגיגה (כ"א ב') ד"ה מוכח להיפוך וכבר האריך בזה האב"מ בתשו' סי' ז' ע"ש וע"ע תוס' שבועות (י"א א') ד"ה דטבו"י שפוסל חשנעטה"ק כדמוכח בנדה (ע"א) ל"ה רק מעלה בעלמא ע"ש לתי' א' וא"כ בלא"ה לק"מ:
מג"א שם. ועוי"ל דאכלו פת שלא הוכשר וכו'. ע' מחצה"ש העיר דהרי לפ"ז הוי רק פת הבאה בכיסנין ואינו מברך עליו ביהמ"ז והיכי יוצא בשבת בזה ותי' בשם התו"ש דקובע עליו ע"ש וי"ל עוד עפמ"ש הר"ן פ"ג דסוכה בהא דכזית דא"צ בסוכה דל"ה קביעותא רק בכביצה מ"מ ביו"ט דסיכות דהוי כזית קביעותא לענין יו"ט דצריך לאכול כזית ומשו"ה הוי קביעותא גם לסוכה ואסור לאכול כזית חוץ לסוכה דהמצוה קובעו ע"ש וה"נ דהוי קביעות לענין לח"מ ממילא הוי קביעות לענין ביהמ"ז דזה בעצמו הוי קביעות וז"ב:

סימן רפא

שע"ת בנוסח נשמת וכו' וא"ל ובשובע רק ובשבע השי"ן וכו'. כן מצאתי בפי' אבן עזרא עה"ת פ' מקץ פ' מ"ט ע"ש:

סימן רפב

ש"ע. קריאת התורה והמפטיר וכו'. מצאתי בירושלמי ר"ה (פ"ד ה"ח) דרשות מקראי דהקריאה בס"ת יהי' דוקא בין שחרית למוסף ע"ש:

סימן רפד

סעיף ז. בהג"ה. ונהגו להזכיר אחר קריאת התורה נשמת המתים וכו'. ע' שו"ת מהרש"ם ח"ג סי' רט"ז דבשביל טרחת הציבור וגם ע"י שנתהוו תקלות מבחורים ובתולות ע"י גודל ההפסקה יכול לתקן הרב שיזכירו ביחד כל המתים ורק שמותם יפרטו כ"א ואחד מהם וש"ד ע"ש וע' רש"י זבחים (ה' ב') ד"ה דאין כפרה למתים ע"ש וע' הוריות (ו' ב') דמגו דמכפרי אחיים מכפרי נמי ומתים ע"ש:

סימן רפו

סעיף ג. ש"ע. מותר לטעום קודם תפלת המוספין וכו'. עי' ירושלמי סוכה (פ"ב ה"ה) אין משום דהוי עיסקא טעים כלום עד דיפני מוסף וכו'. ע"ש: מג"א סק"א. בכתבי האר"י וכו' וי"ל כיון דאיכא מ"ד דיחיד פטור מתפלת מוספין מותר לאכול וכו'. ע' סברא זו בח"ש ליבמות (כ"ח ב') וע' יבמות (פ"ח סוע"ב) כריב"כ דס"ל דמן האירוסין מותר להחזיר ע"ש והדבר יפלא קצת דלוקמא כריב"כ דשום תנא אינו סובר כן להנ"ל יהי' הכונה בש"ס שם דכיון דלריב"כ מותר להחזיר א"כ לדידן דלא ס"ל כן עכ"פ לא גזרינן גזירה בזה ע"ש ותבין וע"ע מג"א לעיל סי' ע"ט ג"כ כזה:

סימן רפח

סעיף א. ש"ע. אסור להתענות בשבת וכו' עי' ב"י יו"ד סי' רל"ט הביא מחלוקת הרמב"ם ורשב"א אי הא דאסור להתענות בשבת אי הוי מה"ת או רק מדרבנן ע"ש:
מג"א סוס"ק י"ד. ול"נ דקטנים אינם נכנסים למנין וכו' עי' ב"ק (פ"ג א') מוכח להיפוך ע"ש וצ"ע:

סימן רפט

סעיף א. ש"ע. יהי' שלחנו ערוך וכו'. עי' טור או"ח סי' תקנ"ב ובמג"א שם סקי"ג כתבו שאין חיוב לאכול בשר בשבת ע"ש וכ"כ ביו"ד סי' שמ"א מ"ש וע"ע מג"א סי' תרצ"ו

סקט"ו בזה אבל מדברי הב"י רס"י רכ"ט נראה דמפרש דהרא"ש והטור מחולקים בזה ולדברי הרא"ש מחויב לאכול בשר בשוי"ט ע"ש:

סימן רצ

סעיף ב. הג"ה. ות"ח ימשיכו יותר באכילה ושתי' וכו' ע' רמ"א או"ח סי' שט"ו סעי' א' בשם תה"ד דמצוה בשבת ויו"ט לילך לטייל בפרדס שיש בו שמחה ע"ש וע"ע תוס' כתובות (ז' א') ד"ה מתיך וכו' כתבו שם דטיול עם תינוק בשבת הוי צורך היום ע"ש:

סימן רצו

סעיף א. ש"ע. סדר הבדלה יין וכו'. ע' ש"ס שבועות (י"ח ב') דאם נזהר להבדיל על היין במוצ"ש הו"ל בנים זכרים ראוים להוראה ע"ש וע"ע תענית (כ"ד א') דאם דר בכפר במקום שאין יין מצוי והוא טורח ונוהג שמביא יין מוצש"ק ומוציא כל בני הכפר בקידושא ואבדלתא זוכה ונותנין לו כל משאלותיו ע"ש:
מג"א סק"א. הרמב"ם פכ"ט כ' דהבדלה היא דאורייתא וכו'. וכ"ה גם שי' רש"י נזיר (ד' רע"א) ע"ש וע' תוס' שם בזה:

סימן רצח

טו"ז סק"א. ראיתי מקשין כאן וכו' כי מטי לאבדולי קם שמעי' וכו' א"ל לא ס"ל למר אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר וכו' למה לא תירץ לו מיד מה שתירץ לו לבסוף וכו'. נ"ל לפרש דברי הש"ס עפמ"ש הטו"ז לעיל סי' קס"ט דעל דבר שהיא מדת חסידות א"צ הת"ח להזהיר ומשו"ה בשא"ד חוץ מפת צריך השמש לברך על כל דבר אע"ג דת"ח מיסב שם ע"ש וכונתו ברור דזה פשי' דגם על דבר שהוא מדת חסידות צריך הת"ח ללמד ולהזהיר כדמוכח בכמ"ד אבל א"צ להזהיר בכל פעם ופעם רק סגי שיאמר בפעם הראשון אבל א"צ לחזור ולהזכיר וז"פ. ומעתה י"ל דגם בדבר שהיא מצוה מן המובחר לבד אע"ג דגם הת"ח צריך בודאי להודיע זאת דאל"כ מנא ידעי העולם שהוא מצוה מן המובחר אבל בכ"פ להזכיר א"צ כמו במד"ח להטו"ז הנ"ל ומשו"ה מתחלה סבר שאמר לו בשעת מעשה שידליק האבוקה וע"ז הקשה לו ל"ל וכו' הא מנחא שרגא והשיב דכעת אדעתא דנפשי' עביד וע"ז חזר והקשה לו דהרי מ"מ פעם אחת א"ל דמצוה באבוקה דאל"כ מנא ידע השמש מזה ומנ"ל למר זאת וע"ז השיב לו דבאמת פעם אחת אמר לו

דמצוה באבוקה רק עכשיו עשה מדעת עצמו זאת דעכשיו ל"א עוד הפעם כיון דהוי רק מצוה מן המובחר וא"ש וז"נ:
מג"א סקי"ג. ואפשר דזה לא מקרי קביע דהאור פי' וכו'. ע' מחה"ש בשם המרדכי פ"ק דחולין וע' פיה"מ להרמב"ם מס' טהרות פ"ה מ"ח וצע"ק: מג"א סקי"ח ד"ה א' וכו' אע"ג וכו' והוי ביטול ב"מ מ"מ הא עדיפא משים ברוב עם הד"מ ג"מ וכו'. ע' מג"א סי' תרפ"ז סק"ג מחולק שם עם הב"ח ולפ"מ שביאר שם בהגהות לבו"ש על המג"א פליגי שם אי הא דרוב עם הד"מ הוי דין וחיוב גמור לבטל עי"ז ת"ת דרבים או הוי רק מצוה מן המובחר וא"י עי"ז לבטל ת"ת דרבים ע"ש וצע"ג מכאן דמבואר בש"ס דע"י ברעה"מ מבטלין ת"ת דרבים וצ"ע וע' מנחות (ס"ב רע"א) מוכח דברעה"מ הוי מה"ת ע"ש:

סימן ש

סעיף א. לעולם יסדר שלחנו במוצ"ש וכו'. ע' תוס' שבת (קי"ז ב') ד"ה אבל וכו' מוכח שם דל"ה מצוה כ"כ סעודת מוצ"ש ע"ש וע"ע תוס' שבת (קי"ח א') ד"ה דהא דלכתחלה אין נותנין לעני מקופה של צדקה עבור סעודת מוצ"ש אבל אם ב"כ וב"כ צריך לצדקה נותנין לו גם על סעודת מוצש"ק ע"ש:

סימן שא

טו"ז סק"ב ד"ה או וכו' דאם הולך אצל תלמידו שצריך לו וכו'. ע' מנחות (ז' א') מבואר דאם הולך אצל תלמידו ללמוד סגולה שיזכור לימודו ע"ש וע"ע תענית (ז' א') ורש"י שם מבואר כהטו"ז ע"ש:
טו"ז סק"ג ד"ה אבל וכו' וק' למה לא חשבה עולא וכו' שהתירו סופן משום תחילתן וכו'. ע' תוס' עירובין (מ"ג ב') ומיושב קו' הטו"ז ע"ש ותבין: מג"א ס"ק כ"ו. ועסוס"י ב' דמדת צניעות שלא לילך כלל יחף וכו'. ע' רש"י שבת (קכ"ט א') נראה דדוקא בחוץ אסור ע"ש:
מג"א סקכ"ז ד"ה אבל וכו' דלא מצינו דמותר לישא תכשיט בידו כו'. ע' תוס' עירובין (ס"ט א') ד"ה כאן מבואר כן ע"ש:
באה"ט ס' ק' י"ח. וזקנים שמנענעים גופם וכו' אבל אם הזקין כ"כ שא"א לילך זולת המקל וכו'. ע' חולין (כ"ד ב') עד שיזקין וכמה אר"א אר"ח עד שירהת וע' ברש"י שם כ' ידיו ורגליו מחמת תשות כח ע"ש ואולי גם בנ"ד אם הגיע לזה מותר:
מג"א סקנ"ו ד"ה ואפי' בח"ח וכו' והב"י סי' של"ו וכו' וא"כ לק"מ וכו'. ע' מש"ז או"ח סי' תרכ"ט כ' דהא דרב דכ"מ דאסור מפני מ"ע גם בח"ח אסור זה רק אם יחשדוהו שיעבור

על ל"ת בקו"ע אבל אם החשד יהי' שעובר עליו בשוא"ת אז מותר בח"ח ע"ש וממילא י"ל דאע"ג דהוא אי"ד מ"מ אם הוא רק איסור עשה ל"ש בזה הא דרב דהרי החשד יהי' בשוא"ת וא"כ במו"מ אפי' נימא דהוי מה"ת מ"מ הרי ל"ה רק איסור עשה ול"ש למגזר בי' בח"ח ול"ש הא דרב בזה וא"כ מיושב קו' הש"ג ודו"ק:

סעיף מו. ש"ע. בגדים השרוים במים אסור לנגבם סמוך לאש וכו'. מקור ד"ז הוא במרדכי בב"י כאן וכן מצאתי הדין בירושלמי שבת (פ"ג ה"ב) ע"ש ושם מוכח הטעם שמא יחתה וע' פ"מ שם בזה וע' מג"א כאן ס"ק נ"ז לא כתב כן וכ' טעמים אחרים ולטעם הירושלמי הנ"ל גם במקום שאין היס"ב אסיר: סעיף מח. ש"ע. מסתפק אדם באלונתית וכו'. ע' מג"א סי' ש"כ סקי"ט וא"ר שם בזה:

מג"א ס"ק נ"ח ד"ה ואסור וכו'. ומיהו י"ל כיון דל"ג חכמים שרי וכו'. ע' ב"י לקמן סי' שכ"ו שנחלק בזה הסברא הגמי"י והב"י ע"ש וע' מג"א סי' ע"ט סקט"ו ומג"א סי' תרכ"ט סקכ"ב ע"ש וע' ירושלמי שבת (פ"ב ה"א) משלחת זאבים היתה ולא עמד בי"ד וביטל וכו' ובק"ע ופ"מ שם מבואר שם כמ"ש המג"א כאן בשם הב"י סי' י"ג ע"ש:

סימן שב

סעיף א. ש"ע. המנער טלית חדשה וכו'. ע' ר"ש כלים פ"ט מ"א הביא שם תוספתא חדשה תוך יב"ח וישנה אחר יב"ח ע"ש ונ"מ לכאן אבל כבר כתבו דאסור בכל הבגדים ונ"מ רק לענין חיוב חטאת וע' מג"א סק"ב בשם ספר הזכרונות דאסור בכל הבגדים אפי' בישנים ע"ש וע' שי"ק על הירושלמי שבת (פ"ז ה"ב) ראי' לזה מירושלמי שם:

סעיף ג. ש"ע. מקפלין כלים וכו' ודוקא באדם אחד וכו' ע' ירושלמי פט"ו דשבת דאם ראשו השני מונחת על הספסל (או שאר כלי) ומקפל כך אפי' באדם אחד אסור דנתקפל יפה ע"ש:

סעיף י. ש"ע. בהג"ה. לכן מותר לנגב ידיו בבגד שהטיל בו תינוק וכו'. ע' שבת (ל"ב א') ר"א אמר בעון שמכבסות צואת בניהם בשבת ע"ש וי"ל:

סימן שג

סעיף ב. ש"ע. דחיישי' דלמא שלפא ומחוי וכו'. ע' תוס' ב"ב (קנ"ו ב') ד"ה כבינתי דהיכי דתתגלה בשרה ל"ח דלמא שלפא ומתוי ע"ש אבל מפירש"י שם נראה דגם בכה"ג חיישי' דלמא שלפא ומחוי ע"ש:

סעיף יח. ש"ע. וי"א דכל שאסרו לצאת בו אפי' להתקשט בו בבית אסור וכו'. גדולה מזו מבואר בתוס' סנהדרין (ס"ח רע"א) ד"ה לחלוץ דאפי' בתולה ששוכב על מטתו בבית דא"י לילך בחוץ מ"מ אסור ע"ש:
סעיף כה. ש"ע. אסור לאשה שתעביר בשבת סרק על בני' וכו'. ע' ירושלמי שבת (פ"י ה"ב) דחייב משום מלבן ע"ש ומוכח דהוי איד"א וע' מג"א סקי"ט כ' דהוי רק מדרבנן ולא הביא מהירושלמי הנ"ל:
מג"א סקכ"א ד"ה שא"א וכו' וז"ל הריב"ש וכו' ואע"ג דל"צ לצפרנים דבמשכן הי' מגוזזים עורות התחשים אע"פ של"ה צריכים לצמר וכו'. ע' ביצה (ל"ד א') ואין גוזזין אותם במספרים וכו' וברש"י שם משום דמוכח כאלו צריך לשער וכו' ומוכח דרש"י לא ס"ל בזה כהריב"ש ודו"ק:

סימן שה

סעיף א. ש"ע. בהמה יוצאת וכו'. ע' לשון רש"י פסחים (ס"ו ב') ד"ה כלאחר יד מוכח שם דאם נתן משאוי על החמור במה שאין דרכו לשאת משאוי הזאת ל"ה מחמר לחייב עלה ע"ש וצ"ע וע' תוס' ב"ק (נ"ה א') ד"ה אתיא וכו' מבואר דבדגים ל"ש ש"ב ע"ש ובתוס' שם ד"ה הנהיג מבואר שם דתלוי בב' תירוצים ע"ש וע' אס"ז שם בשם הראב"ד ורשב"א מבואר דעתם דגם בדגים שייך ש"ב רק מחמר ל"ש בהו ע"ש ותבין:
מג"א סק"ו ד"ה לא וכו' ונ"ל דאפי' בכרמלית שרי וכו'. ע' תור"ע שבת (פ"א מ"ט) דחה זאת ע"ש:

סימן שו

סעיף א. ממצא חפציך וכו'. ע' באה"ט לקמן סי' תקכ"ה כ' בשם תשו' מהר"מ לובלין סי' ע"ב דמי שנתן לחבירו תק"כ ביו"ט לפחות לו מחובו מחויב לקיים דבריו ע"ש:
טו"ז סק"ב ד"ה דהא וכו' וצ"ע שלא נהגו כן ונ"ל דזה המקדיש ס"ת הקדישה כבר בחול וכו'. ע' בר"ש דמאי פ"ד מ"ה חקר בכה"ג בהא דאסור להפריש תו"מ בשבת די"ל דזה רק אם לא קרא עליו שם מע"ש אבל אם כבר קרא עליו שם מע"ש מותר להפרישה מע"ש והעלה כן ע"ש ובתשו' אחת פלפלתי בזה עפ"ד הרע"ב דמאי פ"ז מ"ד ד"ה דמאי ובתוס' חגיגה (ח' א') ואכ"מ בזה:
סעיף ה. ש"ע. אסור להשכיר חזנים להתפלל בשבת ויש מי שמתיר וכו'. נ"ל ראי' להמתיר מירושלמי סוכה (פ"ה ה"א) דלמא ר"ל ויהודא ב"נ וכו' ע"ש ותבין וע' ק"ע שם:

מג"א סקי"א ד"ה ולפסוק וכו'. נ"ל כוונתו דהקדישות דידן וכו' ויש לכל ישראל חלק בהן א"כ לא יצא מרשותו דיש גם להמקדיש חלק בו וכו'. ע' שבועות (ט"ו ב') ונבניי' מאתמול ויקדשי' האידנא וכו' ראי' לזה ע"ש אבל בפסקי תוספות עירוכין סי' כ"א מבואר להיפוך מהמג"א ע"ש וע' נמוק"י נדרים רפ"ט דאם אמר ביתך שאני נכנס ונעשה ביהכנ"ס מותר לכנוס בו דהרי אם מכרו פשי' דמותר וא"כ מ"ל מכרו לשמים ומ"ל מכרו להדיוט ע"ש ומוכח להיפוך מהמג"א ואולי י"ל דגם במכרו להדיוט אבל יש להמוכר חלק בו מותר המודר לכנוס בו דלא מקרי ביתך ביחוד וי"ל ודו"ק וע' רש"י ב"ק (קי"ג ב') ואס"ז שם מחולקים כה"ג אם מוסר לרבים אי הוי זאת ש"ר דהרי יש גם למוסר חלק בו ע"ש והוא כעין מחלוקת הב"י והטו"ז והמג"א כאן וע' ירושלמי פסחים (פ"ח ה"ג) וירושלמי ביצה (פ"ה ה"ג) דאע"ג דאסור להקדיש בשבת זה רק קדשי בה"ב אבל קדשי מזבח שרי ע"ש אבל בש"ס דילן פסחים (ס"ו ב') מבואר דגם קדשי מזבח אסור ע"ש וי"ל דפליגי בזה דבקדשי מזבח די"ל עליו שם בעלים וכמ"ש תוס' ב"ק (ע"ח) ומכ"ש בקדק"ל דיש להבעלים הבשר משו"ה מותר להקדיש ואפי' בקד"ק מ"מ כיון דנקרא על שם המקדיש הוי כיש לבעלים חלק בו אבל בקדשי בה"ב דא"ל לבעלים כלום אסור להקדיש

אבל בש"ס דילן ס"ל דגם ביש לו חלק בו אסור להקדיש וכהב"י וז"ב וע"ע עירוכין (ב' א') ותוס' פליגי ר"י ות"ק בשותפין אי יכול א' לסמוך בשביל חבירו ור"י ס"ל שם דכיון דיש לו חלק בו הוי כאלו כולו שלו ע"ש והוא כעין סברת המג"א כאן:

מג"א סקט"ו ד"ה לפסוק וכו' ובזמן מצותן וכו' שהרי צריך להחזירן וכו'. ע' הפלאה קידושין (י' ב') הוכיח מדברי מג"א כאן דס"ל דמתנה עמ"ל מותר ליתן בשבת ע"ש אבל בשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' רצ"ז חולק עליו דאסור מעמ"ל בשבת וכונת המג"א אינו כן ע"ש. והנה בהפלאה שם הוכיח דבנתן מתנה לאחר א"י אפי' תוכ"ד לחזור בו ע"ש ובאמת שכן העלה הטו"ז אה"ע סי' ל"ח והוכיח כן מב"מ י' ע"ש אבל בקצה"ח הקשה ע"ז וכ' דמשם אינה ראי' דהרי הגביה לצורך חבירו אבל היכי דנותן משלו לחבירו תוכ"ד יוכל לחזור בו ע"ש וע' אב"מ סי' כ"ח ס"ק בזה ובמק"א הבאתי בזה מהש"ס ביצה (כ' רע"א) הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה וכו' נדור ואינו יוצא וכו' וברש"י שם דכיון דאמר הרי עלי נתחייב דאמל"ג כמסלה"ד וכי הדר אמר ע"מ לאו מלתא היא ע"ש והרי גם במסירה להדיוט כיון דאמר בתוכ"ד ע"מ מהני חזרה לשי' הקצה"ח הנ"ל ובע"כ דלהדיוט ל"מ חזרה אפי' בתוכ"ד וכהטו"ז והפלאה הנ"ל אבל י"ל דזה יהי' תלוי בפלוגתא דרשב"א ור"ן נדרים אי אמרי' אמל"ג עדיפא ממסירה להדיוט דאמרי' דהי' עם מעכשיו ע"ש וה"נ נימא בזה דאע"ג דבלהדיוט יוכל לחזור מ"מ לגבוה א"י לחזור אפי'

תוכ"ד ובלא"ה צ"ל לשי' הרא"ש שהובא בחו"מ סי' כ"ט דתנאי ל"ה חזרה בעדים ואפי' בכת"י יוצא ממק"א נאמנים לומר דהי' תנאי ע"ש א"כ הכא אמאי לא יוכל לומר ע"מ שאצא וכו' ובע"כ כן וי"ל עוד בזה ואכ"מ:

מג"א שם. ופשוט דלצורך מצוה שרי וכו'. נ"ל ראי' לזה מתוס' סוכה (מ"ג ב') ד"ה והביאו וכו' ע"ש:

סעיף יב. ש"ע. מותר להכריז בשבת וכו'. ע' מג"א סי' תקכ"ה סק"א דהיכי דאפשר בצנעה אסור להכריז ע"ש:

מחצה"ש ס"ק כ"ט ד"ה חוץ וכו' והקשה בספר ת"ש ניהו דשבת חמיר כע"ז וכו' אבל ג"פ דאפי' למ"ד מה"ת א"ב סקילה וכרת וכו' ולענ"ד ס"ל למג"א דאיסור שבת וכו' ואפי' דבר שא"ב כרת וסקילה מ"מ שקול כע"ז וכו'. ע' סוכה (ט"ז ב') וש"ס עירובין (פ"ו ב') פליגי ר"י ור"י בזה אי איסור דרבנן דשבת חמיר משאר איסורין באיסור עשה ע"ש וא"כ פליגי בסברת המג"א ות"ש וע' יבמות (ו' רע"א) וכ"ת שאני לאווי דשבת דחמירי וברש"י שם וי"ל דפליגי בסברא זו המתרץ והמקשן ע"ש ותבין ובגוף קו' הת"ש על המג"א י"ל דהמג"א קאי על הא דאמר דאנסוהו לעבור על ע"ז פ"א וע' מג"א בפנים בזה וא"כ הרי נודע מדברי הר"ן פ"ק דע"ז גבי נסיוני דהרבה לאווין חמיר כמו פעם א' דאיסור סקילה ע"ש וה"נ בתחומין אע"ג דהוי רק איסור לאו בעלמא מ"מ הרי עובר על כל פסיעה ופסיעה דחוץ לתחום ובע"ז הרי מיירי דעבר רק פ"א וע"ע ר"ן פ' יוה"כ כ' ג"כ כן דלעבור הרבה לאווין חמיר מאיסור סקילה פ"א וע' בר"ן פ"ג דשבת דנזקי רבים הוי כסכ"נ דיחיד ע"ש אבל בגוף המחלוקת שבין התוס' פ"ק דשבת דס"ל דהיכי דלא פשע אמרי' לחבירו חטא כדי שיזכה חבירך ובתשו' הרשב"א בב"י כאן מבואר דגם בלא פשע ל"א חטא נ"ל ראי' לתשו' הרשב"א הנ"ל מש"ס נזיר (נ"ט ב') מת א' מהם אר"י יבקש א' מן השוק שידור כנגדו בנזיר וכו' א"ל ב"ז ומי שומע לו שידור כנגדו בנזיר וכו' אבל הודו חכמים לב"ז ע"ש וקצת תימה הלשון דמשנה דמה שייך כאן לשון הודו חכמים דהרי ר"י וב"ז לא פליגי לענין דינא ואם ימצא מי שידור כנגדו בנזיר גם ב"ז מודה דטוב יותר ומשו"ה כתבו תוס' שם דהפי' מה דנ"מ לענין דינא בהא דמותר להביא קרבנותיו לחצאין אבל במשנה אינו מבואר כן להנ"ל י"ל דתוס' מנחות (פ"א) הקשו דהאיך נוכל לומר שיבקש שידור נגדו בנזיר והרי שם אמרי' בש"ס התורה אמרה טוב שלא תדור וכו' ותי' דלתקוני גברא שאני ע"ש ובאמת כי בכאן יקשה יותר דלכמה תנאי גם נזיר טהור אקרי חוטא ע' ש"ס בכמ"ד והיאך יאמר לאחר שידור בנזיר ובע"כ כתי' התוס' לתקוני גברא והוי חטא כדי שיזכה חבירך ובע"כ דיסבור ר"י כתוס' שבת הנ"ל דבלא פשע אמרי' חטא

כדי שיזכה חבירך אבל ב"ז יסבור בע"כ כתשו' הרשב"א דא"א לאדם חטא כדי שיזכה חבירך אפי' בלא פשע וכתשו' הרשב"א ומשו"ה אמר ב"ז ומי שומע לו שידור כנגדו בנזיר ופליגי בזה ושפיר קאמר במשנה אבל הודו חכמים לב"ז דנ"מ גדולה לדין הנ"ל וא"ש וז"נ: מג"א ס"ק כ"ט ד"ה חוץ וכו' דמחלל שבת כעובד ע"ז וכו'. ע' סוטה (ל"ב ב') התם ניכסוף וניזיל כי היכי דנכפר לי' וכו' וברש"י שם ומוכח דמ"מ ע"ז חמיר משבת ע"ש ותבין וע"ע ב"י יו"ד סי' רס"ח דאפי' מחלל שבת לתיאבון הוי כע"ז דבזה אין חילוק בין להכעיס או לתיאבון ודלא כרמב"ם ע"ש:

סימן שז

סעיף א. ודבר דבר שלא יהא דיבורך וכו'. ע' ירושלמי פט"ו דשבת כ' הטעם דכתיב שבת לד' וקרינן כד' והרי הקב"ה לא שבת רק מדיבור לחוד ולא יותר ע"ש וא"כ לטעם זה אפי' בדיבור בעלמא ולא של מו"מ אסור מה"ת:

מג"א סק"א. כתב האגודה וכו'. ע' עירובין (פ"א א') וב"ה סברי אסתלוקי רשותא בעלמא הוא אסתלוקי רשותא בשבתא ש"ד ע"ש וע' ריטב"א שם כ' יש שהוכיחו מזה דמותר לעשות מחילה לחבירו בשבת אבל ז"א דרק משום מצות עירוב שרי הכא ע"ש וע' חי' הרש"ש עירובין הנ"ל שלא ראה דברי הריטב"א הנ"ל:

סעיף י. ש"ע. מותר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך וכו'. ע' תוס' שבת (ק"נ ב') ד"ה לכרך דל"ד פירות שבתחומך דה"ה אם הפירות הם חוץ לתחום חבירו יכול לומר לו שישמור לו למחר והוא ישמור לו פירותיו שבתחומו ע"ש ומיושב בזה מה שהקשה בלבו"ש כאן דמה חידוש קאמר הש"ס וש"ע כאן ואני אשמור לך פירות שבתחומך דהרי בזה ליכא איסור רק בהא דקאמר שמור לי פירות וכו' דמה ששומר פירות חבירו הרי חבירו לא אמר לו כלל רק הוא בעצמו עשה כן להנ"ל י"ל הנה בגוף חידושא דמר שמואל דמותר לו לומר שמור לי פירות וכו' יקשה דהרי בכה"ג הוי ש"ש ומתחייב בגו"נ וא"כ הרי הוי מו"מ בשבת וכמ"ש המג"א רס"י זה בשם הרשב"ם בענין לעכב נכסי ראובן וכו' ע"ש וה"נ הרי נתחייב בזה ובשלמא לעיל סי' רמ"ד דכתב הטו"ז דשמירה בשבת מותר ע"ש י"ל דכיון דלא שמרו זל"ז הרי הוי ש"ח ואין כאן חיוב ממון כלל אע"ג דבפשיעה חייב מ"מ זה הוי מטעם מזיק וא"כ אין זה שייך לקבלת חיוב הגוף דהרי אפי' בלא שמירה אסור להזיק בשל חבירו אבל בש"ש הרי מקבל עליו חיוב ממון בשבת וכנ"ל אבל באמת ג"ז ליתא דהרי הוי שמירה בבעלים ופטור משום חיוב אבל מ"מ זה ניחא בשמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי דהשמירה שלו ג"כ יהי'

בשבת אבל אם אמר לו שמור לי פירות שחוץ לתחומך למחר ואני אשמור לך פירות שבתחומך היום בשבת הרי כיון דהשמירות אינם ביחד ל"ה ש"ב והוי ש"ש וחייב בגו"נ והדקו"ל אבל באמת גוף הדבר ליתא דכיון דלא אמר לו בפי' שיתחייב לו אע"ג דממילא יתחייב אח"כ אם יהי' גו"נ מ"מ ל"ה רק הרהור ומותר בשבת וא"כ כיון דקאמרי התם הנ"ל דבהא דאמר שמואל שמור לי וכו' נכלל גם אמר שמור לי פירות שחוץ לתחומך למחר וכו' שפיר אשמעינן שמור לי

ואני אשמור לך פירות שבתחומי וכנ"ל וא"ש ודוק היטב:

סעיף כב. הג"ה. כ"ד שאסור וכו' אסור לרמוז לו לעשותו וכו'. ע' ש"ס ב"ק (כ"ד ב') ותוס' שם וע' רמ"א אה"ע סי' צ"ו סעי' א' בשם תשו' הרשב"א דחרשת שרמזה שלא נטלה מכתובתה הוי כמו שבועה ע"ש וע' הוריות (ג' ב') אמאי הא לא נגמרה הבמ"ע כגון שהרכין בראש (והוי עי"ז הוראה והסכמה להשאר) ע"ש וע"ע סנהדרין (פ"א ב') התרו בו ושתק התרו בו והרכין בראשו וכו' מוכח דהרכנה הוי רק כשתיקה ע"ש:

מג"א סק"ל ד"ה לעשר וכו' אבל בדגן ושמן ויין דהוי דאורייתא וכו'. ע' שי"ק בירושלמי עירובין פ"ג ה"ב העלה דאפי' בדרבנן רק דעיקרו מה"ת אסור ע"ש:

סעיף כב. הג"ה. עכו"ם המביאים תבואה בשבת וכו'. אעתיק כאן מ"ש בתשו' להרב הגאון מו"ה יוסף רייך נ"י מו"צ דק' רישא יצ"ו וז"ל בתשו'. יקרתו הגיעני לנכון ובדבר מה שנשאל ביהודי אחד שי"ל חליבה אצל עכו"ם ובכל יום עומד אצל החליבה ובש"ק עומדת בתו אצל החליבה ואחר החליבה מביא העכו"ם החלב לבית ישראל ונשאר החלב שמה עד אחר השבת וכת"ה כ' להתיר עפ"ד הרמ"א או"ח סוס"י ש"ז דעכו"ם המביאים תבואה אצל הישראל ומודדים אותה שמה מותר דבדידהו טרחי ול"ה של הישראל עד אחר המדידה ע"ש וה"נ אפי' הניח העכו"ם החלב אחר החליבה במקומו ואח"כ הביאו להישראל ואע"ג דהכלים הם של הישראל מ"מ יכוין הישראל שלא יקנו לו כליו ובזה לא יהי' עדיין של הישראל כיון דבעי' שיאמר לו לך חזק וקני והכא לא אמר לו כן והכסף ל"ק לישראל דהוי דשלבל"ע וע' נה"מ סי' ר"ט ורק ע"י הכלים שהם של ישראל וא"כ אם מכוין שלא לקנות ל"ק הישראל וכמ"ש הש"ס ב"ק (ע') באומר לא תקני לי חצירי עד שתנוח ומבואר דמהני כונה שלא לקנות עד אחר הנחה ומכ"ש הכא דמכוין שלא לקנות כלל עד אחר השבת. זה תו"ד בקיצור:

א) והנה הגם כי דבריו ברורים להלכה עכ"ז יש לדון הרבה דנודע מדברי הנמוק"י פ"ק דמציעא בהא דג"ד דבנפלה ניחא לי' דלקני בד"א לא ניחא לי' דליקני' דבקנין דאורייתא ל"מ במה שמתכוין שלא לקנות וקונה לו בע"כ ורק בקנין שהוא רק מדרבנן מהני אם

מכוין שלא לקנות ע"ש והובא דבריו במחה"ש סי' תמ"ח סק"ד ומש"ש מדברי הרשב"א שם להיפוך דגם בקנין דאורייתא מהני אם מכוין שלא לקנות והביא ראי' מעודר בנכסי הגר וסבור שהם שלו דל"ק הנה לפמ"ש התוי"ש יבמות (נ"ב) דרק במקרקעי אמרי' דל"מ בעודר בנכסי הגר וכסבור שהם שלי אבל במטלטלין מהני גם בכה"ג ע"ש וא"כ מוכח להיפוך וכהנמוק"י הנ"ל (ובמק"א הבאתי מהש"ס ביצה (ל"ז ב') אלא הכא במגביה מציאה לחבירו קמיפלגי מ"ס קנה ומ"ם ל"ק וברש"י שם דר"נ סבר ל"ק המגביה דלאו אדעתי' למקני' אלא מי שנתמלאו לו קנאה במשיכה כשיקבלם וכו' ור"ש סבר קנה המגביה תחלה ומידו קבלם זה וכו' ע"ש ויקשה לר"ש היכי קנאה המגביה והרי ר"נ שפיר קאמר דהרי לאו אדעתי' דלקני' הגבהה וכמ"ש רש"י מקודם בטעמא דר"נ ובע"כ דר"ש ס"ל דל"מ כונתו שלא לזכות בו רק בע"כ קונה בקנין דאורייתא כגון הגבהה אבל ר"נ ס"ל דגם בקנין דאורייתא מהני דכיון דלא מכוין לזכות בו והכא מכוין שלא לזכות בו ומשו"ה ל"ק רק חבירו וא"כ מאחר דפסקינן שם כר"ש דקנה בע"כ הלכה כשי' הנמוק"י הנ"ל) וא"כ בנ"ד דקנין כליו הם מטעם חצר והוא קנין מה"ת ול"מ במה שמכיון שלא לקנות לו רק אחר השבת ול"ד להא דב"ק באומר לא תקני לי חצירי עד שתנוח דהתם אויר חצירו הוי רק בסופו לנוח וא"כ אדרבא אם מעכב הקנין עד אחר שתנוח א"כ בזה מאלים קנין החצר משא"כ בנ"ד שלא רצה בקנין כליו ל"מ לשי' נמוק"י ותוי"ש הנ"ל וע' ריטב"א נדרים (פ"ב) דאם נדר על איסור דאורייתא ל"ה דבר הנדור אבל אי נדר על איסור דרבנן הוי דבר הנדור וכ' הטעם לזה דלגבי איד"א ל"ח אמירתו דליהוי עי"ז דבר הנדור אבל לגבי איסור דרבנן חשבינן לאמירתו והוי עי"ז דבר הנדור ע"ש והוא כשי' הנמוק"י הנ"ל אבל מ"מ י"ל בעיקר הפרט הנ"ל דל"מ בקנין דאורייתא כונתו שלא לזכות שהוא עפ"ד הש"ס תמורה (כ"ה) אמר על הבכור עם יציאת רובו עולה עולה הוי או בכור הוי ואמר אביי התם מאי תיבעי לך ד"ה וד"ה דמ"ש ופירש"י התם דהואיל ובהדי הדדי אתא ומיחל דברי הרב ודברי התלמיד ודאי דברי הרב קודמין ובכור הוא ע"ש ומשו"ה בנ"ד לענין קנין לא אלים כחו להיות מנגד לדברי הרב היינו במה שהתורה עשתה אותו קנין למימר בי' דלא יהי' קנין ודברי הרב שומעין. ומעתה לפי המבואר בתוס' שם דזה רק אם אמר עם יציאת רובו הוי עולה אז אתא בהדי הדדי ואז דברי הרב שומעין והוי בכור אבל באומר עם יציאת מיעוטו בכה"ג באמת דבריו קיימין דאז ל"ה עדיין בכור וממילא דבריו קיימין גם אח"כ אפי' אחר שיצא רובו (וע' קצה"ח סי' ר"ט סק"י במ"ש בזה לתרץ דברי התה"ד ע"ש ולא הביא מדברי התוס' הנ"ל דסברא הזו כתבו תוס' בעצמם שם ע"ש). והנה בקצה"ח סי' ר' סק"ב העלה דאף דבחצר בעי' חצר המשתמרת זה רק במציאה והפקר

אבל במו"מ ומתנה דאיכא דא"מ ל"ב חצר המשתמרת דאפי' בלא משתמרת מהני כיון דאיכא דא"מ אותו וגם העלה שם דאויר כלי הוי חצר שאינה משתמרת כיון דאינו עשוי רק לשמור בתוך הכלי ע"ש ומעתה נראה דהרי כל קניית כלי הרי הי' מקודם באויר הכלי והקנין בזה הוא חצר שאינה משתמרת ול"מ רק מטעם דא"מ כמ"ש הקצה"ח הנ"ל. והן אמת דלפמ"ש הרשב"א בגיטין כ' ואס"ז ב"ב מ' בשם הראב"ד דבדא"מ א"צ כונה לקנות כיון דאיכא דא"מ להקנות ע"ש אבל הרי כבר העלה הקצה"ח סי' ער"ה סק"ד דזה רק אם הקונה אינו מכוין לקנות לבד אבל אם הקונה מכוין בפי' שלא לקנות ל"מ גם בדא"מ ע"ש וא"כ בנ"ד דבעת שבא החלב לאויר כלי דישראל ואז הוא מכוין שלא לקנות ואז הי' מהני כונת הקונה כיון דכל טעם קניית האויר כלי הוא רק מטעם דא"מ וא"צ משתמרת ומהני כונת הישראל שלא לקנותו וכמ"ש הקצה"ח סי' ער"ה וא"כ ממילא קדמה דיבורו לדיבור הרב וממילא מהני גם אח"כ שלא לקנות החלב גם אחר שבא לתוך הכלי כיון דדיבורו קודם ובכה"ג דברי התלמיד שומעין וכמ"ש בש"ס תמורה הנ"ל. ובזה י"ל קו' תוס' גיטין (ע"ט) במה שהקשו על שי' רש"י שם דכ' דאויר כלי א"ק ובע"ז (ע' א') אמרי' דמכי מטא לאוירא דמנא קניא וכו' ומבואר דאויר כלי קונה ע"ש להנ"ל הדבר נכון דהרי בזמן הש"ס דהי' מגרשין בע"כ והי' כונתה שלא לקנות והרי אויר כלי הוי חצר שאינה משתמרת וקונה רק מטעם דא"מ ובכה"ג דאין רצונה לקנות ל"מ בדא"מ כמ"ש הקצה"ח סי' רע"ה הנ"ל ובאויר כלי ל"ק משא"כ בע"ז דרצונו לקנות שפיר קאמר הש"ס דקנה באויר כלי וא"ש ודוק היטב:

ב) והנה כת"ה מפלפל עוד דלפמ"ש הרשב"א כתובות (ט"ו) הובא באס"ז שם דמשו"ה אמרי' שם דהולכין אחה"ר להוציא מן העכו"ם משום דעכו"ם א"ל חזקת ממון ומשו"ה בנ"ד בכליו של לוקח ברשות מוכר דהוי סד"ד כמ"ש סי' ר' ובנ"ד דהמוכר הוא עכו"ם ול"ה מוחזק וא"כ הוי גם ברשות הישראל החצי והרי כ' המג"א שם דבישראל הוי שבות דשבות ואסור ומשו"ה צריך לכוון שלא יזכו לו כליו עכתו"ד. והנה בגוף הדין דרשב"א הנ"ל דאין לו לעכו"ם חזקת ממונא כבר האריכו בזה וגם אנכי הארכתי במק"א בזה כי הדברים כפשוטן המה תמוהים מאוד וע' קצה"ח סי' רנ"ח כ' בטעמא דראה ויתר גוים ע"ש וזה ליתא דרק לענין ניזקין אמרי' כן ולא במק"א והרי גז"ע אסור מה"ת להרבה שיטות ויותר תימה דבקצה"ח סי' ע"ב ס"ק תפס בעצמו על התומים בזה וכאן כ' בעצמו סברת התומים הנ"ל אשר סתר בעצמו זאת מטעם הנ"ל אבל נראה כעת ביאור דברי הרשב"א דהרי הטעם דא"ה בממון אחה"ר משום דסמ"ל חזקת ממונא ומשו"ה כ' הפמ"ג בספר ש"ה דהא דא"ה בממון אחה"ר הוא רק מדרבנן עפ"ד המהרש"א בכורות (כ') ע"ש

ומעתה לפמ"ש הע"ש והש"ך סי' ס"ו סקפ"ה דתקנה דרבנן ל"ש בעכו"ם ע"ש והקצה"ח שם הביא סיוע לזה מש"ס ב"ק (צ"ו) ע"ש ומשו"ה יכול להוציא שם מעכו"ם מחמת רובא ול"ש בי' א"ה בממון אחה"ר כיון דבאמת הוי רוב גמור וסמ"ל ל"ש בי' וא"כ זה רק אי איכא רובא להוציא אבל לא היכי דרק ספיקא כנ"ד דהוי סד"ד וי"ל עוד דעכו"ם לי"ל חזקת ממון ברור דליהוי כמו חזקה דהשתא רק חזקתו הוי כמו חזקה דמעיקרא ומשו"ה גז"ע אסור מה"ת דהרי שלו הוא ורק דיהי' אלים כמו חזקה דהשתא לא אלימא וא"כ לפמ"ש הקצה"ח סי' פ"ב וסי' ר"פ דאע"ג דא"ה בממון אחה"ר להוציא זה רק להוציא מחזקת דהשתא דאלים טובא אבל אם אין לו חזקה דהשתא רק מוחזק בו בחזקה דמעיקרא כגון בקרקע מהני בו רוב להוציא דרובא אלים מחזקה זאת ע"ש ומשו"ה ס"ל לרשב"א שם דמעכו"ם מפקיעין ע"י רוב דל"ש בי' א"ה בממון אחה"ר וא"כ כ"ז שייך רק אי עכ"פ יש רוב להוציא ולא בנ"ד לומר דקילא בו יותר מישראל וז"ב:

ג) וגם בגוף הדין דכתב כת"ה דמשום דאיכא חשש פסידא דיגנוב החלב והוי שבות דשבות במקום פסידא דכ' המג"א דמותר יש לדון הרבה דאע"ג דכ' הש"ע דמותר שבות דשבות במקום פסידא זה רק טלטול מוקצה אבל טלטול חלב בנ"ד דהוי נולד דחמיר ממוקצה לא מצינו בזה בש"ע דיתירו בזה במקום פסידא ומכ"ש בנ"ד דהוי רק חשש פסידא דלא ידעי' בבירור אם יגנוב החלב ורק חיישי' לזה וע' ש"ע לקמן סי' שכ"ה סעי' בהא דפת שאפאה עכו"ם בשבת ב' דיעות בש"ע אי מותר לישראל ופליגי בהא דגמרו בידי אדם דקיי"ל דל"ש בי' מוקצה אי גם נולד ל"ש בזה ע"ש וע' תוס' שבת (י"ט ב') ד"ה. בהא דמהני במוקצה אם דעתי' עליו וסמך עליו דזה רק במוקצה אבל לענין נולד ל"מ אם סמך עליו ע"ש וה"נ בנ"ד אולי ל"מ שבות דשבות וכנ"ל אבל מ"מ י"ל דאפי' אם נימא דנולד חמיר בזה ממוקצה מ"מ בנ"ד שהישראל מכוין שלא לקנות כלל וגם מ"ש לעיל דהוי רק חשש פסידא י"ל דלשי' הראב"ד בהשגות פי"א ממעשר דוודאי החליפן בשלו ולא הוי ספיקא וע' ח"י הל' פסח סי' תמ"ח סק"ה וה"נ י"ל דקרוב לודאי שיגנוב והוי שבות דשבות במקום פסידא וודאי ובפרט היכי דמכוין שלא לקנות עד אח"כ הוי של הנכרי ובדידי' טרח ואפי' לשי' הנמוק"י דל"מ לכוין שלא לקנותו מ"מ הכא דהוי פסידא והוי רק טלטול מותר לטלטל החלב לבית הישראל דהוי הרבה ספיקות וכמ"ש כת"ה:

ד) ובעיוני בזה בש"ס ב"מ (י') הנ"ל לא אמנע מלהודיע לכת"ה מה שעלה ברעיוני פלפול בדברי הש"ס הנ"ל והנה אמרי' שם אמר ר"ל משום אבא כהן ברדלא ד"א ש"א קונה לו בכ"מ וכו' אמר אביי מותיב רחב"י פיאה אמר רבא מותיב ריב"א ניזקין וכו' נטל מקצת פיאה וזרק על השאר א"ל בה כלום נפל לו עלי' פרס טליתו עלי' מעבירין אותה הימנה

וכו' וא"א ד"א ש"א קונה לו נקני לי ד"א דילי וכו' כיון דנפל עלי' ג"ד דבנפילה ניחא לי' דלקני' בד"א לא ניחא לי' דלקני' ר"פ אמר כי תקינו לי' רבנן ד"א בעלמא בשדה דבעה"ב לא תקינו לי' רבנן וכו' אמר רבא וכו' ראה את המציאה ונפל לו עלי' וכו' נקני לי ד"א דילי' וכו' ע"ש וע' נמוק"י שם בהא דבדאורייתא ל"מ אי מכוין שלא לקנות רק בדרבנן ועמ"ש לעיל מזה אבל בדברי הש"ס עצמם יש להעיר מפ"מ בחר לו אביי להקשות מפיאה ורבא בחר לו הקושיא מניזקין ולא להיפוך. ונראה בזה הנה בקו' הש"ס ממשנה דפיאה דלקני' לי' דדא דילי' יש להקשות לפמ"ש בתשו' הר"ן והובא ברמ"א חו"מ סי' רל"ה סעי' א' דאע"ג דבפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר אם עשו בזה שלא כהוגן כגון שמכרו בנכסים מועטין ל"מ המכירה דכיון דכל מה דמהני בהו המכירה הוא רק תק"ח ולא תקנו רק היכי דעשו כהוגן ולא היכי דעשו של"כ דבכה"ג לא תקנו ע"ש וע' קצה"ח סי' ס"ו סקכ"ט מ"ש בזה דבר נכון ליישב דברי המהרי"ק ע"ש. ומעתה לפמ"ש הר"מ בפיה"מ ובפ' ממת"ע דמעבירין אותו גם ממה שלקט דקנסינן אותו בשביל שעשה שלא כהוגן שנטל אותו וזרק על השאר ע"ש וא"כ מה קושיא הרי הא דד"א קונה לו הוא רק מתק"ח דלא ליתי לאינצויי וכיון דבפיאה עשה של"כ לא תקנו לי' בכה"ג דלקני' ד"א משא"כ במכר ומציאה שפיר מהני ד"א דילי' וזה קו' גדולה. ונראה בזה עפ"ד הש"ס ב"ב (קל"ט א') נכסי לך ואחריך לפלוני וירד הראשון ומכר ואכל הב' מוציא מיד הלקוחות ד"ר רשב"ג אומר אין להשני אלא מה ששייר ראשון וכו' אר"י הלכה כרשב"ג ומודה רשב"ג במכר במתנת שכ"מ לא עשה כלום מ"ט אמר אביי מתנת שכ"מ ל"ק אלא לאחר גמר מיתה וכבר קדמו אחריך ע"ש. ובמל"מ פ"ט מזכי' הקשה לפמ"ש בתשו' הר"ן הנ"ל הרי מתנת שכ"מ ל"ה רק מדרבנן והכא דעשה של"כ שמכר ולא שייר להשני נימא ג"כ דבכה"ג ל"מ המתנת שכ"מ ולמה צריך אביי לומר בטעמא משום שכבר קדמו אחריך ע"ש. ונראה לומר בזה דכל דברי תשו' הר"ן הנ"ל ל"ש רק אליבא דרבא דס"ל דכ"מ דאמר רחמנא ל"ת אעל"מ ומשו"ה חידש הר"ן דגם במה דאמרי' מדרבנן דהוי תקנה אי עשה שלא כהוגן ל"מ בזה התקנה וע' כה"ג כתובות (פ"א) אבל התם דאזיל אליבא דאביי דהוא אמר שם המימרא משום דקדמו אחריך והוא ס"ל דגם בדאורייתא אע"מ ומכ"ש בקנין דרבנן לדידי' אם עשה של"כ דמהני הקנין בדיעבד ומשו"ה אמר אביי התם דל"מ רק מטעמא דכבר קדמו אחריך ולא משום תשו' הר"ן הנ"ל וז"ב מאוד ומעתה בע"כ הכא לא הי' רבא יכול להקשות מפיאה רק אביי לשי' הקשה דלקני' לי' ד"א דילי' דלרבא דס"ל כשי' הר"ן ורמ"א הנ"ל לק"מ מפיאה וכנ"ל וא"ש:

ה) והנה בש"ס משני על קו' מפיאה שהקשה אביי דכי תקינו רבנן ד"א בעלמא אבל בשדה דבעה"ב לא תקינו ומעתה יש להקשות דמה ראה עוד רבא להקשות ממשנה דראה את המציאה ונפל עלי' דלקני' לי ד"א דילי' והרי י"ל דמיירי דהמציאה הי' בשדה דאחר ובכה"ג לא תקנו רבנן ד"א רק בעלמא ברה"ר או בסימטא וא"ל דא"כ יקנה לו המציאה לבעל השדה ז"א לפמ"ש תוס' ב"ב (נ"ד א') דחצר ל"ק לבעה"ב בדבר שיוכל להיות שלא ימצאנו לעולם ע"ש וכ"כ תוס' ב"מ (כ"ו א') וא"כ י"ל דמיירי דהמציאה הי' בכה"ג ומשו"ה הוי של מוצאו ולא של בעל השדה וגם ד"א אינו קונה בשדה דאחר וגם יקשה אמאי לא מתרץ באמת הש"ס כן ואמאי נאדו לתי' אחרים. ונראה ליישב דהנה בגוף תי' ר"פ מ"ש דל"מ קנין כ"א בשדה דבעה"ב וברה"ר ומחוסר הבנה דבשלמא ברה"ר י"ל כמ"ש רש"י משום דאין לו לכ"א ד"א מיוחדות אבל בשדה דבעה"ב מ"ט באמת א"ל ד"א ונראה דהנה בהא דד"א קונה לו כ' באס"ז הטעם דהוי כמו חצירו דקונה לו מה"ת וה"נ בד"א תקינו רבנן שיהי' כמו חצירו ויהי' שלו והנה יש לדון בזה עפמ"ש האחרונים דאע"ג דכמ"פ אמרו חז"ל דהפקר ב"ד הפקר היינו רק שיהי' הפקר גמור אבל לא יכלו חז"ל לומר שיהי' שלו ממש ע"י זכי' דהבד"ה וע' ישויע"ק אה"ע סי' כ"ח וכמ"ד והדברים עתיקין וא"כ הכא בד"א דצריך להיות חצירו וזה לא יכול להיות ע"י הבד"ה אבל הסבר הדברים נ"ל עפמ"ש במק"א לבאר גוף הדבר של"ה יכלו לעשות זכי' ע"י הבד"ה והוא עפמ"ש התוס' לקמן (דף י"א א') דאם נאמר דמה שזוכה הבן הוי רק מדרבנן אין סברא לומר

דהאב זוכה ג"כ ממנו מדרבנן ויעשו חז"ל שתי זכיות זה א"א לומר ובע"כ דמה שזוכה הבן הוי מה"ת ואח"כ זוכה האב ממנו מדרבנן ע"ש וה"נ בנ"ד י"ל דכיון דחז"ל הוצרכו להפקיר ממונו של אחר ע"י הבד"ה ל"ה יכולין לומר דמזה יופקר ואחר יזכה והוי שתי זכיות ואמרתי דלפ"ז י"ל דהיכי דהדבר מעצמותו ל"ה ברשות אחד ואם אמרו חז"ל בזה הבד"ה בע"כ מהני גם לזכי' ג"כ דהרי לא הוצרכו רק לפעולה אחת (וזה י"ל בגיטין (ל"ז) בילפותא דהבד"ה דר' יצחק נפ"ל מכל אשר לא יבא לעצת הזקנים יחרם כל רכושו וכו' ור"א נפק"ל מאלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע ב"נ וראשי האבות מה אבות מנחילין וכו' ע"ש ולמ"ל שתי דרשות ובמה פליגי להנ"ל י"ל דל"פ ומא"ח ומא"ח וכ"א מוסיף ע"ד חבירו דבישו"ש גיטין שם כ' דהנ"מ שם דמאן דיליף מאשר לא יבא לעצת הזקנים שמעינן רק דיכולין להפקיר וכמו התם דאמר רק יחרם וללימוד ר"א מראשי אבות המטות הוי גם זכי' כמו התם דאבות מנחילין בניהם ע"ש וכבר הביאו המחברים לדברי הישו"ש הנ"ל דס"ל דהבד"ה הוי גם זכי' ולהנ"ל הדבר כמין חומר דר' יצחק נפק"ל

מכל אשר לא יבוא לעצת הזקנים יחרם והוי סבורים דרק להפקיר יכולין כמו התם דהוי יחרם כל רכושו וע"ז בא ר"א והוסיף דפעמים יכולין גם לעשות זכי' והביא מקרא דאלה הנחלות דהוי גם מקודם הפקר ובזה האופן יכולין גם להנחיל ע"י הבד"ה וז"נ. ומעתה זה סברת הש"ס דבשדה דבעה"ב לא תקינו לי' רבנן ד"א כיון דד"א הוא רק מטעם הבד"ה וזה רק בסימטא או להס"ד ברה"ר משום דגם מקודם אינו של שום אחד מהם אבל בשדה דבעה"ב צריכין לעשות שני זכיות להפקיר משל הבעה"ב ויעשו חצירו זה לא יכלו לעשות וז"ב. והנה בגוף סברת האחרונים דלא יכלו לעשות זכי' ע"י הבד"ה כבר הביאו מש"ס גיטין (כ' א') אר"ח יכילנא למפסלינהו לכולהו גיטא דעלמא א"ל רבא מ"ט אילימא משום דכתיב ונתן וכתב והכא איהי קא כתבה לי' ודלמא אקנויי אקני לי' רבנן ובפירש"י התם משום דהפקר בי"ד הפקר אקנויי לי' רבנן ההוא זוזא מדידה והוי כמאן דיהיב לה איהו דהבד"ה ע"ש ומבואר דרבא ס"ל דמשום הבד"ה יכולין לעשות גם שני זכיות להפקיר ולזכות לזה ומעתה לשאר האמוראים ולאביי מכללם ל"ה קשה כלל ממשנה דניזקין אחר שכבר משני דבשדה דבעה"ב ל"א ד"א קונות א"כ מצינו לשנויי דהתם מיירי במקום המיוחד לזה אבל לרבא דס"ל דגם בשדה דבעה"ב מהני ד"א כיון דלדידי' הוי גם זכי' ע"י הבד"ה והי' קשה לו המשנה המציאה לקני' לי' ד"א דילי' ולזה הוצרך לשנות דברה"ר לא תקינו רבנן ד"א ולדידן דס"ל כשי' האחרונים דל"ה זכי' רק הפקר וא"כ משו"ה בשדה דבעה"ב לא תקינו רבנן ד"א וגם ברה"ר ל"מ ד"א כרבא וא"ש. נמשכתי מענין לענין מאותו ענין ובגוף השאלה כבר כתבתי לו חוו"ד ואשאר בזה ידידו. ע"כ דברי תשובתי:

סימן שח

סעיף ג. כלי וכו' ומותר לו לטלטל משם ולהניחו באיזה מקום שירצה וכו'. וע' מג"א דמוקצה שהוא בידו מותר לטלטלו יותר ע"ש וצ"ע מש"ס שבת (כ"ח ב') הכא בגע"ג מצומצמות עסקינן וביו"ט שחל להיות ע"ש וכו' וברש"י שם ד"ה ודכ"ע א"ל וכו' צריך המדליק להדליק בידים קודם סילוק ידיו רוב היוצא מהפתילה חוץ לנר הילכך ע"כ צריך לעסוק בו אחר שנפחת מג' וכו' דאסור קסבר קיפול אינו מועיל והו"ל כלי שנשבר ביו"ט וכי מדליק פורתא כיון דמצומצמת הו"ל שברי כלי דפחות מג' לאו כלי הוא וכו' עכ"ל ומאי בכך כיון דכבר הוא בידו רשאי להניחו בידו למ"ש הש"ע כאן וי"ל עפמ"ש בחשו' לעיל בסי' ש"ז דבנולד אסור גם שבות דשבות במקום פסידא דחמור ממוקצה וי"ל דגם לזה הדין לא קאמר הש"ע רק במוקצה שהוא בידו ולא בנולד והתם דהוי נולד וכמ"ש

רש"י לעיל ד"ה אין מסיקין בשברי כלי שנשבר ביו"ט דהו"ל נולד ע"ש ומשו"ה אסור גם כשהוא בידו וע' תור"ע פ"ז דדמאי מ"ב תמה שם ע"ד הירושלמי דלמה צריך לשייר כ"ש חולין והרי אם המוקצה בידו מותר לטלטלו יותר ע"ש ולהנ"ל א"ש דהו"ל נולד ואסור וע' אהעו"ז סי' רס"ו כ' לחלק דהש"ט ל"ק דיכול לטלטל יותר רק בכלי שמלאכתו לאיסור אבל במוקצה גמור אסור לטלטל יותר וגם לדבריו לא יתורץ הא דירושלמי דמאי שהקשה הגר"ע ולפמ"ש מיושב וע' שבת (קנ"ו ב') לוי יתיב אקילקליתא במתא ביומא טבא דלמא להוי טרפה וע' פמ"ג יו"ד סי' צ"ט ש"ד סקי"א ומבואר שם דאסור לטלטל הטרפות יותר אחר שנטרפה בידו ע"ש ולפמ"ש דבנולד אסור א"ש וגם לפמ"ש אהעו"ז ג"כ מיושב וע' שי"ק על הירושלמי עירובין פ"י הי"ד תמה ע"ד המל"מ פ"ב מבימ"ק ג"כ מהש"ע הנ"ל ולהנ"ל ג"כ א"ש וע' ירושלמי פסחים פ"ג ה"ג וירדנה ויקחו לה שם ויוליך עמה אחרת וכו' ובשי"ק שם תמה דהרי מותר לטלטלו כשבא לידו בהיתר ע"ש ולפמ"ש האהע"ז א"ש מאוד והוא ראי' לדברי האהעו"ז הנ"ל וע' תוס' עירובין (מ"ו א') ד"ה כתבו לחלק בנולד גופי' דאע"ג דר"ש לי"ל מוקצה ונולד מ"מ בנולד דבר חדש דהיינו של"ה בעולם כלל גם ר"ש אית לי' ע"ש וע' תוס' ביצה (ב' א') ד"ה קס"ד ומהרש"א שם ג"כ כן ע"ש אבל מ"מ בגוף ההערה שכתבתי לעיל מהש"ס שבת (כ"ח) על הא דס"ל להש"ע דמוקצה שהוא בידו מותר שוב לטלטלו ואמאי אמרי' שם דאסור כתבתי במק"א בתשו' דזה יהי' תלוי בב' טעמים שאסור לטלטל מוקצה דלטעם הרמב"ם שהובא בב"י כאן רס"י ש"ח ובטו"ז כאן סק"א משום היכר שבת דאם יטלטל המוקצה לא יהי' היכר לשבת וא"כ י"ל דזה שייך רק לטלטל לכתחלה המוקצה אבל אם הוא כבר בידו מע"ש בהיתר ל"ש לומר כן ואפי' כשבא שבת כיון דבעצמותו מותר ורק דגזרי' משום היכר שבת אבל לטעם הראב"ד דחולק על הרמב"ם וס"ל דמוקצה היא משום לתא דהוצאה והביא מש"ס שבת (קכ"ד ב') וטלטול לאו הוצאה הוא ע"ש א"כ גם כשהוא כבר בידו אין נ"מ בזה דהרי הוצאה בכל רגע ורגע שמטלטל באיסור והוציאו בזה מחוץ למקומו אסור כמו בהוצאה גופא דבכל עת שנזכר או כשבא שבת בא האיסור משא"כ מטעם הרמב"ם דמשום היכר שבת הוא די לנו אם נאסר ליטול המוקצה ולא כשכבר בידו וכה"ג כ' המג"א סי' תל"ג דאם הבדיקה הוא רק משום היכר די אם בודק רק חדר אחד אבל אם הבדיקה הוא מדינא צריך לבדוק כל החדרים ע"ש. והנה נ"ל דגוף מחלוקת הרמב"ם וראב"ד בטעם איסור טלטול מוקצה תלוי בפלוגתא דרבה ורב יוסף בש"ס ביצה (י"ב א') דמתקיף לה רבה ממאי דב"ש וב"ה בהא פליגי דלמא ביש עירוב והוצאה לשבת ואין עוה"צ ביו"ט פליגי וכו' מתקיף לה רב יוסף אלא מעתה ליפלגו באבנים וכו' וברש"י שם ד"ה ליפלגו באבנים

אי אין איסור הוצאה אין איסור טלטול שלא נאסר טלטול אלא משום הוצאה ומה שלא גזרו על כל טלטולים אפי' על אוכלים וכלים משום דאין גוזרין גזירה על הציבור אא"כ רוב הציבור יכולין לעמוד בה וכו' עכ"ל ומבואר דר"י ס"ל דטלטול מוקצה דאבנים הוא משום הוצאה וכשי' הראב"ד אבל רבה דהקשה שם ממאי דבהא פליגי דלמא ביש עירוב והוצאה פליגי וכו' ולא חש לקושית רב יוסף בע"כ דס"ל דמוקצה משום היכר שבת ומשו"ה לא חש לקו' ר"י וכשי' הרמב"ם ופליאה לי על נו"כ של הר"מ שלא העירו בזה ומעתה הש"ע כאן שפיר כ' דכשהמוקצה בידו מותר לטלטל וכשי' הרמב"ם אבל בשבת (כ"ח) הנ"ל דאזיל אליבא דרב יוסף דהוא אמר שם היינו דתנינא גע"ג מצומצמות וכו' ולשי' אסור לטלטל אח"כ וא"ש:

ומצאתי בפמ"ג או"ח סי' תמ"ו מש"ז סק"ב חקר בהאי דינא דכשהמוקצה בידו יכול להוליכו בכ"מ שירצה אם יכול ליתנו מידו האחת לידו האחרת ע"ש וע' תוס' עירובין (כ' א') ד"ה לא וכו' שהקשו בהא דאמרי' בשבת ד' דמשחשיכה אתי לידי חיוב חטאת דהרי יכול ליתנו לידו האחרת ובידו האחרת הוי מקום פטור ע"ש מוכח דמחולקים הידים זמ"ז וא"כ הכא אסור ליתנו ליד האחר ויש לחלק אבל נראה דתלוי בפלוגתא דירושלמי שבת פ"א ה"א אי ימין ושמאלו של האדם נחשבת כב' ב"א או כאדם א' ע"ש וצ"ע: הג"ה שם. וכן מותר לטלטל דבר מוקצה ע"י נפוח וכו' ע' שבת (קכ"ח ב') ונופח לו בחוטמו וכו' ע"ש מוכח שם דגם בנפיחה הוי קצת טלטול ע"ש וע"ע ר"ן ע"ז (פ"ה) לענין נפיחת העכו"ם ביין כ' שם דכמו דאמרינן בב"ק פ"ב דע"י צרורות ל"ה רק גרמא וע"י פיו ל"ה ג"כ רק כמו גורם והוי רק כמו כחו ע"ש עוד בזה:

סעיף טו. ש"ע. סנדל שנפסק רצועה הפנימית עדיין תורת כלי עליו וכו'. ואם לא נפסקה רק נשמטה הרצועה מהסנדל אי הוי תורת כלי עליו נראה לחלק בין הדיוט יכול להחזירה או צריך אומן ע' שבת (פ"ג ב') דבכה"ג בדרבנן אזלי' לקולא ע"ש וע"ע זבחים (כ"ד א') ג"כ כה"ג ע"ש: טו"ז סקי"ב ד"ה טליתות של מצוה לפי שאדם בודל מהם וכו'. ע' טו"ז יו"ד סי' רפ"ג סק"ג וש"ך שם סק"ט בשם תשו' הרמב"ם ע"ש ותבין: סעיף כא. ש"ע. אבל נדבך של אבנים וכו' אסור לישב עליהם וכו'. ע' ש"ס שבת (נ' א') דהיכי דטרידי ול"ה להם שהות מבעו"י כגון בית האבל או בית המשתה מותר במחשבה לבד לרבנן וא"כ לדידן מותר גם באבנים בכה"ג ולא חמירי מחריות ע' ש"ס שבת (קכ"ו ב') ומותר אפי' לשי' הרמב"ם כאן ודו"ק:

מג"א סקל"ט ד"ה שקצצן וכו' ומשמע שם בגמ' דבמחובר לקרקע אפי' למטה מג' אסור וכו'. ע' ריטב"א עירובין (ל"ד ב') מבואר כן דבמחובר ל"מ לכ"ע מחשבה וצריך מעשה ע"ש:

מג"א סק"מ ד"ה אסור וכו' איכא דקיימי לישיבה ואיכא דקיימי לעצים וכו'. ע' סוטה (מ"ג ב') התם אי מימלך עלה לאו בת מיהדר הוא הכא אי מימלך עלה בת מיהדר הוא מ"ד אעלו מאליהן וכו' וע' ברש"י שם וראי' לסברת המג"א כאן ע"ש:

סעיף כה. ש"ע. עורות יבשים וכו' וי"א דוקא עורות בהמה גסה וכו' אבל מבהמה דקה אסור וכו'. ע' תוס' שבת (ק"ז א') ד"ה אמר וכו' כתבו דעור של עגל הרך ושל דג הוא כבשר לענין טומאה משום דרכיכי וחזי למיכל ע"ש וא"כ י"ל בעורות הנ"ל מותר לטלטלם כמו בשר טפל לקמן סעי' ל"א וצ"ע: מג"א סקמ"ה ד"ה דלצורך וכו' והיינו כיון דיחדו לכך וכו'. ע' ירושלמי סוכה סופ"ג מוכח דל"צ יחדו לזה ודלא כהמג"א וע' שי"ק שם:

טו"ז ס"ק י"ח ד"ה מנער וכו' נראה דה"ה אם מעבירם ע"י ד"א וכו' כיון דלא נגע בהם הוי טלטול מה"צ ומותר וכו'. ע' באה"ט סקל"ד הקשה מלקמן סי' שי"א דאוסר הטו"ז לדחוף דבר שהוא מוקצה ע"י קנה ע"ש והניח בקושיא ובאמת לק"מ דהטו"ז לא קאמר הכא רק דע"י ד"א הו"ל טלטול מה"צ והרי גם טלטול מה"צ לא שרי רק לדבר המותר והכא הוי לצורך הטבלא דהוי דבר המותר וכ"כ להדיא בהגהות לבו"ש כאן אבל שם כ' הטו"ז דאסור לדחוף דבר המוקצה גם ע"י קנה דלצורך המוקצה גם טלטול מה"צ אסור וז"ב ופשוט וע' בחי' הר"ן ביצה (כ"ב ב') במשנה שם מבואר כהטו"ז דע"י ד"א הוי טלטול מה"צ ע"ש וע' ב"י סי' שלי"ז בזה ועמש"ש לקמן בטו"ז סי' שי"א בזה:

סעיף לא. בשר חי וכו' דחזי לאומצא וכו'. ע' תוי"ש שבת (כ"ט א') הקשו על רש"י שבת (קמ"ב) שכ' דמשו"ה הוי ב"מ מוקצה משום דאין דרך לאכול מהם ביו"ט וע"ז הקשו הנ"ל דהרי גם בשר חי איו דרך לאכול ביו"ט ומ"מ ל"ה מוקצה ע"ש וי"ל לפ"מ דמוכח מרש"י נזיר (נ"ט סוע"ב) דבני מעים מסריחין בזמן קצר ע"ש א"כ י"ל דמשו"ה ל"ד לבשר חי ומשו"ה אין דרך לאכול מהם ביו"ט והוי מוקצה וז"פ:

סעיף לד. כל דבר מטונף וכו' מותר להוציאם לאשפה וכו'. ע' ש"ס שבת (מ"ז א') דדוקא אם הוא מגולה אבל אם הוא מכוסה ל"ה גרף של רעי ע"ש וע' ירושלמי סוף עירובין בהא דנמצא שרץ במקדש דאם נמצא במקום שחייב כרת מותר להוציאו בשבת ואם הוא במקום שא"ח כרת אסור להוציאו בשבת ומבעי"ל שם אם נמצא שרץ במקום שחייבין עליו כרת דהדין דמוציאו לחוץ ובדרך הילוכו מצא עוד שרץ במקום שא"ח כרת די"ל דכיון דהותר להוציא השרץ הראשון מותר לו ליטול גם השרץ השני להוציאו

ולא איפשטא ולפי' הפ"מ איפשטא דיכול ליטלו משם ע"ש. ולפ"ז יש לדון דאם בשעה שהוציא הגרף של רעי לחוץ מצא בדרך הילוכו גם דבר מוקצה שאסור לטלטלו לצורך גופו ומקומו כגון מוקצה מחמת ח"כ וכה"ג מ"מ כיון דמוציא הגרף של רעי יכול ליטול גם המוקצה הנ"ל וצ"ע:

מג"א ס"ק ע"ט ד"ה אין מטלטלין וכו'. וכן אמרי' דמפני שאסרה הככר ע"ע בנדר נעשה מוקצה ר"ן סופ"ג וכו'. ע' ר"ן רפ"ק דביצה כ' שם לחלק בין תרנגולת העומדת לגדל ביצים דהוי מוקצה ביו"ט ובין תרנגולת העומד לשחיטה דל"ה הביצה מוקצה והרי בשבת אסור לשחוט והוי כמו ביו"ט העומדת לגדל ביצים וכ' לחלק דבשבת כיון דרק משום איסור דשבת רביע עלה ל"ה מוקצה רק התרנגולת בעצמה ולא הביצה משא"כ ביו"ט דבעצמה הוי מוקצה בעומדת לגדל ביצים ע"ש וא"כ לכאורה דברי הר"ן שהביא המג"א סותרים להר"ן ביצה הנ"ל וי"ל ודו"ק:

שם. וכ"מ לקמן סי' שכ"ה וכו' ודברי הש"ג צ"ע וכו' ע' סוכה (מ"ב א') פשיטא מ"ד הואיל ואשה לאו בת חיובא וכו' ורש"י שם ד"ה קמ"ל וע' יבמות (ל"ג ב') זר ששימש וכו' טלטול בעלמא הוא וכו' וע' שעה"מ פ"ז מלולב בזה:

סימן שט

סעיף ד. שכח וכו'. ע' צו"ר על הירושלמי שבת סופ"ג העלה שם דבסיס למוקצה ל"ש היכי דמוקצה היא מחמת מיאוס כיון דהדבר אינו מיאוס והרי המוקצה ל"ה רק מחמת מיאוס ע"ש:

הג"ה שם. ואז וכו' דכיון שנעשה בסיס וכו'. ע' תוס' שבת (מ"ד ב') ד"ה אין וכו' מבואר שם דבסיס לד"א דהדין דאסור לטלטל הכלי ל"ה רק אם מונח על עיקר הכלי אבל אם מונח על צד הכלי שאין עיקר ל"ה בסיס לד"א שיהי' אסור לטלטל מחמת זה ע"ש וע"ע רש"י חולין (כ"ה רע"ב) ד"ה נראה מוכח משם דאם מונח המוקצה על כיסוי הכלי לא נעשה גוף הכלי בסיס לד"א ע"י הכיסוי דהכיסוי הוא כלי בפ"ע ואין לה שייכות להכלי ע"ש:

סימן שי

סעיף א. ש"ע. עץ שתולין בו דגים וכו' דקיי"ל במוקצה מחמת מיאוס כר"ש וכו'. ע' ר"ן פ"ג דביצה בהא דאמרי' שם דשפוד שצלה בו בשר דאסור לטלטלו כ' שם דאע"ג דקיי"ל כר"ש במוקצה מחמת מיאוס דמותר זה רק בדבר דמאוס רק לדידי' ולא לאחרינא אבל

היכי דלכ"ע מאוס ונצטרך לומר בטלה דעתו אצל כ"א אם ירצה לטלטלו בכה"ג גם לר"ש אסור ע"ש וצ"ע על מה שהשמיטו הפוסקים דברי הר"ן הנ"ל:
טו"ז סק"ג ד"ה חזר וכו' דאזמיל שמל בו בשבת אין לטלטלו אחר המילה וכו'. נ"ל קצת ראי' להטו"ז מתוס' שבת (ק"ל א') שהקשו יותר עדיף שיטלטל התינוק אצל הסכין דחנא"ע ותי' דאחר המילה התינוק חולה וצריך לאמו והוי ככפות ע"ש וקשה דמ"מ עדיפא לטלטל התינוק להפכין דהאיסור רק פעם אחת בחזרה אבל הסכין הרי מטלטלין שני פעמים מוקצה מחמת ח"כ להמילה וגם בחזרה ובע"כ כהטו"ז דגם הסכין א"י לטלטל רק פעם אחת להמילה ולא בחזרה וי"ל ודו"ק:
סעיף ח. אבל אם דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר וכו'. ע' ש"ס ביצה (כ"א ב') וברש"י שם מבואר דאפי' דבר האיסור אינו חשוב יותר רק הוא אסור בהנאה ג"כ בטל דבר המותר אצלו ואסור לטלטלו ע"ש:

סימן שיא

טו"ז ס"ק ב' ד"ה דטלטול וכו' נראה דאסור לדחוף ע"י קנה דבר שהוא מוקצה וכו'. ע' באה"ט סי' ש"ח סקל"ד ומש"ש בזה וע' ירושלמי עירובין (פ"א ה"ד) רב אזיל לחד אתר חמא חד מבוי שירותא בלחיא יהב לה בחיטרא ואפלה וע' בק"ע ופ"מ שם ומוכח מזה דלא כהטו"ז ומותר ע"י דבר אחר ליגע וצ"ע אבל בגוף הדבר י"ל דתלוי בפלוגתא דהר"י ור"ת ור"ן בע"ז פ"ה לענין י"נ דלשי' רש"י שם דמגע ע"י ד"א הוי מגע וא"כ בנ"ד אסור אבל הר"ן שם הביא מדברי ר"ת דשגע ע"י ד"א לא מקרי מגע רק כחו ע"ש וא"כ כחו במוקצה לא מצינו לאסור וז"ב:
סעיף ב. מת שהסריח בבית ונמצא מתבזה בין החיים וכו'. ואי שייך במת קטן מתבזה ע' או"ח לקמן סי' תקכ"ו מג"א סק"ד פליגי בזה הרש"ל וב"ח ומג"א ע"ש:
מג"א סקי"ג ד"ה לומר לעכו"ם וכו' דשבות דלית בי' מעשה הוא וכו'. והוא לשון המרדכי בעל דיעה זו ברמ"א וע' מחצה"ש ביאר דכיון דאין הישראל עושה בעצמו האיסור רק מצוה לעכו"ם הוי רק אמירה לעכו"ם הוי שבות דלי"ל מעשה ע"ש וע' בריי"ף פ' ראד"מ והובא בב"י יו"ד סי' רס"ו במה שחולק עם הבה"ג דס"ל בפי' דברי הש"ס עירובין ולא שאני לך בין שבות דאית בי' מעשה לשבות דלית בי' מעשה דהיינו אמירה לעכו"ם הוי שבות דלית בה מעשה והרי"ף וכל הפוסקים דתו ד' בה"ג דגם שבות דאמירה לעכו"ם והעכו"ם עושה עי"ז הוי ג"כ שבות דאית בה מעשה וכן נפסק שם בש"ע ע"ש והכא פסק הרמ"א בפשי' כמרדכי דהוא כדברי בה"ג דהוי שבות דלית בי' מעשה אבל באמת

לק"מ דהכא דהוא רק טלטול המת בעלמא גם הרי"ף ודעימי' יודו דאמירה לעכו"ם בזה הוי שבות דלית בי' מעשה ורק התם דיעשה העכו"ם מלאכה גמורה חולק הרי"ף הנ"ל אבל לפ"ז יקשה בקו' הר"ב שהביא המג"א דא"כ לישתרי לומר לעכו"ם לקבור מת בשבת ולהנ"ל הרי בכה"ג הוי שבות דאית בי' מעשה ומה מדמה לטלטול וי"ל עפ"ד הרשב"א שבת (ק"ו) דקבורת מת בשבת הוי מלשאצל"ג ע"ש והדברים עתיקין ושפיר הקשה ודו"ק:

טו"ז סק"ד ד"ה אבל וכו' וח"א תי' וכו'. ע' כפ"ת לסוכה (ל"ו ב') תי' כן ע"ש:

מג"א סקי"ד ד"ה ואסור לטלטל וכו' ומ"ש בש"ך יו"ד סי' שע"ב דהוי דרבנן לא דק וכו'. ע' פנ"י סוכה (כ' א') הוכיח באורך כשי' הש"ך דהמשכת הטומאה הוי רק מדרבנן ולא כהמג"א ע"ש:

סעיף ח. הלכך קש שע"ג המטה וכו' מנענעו בגופו וכו'. ע' ירושלמי שבת פ"כ ה"ה מבואר דרק מנענטו בגופו מותר אבל באצילי ידיו דרך שינוי אסור כמו כדרכו בידיו ע"ש וע' בא"א מהגה"ק מבוטשאטש ז"ל כ' מעצמו כן ולא הביא מזה ע"ש:

ש"ע שס. ואם הניח עליו מבעו"י כר או כסת וכו'. ע' ירושלמי שביעית (פ"ט ה"ז) ור"ש שם מוכח דלא בטל הקש להכר רק אם ישן עליו פ"א ע"ש:

סימן שיב

מג"א סק"ג ד"ה מותר וכו' מדסתם משמע דאפי' מונח על הארץ מותר ליטלו וכו'. כן מבואר באס"ז ב"ק (פ"א ב') בשם גאון ע"ש:

מנ"א סק"ה ד"ה מפני וכו' אבל בטוח"מ סי' רע"ד כ' ליטול ממנה צרור משמע מן השדה וכו'. פי' דמלת שדה הוי לשון נקיבה וע' סמ"ע וש"ך חו"מ סי' שט"ז סק"ה מחולקים בזה אי שדה הוי לשון זכר או לשון נקיבה וע' תוס' ב"ק (נ"ח ב') ד"ה שמין ובמהרמ"ל שם מבואר דשדה הוי לשון זכר ע"ש:

סימן שיג

סעיף ו. מטה של פרקים וכו' ואם תקע חייב חטאת וכו'. ע' תוס' סוטה (מ"א א') ד"ה כתב וכו' מבואר שם דע"י פרקים מותר להדקה ול"ה שום חיוב ע"ש וצ"ע מכאן ובדוחק י"ל דהתם מיירי דדרכה ברפוי ע"ש ודו"ק שם:

סימן שיד

מג"א סק"ג העושה נקב בקרקע הבית וכו' חייב משום בונה רשד"מ וכו'. ע' רש"י שבת וחי' הר"ן שבת על האלפסי רפ"ג גבי ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כ' שם דבמכוין לעשות חריץ חייב דהוי תולדה דחורש או בונה ע"ש והכונה דאם הוא בשדה הוי חורש ובבית הוי בונה שוב נזכרתי דכן מבואר בשבת (ע"ג ב') עי"ש וע' ר"ן לאלפסי שבת סופכ"ג דאם ל"ה הקרקע שוה וממחק אותה שיהא שוה חייב משום בונה כמו בהי' לה גבשושית ונטלה ע"ש וי"ל דרש"י שם חולק עליו בזה ע"ש ותבין וע"ע בחי' רש"ש ליומא (פ"ה ב') העלה דהא דחייב משום חורש או בונה זה רק אם הי' צרורות דקות דבטלי אגב ארעא אבל אם הי' אבנים גדולות מוטלים כמו בנפל החומה ונטל האבנים בשבת א"ת משום חורש או בונה ע"ש:

מג"א סק"ה ד"ה ודוקא וכו' אבל פס"ר במידי דרבנן ס"ל להת"ה דמותר וכו'. ע' ב"מ (ל' ע"א) הכניסה לרבקה ודשה כשירה בשביל שתניק ותידוש פסולה וכו' שא"ה דכתיב אשר לא עובד בה מ"מ א"ה אפי' רישא נמי וכו' והמפורשים תמהו דמאי לשון א"ה וגם מה דומה רישא דלא נתכוין רק להנקה לסיפא דמכוין גם לדישה ולשי' התה"ד שכ' המג"א י"ל דהרי באמת גם ברישא דלא נתכוין רק להנקה מ"מ כיון דהאם דשה בע"כ גם הולד דשה והוי פ"ר אבל הי' סבור דהוי רק דרבנן והוי פ"ר בדרבנן הי' ניחא אבל כשמתרץ שא"ה דא"ק אשר לא עובד בה מ"מ והוי מה"ת שפיר קשה א"ה רישא נמי דהרי הוי פ"ר בדאורייתא ויהי' ראי' להתה"ד אבל לפמ"ש הח"ס או"ח סי' ק"מ דבשאר איסורים לכ"ע מותר פ"ר בדרבנן א"כ גם המג"א מודה ולאו ראי' אבל בתוס' בכורות (כ"ד ב') ד"ה והיינו וכו' מבואר דפ"ר אסור בדרבנן ע"ש והתם לא מיירי באיסור שבת ע"ש וע' תוס' שבת (ק"י סוע"ב) בזה:

סימן שטו

סעיף א. אסור לעשות אוהל וכו' אפי' הוא עראי וכו'. ע' ירושלמי נזיר פ"ז ה"ג מחולקים חזקי' ור"י באוהל שהוא רק לנוי ולהגן אי הוי אוהל להביא הטומאה ע"ש אבל לענין שבת ל"ש מחלוקת הנ"ל דפשי' דהוי אוהל לענין שבת וז"פ:

הג"ה שם. וכן פרוכת לפני ארון הקודש וכו'. ע' שי"ק על הירושלמי פ"כ דשבת במה שהביא מדברי הירושלמי הנ"ל וחולק ע"ד הב"י האלו ע"ש:

סימן שטז

סעיף ב. הצד צבי ישן וכו' חייב וכו' ע' ירושלמי שבת פי"ד ה"א מבואר הטעם דישן חייב משום דצבי ישן רק בעין אחת והשני ניעור ע"ש (וע' מד"ר שה"ש בפסוק דומה דודי לצבי והובא בתוס' חולין (נ"ט) ג"כ כן) וא"כ בשאר בע"ח לשי' הירושלמי פטור אבל לטעם דש"ס דילן דעביד להשתמט חייב בכל בע"ח:

סימן שיז

סעיף א. הג"ה. ויש חולקים וס"ל וכו' ע' ירושלמי כלאים פ"ו
סוה"ג חילוק אחר בזה דצרור עולם צריך חיתוך (בסכין) וצרור לשעה א"צ חיתוך וע' בפ"מ וק"מ וכמרה"פ שם:

סימן שיח

סעיף א המבשל בשבת וכו'. ואי היפך בצנורא בקדירה שהי' עומד מכבר על הכירה והוא היפך בהצינורא לקרב הבישול אי הוי בזה מבשל בשבת ע' ריטב"א שבועות (י"ז) נסתפק בזה ומצאתי בחי' הגר"ע שהביאו כאן וע' תוס' מעילה (י' א') ד"ה הכל וע"ע תוס' ע"ז (ע"ב ב') ד"ה א"ל כה"ג ע"ש:
מג"א ס"ק ב' ד"ה למ"ש מיד וכו' אבל הכא הא בלא"ה צריך להמתין בכ"ש ולישראל ל"ח דאא"ח ולא לו וכו'. צ"ע דלפמ"ש בירושלמי יבמות סופ"ב דאדם מצוי לחטוא בשביל בנו וכו' וכן מבואר בסמ"ע חו"מ סי' רמ"ח ע"ש א"כ אכתי חיישי' בכה"ג ובאמת כי בש"ס בכורות (ל"ה א') מבואר להיפוך דאין אדם חוטא בשביל בנו ובתו אבל בשביל אשתו דהוי כגופו ל"ש לומר כן ע"ש א"כ אכתי חיישי' לאשתו שתעשה בשבילו וצ"ע:
מג"א סק"ג ד"ה ובשוגג וכו' עשה ע"פ הוראות חכם מיקרי שוגג וכו'. נ"ל דוקא ע"פ הוראות חכם הממונה להוראה אבל ע"פ הוראות חכם שאין ממונה להורות ל"ה שוגג וכן נראה מדברי הד"מ אה"ע רס"י י"ג ע"ש:
מג"א סק"ו ד"ה שמא ירבה. וזהו איסור דאורייתא כשמרבה בשבילו אפי' קודם שיתן הקדירה על האש וי"א דהוי רק דרבנן וכו'. ע' ריטב"א עירובין (ס"ח א') כ' די"א דאפי' למ"ד ריבוי בשיעורין הוי מה"ת זה רק במרבה חתיכות דהוי כל חד וחד דבר נפרד מחבירו אבל במים ל"ש מרבה בשבילו דהוי הכל גוף אחת אבל יש דוחין דאין חילוק ע"ש. והנה במ"ש הריטב"א בשם י"א דבמים הוי הכל א' ול"ש לומר מרבה בשבילו ע' תוס' עירובין (מ"ה ב') ד"ה ליקנו כתבו בהא דאין תחומין למעלה מי' דל"ש לומר

דהמים העליונים המונחים למעלה מהתחתונים דאין תחומין למעלה מי' כיון דמחוברים למים התחתונים והוי הכל כאחד ע"ש ומבואר סברא זו דהי"א בריטב"א הנ"ל. אבל הנה בירושלמי שבת פ"א ה"ה כתב דמשו"ה ל"א בחטין לרחיים וכן במים דאם התחיל מע"ש דיכול לגמור בשבת כמו בכל מלאכות דהדין דאם התחיל מע"ש יכול לגמור בשבת משום דבחטין ל"ה התחלה דכל חטה וחטה היא נפרד מחבירו וכן במים כל טפה וטפה נפרד זמ"ז ול"ה התחלה ע"ש. וא"כ מבואר ראי' להאוסרים גם במים בריבוי בשיעורין וע"ע ירושלמי שבת פ"ב ה"ד דלמסקנא שם תלי לה אי משקה טופח הוי חיבור אי לא דלמ"ד דהוי חיבור ל"ה נפרד זמ"ז משא"כ דמשקה טופח ל"ה חיבור הוי נפרדים ע"ש:

מג"א סק"ח ד"ה משום שגדל והולך וכו' ע' תוס' ב"ק (ס"ח) דמה שגדל בטל ברוב וכו'. ע' שטמ"ק מנחות (ס"ט ב') בשם תו"ח מבואר כן דלמה שגדל ברוב ל"ש דשיל"מ ל"ב ובטל בזה אע"ג דהוי דשיל"מ ע"ש:

מג"א סקל"א ד"ה דהמלח בטל בס' וכו' ש"ה דהוי זוז"ג דמסתמא נמלח מע"ש ואע"ג דדשיל"מ ל"ב וכו'. כונת המג"א למ"ש הב"י יו"ד רס"י רט"ז דבדשיל"מ ל"ב גם זוז"ג ע"ש ומשו"ה גם אחרי שכ' דהוי זוז"ג מ"מ הקשה דהוי דשיל"מ וגם הוי הכא מב"מ עפמ"ש תוס' ביצה (ל"ט רע"א) ד"ה משום ע"ש אבל מ"מ בגוף סברת הב"י יו"ד הנ"ל שכ' דבדשיל"מ גם זוז"ג ל"ב יש לדון הרבה עפמ"ש הר"ן פ"ג דע"ז דזוז"ג דמותר הוי מטעם ביטול ואע"ג דכל ביטול הוי ברוב מ"מ בגורם דהוי רק גורם והוי רק מדרבנן משרה נתבטל גם חד בחד ע"ש וא"כ הרי כתבו התוס' מנחות (ס"ז א') ד"ה ותרומתו דהיכי דקיל ובטל חד בחד אז נתבטל גם דבר שבמנין ע"ש. וא"כ הכא בזוז"ג דנתבטל גם חד בחד א"כ י"ל דגם דשיל"מ בטל וכמו דבר שבמנין אבל יש לחלק בין דבר שבמנין דהוי רק מדרבנן משו"ה בטל חד בחד בכה"ג ובין דשיל"מ דהוי מה"ת ע' יו"ד סי' ק"ב ואחרונים שם מזה: מג"א סקל"ב ד"ה אשור ליתן וכו' ואם עירה אז הקליפה אסורה דנתבשלה בשבת וכו'. ע' תו"ש ומחצה"ש פלפלו בזה וע' תוס' פסחים (ל"ז ב') ד"ה ותנא כתבו שם בתי' ר"י דקפסיק ותנא אע"ג דלית בי' אלא שיעור מצומצם וכו' דבין עילאה גבר או ת"ג א"א שלא יתבשל מעט וחסר לי' שיעורי' עכ"ל ומבואר כן:

סימן שיט

סעיף א. הבורר אוכל מתוך פסולת וכו'. ע' מג"א סי' ת"ק סקי"ב כ' דהיכי דל"ה פסולת מצ"ע רק מחמת איסורא דרביע עלה ל"ה פסולת ע"ש אבל תמוה לי דהרי ד"ז תלוי בפלוגתא בר"ן שבת ר"פ חביות בשם הקדמונים בהא דחולב עז לתוך הקדירה דכתבו

דל"ה בורר דכיון דרק איסורא רביע עלה אבל לשי' הסוברים שם דמ"מ אסור לחלוב מטעם בורר הרי בע"כ ס"ל דגם בכה"ג הוי פסולת וא"כ לדידן דקיי"ל כבה"ג ור"ת שם גם בכה"ג הוי פסולת מתוך אוכל ועתו"ס שבת (קמ"ד ב') ד"ה חולב וכו' וצ"ע על המג"א הנ"ל וע"ע כה"ג ריטב"א עירובין (ל"ז א') בהא דתורם מן הרע על היפה או להיפוך ופליגי שם בכה"ג מה נקרא יפה ורעה אי מה דבאמת היא יפה ורעה או מה דלדידי' עכשיו רעה או יפה ע"ש וע"ע מג"א סי' ת"ק סקי"ב הנ"ל בשם התה"ד דבורר ל"ש רק בדבר המעורב ולא בניקור בשר מחלב דהאי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי ע"ש:

מג"א סקי"ח ד"ה והמחבץ וכו' ואם גבנו ועשאו גבינה חייב משום בונה וכו'. ע' מג"א סי' ש"מ סקי"ז דלא מחייב משום בונה בזה רק אם מכוין ליפותו ולהשוותו עיי"ש:

מג"א סקי"ט ד"ה לפיכך וכו' ולמה כ' הרמב"ם משום בורר וכו'. ע' בס' יד שאול סי' רס"ה סק"י מ"ש בזה ליישב פ"ש:

סימן שכ

מג"א סק"ד ד"ה וי"א וכר וב"ח כ' דבמשקה הנבלע בבשר או בפת וכו' אבל למצוץ הענבים בפיו וכו'. נ"ל ראי' לסברא הזאת עפמ"ש תוס' חולין (קי"ז סוע"ב) דאין שם משקה על המשקה שבתוך הענבים עד שיצאו לחוץ ע"ש ובזה מבואר סברת רש"ל וב"ח בין משקה שנבלע בפת או ענבים שמעולם ל"ה משקה קודם שאכלן וז"ב:

סעיף יא. ש"ע. צריך ליזהר בחורף וכו' שלג או ברד ואם יטול יזהר שלא ידחוק בין ידיו וכו'. ע' ש"ג שעל הרי"ף סופכ"א דשבת כ' דלשי' רמב"ם ורש"י צריך ליזהר בכל נט"י בשבת שלא ידחוק הידים זב"ז כדי שיצאו המים ויטיפו משום דהוי סחיטה ע"ש ולמה כ' כאן הש"ע רק בשלג שלא ידחוק הידים וי"ל:

סימן שכא

סעיף טז. שחלים וכו' וכן שו שדכו מע"ש וכו' ושורה עליו ר"ר כיון שעבר עליהם לילה אחר שדכו אותם. כן מבואר בש"ס נדה (י"ז א') ותוס' ביצה (י"ד א') ד"ה א"ב וכו' ע"ש:

סימן שכב

סעיף ו. המחלק וכו' וי"א דעם בניו, וב"ב וכו' וע' טו"ז ס"ק ד' וי"א וכו' היא דעת הרמב"ם וכו' ונלע"ד וכו' אלא דהרמב"ם אזיל לשי' וכו'. לדעתי י"ל בדעת הרמב"ם באופן אחר דלכאורה לשי' הרמב"ם צ"ב בהא דאמרי' בש"ס על הא דאמרי' מותר להלות בניו וב"ב ברבית ולית הלכתא כותי' וק' מיו"ד סי' קע"ז סעי' ט"ו דמותר להוסיף על נדונית חתנים

וליתן לו יותר מהפסיקה דכיון דהכל משלו ונותן לו במתנה לי"ל בה ע"ש ופסקינן כן וא"כ מ"ש מהא דאמרי' דאסור להלות ברבית דלמא אתי למיסרך והרי הכל משלו ובמתנה נותן ובע"כ צריך לחלק דהתם בנדונית חתנים דאין לוה מחתנו כלל רק הנדוניא היא משלו וצ"ע

מעולם ברשות חתנו משו"ה מותר אבל בלוה מהם אסור דלמא אתי למיסרך ואע"ו דהכל משלו אסור וז"ב ומשו"ה הכא בנ"ד במטיל גורל על המנות דלא לוה מהם מותר אפי' לדידן והוי כהא דנדונית חתנים ומשו"ה פוסק כן הרמב"ם וז"נ:

סימן שכג

סעיף ז. ש"ע. מותר לטבול וכו' וי"א וי"ש וכו'. ע' ירושלמי שבת פ"ב ה"ג מבואר דכמו דאסור לטבול כלי מטומאתו בשבת משום דהוי מתקן כ"כ אסור לקלקל כלי טמאה בנקב כזה שמטהר בזה מטומאתו דזה הוי תיקון כמו טהרה במקוה (ויהיה חידוש דין דקלקול יהי' חייב משום מתקן) ע"ש ויהי' חידוש דין לכאן דבלוקח כלי של עכו"ם אסור בשבת בכה"ג ג"כ לבטלו מתורת כלי דהוי מתקן גמור כמו טבילה וז"ב:

מג"א סקי"ד ד"ה מותר וכו' אסור לבטל איסור בשבת וכו'. ואם אין מבטל האיסור לאכילה רק להתיר הטלטול מותר בשבח לבטלו וע' מג"א סי' של"ה סק"ד ובמחה"ש שם בשם הח"מ בזה:

שם. נ"ל דיבש ביבש וכו' דאינו אלא חומרא בעלמא ל"ה מתקן וכו'. ע' מג"א סי' שי"ז סק"כ דאם ל"ה רק משום מנהג ל"ה מתקן ע"ש:

סימן שכה

מג"א סק"י וי"מ דס"ל, וכו' והאוסרים ס"ל דדוקא גבי מוקצה אמרי' כן וכו' משא"כ גבי נולד וכו'. ע' לקמן סי' תק"ה מג"א סק"ג מחולקים בזה הלבוש והמג"א אי בגמרו ביד"א אי שייך נולד ע"ש ולא הביא כי הוא מחלוקת הקדמונים לפי' המג"א וצ"ע:

סעיף ח. דבר שא"ב וכו' אלא שהביא מחוץ לתחום וכו' וכ"ז אם הובא מחוץ לתחום ע"י עכו"ם אבל אם ישראל עבר והביאו מחוץ לתחום עבור ישראל זה אסור גם לישראל אחר שלא הובא בשבילו ע' תוס' עירובין (מ"א סוע"ב) ד"ה במזיד ע"ש:

ש"ע שם. ולאחרים מותר, בו ביום וכו'. ע' תוס' עירובין (מ"ב רע"א) מוכח לתי' קמא דאם העיר מוקפת חומה או צוה"פ דיכול לטלטל בכל העיר אז אסורים הפירות גם לאחרים משום גזירה ע"ש ולתי' בתרא שם דהא דמותר לאכלו למי שלא הובא בשבילו זה רק

אם החפץ הוא של הנכרי אבל אם החפץ הוא של ישראל וקנה שביתה אצלו והנכרי הביא אותו חוץ לתחום אז אסי' לכל ישראל לאכלו ע"ש. וא"כ לכאור' אם הפירות קנו שביתה אצל הישראל והביאם הנכרי לישראל אחר לחוץ לתחום לעיר שמוקפת חומה אי יש לה צוה"פ אסור לכל ישראל לב' התירוצים ע"ש אבל בגוף ד' התוס' יש עוד לדון ולדחות כל הנ"ל ע"ש ותבין:

מג"א ס"ק ט"ז ד"ה אפי' וכו' ואם הביאו לשנים אסורים להחליף וכו'. ע' ב"מ (צ' ב') הני תרי חסידי מתלפי אהדדי וע' תוס' שם וי"ל:

סעיף י. ש"ע. הג"ה. ויש מקילין ואומרים דאף אם הובא דרך רה"ר וכו' הואיל ואפשר לו לילך שם ולשתות (טור בשם ר"ת) וכו'. ע' ר"ן סוכה (ל"ו ב') מבואר דגם בנתעבד מלאכה דאורייתא כגון בליקט משבת ממחובר מ"מ אם מה שרוצה להנוח בי' עכשיו הי' יכול להיות גם במחובר כגון שרוצה להריח בו שרי לשי' ר"ח ומותר להנות גם בתלוש ומ"מ אם הובא אח"כ דבר הזה לחוץ לתחום דינו עכשיו כמו נתעבד בי' מלאכה דאורייתא ואסור אפי' למי שלא הובא בשבילו ול"א כיון דמלאכה בעצמו הי' מותר לשי' ר"ת להנות בו לא יהא רק משום דהובא מחוץ לתחום ולא יהי' אסור רק למי שהובא בשבילו רק אסור לכל כמו בנתעבד בי' מלאכה דאורייתא ט' בר"ן שם ותבין:

סעיף יג. אם ליקט עכו"ם וכו' א"צ למחות בו לפי שעה ואם רגיל בכך צריך למחות וכו'. ובב' פעמים מקרי רגיל ע' ירו' ור"ן נדרים (מ"ו א') בזה ויובן בזה ד' הש"ס יומא (ל"ח סוע"ב) רגלי חסידיו ישמור וע' רש"י שם ותבין:

סימן שכח

מג"א סק"א ד"ה והשואל וכו' והנשאל הר"ז מגונה שהי"ל לדרוש ברבים שהוא מותר וכו'. והרב שדורש בעיר הדינים וכיו"ב שידעו מה לעשות נקרא צדיק יסוד עולם ע' ש"ס גיטין (ס"א א') וברש"י שם:

סעיף ג. כל מכה של חלל וכו'. ע' מד"ר ר"פ האזינו מוכת דמי שי"ל מיחוש באזנו וצריך לעשות לו איינשפריצונגען מקרי חולי שיב"ס ומחללין שבת ע"ז ע"ש. וע' חי' רש"ש יומא (פ"ה א') האריך להוכיח דאע"ג דרק לחולי שיב"ס מחללין שבת מ"מ אם כבר חילל שבת על החולה שהי' בו סכ"נ מותר לחלל עליו עוד אפי' בדבר שא"ב סכ"נ וכהא דמנחות (ע"ב) שא"ה שכבר דחתה שחיטה את השבת וכן אם סופו שיתחלל עליו השבת בדבר שי"ב סכ"נ מותר לחלל עליו כעת אפי' דכעת א"ב סכ"נ וכן אם בשבת הבאה נצטרך לחלל עליו השבת בדבר שי"ב סכנה גם בשבת זה מותר לחלל עליו אפי' אם א"ב

עוד סכ"נ ע"ש באורך וע' ש"ס סוכה (מ"ג ב') לא מוכתא מלתא אמרי לולב הוא דקדחי וכו' וברש"י שם ד"ה לאו מוכחא מלתא וכו' ראי' לדבריו ע"ש. ונ"ל דחולה שהי' בו סכ"נ ובאותו יום הוטב לו והרופאים אומרים שנחלץ מהסכנה מ"מ מותר לחלל שבת עליו וראי' מתוס' חולין (ט"ו ב') ד"ה שכתבו שם דרגילות הוא שיחזור אותו היום לחליו ע"ש וע' ב"י יו"ד סי' רס"ב בשם מהרי"ק דתינוק שהי' חולה והזיע בסכ"נ ונתרפא ואח"כ באיזה ימים הזיע עוד הפעם אבל לא בסכ"נ ממתינין לו ז' ימים מחולי הב' משום דלא נחלץ עדיין מתולי הראשון ע"ש:

סעיף יב. הג"ה. וי"א וכו' ע"י שינוי עושה ע"י שינוי וכו'. ע' תוס' שבת (קל"ג ב') ד"ה לועס וכו' מבואר כשי' י"א הללו ע"ש אבל מ"מ הרי התם ביולדת מיירי ואינו ראי' מזה לשאר חולי שיב"ס וכמ"ש לקמן המג"א סי' ש"ל בשם הה"מ דא' מאלף מתים אבל ע' ירושלמי עירובין פ"י ה"ב בתינוק של סכנה מותיב לי' חברי' אם בתינוק של סכנה יביאו ביד א"ל ביכול להביאו דרך היתר וכו' ע"ש וע' ק"ע ופ"מ שם ומבואר כדעת הי"א כאן עיי"ש ותבין:

סעיף יג. כל הזריז וכו' בדבר שיבסכ"נ וכו'. וע' ש"ס יומא (פ"ד ב') ורש"י שם דאם ננעל הדלת בפני התינוק ויש חשש שמא יבעת התינוק ויסתכן מותר לשבור הדלת בשבת מחמת זה ע"ש:

סעיף יט. חולה שאב"ס מותר בבש"ע. ע' תשו' הרשב"א שבב"י יו"ד סי' קכ"ג דכל איד"ר אסור לחושאבסכ"נ רק בש"ע מותר משום דכל איסור בש"ע היא משום חתנות ותלוי גם בדעת אחרת ומשו"ה התירו בו ע"ש וא"כ נראה דגם פת עכו"ם מותר לחולי שאב"ס וע' מג"א לעיל סק"ט ונת"ח שם בענין סתם יינם אי מותר לחולי שאב"ס ע"ש. להנ"ל יש לצדד דכיון דהאיסור הוא משום חתנות ותלוי גם בד"א כמו בש"ע וצ"ע וע' תוס' גיטין (ת' ב') ד"ה אע"ג חקרו אי בחשאב"ס דנעשה ע"י עכו"ם אי ג"כ אסור להרבות או דבכה"ג מותר להרבות ע"ש:

סעיף כ. אין נותנין יין לתוך העין וכו' ואם אינו פותח מותר וכו'. ט' חי' אנ"ש שעל גליון תר"י סופ"ו דברכות דהיכי דודאי לרפואה עביד גם בלא עמוץ ופתח אסור ע"ש:

מג"א סקל"ג ד"ה ה"ז מותר דמלשאצל"ג דרבנן ובמקום

צערא ל"ג וכו'. וי"ל דאפי' א"ל צער רק הוא בוש לילך כזה בשוק ג"כ מותר דכיון דמשום צערא מותר ובושה אין לך צער גדול מזה וכמ"ש תוס' שבת (נ' א') ד"ה בשביל ע"ש וי"ל דתלוי בפלוגתא דר"י ור"ה בסוטה (ח' ב') ע"ש ותבין:

סימן של

סעיף א. יולדת היא כחולה שיב"ס וכו' ע' ש"ס ב"ק (מ"ט א') כאן במבכרת כאן באינה מבכרת וכו' וע' רש"י שם דבמבכרת היא יותר בסכנה מאם אינה מבכרת ע"ש ויש לדון בזה לדין דכאן:
מחה"ש סק"י ד"ה היושבת וכו' ומשמע לי' לרמ"א דמדכ' רש"י זימנין דמקרי משמע דע"פ רוב א"כ וכו'. ע' לשון רש"י גיטין (כ"ט א') ד"ה דכ"ע וכו' ע"ש וע"ע טו"ז יו"ד סי' רנ"א סק"א בזה מהש"ס כתובות (פ"ה) עיי"ש:

סימן שלא

סעיף א. עושין כל צרכי מילה בשבת וכו'. ומצוה לעשותה בפרהסיא דמצוה כזאת דדוחה שבת מצוה לעשותה בפרהסיא משום חיבוב מצוה ע' שבת (ק"ל א') וברש"י שם: ש"ע שם. ומוצצין ונותנין עליו כמון. ע' תפ"י על המשניות פי"ט דשבת מי"ג דבשבת לא ימצוץ בכח גדול כמו בחול ע"ש:

סימן שלד

סעיף ב. יש מתירים לטלטל וכו'. ע' ש"ס חולין (מ"ט ב') איסור דאורייתא ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל וכו' ע"ש וע' ד"מ יו"ד סי' קכ"ג סק"ב בשם מהרמ"פ דקדק מזה דאיד"ר נוכל להתיר משום פסידא ע"ש וזה י"ל טעם המתירים כאן לטלטל איסור מוקצה משום פסידא דהוי רק איד"ר וטעם האוסרים י"ל דסברי כשי' הראב"ד הובא בב"י רס"י ש"ח דמוקצה משום לתא דהוצאה נאסר והו"ל עיקר בדאורייתא ובכה"ג לא הותר משום פסידא והיש מתירים ס"ל כשי' הרמב"ם הנ"ל (ובמק"א כתבתי דבזה פליגי בש"ס ביצה (י"ב) רבה ור"י ע"ש) ומשו"ה מתירים ודו"ק: טו"ז ס"ק ט"ז ד"ה ואף וכו'. ואפי' בלא"ה אסור להשים תוך אה"ק וכו'. נ"ל קצת ראי' להטו"ז מרש"י ברכות (כ"ג ב') ד"ה צורר אדם תפיליו ומעותיו באפרקסותו וכו' וכ' רש"י שם לא עם המעות ממש רק שני קשרים זה אצל זה ע"ש ובע"כ התם דאסור הוא משום טעם הטו"ז כאן דהרי אזלי' התם דהזמנה לאו מלתא הוא ע"ש ותבין:

סימן שלו

מג"א סק"א ד"ה בין וכו' אבל דעת הרמב"ם דביבש שייך תלישה וכו' ע' מחצה"ש במה שהביא מתוס' שבת (ק"נ) ע"ש וע' רש"י תענית (י"ט ב') ד"ה. ונראה דתלוי בב' לישני

שם ע"ש וע' ירושלמי ביכורים (פ"א ה"ו) אר"כ לחה אפי' יבשה וכו' ע"ש וע"ע במשנה כלאים פ"ז דביבשה התבואה הוא מחובר רק מדרבנן ע"ש:

מג"א סק"ב ד"ה אסור וכו'. והרא"ש פ"ה דשבת כ' דאם נטלו לא מקרי משתמש במחובר וכו'. ונראה דגם דעת רש"י פסחים (נ"ו ב') כן ויתיישב בזה קו' תוס' פסחים שם ד"ה מחלוקת ע"ש ותבין אבל בש"ס עירובין (ל"ב ב') וריטב"א שם מבואר דגם בנוטל מהאילן הוי משתמש במחובר ע"ש וסברת הרא"ש הנ"ל י"ל עפמ"ש תוס' מעילה (י"ד א') דבנטל קן של האשירה אם הקן אינו מעצי האשירה ל"ח שמא בעת שנוטל הקן יטול גם מגוף האשירה כיון שהקן הוא מעץ אחר ואיכא היכרא אבל אם הקן הוא מגוף האשירה חיישי' שמא יטול גם מגוף האשירה ע"ש וה"נ אי צריך לעלות על גוף האילן וליטול דבר המונח על הגוף האילן אסור דהעלי' הוא מן האיסור אבל אם האילן נמוך ל"ח שמא בעת נטילתו יתלוש מגוף האילן כיון דד"א הוא ומשו"ה ס"ל בנוטל דבר מהאילן וא"צ לעלות ל"ח שמא עי"ז יתלוש מגוף האילן וז"נ:

מג"א סק"ה ד"ה שמשקין אותם וכו' והמשקה מים לזרעים חייב משום חורש ומשום זורע הג"מ וכו'. ע' ירושלמי שבת (פ"ז ה"ב) מבואר דהמשקה מים א"ח רק משום זורע ע"ש אבל י"ל דהג"מ ס"ל כאביי במ"ק והירושלמי פוסק כר"י וע' מג"א להג' ר"מ בנעט בזה:

סעיף ד. ש"ע. יש ליזהר מלהשליך זרעים במקום ירידת גשמים שסופם להצמיח וכו'.

ע' תוס' ב"מ (ל' א') ד"ה בתורי מבואר דאם הזרעים אין עמוק ג"ט אין מצמיח ע"ש וא"כ גם הכא מירי בע"כ בכה"ג דעמוק ג"ט והלשון אין משמע כן וי"ל וע' ש"ס סנהדרין (ס"ט א') דאם התבואה עדיין לא נגמר שליש אינה מצמחת ע"ש וכ"ה בתוס' ר"ה (י"ג) בשם ירושלמי שם וא"כ אין ליזהר בכה"ג וע' סוכה (ל"ו סוע"א) דבפירות מצמיחות אע"ג דלא נגמר שליש בישולו ע"ש וא"כ ל"ש מ"ש רק בזרעים של תבואה: סעיף ז. אסור לתלוש אפי' מעציץ שא"נ וכו'. אבל אינו חייב חטאת רק מעציץ נקוב. וע' ירושלמי ערלה פ"א ה"א דבאילן אפי' אינו נקוב הוי כנקוב ורק בזרעים החילוק בין נקוב לאינו נקוב ע"ש אבל מסתימת הש"ס בבלי ל"נ כן וע' ב"ב (צ"ט ב') מוכח להיפוך דזרעים טפי מחלחלי מאילני ע"ש ותבין וע' גיטין (ז' ב') מחולקים רש"י ור"ת אי בחרס הוי יותר כנקוב מבעץ ושי' רש"י שם דבתרס אפי' אינו נקוב הוי כנקוב ע"ש ומצאתי ראי' לזה מתוספתא מכשירין הובא בר"ש שם פ"ג מ"ב ע"ש:

סעיף ח. עציץ אפי' א"נ יש ליזהר מליטלו מע"ג קרקע ולהניחו ע"ג יתידות וכו'. ע' ירושלמי פ"ז דשבת ה"ב ומרה"פ שם דה"ה דאסור ליטלו מע"ג קרקע ולהניחו עג"ק אחר ע"ש וע' ר"ן בחי' לגיטין (פ"ב) ודף כ"ב בזה:

הג"ה שם. יחור של אילן שנפשח מע"ש מן האילן ובו פירות וכו'. וזה רק אם נפשת לגמרי מן האילן אבל אם מחובר עוד קצת להאילן אפי' רק ע"י הקליפה ואע"ג דשוב אינו יונק מן האילן מ"מ כיון דלא נפסק לגמרי הוי עוד מחובר וראי' לזה נ"ל מתוס' סוכה (י"א ב') ד"ה ע"ש:

הג"ה הנ"ל. מותר לתלוש ממנו הפירות בשבת וכו'. ע' תוספתא פ"ד דביצה והובא בב"י או"ח סוס"י תקי"ח סוכי תאנים ובהם תאנים מכבדות תמרה ובהם תמרה הכניסם לעצים אין אוכל מהם ביו"ט למאכל בהמה אוכל מהם ביו"ט ע"ש וא"כ דין דהכא דלא חילק הרמ"א בשם ר"י צ"ע וי"ל: טו"ז סק"י ד"ה מותר וכו' ועוד יש ליזהר שלא יתלוש מן עור שלו בידו או במקומות אחרים דהוי כמחובר לקרקע וכו'. נודע ד"ז מפלוגתת רש"י ותוס' קידושין (ח' א') וע' ש"ך חו"מ סי' צ"ה סקי"ז מה שהאריך בזה לחזק שי' רש"י דכל אדם אפי' ב"ח הוקש לקרקעות ול"ד עבדים ע"ש אבל לא הביאו מירושלמי שבת (פ"ו ה"ז) דפליגי ר' ינאי וחברוהי אי אדם הוי כקרקע וחברוהי ס"ל דאדם ל"ה כקרקע ע"ש והוא כשי' תוס' הנ"ל וע' חי' רש"ש עירובין (ק"ב ב') העלה דגוזז ל"ש רק בצמר או בשער ולא בבשר ע"ש ולא הביא מהטו"ז כאן דמבואר להיפוך:

סעיף יג. הג"ה. ומותר ליגע באילן וכו'. ואפי' להשתמש באילן מותר אם אין מנענע את הענפים ע' תוי"ש שבת (נ"ג א') ד"ה תולין וכו' ע"ש

סימן שלז

סעיף א. דבר שאמרת מותר וכו ע' ירושלמי דמאי (פ"א ה"ט) מבואר דכלי שרגליו משוקעות בטיט מותר ליטלו בשבת ואע"ג שנתהוה גומא דהטיט מתדבק בהכלי וכן מותר להחזירו לשם ע"ש:

סעיף ג. אין סכין את הקרקע וכו'. ע' ירושלמי ביצה

(פ"א ה"ג) דאסור להשתמש בגומא בקרקע שמא ישכח וישוה את הגומא ע"ש:

סימן שלט

סעיף ד. אין דנין וכו'. נ"ל דזה רק בדבר שי"ב טו"ת לתובע ונתבע אבל אם אין בו טענות כלל לא מקרי דין כלל ול"ש בזה שמא יכתוב הטענות כמ"ש במג"א כאן ומותר בכה"ג לומר להמחזיק שיחזיק בתפיסתו אבל אם הי' הענין בכה"ג דהי' מהני תפיסה והוא התפיס בחול יותר מהמגיע לו אם מותר לומר להתופס שיחזיר המותר מה שאין לו טענה עליו או די"ל דבזה הוי דין לענין מה שתפוס דהוי שלו ע"י התפיסה וזה הוי דין

גמור או י"ל דכיון דאין אומר כלום על מה שמוחק בו רק על מה שתפוס יותר מותר וזה י"ל דתלוי בפלוגתא דר"ח ורא"ש ב"ק סופ"ק לענין תפיסה בקנס ע"ש וע' ש"ס ב"ב (צ"ד רע"ב) ורשב"ם שם ד"ה משום וכו' כ' דמאחר שמתחיל למעט ומניח קצתן מחזי כאלו מטיל המותר בידים וזורען במתכוין וכו' ע"ש ונראה דהוא כסברת ר"ת הנ"ל אבל הרי התם הוא רק אליבא דר' יוסי ות"ק פליג שם וא"כ לדידי' ל"ה דין וצ"ע:

שם. ולא מקדישין וכו'. ע' ש"ס שבת (קמ"ח ב') דהקדש עילוי דרבנן מותר להקדיש בשבת וכו' ע"ש ומזה נראה דאם נולד לו בכור בשבת דמצוה להקדישו כמבואר ביו"ד סי' ש"ה סעי' א' מותר להקדישו בשבת וע' תוס' בכורות (נ"ח) גבי מעשר כה"ג ע"ש ושמעתי דבספר חרדים אוסר להקדישו בשבת וצ"ע:

ואם יכול להקדיש מע"ש שיחול ההקדש בשבת ע' ירושלמי דמאי פ"ז ה"ד פליגי בזה וע' ריטב"א יבמות (צ"ג) ואם יכול לפדות הקדש מע"ש שיחול הפדי' בשבת ובע"ש יהי' עוד קודש ע' עירובין (ל"ו א') היום קודש ולמחר חול וברש"י שם ומבואר שם דמותר ע"ש וע' ספר או"ח החדש חקר כה"ג לענין קידושין שיובטלו בשבת אי מותר וראייתו הוא רק לר"א אבל לר"י הוי כאשתו לכ"ד וכיבמות (ק"ח) וא"כ הוי כמו גירושין. ויש להעיר מיומא (י"ג ב') לחדא מגרש ע"מ שתמותי חבירתך ולחדא ע"מ שאכנס לביהכ"נ ביוה"כ (וכמ"ש רש"י שם) ואם יראה שתמות עייל לביהכנ"ס ע"ש אבל למ"ש תוס' שם דמשום דאין שבות במקדש התירו שם גם מכאן אין ראי' ע"ש ותבין וע' תוס' סוכה (מ"ג סוע"ב) ד"ה והביאו מוכח דמותר ליתן לחבירו מתנה מע"ש וחבירו יזכה בו בשבת ע"ש אבל לפמ"ש מג"א סי' ש"ו סקט"ו דלצורך מצוה מותר ליתן בשבת אין ראי' ויש לחקור אם מותר להלות לחבירו מעות על משכון בתנאי שאם לא יתן לו חזרה המעות עד זמן פלוני יהי' קנוי להמלוה המשכון והזמן המוגבל כלה בשבת אי הוי זאת כקונה בשבת או נימא דהוי למפרע שלו מעת שנתן לו המעות. והדבר מבואר בש"ע לקמן בסי' תקל"ט סעי' ז' דאסור בכה"ג והי"ח שם הוא רק דכ"א יעשה כן אבל הכא מדינא אסור ע"ש ותבין וע' ש"ס תמורה (כ"ט ב') כגון דיהבה מעיקרא כגון דשויא אפותיקא ואמר לה אם עד יום פלוני יהיבנא לך זוזא מוטב ואם לאו טלה באתננך וברש"י שם כ' הלכך כי מטא זמנא ולא יהיב לה זוזי איגל"מ דדידה הוי וכו' ע"ש ומבואר להיפוך דהקנין הוי למפרע מעת ההלואה וע' רמ"א חו"מ סוס"י רי"א בשם הראב"ד כה"ג אבל התם הרי מיירי דעשה לו שט"מ עכשיו ורק השליש לו בתנאי ואם לא קיים התנאי הוי ממילא שלו מכח השט"מ וצ"ע לדינא:

ש"ע שם. ולא מפרישין תו"מ וכו'. ע' רז"ה ורמב"ן סופ"ק דביצה מחולקים אי מותר להפריש תו"מ בשבת בשבלין דהרי בשבלין עדיין לא נתחייב בתו"מ ע"ש ויהי' נ"מ אם מותר להפריש חלה קודם גלגול העיסה ויהי' תלוי בפלוגתא דרז"ה ורמב"ן הנ"ל וע' רש"ש יומא (פ"ה) הוכיח דאע"ג דבנגמר הלישה ביו"ט מותר להפריש חלה ביו"ט אבל בשבת אסור גם בכה"ג ול"ה בזה שבת כיו"ט ע"ש:

מג"א סוס"ק י"א ד"ה האלמנה וכו' שאפי' היו הנשואין ביום ה' אסור לו לבא עלי' בשבת וכו'. ע' שו"ת מו"ר מהרש"ם ז"ל ח"ג סי' של"ג העלה בגרושה כה"ג להקל לטבול טבילה ראשונה בעש"ק בלילה ע"ש:

סימן שמ

כמה דברים וכו' כעין תולדות מאבות וכו'. לענין שבת דקיי"ל מלאכת מחשבת אסרה תורה ואי לא נעשה כמו שהי' מחשבתו ל"ה רק מדרבנן ויש לספק אי מתכוין לעשות שתי מלאכות מקודם האחת ואח"כ השני' ולבסוף נעשו שניהם בב"א אי הוי בכה"ג אתעבידא מחשבתו ע' ש"ס כריתות (כ' א') רבא אמר לקדם א"ב וכו' פשי' ס"ד לא אתעבידא מחשבתו דהא להדליק מעיקרא בעי ולבסוף לכבות וכי עביד מעשה כיבה ולבסוף הדליק ואימא פטור קמ"ל נהי דאקדומי נמי לא מקדים מ"מ אחורי נמי לא מאחר ע"ש ומבואר דבכה"ג הוי מלאכת מחשבת והוי מה"ת וע' ירושלמי תרומות (פ"ג ה"ג) לענין הא דאסור להקדים מעשר לתרומה משום מלאתך ודמעך לא תאחר פליגי בזה שם תנאי אי עשה ביחד התרומה ומעשר אי חייב משום לא תאחר דהרי לא הקדים ג"כ ע"ש וע"ע יומא (נ"ז א') נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן וברש"י שם ודו"ק:

סימן שמב

סעיף א. מתירין נדרים בשבת אם הם לצורך השבת וכו'. ע' מהרש"א עירובין (ל' ב') ודו"ק:

מג"א סק"א ד"ה צ"ע אם במ"ש ביהש"מ נמי ל"ג וכו'. ע' פיהמ"ש להר"מ דמאי פ"ד מ"א וע' תור"ע שם ואי נאמר דביהש"מ של מוצ"ש אסור לעשר ול"ה כמו ביהש"מ דע"ש מיושבים ד' הר"מ שם ע"ש ותבין:

ואם שני שבותין ג"כ ל"ג ביהש"מ נודע מדברי האהע"ז עירובין פ"ג דאסור גם בביהש"מ ומיישב בזה דברי רש"י שם אבל ברש"י עירובין (ל"ב ב') מבואר דגם ב' שבותין מותר

ביהש"מ ע"ש וע' חי' רש"ש עירובין (ל"ו) מחלק דאם הב' שבותין הם בב"א אסור אבל אם הם בזאח"ז ולא יעבור עליהם בב"א מותר ע"ש וע' עירובין (צ"ח א') בהא דאין לך שבות שעומר בפני כ"ק ג"כ דאין חילוק בין שבות א' לב' שבותים ע"ש וע' תוס' עירובין (ל"ד ב') דאפי' שבות א' דל"ג ביהש"מ מ"מ אם היא שבות חמור כגון לטלטל פחות פחות מד"א שנוכל לבא מזה לאיד"א או היכי דהחשש שמא יקטום אסור אפי' בביהש"מ ודלא כרש"י ע"ש:

סימן שמג

מג"א סק"א ד"ה אביו וכו' אבל אמו אינה מצווה וכו'. ע' רש"י חגיגה א' במשנה שם ד"ה מבואר דגם אם מצווה על חינוך ע"ש ומצאתי במו"מ לנזיר (כ"ט א') האריך לדחות ד' המג"א האלו והביא ג"כ מרש"י הנ"ל: מג"א סק"ב ד"ה מאיסור וכו' וצ"ע דבלא"ה מותר דטומאה בלועה אינה מטמאה וכו'. ע' אב"מ סי' פ"ב תי' עפ"ד הש"ס יבמות (ע"ח) דבחי ל"ה טומאה בלועה דהכי רבותייהו רק אחר שמת העובר במעי' הוי בלועה ע"ש: הג"ה שם. מ"מ טוב לו שיקבל ע"ע איזה דבר לתשובה וכו'. ע' תוי"ט תרומות פ"ז מ"ג מ"ש בזה וע' תוס' קידושין (י' א') ד"ה ומקבל וכו' ולדברי מהרא"י ורמ"א כאן עולים דברי תוס' שם כהוגן ע"ש ותבין:

סימן שמה

סעיף ב. איזה רה"י מקום המוקף מחיצות גבוהים י"ט וכו'. וע' ש"ס שבת (צ"ט א') דבור וחוליא שסביביו מצטרפין לי"ט והוי ע"ג החוליא ובתוך הבור רה"י וע' תוס' עירובין (ע"ח א') ד"ה אלא כתבו דאם מניח דף על החוליא ל"ה ע"ג הדף רה"י דמכוסות המחיצות ע"י הדף ואינו גבוה י"ט וע' מהרש"א שם בזה ובהא דאמרי' לעיל דהחוליא מצטרף עם הבור לי"ט ל"ד שיהי' החוליא סמוך להבור רק אפי' אם
היא רחוקה מהחפירה של הבור מ"מ אם יש בין שניהם י"ט הוי רה"י ע' ר"ן פ"ק דסוכה בזה:
מג"א סק"א ד"ה מחיצות וכו' ואם עושה ד' דיומדין וכו' כמו פסי ביראות הוי רה"י וכו'. ע' ירושלמי עירובין פ"ב ה"א דגם בזה"ז מותר בפסי ביראות בא"י ע"ש וע' הג"א רפ"ב דעירובין דגם להולכי ללמוד תורה מותר בפסי ביראות ע"ש והיא חידוש דין ול"נ כן מכל הפוסקים וע' תוס' דרע"ק פ"ב מעירובין מ"ד ג"כ דגם בזה"ז מותר וע' תוס' סוכה (ד'

סוע"ב) ד"ה דיומדי מוכח דהא דצריך הדיומד טפח היא רק מדרבנן ומה"ת סגי במשהו ע"ש וע' פנ"י שם בזה:
מג"א שם עמוד גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד' ל"ה תחתיו רה"י אלא ע"ג וכו'. ואפי' אין בהעמוד גופי' למעלה רחב ד' רק שמונח שם ברוחב דבר שמצטרף עמו לרוחב ד' הוי רה"י למעלה ואם מונח שם בשוה להעמוד סל וחפץ מונח בשולי הסל ובשולי הסל א"ב ד"ט אם הוא פחות מג"ט לגובה העמוד הוי ג"כ כרה"י אבל אם הוא למטה מג' מגובה העמוד תליא בדין חורי רה"י אי נימא בכה"ג חוקקין להשלים ע' כ"ז תוס' עירובין (ל"ג ב') ד"ה ורבי וכו' ע"ש:
מג"א סק"ב ד"ה חורים. ואפי' הם למטה מי' וכו'. ע' נת"ח הקשה על המג"א מתוס' עירובין (צ"ח) ד"ה ומשתמש וכו' דמבואר להיפוך ע"ש אבל לפמ"ש האהעו"ז לקמן סי' שנ"ג דאף אם נימא דחורי רה"י למטה מי' הוי רה"י זה רק לענין דחייב הזורק מרה"ר לתוכו כמו בזורק מרה"ר לרה"י אבל לטלטל בתוכן אסור אליבא דכ"ע דהרי נפרץ במלואו לרה"ר ע"ש א"כ מיושב קו' הנת"ח מתוס' עירובין הנ"ל דלהשתמש באמת רק עד י"ט התחתונים מותר אבל באמת המג"א סי' שנ"ג אינו סובר כן רק ס"ל דמותר גם להשתמש שם ועליו ק' כנ"ל ובגוף הפלוגתא דמג"א ועי"ש בדין חורי רה"י למטה מי' אי הוי כרה"י יש להביא מהש"ס שבת (צ"ט ב') בע"מ ר"מ מרבא עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' וזרק ונח ע"ג מהו וכו' א"ד כיון דממקום פטור קאתיא לא וכו' מחט נמי א"א דלא מדליא פורתא דאית לי' מורשא וכו' וברש"י שם ד"ה דאית לה כ' דאית לה לסלע מורשא נמוך מי' וכיון דכולה גבוה י' בר מההוא מורשא ואיהו ל"ה מקום חשוב הוי לי' חורי רה"י ע"ש והרי בע"כ מוכח מהש"ס דגם למטה מי' הוי חורי רה"י כרה"י וכהמג"א והוא ראי' ברורה וע' לקמן סי' שנ"א במג"א סק"ה ובהגהות יא"פ שס אי בחורי רה"י להוי רה"י צריך שיהי' רוחב ד' ע"ש בזה:
טו"ז סק"ב ד"ה וי"ב וכו'. משמע דעובי המחיצות הם נמדדים עם החלל וכו'. ע' רש"י עירובין (פ"ו סוע"א) ד"ה קורה מוכח בהדיא שי' רש"י דעובי המחיצות מצטרפין לד' ע"ש וע"ע שבת (ק' רע"א) חילקה במחצלת פטור וכו' ע"ש ומוכח ג"כ דמצטרף וע"ע מנחות (ל"א א') ממשנה כלים השידה נמדדת מבפנים וב"ה אומרים וכו' ע"ש מוכח דתלוי בפלוגתא דב"ש וב"ה התם ע"ש ותבין וע"ע ירושלמי שבת פי"א ה"ב אר"י עומד והחלל מצטרף בארבעה והוא שיהא העומד רבה על החלל וכו' ע"ש וע' ק"ע שם ומבואר כן אבל לפי' הפ"מ אין ראי' וע' מרה"פ שם בזה:

סעיף ו. אפי' כלי כגון תיבה או מגדל או כוורת וכו' הוי רה"י. וע' ירושלמי סוכה פ"ב ה"ד דכלי שהוא רה"י יכול בשבת להפכה ולבטלה מרה"י ע"ש:
מג"א סק"ד ד"ה אפי' כלי וכו' וכלי שאין גבוה י' העומד ברה"ר אין לו דין כרמלית אלא הוי כמו רה"ר דאין כרמלית בכלים וכו'. ע' תוס' ב"ב (נ"ו רע"א) ד"ה אבל וכו' מבואר דרק אביי ס"ל דאין כרמלית בכלים אבל רבא חולק שם על אביי וס"ל דאין חילוק בין כרמלית המטלטל לבין כרמלית שאין מטלטל ע"ש וצ"ע לחלק בין איסורי שבת לשא"ד דהתם וע' מג"א לקמן סי' שנ"ה ומחצה"ש שם דאע"ג דאין כרמלית בכלים מ"מ אם הכלי עומד בכרמלית לכ"ע גם הכלי נחשב כרמלית ע"ש וע' ריטב"א עירובין (כ' ב') כ' דאע"ג דאין כרמלית בכלים ה"מ היכי דהכלי היא תלושה וקלה אבל אם היא כלי כבידה וקובע לה מקום לא בטל לגבי רה"ר ויש לה דין כרמלית ע"ש וע' תוס' שבת (י"א ב') ד"ה אלא וכו' כתבו דאע"ג דאין כרמלית בכלי האי גת כיון דמחובר לקרקע ל"ש כלי ע"ש וצ"ע דזה רק שי' ר"א בש"ס ב"ב (ס"ו) דכלי המחובר לקרקע בטל שם כלי מינה אבל אנן פסקינן שם כרבנן דלא בטל שם כלי במחובר לקרקע לבד ולהנ"ל י"ל הכונה דהוי כלי כבדה ומשו"ה לא בטל לרה"ר ולאו במחובר תלוי הדבר אבל לפמ"ש בשם המג"א סי' שנ"ה דהיכי דהכלי עומד בכרמלית גם הכלי יש לה דין כרמלית ורק לרה"ר בטל הכלי וא"כ התם בשבת (י"א) י"ל דה"פ אי ברה"ר תנינא ואי ברה"י תנינא אלא לאו כרמלית וכו' הכונה דהגת עומד בכרמלית ומיושב קו' תוס' הנ"ל ודו"ק וקצרתי:
סעיף ו. איזהו רה"ר רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה וכו'. ע' מהרש"א ב"ב (פ"ג א') כ' דט"ז אמה של רה"ר הוי אמות שוחקות ע"ש וצ"ע מנ"ל זאת להקל:
סעיף י. כ"ד שהוא ברה"ר אם אינן גבוהים ג"ט וכו' והוי רה"ר וכו'. ע' טו"ז ומג"א לקמן סי' שנ"ד סק"א דהיכי דאין דורסין עליו כלל אפי' בפחות מג"ט לקרקע יש לה דין מקום פטור והכא הטעם משום דפעמים דורסין עליו ע"ש בשם ריטב"א עירובין (צ"ד) וע' מחצה"ש סי' שנ"ה ס"ק י"ד וע' ריטב"א עירובין (צ"ט ב') דבד"ז מחולקים רש"י ותוס' שם ע"ש: ש"ע שם. ואם הוא גבוה ג' וכו' הוי כרמלית וכו'. ע' ירושלמי יבמות (פי"ב ובפ"מ שם הוכיח דגם רה"י גמור אם שכיחי רבים שמה נעשה כרמלית ע"ש וע' שבת (צ"ו רע"ב) ורש"י שם ד"ה מחנה לוי' וכו' שהי' רבים מצוין אצל מרע"ה וכו' וצ"ע:
ש"ע שם. ואם אינו רחב דע"ד הוי מקום פטור וכו'. ע' מהרש"א גיטין (ע"ז סוע"ב) כ' דל"ה מקום פטור רק אם הוא גבוה עשרה ואפי' אינו רחב דע"ד ע"ש ודבריו תמוהים:
מג"א ס"ק י"ב ד"ה שלפני העמודים. אבל בין העמודים נידון כרה"ר אפי' אין רחבים י"ג ושליש כיון שרבים בוקעין בהם הוי רה"ר וכו'. ע' תוס' עירובין (ו' ב') ד"ה וכ"ת כתבו

דאפי' אם העמודים נתונים זה שלכ"ז ולא ניחא ההילוך כלל לבני רה"ר לעבור בתוכם הוין ג"כ רה"ר דאי עומדים זכנ"ז לכ"ע הוי רה"ר ול"ה בי' פלוגתא ע"ש:

סעיף טז. גג הבולט על מחיצות הבית וכו' הוי כרמלית וכו'. ע' תוס' עירובין (פ"ד ב') ד"ה גג כתבו דגג דהוי כרמלית מ"מ גריעא משאר כרמלית כיון דתוכו הוי רה"י ומשו"ה אפי' אין גבוה י' ורחב ד' דהוי כרמלית אפי' עומד ברה"ר מ"מ אם יש סולם מהחצר הסמוך להגג נעשה הגג ג"כ רה"י אף דבשאר כרמלית ל"מ זאת ע"ש אבל מדברי רש"י שם סוע"א ל"נ כן:

סימן שמו

סעיף א. ולהחליף דרך מקום פטור ברשויות דרבנן י"א וי"מ וכו'. ע' תוס' שבת (ק"א א') ד"ה ר"י דלפי מה שביארו שם פליגי ר"י ורבנן בפלוגתא די"א וי"מ האלו ורבנן ס"ל דאסור להחליף גם במקום פטור ע"ש וע' תוס' עירובין (צ' א') ד"ה כרמלית דאפי' להמתירין זה רק אם עשה הנחה במקום פטור אבל אם רק העבירו דרך מקום פטור לכ"ע אסור ע"ש וע' ריטב"א עירובין (כ' א') דאם הניחו על מקום הפטור אע"ג דתיכף מוכרח הדבר לגרר ולילך לרה"ר דא"א להיות מונח שם במקום הפטור מ"מ מותר

אפי' לכתחלה ע"ש וע' תוס' שבת (ה' ב') ד"ה כתבו דמוכח לקמן (דף קנ"ג) דאם הניח החפץ על האדם כשהוא מהלך ל"ה הנחה ע"ש:

סעיף ב. מה"ת א"ח אלא במעביר ד"א וכו'. ואם לא הלך עם החפץ הד"א רק העביר החפץ ד"א ברה"ר והוא לא הלך כלל רק עמד במקומו והעבירו מימינו לשמאלו נגד גופו אי חייב ע' תוס' שבת (ה' סוע"א) דכתבו דפטור בזה ע"ש וע' ירושלמי שבת (רפ"א) ופליאה על התוס' שלא הביאו מזה וע"ע תוס' שבת (ח' סוע"ב) וצע"ק וע"ע מג"א סי' ש"נ סק"א בשם הראב"ד ומ"מ ע"ש וע' חי' הרש"ש שבת (ג' ב') העלה דאם העביר ב' אמות ברה"ר ואח"כ זרק ב' אמות ברה"ר ולא הניח בנתיים מצטרפין ב"א דהעברה עם ב"א דזריקה להתחייב ע"ש ובאמת כי הדבר מבואר בתוס' עירובין (צ"ח א') ד"ה והאמר וכו' ע"ש:

שם. מה"ת אלא וכו' וים ובקעה תרי גווני כרמלית ומותר לטלטל מזל"ז וכו'. ושי' ירושלמי שבת ר"פ הזורק דאסור לטלטל מכרמלית לכרמלית אפי' תוך ד"א ודלא כש"ס דילן ע"ש והטעם דאסור לטלטל ד"א ברה"ר ע' ר"ן ר"פ כ"ג והובא במהרש"א שם משום דד"א של אדם הוי כרה"י ואסור לטלטל מרה"ר לרה"י ע"ש וע' סברא זו דד"א של אדם הוי לגבי כרה"י ברש"י עירובין (מ"ה ב') ד"ה ובלבד ע"ש:

סימן שמז

סעיף א. מה"ת א"ח אלא כשעוקר חפץ מרה"י והניחו ברה"ר וכו'. וע' ריטב"א עירובין (כ' ב') דהיכי דההנחה ל"ה מתיישב בטוב שם וא"כ בודאי יטלנו משם ל"ה הנחה והוי כהאי דעומד לפוש דל"ה הנחה ע"ש וע"ע ריטב"א עירובין (ל"ג סוע"ב) כ' דהיכי דמונח הדבר בנטי' ל"ה הנחה ע"ג מקום ד"ט ע"ש:

מג"א סק"ד יש שם ט"ס במ"ש שם דאסור להושיט דבר איסור למומרים בשם ירושלמי רפ"ג דפיאה וצ"ל ירושלמי רפ"ג דדמאי:

מג"א סק"ד ד"ה אבל וכו' ד"א לומר לאדם שעוסק במלאכה וכו' ואפי' לעכו"ם אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לומר לו כך וכו'. ואפי' אם עושה הדבר האיסור מפני סכ"נ מהעכו"ם והותר לו מחמת זה מ"מ אסור לומר לו תצלח במלאכתך רק אדרבא יהא מראה שמצטער בזה ע' תו"ח שביעית (פ"ד מ"ג) בזה:

מג"א סק"ה ד"ה והניחו כו' ואם יד חבירו למעלה מי' פטור דמקום פטור הוא וי"ח וכו'. ע' ריטב"א עירובין (ל"ג א') כ' דל"ש לומר דלמעלה מי' הוי מקום פטור רק כשמונח על ד"א אבל כשהוא מונח ע"ג גופו או על גבי ידו של אדם ל"ש בזה הא דלמעלה מי' הוי פטור דמה דמונח על ידו או גופו הוי כמונח למטה עליו ע"ש אבל מדברי תוס' עירובין הנ"ל ד"ה והא לא מוכח כן ע"ש ותבין:

מג"א שם. המוציא מרה"י לרה"י דרך רה"ר בדיוטא אחת אפי' למעלה מי' חייב וכו'. ע' תוס' עירובין (ל"ג א') ד"ה והא וכו' דזה דוקא בתוך ד"א אבל ביותר מד"א נקרא מעביר ולא מושיט וא"כ חייב גם בלא דיוטא אחת רק זה נגד זה ע"ש אבל מרשב"א שבת (צ"ו ב') נראה להיפוך וע' תוס' שבת (ג' א') ד"ה בעשותה בשם ירו' דמושיט א"ח רק ע"י שנים שיקבלנו השני מידו אבל אם לא הי' שנים רק א' הושיט החפץ מידו לרה"י דרך רה"ר פטור ע"ש וע' תוס' שבת (ה' א') ד"ה אמאי ודברי מהרש"א צ"ע ע"ש ותבין אבל מדברי רמב"ם פי"ג משבת הי"ח נראה דלא פסק כהירושלמי הנ"ל וע' לקמן סי' שמ"ח מג"א סק"א וסק"ד ע"ש וע' מג"א סי' שנ"ה סקי"ג בשם הש"ג ומחצה"ש שם וע' ש"ס עירובין (ל"ג ב') ורש"י ותוס' שם מבואר ג"כ דמושיט חייב גם בלא ב' ב"א ודלא כירושלמי הנ"ל ומצאתי במרה"פ על הירושלמי שבת פי"א הביא מהרמב"ם דנראה דאינו פוסק כהירושלמי הנ"ל וכ' דהוא פלוגתא דבבלי וירושלמי דהרי הבבלי לא הביא האי דינא דהירושלמי הנ"ל ע"ש ולא הביא מהא דעירובין הנ"ל דמוכח דהבבלי לא פסק כן וע' תוס' שבת (ד' א') ד"ה אבל חקרו אי מושיט חייב גם בלמטה מי' או דוקא למעלה מי' ע"ש וע"ע תוס' עירובין (ל"ד א') העלו דמוציא מרה"ר לרה"י או איפכא ל"ה רק אם

הולך עם החפץ ג"כ אבל אם הוא עומד במקומו והוא מושיט החפץ מרה"ר לרה"י או איפכא הוי רק מושיט וי"ל דבכה"ג אינו חייב רק אם מושיט דרך אויר רה"ר אבל דרך מעלה אינו חייב ע"ש וכן פי' המהרש"א שם אבל בס' קרני ראם תמה עליו ממשנה שבת דבכה"ג הוי ג"כ מוציא ולא מושיט ע"ש וע' ריטב"א עירובין (ל"ג א') כ' דמושיט ל"ה רק אם עומד ומושיט לחבירו אבל אם מקבל מחבירו ומושיטו למקום שהוא עומד ל"ה מושיט ופטור בגווגא דמושיט חייב בה ע"ש:

סימן שמח

מג"א סק"ד ד"ה בכל וכו'. ומ"מ צ"ע דהרי התוס' וכו'. ע' תוס' עירובין (ל"ג ב') ורש"י שם מבואר ג"כ דדרך כרמלית לא מחייב משום מושיט ע"ש וצ"ע:

מג"א שם. המפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהם והוציאן פטור וכו'. ואי גם בהעברת ד"א ברה"ר שייך דין זה דהיינו אם בתחלת העקירה ל"ה בדעתו להוליך ד"א ואח"כ נמלך והעביר ד"א אי חייב פלוגתא דרש"י ותוס' סוכה (מ"ג רע"א) ע"ש:

מג"א שם. הי' קנה בידו והגביה הקצה הא' והקצה השני מונח בארץ וחזר והגביה הקצה השני אפי' כל היום כולו פטור שהרי לא עקר החפץ כולו מהארץ וכו'. ע' חי' הרש"ש שבת (ח' ב') העלה דאפי' הגביה כולו והעבירו ד"א מ"מ ל"מ לחייב רק אם העביר ד"א ממקום שהי' ראשו הב' מונח ולא רק ד"א ממקום שהי' מונח ראשו הראשון ע"ש:

סימן שמט

סעיף ה. אסור להוליך חפץ פחות מד"א וכו' ואפי' בכרמלית וכו'. ע' רש"י שבת (קכ"ז א') ד"ה ועומר מבואר דמותר פחות פחות מד"א בכרמלית ע"ש וכן מבואר ברש"י שבת (ו' א') ד"ה אין נו"כ ע"ש וצע"ג:

סימן שנ

סעיף ב. לא יעמוד אדם ברה"ר וישתין או ירוק ברה"י וכו'. ע' ירושלמי עירובין פ"י ה"ה מבואר דגם אם עומד ברה"ר ומשתין ברה"ר רק מתגלגל לרה"י תיכף או להיפוך אסור כמו במשתין לרה"י ע"ש:

סימן שנב

מג"א סק"ב ד"ה משום וכו' ואם זרק דבר לרה"ר וראש השני בידו וכו' פטור דאין כאן הנחה וכו'. יותר הו"ל למג"א להשמיענו דאפי' אם גם הראש השני אינו בידו ורק ע"י

הכלי שהוא בידו אע"ג דהפירות שהם בהכלי הם כולם חוץ לידו מ"מ פטור דאגד כלי שמי' אגד וכן ס"ל לר"י שבת (צ"א) והרמב"ם פי"ב משבת פסק כן ע"ש וע' תוס' פסחים (פ"ה ב') ד"ה בנגררין כ' דאפי' למ"ד אגד כלי שמי' אגד זה רק בכלי שי"ל תוך אבל אם א"ל תוך לכ"ע ל"ש אגד ע"ש:

סימן שנד

מג"א סק"ג ד"ה החוליא וכו' ואם הם בדיוטא אחת אסור וכמ"ש בסי' שמ"ז וכו'. לפמ"ש לעיל בשם ירו' ותוס' דמושיט ל"ה רק ע"י שנים ע"ש א"כ ל"ש הכא מושיט:

סימן שנה

סעיף ג. אם ביה"כ בולט וכו' הג"ה די"א אם ביה"כ למעלה מי' שרי בכ"ע וכו' מרה"י לכרמלית דרך מקום פטור וכו'

אינו מובן מפ"מ ל"ש כאן הפלוגתא דלעיל דמצא מא"מ וניעור ולפ"ז ל"ש בכרמלית למעלה מי' דין מקום פטור וכמו במונח מקום פטור למטה בכרמלית וצ"ע לחלק:

סימן שנז

מג"א סק"ט ד"ה של וכו' וא"ת הרי ביו"ד סי' ע' מסתפק אי קרקע הוי כשא"מ הכא הקילו וכו'. ע' מחצה"ש בשם פלתי מחלק בין אבנים ללבנים דאבנים אין בולעים אבל לבנים אפי' שרופים באש בולעים ע"ש ונ"ל ראי' לזה מש"ס נזיר (נ"א רע"א) ובתוס' שם ד"ה איזהו דמחלק שם הברייתא במת שנקבר ע"ג ערום במטה של אבנים י"ל רקב אבל נקבר ברצפה של לבנים א"ל רקב ע"ש ותבין:

סימן שנח

סעיף א. כל היקף וכו' אסרו חכמים לטלטל בתוכה יותר מד"א אם הוא יותר מסאתים אבל אם היא סאתים וכו'. ושי' הירושלמי עירובין (פ"ב ה"ה) דבית סאתים הוי דינו כיותר מב"ס דאסור וע' שי"ק שם בזה:

ש"ע שם. ובלבד שלא יהא ארכו יותר משנים ברחבו וכו'. ע' תוס' עירובין (כ"ה ב') ד"ה קרפף כתבי שם דאם רק אצל הפתח הי' יותר מע"פ שנים ברחבו אבל בשאר הקרפף ל"ה יותר אינו מזיק ע"ש וע"ע שם בתוס' הנ"ל דאינו מזיק אם הי' יותר מע"פ שנים ברחבו רק אם הי' ב"ס אבל אם הי' משהו פחות מב"ס מותר אפי' אם הי' הארכו יותר מע"פ שנים ברחבו ע"ש: סעיף ב. ומה נקרא מוקף לדירה זה וכו' או יפרוץ בה פירצה יותר מעשרה

וכו'. ע' פמ"ג לקמן סי' שס"ג סק"ל העלה דגם אם יעשה צה"פ על גשר הנהר הוי עי"ז מוקף לדירה וע' מג"א סי' ת"א ע"ש אבל מש"ס עירובין (כ"ד ב') בהא דהקשה הש"ס שם וליעבד לחי אפתחא דשביל של כרמים דמגו דמהני לשביל של כרמים מהני נמי לרחבה וע' רש"י שם. ולד' הפמ"ג הנ"ל יקשה דלמה צריך למגו דהרי כיון דעושה צה"פ יהי' מוקף לדירה ע"י צה"פ ויהי' הרחבה בעצמה מוקף לדירה ומוכח מזה דלעשות מוקף לדירה צריך מחיצה שלימה ולא ע"י צה"פ אבל לפי' תוס' יש לדחות ע"ש ותבין וע' ריטב"א עירובין (כ"ה ב') גבי מעשה דבוסתנאי כ' דהא דל"מ מוקף לדירה רק מחיצה של יתר מי' אמות זה רק אם הכותל רחבה הרבה אבל אם כל הכותל אינו מחזיק רק י' אמות ועשה אותה מוקף לדירה מהני ע"ש:

מג"א סק"ח ד"ה חוזר וכו' ומה אם מכוין כדי לפנותו או אם עתיד לפנותו וכו'. ע' ש"ך יו"ד סי' ר"א סקצ"ב מחולק בסברא זו עם הפרישה ע"ש: סעיף ד. קרפף יותר מס' שנטע בו אילנות למעט וכו' ל"ה מיעוט וה"ה בחופר בו בור וכו'. ע' תוס' עירובין (כ"ב א') ד"ה בור כתבו דאם הבור עמוק י' טפחים הוי מיעוט ע"ש:

סעיף ז. טח טיט על מחיצות הראשונות וכו'. ואם היו מחיצות היקף לדירה רק הי' עלי' טל גביהם והמחיצות של העלי' שע"ג המחיצות התחתונות לא הוקפו לדירה דאסור לטלטל במחיצות העליונות כיון דהם לא הוקפו לדירה מ"מ מהני להו מחיצות התחתונות לזה דאפי' פתח ולבסוף הוקף מהני כיון דהתחתונות הוקפו לדירה ממש ע' תוס' עירובין (צ' ב') ד"ה ולשמואל וע' ריטב"א שם ותבין:

סעיף ט. קרפף יותר מב"ס שהוקף ונטע רובו אילנות וכו' אינם מבטלים הדירה אבל אם נזרע רובו הזרעים מבטלים הדירה וכו'. ואי הי' אילנות עם זרעים מעורבים יש לעיין אי אזלי' בתר האילנות ולא מבטל או בתר הזרעים ובטל הדירה י"ל דתלוי בפלוגתא דר"י ור"ש בירושלמי פיאה (פ"ג ה"א) ולר"י דהלכה כמותו ס"ל דדרך להכניס זרעים בין האילנות ע"ש וא"כ בכה"ג לא מבטל הדירה וצ"ע:

ע"ת סק"ח בשם הח"צ סי' נ"ט בגינה זרועה ערוגות ערוגות וכו' ול"א לבוד וכו'. ע' גוף תשו' ח"צ דאתי עלה משום דהיכי דמפסיק דבר ממשי ל"א לבוד ע"ש וע' ב"ב (ק"ג ב') בעי ר"פ מיפסק עפר וכו' וברשב"ם שם כ"ש בנתיים פחות מג"ט וכו' ע"ש ומוכח דלא כהח"צ דגם בכה"ג שייך לבוד וע' תוס' שבת (ק"א א') ד"ה הכי וכו' מפורש ג"כ דלא כסברת הח"צ ע"ש דלבוד שייך גם אם מפסיקין המים ע"ש ותבין וע' מש"ז לקמן סי' שס"ג סק"א מ"ש בדברי החכ"צ הנ"ל וע' ירושלמי פיאה (פ"ב ה"א) מפני שדרכן לזרוע ערוגות ערוגות וכו' וע' בפ"מ שם דמשו"ה הוי כל ערוגה שדה בפ"ע ע"ש ותבין ובגוף

פרט זה אי נחשב כל ערוגה כשדה בפ"ע או ביחד כשדה אחת יש להעיר מש"ס ב"ק (נ"ח א') ותוס' שם ד"ה ל"ש וכו' וכפי הנראה שם פליגי בזה ר"כ ור"י ע"ש ולפ"מ דפסקי' כר"י הוי כולה שדה אחת ע"ש ותבין וע' ריטב"א עירובין (ח' ב') מבואר כהח"צ דל"א לבוד בהפסק דבר ממשי ע"ש וע' ב"ק (פ"א א') שארי' משארא לאדם לא שארי' משארא לבהמה ע"ש:

סעיף יא. קרפף יותר מב"ם שהוקף לדירה ונכנסו בו מים וכו'. ואם יש בהקרפף חפירה עמוקה ובתוכה פירות אי מבטלין הדירה ע' עירובין (כ"ד ב') מ"ד אכריא דפירי וכו' וברש"י שם מבואר דלא מבטלין הדירה וא"כ מותר לטלטל שם אבל בריטב"א שם כתב דמבטל הדירה ע"ש וע' תוס' עירובין (כ"ו א') ד"ה דבי תורי מחלקי בין פירות הראוים למאכל אדם לא מבטל אבל הראוים למאכל בהמה מבטל ע"ש:

סימן שס

סעיף א. יחיד ששבת בבקעה וכו' וכן הדין אם הם שנים וכו'. ע' ירושלמי סופ"ק דעירובין בעי לה אי בשנים נותנין להם גם ראש תור וכו' ע"ש וע' בפ"מ שם בזה:

סימן שסא

סעיף ב. חצר שנפרצה במילואה וכו' ואם נפרץ בקרן זוית אפי' בפחות מעשרה אסור וכו'. ע' חי' הרש"ש לעירובין (ו' א') העלה דמ"מ בפחות מד"ט מותר ע"ש:

סימן שסב

סעיף א. כל מחיצה שלא נעשה לדור בתוכה וכו' אבל אינה מחיצה לעשות מה שבתוכה מוקף לדירה אם היא יותר מב"ס וכו'. ע' ירושלמי כלאים פ"ב ה"ו דאם הי' מחיצה של קנים גבוהים י"ט ורק זרע ע"ג הגדר ולמעלה אע"ג דניכר המחיצה מ"מ ל"ה מחיצה בכה"ג לענין כלאים ע"ש וצ"ע לענין שבת בכה"ג לענין יותר מב"ס אי הוי עי"ז מוקף לדירה ומהסברא נראה דמהני וצ"ע:

סעיף ב. תל שגבוה חמשה והשלימו לעשרה ועשה עליו מחיצה גבוה חמשה וכו'. ע' תוס' עירובין (צ"ג ב') ד"ה גידוד וכו' דהזורק מרה"ר לתוכה חייב דרה"ר רואה פני עשרה אבל מתוכה לרה"ר פטור דהיא אינה רואה פני עשרה ע"ש:

סעיף ג. מחיצה העומדת מאלי' וכו' אבל לא להתיר לטלטל בתוכה וכו'. ואם הרה"י הזאת דהוי רה"י רק לזרוק ולהתיר לטלטל בתוכה אסור נפרצה רה"י הזאת לרה"י אחר אי הוי בכה"ג נפרצה למקום האסור לה דהרי ברה"י הזאת אסור לטלטל או דנימא דכיון

דמ"מ הוי רה"י לחייב לזורק בתוכה עכ"פ ל"ה נפרצה למקום האסור לה לענין רה"י האחר י"ל דתלוי בפלוגתא דרש"י עירובין (מ"ב א') ד"ה ומטלטל ותוס' ומהרש"א שם ע"ש ותבין אבל י"ל דהכא לכ"ע הוי נפרצה למקום האסור לה כיון דאין שום היתר לטלטל אפי' ע"י
זריקה אבל התם יש היתר לטלטל עכ"פ ע"י זריקה:
שע"ת ס"ק ג' בשם הנו"ב בנתקלקל הצה"פ דאסור לתקנו בשבת אפי' ע"י אמירה לעכו"ם וכו'. ע' מחצה"ש סוס"י שס"ה בדין זה:
סעיף ה. בכל עושים מחיצה וכו' ואפי' באנשים שעומדים זא"ז וכו'. ע' ב"ח וטו"ז לעיל סי' ש"ז סק"ד מחולקים אי מהני גם מחיצות ב"א לענין להוציא מרה"י לרה"ר או רק לטלטל ד"א בכרמלית ע"ש וע' ב"י כאן בשם תשו' הרשב"א דכ' דמחיצות ב"א מהני גם ברה"ר ול"ד בכרמלית ובתשו' הרשב"א כ' ראי' לזה דמהני לענין דופן לסוכה ע"ש ומ"מ ל"ה ראי' גמורה דהרי סוכה הוי רק איסור עשה ולא איסור סקילה דשבת אבל לדעתי הוא מוכרח ממקומו מעירובין (מ"ד) בעובדא דזיקא דהוי שדיין בריסתקא דמחוזא והכניסם ע"י מחיצות ב"א ע"ש וע' ש"ס שבת (קכ"ד ב') מבואר שם דריסתקא דמחוזא הוי רה"ר ע"ש וכן מצאתי ברש"י ב"ב (י"ב ב') דריסתקא דמחוזא הוי רה"ר ע"ש וע' תוס' עירובין (כ"ו א') ד"ה מערב מחולקים רש"י ותוס' שם אי מחוזא עצמה הוי עיר של רבים ע"ש אבל ריסתקא דמחוזא הוי רה"ר לכ"ע כמבואר לעיל וא"כ הדבר מוכרח:
סעיף ח. פרוץ מרובה עה"ע אסור וכו'. ע' פנ"י לסוכה ז' כ' דהא דפרוץ מרובה עה"ע אסור ל"ה רק מדרבנן אבל מה"ת לא גרע מפסי ביראות דמותר מה"ת ודחה ד' הריטב"א בזה ע"ש:
סעיף י. אם עשה וכו' ולהרמב"ם אין צה"פ מועיל לפרצה יותר מי' אא"כ עומד מרובה עה"פ וכו'. ע' טו"ז סי' שס"ה סוסק"י מוכח דס"ל כשי' הרמב"ם ע"ש:
סעיף יא. מהו צה"פ ובלבד שיהא גובה הקנים וכו' ואם חיבר שני הקנים או לאחד מהם מה"צ ל"מ וכו'. ע' ירושלמי כלאים פ"ד ה"ב דס"ל דצה מן הצד עדיף מע"ג ולחד מ"ד שם צה"פ הוי דוקא מה"צ וע' מרה"פ שם בזה וע' טו"ז כאן סק"ד דכ' דאם הקנה אין בולט מהקנה למעלה מהחבל הוי צה"פ ול"ה מה"צ ודקדק כן מרש"י י"א דכ' דמתח זמורה מזל"ז באמצעיתן ולא על ראשיהן ע"ש ומוכח דלמעלה ממש אע"ג דל"ה על ראשיהן ל"ה מן הצד אבל בריטב"א שם כ' ע"ד רש"י דהא דכ' רש"י באמצעיהן ל"ד דגם סמוך לראשו אסור וצריך להיות ע"ג ממש ע"ש ומבואר דלא כהטו"ז:

וע' שו"ת בי"ש או"ח סי' בדין אי הקורה שע"ג הי' גבוה י"ט רק באמצע הי' עוד קורה ולא הי' גבוה מן הארץ עד קורה האמצעי י"ט וגם מהקורה האמצעית עד העליונה לא הי' גובה י"ט אי מבטל הקורה האמצעית את הקורה העליונה והשיב שם כי בקורה כה"ג פסק הגה"ק מלאדי זצ"ל דכל הקורה צריך להיות גבוה י"ט ולא שיהי' בתוך י"ט קורה אחרת אבל בצה"פ לא מגרע אי יש בתוך הי"ט ג"כ קורה אחרת ע"ש. ונ"ל להביא ראי' לדבריו מתוס' עירובין (ה' ב') ד"ה שכתבו שם לחלק בין לחי לפס דאע"ג דלחי צריך להיות עליו שם לחי אבל בפס בחצר דהוי משום מחיצה כל כמה דסתם עדיף טפי ע"ש וא"כ ה"ה בצה"פ דהוי משום מחיצה וז"ב:

סימן שסג

סעיף ב. חצר שנפרץ במלואו עד י"א ניתר בפס רחב ד"ט וכו'. ע' חי' הרש"ש לעירובין (ה' ב') העלה דאם נפרץ הכותל ונשתייר פס ד' אמות ל"מ כיון דל"מ מתורת לחי ל"מ גם מתורת פס ע"ש שדקדק מרש"י שם ע"ש אבל במחכת"ה נעלם ממנו ד' הריטב"א שכ' דרש"י שם לא קאמר כן רק במבוי דבעי' סמכו עליו אבל בחצר מהני מכ"ש בד"א אפי' בנשאר בכותל ע"ש וע' עירובין (י"ב סוע"א) למ"ל רוב דופן בפס ארבעה סגי וכו' ומפורש להיפוך מד' הרש"ש הנ"ל

סעיף הנ"ל. ואם ירצה לתקנו בשני צידי הפרצה ידי בשני פסין של שני משהויין וכו'. ע' הגהות הג' ריעב"ץ לש"ס עירובין י"ב העלה דבשני פסין של ב' משהויין בחצר ל"ה כמו לחי דמבוי דסגי כחוט הסרבל דבפסין בחצר צריך שיהי' ראוי לעמוד בפ"ע ורק דל"צ שיהי' ג"ט או ד"ט ע"ש והוא דבר חדש ומסתימת כל הפוסקים ל"נ כן. והנה אם פרצת עשר שבחצר אינו שוה בכ"מ רק אבן נכנס ואבן יוצא ויש במקום אחד י"א ובמק"א א"ב י"א מ"מ ל"ה כמו פרצה של י"א כיון דהפרצה של י"א איננו בכ"מ ואין אדם יכול לכנוס בו במקום הפרוץ של עשר מחמת המקום השני שא"ב פרצת עשר אבל אם נזחל שם מים אסור לטלטלם להבית כיון דהם יכולים לזוב דרך מקום הפרצה והוי לדידהו פרצת עשר כן מבואר בדברי רבינו יהונתן שעל הרי"ף עירובין (י"ב) בסוגיא דלשון ים ע"ש וכן נלמד מזה לענין פרצת עשר במבוי כנ"ל:

סעיף ט. בין שנראת בליטת הלחי וכו' בין שנראת לעומדים בחוץ וכו'. ע' תוס' עירובין (כ"ד ב') ד"ה מוכח דס"ל דהיכי דהלחי הזה שנראה בחוץ ושוה מבפנים עומד ברחבה יותר על ב"ס הפרוץ להמבוי ל"מ להמבוי להיות ניתר ע"י שנראה מבחוץ וכו' דכיון

דל"מ להרחבה ל"מ גם להמבוי ע"ש אבל בריטב"א שם דחה דבריהם וכ' דגם בכה"ג מהני למבוי ע"ש:

סעיף יד. עוד יש הכשר אחד למבוי וכו' אבל אם נעץ שתי יתידות אצל המבוי מבחוץ אפי' בסמוך לו והניחה עליהם פסול. ע' תוס' עירובין (ח' ב') ד"ה מניח כ' דל"ד שתי יתידות דאפי' רק ראש אחד מונח על היתד מבחוץ וראש השני מונח על ראש הכותל ג"כ פסול דאין סברא לחלק בין שניהם לא' מהם ע"ש:

סעיף טו. וצריך שיניחנה כדי להתיר המבוי אבל אם לא נעשית לשם כך וכו' פסולה. ע' או"ח החדש כאן הקשה מו"ר הגאון מהרש"ם ז"ל דלפמ"ש תוס' עירובין פ"ו דהיכי דשייך לומר פ"ת יורד וסותם אז אמרי' קורה משום מחיצה וא"כ לדידן דפסקינן בסי' שס"א סעיף ב' דגם ברחב טפח אמרי' פ"ת יורד וסותם א"כ שוב מהני גם בנעשית מאלי' ע"ש ובאמת כי לק"מ דאע"ג דהקורה צריך להיות רחבה טפח מ"מ הרי כתבו תוס' עירובין (פ"ו) הנ"ל דלענין פ"ת יוסו"ת צריך להיות עובי טפח ע"ש ולענין קורה די בעובי משהו וכמ"ש בסעי' י"ז דרק רחבו טפח בעינן ועוביו סגי במשהו ולק"מ:

סעיף יז. שיעור הקורה רחבה טפח וכו'. וצריך להיות כל הקורה רחבה טפח ואם אפי' במקום אחד מהקורה נחסר שיעור הטפח פסול רק אם הוא בפחות מג' להכותל דיכולין לומר לבוד להכותל משא"כ במק"א בהקורה פסול וע' רש"י עירובין (ט' א') ד"ה בסוה"ד ע"ש וע' ירושלמי עירובין פ"א ה"א מבע"ל שם אי יכולה הקורה להתיר ב' מבואות הסמוכות זל"ז והיינו שיניח הקורה על שניהם ופשיט לה התם דאם מונח הקורה גם על כותל האמצעי שבין שני המבואות כשרה אבל אם גבוה ג' טפחים מכותל האמצעי פסולים שני המבואות ע"ש:

סעיף יח. מעמידים דהיינו אם נסמכת וכו'. ע' ב"ב (כ' ב') עושה אדם שני צבורי מלח ומניח עליהן קורה שהמלח מעמדת הקורה והקורה מעמדת המלח. וע' רש"י שם ונשמט בש"ע וברמב"ם וצ"ע:

טו"ז ס"ק י"ב ד"ה בתוך טפח ואע"ג דדין לבוד הוי בג"ט הכא שאני דזיל הכא ליכא שיעורא וכו'. סברא זו מבואר בתוס' סוכה (י"ח ב') ד"ה דלעשות דופן ל"מ לבוד ורק דופן לדופן הוי חיבור ע"י לבוד ע"ש וע' ש"ס שבת (ט' א') לעולם באסקופת בית עסקינן וכו' וברש"י שם ד"ה באסקופת וכו' מבואר שם דאפי' בכה"ג אמרי' לבוד ע"ש וזה הוי כסברא הא' כאן בש"ע דלפי פי' הטו"ז ס"ל דמהני לבוד גם לעשותו מחיצה וע' הגהות יא"פ לסי' תר"ל על המג"א סק"ג כ' מעצמו שם לפרש ד' המג"א דס"ל דל"מ

לבוד לעשותו מחיצה עי"ז ודחה דברי הח"מ ופמ"ג ומחצה"ש שם ע"ש ובאמת לפי דעה א' בכאן מהני גם בכה"ג וגם לא הביא מתוס' סוכה הנ"ל וצ"ע: סעיף כד. פירש על הקורה מחצלת וכו'. ע' ריטב"א שם מוכח דאם המחצלת למטה ארבע טפחים אמרי' גוד אחית מחיצתא ומותר ע"ש:

סעיף כה. נעץ שתי יתידות עקומות וכו' ואם יש בגובהן או בנטייתן שלשה פסול וכו'. ע' ירושלמי עירובין פ"א ה"א דאם יש ברחבו של הקורה ד' טפחים אז אפי' גבוהים היתידות ג"ט מ"מ כשר ע"ש והפוסקים לא הביאו וצ"ע:

מג"א ס"ק כ"ו ד"ה וי"ח דכיון דיכולין לערב יחד דרך הפתחים וכו' וה"ה בבתים הפתוחים זל"ז וכו'. בדין בתים הפתוחין זל"ז ע' תוס' עירובין (ע"ד ב') ד"ה הו"א דתלוי בב' תי' דתוס' שם ע"ש:

שע"ת שם בשם הבכו"ש דאותן הקנים של צה"פ צריכין שלא יהא רחוקין מהכותל ג"ט וכו'. ע' תוס' עירובין (י"א א') ד"ה איפכא מוכח כן דאל"כ יתרצו בכה"ג ע"ש ותבין וגם במה שחקרו האחרונים אי מהני צה"פ שנשבר בתורת לחי אי הוי סמכו עליו בכה"ג מוכח משם ג"כ דמהני ע"ש ותבין. שו"ר בבכו"ש עצמו מביא מתוס' הנ"ל ע"ש:

טו"ז סק"כ בשאלה וכו' שמא יעלה הים שירטון וכו'. ע' תוס' עירובין (כ"ד ב') ד"ה אין מוכח שם לחד תי' דשמא יעלה הים שירטון ל"ש רק בים ולא בנהר ע"ש:

מג"א סוס"ק ל"א וז"ל הירושלמי ד' י"ח המפולשין לים כמפולשין לבקעה וכו' ל"צ צה"פ שהוא כמתלקט י' מתוך ג' וכו'. ע' ירושלמי שם מסיים ותקנה תקנו בי כדי להתיר בתים דלמטה ע"ש ולפי פי' הפ"מ שס צריך תיקון משום מ"ע להבתים הרחוקין מהתל אבל לפי הק"ע שם א"צ כלום ע"ש:

סימן שסד

סעיף א. מבוי המפולש לרה"ר וכו' אבל אם צידו א' פתוח לרה"ר וצדו א' לחצר שאינה מעורבת וכו' א"צ אלא לחי וכו'. ואם צדה השני פתוח למבוי שאינה מתוקנת ע' תוס' עירובין (צ"ד א') ד"ה מ"ש דל"ה מפולש בכה"ג והוי כמו לחצר ע"ש:

סימן שסה

סעיף ב. נפרץ מצדו וכו' והוא דלא בקעי בי' רבים וכו'. ע' תוס' עירובין (ח' ב') ד"ה מניח מוכח וכו' מוכח שם דאם נפרץ מן כותל א' וכנגדו בצד השני סתום הוי מסתמא לא בקעי בי' רבים ורק אם ידעי' בוודאי דבקעי בי' רבים ע"ש וע' עירובין (כ"ב ב') ורש"י

שם ד"ה מעלות מבואר שם דאפי' המקום דחוק ואין יכול לכנוס שם רק א' א' מ"מ הוי בקעי בי' רבים ע"ש ואולי יש לחלק בין אתי רבים ומבטלי מחיצתא ובין בקעי בי' רבים וצ"ע וע' ריטב"א שם מוכח דאם מניעת הבקיעה היא ע"י שמי ששייך לו החצר יכול לסתום הפרצה ל"ה בקיעה ע"ש וכבר העירו האחרונים בזה וחידוש שלא הביאו מדברי הריטב"א הנ"ל:

סעיף ג. מבוי שנפרץ וכו' ובלבד שלא יהא יותר מעשר. היינו אמות דבחצר הוי הפרצה י' אמות ע' מג"א סק"ד:

ש"ע שם. או אפי' באמצע החצר ופרצת החצר מצד השני כנגדה וכו'. ובכה"ג דאסור כדמסיים אסור רק המבוי אבל בחצר מותר לטלטל אם עירבו. ע' רש"ל בח"ש שם (ח' ב') מ"ש בדברי רש"י שם בזה אבל במהרש"א שם חולק עליו וכ' דאינו מוכרח ע"ש וע' ב"י רס"י שס"ו מ"ש בשם שה"ל והב"י תמה עליו ע"ש ולהנ"ל מיושבים דבריו דקמ"ל דאפי' זה נגד זה דאמרי' כאן דאסור מ"מ בחצר מותר וס"ל כהרש"ל הנ"ל וע' באהע"ז ופלא שלא הביא מדברי הרש"ל ורש"א הנ"ל:

סעיף ד. מותר להשתמש תחת הקורה או כנגד הלחי (כצ"ל) וכו'. ע' הגהות הגאון מאבי השל"ה על הריטב"א עירובין (ח' ב') כ' דאפי' אם הקורה מונחת באלכסון מ"מ מותר להשתמש תחת הקורה ואע"ג דכנגדו בצד השני אסור מ"מ ל"ח לזה שמא ישתמש שם נגדו ע"ש ונ"ל ראי' ברורה לזה מהש"ס עירובין (י"ד סוע"א) היא במבוי ועקמימותו חוץ למבוי מ"ד אתא לאמשוכי אבתרה וכו' קמ"ל ע"ש ומבואר כן:

וע' תוס' עירובין (ח' ב') ד"ה הכל וכו' כתבו דהיכי דהלחי רחב ד' טפחים לכ"ע אסור להשתמש נגד הלחי ע"ש וע' רמב"ן במלחמות שם וצ"ע מדוע לא הובא דיעה זו כלל בפוסקים ובהא דפתוח לכרמלית דאסור להשתמש משום דמצא מא"מ וניעור ע' בר"י על הרי"ף דכ' בטעמא דכיון דכרמלית דומה לו אתי לטלטולי בכרמלית ע"ש והובא בב"י ולפ"ז יסתרו אביי ורבא עצמם בש"ס שבת (י"א רע"ב) גבי עומד אדם ברה"ר ושותה בכרמלית וס"ל לאביי היא היא ורבא חולק דהיא גופא גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה ע"ש וצ"ע ולפירש"י בש"ס כאן בסברת מצא מא"מ וניעור אזלי אביי ורבא לשי' בזבחים (ל"א רע"א) אמר רבא ויקץ כישן הפיגול וכו' ע"ש והנה אם העמיד הלחי בצד הכותל שקצרה היא מהכותל השני וע"י הלחי היא שוה להכותל השני דהיינו שהעמיד הלחי חוץ להכותל ודבוק עמו נגד הכותל הארוך ע' תוס' עירובין (ט' ב') ד"ה ולרשב"ג וכו' משמע שם דבכה"ג מותר לכ"ע להשתמש שמה ע"ש וצ"ע:

סעיף ז. הג"ה. אבל אם הי' עומד לסתור מע"ש אסור אחר שנסתר וכו'. ע' כה"ג מג"א לקמן סי' תרע"ג בשם הש"ג כ' דאע"ג דאם כבתה אין זקוק לה אבל אם מתחלה העמידה במקום הרוח שעומד לכבות ל"מ דהו"ל כאלו לא נתן לה מתחלה השיעור הראוי ע"ש וע"ע כה"ג תוס' עירובין (ל"ד א') ד"ה הן לענין חומה סברא כזה ע"ש:

מג"א סקט"ו ודע דאותן חצירות האסורות לטלטל אפי' בבית אסור לטלטל מחדר לחדר וכו' ע' א"א לקמן סי' ש"מ סק"ח כ' דבחדר וקאממער או חדר ואלקיר ודרין שם שני ב"א דהדין דאסור לטלטל מזל"ז בלא ע"ח וכמ"ש מג"א כאן זה רק אם יש לכל א' פתח לחצר אבל אם הם צריכין לעבור זע"ז אז אם בהבית השני דרין איש ואשתו או שני אנשים ומוכרחים לעבור דרך הבית הראשון וא"כ הוי החדר הראשון כבית שער דרבים וממילא כה"ג ב' החדרים כחד חשיבי וא"צ כלום ע"ש וע' ריטב"א עירובין (ס"ח א') הוכיח מהש"ס דאסור לת"ח לדור במבוי דא"ב ע"ח ושט"מ ע"ש:

סימן שסו

סעיף א. חצר שהרבה בתים פתוחים לתוכו אסרו חכמים לטלטל מבתיהם לחצר וכו'. ומכ"ש בחצר עצמו אסור לטלטל כלי בית דהחצר הוי של כולם ואסור לטלטל שם ולפמ"ש הר' יהונתן שעל הרי"ף רפ"ז דעירובין אסור בכה"ג לזוז אפי' כמלא נימא ול"ד לרה"ר דמותר פחות מד"א דברה"ר הכל רשות אחת היא אבל הכא בחצר כל טפח וטפח רשות שניהם שולטות בו ע"ש ותבין אבל נראה ברור דזה רק בחצר המשותף דיש בכל אחד ואחד קה"ג בו בכל משהו ומשהו וכמ"ש הרשב"א ב"ק כ' וע' ר"ן נדרים ר"פ השותפים במחלוקת ראב"י ורבנן דלמ"ד א"ב הוי כן ע"ש אבל במבוי אף דרשות שניהם שולטות בו מ"מ א"ב קה"ג כלל ומשו"ה כשלא עשו שיתופי מבואות בו מותר לטלטל פחות מד"א במבוי וע' כה"ג מחלק הריטב"א עירובין (פ"ו ב') בין בור שבין שתי חצירות דבאמת משותפים לשניהם משו"ה ל"מ בה מחיצה משא"כ ים דהוי כרמלית אף דהוי ג"כ של שניהם מ"מ ל"ה שותפות גמור ומהני מחיצה ע"ש. ובזה א"ש דברי הש"ס שבת (ק"ל) דמבוי שלא נשתתפו בו א"ר אין מטלטלין בו אלא בד"א ע"ש וז"ב ובזה י"ל סברת רש"י

עירובין (פ"ו ב') ד"ה ולא וכו' שכתב דהס"ת הי' צריכין לטלטל מחצר שאין מעורבת ע"ש ולא פי' כפי' רש"י ותוס' סוכה (ט"ז) דכתבו דהי' צריכין לטלטל דרך מבוי שלא נשתתפו בו וכבר עמד ע"ז המהרש"א בעירובין (פ"ו) שם ע"ש. להנ"ל י"ל למ"ש האהעו"ז סי' שמ"ט דבס"ת יש תקנה לטלטל פחות פחות מד"א ובטו"ז סי' שמ"ט כ' דמבית אסור

פחות פחות מד"א אבל האהעו"ז שם כ' דגם מבית מותר ע"י פחות פחות מד"א בס"ת ע"ש וא"כ יקשה למה הוצרך להתיר ע"י מחיצה תלוי' הרי בלא"ה הי' עצה ע"י הנ"ל ומשו"ה כ' רש"י דהי' שם חצר שאין מעורבת וממילא אסור גם בפחות מד"א וא"ש ודו"ק כי קצרתי:

מג"א סק"ז ד"ה אין וכו' ואם מכר ביתו לאחר אין בידינו ראי' ברורה וכו'. ע' ירושלמי עירובין (פ"ו סוף ה"ז מבואר כן דאם מכר הבית יכול לשנותו וע' פי' ק"ע שם אבל לפי' הפ"מ שם אין ראי' ע"ש ותבין: סעיף ה. צריך שלא יקפיד שום אחד מהם על עירובו וכו'. ע' ירושלמי עירובין (פ"ז ה"ז) והגהות צו"ר שם דאם זיכה משלו לאחר יכול הזוכה להקפיד שלא יאכל חלקו מה שזיכה לו ורק המזכה אסור להקפיד ע"ש: סעיף ו. אין מערבין בפרוסה אלא בשלימה וכו' ע' בב"ח העלה דהא דצריך פת לע"ח הוא רק לכתחלה אבל בדיעבד כשר גם בשא"ד ע"ש וע' תוס' עירובין (כ"ו ב') ד"ה בכל הקשו על פירש"י דמיירי בע"ח ותחומין דהרי בע"ח בעי פת ע"ש ולשי' הב"ח י"ל דהרי בדיעבד כשר גם בע"ח בשא"ד והתם דמיירי גם מע"ת נקט שפיר לישנא דבכל מערבין לכתחלה ושפיר קאי אתרוייהו ומיושב קו' תוס' ואולי דבזה באמת פליגי רש"י ותוס' שם ודו"ק. וישבתי בזה בתשובה לידי"נ הרה"ג המנוח הר' חיים קנאלער ז"ל מפה"ק דברש"י לקמן במשנה על הא דמערבין לנזיר ביין וכו' פירש"י בעצמו עירובי תחומין ע"ש ומפ"מ שינה פירושו ולא פי' ג"כ ע"ת וע"ח להנ"ל י"ל דכל הטעם דמהני גם בשא"ד בדיעבד כמ"ש הב"ח וכפי שכתבתי היא גם שי' רש"י הוא משום אחשבי' למיהוי דירתו אצל שא"ד כמו דמהני אצל פת וא"כ י"ל דבנזיר דל"מ רק מטעם דחזי לאחרינא באמת ל"מ בחצר דל"מ אחשבי' רק במה דחזי לדידי' ולא במה דחזי לאחרינא וממילא ל"מ בע"ח בנזיר ביין וא"ש ודו"ק:

מג"א סק"כ ד"ה מברך וכו'. ועוד דהעושה מצוה לאחרים נמי מברך וכו'. ע"ע מג"א סי' תל"ב סק"ו מ"ש בזה:

באו"ד וא"ת היאך מברך א' מבני העיר וכו' כבר קנה העירוב וכו' וא"כ שוב אין לברך וכו'. י"ל לפמ"ש תוס' שבת (קל"ז ב') ד"ה אבי דהא דצריך לברך עובר לעשייתן דוקא כשהמברך עושה המצוה ג"כ אבל אם הוא מברך ואחר עושה המצוה ל"צ לברך עו"ל ע"ש א"כ בנ"ד דהשמש גובה העירוב והרב מברך והמצוה נעשה בשעת גביית העירוב וכמ"ש המג"א בעצמו א"כ א"צ עובר לעשייתן בכה"ג וז"ב וע' הגהות יא"פ ומחצה"ש חקרו בהא דאין מעכב ורק לכתחלה צריך לעשות אי הוי עי"ז עובר לעשייתן או מ"מ כיון דצריך לעשות לכתחלה הוי עו"ל וע' תוס' פסחים (ז' ב') ד"ה בעידנא הקשו היאך

מברך על הלולב עו"ל הרי מדאגבי' נפיק בי' ושוב ל"ה עו"ל ותי' דמ"מ כיון דצריך לנענע ומשו"ה קודם הניענוע הוי עובר לעשייתן ע"ש והרי הניענוע לא מעכב וע' סי' תרנ"א סעי' י' ומוכח דגם בכה"ג הוי עו"ל וכן מפורש בתוס' סוכה (ל"ט א') דאע"ג דהוי רק מצוה מהמובחר מ"מ הוי עי"ז עובר לעשייתן וע' רא"ש ר"פ ראד"מ תי' דמה"ט מברך האב אחר המילה כיון דמל ולא פרע כאלו לא מל הוי מה"ט עו"ל ע"ש והובא בב"י יו"ד סי' רס"ה ע"ש ומוכח מזה דדוקא משום דהוי כאלו לא מל וצ"ע וע' ב"י או"ח סי' ח' בשם הר' יונה דהיכי דגם אח"כ עושה מצוה הוי עובר לעשייתן להמצוה שיעשה אח"כ ע"ש: סעיף טו. אימתי מברך וכו' ואם גבו העירוב ולא ברכו עליו אין הברכה מעכבת ומותרים לטלטל. ע' א"א סי' זה ס"ק חידש דאם בירך והזכיר איזה דברים והשמיט השאר גרע מאלו לא בירך כלל דבכה"ג דהשמיט קצת מעכב גם בדיעבד ע"ש ואמת הדבר כי סברא כזו מבואר בתר"י פ"ב דברכות גבי טעה בוכתבתם והתחיל בלמען ירבו כ' דאע"ג דעיקר הדבר לא מעכב מ"מ אם טעה גרע ע"ש וע"ע תוס' ר"ה (ל"ה א') ד"ה אילימא כתבו כה"ג לענין ברכות דר"ה ע"ש וע' ירושלמי מגלה (פ"ד ה"א) אע"ג דאת אמר דתרגום אינו מעכב מ"מ אם טעה מחזירין אותו וכו' ע"ש אבל מ"מ בגוף ד"ז שחידש הא"א לענין ברכה דעירוב ע' טו"ז לקמן סי' תקכ"ז סקי"ח בהא דקאמר הרמ"א שם דאם לא הזכיר המלאכות בהדיא רק אם אמר סתם לכל צרכנא דמעכב וע"ז תמה הטו"ז שם דהכי גרע מאם לא בירך כלל דלא מעכב ע"ש ומבואר דרמ"א וטו"ז פליגי בזה וע' יומא (מ"א א') מדכסדרן לא מיעכבא הגרלה גופא ג"כ לא מעכבא ע"ש מוכח קצת כהטו"ז וצ"ע וע"ע תוס' סוטה (ל"ג סוע"א) ד"ה כתבו שם וז"ל וג"ז סברא תמוה דאם לא קראה כלל לא מיעכבא ואם קראה בלשון חול מיעכבא וכו' ע"ש. מוכח ג"כ דלא כהא"א הנ"ל וצ"ע:

סימן שסז

מג"א סק"א ד"ה אינה יכולה לזכות. ונ"ל דממזונותיה רשאה לזכות ע' אה"ע סי' ע'. ע' תוס' נזיר (כ"ד א') ד"ה חילקו דאם התירו ממזונותיה מחמת שקמצה מפיה הוי שלה אבל אם מחמת שהוזלו המזונות הוי של בעלה ע"ש וא"כ צ"ע על המג"א דסתם דבכל גווני הוי שלה וע' ר"ן נדרים (פ"ח א') ג"כ מדין זה אם הותירו המזונות אי הוי שלה ע"ש:

סימן שסט

סעיף א. הנותן מעות לנחתום ואמר לו וכו' זכה לי בעירוב וכו' אינה עירוב וכו' וזכה גם לזה וכו'. ובמג"א סק"א לפי שלא נתכוין ליתן לו מתנת חנם אלא בשביל מעות שנתן לו

וקיי"ל דמעות א"ק וכו'. ע' תשו' הרא"ש שהובא בטוח"מ סוס"י רנ"ו כ' באמצע התשובה שם וז"ל כיון ששמעון רצה. לזכות להיתומה הרי קיי"ל המגביה מציאה לחבירו ק"ח וא"ל כיון דכונתו הי' לזכות לה מכח המתנה והיא אינה כלום רק זוכה כעת מכח ההפקר ע"כ לא זכתה היתומה מעולם דז"א דהרי מ"מ כוון לזכות לה והשאיל לה כחו ורשותו שתזכה בו ואם לא תזכה מכח המתנה תזכה מכח ההפקר ע"ש וה"נ נימא כן דהרי מ"מ כוון לזכות לו ואם לא קנה מטעם המעות יזכה מכח המתנה וצ"ע. ומצאתי בב"י חו"מ סי' קצ"ד כ' דכיון דמ"מ נתכוין לזכות בו אע"ג דהוא הפקר והוא מתכוין לזכות עבור קנין מ"מ קנהו בכך מההפקר ע"ש וע' רש"י ותוס' גיטין (ל"ט סוע"ב) בהא דשקיל כומתא ושדה בה וכו' וכ' שם רש"י ומשום דברי שכ"מ דכומ"ס דמי ליכא דהרי לא צוה כמוסר לבניו להקנותה לבניו מתורת שכ"מ רק בקנין זה נתכוין לשחררה והרי היא טעות עכ"ל והוא כמ"ש כאן וע' יבמות (נ"ב ב') אמר ר"י מ"ט דר' עשאוהו כעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן דל"ק וכו' א"ל אביי מי דמי התם לא מכוין למקני הכא קמכוין למקני הא ל"ד אלא לעודר בנכסי הגר זה וכסבור של גר אחר הוא דקני וכו' וברש"י שם התם לא קמכוין למקני כלל דהא סבור שלו הן הכא מכוין למקני מ"מ וכו' וכסבור של גר אחר הוא ומתכוין לקנות מ"מ והאי נמי וכו' ע"ש ונראה דבפרט זה פליגי ר' יוסף ואביי ס"ל כסברת הרא"ש הנ"ל ור"י פליג ודו"ק וע"ע תוס' עירובין (כ"ב ב') ד"ה אמרי וכו' כתבו כה"ג דאף דמתנת שכ"מ

ככומ"ס דמי מ"מ הכא הרי לא צוה ליתן מכח המתנה רק מכח החוב וזה ל"מ ומשו"ה גם משום מתנת שכ"מ ל"מ ע"ש:

סימן שע

סעיף ב. בעה"ב שי"ל הרבה בתים בחצר וכו' ויש לכ"א דברים שא"נ בשבת וכו'. צ"ע מנדרים (מ"ו א') וש"ע יו"ד סי' רכ"א סעי' ו' דמקרי תפיסת יד גם כ"ש ע"ש ומפ"מ הכא דצריך תפ"י דוקא דברים שאינם נוטלם מחמת כובדן וצ"ע לחלק:

מג"א סק"ח ד"ה מלמד וכו' כיון שכולן משתמשין בתוך הבית וכו' ועוד דאין משאיל להם רשותו וכו' ואם מקום החדרים קנוי להם או מושכר להם אוסרין וכו'. ע' או"ח החדש הקשה מו"ר הגאון זצ"ל מלקמן סי' שפ"ב בהג"ה דשאלה ושכירות שוין הם והביא מהעו"ז סי' זה דגם שאלה ליומא ממכר היא וזה דלא כמ"ש הקצה"ח סי' ר"ב לחלק בין שאלה ליומא ובין שכירות ליומא ע"ש. והנה בענין שאל ליומא מצאתי מבואר בב"י אה"ע רס"י קל"ט דהוי כמכר ע"ש וע"ע אס"ז ב"מ צ"ט בשם הריטב"א ג"כ כן ע"ש וע"ע

ש"ך יו"ד סי' רכ"א והארכתי בזה במק"א ואכ"מ אבל בגוף הקושיא לק"מ דהרי המג"א והפוסקים כתבו הטעם דאם השאיל לו אינו אוסר עליו דלא עשה טובה אדעתא דיאסר עליו וזה ל"ש בשכירות דלא עשה לו טובה כלל ומשו"ה אוסר וז"ב ופשוט:

סעיף ה. מי שאוכל וכו' וה"מ כשנותנין בני שאר החצר עירובן במק"א וכו'. והטעם משום מ"ע דכשיראו שכולם נתנו והם אינם נותנים יאמר דבכ"מ א"צ ליתן לעירוב משא"כ כשאין צריכים לעירוב כלל ע' בפי' ה"ר יהונתן במשנה שם:

סימן שעא

סעיף א. אחד מבני החצר שהניח ביתו וכו'. ע' רש"י עירובין (ע"ד א') ד"ה ה"נ וברא"ש עירובין (ס"ה א') מבואר שם דעתו דהא דבית בלא בעלים אינו אוסר אבל מ"מ אסור לטלטל מדירה זו לחצר ורק אינו אוסר על שאר הבתים וברא"ש שם הביא שי' החולקים ע"ש וע' אהעו"ז לעיל סי' שמ"ו מ"ש בזה ע"ש:

מג"א סק"א ד"ה שהניח וכו' נ"ל דנקט כן וכו' אבל באמת אפי' הי' כאן ולא עירב והלך בשבת אינו אוסר כמ"ש גבי מת בשבת ולא עירב. ע' הגהות ק"ר על המהרש"א עירובין (ע' א') חולק על המג"א דדוקא הלך מבעו"י אבל הי' בכאן בשבת ולא עירב והלך בשבת אוסר ול"ד למת ע"ש וכן מצאתי בריטב"א עירובין (ע' א') כתב כן דל"מ רק בהלך מבעו"י וכ' לחלק בין מת עכו"ם דל"ה רק משום גזירה משו"ה מהני אפי' בשבת אבל בהלך הישראל בשבת ל"מ ע"ש:

טו"ז סק"ה ד"ה ישראל וכו' פי' ועירבו ביחד וכו' וזה הישראל האחר הי' יכול להחזיק אע"פ של"ה יכול להחזיק עד חשיכה וכו'. ע' כה"ג ברא"ש נדרים (ל"ד ב') בשם הרא"ם דאפי' חוץ לד"א מ"מ כיון דאדם אחר א"י לזכות בה רק הוא חשבינן כאלו כבר זכה בו ומשו"ה יכול להקדיש אותו ע"ש ובמק"א הבאתי בזה מדברי הירושלמי פסחים פ"ג ה"ג הקשה שם וישליכה לאשפה ויקדישה ומתרץ שם ויש אדם מקדיש דבר שאין ברשותו וכו' ע"ש ומוכח קצת להיפוך וי"ל:

סימן שעב

סעיף ו. בית שבין ב' חצירות וכו'. והוא שיהא הכותל רחב ארבעה אבל אם אינו רחב ארבעה מותר לשתיהן להשתמש בה וכו'. ואם הכותל שאינו רחב ארבעה הוא מפסיק בין ב' בתים אי הוי דינו כמו בין ב' חצירות דלא בטל לכאן ולכאן ע' ד"מ לעיל סי' שנ"ה

תלוי בב' תירוצים שם ע"ש ומצאתי גם בב"י לעיל סי' שמ"ו בשם הר' יהונתן שעל הרי"ף ג"כ כזה דבין ב' בתים אסור להשתמש עליו דבטל לגבי הבתים ע"ש:
סעיף ח. כותל שבין שתי חצירות וכו'. וכן אין מועיל להשתמש בכל הכותל שאינו משתמש אלא כנגד מקום שנתמעט. ע' חידושי הריטב"א הקשה היאך מותר להשתמש נגד מקום שנתמעט הרי כיון דנגד שאר הכותל אסור הרי הוי נפרצה למקום האסור לה. ותי' כיון דל"ה נפרץ רק למקום חלוקה לעצמה ששאר הכותל הוא רחב ארבעה וגבוה י' וגם מקום הנפרץ דחיקא לי' תשמישתא בכה"ג לי"ל בה בהא דנפרצה למקום האסור לה ע"ש וע' תי' הרש"ש עירובין (ע"ז) הקשה שם קו' הריטב"א ולא תי' כלום ע"ש ולא ראה דברי הריטב"א הנ"ל:

סימן שעד

טו"ז סק"א ד"ה ואפי' וכו'. כתב מו"ח ז"ל דאם פרץ פצימיו נתבטל העירוב וכו' ולי מהא לא איריא דשא"ה בב"ב דתליא מלתא בגליא דעתא אבל הכא לא איכפת לן באסוחי דעתא וכו'. ע' ש"ס שבת (קמ"ו ב') דמייתי הש"ס ראי' דהיכי דנסתם הנקב למטה מהיין דל"ה סתימה רק בניקב למטה מהשמרים דהוי סתימה חזקה ומייתי מהא דב"ב (י"ב) דל"ה סתימה רק בפרץ פצימיו ע"ש ומבואר מזה דבהא דב"ב דפרץ פצימיו הוי הטעם דהוי סתימה חזקה ומביא משו"ה הב"ח ראי' לנ"ד מזה דבכה"ג מהני גם הכא דל"ה פתח חדש ולדברי הטו"ז כאן ק' מאי מייתי התם ראי' לניקב למטה מהשמרים דתלוי רק בסתימה חזקה ע"ש ובע"כ דחד טעמא וז"ב ומוכרח וכן ראי' מרמ"א חו"מ סי' קנ"ד סעיף י"ב במה שמחלק שם ג"כ בין פרץ פצימיו וכ' הרמ"א דבזה ניכר שאין רוצה לפתחו עוד וכו' ע"ש ומבואר הטעם דמשום דאין נקל לפתוח חלון או פתח בפרץ פצימיו ע"ש ותבין:

סימן שעה

במחצה"ש סוסק"ב ע' מש"ש סי' שס"ד וכו' במבוי עקום דבחצר כיון דשייך לשניהם בשוה ל"מ רגל המותר במקומה שלא לאסור חוץ למקומה וכו'. לא אדע כונתו דבסי' שס"ד הנ"ל הוא רק לענין מבוי ומחלק המג"א שם דל"ש בי' רגל המותרת במקומה וכו' אבל בחצר הרי כל דין רגל המותרת במקומה דאין אוסרת שלבמ"ק הוא רק בחצר וכמ"ש בסי' שס"ח ב' וצ"ע:

סימן שפ

סעיף א. אחד מבני החצר ששכח ולא עירב עם האחרים אוסר עליהם מה תקנתם יבטל להם רשותם וכו'. ע' תוס' עירובין (ס"ג ב') ד"ה חקרו בדין אם בטל רשותו לבית אחד שדרין בו ב' בנ"א והוא בטל לאחד מהם אם הב' רשאי לטלטל ג"כ עי"ז ע"ש:
מג"א סק"ו ד"ה וי"א וכו' לולא דמסתפינא וכו' דהר"מ מודה דבחול שרי וכו'. ע' שי"ק על הירושלמי עירובין (פ"ו ה"ג) חולק ע"ד המג"א דהר"ם אוסר אפי' בחול לשכור והביא ראי' לזה מהירושלמי שם ע"ש:

סימן שפב

מג"א סק"ב ד"ה בב' בתים. אבל אב ובנו אין אוסרים וכו'. כן מצאתי גם במהרש"א עירובין (ע"ג א') ע"ש וי"ל דתלוי בפלוגתת רש"י ותוס' עירובין (ע"ד א') ד"ה עד ע"ש ותבין וצ"ע:
סעיף א. הדר עם עכו"ם בחצר אינו אוסר עליו עד שיהי' שני ישראלים וכו'. ואם דר ישראל אחד עם כל ב"ב בדירה אחת עם נכרי בחצר מ"מ הוי רק ישראל אחד והוי יחיד במקום נכרי כן מבואר בתוס' עירובין (ע"ד ב') ד"ה מבוי ע"ש:
טו"ז סק"ו ד"ה אפי' וכו' וא"ל דמ"מ ל"ג מביטול וכו' י"ל דכיון שבא עמו בתורת שכירות ובאמת אין כאן שכירות (דהוי פחות מש"פ) גרע טפי וכו'. ע' כה"ג תוס' סנהדרין (כ' ב') ד"ה מלך וכו' כתבו דאע"ג דמלך פורץ גדר וכו' ויכול ליקח בחנם מ"מ אם רוצה לשבור יכולין
לומר לו דאינם רוצין להשכיר או למכור ע"ש:

סימן שפד

מג"א סק"ב ד"ה בין ועכ"פ אין אוסרים פחות מל' יום אם אין רגילין לבוא וכו'. ע' ש"ך יו"ד סי' רמ"ב סק"ח דרגיל לבא היינו בכל שבוע אבל ביריד שנה לא מיקרי רגיל ע"ש וע' ירושלמי ברכות פ"א ה"ב אלא כי אנן קיימין ברגיל ושאינו רגיל כגון ההוא דאזיל לאכסניא ואתא לקיצין וכו' ע"ש:

סימן שפו

סעיף ו. כ"ד שרגילין ללפת בו הפת שיעורו וכו' וכ"ד שאין מלפתין בו הפת שיעורו כדי לאכול ממנו ב"ס וכו' וכן יין מבושל אבל יין חי ל"ה לפתן וכו'. ע' ר"ש פי"א מתרומות

מ"א דיין מבושל חזק יותר מיין חי ע"ש וע' תוס' ברכות (ל"ט ב') ד"ה משכחת וכו' ובזה יובן הא דיין מבושל הוי לפתן אבל יין חי צריך ממנו בעצמו השיעור:

סימן שצב

סעיף א. עיר שהיתה קנין יחיד וכו'. ע' ש"ס סנהדרין (ט"ו ב') לענין עהנ"ד דפחות מן מאה אנשים לא מקרי עיר ע"ש וי"ל דגם כאן י"ל כן וי"ל וצ"ע:
ש"ע שם. אבל אם היתה של רבים ויש לה שני פתחים וכו'. ע' תוי"ט עירובין פ"י מ"ט דמ"מ אם יש לה דלתות מערבין את כולה אם דלתותי' נעולות ע"ש והדבר מבואר ברש"י עירובין (ק"א א') ע"ש אבל בר' יהונתן על הרי"ף פ"ק דעירובין (דף י') נראה דלא ס"ל כן ע"ש ותבין:

סימן שצה

טו"ז סק"א ד"ה מצוה וכו' ואני מדמה זה לתמידין וכו' וא"כ תקשה לך הרי בע"כ נשאר שום חלק וכו'. אלא ודאי כיון שנתערב תחילה הכל ביחד נעשה הכל של כ"א וכו'. ע' מנחות (כ"א סוע"ב) אלא שהכהנים דורשים סלסול בעצמם וכל מנחת כהן וגו' הואיל ועומר ושתה"ל שלנו הם היאך נאכלין וכו' ומבואר דע"י שנתערב נעשה כל קורט וקורט מנחת כהן וראי' לדברי הטו"ז:

סימן שצז

סעיף ג. כשם שאין אדם וכו' כך כליו ובהמתו א"י שום אדם להוליכם חוץ לאלפים אמה וכו'. ע' תוס' עירובין (מ"ו ב') ד"ה והכלים וריטב"א שם מבואר דהא דכליו של אדם הוי כרגליו זה רק אם הבעלים של הכלים בעיר אבל אם אינם בעיר הוי הכלים הפקר ע"ש וצ"ע על סתימת הפוסקים:

סימן שצח

סעיף ד. היתה רחבה מצד אחד וכו' מודדין לה מן היתר וכו'. וכ"ז לענין בני העיר הדרין בהעיר ההיא אבל לענין בני עיר אחרת ויש אלפים לתוך היתר ולא לתוך הקשת אין אומרים דהוי כאלו הם בעיר ע' תוס' עירובין (ס"א א') ד"ה עיר ע"ש:
דג"מ סי' זה. ובורגנין א"צ להיות ד"א על ד"א וכו' ומשמע מה שהוא לדירת ארעי חזי אף דליכא ד"א על ד"א וכו'. ע' בהר' יהונתן על הרי"ף עירובין פ"ז מבואר להיפוך ע"ש וע' פת"ש יו"ד סי' רפ"ו סק"ט לענין מזוזה דצריך הבית להיות דע"ד כ' דזה רק לענין בית

שהוא דירת קבע אבל ב"ש וכדומה דהוי רק דירת ארעי א"צ להיות דע"ד וחייב במזוזה ע"ש והוא כדברי הדג"מ הנ"ל וע' חי' הרש"ש סוכה (ג' ב') הביא ראי' לזה ע"ש אבל לא הביא מכל הנ"ל וע' שו"ת ק"ס סי' קי"ח חולק על החמ"ד הנ"ל וע' שו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' רפ"ז בזה ואכ"מ:

סימן תד

מג"א סק"א ד"ה הוי וכו' ודוקא לאדם עצמו אבל כליו ובהמתו הוי דרבנן (רלב"ח כ"ח) אבל בר"מ אלשקר מ"א נראה שחולק ע"ז וכו'. ע' מנ"ח מצוה כ"ד הביא מרש"י וריטב"א עירובין (ע"ט) שנחלקו בזה ע"ש ונ"ל ראי' מש"ס ביצה (ל"ז ב') לאיסור מוקצה ל"ח לאיסור תחומין חששו שתיק רב ע"ש וקשה לימא להו דאיסור תחומין מה"ת לרב כמו לר"ע ובע"כ דהתם בכליו לכ"ע מדרבנן ע"ש ותבין:

סעיף א. מי שבא בספינה בשבת והגיע לנמל אם משנכנס השבת עד שהגיע לנמל לעולם היתה למעלה מי' וכו' יורד ואין נמנע וכו'. ע' תוס' דר"ע פ"ד דעירובין (מ"א) בשם המהרש"א דזה רק אם הי' הנמל מרחוק וראה אותו וכיון דאין תחומין למעלה מי' ל"ה העיר מחוץ לתחום והוי כאלו קנו שביתה בהעיר אבל בלא"ה אם הי' למעלה מי' בכניסת השבת ובאו אח"כ בכניסת השבת בתוך י' אין להם אלא ד"א דהוי כמו גשמים שירדו בשבת ע"ש אבל לא הביא מהריטב"א עירובין (מ"ה ב') חולק בין גשמים לאדם וכפי הנראה שם ס"ל דבכ"ע י"ל אלפים גם בלא סמוך לעיר ע"ש ותבין:

סימן תה

סעיף ה. מי שהוציאוהו עכו"ם חוץ לתחום או ר"ר וכו' א"ל אלא ד"א וכו'. ע' ירושלמי עירובין פ"ד ה"א דאם אותן ד"א סביביו יש בצד אחת בתוך מחיצות א"י לברור לו ד"א לתוך המחיצות שמא יבא לטלטל בכולו ע"כ צריך לברור לו ד"א שמעבר השני ע"ש:

מג"א סק"ו ד"ה מוקפת וכו' משמע דאפי' בא בעיבורה של עיר ל"מ כמ"ש תוס' והרא"ש וכו'. גדולה מזה מבואר בריטב"א עירובין (מ"ג ב') בשם הראב"ד דאפי' רק נפרצו המחיצות בעשר באופן דאסור לטלטל בהמחיצות אסור להלך את כולה כיון דאסור לטלטל שם ע"ש שכ' ליישב קו' הירושלמי בנמל ע"ש וע"ע תוס' ר"ה (כ"ג ב') ד"ה לא וכו' ג"כ כן והדבר מבואר בירושלמי עירובין (פ"ד ה"ב) ע"ש וצ"ע על הפוסקים שלא הביאו מהירושלמי הנ"ל:

סעיף ט. ואם הוציאם במזיד אסור לאכלם וכו'. ע' ריטב"א עירובין (מ"ב) בשם מורו דזה רק אם הבעלים הוציאום להפירות או אחר לדעתם אבל אם אדם הוציאם שלמ"ד הבעלים א"י לאסור על הבעלים ע"ש:

סימן תו

סעיף א. מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת שא"ל אלא ד"א והוצרך לנקביו יכול לצאת מהם עד שימצא מקום צנוע וכו'. ע' עירובין (נ"ה ב') מתיב ר"ח וכו' ותניא כשהן נפנין אין לפנים אלא וכו' ע"ש ולפי המבואר כאן ק' דהרי בהוצרך לנקביו מותר לצאת אפי' חוץ לד"א וצע"ג. ואחר זמן רב מצאתי במרה"פ על הירושלמי עירובין (פ"ה ה"א) תמה כן וכ' דמזה ראי' להשיי' די"ב מיל הוי מה"ת ואיסור דאורייתא לא הותר מפני כ"ה ע"ש וצ"ע לפ"ז להסוברים דגם איד"ר שי"ל עיקר מה"ת לא הותר מפני כ"ה ע' ב"י לעיל סי' שי"א ע"ש א"כ היאך כאן הותר חוץ לד"א ולא בי"ב מיל וצ"ע:

סימן תח

סעיף א. מותר לערב וכו' מי שיצא מהעיר בע"ש והניח מזון ב' סעודות וכו'. ע' שו"ת מורי מהרש"ם ח"ב סי' ל"ו נשאל במי שהי' ביתו חוץ לתחום העיר רק תמיד מניח העירוב בבית ש' שיש לו בית בתחום העיר ועכשיו בביהש"מ שניהם בעיר וש' רוצה להקנות לו ע"י ק"ס פת שיש לו בביתו ואח"כ יברור לו הפת ע"י ברירה על העירוב והרי קיי"ל דבדרבנן י"ב והעלה דמ"מ אסור דכיון דצריך לומר בהדין עירובא וא"ל "בהדין" אלא כשתופס החפץ בידו ע"ש וע' במפתחות והגהות שם הביא משמי ראי' לזה מהב"י או"ח סוס"י קל"ט דא"ל הזה אלא כשתופס בידו ע"ש:

מג"א סק"י ד"ה ויתחייב וכו' וה"ה כשמניח בר"ה רחוק ח' אמות וכו'. ושי' רש"י (דף ל"ד א') דמותר בכה"ג ע"ש:

סעיף ח. אם ירצה ישלח העירוב ע"י שליח וכו'. ע' רש"י שבת (נ"ה א') ד"ה מוכח שם דאם ידעי'

בהשליח דבטבעו הוא עצל ל"א בי' חזקה שעו"ש ע"ש וא"כ לא יהי' עירוב בכה"ג וצ"ע וע' חו"מ סי' י"א סעי' ג' ובנה"מ שם דאף באשה אמרי' חזקה שע"ש ע"ש והרי נשים עצלניות הן וצ"ע וע' מל"מ פ"ד מבכורות והובא בפת"ש יו"ד סי' ש"כ כ' דל"ש חשע"ש רק היכי דאם לא יעשה שליחותו יעשה המשלח העבירה מיד ולא היכי דיש לשליח לתלות דלא יבא לכלל עבירה ע"ש וע' ירושלמי עירובין (פ"ג ה"ב) דאם השליח אמר

מקודם להמשלח שיעשה שליחותו אז לכ"ע אמרי' אפי' בדאורייתא שע"ש משא"כ אם המשלח אמר מקודם להשליח אז מחלקינן בין דאורייתא לדרבנן ע"ש וע' הגהות צו"ר שם דש"ס דילן לא מחלק בהכי ע"ש וע' עירובין (ל"ב א') דהא דחזקה שע"ש (בדרבנן) אבל כל היום צריך להמתין ע"ש וע' תוס' חגיגה (כ"א א') ד"ה דהא דאין בי"ד מתעצלין זה רק בק"צ אבל בקרבן יחיד מתעצלין כל היום ע"ש:

סימן תטו

מג"א סוסק"ג אע"פ שהוא ספק מ"מ אינו ראוי לו וכו'. ע' מנחות (נ' ב') כיון דבעידן פלגי בהו אי בעי האי מקריב ואי בעי האי מקריב מחזי חזי ע"ש מוכח להיפוך וצע"ק וע' תוס' חולין (פ"ד ב') ד"ה ת"ש וכו' ע"ש וע' בכורות (ל"ב א') מחלוקת ר"א ור"י בתרומה תלוי' אי הוי ראוי כיון דהוי רק ספק ע"ש:

סימן תיז

מג"א סק"ג. ונ"ל מנהג טוב לומר הסליחות וכו'. ע' צל"ח פסחים (נ"ו ב') דמאי דאמרי' בער"ח ביו"כ קטן בשכמל"ו יכול לאמרו בקו"ר דכל החשש דאמרי' בחשאי הוא רק משום הפסק בין שמע לואהבת ע"ש:

סימן תכט

ח"י סק"ג בשם הב"ח דמאי דאמרי' הלכות פסח בפסח וכו' לאו ביו"ט עצמו קאמר אלא סמוך לפסח וסמוך לחג קאמר וכו'. ע' כה"ג תוס' סוטה (מ"א א') ע"ש:

סימן תלא

וע' מקו"ח כאן מחולק עם הפנ"י פסחים (ה') אי חמץ של הפקר מונח ברשותו אי עובר בב"י וב"י ע"ש ול"נ ראי' מירושלמי תרומות (פ"א ה"א) דמבע"ל שם בתורם משל הפקר על שלו אי הוי תרומה וקאמר שם דאי הטעם מה דאין יכול לתרום משל חבירו הוא משום שאין שלו רק של חבירו אז מן ההפקר הוי תרומה דל"ה של חבירו אבל אי הטעם משום דצריך שיהי' שלו א"כ גם בהפקר ל"מ תרומה דהרי מ"מ אין שלו ע"ש וא"כ בחמץ דבקרא כתיב לא יראה לך ומזה דרשינן שלך אי אתה רואה א"כ בהפקר א"ע דהרי מ"מ אין שלך כיון דבעי' שלך ממש. וא"ל עפמ"ש הרא"ש נדרים (ל"ד) בשם הרא"מ דכיון דמצי לזכות בו היכי דמונח בתוך ד' אמותיו הוי כאלו כבר זכה בו ע"ש דז"א דהכא אין רוצה לזכות בו משום איסור חמץ וכמ"ש בב"ק (ס"ו) זה אין רוצה לקנות ע"ש:

סימן תלב

מג"א סק"ה. ועכ"פ גם הוא יבדוק דמצוה בו יותר מבשלוחו. ע' חמ"ח אה"ע סי' ל"ה ס"ק דבברכת המצוה ל"ש מצוה בו יותר מבשלוחו ע"ש:
סעיף ב. ברמ"א ומיהו אם לא נתן וכו'. ע' ד"מ בשם מהרי"ל דאם לא מצא חמץ ישרוף הכלי שלקח לצורך הבדיקה שלא ישתכח תורת בדיקה ע"ש: טו"ז סוסק"ב. וע"כ יותר טוב לברך בעיקר הרגל ופוטר הטפל לו. צע"ק דהרי אם הטפל קודם העיקר אינו פוטר העיקר את הטפל כמ"ש הרמ"א לעיל סי' רי"א ע"ש:
בהגהות יא"פ בסוף הדיבור. צ"ע לענין בדיקה אי דמי לנ"ח שהמצוה מוטלת על גוף האדם וכו' או שמא כאן שמוטל על רשותו בדוק וכו'. ע' טו"ז לקמן סוס"י תל"ו וכפי הנראה ד"ז היא מחלוקת בין הב"י והטו"ז שם ע"ש:

סימן תלג

טו"ז סק"ג וכאן באבוקה כ' אין בודקין משמע דלכתחלה לא אבל בדיעבד מהני וכו'. ע' פסחים (ע"ח ב') אמאי תנן אין זורק את הדם ליתני פסול ש"מ אין זורק לכתחלה אבל בדיעבד ש"ד וכו' ע"ש ומבואר כן וע"ע מג"א סי' ת"ס סק"ה ג"כ כזה וע' טו"ז לקמן סי' תק"ב סק"א ע"ש אבל מ"ש הטו"ז בביאור דברי הטור דמ"ש צריך הוי אפי' בדיעבד ע' טי"ז יו"ד סי' רע"ד סק"ה הוכיח מש"ס גיטין דלשון צריך הוי רק לכתחלה ע"ש אבל י"ל דהכא כ' הטו"ז כן בביאור דברי הטור והטור גם שם לא ס"ל כהטו"ז ע"ש: מג"א סק"כ בשם ת"ה דכיון דהטעם רק משום דלא לחלק בין בדיקה לבדיקה איכ"ל דהיכי דעביד בדיקה כ"ש באור י"ד סגי אחר הכיבוד אבל לטעם השני שמא ישתכח בגומא וכו' לכן צריך בדיקה גמורה וכו'. ע' ר"ן פ"ק דגיטין מחולקים בסברא כזו הרי"ף והראב"ד דכיון דמה דצריך לומר בפ"נ הוא רק משום איחלופי ס"ל להרי"ף דא"צ לעמוד על כל הגט אבל הראב"ד ס"ל דמ"מ צריך לעמוד על כל אות ואות ע"ש וע' ב"י יו"ד רס"י קצ"ב שהביא דברי הרשב"א בת"ה בשם הגדולים להנ"ל מיושבים דברי הגדולים והרשב"א ס"ל כשי' הראב"ד בגיטין פ"ק שהבאתי לעיל ע"ש ותבין:

סימן תלד

מג"א סק"ה. דאם לא בטלו עובר עליו אע"פ שלא ידע מ"ד אמי שאכל חלב בשוגג וכו' משמע דאם לא ידע מתחלה א"ע עליו וכו'. כבר נודע מדברי החזקוני ר"פ ויקרא דעל איסור לאו בשוגג אינו עובר כלל ומשו"ה ליכא קרבן רק על איסור כרת בשוגג ע"ש וכאן

מבואר דפליגי בזה הרמב"ם וטור וע' סנהדרין (פ"ד ב') התם שגגת לאו הכא שגגת חנק וכו' ע"ש מוכח כשי' הרמב"ם וע' סוטה (כ"ז רע"א) פליגי שמואל ור"י אי ישא דומה ואל ישא בת דומה וכו' וברש"י שם ומוכח דפליגי בזה וע' תוס' יבמות (נ"ח א') ד"ה מבואר דס"ל דבשוגג בלאו הוי אינו מנוקה מעון וכ"ה בתוס' קידושין (כ"ז ב') ע"ש וע' טור יו"ד סי' ש"ג ובב"י שם מוכח דפליגי בזה הרמב"ם והרא"ש ע"ש:

סימן תלח

מג"א סק"א וכו'. ול"נ דבית פירושו חדר וכו'. ע' מג"א סי' רל"ט סק"ו בשם מהרי"ל פי' דברי הש"ס בשבת הישן בבית יחידי דאחזתו וכו' ג"כ דבית הוי הכונה חדר וכו' ע"ש: ש"ע שם. כזית חמץ למעלה על הקורה וכו'. ע' טור וב"י וטו"ז הביאו מחלוקת הרמב"ם וטור בהא דקודם הביטול דהוי סד"א ופליגי אם יכול לבטלו ויהי' סד"ר כמו בנמצא אחר הביטול ע"ש. והנה בשאר סד"א בכה"ג אם נתגלגל לדרבנן מהני בהפ"מ כנודע מדברי מהריב"ל ביו"ד סי' ק"י בכמ"ד אבל הכא נראה דלא תלוי בזה כלל רק דפלוגתתם הוא עפמ"ש הטו"ז לעיל סוס"י תל"ו בשם הטור דס"ל דבדיקת חמץ ל"ה חובת הגוף כלל רק היא חיובא דבית אם י"ל בית ע"ש וכפי מש"ש מבואר דהאבי עזרא ס"ל דאם יש לו בית הוי חובת הגוף ע"ש וא"כ י"ל דהכא פליגי בזה דבאמת אם נאמר דבדיקה היא חובת הגוף א"כ אם חל עליו חיוב בדיקה בעת שהי' סד"א קידם הביטול ל"מ לבטלו ויהי' עי"ז סד"ר דחיוב הגוף לא נפקע מזה וזה סברת הטור אבל הרמב"ם ס"ל דל"ה חובת הגוף כמ"ש הטו"ז לעיל וא"כ הוי רק כשאר איסור והוי איסור חפצא ויכול להתהוות סד"ר וא"צ לבדוק וע' לשון הב"י כאן בקיצור ונראה שכוון לזה ודו"ק:

טו"ז סוסק"ד ובעיקר פלוגתא דראב"ד וטור וכו' ובזה ל"ש הפקר משים דידו ש"א אין שולטת בבור וכו' דבריו אינם מובנים בחילוקו ונ"ל בכוונתו דהרי באמת ס"ל לר"י (נדרים מ"ג) דהפקר כ"ז דלא אתא ליד זוכה הוי עדיין ברשותו של המפקיר עדיין ויכול לחזור בו ורבנן

וע' טו"ז חו"מ סי' קפ"ט ג"כ בזה והנה הטו"ז העלה בישוב ד' הר"י בראייתו מוגונב מבית האיש ולא מבית ההקדש ורא"ש כ' ע"ז דראייתו אין מובן והטו"ז כ' דאי נאמר גול"מ לאו כמד"מ הוי חידוש מה דהתורה רבתה מהקרא דלא ימצא דבחמץ חייב על גול"מ וא"כ הקרא דבתיכם לא קאי רק על החידוש וגזיה"כ הזאת ולא על החמץ דעיקר שלו אבל אי גול"מ כמ"ד ול"ה חידוש והוי כשאר חמץ שעיקרו שלו וא"כ קאי בבתיכם על היכי דעיקר החמץ שלו ולא על היכי דרק גול"מ זה יסוד ותו"ד הטו"ז. ובמש"ז הקשה דגם אי

גול"מ כמ"ד הוי ג"כ חידוש כמבואר בש"ס וביא"פ תי' דבש"ס קאמר באמת דגול"מ הוי כממון גמור לענין חמץ בלא שום גזיה"כ ע"ש ובאמת כי אם נאמר כיסוד הטו"ז דלמ"ד גול"מ לאו כמ"ד הוי בחמץ גזיה"כ וחידוש ולא למ"ד כממון דמי וכמ"ש היא"פ יש ליישב דברי המג"א לעיל שכ' דע"י חיוב האחריות דחייב לבער אסור גם לאחה"פ כמו בחמץ גמור שלו והקשה הח"י עליו מירושלמי פ"ב דפסחים דמבואר דל"ה חמץ שעעה"פ ע"י האחריות לבד אבל כבר הביאו האחרונים מרמב"ם פ"ד מחו"מ דמבואר כהמג"א וא"כ צ"ע על הרמב"ם ומג"א מהירושלמי הנ"ל. להנ"ל י"ל דאם נאמר גול"מ כמ"ד בודאי אסור גם לאחה"פ כמו על שאר חמץ אבל למ"ד גול"מ לאו כמ"ד והכא בפסח דעובר הוי רק גזיה"כ וחידוש כמ"ש הטו"ז י"ל דלא קנסו בזה לאחה"פ כיון דבפסח גופי' ל"ה רק מחידוש וגזיה"כ ואין לך בו אלא חידושו וכיון דקיי"ל כרבנן דר"ש דגול"מ לאו כמ"ד הי' נראה מהסברא כהח"י דלא קנסו אחה"פ אבל מ"מ י"ל הסברא גם להיפוך דאע"ג דהא דאסור בפסח הוי רק גזיה"כ מ"מ כיון דסוף כל סוף אמרה התורה דאסור הוי כמו חמץ גמור שלו ואסור ממילא גם אחה"פ מקנס דמה לנו בעיקר האיסור אם הוא מה"ת וגזיה"כ הרי השוה הכתוב גול"מ כמו שלו ממש. והנה בכגון זה נחלקו ר"מ וחכמים בש"ס ב"מ (נ"ה ב') וכי עשו חז"ל דבריהם כשל תורה ובתוס' שם הקשו דהרי בכמ"ד אמרי' דעשו אפי' יותר משל תורה ותו דזה רק היכי דשייכי לקנוס כדי לעשות סייג אבל הכא דאפי' בת"מ ודאי ל"ה שייך לקנוס חומש אם לא שאמרו התורה ומשו"ה לא קנסו בשל דמאי והש"ס משני שם עשו הולד ממזר אם לא שגזרה התורה וכו' ע"ש ומבואר דפליגי בזה ולר"מ באמת מה"ט ל"ה התם הולד ממזר אבל לחכמים שם ס"ל דאע"ג דאין סברא בזה לולא שגזרה התורה מ"מ קנסו חז"ל ומשו"ה י"ל דהירושלמי ס"ל כשי' ר"מ ומשו"ה ס"ל דבגול"מ בחמץ לא קנסו חז"ל לאחה"פ אבל לדידן דקיי"ל שם כחכמים שפיר פסק הרמב"ם והמג"א דאסור לאחה"פ גם משום גול"מ אע"ג דהוי רק משום גזיה"כ וכנ"ל וא"ש אבל עיקר יסוד של הטו"ז במה שהעלה דאם ע"י האחריות הוי רק גזיה"כ מכח ריבוי הקרא דלא ימצא אז אמרי' דהקרא דבבתיכם לא קאי רק על החידוש הזה ולא על מה דמשתעי גופא דקרא על היכי דעיקר החמץ שלו דזה הוי פשטא דקרא וזה הוי כעין יציבא וכו' ולהיפוך ממש מצינו בתוס' עירובין (כ"ז ב') ד"ה ואכלת וכו' דכתבו שם דואכלת לא קאי רק על גופא דקרא ולא על מה דאתא מריבוי ע"ש וע' תוס' ב"ק (ג' סוע"א) כה"ג דהמיעוט לא קאי רק אמה דמבואר בקרא ולא על מה דאתי מריבוי ע"ש וע"ע תוס' יומא (ס' א') ד"ה חד כה"ג בענין הגז"ש דחילול חילול ע"ש וע"ע תוס' קידושין (כ"ה א') ד"ה הואיל דלחפשי לא קאי רק על מה דמפורש ולא על מה דאתי רק מריבוי

ע"ש וע"ע תוס' קידושין (ס"ח א') בקרא דלהיות לו לאשה ג"כ כה"ג ע"ש והיכי נוכל לומר הכא להיפך ממש דקרא דבבתיכם לא קאי על מה דפשטי' דקרא מיירי בי' דהיינו היכי דבאמת גוף החמץ שלו רק על מה דנתרבה מכח חידוש וגזיה"כ מקרא דלא ימצא אבל לדעתי ביאור הענין דכל המחלוקת אי מחמת דהנפקד קיבל עליו אחריות יוכל לפטור את המפקיד דכל החמץ שלו באמת. וזה סברת הר"י דאע"ג דבמה שקיבל עליו האחריות הוי כדידי' מ"מ לא יוכל לפטור עי"ז את המפקיד שעיקר החמץ שלו (וע' פמ"ג הביא בזה מסנהדרין (קי"ב) ע"ש ויש להעיר מש"ס יבמות (ס"ו ב') דנראה דפליגי בזה ר"א ורב ספרא ע"ש וע' תוס' חולין (מ') פליגי בזה רש"י ותוס' בסוגיא דרבוצה וע' רמ"א חו"מ סי' קפ"ג סעי' ד' ונה"מ שם ב' דיעות בזה וע' ש"ס עירוכין (ו' א') ורש"י שם ובחי' לש"ס הארכתי בזה ואכ"מ) דמ"מ מי שעיקר החמץ שלו עדיף מזה שקיבל עליו אחריות וע' כה"ג רש"י ותוס' נזיר (ל"ו ב') דאע"ג דטכע"ק מ"מ עיקר גופא עדיפא ע"ש וע"ע רש"י יבמות (ל"ח) בענין ספק מוציא מידי ודאי אבל לא לגרוע מודאי ע"ש וע"ע תוס' ב"ב (נ') בענין ק"פ דאע"ג דכקה"ג דמי אבל לא לבטל קה"ג ע"ש ומשו"ה מי שבאמת החמץ שלו חייב דהיכי דמתנגד מי שחייב באחריות למי שבאמת עיקר החמץ שלו אזלי' בתר האי דהעיקר שלו וזה י"ל בכונת הר"י בראייתו מוגונב מבית האיש ולא מבית ההקדש עפמ"ש תוס' ב"ק (ע"ט א') דל"ש לומר מה לי מכרו לשמים מה לי מכרו להדיוט רק בהקדש בה"ב אבל בקדשי מזבח נקרא עדיין על שם בעלים הראשונים דנקרא קרבן שלו ע"ש ומעתה יקשה בהא דפטור מדו"ה כשיגנב מההקדש והרי מבואר (ב"ק מ"ח) דכשנתייעד בבית שומר ל"ה ש"ר משום דשם בעלים הראשונים עליו ומבואר דלענין שור המזיק אזלי' בתר שם הבעלים וא"כ בקדשים דנקרא על שם הבעלים יתחייב בדו"ה כמו בגנב מבית האיש ובע"כ צ"ל דמ"מ היכי דהשם מתנגד למי שעיקר שלו לא אזלי' בתר מי שהשם שלו רק למי שהעיקר שלו ובקדשים אע"ג דנקרא על שם הבעלים אבל עיקר השור הוי של הקדש וצריך לעשות ממנו צורך גבוה ומשו"ה פטור מדו"ה וה"נ אזלי' בתר מי שעיקר החמץ שלו וא"ש ודוק היטב:

סימן תמא

סעיף ב. ישראל שהלוה לעכו"ם על חמצו וכו'. ע' או"ח החדש למו"ר הגאון זצ"ל בישראל שיש לו חמץ ובע"ח יהודים ועכו"ם עקלו הסחורה שלא למכור אותו עד שיפרעו מהם מה יעשה הלוה בחלק העכו"ם שאסור לו למכור ובדיניהם יגיע לו עונש מזה אם ימכור בלי ידיעתם וע"כ העלה דיזכה להם ע"י אחר חלקם דהוי דא"מ ובדא"מ דעת

הרשב"א וראב"ד דא"צ כונה ומהני זכי' גם בעכו"ם בלא ידיעת העכו"ם וכו' ע"ש זה תו"ד. ובמחכת"ה דברים תמוהים הם דהם מיירי רק אם הנכרי עושה הקנין ורק משום דהעכו"ם אינו מכוין לזכות וע"ז י"ל דהיכי דדא"מ א"צ כונה לזכות ומהני גם בעכו"ם לפ"ז אבל לזכות לעכו"ם ע"י אחר ישראל שלב"פ העכו"ם ויזכה העכו"ם עי"ז החמץ זה הוי זכי' גמורה והוי מטעם שליחות ואין שליחות לעכו"ם כמבואר בש"ס ב"מ (ע') זולת דברי רגמ"ה שהובא במזבח כפרה לבכורות (ג') דמהני והובא באו"ח שם וכ' בעצמו בשם המזבח כפרה דהיא שיטה דחוי' נגד הש"ס ב"מ (ע') וגם באו"ח הנ"ל כ' בעצמו דזכי' בודאי ל"מ בעכו"ם וא"כ הרי התקנה הנ"ל ג"כ הוי זכי' ודא"מ ל"ה רק אם זוכה לו בפניו וכנ"ל ובעיקר הדבר הנ"ל בחלק העכו"ם יפקיר הישראל חלק העכו"ם בהחמץ ואי החמץ ברשותו יכוין או יאמר בפירוש שאינו רוצה שיזכה לו החצר וז"ב ופשוט:

סימן תמב

מג"א סק"א. ולדעת הטור צ"ל וכו' וצינן ל"מ כיון שהתחיל להחמיץ לכן ישרוף וכו'. פי' ומוקי לה הטור בנמצא בז' של פסח וע' מג"א סי' תמ"ו דבז' של פסח ישרף ביו"ט ע"ש ובזה ל"ק מה שתמהו כולם על המג"א: סעיף ב. ש"ע. הפת עצמה שעיפשה וכו'. ולענין התבואה שנזרעה קודם פסח תוך ג"י אם צריך למכרה כבר הובא באחרונים מזה אבל נראה דשעורים שנזרעו קו"פ א"צ למכרה דנפסד מיד ע' ר"מ ורע"ב בפיה"מ

לא תיבעי שריפה ותסגי לה בקבורה וכו' ע"ש וק' מאי קילא הוא דתסגי לה בקבורה הרי חומרא הוא לענין האפר ובע"כ דלא אסור האפר רק מדרבנן וצ"ע וע' מקו"ח כאן העלה דגם לרבנן דהוי מהנקברין מ"מ אפרן מותר דכבר נעשה מצותן והוי כמו לר"י דבשריפה ע"ש ובאמת כי הי' נראה ראי' לזה מהא דהקשו רבנן לר"י דהק"ו הוי סופו להקל אם לא מצא עצים לשרפו יהא יושב ובטל והרי בלא"ה הוי סופו להקל לענין האפר ובע"כ דגם לרבנן שרי האפר אבל לפמ"ש מהש"ס נזיר (מ"ה) דר"י דס"ל דשער נזיר דל"ה נשרף במדינה ל"ה משלח תחת הדוד משום דנקבר ואסור לשורפו וחכמים לא ס"ל כן ומוכח דפליגי אי הא דלא ישרופו הוי מה"ת או דרבנן ולחכמים דשם הוי רק מדרבנן ומשו"ה לא אמרו שם ה"ט וא"כ לא יכלו לומר לשם לר"י לסתור בזה הק"ו ודו"ק. ולפמ"ש תוס' סוף תמורה בטעמא דנשרפין דאפרן מותר דלא מצינו דבר שנעשה מצותו ומועלין בו ע"ש וא"כ לפמ"ש המהרש"א פסחים (כ"ו א') דדבר שנעשה מצותו מ"מ אסור לכתחלה ורק דא"ב מעילה ע"ש וא"כ גם בנשרפין בדיעבד אפרן מותר ולא לכתחלה וא"כ ממילא ל"ש בזה לומר ולסתור הק"ו דר"י הנ"ל כיון דאין נ"מ רק אדיעבד

ולא על לכתחלה וכמ"ש תוס' זבחים (י"א ב') כה"ג ע"ש (וע' מנ"ח מצוה ז' סק"ב ולפמ"ש תוס' זבחים הנ"ל מיושב קו' והבן) אבל הרי כתבו תוס' פסחים (כ"ו ב') ד"ה בשלה בהא דכל הנשרפין דאפרן מותר אפי' לכתחלה ע"ש ובעכצ"ל דהא דהשוו תוס' תמורה הא דכל הנשרפין וכו' להא דנעשה מצותו דלא מועלין בו הוא ל"ד והבן:

מג"א סק"ה ד"ה אסורים וכו' דדעת הרמב"ם והפוסקים וכו'. ודעת הרמב"ם וסייעתו דחמץ הוי דשיל"מ ע' רס"י תמ"ז א"כ בלח"ה זוז"ג אסור בחמץ לפמ"ש הב"י יו"ד רס"י רט"ז ליישב קו' הראב"ד על הרמב"ם שפסק דאסור בחילופיהן ובגידוליהן והרי הוי זוז"ג עם הקרקע ותי' הב"י שם דנדרים הוי דשיל"מ ע"י שאלה ומשו"ה אסור גם זוז"ג ע"ש וה"נ בחמץ:

סעיף ב. ש"ע. וכן הפחמין שלו אסורין וכו'. ע' תוס' פסחים (כ"ו ב') דאפי' בדבר שהוא מהנשרפין דאפרן מותר מ"מ פחמין אסורין ע"ש וע' כה"ג ש"ס מעילה (ט' ב') גחלת אית בי' מששא אפר לית בי' מששא וכו' ע"ש וע' בהגהת יא"פ ביאר דעת השל"ה דלא ס"ל כהכ"מ וס"ל דשפיר הוי בעידנא והתחלת השבתה היא ע"ש וע' מנחות (ט"ז ב') כיון דהולכה צורך הקטרה היא קרי לה ג"כ הקטרה וכו' ע"ש ומבואר סברא זו וע' נמוק"י פ"ב דב"מ פליגי בסברא זו הרמב"ם והר"י הלוי ע"ש אבל בתוס' גיטין (מ"א א') מבואר דבכה"ג ל"ה בעידנא ע"ש:

משז"ז סי' זה ס"ק כתב דנותר עובר בכל רגע שמשהה אותו כמו חמץ ע"ש אבל בש"ס פסחים (י"ג ב') חלות פסולות משום נותר וכו' לא משמע כן וי"ל דפליגי בזה שם ע"ש וע' תוס' פסחים (כ"ח א') ד"ה וחמץ וכו' מבואר דלא כהפמ"ג ע"ש ומצאתי במנ"ח מצוה ז' סק"א הביא מתוס' פסחים (כ"ח) הנ"ל ולא מהנ"ל וע' ירושלמי פסחים פ"א ה"א מוכח דנותר וחמץ שוין הם ע"ש ותבין:

סעיף ב. ש"ע. יש מ"ש ביו"ט שני דינו כחוה"מ וכו'. ע' טו"ז סק"ד וח"י נחלקו בכוונת דברי הרמב"ם שכתב כופה עליו כלי עד מוצאי יו"ט ראשון דהטו"ז כ' דבא לומר דבמוצאי יו"ט א' דהיינו ביו"ט ב' יוכל לבערו והח"י כ' דהכוונה ברמב"ם יו"ט א' לאפוקי יו"ט אחרון אבל יו"ט שני אסור ע"ש ובאמת כי יש ראי' להח"י מש"ס סוכה (ל"ח א') דהש"ס ביאר דיו"ט שני היינו חוה"מ ודייק לה מבא בדרך ע"ש וה"נ י"ל בכונת הרמב"ם יו"ט הראשון שהפי' עד חוה"מ אבל יותר נראה דהכונה ברמב"ם כפשוטו דביו"ט שני מותר ואזיל לשי' דס"ל דגם מילה שלב"ז דקיי"ל דאין דוחה שבת ויו"ט מ"מ יו"ט שני של גליות דוחה ע"ש וע' יו"ד סי' רס"ו סעי' ח' ע"ש וע' לקמן סי' תצ"ז סעי' ד' דספק מוכן

ביו"ט שני מותר והמג"א שם חולק ע"ז וע"ע סי' תקכ"ז סעי' ד' דס"ל להמחבר דביו"ט שני יתעסקו בו ישראל אפי' באיכא עממין והמג"א חולק שם ג"כ ע"ז ע"ש:
מג"א סק"ג ד"ה גם וכו' וא"ת הא ק"ו ומה טלטול דרבנן אסור מכ"ש הבערה דאורייתא ומה גם וכו'. י"ל עפמ"ש המג"א לעיל סוס"י ש"ח דל"א מתוך שהותרה הבערה רק לענין הבערה או הוצאה אבל לא לענין טלטול דבטלטול אסור שלל"צ ע"ש וא"כ אם רוצה לשרפו י"ל מתוך וכו' לשי' התוס' בכמ"ד דצורך מצוה הוי צורך אבל לטלטל המוקצה ל"ש זאת ומשו"ה כ' הרמ"א דגם לשרפו במקומו אסור וא"ש:

סימן תמז

סעיף א. הג"ה. ובדין ריחא מילתא וכו'. ע' או"ח החדש למו"ר הגאון ז"ל בדין מי שי"ל פאבריק מחומץ בביתו ובפסח נכנס הריח מהחמץ לדירתו והעיר דהוי לא אפשר ולא מכיון וגם מתוס' ע"ז (י"ב) דרוח חומץ חזק לא מיקרי הנאה ע"ש. והנה בתוס' ע"ז הנ"ל איתא רק לענין יין וגם מ"ש דלא אפשר ולא מכוין יש לדון עפמ"ש הטו"ז סי' ש"א סק"ז דזה רק היכי דהאיסור כבר נעשה וזה אינו בודל ממנו לפי שעה ע"ש וע' ריטב"א יומא (ל"ט) דבית אבטינס בעת שהיו מפטמין הקטרת ל"ה צריכין לסתום הנחירין שלא יהיו מריחין מהקטרת דהוי לא אפשר ולא מכוין וי"א דהיו צריכין לסתום הנחירין דכיון דבע"כ מוכרחין להריח הוי כמו מכוין ע"ש ובעיקר הפלוגתא אי הא דריחא לאו מילתא היא או עכ"פ משהו הוי מאז הבאתי ראי' מש"ס שבת (ס"ב ב') וברש"י שם דמוכח דל"ה אפי' משהו ע"ש ומצאתי דכבר העירו בזה ומהא דמברכין על הריח ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה דכ' רש"י בנדה (ס"ב) משום דהוי הנאה מועטת מוכח דעכ"פ ח"ש הוי וי"ל עוד דתלוי בפלוגתא דבבלי וירושלמי בהא דקול ומראה וריח דא"ב משום מעילה אי עכ"פ לכתחלה אסור וע' תוס' פסחים (כ"ו א') בזה:
מג"א סק"ה ד"ה אינו וכו' אע"ג דנראה וכו' משום דלא מחמרינן בלא פלוג כמו גוף הגזירה וכו'. כן מבואר ר"ן לאלפסי גיטין פ"ב בסוגיא דמשום ב"א ואולי תלוי שם בפלוגתא דקדמונים ע"ש ותבין:
פת"ש סק"ח בשם הנו"ב דנוקשה בשעה ה' מותר לכ"ע וכו'. אבל בפמ"ג במש"ז סי' תמ"ג סק"ב כ' דנוקשה אסור אפי' בשעה ה' ע"ש:
סעיף ד. בהג"ה, ונוהגין כסברא הראשונה בכל תערובות שהיא לח בלח וכו'. ע' או"ח החדש הקשה למ"ש התוס' תמורה (ל') בשם הרמ"ר דבנולד האיסור בתערובות אמרי' ברירה א"כ ביבש ביבש שנתערב קו"פ יטול א' מהם לאיסור ויותר השאר דהרי הוי רק

משהו דרבנן ואמרינן ברירה ע"ש ולק"מ דל"ש בחמץ לומר דנולד האיסור בתערובות אפי' נתערב קו"פ דחמץ שמו עליו ואפי' להחולקים בסי' תנ"א כאן מודו דלא מקרי נולד בתערובות וז"פ. והנה בספק איסור משהו ביבש ביבש אי נאמר בזה ג"כ חו"נ לפמ"ש הפלתי סי' צ"ט דמאי דאמרי' חו"נ הוא רק דרבנן ע"ש וע' טה"ק לזבחים ע"ד בשי' רש"י ג"כ דהוי רק מדרבנן ע"ש א"כ הוי רק סד"ר אבל בתוס' בכורות (נ"ה) מבואר דחו"נ הוי מה"ת ע"ש וצ"ע וע' מג"א סי' תצ"ח ס"ק כ"ח כ' דאע"ג דקמח בקמח הוי בכ"מ לח בלח זה רק לענין איד"א אבל היכי דהוי רק לדרבנן אמרי' דהוי יבש ביבש לקולא ע"ש וא"כ לענין חמב"פ במשהו דהוי רק דרבנן נוכל לומר דקמח בקמח הוי יבש ביבש ויהי' נ"מ בער"פ דאם נתערב קמח חמץ בקמח פסח דבטל ברוב וא"צ ס' אבל זה רק אם רוצה לאכלו קו"פ אבל אם רוצה שישאר על תוה"פ הרי אדרבא ביבש ביבש חו"נ ולא בלח בלח וא"כ

נצטרך לומר אח"כ דהוי סד"ר להקל והוי לח בלח דאין חו"נ וא"כ הוי תרתי דסתרי אהדדי ובכה"ג גם בער"פ לא מקילינן לומר דהוי יבש ביבש וכמ"ש כה"ג תוס' נדה (כ"ז) וכמ"ד וע' ר"ן פ' ע"פ לענין הסבה ע"ש וז"ב וע' מקו"ח סי' זה נסתפק בנתערב לח בלח קו"פ ולא נודע לו עד תוה"פ אי בכה"ג ג"כ אינו חו"נ וכ' להתיר וראי' מאו"ה דכ' דדברים החשובים אם לא נודע לו מהאיסור עד אחר התערובות נתבטל וה"נ בזה ע"ש ובס' מנ"פ תמה מאוד מדברי הפמ"ג יו"ד סי' פ"ט דכ' דהכוונה באו"ה דלא נעשה האיסור רק אחר התערובות אבל לא בלא נודע לו התערובות ולא תלוי זב"ז כלל ע"ש ולענ"ד דברי המקו"ח פשוטים וברורים דכל הטעם דבלח בלח א"ח וניעור וביבש חו"ל הוא דבלח בלח כבר ליתא האיסור בעולם די"ב ונתערב אבל ביבש ביבש דבשעה שבא הפסח איתא בעולם משו"ה חו"כ. והנה בהא דכל האיסורין דבלא נודע לא נתבטל רק בנודע לו והטעם עפמ"ש (נדרים ס"ט) ור"ן ע"ז ס"ה דאיסור בטל בהיתר ולא היתר באיסור דאיסור דרכו של אדם לבטלו וכשנפל להיתר הי' דעת הבעה"ב שיתבטל משא"כ היתר אין דרכו להתבטל ע"ש ומשו"ה אם נודע שנפל ורצה שיתבטל נתבטל משא"כ בלא נודע לו הרי ל"ה דעתו להתבטל לא נתבטל משו"ה אח"כ אוסר האיסור כשלא נוד האיסור וזה ניחא בכל האיסורין אבל בחמב"פ בלח בלח ונתערב קו"פ אע"ג דלא נודע מ"מ ל"ש לומר בזה דמשום דלא נודע לו ול"ה דעתו להתבטל ומשו"ה לא בטל דבשעה שנתערב הי' אז היתר וכשבא הפסח ונרצה לומר כיון דעכשיו הוא אסור הרי עכשיו כבר אינו בעולם כיון דהוא לח בלח משא"כ ביבש ביבש דאיתא בעולם כשבא פסח חו"נ ובשלמא בשאר איסורים דבשעה שנפל הוי אז איסור וכשלא נודע לו ולא הי' אז בדעתו לבטלו

ומשו"ה כשנודע לו אח"כ חו"נ ואסור דדיינינן על שם התערובות דהי' אז איסור אבל בחמץ קו"פ דהי' אז היתר ובעת שנרצה לומר דיאסר כבר ליתא בעולם וממ"נ מותר וזה ג"כ כוונת המקו"ח בראייתו מהאו"ה דדברים החשובים דלא בטלי מ"מ אם נתהוה האיסור בתערובות בטלי שפיר משום דבעת דרצינו לומר דלא יבטל מחמת החשיבות כבר הוא בתערובות וה"נ בעת שנרצה לומר דלא יבטל מחמת דנודע בפסח הרי אז כבר אינו בעולם דיחול עליו שם איסור משא"כ בשאר איסורים דהוי האיסור בשעת שנפל לההיתר וכנ"ל וז"ב מאוד:

מג"א סוס"ק ט"ז שאם שהה כדי שירתיח מפליט מן הכלי דלא כהש"ך וכו'. ע' מג"א לעיל סי' תמ"ב סוסק"ט נראה דס"ל כהש"ך דאינו מפליט ע"ש וסותר דברי עצמו ונראה ליישב דבריו לפמ"ש הש"ך סוס"י ק"ה בטעמא דאין מליחה לכלים משום דהוי טהור מליח וטמא תפל ע"ש ולפי המבואר ביו"ד סי' צ"א דבטהור מליח וטמא טפל בדבר לח אסור וא"כ ממילא בלח אסור בכדי שירתיח ומפליט מן הכלי וא"כ הכא דמיירי בלח שפיר כ' המג"א דמפליט בכדי שירתיח אבל בסי' תמ"ב הרי מיירי ביבש ע"ש כ' שפיר המג"א דאין מליחה לכלים אפי' בכדי שירתיח וא"ש וז"נ:

שע"ת ס"ק ט"ז בשם תשו' מקו"ש דבחמץ דהיתרא נוכל לשער בכלי דל"צ רק נגד דנפיק מיני' ולא נגד כל הכלי והשע"ת דחה דמה בכך דהיתרא בלע מ"מ עכשיו איסורא הוא וכו' ע"ש ופליאה בעיני דלקמן בסי' תנ"א מג"א סק"מ וטו"ז שם סקכ"ה מבואר ד"ז דהיכי דהיתרא בלע נוכל לשער רק נגד מה דנפיק מיני' ע"ש וכמ"ש המקו"ש וע' ח"י ומחה"ש שם בזה והשע"ת השיג בחנם במחכת"ה בזה:

מג"א סו"ס קכ"ה וצ"ע דאפשר לדמות יי"ש ליי"נ דל"מ בי' מה שאינו ב"י וכו'. ע' פת"ש יו"ד סי' קל"ז סק"ב בשם תשו' שב יעקב דזה רק בכ"ח וכ"ע אבל כ"מ גם יין נפגם באב"י ע"ש וא"כ ה"ה בי"ש נפגם בכ"מ וצ"ע: טו"ז ס"ק י"ז ד"ה קו"פ וכו' וביבש ביבש נראה דל"מ חד בתרי וכו'. ואם הי' החמץ שנתערב אחר הפסח דבר חשוב אי אמרי' דל"ב חד בתרי כמו כל דבר חשוב דל"ב מחמת חשיבותא הנה דבר חשוב לא בטל אפי' באיסור דרבנן וכמ"ש הטו"ז יו"ד סי' ש"ח דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא ולזה ל"מ הכא מטעם דחמץ שעשה"פ ל"ה רק דרבנן אבל מ"מ נראה לפמ"ש תוס' מנחות (ס"ז א') ד"ה ותרומתו דהיכי דבטל חד בחד גם דבר חשוב בטל ע"ש א"כ לשי' הטו"ז דבטל חד בחד ממילא בטל גם דבר חשוב אבל להחולקים דל"מ חד בחד רק ברובא א"כ אם הי' דבר חשוב ל"ב וז"ב:

והנה בדברי התוס' תמורה שהבאתי לעיל הגם כי בחי' כתבתי הרבה מזה עכ"ז לא אמנע מלהציג פה פרפרת אחת מה שאמרתי בעת שכתבתי לעיל מדברי התוס' הנ"ל ליישב בזה קו' הגרע"א בב"מ (כ"א ב') בהא דקאמר הש"ס שם אמרי כיון דאיכא עניים הכא הנך מעיקרא איאושי מיאש וכנ"ל. והקשה הגרע"א בגליון הש"ס דהרי בש"ס לקמן (כ"ב) אמרי' יתמי דלאו בני מחילה נינהו מהו והכא הרי ג"כ יש לקטנים חלק בה והמה לא איאושי דל"מ מחילתן כמ"ש רש"י לקמן וא"כ מה מהני מה דגדולי עניים מיאשי ע"ש. ונראה עפמ"ש התוס' הנ"ל דבנולד בתערובות מהני ברירה א"כ הכא דכל העניים יש להם חלק בהפאה יחד בתערובות וא"כ יקשה בש"ס הכא גופא שהקשה דעניים דבדוכתא אחריתא לא מיאשי והאיך מותרים בלקט והרי נאמר ברירה ונוטל מחלק העניים שבמקום ההוא שרואים מהסבי ומיאשי אבל באמת זה ליתא דזה ל"מ רק בדרבנן די"ב אבל בדאורייתא הרי קיי"ל דא"ב והכא באיסור גזל דהוי מדאורייתא אסור ול"מ בזה ברירה וכן הבאתי מאו"ח החדש בשם מו"ר ז"ל לעיל דהקשה רק מיבש ביבש במשהו בפסח דהוי דרבנן ומשו"ה שפיר הקשה הש"ס וא"כ זה ניחא בעניים גדולים אבל חלק הקטנים דאפי' חלק שלהם אפי' במה שזכו מכבר א"ב גזל רק משום ד"ש ול"ה גזל מדאורייתא שוב אמרי' שפיר דנוטל מהגדולים ולא מחלקם וזה ניחא הכא דרק יש להם חלק אבל לקמן דהקשה הש"ס משדה שלהם דהוי הכל שלהם שפיר הקשה מיתמי דלאו בני מחילה נינהו כיון דל"ש התם טעם ברירה וכנ"ל וז"נ:

סימן תמח

סעיף ג. חמץ של ישראל וכו', ואם מכרו וכו' אם שני שותפים הי' להם חמץ בשותפות כגון י"ש או תבואה חמוצה ומכר א' מהם החמץ בק"ג לעכו"ם קו"פ והי' לו רשות למכור כל החמץ רק מחמת שהוזל המקח והי' לו הכרח למכרו בזול וע"ז לא שאל את שותפו אם מסכים להמכירה או ימתינו עוד עם הסחורה אולי יתייקר וע"כ אמר להקונה כי צריך הסכמה מהשותף השני דאם ימחה לא יהי' לו טו"מ עמו והשותף השני שמע מהמכירה ולא אמר דעתו בפירוש לא הן ולא לאו אבל הי' לו בביתו ג"כ חמץ כזה ומכר חמצו שהי' לו ביחוד ג"כ על מקח הזה שנמכר החמץ השותפות ואח"כ בעיו"ט נשכח כל הענין ולא נמכר בהשט"מ כלל והנה לומר שיסכים כעת על המקח הזה י"ל דל"מ ברירה למפרע באיד"א והכא דנשכח משניהם ול"ה בכלל הביטול והוי איד"א בב"י. וי"ל דתלוי בפלוגתא דר"י ור"ה (קידושין ס"ג) ע"מ שיאמר אבא אי מהני בשתיקה או עד שיאמר הן אבל מ"מ נראה דאפי' אם נאמר דצריך להסכים בפירוש מ"מ י"ל דמה שמכר

חמצו ג"כ על מקח הזה היי זאת הסכמה למה שמכר השותף ונתרצה למקח הזול הזה דהרי אח"כ מכר חמצו ג"כ למקח הזה וראי' לזה ממשנה נזיר (כ' ב') מי שאמרה הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שוב א"י להפר ובש"ס (כ"א ב') דכיון דאמר ואני כמאן דאמר קיים ליכי דמי וע' רש"י ותוס' שם שביארו כן דבזה הוי

ולא מעלין אי ממונם הוי הפקר גמור ע"ש ולא הביא מחו"מ סי' רפ"ג הנ"ל וצ"ע:

והנה זה פשוט דכל מה דאמרו הפוסקים לענין ישראל שנשתמד דחמצו אסור דאע"ג שחטא ישראל הוא ה"ה בנו הנולד אפי' ממומרת הוי כישראל לענין חמצו וע' בתפל"מ שהובא בפת"ש יו"ד סי' קי"ב דמותר לישראל ליקח בתו ממומרת ואפי' להחולקים שם עליו היינו רק לענין פתו אבל חמצו אסור זולת אם נשא המומר נכרית הוי הולד כנכרי וחמצו מותר לאחה"פ אבל ולד הנולד מנכרי הבא על בת ישראל יש לצדד לשי' הפוסקים שצריך גירות וקודם לזה הוי כעכו"ם וע' מהרש"א קידושין (ע"ה) בזה וא"כ קודם שנתגייר הוי כחמצו של עכו"ם ובחמץ שעה"פ דהוי רק משום קנסא יש לסמוך על שי' הפוסקים הנ"ל. ובחי' הארכתי בזה בענין אי צריך גירות וקודם לזה הוי כנכרי ואכ"מ.

ורק פרפרת אחת אציג פה בש"ס יבמות (מ"ה א') ההוא דאתא לקמי' דרב (נכרי הבא על ב"י) א"ל כשר וכו' אי הוי כיהושע ב"נ לא יהיבנא לך ברתי וכו' ע"ש ובמהרש"א שם תמה על לשון הש"ס אי הוית כיב"נ למ"ל להזכירו כאן ונדחק בזה ע"ש להנ"ל י"ל דקשה דהרי בכל האופן צריך לגייר עצמו לשי' הפוסקים הנ"ל ובל"ז הי' נכרי ואי דיתגייר הרי הוי מתגייר עצמו לשם אשה ול"מ לשי' ר"נ (יבמות כ"ד) ויסוד לזה דל"מ הגירות אם לא כוון לשם יהדות רק לד"א הוא מיב"נ דלא רצה לקבל הגבעונים אע"ג דקודם המלחמה הי' יכול להשלים כמ"ש תוס' גיטין (מ"ו) ובע"כ רק משום דלא גיירו לשמה רק כמו בימי שלמה ול"מ אפי' בדיעבד וזה שרמז לו דלא יהי' מהני לו הגירות כיב"נ וא"ש וראי' דצריך גירות והבן. והנה אם המחזיק הגראלניץ הוא מומר ישראל שנשתמד והוא מוכר חמצו קו"פ רק שמתיירא מהפסד שלא יקנו ממנו היהודים הי"ש שלו ונותן הרשאה לפקידו למכרו או להרב שבעיר יש לדון עפ"ד התוס' ב"ב (ל"ה) דהרשאה אין כותבין לרשיעי ע"ש וע' קצה"ח סי' מ"ט שהחזיק בדברי התוס' ועה"ג דלא כתומים שם אבל זה ליתא דהתוס' קאמרי רק משום דהרשאה הוי תקנתא ולא עבדינן תקנתא לרשעים אבל בחמץ דהוא בעין מהני הרשאה מדינא ורק בחוב הוי תקנתא דהוי דשלבל"ע וגם הרי הפמ"א צידד דל"צ שליחות במכירות חמץ וכל אדם יכול למכור מטעם זכי' אבל בעיקר הדבר הרי מכירת חמץ הוי רק הערמה ומהני משום דביטל חמצו והוי רק מדרבנן

וכמ"ש התבו"ש ובמומר להכעיס דלא מבטל החמץ בלבו וא"כ היכי מהני מכירתו לענין דיוכל לסמוך ע"ז ולקנותו ממנו וצ"ע בזה:

והנה במקומות שנותנין כח הרשאה להרב למכור החמץ והבעה"ב נותן הרשאה איזה ימים קו"פ והוא קונה אח"כ חמץ ול"ה יכול למכרו כי בעת שנתן ההרשאה ל"ה עוד בידו החמץ והיאך יכול לעשות הרב שליח למכרו י"ל עפ"ד ספר יד המלך שהובא במצפ"א לקידושין (כ"ד) דאע"ג דכל מה דלא מצי עביד בעצמו לא מצי משוי שליח זה רק בסתמא אבל אם בפירוש עושה אותו שליח לזה מהני גם על מה דלא מצי עביד ע"ש ואף דהמצפ"א שם חולק עליו מ"מ נוכל לסמוך עליו בחמץ שביטלו והוי רק דרבנן. וי"ל עוד דכיון דנתן לו הרשאה על החמוצים שהי' בידו וגליא דעתי' דניחא לי' שיהי' הוא שלוחו יוכל למכור גם זאת אפי' בלא הרשאה כלל וכעין הא דבעל בנכסי אשתו דא"צ הרשאה (בגיטין מ"ח) דמגו דנחתי לפירי נחתי גם לגופי' וגם מטעם זכי' ומ"מ נכון באם אפשר לו לילך עוד הפעם להרב ולמסור לו הרשאה גם על מה שקנה אח"כ וז"פ:

מג"א סק"ה ד"ה ל"מ וכו' ומ"מ וכו' דדוקא דבר שביד ישראל אמרי' הואיל וכו' אי בעי העכו"ם מקיים התנאי וכו'. ע' כה"ג ש"ס זבחים (ל"ו א') אחרים כל כמיני' וברש"י שם וע' גיטין (פ"ד סוע"א) ג"כ כה"ג ע"ש: מג"א שם. ומ"ש דכ"ז שהתנאי תלוי הוי כפקדון ל"מ כן וכו'. ע' ירושלמי פסחים (פ"ד ה"ג) ראי' להרדב"ז ולא כהמג"א ע"ש ותבין:

מג"א סק"ח. אע"פ שבטלו וכו' מ"מ חיישינן שיערים לומר שבטלו אע"פ שלא בטלו טור וכו' וה"ה המפקיר חמצו וכו' דלא כע"ש וכו'. הנה בטור כ' דינו בבטלו ולא לענין הפקר וגם כ' דבירושלמי אוסר שמא יערים ובב"י כ' דבאמת פליגי בזה ר"י ור"ל ורק משום דהלכה כר"י נגד ר"ל כ' הטור סתם דבירושלמי אוסר והכל טעמא בעי וגם ליישב קצת ד' העו"ש שכ' באמת דבהפקר ל"ש לומר שמא יערים נ"ל בקיצור דהנה הא דר"י חושש לשמא יערים לומר שהפקיר (כמ"ש המג"א דגם בהפקר הוי הדין הזה) ובאמת לא הפקיר וצ"ל דירא להפקיר שמא יזכה בו אחר ומשו"ה חייש ר"י להערמה וי"ל דר"י ור"ל לשי' אזלי בזה דהנה אם נימא דהפקר לענין חמץ סגי בלב ושלא ישמע שום אדם מזה בודאי ל"ח שמא יערים לומר שהפקיר ובאמת לא הפקיר דלמה יערים הרי יכול באמת להפקירו ולא יוודע לשום אדם. והנה בר"ן פסחים כ' הטעם דמשו"ה סגי בהפקר וביטול חמץ בלב ול"ב ג' ב"א כמו שאר הפקר כיון דבלא"ה אינו ברשותו ש"א וכו' משום דאסור בהנאה והנה זה תלוי בפלוגתא דרש"י וריטב"א (סוכה ל"ה) אי איה"נ אינו ברשותו דאם נימא דאיה"נ הוי ברשותו צריך הפקר בפני ג' דל"ש תי' של הר"ן הנ"ל. והנה בירושלמי פסחים (פ"ב) בעי ר"י פטר חמור שהרג את האדם אי דינו בעריפה או בסקילה ע"ש וק'

דהרי בבכורות (ט') פליגי ר"י ור"ש אי פט"ח אסור בהנאה ולר"י דהלכה כמותו נגד ר"ש אסור פט"ח בהנאה ואי נימא דאיה"נ א"ל בעלים הרי א"י לדונו כמו שור הפקר שנגח בב"ק (י"ג) ובחו"מ סי' ת"ו ובע"כ דס"ל לר' יוחנן דאיה"נ יש לו בעלים וממילא צריך להפקירו בפני ג' דל"ש בי' תי' הר"ן הנ"ל וממילא לשי' שייך החשש שמא יערים לומר שהפקיר ובאמת לא הפקיר דהי' מתיירא להפקירו וכנ"ל אבל ר"ל יסבור דאיה"נ א"ל בעלים וסגי ביטולו בלב ומשו"ה ל"ח להערמה וזה י"ל באמת בטעמא דאו"ז סי' תשמ"ח דפסק באמת כר"ל דלדידן דס"ל דאיה"נ א"ל בעלים ל"ח להערמה וא"כ צריך להבין דעת כל הפוסקים דפסקו כר"י בזה והרי לדידן סגי ביטול בלב ומכ"ש בלא ג' וי"ל דהרי קנסו לר"ש אחה"פ רק בנתערב או חמץ נוקשה אפי' בעיני' לא קנס משום דלא עבר אב"י וזה רק היכי דבעצמותו הוי חמץ דרבנן אבל היכי דבעצמותו הוי חמץ דאורייתא ורק משום דבטלו ואם לא הי' מבטלו הי' חמץ מה"ת והרי היכי דלא ביטלו בלב שלם ל"ה ביטול ומשו"ה היכי דלא ביערו חייזנן לדעתי' דגם הביטול ל"ה בלב שלם ורוצה בו והוי שוב דאורייתא ועבר עליו אב"י וזה הכוונה שלא יבטלו ויאמר שביטלו היינו שלא יבטלו בלבו ביטול גמור דלא מקרי ביטול ויאמר דבטלו והחשש הזה הוא אפי' לר"ל דאע"ג דסגי בלב או בלא ג' אבל הרי צריך לבטלו בלב שלם והכא איתרע חזקתו ורוצה בחמצו מדלא ביערו וכנ"ל ומשו"ה כ' הטור סתמא ולא הביא הפלוגתא דר"י ור"ל כלל דלא מחמת דפסקו כר"י רק לכ"ע הוי כן גם לר"ל ומעתה זה רק בביטול אבל בהפקיר והוציא בפיו דהוי הפקר הרי כ' בפמ"ג סי' זה דאפי' הפקיר רק בפיו ולא הי' בלבו מ"מ הוי הפקר דאזלי' בתר האמירה וכיון דסגי שלא בפני ג' א"כ ל"ח כלל להערמה דהרי באמת יפקירו שלא בפני ג' וגם הוי הפקר אע"ג דל"ה דעתו לזה בלבו ומשו"ה כ' הטור דינו רק לענין ביטול ולא לענין הפקר דבזה באמת מהני וכדברי העו"ש ומיושב קו' המג"א וא"ש וכ"ז דרך פלפול אבל לדינא לא נוכל לסמוך על האו"ז ועל העו"ש נגד הפוסקים הנ"ל:

סימן תמט

בח"י סק"א הביא מדברי הת"ד שדחה

כ' דשומשמין הוי קטניות ע"ש וכן מבואר בש"ע יו"ד סי' רצ"ז סעי' ג' ע"ש אבל ע' משנה חלה פ"א מ"ד לא מוכח כן וי"ל:

סעיף ג. אם לא ביררו החטין וכו' אין בכך כלום וכו'. ע' טור וטו"ז וע' תרומות פ"ד מ"ח ובתוי"ט שם דהיכי דרק משנה האיסור ל"ה מבטל איסור והוא תלוי בפלוגתא במשנה

שם. שו"ר בפר"ח הביאו ע"ש וע"ע תוי"ט תרומות פי"א ה"ד דרק היכי דלא חשוב הדבר להמתבטל וגם אין כוונתו לבטל אז מותר ע"ש:

והנה נשאלתי מהמו"צ דק' עיר ישן בדין חטין שהיו על תנור בית החורף בדרך מקרה ולא מחמת שהיו לחים רק הונחו שם במקרה ונתייבשו מאוד אי מותר לטחנם לקמחא דפסחא. ולכאורה הדבר מפורש בש"ס פסחים (ק"ט א') דמחלקין קליות ואגוזים וברשב"ם שם דקליות הוא קלוי מחטים יבשים וכו' ומבואר דמותר אבל רק אם היו יבשים מתחלה אבל אם נתנו לשם מחמת דהיו לחים ועי"ז נתנו ליבשם הרי הי' בהם חשש חימוץ קודם שנתייבשו ואפי' לא נראה בהם ביקוע וע' רס"י תס"ז בזה אבל עכ"ז יש לומר דמהא דקליות אין ראי' לפמ"ש בשו"ת רמ"א שהובא בח"י סי' תנ"ה דבמים שהיו פ"א רותחין אסור ללוש בהם אפי' בעת נצטננו ע"ש וע' ח"י שם תמה עליו אבל הראיתי בדרשות הר"ן דכ' ג"כ דבמים שהיו רותחין כשירגישו מעט חום נתעורר בהם החום. ובזה ביאר הא דבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל ע"ש ומשו"ה כשירגישו חום התנור מרחוק מעט יגרום חימוץ וכמ"ש הרמ"א וא"כ י"ל ג"כ בחטין הזה דבקמח נטמן כח החימום ויבא מהרה לידי חימוץ וממילא אין ראי' מקליות דהתם אוכלין אותן קליות שלימים אבל לא לעשות קמח מחטין הזה י"ל דאסור ומאן מפיס לירד לעמקי הטבעי ולחלק בין מים לקמח בזה אבל מ"מ מלקמן סי' תס"ג בטור בקמח דאבישונא לדידן דהוי כשאר קמח ולא עדיף ממנה ע"ש אבל עכ"פ מבואר דלא גרע משאר קמח דלא נתייבש ובע"כ צריך לחלק בין מים לקמח הנ"ל דבמים נטמן כח האש כמו שהם אבל בחטין הרי נטחן לקמח ובזה נתפרר כל חלק וחלק ויצא מהם כח האש שבהם ומשו"ה לא גרע משאר קמח וז"ב:

ונשאלתי בחטין שמירה משנה שעברה אבל בפסח העבר לא מכרה לערל קו"פ ששכח למכרה ולכאורה כיון דכמעט מן הנמנע שלא יהי' גרעין חטין חמוצים בהם ובפסח הרי ביבש ביבש חו"נ וממילא עבר אב"י ואסור אחה"פ כדין חמץ שעעה"פ וממילא אסור לטחנם כעת דאין מבטלין איסור לכתחלה והכא ליכא הטעם דקו"פ הוא היתר עדיין דהרי נאסרו החטין משום חשעעה"פ ומ"מ י"ל דמותר לטחנו על פסח דהרי באמת נתערבו החמוצים בהכשרים ורק לא נתבטלו משום דניכר האיסור והרי כל הטעם דבניכר האיסור ל"ב משום דיכול להסירו והכא דא"א ליטלו ולבררו דהוי כמעט מן הנמנע מחמת הטרחא יתירא והוי כלא אפשר וע' תוס' פסחים (ל' ב') כה"ג וא"כ נוכל לסמוך בזה בחמץ שעעה"פ דהוי רק קנסא וצ"ע:

והנני מעתיק פה מכתב שהגיעני מהרב הגאון המובהק פ"ה וכו' כקש"ת מו"ה מאיר אראק זצ"ל אלי אשר לא בא בדפוס וז"ל אות באות:

ב"ה יום ועש"ק תרומה תרע"ד פה בוטשאטש:

שלום וי"ר לכבוד ידי"נ הרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה יהושע נ"י אבד"ק עיר חדש יצ"ו:

והנה בטרם שליחת מכתבי הגיעני מכתב גלוי שלו בדבר החטין משומרים שאין ס' נגד הצמוחין אם מותר לברור עד שיהי' כמ"פ ס' נגד הצמוחין. הנה מ"ש כתה"ר מפלוגתא דר' יוסי ורבנן בכלאים פ"ב מ"א הנה להלכה קיי"ל כרבנן אבל בהגהות רעק"א ז"ל שם כ' דדוקא ברובע דהוי רק חומרא אבל ביותר מרובע דמדינא צריך למעט גם לחכמים צריך למעט את הכל א"כ לכאורה גם בנ"ד יש לומר כן דאף דמה"ת מב"מ ברובא בטל אפילו לח בלח וחמץ ומצה הוי מב"מ מכ"מ אין זה חומרא רק דינא דהרי בכלאים גם ביותר מרובע מה"ת מותר כמ"ש רעק"א שם ואפ"ה צריך למעט את הכל. וע' בירושלמי פסחים פ"ג ה"ב מבע"ל בכה"ג בכזית שבסדקי עריבה דמבע"ל אי מיעטו בכזית סגי או מכיון שנראה לבער צריך לבער את הכל ובשי"ק שם דהרי קיי"ל כת"ק דר"י פ"ב דכלאים דא"צ לבור את הכל ותירץ דשם הוי רק מדרבנן והכא מה"ת. ושוב הקשה דהרי גם כאן בביטול בעלמא סגי ותירץ דירושלמי לשי' דלחמץ ידוע ל"מ ביטול ע"ש. ולפמ"ש בתור"ע ז"ל הנ"ל הנה גם כלאים דרבנן אפ"ה ברובע כיון שיש עליו חובת ביעור מדינא צריך לבער את הכל גם לרבנן א"כ גם בביטול אף אם נימא דביטול מהני יש לומר דצריך לבער. מיהו נראה דכ"ז בתוך הפסח דהא טעמא דר' יוסי משום דמיחזי כמקיים כלאים וה"נ בפסח הוי כענין רוצה בקיומו של חמץ אבל קודם פסח דעדיין לא חל עליו מצות ביעור ואין חשש דרוצה בקיום לפני הפסח לכ"ע סגי בביעור עד שנתמעט מכזית וה"ה הכא כשיברור עד שיהי' כמ"פ ס'. ומצאתי בש"ע הרב ז"ל סי' תנ"ג סעיף ה' בענין חטים נשוכים מעכברים שכ' שם עד שיברור מהם הנשוכים העודפים על המתבטלים בס' יעו"ש. הרי דפשיטא לי' להרב זצ"ל דסגי בס' אף אם מעיקרא הי' יותר מס' וצריך לברור א"צ לברור את כולו ע"כ נלע"ד פשוט להתיר ובפרט כפי שכ' כת"ה יברור היטב עד שישאר א' מאלף מצומחים ודברי השו"מ אינם מוסכמים וגם אני בעניותי בתשו' אחת דחיתי ראייתו בטו"ט. עכ"ד תשובתו:

הק' מאיר אריק אבד"ק בוטשאטש. והנה הגם דמה שכתב הרב הגאון ז"ל לחלק דקודם פסח מותר משום דכל טעמא הוי כמי שרוצה בקיומו וזה ל"ש קודם פסח יש לדון דלדעתי ל"ה טעם בשביל זה ורק כיון דבורר העודף או מבער היותר מכזית הוי כמניח בידים המותר שנשאר מהברירה או מהביעור וראי' לזה מדברי תוס' כתובות (מ"א ב')

שכתבו דאם תפס יותר מהמגיע לו דמי נזקו אין להוציא ממנו דכיון דנוציא ממנו המותר ונניח בידו דמי נזקו הוי ג"כ דנין דיני קנסות במה שנשאר בידו ע"ש. והרי התם ל"ש לומר רוצה בקיומו ובע"כ משום דזה הוי כאלו נותנים לו בידים מה שנשאר וה"נ בנ"ד הוי כמי שמערבין בידים מה שנשאר עד שיש ס' ולערב בידים אסור גם קוה"פ וכמ"ש במג"א כאן בשם תשו' הרשב"א. ואע"ג דהרא"ש ב"ק סופ"ק לא ס"ל כסברת תוס' כתובות הנ"ל וס"ל דזה ל"ה דן ממש ונותנים לו בידים מ"מ לענין תערובות איסור נראה כסברת תוס' הנ"ל וראי' מש"ס חולין (ו' סוע"א) שא"ה דכיון דאמר עשי ליכי משליכי כמאן דערב בידים דמי וכו' ע"ש ומבואר דהיכי דניחא לי' שתעשה כן אמרי' דמה שנעשה ע"י אחרים כמאן דערב בעצמו הוא וה"נ אף שנתערב ממילא מ"מ במה שמלקט המותר ומניח השאר שיהי' שם הוי כאלו מערב בעצמו אבל מ"מ הגאון הנ"ל רב גוברי' ונוכל לסמוך עליו בשעה"ד כנלע"ד:

סעיף ח. נוהגין לנקר הרחיים משום דזימנין נותנים וכו'. ע' מג"א סי' ש"ל ס"ק דהיכי דאמר זימנין הוי הכוונה אפי' פ"א ע"ש וכן מבואר בטו"ז יו"ד סי' רנ"א ע"ש וא"כ בנ"ד אפי' אם רק פ"א נתנו בו תבואה לתותה צריכה ניקור מדינא וז"פ:

סימן תנד

מנ"א סק"א ד"ה סובין וכו' ואפשר לומר כיון שהוא ממין הבאה לידי חימוץ יוצא בה יד"ח מצה וכו'. ע' מש"ז סי' תס"א סק"ה חולק ע"ד המג"א האלו ומצאתי בירושלמי חלה פ"א ה"א מוכח דפליגי בזה תנאי ע"ש ומצאתי במנ"ח מצוה י' סק"א חולק ג"כ ע"ד המג"א האלו אבל לא הביא מכלום וע' או"ח החדש בשם תשו' חקר אי עשה מצה מחמץ נוקשה דאסור רק מדרבנן אי יוצא יד"ח מצה מה"ת ע"ש ויש להביא מתוס' סוכה (ג' א') דכיון דב"ה מחמרי מדרבנן מ"מ לא קיים מצות סוכה אפי' מה"ת ע"ש: ח"י סק"א. והסובין היא הקליפה הגס והמורסן הוא הדק וכו'. ע' רש"י כתובות (קי"א א') בפי' סובין ומורסן וע' רש"י ב"ק (צ"ט ב') דסובין גרועין ממורסין ע"ש:

סעיף א. ש"ע. עושה וכו'. ע' ירושלמי סוטה פ"ב סוה"א מבע"ל אי נחלקה החטה על חמשה חלקים אי הוי עי"ז קמח ולא איפשטא ע"ש ונ"מ לכאן ומשמע דאם נחלקה על יתר מחמשה חלקים הוי לכ"ע קמח וצ"ע אי יכול ללוש ביחד עם השברים וצ"ע וע' רש"י ע"ז (י"ט א') ד"ה גרסה וכו' דהי' הרחיים מחלקה החטה לב' חלקים או לד' חלקים ע"ש:

סעיף ד. ש"ע. אין אדם יוצא יד"ח במצה גזולה וכו' ואם קנה המצות בדמים ואח"כ לא שילם בעדם דהדין דיוצא בהם יד"ח דרק דמים הוא דחייב לו מ"מ אם המוכר לא רצה

למכרם רק בעד מעות מזומן והקונה אמר לו שיתן בעדם תיכף המעות ואח"כ לא נתן המעות בכה"ג הוי גזולה ביד הלוקח ולא יצא יד"ח וכמ"ש הב"ש אה"ע סי' ק"כ בשם הרמ"ה והובא בנה"מ סי' ק"צ וסי' צ"א וכמ"ד ובגליון הנה"מ הבאתי מב"ק (ק"ה ב') ל"צ דא"ל לא נתתי לך דמי שקיל תורך וזיל וע' אס"ז בשם הרשב"א דפי' כן דברי הש"ס ע"ש וזה י"ל בפי' דברי הירושלמי שהובא בב"י כאן הדא דתימא בתחילה אבל בסיף דמים הוא שחייב לו ע"ש ובב"י ביאר בתחלה כמו לכתחלה ע"ש ובאמת כי כזה פי' הב"י דברי הירושלמי שהובא ביו"ד סי' רנ"ט ע"ש אבל מ"מ דחוק הוא להנ"ל י"ל דהירושלמי מחדש דין הנ"ל דהיכי דקנה אצלו בעד דמים וקאמר דאם לא שילם לו הוי גזולה וע"ז קאמר הדא דתימא בתחלה היינו היכי דהתנה עמו שיתן לו המעות ולא קיבל ממנו בהקפה כלל אבל בסוף (היינו שלא התנה עמו ליתן לו הדמים רק נתן לו בהקפה ואח"כ יתן לו המעות) יצא דמים הוא שנתחייב לו וא"ש וז"נ וע' ירושלמי מע"ש פ"א ה"א א"כ שניא היא דמשעה ראשונה הוא חייב וכו' ע"ש ומוכח כהנה"מ הנ"ל:

סימן תנה

מג"א סק"ט. גם לא יקח בכלי נחושת שמתחמם וכו'. ע' רש"י חולין (נ"ז ב') ד"ה ושל וכו' דנחשת מתחמם לעולם ע"ש:

סעיף ג. אין ללוש וכו' וי"ח ומתירין ללוש במים שלא לנו וכו'. ע' ב"י הביא מדברי הרא"ש שמדייק מהש"ס כשי' רש"י דבדיעבד מותר מדקאמר בש"ס לא תלוש אלא במים שלנו ול"ק לא תלוש במים של"ל וכו' אבל הלשון לא תלוש אלא במים שלנו משמע רק לכתחלה אם יש לו מים שלנו וכו' ע"ש וצ"ע דאדרבא מצינו בש"ס להיפוך ע' ברכות (מ"ח ב') וחכ"א אין אומרה אלא בנחמה בלבד חכמים היינו ת"ק א"ב דיעבד ע"ש ומבואר דמדייק מלשון החכמים "אלא" דהוי אפי' דיעבד וה"נ הי' משמע אפי' בדיעבד אם הי' אמר הש"ס אלא במים שלנו ואם הי' אמר בש"ס לא תלוש הי' משמע דרק לכתחלה אבל בדיעבד ש"ד וכהא דפסחים (מ"ב) לא תלוש בחמה דבדיעבד מותר וע' סי' תנ"ט סעי' ו' בזה וע' סוכה (ל"א ב') של אשרה פסול ורמינהו של עכו"ם לא יטול ואם נטל כשר ע"ש ומבואר דלשון לא יטול משמע רק לכתחלה ורק אם אמר פסול וצ"ע:

ח"י ס"ק ה' וכו' אבל לא בנשכח ליחיד דמותר לשאוב כד וכו' או אפי' בנהר במקום שמותר לטלטל וכו'. לא נדע מהו יכול להיות היתר טלטול בנהר וכמ"ש הטו"ז לעיל סוס"י שנ"ו ע"ש ותבין:

שם ס"ק י"ג. אכן בתשו' רמ"א כ' דחמי האור אפי' אתר צינון יש לאסור אפי' בדיעבד וכו' ואדרבא שמעתי מים שנתבשלו ונצטננו הם צוננין יותר משאר מים וכו'. ע' דרשות הר"ן דרוש ח' בהא דבניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל והמשיל זאת למים שנרתחו פ"א אף שנצטננו אח"כ מ"מ בניקל ירתחו אח"כ כמקודם דכח האש שהי' בם מונח עוד שם ע"ש ומבואר כמ"ש בתשו' הרמ"א ודלא כהח"י ע"ש:

מג"א סקי"ח. משמע דיי"ח בלילה הראשונה וכו' דהוי מצה עשירה וכו'. ע' ירושלמי פסחים פ"ב ה"ד מבואר דל"ה מצה עשירה בכה"ג וע' גה"ש שם בזה:

סימן תנז

טו"ז סק"א. כ' הב"י שיגעו העיסות זב"ז עד שידבק מעט וכו'. גוף פרט זה אי צריך גם נשיכה במוקף י"ל דתלוי במחלוקת רש"י ותוס' חולין (קי"ח ב') ד"ה אין דלשי' רש"י שם ב' חצאי זיתים שנגעו זב"ז הוי עי"ז שיעור שלם לענין קבלת טומאה אבל תוס' שם פליגי וכתבו דצריך שיתחברו זב"ז ע"ש:

טו"ז שם. ואם מכסה הפת במפה חשוב כמו כלי ומצרפן וכו'. ואם היו המצות בכלים מחולקים ואח"כ נטל כל הכלים והניחן במפה אחת גדולה אי מצטרפין עי"ז כל המצות שבכלים המחולקים ע' ב"י בשם הרי"ו ומג"א לעיל סי' של"ד מבואר דבכה"ג ל"ה ככלי אחד כיון דמחולקים ביניהם בכלים הרבה ע"ש וכלי גדולה שיש בתוכו מחיצות אבל אינם מגיעים עד למעלה ע' מנחות (כ"ד א') כגון קפיזא וכו' כגון עריבה של תרנגולים אע"ג דמפסקי מחיצתא וכו' ע"ש מוכח דהוי כלי אחד ע"ש ותבין ומי שאופה מצות למכור ואח"כ באו קינים והקונים כ"א נוטל חלה בביתו מהמצות והרי אצל הקונה נתחייבו ביחד בחלה אחת ע' טו"ז יו"ד סי' שכ"ד דבקונים קבועים עשו בזה שאינו זוכה כזוכה ע"ש ויש להביא סעד לזה מע"ז (ס"ג רע"ב) התם כיון דאורחא לאקופי גבי קני' לי' דינר גבי' וכו' ע"ש ברש"י שם. ואם שכח להפריש חלה מעיו"ט כ' באו"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל דהיכי דנאפה בכל עיסה כשיעור חלה צריך להשאיר מכל מצה חתיכה לחלה עד מוצאי יו"ט ע"ש וע' טו"ז יו"ד סוס"י שכ"ד בשם מהרי"ו דבכה"ג דנוטל אחר האפי' לחלה צריך שישאר משאר החלה הנשארת כדי שיתבטל החלה בס' בשעת אפייתה עם החלה ע"ש. ובמק"א הבאתי בזה מדברי הש"ס עירובין (פ"א א') אר"י בן שאול ניטלה כדי חלתה וכדי דימועה מערבין לו בה וברש"י שם מבואר דכדי דימועה הוי א' מק' וכדי חלתה הוי א' ממ"ח וכן מבואר שם בש"ס ע"ש ולדברי המהרי"ו והטו"ז הנ"ל יקשה דהרי התם שניטלה החלה אחר האפי' כמבואר שם וא"כ הרי גם כדי חלתה

הוי א' מק"א כמו בכדי דימועה ומזה ראי' דלא כהמהרי"ו והטו"ז הנ"ל וע' הגהות רש"ש לנדרים (נ"ט ב') מ"ש עוד בזה:

סימן תנט

סעיף ו. ואם התחילה בשתי עיסות כאחד והחמיצה האחת בידוע שגם השנית וכו'. נלע"ד דמ"מ אפי' האחד החמיצה ודאי חמץ מ"מ ל"ה השני רק ספק חמץ דהאי דהא' מוכיח על השני לא משוו רק ספק ולא ודאי וראי' מנזיר (י"ג א') מבע"ל בש"ס שם בתאומים והא' כלה לו חדשיו והשני לא ידעינן אי נימא מדא' כלה לו חדשיו גם השני כלה חדשיו ול"ה נפל ובתוס' שם כתבו דאפי' אם נאמר דהוי הוכחה מ"מ לא משוו לה ודאי רק ספק ע"ש וה"נ כאן ומה שהפוסקים כתבו בידוע שהחמיצה גם השני ע' תוס' נדה (ס"ד ב') דגם על הספק נקט הש"ס בידוע ע"ש:

סימן תס

סעיף א אין לשין מצה וכו' ולא ע"י חרש שוטה וקטן. ע' בספר מנ"פ הקשה מירושלמי פ"א דתרומות דמבואר שם דחש"ו יכולין לשמור בטהרה ומפ"מ הכא ל"מ ומזה העלה דרק לשם מצת מצוה ל"מ אבל לשמרו מחימוץ מהני גם בחש"ו ע"ש
והנה בגוף הפרט הזה אי חש"ו יכולין לשמור בטהרה ע' תוס' יבמות (צ"ט סוע"ב) ד"ה וכולן וכו' נראה דחילקו בין חרש ושוטה לקטן דקטן יכול לשמור אבל ח"ו א"י לשמור דהקשו שם רק מח"ו דא"י לשמור ותי' דע"י אפוטרופס יכולין לשמור ע"ש ומדלא הקשו גם מקטן דנקט ג"כ שם בברייתא ולא הקשו רק מח"ו מוכח כן וע' בר"ן סופ"ג דסוכה כ' ג"כ דקטן יכול לשמור שיהי' הדבר בחזה"ת כמו שהי' עד עתה אבל מה שביד עכו"ם א"נ ע"ש וע' תוס' ב"ק (ט' ב') ד"ה ולר"י וכו' מוכח דפליגי בזה ר"י ור"ל אי לענין מזיק קטן בר שמירה קצת ע"ש אבל מ"מ מכל הנ"ל אין ענין לכאן דלשמור מחימוץ י"ל דא"ב דעת כ"כ להבחין בזה וז"פ וע' א"א סי' תנ"ו סק"ד דגם לשאוב מים ולמדוד הקמח צריך שיהי' גדול בן י"ג שנים ולא קטן ע"ש וכ"כ בא"א סי' זה סק"א וע' טו"ז או"ח סוס"י קס"ז בשם ריקאנטי דאסור ליתן ממצת מצוה לעכו"ם עיי"ש:
מג"א רס"י אבל בסי' י"א וכו' ס"ל להרא"ש דמהני בעע"ג וכו'. י"ל דפלוגתא דרשב"א וראי"ש אי מהני בעכו"ם בישראל עע"ג תלוי במ"ש הה"מ שהובא בב"י אה"ע סי' קכ"ג דהא דאמרי' בכ"מ דעכו"ם אדעתא דנפשי' עביד ל"ה רק ספיקא ע"ש וכיון דשי' הרמב"ם פ"ה דשימור לשם מצה ל"ה רק מדרבנן וע' ח"י סי' זה א"כ ל"ה רק סד"ר וזה שי' הרא"ש

דמהני ישראל עע"ג אבל הרשב"א יסבור דהא דעכו"ם אדעתא דנפשי' עביד הוי מתורת ודאי וכמ"ש בקובץ על הר"מ פ"א מתפילין דדעת הרמב"ם כן ומשו"ה ל"מ בישראל עע"ג ולשי' הה"מ הנ"ל דל"ה רק ספק מיושב קו' תוס' ע"ז כ"ז שהקשו דלמ"ל קרא דקשרתם וכתבתם לפסול עכו"ם משום דאינו בקשירה תיפו"ל דאין מכוין לשמה ואפי' ישראל עע"ג דאדעתא דנפשי' עביד ע"ש ולהנ"ל נקט הקרא דמשו"ז פסל מה"ת משום ודאי ולא מחמת ספק ודו"ק:

סימן תסא

מג"א סק"ב. וק' דהא צד העליון שבתנור בולע ג"כ מחמץ וכו'. ע' מג"א סי' ת"נ סקי"א וצ"ע:

מג"א סק"ז וכו'. ובגמ' שכתב יוצא אדם משמע בדיעבד וכו'. ע' שע"ת לקמן סי' תס"ב סק"ח לא הביא ממג"א האלו וע' פסחים (ל"ה ב') ותוס' פסחים (ע"ח ב') ג"כ כזה:

טו"ז סק"ו ד"ה מצה וכו' ואין זה דרך חימוץ אלא כח האש עושה כן וכו'. ע' נזיר (נ' ב') הבמ"ע כגון דבהדי דמרתת לי' סליק עמודא דנורא לפומא דמנא וקרש דאיתא כולי בהדי הדדי וכו' ובתוס' שם דע"י כח האש עולה כולה בב"א ולא דרך ניצוק ע"ש וא"כ כאן אם הי' כח האש בזה כמ"ש הטו"ז הי' כולה סליק ולא חלל בנתיים ויש ליישב וצ"ע:

סימן תסב

סעיף ג. מותר וכו' ואף לכתחלה רגילים ליתן מים בשעת הבציר וכו' הואיל וכבר נתבטלו המים ביין וכו'. מקור נאמן לזה בש"ס ב"מ (ס' א') דאע"ג דאסור להחנוני לערב מים ביין מ"מ בשעת הגתות (הוא בשעת תסיסתן) שרי לערב מים דנעשה כולה יין וע' ברש"י שם בזה:

טו"ז סק"ב בסוה"ד וא"כ כ"ש כאן דמדינא חייבת בחלה וכו'. ע' הגהות יא"פ נדחק בדברי הטו"ז שכ' כ"ש דמאי כ"ש איכא הכא ונ"ל דהתם דלש קפיזא קפיזא בפסחא דהוי במים לבד ומחמת חשש חימוץ צריך לעשות רקיקים דקים ולשי' הר"מ ור"ש פ"ו דחלה הו"ל סופגנין ופטור מחלה רק מחמת דצריך לה לפסח נחשב לחם לחלה אבל עכ"פ א"ב חיוב חלה לגמרי ומ"מ קאמר בש"ס דמפקעת מחלה מכ"ש הכא דמיירי במי ביצים דאין מחמיץ ועושה חלות גמורה עם פת עבה וחייב ע"פ דינא בחלה מכ"ש דהו"ל חומרא דאתי לידי קולא דמפקעי' לי' מחלה וז"נ:

שע"ת סק"ח בחלות תודה דיוצאין בה היינו גם לכתחלה ע"ש ע' מג"א סי' תע"א סק"ה מבואר דבחלות תודה דיוצאין בה היינו רק בדיעבד ע"ש:

סימן תסו

מג"א סק"ב ד"ה ויתן וכו' אבל שלכדה"נ כגון וכו' מלוגמא מחמץ או מערלה וכו'. ע' תוס' ב"ק (ק"א ב') ד"ה דתלוי בב' תי' ולחד תי' אסור בערלה גם שלכדה"נ ע"ש אבל בתוס' קידושין (נ"ו ב') כתבו בפשי' דמותר להנות בערלה שלכה"נ ע"ש וע' ב"מ (ק"א רע"א) אבל בתוך ג' וכו' דא"ל אי את נטעת בתוך ג' מי אכלת וכו' מוכח דגם שלכה"נ אסור בערלה וי"ל: מג"א סק"ט וכ"ז דוקא כשנראה שאכלה העכבר קצת וכו'. ואם יש נקב בהשק וא"י אם הוא מעכבר או נעשה מעצמו ע' ש"ס בכורות (כ"ט ב') דפליגי בזה ר"א ורבנן וס"ל לרבנן דנקב דבי עכברא מידע ידיע ורבנן פליגי בזה ע"ש וממילא בספק נוכל לומר דלאו מעכברא הוא ותלזו בפלוגתא הנ"ל: טו"ז סק"ד. בשק שנתלחלח מצואת תרנגולים וכו' וברוקח נוסף ע"ז והביא ראי' ממנחות (ס"ט) שעורים שנמצא בגלל בהמה וכו' אי למנחות הקריבהו נא לפחתך וכו' ואמאי לא אמר דאסור ממילא משום חמץ ובע"כ דאינו מחמיץ ע"ש ובשו"ת מהר"ש ח"ד סי' ח' ראיתי שהקשה לפי המבואר במנחות (ס"ז) דבמחמץ אחר מחמץ במנחה חייב רק במנחה פסולה א"ח משום חימוץ דכתיב אשר תקריבו ממנה ולא הפסול ע"ש א"כ מאי ראי' ממנחות דמשו"ה לא אמר בש"ס משום חימוץ דאז הוי חייב אם אח"כ נתחמצה עוד הפעם משום מחמץ אחר מחמץ ומשו"ה קאמר בש"ס דאסור למנחות משום הקריבהו וגו' דא"ח שוב משום חימוץ דהוי מחמץ בפסולה ע"ש, וליישב נ"ל הנה רש"י כ' בזבחים (ל"ה ב') בהא דאמרינן בע"מ כשרין בעופות דדוקא בע"מ אבל מחוסר אבר פסול אפי' בעוף משום הקריבהו נא לפחתך ובתוס' שם תמהו ארש"י דל"צ לזה דהרי דרשינן מקרא בקידושין (כ"ד) מן העוף ולא כל העוף למעט מחוסר אבר ע"ש. ונראה ליישב שי' רש"י דהנה בתוס' קידושין שם הקשו דלמה צריך באמת האי קרא מן העוף ולא כל העוף למעט מחוסר אבר הרי מחוסר אבר אסור אפי' לב"נ מקרא בזבחים ומכ"ש לישראל ע"ש וליישב קו' התוס' נ"ל דהרי בקדשים בעי' שינה עליו הכתוב לעכב וא"כ אע"ג דאיכא קרא למחוסר אבר דאסור לב"נ ונלמוד לישראל מ"מ ל"ה ידעינן רק דאסור לכתחלה אבל לא שאסור גם בדיעבד לענין דאם עלו ירדו. והנה בתוס' זבחים (ל"ט סוע"ב) ד"ה ונסלח וכו' כתבו דמאי דכתיב בגופי' הוי גם לעכב כיון דאפי' אי לא כתיב הוי ילפינן ד"ז מק"ו ע"ש ומבואר שם דהיכי דאיכא קרא ובלא הקרא יש ק"ו הוי בזה שינה עליו הכתוב לעכב וא"כ הכא דמחוסר

אבר כתיב בב"נ והו"א גם בישראל מק"ו דאם לב"נ בבמה אסור מכ"ש לישראל במזבח אסור וגם קרא מן העוף ולא כל העוף למעט מחוסר אבר ממילא הוי עי"ז שינה הכתוב לעכב לענין דאם עלה ירד וזה ישוב נכון אבל עדיין לא יצאנו יד"ח בזה דלפמ"ש תוס' זבחים (נ"ב סוע"א) ד"ה יכול ובאס"ז שם בשם תו"ח דזה רק למ"ד אי איכא למידרש דרשינן ול"א בכה"ג טרח וכ' לה קרא אבל למ"ד כל דאיכא למילף מק"ו טרח וכ' לה קרא ואפי' אי איכא למידרש לא דרשינן ול"ה שינה עליו הכתוב לעכב ע"י ק"ו ע"ש א"כ לפי המבואר בש"ס לקמן (ק"ג ב') דת"ק דר' ישמעאל (דהוא ר"ע בכ"מ) ס"ל מלתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא ואפי' אי איכא למידרש לא דרשינן ע"ש א"כ לר"ע לשי' לא שמעינן דמחוסר אבר בעוף אם עלה לא ירד דמהקרא לחוד לא ידעינן לעכב אמנם הנה בש"ס מנחות (ס"ד א') אמר רבה הי' לפניו שתי חטאות א' שמינה וא' כחושה שחט שמינה ואח"כ כחושה חייב שחט כחושה ואח"כ שמינה פטור ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה לשחוט וברש"י שם משום כחושה הוי הקריבהו נא לפחתך וכו' ע"ש ומבואר

דהאי פסולא לקרבן משום הקריבהו נא לפחתך משונה משאר פסולי דהיכי דנמצא אח"כ שמינה פסולה הכחושה אפי' בדיעבד ומחללין שבת ע"ז להקריב האחרת השמינה אבל בליכא רק כחושה אע"ג דהיא מאוסה משום הקריבהו נא לפחתך מ"מ מיתר אפי' לכתחלה כיון דליכא אחר והטעם כיון דכל הטעם הוא משום דמאוסה והיכי דליכא אחר רק זה לא הוי מאוסה וע' תוס' יבמות (ע"ב ב') ד"ה התם דערל הוי מאוס דאפשר למולו אבל טומטום דלא אפשר למולו איננו מאוס ע"ש וכה"ג מבואר בתמורה (ז') בע"מ בזיא מלתא דשביק תם אבל דיקלא לא בזיא מלתא ע"ש וה"נ בליכא אחר רק הכחושה המאוס ל"ש לפסלו משום הקריבהו נא לפחתך משא"כ באיכא אחר פסול אפי' בדיעבד ואם עלה ירד ואפי' בשבת שחטינן השמינה ומעתה כיון דהכא קאמר דמחוסר אבר משונה משאר בע"מ בעופות דמכשיר ר"ע דאם עלה לא ירד אבל במחוסר אבר אם עלה ירד וצריך לימוד על אם עלה ירד במחוסר אבר ולשי' ר"ע דס"ל דאע"ג דאיכא למידרש טרח וכ' לה קרא ולשי' לא ש"מ מהק"ו דאם בב"נ אסור מכ"ש בישראל דליהוי ע"ז פסול אפי' דירד וליכא שום לימוד על מחוסר אבר דירד אבל כיון דמחוסר אבר מאוסה וע"ז נאמר הקריבהו נא לפחתך וחוץ ממה שיש בקרא מן העוף לפסול מחוסר אבר יש בו גם משום הקריבהו נא והכא דצריך לענין דאם עלה ירד כתב רש"י ז"ל רק הא דהקריבהו ולא מהקרא וא"ש ודוק היטב. ומעתה מיושבים דברי הרוקח דאע"ג דפסול משום הקריבהו נא לפחתך מ"מ הרי הטעם דמחמץ במנחה פסולה דא"ח משום מחמץ

הוא משום דכתיב כל המנחה אשר תקריבו ממנה וגו' ולא מפסולה וזה רק כגון פסולא כה"ג דפסולה להקריב אבל בפסולא דהקריבהו נא דמשכח"ל דמקריב לכתחלה היכי דליכא אחר ל"ש בי' לומר אשר תקריבו ולא מפסילה דהכא ג"כ מקריבין אותה וא"כ אפי' היכי דפסולה להקריב כגון היכי דאיכא חטין יפות מ"מ אם עשה מנחות מחוטין הפסולין משום הקריבהו אם מחמצה עובר עליו ול"ש למפטרי' מקרא אשר תקריבו וא"כ ליכא נפ"מ לענין מחמץ ושפיר דייק הרוקח דממילא פסולה משום חמץ ובע"כ דאינו מחמץ וא"ש ודוק היטב:

סימן תסז

סעיף א. דגן שנטבע בנהר וכו'. ע' בפיה"מ להר"מ מכשירין פ"ג מ"א כ' דחטים מושכין עליהם המים יותר מכל הזרעים ע"ש וע' זבחים (צ"ד רע"ב) א"ה חטי ושערי נמי הני אית להו רירי וכו' ע"ש ומוכח שם דחטי ושערי אין להם לחלוחית מעצמם ע"ש:

מג"א סק"א. אבל אין סומכין על הכרזה ש"ג וכו'. לפמ"ש בב"ש אה"ע סי' י' ס"ק ב' דרק באיד"א אין סומכין על הכרזה דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא אבל באיד"ר סומכין על הכרזה ע"ש א"כ י"ל בכאן אם הי' רק חמץ דרבנן א"צ להודיעו רק יסמוך על ההכרזה וצ"ע. וע' יבמות (קי"ט ב') דבחליצה לכהן חיישי' שמא יאמרו וכו' ול"מ הכרזה והתם הרי ל"ה רק דרבנן וצ"ע:

מג"א סק"ב. והקשו התוס' וכו' ותי' התוס' דשני המעשים באו לפניו בפ"א וכו'. ולולי דברי התוס' הי' נ"ל דשני מעשים הללו היו בב' פעמים וראי' מש"ס פסחים (ק"ט א') וברשב"ם שם מבואר דהי' דרכו של רבה בר ליואי בפירקא לביישו לרבא ברבים ומשו"ה איתזיק ע"ש ובע"כ דעכ"פ פחות מב"פ ל"ש לומר דהי' רגיל לביישו ברבים והי' דרכו בכך וע' כה"ג תוס' ב"ק (קי"א ב') ד"ה דמתריצנא כוותי' וכו' דבפחות מב"פ ל"ש לומר לשין זה ע"ש ובעניותי לא מצאתי בש"ס בהא דרבה בר ליואי יהי' דרכו להקשות לרבא רק בהא דע"ז והא דפסחים לענין יי"נ ולענין חמץ ובע"כ דעכ"פ ב"פ הי' והבן:

טו"ז סק"ג. והר"ן בשם הרא"ה כ' דכאן א"צ נתבקעו דמירי בחטים שהם בקועין מתולדתן וכו'. ע' ש"ס מנחות (ע' ב') חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אינה מצטרפת וע' רש"י שם משום דחטין הקליפה שלה היא דקה והוי עצמה כאוכל גופא אבל השעורין הקליפה שלה עבה ומפסקת ע"ש וא"כ הכא לענין ביקוע יש עוד טעם אחר לחלק בין חטה לשעורה וגם לפמ"ש לעיל בשם פיהר"מ מכשירין יש ג"כ טעם לחלק בין חטה לשעורה ע"ש:

סעיף ה. ש"ע. דגן שמחובר שנתייבש לגמרי וכו'. וע' ב"מ (ק"ו ב') ובשדה שלקתה בעומרי' ורש"י שם ודו"ק. ע' תענית (י"א א') בלי בשולא וברש"י שם ומבואר ראי' לד"ז ע"ש:

שע"ת ס"ק כ"א בשם שו"ת ושב הכהן דבאם א"ב ס' ל"מ הא דאין מחזיקין ממל"מ וכו'. וכן מבואר בא"א סי' זה סוס"ק כ"ה וע' פמ"ג יו"ד רס"י ק"ה אבל צע"ק דהרי הא דאין מחזיקין איסור ממקום למקום הוא משום דאחזוקי איסורא לא מחזקינן וכמ"ש ביא"פ כאן והרי היכי דאין מחזיקין איסורא ל"צ לברר אפי' היכי דאיכא לברורי כמ"ש בש"ך יו"ד סי' פ"ג וא"כ בע"כ דאמרי' דהוי ודאי גמור וא"כ למה לא מהני בליכא ס' וצע"ק. ובדין מזמן לזמן דמחזיקין איסורא אם הי' בנתיים ברשות אחר אם אין מחזיקין מרשות לרשות כבר הובא מתשו' ח"ס מזה אבל מ"מ נראה דאם הי' ב' רשויות בנתיים כגון ראובן מכר לשמעון ושמעון ללוי ואם נחזיק האיסור מזמן לזמן נהי' מוכרחים לומר דעוד ברשות ראובן נולד החמץ דבשעה שהי' ברשות שמעון הי' הקדירה מכוסה בכה"ג לא מחזקינן מרשות לרשות בב' רשויות וראי' לזה מתוס' כתובות (ע"ו א') ד"ה על יעו"ש:

סימן תסח

מג"א סק"ב ד"ה משמתין וכו' וגם אינו רואה מאותה מלאכה סימן ברכה וכו'. י"ל הטעם דנענש בשניהם דברמב"ם כ' דמלקין אותו ובב"י כ' דשמתא חמיר מנגידא כמבואר בכתובות (כ"ח) וע' טו"ז חו"מ סי' ח' דאע"ג דשמתא חמיר היינו מי שחושש לעונש הנשמה אבל מי שחושש לעונש הגוף עונש נגידא חמיר ע"ש ומשו"ה זה העובר דמשמתין אותו וגם א"ר סימן ברכה באשר לא ידענו מהותו איזה אצלו חמיר נענש בשניהם נ"ל נכון: סעיף ד. ש"ע. ההולך וכו' וחומרי מקום שהלך לשם וכו' ע' טו"ז יו"ד סוס"י קט"ז בשם הלבוש כ' דבאיסור קל אין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם והטו"ז דחה דבריו דאם הוא איסור מה לי קל או חמור ע"ש וע' ב"י לקמן סי' תר"ע מחולק עם הטור בהא דדברים המותרים ואחרים נוהגין בו איסור דהדין דא"א רשאי להתיר בפניהם אי הא דאחרים נוהגין בו איסור א"ב שום סרך איסור לומר דגזרו הא אטו הא או ג"כ אמרי' דא"א רשאי להתיר בפניהם ע"ש:

מג"א סוס"ק י"ג. וכ' מהרי"ל ומהרי"ו דאסור ליטול הצפרנים וכו'. ואם שכח ליטלם קודם חצות יש להקל ליטלם גם אחר חצות ע' מחצה"ש ופת"ש בזה:

סימן תסט

עט"ז. אסור לומר בשר זה לפסח וכו' וי"א בתרנגולים וכו'. י"ל דפלוגתתם תלוי עפמ"ש תוס' חולין (כ"ב) בשם י"מ דבבמה כשרים אפי' תרנגולים ודחו דעה זו ע"ש ולשי' רש"י מגילה (י"ד) דלמ"ד קדושה ראשונה לא קדשה לע"ל מותרים גם עכשיו בבמה ע"ש וא"כ גם בתרנגולים שייך האיסור מ"ע שאוכל קדשים בחוץ והמתירין ס"ל כמ"ש תוס' הנ"ל לדחות דברי הי"א דאסור להקריב תרנגולים בבמה וליכא מ"ע וז"נ:

סימן תע

סעיף א. ש"ע. הבכורים מתענין בע"פ וכו'. ע' או"ח החדש בשם הנו"ב דאסור לשיור מעט לימוד במס' ויהי' עי"ז ס"מ ע"ש אבל בש"ס מ"ק (ט' רע"א) איבע"ל לשיורא פורתא וכו' ע"ש מוכח דבכה"ג הוי ס"מ וצ"ע: ח"י סק"ג. וכ' בתשו' מהרי"ל דבכורות כהנים ולוים צריכים להתענות בע"פ וכו'. ע' ספר יוס"ד ליו"ד סי' ש"ה סעיף ח"י חולק ע"ז דא"צ להתענות ע"ש. ונ"ל קצת ראי' לזה דהרי יש להבין בעיקר תענית הבכורים בע"פ דהרי אסור בעשיית מלאכה במקום שנהגו דהוי יו"ט משום הקרבת הק"פ וכמ"ש תוס' פסחים רפ"ד וכיון דהוא יו"ט היאך מותר להתענות אבל הרי באמת כעת ליכא ק"פ והא דאסור במלאכה הוא רק משום דכבר נגזר ואע"ג דבטל הטעם מ"מ לא בטל האיסור וכמ"ש הר"ן וב"י סי' תס"ח ע"ש והטעם לזה דמהרה יבנה ביהמ"ק ויהי' ק"פ וג"כ יעשו מלאכה ומשו"ה אסור גם עכשיו במלאכה וא"כ זה לענין מלאכה אבל לענין תענית בע"פ הרי כ' האוה"ח סו"פ במדבר דכשיבנה ביהמ"ק יהי' העבודה בבכורים תחת הכהנים ע"ש ומשו"ה יכולין שפיר להתענות בע"פ בזה"ז דא"ל דאח"כ כשיבנה ביהמ"ק ג"כ יתענו דז"א דהרי אז יהיו הם העובדים העבודה ויכנסו לקדושה תחת שנפדו בבכורי מצרים ולא יטעו בזה לומר דלא ידעו שהוא יו"ט היום ויתענו וכדאמרי' כה"ג שבת (נ"א א') השתא אוקירו מוקיר לה ארתוחי מרתח לה (בתמיה) וא"כ זה ניחא בבכורים דעלמא אבל בבכורי כהנים דאין להם היכר בעבודה שפיר איכא החשש כמו לענין מלאכה ואיכא קצת איסרא וכנ"ל ויש להאריך בזה עוד:

וראיתי בשו"ת מהר"ש ח"ג סי' ק"ד נשאל באב שנולד לו ב' בנים בלידה ראשונה ושכח מי הבכור וחקר לענין תענית בכורים בע"פ והמלה דזה פשיטא דשניהם אינם מחויבים להתענות בע"פ דכיון דהם ספיקא אע"ג דאחד מהם ודאי בכור מ"מ כיון דהוי רק מנהג ובכה"ג לא קבלו המנהג להתענות אע"ג דבכל סד"ר ל"ש היכי דסתרי אהדדי בנ"ד ל"ש לומר כן ומשו"ז העלה דגם כשהם קטנים דאין האב צריך להתענות עבורם אע"ג דבודאי

א' מהם בכר מ"מ כיון דהעיקר התענית הוא על הבכורים גופא ורק האב מתענה מתורת השלמה להעיקר וכיון דעיקר אין כאן דהם פטורים ממילא האב דחיובו רק להשלמה פטור והביא ראי' מדברי הפוסקים דמי שנולד מוצאי יוה"כ בשנת י"ג שלו א"צ לבטל במלאכה בתוספות יוה"כ שלו כיון דבעיקר פטור ממילא גם בתוספת פטור ע"ש אלו תו"ד. והנה בענין הבכורים גופייהו כשיגדילו י"ל באמת דא"צ שניהם להתענות אע"ג דהוי תרתי דסתרי וגם בדרבנן להחמיר היכי דבאו לשאול שניהם בב"א מ"מ הכא י"ל דפטורים ולאו מה"ט שכ' בשו"ת מהר"ש דעל ספק לא קבלו המנהג להתענות רק בודאי בכור דמנא ידעינן זה. וגדולה מזו הביא באו"ח החדש מספר בגדי שש דאפי' על בכור שהיא עדיין פחות מל' יום אע"ג דהוא ספק נפל מ"מ חייב האב להתענות דתענית ע"פ לא תלוי כלל בפדיון דהרי במצרים מתו בכורי מצרים גם מאב אע"ג דלענין פדיון אינו חייב רק פטר רחם ע"ש ומכ"ש בכאן דיש א' בודאי בכור. אבל י"ל לפמ"ש בפמ"ג או"ח סי' שצ"ד דבאיסור קל דרבנן כגון חמאה של עכו"ם או חלות ח"ל שרי בסד"ר אפי' בבאו לשאול בב"א דהוי תרתי דסתרי ע"ש וה"נ עכ"פ איסור קל הוא וא"כ שני הבכורים כשיגדילו פטורים דכ"א תולה בחבירו אבל כ"ז הם בעצמם אבל היאך יוכל לומר דהאב יפטר גם כן מה"ט כיון דהם פטורים דהרי הוא יש לו בודאי בכור אחד. ודוגמא לזה מצינו לענין טומאת משא דלא בטל וכתבו התוס' בכורות (כ"ג) הטעם דבשלמא במגע י"ל דלא נגע בזה אבל במשא דבע"כ נושא האיסור בכל מקום שהוא. וע' פמ"ג או"ח בפתיחה לסי' תמ"ב בשי' הרמב"ם דטומאת משא דלא בטל הוא מה"ת ע"ש וה"נ הרי יש לו בכור אחד ואינו דומה כלל למ"ש ראי' ממוצאי יוה"כ דפטור כיון דלא נתחייב ביוה"כ עצמו ל"ד כלל עפמ"ש הרמ"א לעיל סי' רי"א דהיכי דאוכל הטפל קודם העיקר לא נגרר הטפל אחר העיקר ע"ש ולעיל בחידושי הבאתי בזה מדברי הר"ן פ"ק דתענית דדחה בזה דברי הרמב"ן שכ' דמה"ט מותר להתענות ערב פורים אע"ג דלזה ל"ב מגילת תענית מ"מ כיון דהי' ע"פ יו"ט ובטל משום דבטלה מג"ת משו"ה בטל נמי מה שהוא משום דלפניהם בפורים אבל הר"ן דחה דמשום יו"ט דידי' הי' אחר שהי' משום ע"פ דמשום ערב פורים הי' עוד בימי מרדכי ואסתר ל"ש לומר דבטל משום העיקר שאחריו ע"ש. וה"נ בשלמא התם בתויוה"כ דמוצאי יוה"כ דהוא אחר יוה"כ י"ל דכיון דאינו חייב בהעיקר יוה"כ ל"ש לחייבו בתויוה"כ במוצאי יוה"כ אבל הכא דהאב מתענה עבור בנו הוא קודם שנעשה בנו בר מצוה ל"ש לומר דכיון דהוא לא יתענה בעצמו אח"כ משו"ה פטור האב להתענות קודם שנעשה בנו ב"מ כיון דמ"מ יש לו בן אחד שהוא בכור:

ועוד נ"ל דהכא בתענית בכורים מה שהאב מתענה כשאין הבן בר מצוה ל"ש לומר דהוא השלמה לתענית הבן דהיאך נוכל לומר דהחיוב על הבן רק מחמת דהבן אינו בר מצוה מתענה האב בעבורו כיון דהבן הוא קטן. וגדולה מזו כ' רש"י ותוס' ברכות (מ"ח) בחיוב חינוך להקטן אין החיוב על הקטן כלל רק האב מחויב לחנכו ע"ש ואפי' לשיטת הסוברים דהחיוב גם על הקטן במצוה שהוא עושה בעת החינוך וע' רמב"ן ור"ן פ"ב דמגילה זה רק התם דהקטן עושה המצוה אבל הכא דאין הקטן מתענה כלל רק האב היאך נוכל לומר דהחיוב על הקטן ורק האב מתענה עבורו רק עיקר החיוב היכי דהבן קטן הוא על האב להתענות עבור בנו וממילא ל"ש כאן השלמה דאע"ג דהבנים לא יתענו כשיגדילו אע"ג דהוי תרתי דסתרי מטעם הנ"ל אבל האב חייב דאצלו ל"ה תרתי דסתרי וז"ב לענ"ד:

סימן תעא

ח"י סוס"ק ח' בהא דחיישי' שמא יבא לאכול ממנו ומחלק בין איד"א לדרבנן. ע' מש"ז או"ח סוס"י תס"ו בזה ובגוף החילוק בין דאורייתא ובין דרבנן מבואר כן בתוס' יומא (י"ג ב') ע"ש וע' מג"א סי' תרי"ב בזה וע' פסחים (נ"ו סוע"א) וברש"י שם מבואר דאפי' מאן דגזר דלמא אתי למיכל אבל במקום פסידא ל"ג ע"ש:

סימן תעב

מג"א סק"ב ד"ה בכלים וכו' ומהרי"ל ל"ה משתמש במשכנות של עכו"ם אלא בפסח וכו'. י"ל דאע"ג דהי' לו מסתמא כלים שלו הרבה ולמה לו כלים של עכו"ם י"ל דהי' רוצה לעשות זכר ליצי"מ דוישאלו איש מאת רעהו וכו' כלי כסף וכלי זהב וינצלו את מצרים וגו'. וכן מצינו למהרי"ל עצמו שהובא במג"א סי' תס"ז סק"ח שאכל ענבים בפסח לקיים מ"ש בשה"ש פתח הסמדר ע"ש:

סעיף ח. ש"ע. צריך לשתות ד' כוסות וכו' שלא כסדר לא יצא וכו'. ע' שי"ק על הירושלמי שבת (פ"ח) חולק על דין זה והעלה דאם שתאן זא"ז אפי' לא אמר ההגדה בנתיים יצא ע"ש וע' רש"ש פסחים (ק"י א') כ' דאם אין לו כל הד' כוסות רק פחות מ"מ אין מעכבין זא"ז דכל חדא וחדא מצוה בפ"ע הוא ע"ש:

סעיף יד. ש"ע. גם הנשים חייבות בד' כוסות וכו'. וגם באכילת מרור חייבות לאכול ע' רש"י פסחים (צ"א ב') ד"ה ליל ע"ש וע' בצל"ח פסחים (דף פ"א) בזה:

סימן תעג

ח"י סק"א. ונראה דה"ה בעצרת אע"ג דהוא רק שני ימים מ"מ י"ל תשלומין כל שבעה וכו'. ע' או"ח החדש בשם תשו' חולק ע"ז ונראה קצת ראי' להח"י מתוס' מנחות (ס"ה ב') ד"ה רגל דכתבו דאע"ג דעצרת רק יום א' מ"מ כיון דיש לו תשלומין כל שבעה שייך בי' תחלת רגל ע"ש:

סימן תעד

טו"ז סק"א וכו'. כיון דחכמים תקנו ד' כוסות הוי כמתנה בפי' בשעת ברנה שאין בדעתו לשתות בברכה זו רק כוס זה וכו'. סברא
זו כ' בטו"ז יו"ד סי' רע"ט סק"ב ע"ש וע' תוס' ברכות (י"ד א') ד"ה דמשמע בירו' דהי' דרכם לומר ההלל בביהכ"נ ולשתות הד' כוסות בביתם זאח"ז בלא שום סדר ע"ש וצ"ע היאך עשו עם הברכות:

סימן תעה

סעיף א. יטול ידיו וכו' שהניחן הפרוסה וכו'. ע' ב"י בשם תשו' הרשב"א דאע"ג דבש"ס אמרי' מניח הפרוסה בתוך השלימה מ"מ אם מניח הפרוסה אצל השלימה מקרי ג"כ בתוך ע"ש נ"ל ראי' מש"ס ורש"י זבחים (פ"ח ב') דאע"ג דבקרא כתיב בתוך הרימונים מ"מ אם מונח בין הרימונים מקרי ג"כ בתוך ע"ש:
טו"ז סק"ב. בשם מהר"ל מפראג הקשה דהרי אמרי' בקידושין כל שאינו בזאח"ז גם בב"א אינו וכו'. ע' תוס' בכורות (ט' א') בהא דיצאו שניהם כא' דשניהם קדושים כתבו שם דל"ש האי כללא רק היכי דצריך למעשיו ולדיבורו כגון בקידושין ולא היכי דמעצמו הוא ע"ש ובזה יתורץ הכא גם קו' מהר"ל מפראג:
מג"א סקט"ז. ע' א"א כאן חקר במצוה דרבנן האידנא ומצוה דאורייתא למחר איזה קודם אי א"י לעשות שניהם ע"ש ע' מג"א לעיל סי' רע"א סוסק"א והגהות לבו"ש שם מבואר דמצוה דאורייתא דלמחר קודם ע"ש:

סימן תעו

סעיף א. מקום שנהגו וכו' שלא לאכול צלי אין אוכלין וכו' עי' חי' רש"ש פסחים (נ"ד א') הוכיח דגם בליל ט"ו דפסח שני אסור לאכול צלי למנהג הזה ע"ש:

מג"א סק"א. ואם בשלו ואח"כ צלאו מותר ואם בשלו ואח"כ עשאו צלי קדר וכו'. ואם בשלו ואח"כ צלאו דאסור כמ"ש המג"א אבל אם בשלו ואח"כ משחו עם שומן וכעת מחמת שרוצה שהשומן יבלע בבשר וע"כ רוצה ליתנו על האש כדי שהאש יבליע בו השומן אם זאת מקרי צלי דיבטל הבישול שקודם לו ויאסר במקום שנהגו שלא לאכול צלי י"ל דתלוי בבעי' דירושלמי שבת סופ"ק דמבע"ל שם בפסח שצריך לצלותו כולו כאחד והוא צלאו כולו כאחד ואח"כ רוצה לעשות בו כנ"ל למשחו בשומן ומוכרח לנתחו לנתיחות ורוצה ליתנו עוד הפעם על האש שיבלע בו השמן אי שרי כה"ג מחמת דלא מקרי צלי דמוכרח כולו כאחד או דאסור ע"ש וה"נ בזה:

סימן תעז

סעיף א. ויהא זהיר לאוכלו קודם חצות וכו'. ע' תוס' חולין (ד' א') ד"ה מצת וכו' מוכח דמה"ת יוצא באכילת המצה כל הלילה ע"ש:

סימן תעח

סעיף ב. מי שישן בתוך הסעודה וכו'. ע' רשב"ם במשנה משום היסה"ד והוא חומרא בעלמא ע"ש וצ"ע דהרי המשנה מיירי בקרבן פסח והיא קדשים ופסול היסה"ד גבי' אי משום טומאה או משום פסול הגוף ע' פסחים (ל"ד) ואמאי הוי רק חומרא בעלמא ויש ראי' מזה לשי' הר' אלחנן בתוס' יומא (ח') דשינה ל"ה היסה"ד ע"ש וכן מבואר בתוס' פסחים (ל"ד) ע"ש אבל בתוס' שבת (מ"ט) מבואר להיפוך וצ"ע:

סימן תפב

טו"ז סק"א. בישוב דברי הרא"ש דפסק דיאכל הכזית דמנטר מיד והרי ר"ה אמר בציקות של עכו"ם אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה ותי' הטו"ז דבציקות ל"ה עליו שם מצה כלל משא"כ בדברי הרא"ש דרק לא מנטר וכו' ע"ש. והנה ע"פ הנחת יסוד של דברי הטו"ז האלו י"ל בישוב דברי הרא"ש באופן אחר נאות עפ"ד הר"ן פ"ב דשבת שהקשה אמאי דאסור להשתמש בנר של חנוכה משום ביזוי מצוה ואמאי מדליקין מנר לנר ותי' דהתם בנר לנר דהוי חדא מצוה אינה מבטלת זא"ז דהוי מב"מ אבל להשתמש בתשמיש בנר חנוכה מבטלות את הנ"ח ע"ש והרי קיי"ל דצריך לישאר טעם מצה בפיו דאין מפטירין וכו' ומשו"ה בהא דבציקות של נכרים דל"ה עליו שם מצה כלל וכמ"ש הטו"ז אם יאכלו באחרונה יבטל את טעם המצה ומשו"ה אמר ר"ה

דצריך לאכול המצה באחרונה אבל בדברי הרא"ש דמיירי ג"כ במצה דהרי מינטרי עכ"פ משעת לישה וא"כ הוי מב"מ עם המצה דמינטרי משעת קצירה ומשו"ה יכול לאכול הכזית מצה בראשונה לתיאבון ואח"כ יאכל הני מצות ולא יבטלו טעם מצה משום דהוי כמו מב"מ וכמ"ש הר"ן הנ"ל וז"נ:

סימן תפו

מג"א סק"א וצ"ל וכו'. מיירי בזית קטן ואנן זית בינוני בעי' וכו'. ע' ירושלמי דמאי (פ"ה ה"ד) משמע דאין לחלק ואפי' זית בינוני קטן מגרוגרת ע"ש וי"ל דהתם הקושיא מתמרים דהרי כותבת בכל האופן היא גדול מזית ע"ש ותבין:

שע"ת הביא בשם הצל"ח פסחים בענין שיעור הזית וכו' והנה מ"ש האחרונים בענין דביצים בזמנינו נתקטנו מבזמן הש"ס נראה ראי' לזה מהאס"ז ב"ק (פ"א סוע"א) בשם גאון דביצה שבש"ס הוי כאגרוף של אדם ע"ש ואפי' אם נאמר דהוי כאגרופו של אדם בינוני מ"מ חזינן דבזמנינו הביצים הוי החצי מאגרופו של אדם ולא יותר ובע"כ דנתקטנו וזה ראי' ברורה:

סימן תפח

סעיף ב. בהלל וכו'. ע' תוס' סוטה (ל"ב א') דהלל יכול לומר בכל לשון ע"ש:

סימן תפט

מג"א סק"א. נשים פטורות מספירה דהוי מעשהז"ג וכו'. לשי' רש"י ברכות (כ' ב') דבמצוה דרבנן ל"ש הא דמעשהז"ג דנשים פטורות ע"ש א"כ בספה"ע שהוא רק דרבנן ל"ש זה אבל הרי תוס' שם חלקו עליו וע' תוס' פסחים (ק"ח ב') ד"ה שאף:

סעיף א. ש"ע. היום יום אחד לעומר וכו'. מה דלא אמרי' היום יום ראשון לעומר וכו' נראה ע"פ הש"ס נזיר (ל' א') ותוס' שם לחלק דבראשון הוי אפי' ל"ה ראשון לכ"ד רק לד"א זה בלבד אבל ראשין הוי אם הוא ראשון לכ"ד ע"ש ומשו"ה הכא דל"ה רק ראשון לעומר ל"ש לומר רק יום אחד וי"ל: סעיף י. ש"ע. אסור לאכול חדש וכו'. י"ל טעם פשוט בהא דהתורה צותה להביא העומר דוקא משעורין ולא מחיטין כשאר מנחות דהרי קצירת שעורין קודם לחיטין כמבואר בקרא פ' וארא ובסנהדרין (י"ג) ובש"ס מ"ק (י"ב ב') מבואר דשעורין מיפסדי אי לא קצרו אותן בזמנם משא"כ חיטין לא מיפסדי ע"ש והרי אסור לקצור קודם הבאת העומר ואם מביא מחיטין הרי יפסדו השעורים ומשו"ה אמרה התורה להביא משעורין הקדומה כדי שלא יפסדו השעורים וזה פשוט ונכון:

סימן תצ

סעיף ג. ברמ"א. ואנן אין נוהגין לומר וכו'. ע' מג"א בשם הב"ח דרמ"א לא דק במנהג ע"ש ואולי יש לומר עפמ"ש הרמ"א ביו"ד סי' רפ"ט סעי' שכ' שם הרמ"א מקודם וכן נוהגין ואח"כ באותו סעיף כ' הרמ"א נוהגין להיפוך ממ"ש מקודם וכ' הש"ך שם דמ"ש מקודם וכן נוהגין היינו במדינת הב"י ואח"כ מ"ש וכן נהגו והיא להיפוך ממנהג הראשון הכונה במדינת הרמ"א ע"ש וגם הכא יכולין לדחוק בכונת הרמ"א במ"ש אין נוהגין לומר וכו' היינו במדינת הטור וצ"ע:

סימן תצב

סעיף א. מ"מ יש נוהגין להתענות וכו'. ע' או"ח החדש נשאל מו"ר הגאון ז"ל אי חל שני הב' בי"ד אייר אם רשאין להתענות וכ' לדחות דברי היוס"ד שהביא מהש"ס חולין (קכ"ט) פסחא זעירא דלא לאתענאה בי' דהרי בי"ד ניסן הוא תענית בכורים וא"כ הרי בי"ד אייר הוא רק לטמאים ולא מצינו טפל חמור מן העיקר ע"ש ודיחוי כזה חוזר ונראה דהרי זה ברור דלטמא בעצמו שעושה פ"ש בי"ד אייר בע"כ דלדידי' י"ד אייר הוא עיקר שלו וכיון דאנו כולנו טמאי מתים הוי י"ד אייר העיקר אצלנו לענין תענית והבן:

שע"ת. מי ששכח להבדיל מוצאי יו"ט יכול להבדיל כל שבוע ובברכ"י חולק ע"ז וכו'. ע' או"ח החדש בשם אחרונים דיכול להבדיל רק עד א"ח ע"ש ונ"ל קצת ראי' מירושלמי חגיגה (פ"ג ה"ג) דא"ח הוי ג"כ כרגל לענין הא דע"ה נאמנים אז על הטהרה כמו ברגל ע"ש וא"כ במוצאי א"ח יכול להבדיל עוד ולא יותר:

ואעתיק כאן מ"ש בתשו' בש"ס פסחים באיזה ענינים וז"ל:

לכבוד ידידי הרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה אברהם יהודא (נ"י) ז"ל אבד"ק פאטק יצ"ו:

יקרתו הגיעני ובדבר מה שהקשה כת"ה בפסחים (מ"א) המבשל בחמי טברי' לוקה דהרי ממ"נ אי הוציא הבשר פסח לחוץ לטבריה הרי פסל הבשר ביוצא ובירושלים ל"ה ח"ט כמבואר בפסחים ואי לקח מכלי מטבריה לירושלים הרי הוי רק כ"ש וגם יצטנן בדרך. והנה כ"ת הביא קו' זו מספר אמרי יושר ח"א סי' כ"ו וכ"ת כ' דנ"מ לע"ל שיתרחב ירושלים והביא ממד"ר שה"ש ובספר אמרי יושר ראיתי מתרץ עפ"ד הכ"מ פ"א מפסהמ"ק דס"ל בהא דזבחים (פ"ט) בבשר קדק"ל שיצאו חוץ למחיצתן קודם זריקה דכשר משום שסופן לצאת וקיי"ל כן דה"ה אפי' ביצאו חוץ לירושלים הוי כן לר"י והוכיח כן דאי מטעם דסופן לצאת והרי גם באימורין אמרי' שם ג"כ דכשר והרי אימורין אין סופן לצאת ובע"כ הטעם משום דעדיין לא תלה קדושה עליהם קודם זריקה כ"כ לאפסולי

ביוצא וא"כ גם חוץ לירושלים מהני וא"כ משכח"ל ביצא הבשר קודם זריקה ונתבשל בח"ט וחזר וזרק הדם וחייב משום בישול ח"ט לחוד ולא משום יוצא זה חו"ד. ובאמת כי יש לדון הרבה דבשלמא למה דאמר בש"ס שיצא חוץ לעזרה והוי הטעם משום שסופו לצאת א"כ הרי משום זה ל"ה יציאה אבל דנאמר דיהא כשר אפי' ביצא חוץ לירושלים משום דלא אלימא קדושתייהו עדיין קודם זריקה ליפסל ביוצא לפי שי' רש"י זבחים (כ' ב') ומנחות (ט') דבנתקדש בכ"ש פסול גם לענין דנפסל ביוצא ע"ש. א"כ הרי אמרי' במנחות (ע"ח ב') דסכין מקדש לי' לזבח כ"ש ולחד מ"ד אלימא מכ"ש ע"ש א"כ ממילא פסול ביוצא חוץ לעיר וע' תוס' פסחים (ל"ח ב') ד"ה תלוי בב' תירוצים אי נפסל ביוצא אחר קידוש כ"ש והגם כי שי' תוס' אינו כן וחלקו על רש"י דרק בלינה נפסל בקידוש כ"ש אבל לא ביוצא ע"ש אבל במק"א הבאתי מתוס' יומא (כ"ט ב') ד"ה כתבו בעצמם כשי' רש"י הנ"ל וע' זבחים (פ"ב סוע"א) מקיש הש"ס פסול לן לפסול יוצא ע"ש ולשי' תוס' צ"ע וע' מהרש"א סוכה (נ') והגהות ק"ר שם אבל אפי' אי נימא דאליבא דתוס' לא פסול ביוצא אחר קידוש כלי וא"כ כיון דחזינן באימורין דיצאו חוץ לעזרה ובהו ל"ש הטעם דסופו לצאת ובע"כ דכשר בכ"ע אפי' מחוץ לעיר וכמ"ש בתשו' אמרי יושר הנ"ל ג"כ י"ל דאין דנין זמ"ז דאע"ג דחוץ לעזרה כשר ול"ה יוצא מ"מ חוץ לירושלים י"ל דפסול גם בבשר והרי כתבו תוס' זבחים (פ"ד א') דאע"ג דבפיגול דחוץ למקומו קיי"ל דאם עלה לא ירד זה רק בחוץ למקומו היינו חוץ לעזרה אבל חולמ"ק מחוץ לעיר בפיגול כה"ג אמרי' דאם עלה ירד ע"ש א"כ הרי מבואר דלא שוו להדדי ומחוץ לעיר חמיר מיצא חוץ לעזרה והיאך נוכל ללמוד זמ"ז ועוד דכל הענין י"ל דל"ש לכאן דאפי' לדברי הכ"מ דכ' דגם חוץ לעיר כשר ביוצא לפני זריקת דמים זה רק אם יצא וחזר ונזרק הדם עליו אבל לתרץ הקו' הנ"ל הרי בעכצ"ל דיצא לטבריה ונתבשל שם וחזר לעזרה ונזרק הדם והרי כיון שנפסל הפסח במה שנתבשל ל"מ עליו הזריקה דעד כאן ל"א בש"ס זבחים הנ"ל רק ביצא קודם זריקה והדר כך בעיני' דהדרא להיתרא משום דסופו לצאת ול"ה יוצא בכה"ג אבל אם נתבשל בעת יציאתה ונפסל הרי הפסח אין סופו להתבשל ובכה"ג ל"מ זריקה עליו ולא עדיפא מחסרון דאמרי' במנחות (י' ב') דגם לר"ע דזריקה מועלת ליוצא מ"מ בחסר ל"מ ע"ש ושוב נפסל משום יוצא והדקו"ל וז"ב וע' תו"ח בזבחים (פ"ט ב') מבואר בפי' דלא כהכ"מ דר"י דמכשיר זה רק בחוץ לעזרה ולא בחוץ לירושלים ע"ש. והנה ראיתי עוד בתשו' אמרי יושר הנ"ל העלה ליישב ד' התוי"ט וכ' דבר חדש דהיכי דל"ה מעולם בפנים בשעת זריקה ל"ה עלה שם יוצא ועד כאן לא הוברר חלק גבוה בזריקה להאימורים ליפסל ביוצא רק אם הי' בפנים בשעת זריקה ואח"כ נפסל אם יצא

ולא בכה"ג רק הקשה מש"ס זבחים (כ"ו) בהיא בפנים ורגלה בחוץ שחט ואח"כ חתך פסולה ש"מ בשר קדשים שיצא לפני זריקת דמים פסולה דלמא בקדשי קדשים וכו' והרי התם הי' בחוץ קודם זריקה ע"ש. והנה מהש"ס אין קושיא כ"כ דכיון דכל הבהמה הי' בפנים הוי לענין זה ג"כ הרגל בפנים לענין דליפסל ביוצא ושדינן בתר רוב אבר או עובר וכדאי' בחולין (ס"ט) כה"ג אע"ג דלענין גוף יוצא פסול אבל גוף סברתו יש מקום עפ"ד תוס' מכות (י"ח א') סוד"ה ולילקי ומהרש"א שם כתבו דהא דלקי על בשר קדשים שיצא חוץ לעזרה משום בשר בשדה טריפה וגו' זה רק אם הי' בפנים ויצא אבל אי מעולם ל"ה בפנים ולא ראה פני הבית לא לקי משום ובשר בשדה וגו' ע"ש והיא כסברת הא"י הנ"ל אבל מ"מ כשאני לעצמי לא אדע מה הרעש בהקו' הנ"ל דהרי נפסל ביוצא ואנה מצאו הגדולים הנ"ל דכיון דנפסל הפסח משום יוצא לא מחייב אח"כ משום בישול כ"א צלי אש ולדעתי חייב משום שניהם ואי דא"א חע"א הרי לכמה תנאי בכריתות (כ"ג) דקדשים אפי' קל על חמור חל ע"ש וראי' לזה מש"ס מנחות (נ"ט) דמצריך קרא כל המנחה אשר תקריבו ממנה לד' לומר דאין חייב משום חימוץ רק במנחה כשירה אבל אם נפסלה המנחה כגון ביצאה ונפסלה משום יוצא שוב א"ח משום מחמץ ע"ש ומבואר דאי ל"ה קרא הו"א דגם בפסול מקודם כגון ביצאה חייב משום חימוץ והכא הרי ליכא קרא וחייב משום בישול גם אחר שנפסל ביוצא וז"פ וברור:

ב) והנה כת"ה הביא עוד מדברי הש"ס פסחים (ל"ו ב') ביכורים אסורין לאונן ור"ש מתיר מ"ט דת"ק דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ותרומת ידך ואמר מר ותרומת ידך אלו הביכורים דאתקוש ביכורים למעשר מה מעשר אסור לאונן אף ביכורים אסור לאונן ור"ש תרומה קרינהו רחמנא מה תרומה מותר לאונן אף ביכורים מותר לאונן ור"ש נהי דהיקש לי"ל שמחה מיהא כתיבא בי' ושמחת בכל הטוב ההיא לזמן שמחה היא דאתיא וכו' ע"ש ובאו"ח הקשה להס"ד דהש"ס דושמחת בכל הטוב ל"ה לזמן שמחה רק לאכלו בשמחה א"כ כשהקשה מתחלה מ"ט דרבנן מפ"מ לא אמר בפשי' משום הקרא דושמחת בכל הטוב וזה קו' גדולה וגם קו' הגרע"א למשניות ע"ד הרמב"ם שפסק בפ"ג דביכורים דביכורים אסור לאונן משום דכתיב ושמחת בכל הטוב וכ' דמלקין אותו מ"מ ע"ש והרי בש"ס קאמר דושמחת בכל הטוב הוא לזמן שמחה הוא דאתא ולא לאכול בשמחה וכת"ה כ' דלרמב"ם מספק"ל איזה דרש עיקר ומשו"ה כ' דהוא רק מ"מ וזה תו"ד ובאמת כי בפמ"ג בפתיחה כוללת חקר בזה אי לוקין מ"מ עה"ס והביא מהב"י יו"ד סי' רצ"ד ע"ש אבל לא הביא מהש"ע אה"ע סי' כ"ב בענין אנדרוגינוס לענין יחוד עמו ומבואר שם שי' הרמב"ם דגם מ"מ אין לוקין עה"ס וא"כ להרמב"ם לשי' אין מתורץ.

והנ"ל בזה הנה בקו' הש"ס דהרי כתיב בי' שמחה דשמחת בכל הטוב דהרי באמת פי' הקרא דשמחת בכל הטוב קאי על הבעה"ב המביא הביכורים והוא הישראל דישמח בכל הטוב שנתן לו השי"ת ולא קאי כלל על
הכהן דיאכלנו בשמחה וגם אפי' אם נאמר דשמחת היינו שיאכלנו בשמחה הרי בע"כ לענין זה דהישראל יביאנו בזמן שהוא בשמחה וע' ירושלמי חגיגה (פ"א ה"א) דחולה פטור מראי' דכיון דצריך להיות בשמחה וחולה אינו בשמחה ע"ש וה"נ מנ"ל למידרש על הכהן שיאכלנו בשמחה ולא בזמן שהוא אונן אבל נראה דהש"ס הקשה לר"ש לשי' דדריש בכ"מ טעד"ק וכיון דהכתוב הזהיר לישראל להביאם בזמן שמחה ומכ"ש דצריך הכהן לאכלם בשמחה ול"מ לשי' רש"י יומא (י"ד א') דאם אוכל הקדשים כשהוא בצער וטרדא הוי שלא למשחה ובקדשים צריך לאכול למשחה וא"כ בכהן איכא אסור אלא גם לשי' תוי"ש דחלקו שם על רש"י דזה לא נתמעט מן הקרא למשחה ע"ש מ"מ כיון דחזינן דקרא קפיד שיהי' בשמחה בעת שמביאם מכ"ש דהכהן צריך להיות בשמחה בעת אכילתו וזה רק לר"ש לשי' דע"י טעד"ק ופירושו בו מוסיפין דין מה שאינו מבואר בקרא גופא וכנ"ל וע"ז מתרץ הש"ס דגם לישראל ל"ה הכונה להיות בשמחה בעת הבאתו רק הכונה להביאם בזמן שמחה וא"כ ידע המקשן דבאמת לרבנן דלא דרשו טעד"ק לא יוכל להקשות מהקרא דנאמר בישראל ולא על הכהן וכנ"ל. והנה בב"י אה"ע סי' ט"ז העלה דהרמב"ם פסק כר"ש דדריש טד"ק ע"ש ולקמן ס"ק שאח"ז נבאר דלרמב"ם דס"ל דאוכל מביכורים עד שלא קרא השם דלוקה ולפ"ז ל"ה לו ההיקש דרבנן וא"כ לענין דיהי' ביכורים אסור לאונן ל"ה לו לימוד אחר רק מהקרא דושמחת בכל הטוב ולשי' דפוסק כר"ש דדריש טעד"ק דריש בי' דגם הכהן יהי' בשמחה באכילתו ומשו"ה אסור לאונן וע' רש"י סוף חולין כ' דאם עובר על מ"ע בקו"ע לוקין אותו מ"מ ע"ש והכא דעיקר הלימוד לרמב"ם מהמ"ע ושמחת בכל הטוב שפיר כ' דלוקה בזה מ"מ וא"ש ודוק היטב:
ג) באופן אחר נ"ל בישוב קו' האו"ח הנ"ל דלהס"ד דושמחת בכל הטוב אתא לאו לזמן שמחה רק לאכלו בשמחה א"כ למה לא קאמר בטעמא דרבנן דאסור לאונן משום ושמחת בכל הטוב ולמה אמר בש"ס משום ההיקש. ונ"ל הנה בש"ס יבמות (ע"ג ב') אמר מר ואסורין לאונן ור"ש מתיר מנ"ל דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגו' ותרומת ידך ואמר מר תרומת ידך אלו הביכורים ואתקוש ביכורים למעשר וכו' ור"ש תרומה קרינהו רחמנא מה תרומה מותרת לאונן אף ביכורים מותר לאונן וחייבין בביעור ור"ש פוטר מר מקיש ומר לא מקיש ע"ש. ולהבין פלוגתתם נ"ל ע"פ הש"ס מכות (י"ז א') דתניא ותרומת ידך אלו הביכורים אר"ש מה בא זה ללמדינו

אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר הקל מה מעשר הקל אוכלן חוץ לחומה לוקה ק"ו ביכורים הא לא בא הכתוב אלא לאוכל ביכורים עד שלא קרא השם שהוא לוקה וכו' ובש"ס שם וכי מזהירין מן הדין הא אפי' למ"ד עמה"ד אין מזהירין מה"ד איסורא בעלמא והא"ר זר שאכל מן העולה חוץ לחומה לוקה חמש חמשה איסורין הוו והאנן תנן אלו הן הלוקין אלא קרא יתירא הוא מכדי כתיב והבאת שמה ואכלת וגו' לכתוב רחמנא לא תוכל לאכלם וכו' אלא ליחודי להו לאו לכל חד וחד ע"ש ובתוס' ורש"י שם הקשו הרבה בזה דהרי מ"מ היאך לוקה חמש דאין עמה"ד והיתור הוא לאזהרה וע' תוס' שם דגם לתי' זה הא דא"ר לוקה חמשה ל"ד מלקות ע"ש אבל באמת לק"מ דהרי ר"ש ס"ל בסנהדרין (ע"ד א') דעונשין מה"ד ע"ש וא"כ לדידי' ל"צ רק יתור לאזהרה ושפיר קאמר רבא דלוקה חמש וז"ב ופשוט ומעתה נאמר דהקרא דלא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' ותרומת ידך (אלו הביכורים) לר"ש מפרש לה שפיר לענין אוכל לביכורים קודם שקרא עליו שם דלוקה דלשי' דעמה"ד שפיר קאמר דלא מצי לאוקמי' על אוכלן חוץ לחומה כפשטי' דקרא דהרי הוי ק"ו ממעשר הקל ולמה לי' למכתב ולשי' עמה"ד וא"כ ל"צ הקרא לזה דאם יכתוב לאכלם סתם הו"א כן והוי היתור לאזהרה וכש"ס לקמן ובע"כ דרש לה לענין אוכל עד שלא קרא השם בביכורים דלוקה אבל רבנן לשי' דלא ס"ל עמה"ד א"כ בעכצ"ל לדידהו הקרא כפשוטו לענין אוכלן חוץ לחומה דלוקה כמו מעשר ולא קשה לדידהו ק"ו ממעשר דהרי איצטרך לדידהו לענין עונש דאין עמה"ד וע' פסחים (כ"ד א') אלא אר"פ מהכא והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש תשרף וכו' אא"ע לגופו דהא נפק"ל ק"ו ממעשר הקל בשר קודש דחמור לא כ"ש וכ"ת אין מזהירין מה"ד היקשא הוא לא תוכל לאכול בשעריך וכו' בכורות בקרך וצאנך וכו' ע"ש. אבל כ"ז ניחא אם כבר הי' כתוב בקרא כל הקדשים המבוארים בקרא הנ"ל באמת אבל להקשות כקו' הש"ס מכות הנ"ל דלא יכתוב רק מעשר ונילוף בכורים ושאר קדשים מק"ו דמעשר שפיר יקשה הרי אין עמה"ד ול"ש לתרץ היקשא הוא דהרי הקשה דלא לכתוב היקשא כלל וכנ"ל ומשו"ה לרבנן לשי' בע"כ הקרא כפשטי' דלא תוכל וגו' בכורות בקרך ותרומת ידך (אלו הביכורים) היינו לאכלו חוץ לחומה דלוקה וממילא הוקשה בקרא מעשר לביכורים דבשניהם אי אכלן חוץ לחומה דלוקה עליהן והוי לפ"ז היקש גמיר לענין ההוא דינא דבשניהם מבואר בקרא כאן דאם אכלן חוץ לחומה לוקה וזה רק לרבנן אבל ר"ש הרי ס"ל דהאי קרא לא מיירי לענין חוץ לחומה דק"ו ממעשר הקל ומוקי לה לאוכל עד שלא קרא השם דלוקה והרי האי דינא ל"ש כלל במעשר (דהתם באמת דהוי חולין עד שלא קרא השם) וממילא לא הוקש כלל ביכורים למעשר דבמעשר מיירי

הקרא בע"כ רק לחוץ לחומה דלוקה ולא אם אכל קודם קר"ש אבל לביכורים מיירי הלאו אם אכל קודם קריאת שם ומ"מ אם עכ"פ הי' מבואר בקרא ביכורים בפירוש הי' עכ"פ קצת היקש דבחד קרא כתיב מעשר וביכורים כל חד לדיניי אבל הרי תרומה קריא רחמנא דביכורים נלמד מקרא דדרשינן לי' ותרומת ידך אלו הביכורים ולא הוקש כלל לא שנכתבו בחד קרא כ"א לדיניי ולא לדין אחד ולא הוקשו כלל ומשו"ה רבנן לשי' דהוי היקש גמור דשניהם מבוארים בקרא לדין אחד דאסור לאכלם חוץ לחומה קאמר שפיר דהוקשו נמי לענין דאסורין לאונן דמה מעשר אסור לאונן אף ביכורים אסור לאונן אבל לר"ש קאמר שפיר תרומה קרינהו רחמנא והכונה כמש"ל דהרי בקרא מבוארים כ"א לדיניי דידי' מעשר לענין חוץ לחומה דלוקה וביכורים לאכלן קודם שקרא השם דלוקה ואי עכ"פ הי' מפורש כאן ביכורים הי' מעשר וביכורים כ"א לדיניי עכ"פ שניהם בחד קרא אבל הרי גם אינו מפורש ביכורים רק תרומה קריא רחמנא וא"כ אין כאן היקש כלל וכנ"ל ומשו"ז אמר דמותר לאונן דלא הוקש למעשר וכנ"ל וכן פליגי בזה לענין ביעור דלרבנן חייבין בביעור משום דהוקש למעשר מטעם הנ"ל ומר לא מקיש וכ"א לשי' וא"ש ודוק היטב בכ"ז:

ד) ומעתה הרי נודע מדברי הה"מ פ"ד מאי"מ דאם בקרא מבואר עשה שוב לענין מלקות עונשין מה"ד ע"ש וע' כה"ג תוס' זבחים (ל"ט ב') ד"ה דהיכי דאיכא קרא וגם ק"ו הוי שינה עליו הכתוב לעכב בקדשים דצריך שינה הכתוב לעכב ע"ש וע' צל"ח פסחים (כ"ד) מ"ש בדברי הה"מ הנ"ל ולדעתי יש לו ראי' מירושלמי ר"ה פ"א ה"א אם אין ענין לעשה תנהו ענין לל"ת ע"ש וה"נ כיון דאיכא ק"ו תנהו הענין לל"ת וע' שי"ק שם ובמק"א הארכתי בזה עפ"ד הש"ס מכות (י"ז) הנ"ל וברש"י שם דבכולהו איכא עשה ע"ש. ומעתה אי נימא דטעמא דרבנן דאסורין לאונן משום ושמחת בכל הטוב ויהי' הפי' בקרא ושמחת היינו שיאכלנו בשמחה והרי בזמן שביהמ"ק קיים ל"ה שמחה רק בביהמ"ק ובבשר שלמים ולהס"ד יהי' השמחה בביכורים בירושלים אבל בכל האופן הרי מבואר עשה בביכורים לאכלן בתוך החומה בירושלים ובכה"ג דאיכא עשה הרי ללאו עמה"ד וממילא דגם לרבנן שוב יקשה קו'

ר"ש למ"ל קרא לא תוכל לאכול אם לאכלן חוץ לחומה הרי ק"ו ממעשר הקל ול"ש לדידהו אעמה"ד וכנ"ל ובע"כ יצטרכו לומר דהאי קרא הוא לאוכל ביכורים קודם שקרא השם דלוקה וכשי' ר"ש וממילא ליכא היקשא כלל ממעשר לביכורים וכשי' ר"ש וא"כ הגם דלענין ביכורים דאסור לאונן נוכל למצוא טעמא דרבנן משום הקרא ושמחת בכל הטוב ואונן ל"ה בשמחה אבל הרי פליגי רבנן ור"ש גם לענין דחייבין בביעור לרבנן ור"ש

פוטר וטעמא דרבנן דמקיש בהיקשא הנ"ל והכא אי טעמא דרבנן דאסורין לאונן משום ושמחת הרי לא מקשי כלל ומ"ט חייבין בביעור לרבנן הרי לא הוקש כלל כמו לר"ש ובע"כ ידע הש"ס דטעמא דרבנן דאסור לאונן ל"ה משום העשה דושמחת בכל הטוב דלרבנן נאמר הקרא לישראל להביאם בזמן שמחה ולא לאכול בשמחה ואין כאן עשה כלל לאכול דוקא בירושלים ול"ק לדידהו קו' ר"ש משום דאעמה"ד והוי היקש גמור וממילא אסורין לאונן וחייבין בביעור כמו מעשר והקשה הש"ס רק לר"ש דעכ"פ לשי' נוכל לומר דאסורין לאונן משום הקרא ושמחת ומשני דגם לדידי' אתא רק לזמן שמחה וא"ש ודוק היטב כי הוא חריף:

ה) והנה כת"ה כ' להבין פלוגתת רבנן ור"ש בהא אי ביכורים אסור לאונן דמר מקיש ביכורים למעשר ור"ש לא מקיש דהוא עפ"ד המחלוקת ר"י ורבנן ביבמות (ד') בהא דלא יגלה כנף אביו ורבנן פליגי שם דמפסיק קראי וכן בסנהדרין (פ"ג) אני ד' מקדשם הפסיק הענין וכן הכא דבכורות בקרך וצאנך הפסיק הענין בין מעשר לביכורים ורבנן לא ס"ל כן זה תו"ד וזה ליתא דהכא ל"ש לומר הפסיק הענין כמו ביבמות הנ"ל וכמו בסנהדרין (פ"ג) דהפסיק הענין בלאו אחר או בדבר אחר אבל הכא הוקשו כולם למעשר דגם בכורות בקרך וצאנך הוקשו למעשר דאסור לאונן כמו ביכורים ור"ש לא פליג רק אביכורים מטעם דתרומה קריא רחמנא והאי היקשא הוי כמו דר"י ביבמות (ח') דהוקשו כל העריות זל"ז או כמנחות (פ"ד) הוקשו כל הקרבנות זל"ז מקרא דזאת התורה. וצ"ע לדעתי על דברי התוס' יבמות (ע' ב') שכתבו דהא דכל הקדשים אסורין לאונן ילפינן מפסח ע"ש ולמה צריך ללמוד מפסח דהרי כולם כתיבי בההיא הקישא דלא תוכל לאכול וגו'. וחפשתי ומצאתי במנ"ח סי' תר"ח הקשה כן והשאיר בצ"ע ע"ש אבל ל"ש לומר כאן אפסקי' בין מעשר לביכורים בקרא דבכורות בקרך וצאנך וגו' וכנ"ל. והנה כבר כתבתי הנלע"ד בד' הש"ס ונ"ל עוד בזה הנה בש"ס התם מסיק וחייבים בביעור ור"ש פוטר מר מקיש ומר לא מקיש ובתוס' שם מר לא מקיש משום דתרומה קריא רחמנא ע"ש ותוס' הוכרחו לזה דאל"כ יקשה באמת לר"ש הרי בקרא הוקש ביכורים למעשר ומשו"ה כתבו דגם בפלוגתא לענין ביעור תליא בפלוגתא דלעיל לענין אונן דלת"ק מקיש אבל ר"ש ס"ל דמשום דתרומה קריא רחמנא וילפינן משו"ה מתרומה אבל מ"מ יפלא קצת דהרי לפ"ז העיקר חסר מן הספר דבפלוגתא ראשונה לענין אונן קאמר ר"ש בפירוש משום דתרומה קריא רחמנא וא"כ מפ"מ לא קאמר הש"ס הכא ג"כ דפטורים מביעור ג"כ משום ה"ט ומפשטא דש"ס משמע דאפי' בלאו ה"ט דתרומה קריא רחמנא מ"מ לא ילפינן ממעשר לענין ביעור והדבר צריך ביאור. והנ"ל בזה לבאר פלוגתא דרבנן ור"ש

במאי פליגי הנה קיי"ל בכ"מ דאין היקש למחצה וכיון דבקרא הוקשו זל"ז לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך יכו' ותרומת ידך וגו' (זו הביכורים) וכיון דהוקשו לענין דאסור לאכלם חוץ לחומה בקרא וממילא אין היקש למחצה והוקש לכל מילי גם להא דאסור לאונן מטעם הנ"ל וזה טעמא דת"ק אבל ר"ש ס"ל דאע"ג דבקרא הוקשו לענין דאסור לאכלם חוץ לחומה (והגם דר"ש דריש במכות (י"ז) לענין דאסור לאכלן קודם קריאת שם ולוקה ע"ז מ"מ פשטא דקרא הוא לענין לוקה בחוץ לחומה) מ"מ ל"ש בזה לומר דמוכרח להיקשא ג"כ לזה דאסור לאונן והוא עפ"מ שכ' בש"ס נדרים (ו' ב') יש יד לפיאה או אין יד לפיאה ובר"ן שם הקשה דהרי קיי"ל אין היקש למחצה וכיון דכבר הוקשה פיאה לקרבנות לענין בל תאחר בקרא וממילא הוקש לענין יד ותי' הר"ן שם דכ"ז הי' ניחא אי הי' מבואר בקרא פיאה אבל הרי הכא אין מבואר בקרא מפורש פיאה ורק אנן דרשינן מעמך זה פיאה ובכה"ג אמרי' יש היקש למחצה והוקש פיאה לקרבנות רק לבל תאחר ולא לד"א ומשו"ה בעי לה שפיר אי יש יד לפיאה ע"ש. ומעתה י"ל דבזה פליגי ת"ק ור"ש בסברת הר"ן הנ"ל דר"ש ס"ל דאע"ג דבקרא הוקשו ביכורים למעשר לענין אכילת חוץ לחומה דלוקה מ"מ ל"ש הכא דממילא הוקשה למעשר דיהא אסור לאונן דזה ליתא דכ"ז הי' ניחא אי הי' כתוב בקרא בפירוש ביכורים א"כ הי' אמרי' דא"ה למחצה והי' אסור לאונן אבל הרי הכא אין מבואר בקרא רק תרומת ידך אבל אנן דרשי' תרומת ידך אלו הביכורים א"כ כיון דביכורים אין מבואר בקרא ל"ש לומר אין היקש למחצה וז"ש ר"ש תרומה קריא רחמנא ואין מבואר ביכורים בקרא רק תרומה א"כ ל"ש הכא לומר אה"ל וכדברי הר"ן נדרים אבל ת"ק ס"ל דגם בכה"ג אמרי' אה"ל ומשו"ה ס"ל דאסור לאונן (וקו' הר"ן נדרים הנ"ל כתבתי במק"א ליישב בא"א ואכ"מ). והנה כבר כתבו התוס' יבמות (פ"ו א') ד"ה אף דהיכי דלא הוקש לכ"ד ל"ש לומר אין גז"ש למחצה ע"ש ומעתה כיון דבמחלוקת הראשון בין ת"ק ור"ש לענין אונן וס"ל לר"ש דלא הוקש בזה ביכורים למעשר אף דבקרא הוקשו מ"מ לאונן מותר ולא הוקש בזה למעשר א"כ אח"כ בפלוגתא השני' לענין אי פטורין מביעור דס"ל לת"ק דחייבין בביעור משום ה"ט גופא דהוקשה למעשר אבל ר"ש ל"ה צריך לומר דפטורים מביעור משום דתרומה קריא רחמנא דרק במחלוקת הראשונה דהי' קשה לו דהרי אין היקש למחצה הי' צריך לומר דתרומה קריא רחמנא ול"ש אה"ל וכנ"ל אבל לענין ביעור כיון דסוף סוף לענין אונן חלוק ביכורים ממעשר. יהי' מאיזה טעם שיהי' הרי כיון דלא הוקש בזה שוב ל"ק הקושיא דאה"ל ומשו"ה קאמר מר לא מקיש דהכא ל"ק הקושיא כלל משום דאה"ל דהרי מ"מ לא הוקש וכנ"ל וא"ש וזה נכון בעזה"ש:

ו) ועוד נ"ל בקיצור בפלוגתא דת"ק ור"ש במה פליגי והוא עפ"ד הש"ס חולין (צ"ח סוע"א) ושניהם לא למדוה אלא מזרוע בשלה דכתיב ולקח הכהן את הזרוע בשלה וגו' ותניא בשלה אין בשלה אלא שלימה רשב"י אומר אין בשלה אלא שנתבשל עם האיל דכ"ע בהדי איל מבשל לה מ"ס מחתך לה והדר מבשל לה ומ"ס מבשל לה והדר מחתך לה וכו' ובתוס' שם ד"ה דכ"ע בהדי איל מבשל לה דאין מקרא יוצא מידי פשוטו אבל לאי"ד דבקדירה אחרת מבשל לה לת"ק מוציא אותו מידי פשוטו עכ"ל ומבואר דת"ק ור"ש פליגי אי היכי דע"י הדרש נהי' מוכרחין להוציא הקרא מידי פשוטו אי שבקינן לגמרי הפשט כדי שיהי' הדרש או דמוכרחין אנו לומר דלא יצא מידי פשוטו לגמרי וצריכין אנו לדרוש באופן דלא יצא הקרא מידי פשוטו ג"כ ומשו"ה רבנן דר"ש דס"ל בחולין הנ"ל דעיקר הוא הדרש אפי' יוצא לגמרי מידי פשוטו שפיר קאמרי דאסורין לאונן משום דמקשו ביכורים למעשר אע"ג דבקרא כתיב תרומת ידך ופשטא דקרא הוא תרומה מ"מ דרשינן לי' לגמרי לביכורים ולא הוקש לתרומה כלל ור"ש לשי' דמ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואזלי' גם בתר פשטא דקרא ומשו"ה הכא אע"ג דדרשינן תרומת ידך אלו הביכורים והוקשה למעשר לענין חוץ לחומה מ"מ כיון דפשטא בקרא כתיב תרומה ואין מקרא יוצא מידי פשוטו הוי כתרומה לענין זה דמותר לאונן מטעם דתרומה קריא רחמנא ומיושב בזה ג"כ קו' תוס' בהא דחייבין בביעור דמר מקיש ומר לא מקיש ובתוס' כתבו משום דתרומה קריא רחמנא וכבר כתבנו משום דקשה להו אמאי באמת לא מקיש למעשר ובעכצ"ל משום דתרומה

קריא רחמנא אבל כבר כתבנו דא"כ אמאי לא מבואר בש"ס הכא ג"כ משום זה דתרומה קריא רחמנא כמו לעיל בפלוגתא דאסורין לאונן. להנ"ל דכיון דטעמא דר"ש בהא דתרומה קריא רחמנא משום דלשי' דס"ל דצריך לקיים פשוטו של מקרא דהוי תרומה א"כ שוב הכא ל"ש ה"ט דאפי' אם נאמר דחייבין בביעור ול"ה בזה כתרומה מ"מ כיון דמותר לאונן קיימינן כבר כפשטא דקרא דהוי כתרומה ומשו"ה ל"ק הכא דתרומה קריא רחמנא דזה לא מספיק לפטרו מביעור ורק משום דלא מקיש למעשר וא"ש ודוק בכל זה היטב: ודרך אגב הנני להעיר בש"ס יבמות (ע"א א') הנ"ל דהקשה הש"ס על ר"ע דלמד דערל אסור בתרומה מקרא איש איש לרבות הערל ור"א נפק"ל מתושב שכיר דפסח והקשה הש"ס לר"ע תו"ש מאי עביד לי' ע"ש וק' לפמ"ש תוס' יבמות (ל"ב א') דזר ששימש בטומאה אינו לוקה משום טומאה רק משום זרות דקרא דהזהיר בשימוש בטומאה לא נאמר לזר רק לכהנים ולא שייך גבי זר איסור טומאה ע"ש וא"כ לר"ע דיליף ערל מהקרא איש איש וגו' הנאמר גבי טומאה ומיני' יליף דגם ערל אסור ולוקה אבל

לא שמעינן מזה רק כהן ערל ולא זר ערל דהקרא דטומאה הרי לא שייך רק גבי כהנים ובפרט דבקרא מפורש איש איש מזרע אהרן א"כ זר ערל לא ילקה משום ערל רק משום זר ומשו"ה צריך גם תו"ש שלא נאמר רק לכהנים רק לכל ישראל ומתרבי גם ערל זר וצריך גם הגז"ש גם לר"ע וזה פשי' דמזר ערל לא נילף כהן ערל דא"ב איסור רק מה שהוא ערל משא"כ גבי זר דיש בו גם איסור זרות ומשו"ה צריך לר"ע תרווייהו וזה קו' גדולה. ונראה לפמ"ש בהגהות מצ"פ ליבמות שם דאי ס"ל עמה"ד אמרי' דגם זר חייב משום טומאה ג"כ וסברת התוס' הנ"ל ל"ש רק משום דקיי"ל אין עמה"ד ע"ש וע' טה"ק לזבחים (י"ז) העיר בזה וא"כ לפי המבואר בירושלמי מגילה פ"ד ה"ב דפליגי ר' ישמעאל ור"ע וס"ל לר"ע שם דעמה"ד ע"ש א"כ ר"ע לשי' ל"ש סברת התוס' יבמות ואי יליף גם מאיש איש מרבינן ג"כ זרים דלקי בערלות וא"ש קו' הש"ס ודוק היטב. עכ"ד תשובתי:

סימן תצג

מג"א סק"ו ויען וכו'. ע' ספר גו"ו שהובא בהגהות רש"א על הש"ס יבמות (י"ג) כ' דל"ש האיסור דלא תתגודדו רק היכי דלדעת הא' מנהג השני הוא בטל לגמרי אבל בבן כפר ובן עיר דאם הי' בן הכפר בעיר הי' ג"כ צריך לקרות כן ל"ש ל"ת ע"ש וע' ירושלמי פסחים (פ"ד ה"א) דהיכי דמחולקים רק בלכתחלה דבדיעבד מותר ל"ש ל"ת ע"ש:

סימן תצד

ח"י סק"ז. ונוהגין ג"כ וכו' זכר שנדונו על פירות האילן וכו'. ע' מגילה (ל"א ב') אטו עצרת ר"ה הוא אין עצרת ר"ה הוא כדתנן בעצרת נדונין על הפירות (ומשו"ה מסיימין התוכחה קודם העצרת) ע"ש וע' תוס' ב"ב (פ"ח סוע"ב) בזה:

סימן תצה

סעיף א. וכן מכשירי או"נ של"ה אפשר לעשותם מאתמול וכו' ע' תשו' מהרי"ל שהובא במג"א ובהגהות א"פ לקמן סי' תק"ט כ' דהיינו דוקא היכי דא"א מצד הדבר בעצמו כגון שיתקלקל אם יעשנו מעיו"ט אבל היכי דא"א מצד אחר כגון מחמת חסרון ידיעה הי' אסור לעשות זה אסור לעשותו ביו"ט ומשו"ה ביו"ט ב' אסור מכשירין שהי' אפשר לעשותן ביוט"א דהרי יוט"ב הוא שמא היום יו"ט ואתמול חול ולפ"ז הי' אפשר לעשותו ביוט"א ומ"מ כיון דהא דל"ה יכול לעשות ביוט"א הוא רק מחמת חסרון ידיעתנו לא מקרי א"א מעיו"ט ואסור ביוט"ב וע"ע רמ"א תק"ט סעי' א' דגם במכשירין דא"א מעיו"ט

דמותר ביו"ט מ"מ הלכה ואין מורין כן לרבים ע"ש וע"ע ב"י רס"י תקי"ד דלרבים ל"ד דגם ליחיד אין מורין ע"ש:

סימן תצו

מג"א סק"ב ד"ה מלקין אותו כו' מכות מרדות וכו' וברמב"ם לא משמע כן וכו'. ע' ב"י יו"ד סי' רצ"ז חקר בשי' הרמב"ם אי לוקין מ"מ על הספק ע"ש וע' טור אה"ע וש"ע שם סי' כ"ב סעי' י"ב מבואר דאין לוקין מ"מ עה"ס וע' רש"י סנהדרין (ז' א') ד"ה מבואר דמ"מ אין לוקין ברצועה רק במקל ע"ש וכן מבואר בר"ן רפ"ד דכתובות ע"ש וע' מש"ז לעיל סי' שכ"ח סק"ו דמ"מ מלקין אפי' על ח"ש אבל מ"מ על כ"ש ממש לא לקי ע"ש וע' ש"ס חולין (קמ"א א') דאם עבר על נל"ע דאין לוקין עליו מלקין אותו מ"מ ע"ש וע' רש"י קידושין (כ"א א') ד"ה דאם עבר בזה"ז על חייבי מיתות בי"ד מלקין אותו מ"מ ע"ש וע' תוס' מכות (י"ג א') ד"ה דהיכי דיש על עבירה אחת שעבר מלקות מה"ת וגם מ"מ דרבנן כיון דמלקין אותו מלקות מה"ת אין לוקין אותו עוד מ"מ דרבנן וע' ב"י כאן הקשה על הר"ן דכ' דאם עבר על דבר דעיקרו דרבנן משמתינן אותו ואם לא עבר כל הדרבנן מלקין אותו מ"מ והקשה מהא דרו"ש מנדין על שני יו"ט ש"ג ומשמע דגם על יו"ט ראשון מנדין והרי עיקרו מה"ת ומשמתין אותו ולשי' התוס' הנ"ל י"ל דהר"ן יסבור דהתם הכוונה דעבר על שניהם על יום הראשון ועל יום הב' ועל הראשון עבר בדבר מה"ת ומלקין אותו ומשו"ה לא יכלו ללקות לו מ"מ מדרבנן ומשו"ה משמתין אותו וא"ש. אבל מצאתי במנ"ח מצוה קמ"ה כ' דרמב"ם לא ס"ל כתוס' מכות הנ"ל וס"ל דעושין אותו שניהם מלקות מה"ת ומ"מ דרבנן ע"ש ונ"ל ראי' לשי' תוס' הנ"ל מש"ס יבמות (מ"א ב') ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה והקשה שם בש"ס תינח אלמנה גרושה מא"ל וברש"י שם דגרושה ממילא פסולה לכהונה ע"ש וק' יתרץ דלמא תנשא לכהן באיסור וילקו אותו משום חלוצה ג"כ ובאמת היא רק גרושה וא"ח רק מלקות מה"ת והם יסברו שהיא גם חלוצה וילקו אותו גם מ"מ ונמצא אתה מצריכה כרוז מה"ט ובע"כ דלהא ל"ח דאם תנשא לכהן אפי' יסברו שהיא חלוצה לא ילקו מ"מ כיון שהיא גרושה ומגיע לו מלקות מה"ת ושי' רמב"ם י"ל דלהא ל"ח שמא כשמצריכה לחליצה והכהן יעבור וישא אותה ילקו אותו שניהם דכיון דהבי"ד הם המלקין מלקות ובדבר הנעשה בבי"ד ל"ח לטעות ולחלופי כמ"ש בטיו"ד ובש"ך שם סי' רס"ט (וע' גיטין (נ' א') להיפך וצע"ק וי"ל דמזה ראי' דגט א"צ בי"ד ומשו"ה חיישי' שמא לאחלופי ודו"ק) משא"כ בהא דיבמות חיישי' שמא יאמרו העולם שנשא חלוצה וא"ש ובלא"ה צ"ל כן דהרי לפמ"ש בתוי"ש

יבמות (מ"ד א') דלר"ע ס"ל דחלוצה לכהן הוי מה"ת ולא אסמכתא בעלמא ע"ש (וע' ר"ן קידושין סוגיא דנתרצה האב כ' דלא מצינו שום תנא שיסבור דחלוצה לכהן הוי מה"ת מ"ש והוא להיפוך מהתיו"ש הנ"ל ובחי' לש"ס די"ל דתלוי בפלוגתא דרו"ש בירושלמי רפ"ג דיבמות אי חליצה קנין או פטור ואכ"מ) וא"כ בלא"ה קשה לכ"ע שמא ישא הכהן אותה וילקו אותו שני מלקיות משום שעבר עבירה שי"ל עליו שני לאווין וכמו באכל פיטיתא וכה"ג ובע"כ דלבי"ד שיטעו ל"ח וכנ"ל וכמ"ש הטור יו"ד סי' רס"ט וא"ש ודו"ק וע' חי' רש"ש (ר"ה י"ב) הוכיח דאם עבר על מ"ע בקו"ע מלקין אותו מ"מ ע"ש:

סימן תצז

סעיף ד. ספק מוכן ביוט"ב מותר משום דהוי ס"ס וכו'. צע"ק דהרי ס"ס צריך שיוודעו ב' הספיקות ביחד והכא נודע הספק הא' מקודם ול"ה בכה"ג ס"ס וצ"ל דכיון דבאמת בקיאין אנו בקביעא דירחי רק מנהג אבותינו בידינו עכ"פ הוי גם בכה"ג ס"ס:

סעיף ח. איל וצבי וכו' בפרדס הסמוך לעיר בתוך ע' אמה וכו'. בש"ס אינו מבואר דבע' אמה הוי סמוך רק בטור כ' כן וע' ב"י שם ביאר מהיכן למד הטור כן אבל במגילה (ב' סוע"ב) מבואר דפחות ממיל מיקרי סמוך ע"ש וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ח ד"ה להפשיטה וכו' דלא שרי סופן משום תחילתן אלא במלאכה דרבנן וכו' וכ"מ בגמ' גבי

ועומדות הן דניכרין בפ"ע וכו'. ע' מחצה"ש ולבו"ש בשם מהרי"א דצ"ל ועוד והם ב' טעמים ע"ש ונ"ל דלהכי צריך גם לטעם השני דניכרין בפ"ע לפמ"ש תוס' חולין (קל"א ב') ד"ה ה"ג דאע"ג דמתנות לא טבלי מ"מ אסור לאכול מהבהמה עד שיפריש המתנות ע"ש וא"כ הוי הכא ג"כ מתקן כמו חלה ומשו"ה צריך הכא לטעם השני ג"כ דניכרין בפ"ע וע' כה"ג תוס' ב"ב (קכ"ג ב') כתבו דמשו"ה אמרי' במתנות לכ"ע כמי שהורמו דמיא ע"ש:

סימן תקז

מג"א סק"ג וכו' וצ"ע דהתוס' בפסחים (ה') דכ"ד שא"י להנות מהן בתחלת ביעורן וכו'. ע' דג"מ העלה דרק משום דהוי מצוה בהביעור אמרי תוס' כן דהוי עיקרה לגבוה ע"ש ושי' המג"א כאן דאין חילוק בין הוי צורך גבוה או לא וע' רש"י ותוס' פסחים (מ"ו ב') ד"ה הואיל הקשו דהרי יהי' מותר לאפותו ביו"ט משום הואיל וא"ב מיתשל עלה ע"ש ולמ"ש תוס' דכאן דבעי' דבתחלה יהא רשאי להנות ולא אם אח"כ יהא מותר מיישב קו'

תוס' שם דכיון דבעת האפי' לא שאל עדיין אסור לאפותו ע"י מה שישאל אח"כ והבן אבל לפמ"ש הדג"מ כאן נדחה זאת והבן ונזכרתי כי בתשו' אב"מ סי' ב' העיר בזה: מג"א סקי"ד. דאפי' בתנורים שלנו מותר וכו'. ע' תוס' פסחים (מ"ו א') ד"ה עד כתבו דהא דרשב"א דמותר לאפות פת בתנור אע"פ שא"צ אלא לככר א' משום דנאפת יפה ל"ש זאת אלא בתנור אבל לא בנאפת תחת גחלים ע"ש ומזה קצת ראי' למהרש"ל שהובא במג"א כאן:

סימן תקט

מג"א סוסקי"א. כיון שלעולם אין משתמשין בו אלא ע"י ליבון ליכא למיגזר וכו'. מזה נראה מבואר דעת המג"א דגם ע"י ליבון אסור מבשר לחלב או איפכא וע' מנ"פ הביא בשם שעה"מ ולפ"ד מותר ע"י ליבון ע"ש. ונ"ל עפמ"ש תוס' פסחים (ל' ב') להקשות בהא דהתורה העידה על כ"ח שא"י מידי דופיו לעולם והרי יוצא ע"י חזרת כבשונות וגם ע"י ליבון מבפנים ורק דחיישי' שמא חייס עלה דלמא פקעי ולא ילבן היטב אבל מה"ת הי' מותר ותי' דפ"ח באו לכאן ע"ש וזה י"ל דע"י ליבון מבשר לחלב או איפכא בכלי דמהני בי' ליבון כגון בכ"מ וכה"ג ל"ש הטעם דמג"א דלא יהא לו רק כלי אחד דהרי פ"ח ב"ל ול"ה זאת הכלי דמקודם. אבל נ"ל עפ"ז דבר חדש עפמ"ש תוס' הנ"ל בהא דתנור וכירים יותץ והרי מותר ע"י החזרת כבשינות משום דפ"ח בל"כ ותי' דבתנור וכירים דדרכו בכך ע"י כבשונות ומשו"ה אין לומר בזה פ"ח ב"ל ע"ש. ומעתה י"ל דבכלי שנבלע ע"י אור דצריך ליבון וא"י מבליעתו רק ע"י ליבון ל"ש לומר דילבין מבשר לחלב או איפכא ע"י ליבון משום דפ"ח ב"ל ומשו"ה אסור גם ע"י ליבון מבשר לחלב אבל בכלי שנבלע ע"י משקה דסגי בהגעלה ויוצא בליעתו עי"ז והוא עושה בו ליבון להכשירו מחלב לבשר או איפכא בכה"ג הוי פ"ח ושרי כ"נ נכון:

סימן תקיא

סעיף ב. מותר להחם וכו' ידיו אבל לא כל גופו וכו'. באו"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל הביא בשם הגר"ע ז"ל שהקשה דכיון דמותר להחם לידיו ורגליו ממילא מותר גם כל גופו דהוי רק ריבוי בשיעורין דמותר ביו"ט ע"ש שהאריך בזה אבל באמת לק"מ דהרי הר"ן בפ"ב דביצה כ' הטעם דריבוי בשיעורין מותר ביו"ט משום דהתורה כשהתירה לבשל ולאפות משום או"נ לא צמצמה לבשל ולאפות דוקא בצמצום מה שצריך לו דדלמא ירצה לאכול יותר ממה שרגיל ע"ש וא"כ הכא לענין להחם ביו"ט דהתירה אסרה לכל גופו

ורק לידיו ורגליו התירה וא"כ אדרבא ל"ש הכא אם ירצה להחם יותר דהרי זה גופא אסרה תורה ורק לידיו ופניו ורגליו התירה וכמ"ש הר"ן הנ"ל וז"ב:

סימן תקיב

סעיף ג. ברמ"א ומותר להרבות בשביל הכלבים וכו' אפי' אם יש לו ד"א ליתן לכלבים וכו'. ע' ב"י תמה דבש"ס ל"ק כן דצריך שיהי' במה לפייסן רק למ"ד דלי"ל הואיל אבל למאן דס"ל הואיל ל"צ שיהי' לו נבילה במה לפייסן דאמרי' הואיל ואי יש נבילה במה לפייסן הי' מותר עכשיו נמי מותר ולדידן דס"ל הואיל ל"צ שיהי' לו נבילה ותי' דגם למ"ד דס"ל הואיל מ"מ איסורא איכא דסברת הואיל ל"מ רק שלא לחייבו מלקות ע"ש. והנה באמת מוכח כן לקמן סי' תקכ"ז בהא דצריך גם ע"ת ול"מ הואיל לבד ובע"כ דהואיל ל"מ רק לדיעבד לפטרו ממלקות אבל לא לכתחלה ל"מ לאפות ע"י הואיל אבל מ"מ לא דמי להכא דכאן דממילא החצי שלו דהרי אוכל ממנה וכל האיסור הוא משום הואיל דיכול החצי של הכלבים למפלגה בלישה כמו בעיסה חצי של נכרי וחצי של ישראל אבל מ"מ כיון דחצי שלו ויכול לאכול מכל מה שירצה ורק דנאסר ע"י הואיל שפיר יכול לומר דע"י הואיל יהא אפי' גם לכתחלה דממ"נ שריא וע' רשב"א בחי' לשבת (ל"ח) דס"ל דמ"ד הואיל בע"כ ס"ל מתוך דתרי מילי תלוין זב"ז ע"ש והרי מאן דס"ל מתוך מותר גם לכתחלה אבל בתור"ע לביצה פ"ב תמה עליו ע"ש:

מג"א סק"ה משמע בתוס' וכו' שא"ר למאכל בהמה אלא ע"י הדחק אסור לטלטלו וכו' משמע דשרי וכו'. ע' שבת (ע"ו א') פליגי ר"י ור"ל אי אכילה לבהמה ע"י הדחק שמה אכילה ופסקינן שם דשמי' אכילה ע"ש וע' מע"ש פ"ב מ"א פליגי ר"ט וחכמים בקדשים אי ראוין ע"י הדחק לאדם אי הוי אכילה לענין דיהא מותר לפדותן עי"ז וחכמים ס"ל שם דכיון דע"י הדחק ראוים לאדם מותר לפדותן ע"ש והתם פליגי באכילה ע"י לאדם אבל בשבת ע"י הנ"ל פליגי לענין אי הוי אכילה ע"י הדחק לבהמה ובפלוגתא דמג"א כאן ומוכח כשי' הפוסקים שהביא המג"א:

סימן תקיג

סעיף ז. השוחט תרנגולת וכו' ביצים גמורות מותרת וכו' הא דל"ג בזה משים ביצים הנולדים כמו שגזרו ביצה ביו"ט בעלמא אטו יו"ט אחר השבת ה"ה בביצה הנמצאת בתרנגולת נימא ל"פ ע' הגהות א"א בשם תשו' רשב"ש דהוי מלתא דל"ש ע"ש וע' א"א ביו"ד סי' ס"ו ס"ק י"ד ב' דיעות אי בביצה הנמצאת במעי התרנגולת אי נאמר בזה ל"פ

משום שאר ביצים הנולדים או דבביצה הנמצאת ל"ש ל"פ מביצה הנולדה ע"ש וע' או"ת סי' ק"ח סעי' ד' מבאר פלוגתת הרמב"ם ורא"ש וטור בכה"ג אי גם ביתומים שנולדו אחר מיתת אביהם אי שייך לומר בכה"ג ל"פ אטו יתומים שהיו בשעת חיי אביהם דשייך גבייהו השבועה שלא פקדנו אבא ע"ש:

מג"א סקי"ז. ואף שיש לפקפק בדבריו וכו' שאינו עושה מעשה להכשילו מאחר שאין מרויח כלום אבל לעולם לא מאמינים לו וכו'. ע' ב"ש אה"ע סי' י"ז סקל"ח חולק כה"ג הב"ש על הטו"ז שם ובהגהות שם ישבתי קו' הב"ש שם ע"ש:

מג"א ס"ק י"ד. ועוד שטעמה משובח יותר כשנולדה וכו'. ע' ירושלמי ביצה (פ"א ה"א) דאינו דומה טעם ביצה שבמעי אמה לטעם ביצה שנולדה ע"ש:

סימן תקיד

מג"א ס"ק י"ג. ורשב"א מפקפק בזה לאסור וכו'. אבל זה שאינו אלא לכבוד אסור וכו'. ע' בב"י כאן בשם תשו' הרשב"א כ' דכיון דהוא רק לכבוד ביהכ"נ ל"ה צורך דיהא מותר מטעם מתוך וכו' דלא הותר רק בצורך וכו' ע"ש וע' תוס' שבת (כ"א א') ד"ה שמחת וכו' הקשו היאך מותר להשתמש בבג"כ בשמחת בית השואבה והרי רק לכבוד הוא והרי אין אומרים לב בי"ד מתנה עליהן רק בצורך ותי' דכיון דהוי לכבוד הוי

וכמ"ש תוס' חולין (ט"ו) דמבשל בשבת בשוגג ל"ב מה"ט בכ"ש ע"ש:

סימן תקיט

מג"א סק"ד. משמע דלא אירי ברפוי ואפ"ה שרי וכו'. ע' תוס' סוטה (מ"א ב') דהבימה הי' עשוי מעיו"ט של פרקים ובחוה"מ היו מחברים אותו ובלא"ה ל"ה הבנין דוחה אפי' חוה"מ ע"ש. מבואר דגם של פרקים הי' צריך בחוה"מ אבל לא ביו"ט ואולי שם היו תקועים הפרקים בחוזק וצ"ע:

סימן תקכו

סעיף ב. ש"ע. מת ביוט"א אסור להלינו וכו'. ע' או"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל בשם מהרש"ל שהקשה על הב"ח במה שמתיר שבות דרבנן מהא דמתירין שבות דאמירה לעכו"ם וע"ז הקשה מו"ר ז"ל מעירובין (ס"ח) דהקשה הש"ס שם ולא שאני לך בין שבות דאית בי' מעשה וכו'. וה"נ אמירה לעכו"ם הרי הוי שבות דלי"ל מעשה ומאי ראי' לשאר איד"ר ע"ש ובאמת כי היא פלוגתא דרבוותא ושי' הבה"ג כן היא דשבות דאמירה לעכו"ם הוי שבות דלית בי' מעשה אפי' אם יעשה העכו"ם מלאכה גמורה אבל כבר תמה ע"ד

הבה"ג הרי"ף פ' הדר שם וכ' דאם עשה העכו"ם מלאכה גמורה ע"י אמירה מישראל הוי ג"כ שבות דאית בי' מעשה וע' ב"י יו"ד סי' רס"ו שהביא כן בשם הרמב"ם ורא"ש וכל הפוסקים ע"ש וכן נפסק להלכה שם ושי' הבה"ג לא הובא בש"ע שם וא"כ שפיר הביא הרש"ל ראי' דכיון דהכא מותר אפי' יעשה העכו"ם ע"י הישראל אפי' מלאכה דאורייתא מותר גם שאר איסורי דרבנן וז"פ וברור. וע' מנ"פ הקשה דהרי ביו"ד הל' אבילות אמרי' דמותר להלין המת עבור כבודו ומפ"מ אסור הכא להלין כדי שיתעסקו בו ישראל. אבל לק"מ דהגם דיוט"ב לגבי מת כחול שויא רבנן הוא משום כבוד המת ומשום כבודו אחלי רבנן ליקריהו וכבודם והיינו היכי דל"ה אפשר לעשות צורכי המת מאתמול אבל היכי דמת ביוט"א והי' יכול לעשות צורכו ביוט"א רק משום כבודו של מת ירצה להלין אותו על יוט"ב בכה"ג אמרי' להיפוך דמאי חזית דכבוד המת עדיף מכבוד חז"ל ובשביל כבוד המת לחוד היכי דהי' אפשר לעשות צרכו מאתמול לא אחלי ליקריהו ואע"ג דמותר להלין המת משום כבודו של מת היינו היכי שלא יהי' נגדו כבוד חז"ל וז"ב ופשוט: מג"א ס"ק כ' וכו'. ועוד דאמרי' בנדה וכו' מאי דרוש כל שיש לו נחלה יש לו גבול ומשמע דאנן לא קיי"ל כן וכו'. ע' או"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל הקשה דאם גבול תלוי בנחלה. א"כ גם נשים וכהנים ולוים שלא נטלי חלק בארץ לא יתחייבו בקבורה ע"ש הבין מו"ר ז"ל הכינה בש"ס כל שי"ל נחלה וכו' היינו בחילוק הארץ וא"כ הי"ל להקשות עדיפא מיני' דאמאי נתמעט רק נפלים הרי פחות מבן כ' לא נטלו חלק בארץ והכי לא נתחייבו בקבורה והרי גם לדרש הכותים לא דרשי רק למעט הנפלים ולא על בן קיימא אבל לדעתי הפי' בש"ס יש לו נחלה היינו נחלת ירושה לירש ולהוריש וכן ראיתי במחצה"ש פה שפי' כן ע"ש וכל הני כהנים ולוים ונשים יש להם ירושה לירש ולהוריש אבל א"כ צ"ע לשי' הרמב"ם ותוס' שהובא בחו"מ סי' רע"ו סעי' א' דנפל הוא בר ירושה וע' קצה"ח שם סק"א א"כ היאך יפרנסו הש"ס דהכא. ולפ"ז יש ליישב דברי הגמו"י שהקשה המג"א עליו דהרי לדידן לא ס"ל הך דרשא רק הכותים להנ"ל י"ל דלא מה"ט לא ס"ל דנפל חייב בקבורה רק דנפל הוא באמת בר ירושה והוא בר נחלה וא"כ בע"כ לא תלוי זה בזה דאע"ג דהוא בר נחלה מ"מ אינו חייב בקבורתן ודו"ק. ובעיקר הדין אי נפל חייב בקבורתן מה"ת י"ל דתלוי בפלוגתא בסנהדרין (מ"ח א') דפליגי רבנן ורשב"ג אי נפל י"ל תפיסת הקבר ולת"ק דס"ל די"ל תפיסת הקבר בע"כ דחייב בקבורה מה"ת וכהמג"א ודו"ק וע' ירושלמי נזיר (פ"ו ה"ב) הוין סבר מימר שאין הנפלים תורה (מה שהנפל מטמא) ממה שהוא מותיב וכו' הד"א שהנפלים תורה וכו' ע"ש ואם נאמר דקבורה תלוי בטומאה הרי מבואר דנפל חייב בקבורה מה"ת וצ"ע:

סימן תקכז

מג"א סק"ה עדשים. דוקא אם אין לו תבשיל אחר וכו'. ע' רש"י יבמות (קי"ח ב') דמאכל עדשים הוא מאכל קל ובזול ע"ש ומשו"ה רק אם א"ל תבשיל אחר שרי משו"ה דהוי ביזוי מצוה וע' ב"ב (צ"ד רע"א) דעדשים כיון דמעקר עקרא לי' איכא עפרורית וטינופת טפי ע"ש:

מג"א סק"ו. וצ"ל דשוכח מחמת עצלות שאני וכו'. ע' ברכות (מ"ג סוע"ב) דקרי לי' פושע וברש"י שם:

טו"ז סק"ט. נקרא וכו' וק"ל דאמרי' בגמ' דסמיא דהוי וכו' דמר שמואל חזיא דהוי עציב וכו'. ע' ש"ס עירוכין (כ"א ב') ותוס' שם ד"ה מאי וכו' ביארו שם הפלוגתא דשמואל ועולא שם אי עולה צריכה דעת בעלים דשמואל ס"ל שם דעולה א"צ דעת בעלים דהבעלים ניחא להו דאחר יעשה הסמיכה עבורם ולא ירצו שמצות סמיכה יעשה דוקא בעצמם כיון דליכא בהסמיכה ההיא וידוי ע"ש וא"כ הכא בע"ת י"ל דלא הוי פשיעה כ"כ במה שסמך על שמואל ולא עירב בעצמו. וזה י"ל בכונת רש"י ביצה שם שאין דעתי על הפושעים שאינם חרדים על דברי חכמים וכו' ע"ש התחיל בפושעים וסיים שאין חרדים ע"ד חכמים והוא מדרגה קטנה מפושעים להנ"ל לשמואל לשי' ל"ה פשיעה כ"כ במה שאין עושה בעצמו המצוה וסומך על שמואל אבל מ"מ אין חרד ע"ד חכמים ודו"ק ומה שהקשה הטו"ז אמאי הי' הסמיא עצוב לשנה האחרת כיון דסמך ע"ד שמואל והוא ל"ה יודע דשמואל אין דעתו עליו לק"מ דבאמת הסמיא שכח מלהניח ע"ת בשנה האחרת ג"כ ומשו"ה הי' עצוב במה ששכח והי' מוכרח לפ"ד לסמוך על מר שמואל ומ"מ אע"ג דשכח קרי לי' שמואל פושע ועובר ע"ד חכמים דמדשכח עוד הפעם מוכח דאינו מקפיד ע"ד חכמים וכמ"ש תוס' שבועות (ה' א') דמדשכח אם נסתרה מוכח דאין מקפיד על סתירתה ומשו"ה קרי לה אינו מנוקה מעין ע"ש והתם דהוי אידי"א הוי בפ"א ששכח אינו מנוקה מעון ובע"ת דהוי רק מדרבנן קרי לי' שמואל פושע במה שאין מקפיד ע"ד חכמים אם שכח ב"פ. ובזה מיושב דברי רש"י שכ' דלשנה האחרת דהי' ר"ה דל"ה יכול להניח ולהתנות ע"ש והוא תמוה חדא דמנ"ל דהי' ר"ה דלמא שני יו"ט של גליות רק חל יום ועש"ק וש"ק דא"י להתנות ועוד מפ"מ לא פי' רש"י על שנה הראשונה ג"כ כן הרי בפ"א בע"כ צ"ל דהי' ר"ה דאל"כ הי' להניח ולהתנות דאל"כ למה הצריך לסמוך על שמואל וכבר העיר בזה המהרש"א וע' תשו' חכ"צ סי' קל"א בזה. להנ"ל י"ל דהרי שי' רש"י מבואר משום דשמואל ל"ה דעתו על שאינם חרדים ע"ד חכמים וכ' הב"י דאם הי' דעת שמואל עליו הי' יכול לצאת בהע"ת של שמואל ולא כשי' רא"ש וטור דל"מ דעת

שמואל עליו וכיון דבאמת הסמיא גם בשנה האחרת שכח אבל מ"מ קרי לי' פושע במה ששכח ב"פ וא"כ אם היו שני יו"ט של גליות יום ועש"ק וש"ק הרי בכה"ג אם שמואל לא אסמכי' על שלו הרי הוא מוכרח יהי' להתענות בשבת וכמ"ש לו לכ"ע שרי ולדידך אסור משום דאיני רוצה לערב על שאינם חרדים ע"ד חכמים ויהי' מתענה בשבת יום השני של יו"ט והוא איד"א להתענות בשבת ולא הי' שמואל מניח אותו להתענות בשבת כיון דהי' תלוי רק בדעת שמואל ובע"כ דהי' אז ר"ה וכיון דלכמה רבוותא מצוה להתענות בר"ה וע' סי' תקצ"ז והרי למה שבישל באמת לצורך יו"ט יכול להניח על יוט"ב כמבואר כאן ורק לבשל על יוט"ב צריך ע"ת א"כ שפיר אסר לי' שמואל לבשל על שבת ויתענה ביום הראשון של ר"ה ויהי' לו מה לאכול ביום השני וזה יהי' הקנס שלו וזה ניחא בשנה האחרת דשמואל לא רצה להסמיך אותו על ע"א שלו בעכצ"ל דהי' ר"ה אבל בשנה הראשונה דבאמת

סמך אותו שמואל על ע"ת שלו לא פי' רש"י דהי' ר"ה די"ל דבאמת דהי' יו"ט ש"ג רק יום ו' וש"ק וכנ"ל ולא יתענה כלל דהרי באמת סמך על של שמואל וא"ש ודו"ק. וי"ל עוד בפשי' יותר לפמ"ש בהגהות א"א לקמן סי' תקכ"ח דהיכי דמתנה מיום א' על יום ב' כגון ביו"ט ש"ג אין לו לברך משום ספק ברכה לבטלה ומשו"ה מוטב יותר לסמוך על של אחרים ע"ש וא"כ בשנה הראשונה לא פי' רש"י שהי' בר"ה די"ל דבאמת יו"ט ש"ג וכיון דשמואל סמכו על שלו לא רצה הסמיא להניח ולהתנות דהרי אין יכול לברך ובכה"ג מוטב לסמוך על של שמואל אבל לשנה האחרת דלא רצה שמואל להסמיך עליו ול"ה לו ברירה אחרת זולת להתנות בלי ברכה ק' ובע"כ דהי' ר"ה וא"ש והבן:

סעיף כב. ש"ע. אם נזכר וכו' יכול לערב בתנאי וכו' ובמג"א ס"ק כ"ה ומברך בתחלה וכו'. ע' הגהות א"א לסי' תקכ"ט דבמערב על תנאי אינו מברך ע"ש וע' או"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל בשם רש"י עירובין (נ') דהיכי דהוי ספק מעשר אין מברכין עה"ס וכו' ע"ש ואינני מבין כלל דהא גם כשמערב מעיו"ט הרי כל עיקר הע"ת היא כדי לאפות מיוט"ב על שבת דהרי ביוט"א אסור לבשל על שבת כמבואר לעיל סעי' י"ג וא"כ הרי הוי עוד יותר מספק דהרי בקיאין אנן בקביעא דירחא ויום ראשון עיקר ורק משום מנהג אבותינו בידינו אבל באמת יוט"ב הוא חול וא"צ ע"ת ומ"מ מברכין על הע"ת (ובזה י"ל בהא דאמרי' קיים א"א כה"ת אפי' ע"ת ותמהו מאי גריעא דע"ת משאר מצוה דרבנן ומאי רבותא דאפי' ע"ת להנ"ל י"ל דהרי באמת העיקר לדידן הוא יום ראשון ויום הב' הוא משום דמנהג אבותינו בידינו וא"כ ע"פ דינא ל"ה צריך לע"ת דהרי הוי חול מה"ת רק משום מנהג אבותינו ובא"א דל"ש לומר מנהג אבותינו דהרי הוא הי' הראשון שהכיר

את בוראו א"כ ל"ה צריך ע"ת אבל כיון דצפה ברוה"ק דעתידין חז"ל לתקן ע"ת קיים ג"כ ע"ת וז"נ) ובשלמא כשחל יום ו' וש"ק כיון דבאמת יום הראשון הוא יו"ט ולא נחשב לספק ואפי' אם רק רוב לברך ל"ה ספק ויכול לברך וע' טור לקמן סי' תרפ"ח דנחלקו בזה הרמב"ם ורא"ש ע"ש ובכה"ג לכ"ע יכול לברך אבל אם חל יום ה' ויום ו' והע"ת הוא רק לבשל מיום השני וא"כ הוי יותר מספק ומברך וצ"ל דכיון דמ"מ הרי חז"ל תקנו לעשות ע"ת בכה"ג הרי מברך על מצות חז"ל והוי כמו שאר מצות דרבנן כמו נ"ח וכדומה דמברך וצונו אבל היכי דמניח ע"ת על תנאי דל"ה כתיקון חז"ל רק דרוצה לבשל מיו"ט לשבת ע"י עצה שלו שפיר הקשו האחרונים דהוי ספק והבן וע' ירושלמי עירובין (פ"ג ה"ד) דבשני יו"ט ש"ג אין מקבלין שכר רק על א' מהם דרק מספק עושין שניהם ע"ש ולהנ"ל יש לדון דכיון דבאמת בקיאין אנו בקביעא דירחא ורק משום מנהג אבותינו בידינו א"כ למה לא נקבל שכר על יום השני ג"כ וי"ל דהירושלמי אזיל מקודם דהיו בקיאין בקביעא דירחי. והנה מו"ר ז"ל תמה בגוף דברי רש"י הנ"ל דכיון דמ"מ אחד מהם מעשר אמאי הוי ס"ב דהרי המעשר הוא שם רק אנן לא ידעינן איזה הוא ע"ש וי"ל לענ"ד דד"ז תלוי בפלוגתא דרש"י ותוס' זבחים (ע"ח א') דשי' רש"י שם דאפי' אם עבר על כל האיסורין ובודאי עבר על האיסור מ"מ אם א"י על איזה מהן הוי ה"ס ול"ה התראה אבל תוס' חלקו שם דבכה"ג ל"ה ספק רק היכי דבשעת ההתראה לא עבר על האיסור ע"ש ובחי' לזבחים הבאתי דבאמת היא מחלוקת בין ר"י ורשב"ל בירושלמי נזיר (פ"ח ה"א) אי התרה בו כ"א על ב' יו"ט ש"ג אי לוקה אי הוי עי"ז התראת ודאי אף דא"י איזה הוא יו"ט ע"ש והארכתי בזה בפלפול עצום ואכ"מ. וכה"ג פליגי בירושלמי יבמות (פ"ב) בספק חליצה דמותרת לכהן אי בין שני הכהנים יש בודאי חליצה אי הוי ג"כ חליצת ספק כיון דלכל א' ל"ה ספק דלבבלי יבמות (כ"ב) מותר אבל בירושלמי שם מבואר דבכה"ג הוי ודאי חליצה ואסורה לשניהם ע"ש ולשי' רש"י זבחים הנ"ל דבכה"ג הוי ספק שפיר כ' דאין מברך בכה"ג וא"ש. ובגוף פרט הנ"ל אי בספק מברכין י"ל דתלוי בפלוגתא דמהרמ"ל ומג"א לעיל סי' קל"ז בטעה בחוהמ"ס בספיקא דיומא בקריאה דדעת המהרמ"ל דא"ח ומברך מה"ט משום דהוי רק ספק והמג"א שם חולק עליו ע"ש וע"ע תוס' עירובין (ע"ב א') ד"ה בהא דנהגו העם כר"מ ולא מחינן בהו וכו' דהיינו משום ברכה לבטלה ומ"מ לא מחינן בהו ע"ש וצ"ע:

סימן תקכח

סעיף ב. ברמ"א. ואפי' אם הניח ע"ת וכו'. ע' ירושלמי ביצה פ"ב ה"א מחלוקת בזה ע"ש:

סימן תקכט

סעיף א. מצות יו"ט וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת וכו'. ע' ר"ה (כ"ז ב') מבואר דלכבוד יו"ט ל"ש לומר התורה חסה על ממונם של ישראל ע"ש: מג"א סק"א. ברמב"ם משמע שדורשין אחר סעודת שחרית וכו'. והרב הדורש הדינין הנהוגין והשומעים יודעים עי"ז איך להתנהג נקרא הרב עי"ז וצדיק יסוד עולם ע' ש"ס גיטין (ס"א א') גבי ר' יאשי' דמן הוצל וברש"י שם:

שע"ת בשם שבו"י. אשה שנדרה שלא ללבוש בגדי יו"ט וכו'. נשאלתי באשה שנדרה שלא תלך בתכשיטין בימות החול רק ביו"ט אי מחויבת תיכף משתחשך להסיר התכשיטין שעלי' או יכולה לילך גם במוצאי יו"ט. ולכאורה הוא מפורש בש"ך יו"ד סי' ר"כ ס"ק באוסר עצמו מן היין רק בשבת ויו"ט אסור ביין הבדלה ע"ש. אבל באמת אין משם ראי' דלשתות במוצאי שבת בודאי אסור אבל בנ"ד דכבר לבושה בו י"ל דיכולה להלוך בתכשיטין עד השינה דלא אסקא אדעתא דתיכף כשתחשך תצטרך להפשיטם אבל מצאתי ברש"י נדרים (ע"ז א') דרגילות היא בשבת משחשיכה להסיר מאתה התכשיטין ע"ש וא"כ אדעתא דהכי נדרה וז"ב:

שם. חייב אדם וכו'. ע' מרדכי פ"ק דמ"ק כ' דהא דאמרי' חייב אדם לטהר עצמו ברגל לאו היינו רחיצה בעלמא רק לטהר מטומאה ע"ש וע' צל"ח ביצה (י"ח ב') כ' דאם גם בזה"ז חייב אדם לטהר עצמו ברגל הוא פלוגתא ברמב"ם וש"ס ע"ש ואי בר"ה שייך ג"כ הא דחייב אדם לטהר עצמו תלוי ג"כ במחלוקת הנ"ל ואי הכוונה שיטהר עצמו קודם הרגל אי יכול גם ברגל עצמו מחולקים הרש"ל והצל"ח שם ע"ש:

מג"א סק"ב. ובגדי יו"ט משום דחייב בשמחה וכו'. מבואר דס"ל דבשבת אינו חייב בשמחה וכן מוכח דעת המג"א לקמן סי' תקמ"ו סוסק"ד וע' בכו"ש תענית (ל') וע' תוס' מ"ק (כ"ג ב') ג"כ כן ע"ש וכן חידש הצל"ח ביצה (ט') ולא הביא מזה אבל מצאתי בירושלמי מגילה פ"א ה"ד יצא זה ששמחתו תלוי' בידי שמים וכו' ע"ש ומבואר דחייב בשמחה וצ"ע. וע' ביצה (ל"ג א') דמעים אין דרך לאכלם ביו"ט ומשו"ה הם מוקצים לשי' רש"י שם ע"ש:

סימן תקלא

סעיף ב. אפי' הי' אנוס וכו' וה"ה למי שהי' חולה ונתרפא במועד וכו'. ע' רש"י נזיר (נ"ז ב') ד"ה א"ל וכו' כ' שם דהגילוח אחר החולי הוא כדי להברותו ע"ש וא"כ צ"ע אמאי אסר כאן בנתרפא במועד וכי גרע מדבר האבד דמותר במועד וצ"ע:

סעיף ד. ש"ע. ואלו מגלחין במועד וכו', ול"ה לו פנאי וכו'. ואם נאנס בסוף הזמן דהיינו דנלקח לבית האסורין באמצע היום ויצא לע"ע אבל הרי הי' לו פנאי לגלח קודם שנלקח ע' מג"א לעיל סי' ק"ח ומש"ש בזה: שע"ת סק"ז. והענין של שמחה הוא מנהג א"י וכו'. ע' או"ח החדש דשם המנהג דמגלחין הקטנים הללו בביהכ"נ ע"ש וע' ש"ס נזיר (מ"ה א') יגלח הנזיר פתח

אוה"מ וגו' או אינו אלא פתח אוה"מ ממש א"כ בזיון הוא וכו' ע"ש וע' רש"י שם וצ"ע וע' ירושלמי שביעית פ"ח ה"ב אין סכין בשמן שריפה בביהכ"נ ובפ"מ שם משום בזיון קדשים ע"ש ומשמע דבשמן חולין מותר ול"ה בזיון וצ"ע:

סימן תקלג

מג"א סק"ח. ואפי' נהגו שלא לצוד רשאין לחזור ממנהגם מפני שממעטין בשמחת יו"ט ש"ג וכו'. נ"ל ראי' לזה מהש"ס ר"ה (כ"ז) שהבאתי לעיל דל"ש התורה חסה על ממונם של ישראל היכי דנוגע לכבוד יו"ט ע"ש וע' ד"מ יו"ד רס"י קכ"ג כ' דאיד"ר נדחה מפני דהתורה חסה על ממונם של ישראל והביא ראי' מחולין (מ"ט) א"ל ר"פ איד"א ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל ומוכח דאיד"ר שרינן מפני טעם זה והרי חזינן דכבוד יו"ט דוחה הא דהתורה חסה על ממונם של ישראל ומכ"ש דמנהג נדחה ע"י כבוד יו"ט:

סימן תקלו

מג"א סוסק"ג. ונ"ל שאין כל תרנגולת יושבת על הביצים שכבר הוחמו וכו' ולפיכך אין טורחין מספק וכו'. ע' מג"א לקמן סימן תקל"ז בשם רש"ך דספק דבר האבד מותר בחוה"מ ולכאורה סותר לכאן אבל באמת לק"מ דהיכי דעדיין לא הי' דבר האבוד רק דהוא מתיירא משום דבר האבוד יכול לטרוח גם מספק כי אולי עי"ז לא יהי' דבר האבוד אבל היכי דהדבר האבוד הוא כבר כגון הכא דהביצים כבר נפסדו ורוצה לטרוח להצילם מדבר האבוד שהי' בהם שיתקנם בכה"ג אסור רק אם בודאי לו שיכול להציל מדבר האבוד וז"ב: סעיף ד. הג"ה. אבל אסור להושיב אחרת אפי' מתה הראשונה וכו'. והטו"ז כ' דלדעת הטור מותר להושיב אחרת תחתי' ע"ש. והנה בגוף ד"ז בהא דלישב תרנגולת אחרת תחתי' דנימא דהוי כהושבה חדשה כיון דתרנגולת אחרת היא ואסור כיון דאין מושיבין לכתחלה או דנימא כיון דהביצים שם מכבר שוב הוי כמו מחזירין בהתרנגולת עצמה דמותר דהתרנגולת ממלאת מקום התרנגולת הקודמת על אותן הביצים עצמם

כבר נחלקו בכגון זה עקביא בן מהללאל וחכמים בנגעים פ"ה מ"ג וע' ברע"ב ור"מ שם דפליגי בשער פקוד היא אם נימא דהבהרת החדשה ממלאה מקום הישינה דיהא בזה שיער לבן בבהרת והתם פסקינן כחכמים דטהור דלא ממלאה מקום הישינה ול"ה שער לבן בבהרת וא"כ הכא מסתברא כרמ"א דאין מושיבין אחרת תחתי' דהוי כחדשה. וע' שטמ"ק למנחות (מ"א רע"ב) כ' דהא דאמרי' התם מתירין מבגד לבגד ובלבד שלא תהא מופסקת דקמ"ל דבבגד אחר הוי כתחלתן דבעי' שיעור ול"א דהוי כסופו דל"צ שיעור כאן מבגד דז"א דכיון דעכשיו ניתן לבגד הוי תחלתו ומיישב בזה קו' תוס' שם ונראה דפליגי בזה התוס' ושטמ"ק בסברא הנ"ל וע"ע כה"ג ירושלמי נזיר פ"ב ה"ח מבע"ל שם בהא דספק נזירות להקל ע"ש:

סימן תקלז

מג"א סק"ו. עד ו' אבל פחות מכאן כיון דלא עבר בי' מיא אסור וכו'. צ"ע דרש"י ל"ק דבפחות מו' הוי טרחא דל"צ רק בהי' מקודם חצי טפח דהוי כחדשה אבל בעמוקה טפח דהוי רק כנתקלקלה יכול להיות דמותר פחות מו' והכוונה דרק יותר מו' אסור ולשי' המג"א דדוקא ו' ולא פחות א"כ צ"ע היכי מותר לחפור ו' דהרי מקודם חופר פחות מו' ותיכף אסור והיאך יכול לחפור יותר לחזור לכשרותה וצ"ל דבאמת אם ל"ה בדעתו לחפור רק פחות מו' אסור אבל אם הי' בדעתו בתחלה לחפור ששה מותר לחפור עד ששה וכה"ג בש"ס זבחים (פ"ב ב') בדם שהכניסן להיכל דפסול ג"כ ול"ד לקה"ק אבל אם בשעת הכנסתן להיכל הי' ע"מ להכניסן לקה"ק לא נפסל הדם בהכנסה להיכל ע"ש: והנה בש"ע כאן אינו מבואר רק בעומק ששה טפחים אבל ברוחב כמה יהי' האמה אינו מבואר כלל אבל מצאתי ברש"י ב"ק (נ' ב') ד"ה בבלאי כ' שם דאמה עמוק ששה ורחבה ששה ומשו"ה נקרא אמה ע"ש וא"כ כפי הנראה יכול בחוה"מ לתקנה גם ברחבה עד ששה טפחים וצ"ע וע"ע תוס' ב"ב (צ"ט רע"ב) ד"ה נותן דלבית השלחין צריך רוחב ב' אמות ע"ש:

סימן תקלט

סעיף א. כל סחורה אסורה אפי' כ"ש וכו'. ע' רש"י סוכה (כ"ו א') ד"ה הולכי דרכים וכו' וצ"ע וי"ל:

סעיף ד. ש"ע. אם יש לו סחורה וכו' יפסיד מהקרן וכו'. אע"ג דזבין וזבין תגרי איקרי (בתמי') והוי הפסד אם אינו מרויח מ"מ לא חשו חכמים לזה רק אם יפסיד מהקרן. וע' כה"ג סמ"ע חו"מ סי' רל"א סק"ח בשם הטור ע"ש:

סימן תקמ

סעיף א. ואם הי' נוטה ליפול סותרו מפני הסכנה וכו'. לא ביארו הפוסקים כאן מה נקרא נוטה ליפול דמותר מפני הסכנה ואם אמדו אותו שיכול הכותל לעמוד יום או יומים עד אחר חוה"מ אם ג"כ מותר לסתרו בחוה"מ ונראה דתלוי בפלוגתא דרמב"ם ורא"ש בחו"מ סי' שצ"ו סעיף ד' ובסמ"ע שם סק"ט אי בכה"ג פטור מד"א ע"ש ותבין:

סימן תקמד

סעיף א. ברמ"א. כגון בנין ביהכ"נ וכו'. ע' פמ"ג ואחרונים בספר או"ח החדש פלוגתא בענין בניית ביהכ"נ בחוה"מ ע"י קבלנות ולענ"ד הי' נראה לצדד ע"פ דברי הירושלמי כלאים פ"ב ה"א דאע"ג דאפי' איסור דרבנן אסור לבטלו לכתחלה אבל מ"מ איסור דהוא רק משום מ"ע מותר לבטלו לכתחלה ע"ש וא"כ י"ל דרק היכי דכל הבנין או עכ"פ רובו נבנה בחוה"מ אסור אבל היכי דעיקר הבנין נבנה קודם חוה"מ או אחר חוה"מ אז לצורך גדול מותר בקבלנות לבנות גם בחוה"מ דהוא רק מיעוטא דמיעוטא ובטל אליובא דכ"ע וע' כה"ג בב"י או"ח סי' ק"ז בשם הר"י דמשו"ה אמרי' דאין עולת נדבה בצבור אע"ג דהקיץ להמזבח הי' עולת נדבה מ"מ כיון דל"ה רק ע"צ המיעוט בעת שהי' המזבח בטל וזה לא איקרי רק ע"צ המיעוט בטלי אותן הימים בשאר ימים ול"ה עולת נדבה בצבור ע"ש וה"נ בטלי אותן הימים דחוה"מ בעיקר העבודה של שאר ימים כיון דבקבלנות הוי רק משום מ"ע וצ"ע עוד בזה:

סימן תקמה

סעיף ו. ברמ"א. אבל אין לכתוב שטר אריסות וקבלנות שקבל קודם המועד וכו'. ע' תוספתא מ"ק שהובא בריו"ו ובב"י כאן משום דאחר שנכתב השטר א"י לחזור בו אפי' קודם שירד לתוכה וע' טוח"מ סי' ש"כ כ' כן והב"י שם לא הביא מקור לזה וע' הגהות מהרל"ח שם והנה מקור מקומו טהור מהתוספתא הנ"ל:

סעיף י. דנין בין ד"מ וכו'. ע' ש"ך חו"מ סי' קע"ה ס"ק כ"ו בשם תשו' מבי"ט דאע"ג דדנין ד"מ בחוה"מ מ"מ אין בי"ד קבועין בחוה"מ ע"ש וכפי הנראה כונתו כמ"ש תוס' כתובות

(ג' ב') בהא דאמרי' שם דעזרא תיקן שיושבין בב' וה' והקשו תוס' דכיון דקודם תקנת עזרא הי' בכ"י וכי עזרא תיקן שלא ידונו רק בב' וה' ותי' דקודם תקנת עזרא מ"מ ל"ה קבועין ועזרא תיקן שיהיו קבועין במקומן בב' וה' ע"ש וה"נ הפי' דאע"ג דדנין בחוה"מ מ"מ אין קבועין שם רק אם יש להם דו"ד מתאספים הבי"ד עבור זה:
טו"ז סוס"ק י"ב וכו'. ואין לך דבר האבוד יותר מזה שמאבד הזמן וכו'. ע' כה"ג תוס' ב"מ (ק"ט א') דדחו פירש"י דמקרי דרדקי הוי פסידא דלא הדר דהטעם דהזמן הוי פסידא דלא הדר דבאותו זמן הוי יכול ללמוד דברי תורה של אמת ע"ש וע"ע כסברת הטו"ז בתוס' שבת (קל"א א') ד"ה ושוין ע"ש ותבין:

סימן תקמו

מג"א סק"א. ועוד דא"כ כ"א ימתין לעשות נשואין וכו' ויבטל
מפו"ר וכו'. ע' ירושלמי גיטין (פ"ד ה"ד) דנ"מ אי עבד יכול לישא במועד דהרי אין עבד מצווה על פו"ר ע"ש וע' תוס' גיטין (מ"א ב') הביא מדברי הירושלמי הנ"ל ע"ש:
טו"ז סק"ב. ומותר לארס שמא יקדמנו אחר ברחמים וכו'. ע' ירושלמי כתובות (פ"א ה"א) דאפי' אם מקדים אחר ברחמים מ"מ לא יתקיים הזיווג הזה וסופו לחזור להראשון פ"ש:
סעיף ד. ש"ע מותר לעשות ברגל סעודת ב"מ וכו' צ"ע סעודת בן מצוה אי מותר דבמג"א לעיל סי' רכ"ג כ' דנוהגין לעשות סעודה ביום שנכנס לחופה כשהנער דורש ע"ש וא"כ הוי מערבין שמחה בשמחה וצ"ע וגם אי יכול לעשות סעודת בן שבעים דמברך שהחיינו ע' פמ"ג לעיל סי' תמ"ד וע' תשו' חו"י שהובא בפת"ש יו"ד רס"י רט"ז בזה וצ"ע:

סימן תקמט

טו"ז סוס"י. בענין צ"ג אי הוי ג"כ נדחה לענין ב"ב שא"צ להשלים וכ' דל"ה נדחה ע"ש אבל בא"ר רס"י תק"נ כ' דגם תענית צ"ג הוי נדחה דהרי גדלי' מת בר"ה ונדחה ליום ג' לתשרי ע"ש אבל סברת הטו"ז נראה דנדחה ל"ה רק אם עיקר התענית הוא ביום שלו ורק מחמת שפעמים נדחה ע"י שחל בשבת הוי נדחה אבל בצ"ג דמעיקרא נעשה המיתה של גדלי' בא' בר"ה ותיכף מחמת היו"ט קבעוהו תמיד ליום ג' תשרי א"כ מיקרי יום ג' תשרי יום שמת בו גדלי' ב"א דתיכף עשאו אותו יום לתענית גדלי' ולא יהי' משכח"ל לעולם, שיהי' ביום אחר. וראי' לסברא זו מבואר בש"ס זבחים (ס' א') ה"ק מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת קטן הויא וברש"י שם דמשום דקאי תחת הנחשת וחילופו קרי לי' מזבח נחשת וכו' ע"ש מבואר דאע"ג דהמזבח שעשה שלמה הי' של

אבנים מ"מ כיון שנעשה מתחלה על מקום מזבח הנחשת קרי לי' שוב מזבח הנחשת וה"ה הכא כיון דמעיקרא נתקן יום ג' תשרי תחת יום א' תשרי מקרי ג' תשרי יום שנהרג בו גב"א ול"ה נדחה כלל:

סימן תקנ

סעיף א. הכל חייבין להתענות וכו'. הג"ה מיהו עוברות ומניקות וכו'. ע' ברכות (נ"ז ב') ברש"י שם דמי שפניו ירוקות חולה הוא ע"ש וע' סוטה (י"ב רע"א) יריעות שהי' פניו דומה ליריעות וברש"י שם דמחמת חוליו היו ירקרקות ע"ש וע' רש"י עירובין (ק' ב') דמעוברת חולה היא ע"ש וע"ע ברש"י יומא (מ"ז א') ד"ה מ"ד ג"כ כן דמעוברת חולה היא ע"ש וע' כתובות (ס"ה ב') דמניקת חולה היא ע"ש וע"ע ירושלמי פיאה (פ"ב ה"ג) דמניקת צריכה לאכול בכל יום בשחר ע"ש וע' תוס' כתובות (ס"ג רע"ב) דסתם נדות חולה היא ע"ש והכונה בעת וסתן וע' בעה"ט עה"ת פ' מסעי פסוק ויחנו בדפקה וגו' מוכח דמי שי"ל דפיקת הלב קשה לו התענית ע"ש ותבין וע' סוטה (מ"ב ב') ש"מ האי מאן דנפש זיבלי' ח"מ הוא וכו' ע"ש: עיין ב"י כאן בשם הר"ד אבודרהם דבי' בטבת אי הי' מקלע בשבת הי' דוחה את השבת ול"ה נדחה דכתיב בי' בעצם היום הזה כמו ביוה"כ והב"י כ' ע"ז דלא ידע מנין לו זה ע"ש ובאו"ח החדש הביא בשם הברכ"י שהקשה ע"ז מכתובות (ה') אלא מעתה יוה"כ שחל בב' בשבת ידחה שמא ישחוט בן עוף ע"ש. א"כ הרי יוה"כ בעצמו הקשה דידחה ע"ש ובאמת כי לק"מ עפמ"ש תוס' חולין (ק"א ב') בהא דקיי"ל אתם אפי' שוגגין ואפי' מזידין דזה דוקא אי הוקבע יום הכיפורים בי' לחודש אפי' עשה יום היו"ד לחודש בקביעות אחר אבל מ"מ הוקבע בי' לחודש שייך לומר אפי' שוגגין ואפי' מזידין אבל היכי דלא הוקבע כלל בי' לחודש ל"מ ליום אחר ע"ש וה"נ הש"ס הקשה יוה"כ שחל בב' בשבת ידחה והיינו שיראו הבי"ד בהחדשים ע"פ מלא וחסר שיום היו"ד לחודש יהי' ביום אחר ולא בב' בשבת אבל הכא כונת האבודרהם שידחה התענית ליום אחר והיינו שיעסו התענית ביום י"א בטבת זה ל"מ דכתיב בעצם היום הזה שצריך להיות בעשירי לחודש וכמו ביוה"כ דצריך להיות דוקא ביום עשירי לחודש וז"פ וברור:

סימן תקנא

מג"א סק"ז. אם קצץ עם העכו"ם לצייר ביתו בקבלנות מותר לצייר וכו'. לא ביאר המג"א אם דוקא לצייר מהני הקבלנות דבש"ס אינו מבואר רק בנין אבל ציור ל"ה כמו בנין

וזה יכול להיות דלא אסרו כמו בנין וגם לענין חזקה בנכסי חבירו ל"ה חזקה רק לענין נכסי הגר ע' ב"ב נ"ה וש"ע חו"מ סי' ער"ה וסי' קצ"ב (אבל מ"מ בירושלמי ב"ק פ"א ה"ב מצאתי דסייד את הבית הוי חזקה לענין קנין ג"כ ע"ש וצ"ע דבש"ס וש"ע הנ"ל לא משמע כן) או י"ל דמ"מ ציור ביתו לא גריעא לענין ט"ב מבנין של שמחה וגם בנין מותר בקבלנות וע' א"ר סי' זה סק"ג דדוקא התחיל קודם ט"ב מותר בקבלנות ע"ש וע' או"ת סי' תקנ"ד בזה:

סעיף ה. ש"ע. אסור למבריות לכבס בגדי העכו"ם בשבת זו וכו' ע' מג"א בשם תה"ד דהיא משום מ"ע דיאמרו שמכבסת של ישראל וכ' המג"א דבצנעה מותר ע"ש ולכאורה הרי מה שאסרו משום מ"ע אפי' בח"ח אסור ובעכצ"ל כמ"ש תוס' כתובות (ס') דרק באיד"א שייך הא דרב דבח"ח אסור ולא באיד"ר ע"ש ומשו"ה מותר כאן בצנעה. והנה בב"י כאן הביא מדברי התה"ד שכ' מקודם דמותר לכבס בגדי נכריות כיון דהטעם הוא משום שמחה ובזה ל"ש שמחה ואח"כ כ' לאסור משום מ"ע והב"י הביא ראי' לזה מהירושלמי תענית הדן קצרא אסור למיעבד עבידתא וכו' משמע דאסורין הן שלהן והן של נכרים ע"ש. לכאורה מלשון הירושלמי הזה עצמו יש להוכיח דגם בצנעה אסור מדסתם הדן קצרא אסור למיעבד עבידתא אבל להנ"ל מיושב היטב לפי המבואר בירושלמי עירובין (פ"ח ה"ט) דלא ס"ל חילוק תוס' כתובות (ס') וס"ל לירושלמי דלרב גם באיד"ר אסור בח"ח וע' בשי"ק שם ביאר כן ע"ש א"כ לירושלמי לשי' אסור אבל לדידן דס"ל כתוס' הנ"ל מותר בצנעה וא"ש: מג"א סק"א. ממעטין בשמחה. פי' שאין שמחין כלל כמ"ש תוס' פ"ק דמגילה וכו'. ע' כה"ג עירובין (פ' א') ע"ש וע' פסחים (צ"ט א') ורש"י שם: טו"ז סק"ט. דרוטב של בשר ל"ה כבשר ומותר וכו'. ע' תוס' פסחים (ע"ו א') ד"ה בשלמא כתבו שם דהא דקאמר הש"ס שם ומטוי פסח ארוטב קאי זכו' ע"ש ומבואר דרוטב קרי לי' בשר וצע"ק:

מג"א סקכ"ח. אי מותר לנחור התיישים בשביל העורות וגם בשביל הבשר אי הוי בזה עושה סחורה בנו"ט כיון דאין כונתו בשביל הבשר בלבד ע"ש ע' נה"מ סי' צ"ז חקר בזה לענין לאו דלא תעבוט אי כונתו לפלגא הפקדון דמותר לתפוס או מותר עי"ז גם בשביל הפלגא מלוה כיון דאין כל כונתו בשביל האיסור בלבד והבוא מב"מ ל' שטחה לצורכה ולצורכו מהו ופשיט לה מהכניסה לרבקה בשביל שתינוק ותידוש פסולה ורק משום דכתיב אשר לא עובד בה מ"מ אבל בשא"ד מותר כה"ג ע"ש ובגליון הנה"מ ציינתי מדברי הש"ך סוס"י שצ"א ובסמ"ע שם ומדברי הסמ"ע וש"ך סי' ק"ה נחלקו כה"ג ומהש"ס ב"ק (כ"ח א') לא בתם דאיכא פסידא וברש"י שם ומוכח כהנה"מ שם ויש לדון מזה לנ"ד:

טו"ז סק"י בשם רש"ל באנשים שמוסיפין שלא לאכול בשר עד שבת נחמו דלא שפיר עבדי והביא ראי' מברסות (י"א) דקאמר ר"ט פ"א הטיתי לקרות כדברי ב"ש וא"ל כדאי היית לחוב בעצמך שעברת ע"ד ב"ה וה"נ אסור לעשות נגד ההלכתא והב"ח והטו"ז חלקו על רש"ל פל"ד להתם

ולענ"ד נראה בפשי' דל"ד להתם דהתם קאמר לה ר' טרפון וכפי המבואר בש"ס יבמות (ט"ו) הי' ר"ט מתלמידי ב"ש ע"ש בענין צרות הבת והוא הי' רוצה לעשות כדברי הב"ש מחמת שהי' רוצה לעשות הלכה כמותן וכיון דכבר נקבע הלכתא כב"ה מחמת שהם רובא וגם מחמת הב"ק הרי הי' אסור לו להחזיק במחלוקת ומשו"ה א"ל כדאי היית לחוב בעצמך דאחר שנפסק ונקבע הלכה כב"ה אסור לו לעשות כב"ש משא"כ בנ"ד באכילת בשר אם רוצה לעשות מחמת אבילות לחומרא כר"מ אין כאן חשש כלל דלא עשה כן מחמת שנראה לו הלכה כן וז"ב וע' או"ח החדש הביא בשם מורי הגאון ז"ל מירושלמי שביעית דאכילת פירות שביעית שלא בטובה דעשה ר"ט כב"ש וסיכן בעצמו ג"כ ע"ש ומזה דחה ד' הטו"ז ע"ש אבל לפמ"ש הרי ג"כ התם הי' ר"ט ורצה שיהי' הלכה כב"ש והוא בסגנון חדא עם הא דברכות הנ"ל. וי"ל עוד בזה עפמ"ש המהרש"א בח"א עירובין (כ"א) דהא דאמרי' דהעובר ע"ד חכמים חייב מיתה זה רק אי הדברי חכמים נגזרו על לתא דד"ת דחייב מיתה אבל אי הד"ת הם ע"ד ד"ת שעל גוף ד"ת א"ח מיתה בזה הרי לא יהא טפל חמור מהעיקר ע"ש ובמק"א הארכתי בזה ואכ"מ וא"כ הא דא"ל לר"ט כדאי היית לחוב בעצמך שעברת ע"ד ב"ה הוא מכח מאי דקי"ל דכל העובר ע"ד חכמים ח"מ ואין נ"מ אי החמיר ע"ד חכמים או מיקל וא"כ התם בק"ש דב"ש נפק"ל מקרא בשכבך ופי' ב"ש כפשוטו דצריך להטות עצמו וב"ה ס"ל דקרא למעט חתן והוא שלא כפשוטו וא"כ אם נפרש כאן כפשוטו יש דרא דחיוב מיתה במק"א וחילול מועדות ג"כ כמו בממחרת השבת וכדומה אם לא נרצה לילך אחר הדרש ובשביל זאת א"ל לר"ט דאסור להטות עצמו וח"מ משא"כ הכא דרק לענין אבילות ולא יהי' נ"מ לענין אחר כלל שרי וכהב"ח והטו"ז וז"נ וע' מג"א לעיל סי' ל' סק"ח בשם הב"ש הקשה דבכמ"ק מחמירין ע"ד התלמוד ע"ש להנ"ל החילוק מבואר וכנ"ל:

שע"ת ס"ק כ"ט בבשר שנתותר משבת אי אמרי' הואיל ואשתרי אשתרי בשם הברכ"י וכו'. ע' מש"ז יו"ד סי' צ"ד סוסק"ט במאכל שהותר לצו"ש ג"כ חקירה כזה אי נתותר לחול וכ' שם דאמרי' הואיל ואשתרי אשתרי ע"ש ובמק"א הבאתי בזה מירושלמי פ"ב דשבת ופי"א דתרומות בשמן טמאה באם יצא הכהן דאין מחייבין אותו לכבות רק דולק והולך עד שיכבה מאליו ע"ש והכא הי' נ"ל דקיל טפי מהתם במאכל שהותר לצו"ש

ונתותר דהתם דהותר רק לצו"ש ואי הי' לו מאכל אחר לצו"ש ממין זה ל"ה מתירין אותו וא"כ ל"ה רק דחוי' ולא היתר גמור משא"כ בבשר שבין ר"ח לט"ב דלצורך שבת הותר ולא משכח"ל בשום אופן איסור בזה והוי היתר גמור ובכה"ג פשי' דאמרי' הואיל ואשתרי אשתרי משא"כ התם דהוי רק דחוי' י"ל דאחר שבת חזרה לאיסורא וע' כה"ג בח"ש ליבמות (ל"ג) בענין אאחע"א דהיכי דהוי רק נדחה לא חל משא"כ היכי דהותר חל ע"ש וה"נ וז"ב:

מג"א סקל"א. וא"ל משום מצוה מותר דהא בסי' רס"ט משמע דאף משום מצוה לא ספינן תינוק איסורא וכו'. ע' תוס' פסחים (פ"ח א') ד"ה שה וכו' כתבו דמשו"ה מאכילין לקטן פסח אע"ג דהוי שלא למנויו מ"מ משום מצות חינוך התירו ע"ש ומבואר דשרינן איסורא לספות לתינוק משום מצות חינוך וי"ל דהתם דהמצוה הוא לתינוק עצמו שמחנכין אותו לאכול הפסח משו"ה מתירין בשביל זה איסור שלא למנויו אבל הכא דנותנין לתינוק כדי שינצל הגדול מאיסור אכילת בשר ויין בימים האסורים וכן בסי' רס"ט להנצל משום ברכה לבטלה לא שרי עי"ז ליתן לתינוק והוי כהא דאין אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך וז"ב:

סימן תקנב

סעיף ב. אפי' מין אחד בשתי קדירות מקרי שני תבשילין וכו' ע' מג"א וע' שע"ת בשם כנה"ג דאפי' בשניהן שוים הוי שני תבשילין ותמה ע"ז ע"ש ויש סמך לזה מש"ס מנחות (מ"ז א') התם דלא איקבע בחד מנא אבל הכא דאיקבע בחד מנא כחדא מצוה הוי וכו' ע"ש והכא דבחד מנא אם הי' שני מינין הוי שני תבשילין א"כ גם בב' קדירות אפי' אם הם מין א' הוי שני תבשילין וצ"ע וע' תוס' יומא (י"ב ב') ד"ה אלא וכו' כתבו דכיון דרק זה רחבה וזה קצרה ולא יותר מין א' הוא ע"ש וזה קצת דלא כהמג"א:

סימן תקנג

מג"א סק"ג. אבל א"צ להוסיף מבעו"י וכו'. ע' תוס' עירובין (מ"א א') ד"ה אי וכו' מוכח דגם בט"ב איכא הוספה מדרבנן כמו יוה"כ מה"ת ע"ש וצ"ע:

טו"ז סק"א בשם הרמב"ן דרחיצה וסיכה אסור גם בסעודה המפסקת והרא"ש תמה ע"ז דיהא מותר לאכול ולשתות מיהא אסור לרחוץ ולסוך וכו'. ונ"ל קצת ראי' להרמב"ן מנדרים (פ' ב') ואמרי רבנן רחיצה אית בה ע"נ וכו' ומ"א וכו' ביוה"כ כי רחץ לחייב כרת וכו' מילתא דידיע עינוי השתא רחיצה לא ידיעא השתא וכו' מלתא דאתיא לידי

עינוי כי לא רחצה אתיא לידי עינוי וכו' ע"ש ובתוס' שם דברחיצה ליכא עינוי השתא כלל כי לא רחצה רק לאח"כ אבל באכילה איכא עינוי תיכף אם לא אכל ושתה וא"כ י"ל גם ברחיצה אם רחץ ל"ה הנאה תיכף רק אח"כ הוי לו הנאה וז"ש הרמב"ן דרוחץ לצורך ת"ב דכמו באם לא רחץ הוי העינוי אח"כ כמו ברחץ הוי הנאה אח"כ בת"ב משא"כ באכילה הוי העינוי וההנאה בשעת מעשה וצ"ע:

סימן תקנד

טו"ז סק"ב. קורא ושונה במקום שאינו רגיל מפני שצער היא לו ר"י אוסר וכו' ונראה טעמו מפני סוף הלימוד וסברא זו אשכחן בהדיא דר"י ס"ל כן במ"ק ט' בלא תסוד אשה פני' במועד ומודה ר"י בסיד שיכולה לקבלו וכו' שמחה היא לאח"ז וכו'. אבל צ"ע דלעומת זה מצינו לר"י ברפ"ק דע"ז דחולק ר"י אחכמים בנפרעין מהם ורבנן ס"ל כן מהאי סברא גופא ור"י חולק שם ולא ס"ל כן ובש"ס ע"ז (ו' ב') מחלק ביניהם ע"ש וע' פסחים (פ"ד) ותוס' שם פליגי ר' יוחנן ור"ל בגידין שסופן להקשות אי נמנין עליהם אי אזלי' בתר השתא או בתר בסוף ע"ש וע' ברכות (ל"ו א') פליגי כה"ג ר"י ושמואל ע"ש וע' זבחים (קי"ז ב') פליגי ר"מ וחכמים אי קרבנות נזיר הוי חובה או נדבה וע' ברש"י שם ומוכח דפליגי בסברא זו ע"ש ואכ"מ:

שע"ת סק"כ לכתוב חי' תורה דכיון דאינו רק יום א' לא חיישי' לשכחה ע"ש. נ"ל ראי' לזה מב"ק (קי"ג רע"א) ולא אמרן אלא דאתא ביומא אבל לא אתא ביומא אימא אשתלויי אשתלי וכו' ע"ש מבואר דביומא חדא ל"ת לשכחה אבל מרש"י סנהדרין (מ"ו רע"ב) ד"ה משהין וכו' מצינו חשש שכחה גם ביום א' ע"ש וצ"ע:

סימן תקנה

טו"ז סק"א בשם הטור הביא מר"ה גאון באבל שחל ז' שלו בט"ב מה שהוא אסור בט"ב וכו' אבל דברים המותרים בו ואסורים באבל וכו' והסרת תפילין הרשות בידו וכו'. והטור תמה מאוד דתפילין מותר גם באבל מיום א' ואילך והכא הרי מיירי ביום ז' של אבל וע' ב"י וטו"ז מה שתי' בזה ולדעתי בגוף קו' על רב האי י"ל דמיירי ביום ז' של האבל אבל הי' שמועה קרובה ובא ממקום קרוב ביום ז' לבית הגה"ב דעומד עמו והוי לדידי' יום ז' וגם יום א' דאסור בתפילין ג"כ מחמת האבילות וע' מ"ש לעיל סי' ל"ח בשם תשו' מורי הגאון ז"ל דאחר שעומד מהאבילות יניח תפילין וז"ש הרב האי ג"כ דאם ירצה ימתין עד

הלילה ואם ירצה יניח אח"כ וזה ל"צ להשמיענו רק מה שאמר מקודם לזה דמה שנהוג מחמת ט"ב כל היום נוהג מחמת ט"ב וז"פ:

סימן תקנט

סעיף ט. ולא תפסיק בדברים בין שמיעת הברכה לשתיית הכוס וכו'. זה דברי הרשב"א בשם תשו' הרי"ף וע'
בטור בזה וע' לעיל סי' קס"ז סעי' ו' ברמ"א כ' בשם הרוקח ואו"ז דאע"ג דאסור להפסיק בין הברכה לשתי' ואם הפסיק צריך לחזור ולברך זה רק אם המברך הפסיק אבל אם השומע הפסיק לי"ל בה ע"ש ולכאורה הרי הכא היולדת לא ברכה בעצמה רק יצתה בברכת המברך והתנה ברשב"א שלא תפסיק והוא להיפוך מדברי הרוקח ואו"ז הנ"ל וע' טו"ז ומג"א שם שחלקו על הרמ"א בשם הרוקח ואו"ז הנ"ל ואמאי לא הביאו מתשו' הרשב"א וריי"ף כאן ובאמת לק"מ דגם הרוקח ואו"ז יודו כאן דהתם דגם המברך שהוציא אחרים אבל גם הוא טעם ממנו ולא הפסיק כלל ומשו"ה דעתם דבכה"ג אפי' הפסיקו השומעים שרצו לצאת לי"ל בה כיון דהוא עכ"פ לא הפסיק בעצמו (וגם ע"ז פליגי שם) אבל הכא בט"ב דהמברך בעצמו לא טעם כלל רק היולדת ומברך רק להוציא היולדת אם היא הפסיקה הוי ברכה לבטלה וז"ב ופשוט:
ש"ע שם. ואם אינה שם יברך על הכוס ויטעים לתינוקת וכו'. ע' מג"א ובטור כ' ול"ח דאתא למיסרך דכיון דאינו קבוע ומשו"ה ט"ב שחל במוצ"ש וכו' חיישי' דלמא אתא למיסרך דחשיב דבר קבוע שלפי קביעת השנים בא לפעמים בא' בשבת לסוף ד' או ה' שנים פ"א וכו' ע"ש. תפס הטור דאם קבוע פ"א אע"ג שבא לעתים רחוקות מ"מ הוי יותר מצוי מאם אינו קבוע תמיד אע"ג דיכול להיות שיארע זאת הרבה פעמים מ"מ ל"ה מצוי יותר דאולי לא יארע כלל ובאמת כי ד"ז תלוי בפלוגתא בש"ס מנחות (ס' ב') ר"ש פריך הכי מה להצד השוה שבהן שכן מצוין ור"י אדרבא הא מצוי' טפי הנך זימנין דלא משכח"ל כלל ע"ש וע' ברש"י שם וי"ל ובמק"א הארכתי בזה:
סעיף ח. ש"ע. ב"ב ילבש בגדים אחרים וכו' מלשון הש"ע שלא כתב בגדים חשובים יותר רק בגדים אחרים נראה דאפי' הבגדים המה גרועים מהבגדים שלבש בהם בט"ב מ"מ ילבש אותם להב"מ ורק שלא יהי' הבגדים שלבש בהם ביום התענית וע' יומא (ל"ה רע"ב) ולבשו בגדים אחרים וגו' מ"ל אחרים חשובים מהם (וברש"י דלמ"ל וכו' שלא יהיו דומים לראשונים) לא אחרים פחותים מהם וכו' ע"ש:

סימן תקס

טו"ז סוסק"א בשם הטור בהא דאם נפלה חוזר ובונה והרמב"ם כ' לקח חצר מסוידת וכו' והשמיט דאם נפלה א"ח ובונה אותה ע"ש ולדעתי י"ל דבש"ס גופא קשה דהקשה מהא דבניזקין הדין דאם נפלה חוזר ובונה אותה ורצה הש"ם לומר דגם לענין ט"ב כן דאם נפלה הבית המסוידת יכול לבנאה בלא שיור כלל דמה ענין זל"ז דהתם הטעם משום טענינן ליורש דלקח מרה"ר ההוצאות הזיזין אבל הכא הרי אם בנה הוא מחדש מ"ל דהי' מקודם בלא שיור דתלינן דהבית הי' קודם החורבן או שבנה אותה העכו"ם אבל אם הוא בעצמו רוצה לבנותה הרי צריך לשייר זכר לחורבן ובתוס' הרגישו בזה ע"ש וע"כ י"ל לדעתי לדייק הלשון חוזר ובונה אותה דהו"ל לומר חוזר ובונהו וי"ל דהכא מיירי דחוזר ובונה הבית באותן האבנים והעצים שהיו מקודם וזה מדייק דאם נפלה חוזר ובונה אותה הכוונה באותן העצים והאבנים שהיו מתחלה ונפלה. והנה בתוס' סוכה (כ"ז רע"ב) ד"ה מ"ד כתבו דלר"א דצריך שיהי' סוכה הראוי' לז' מ"מ אם נפלה בחוה"מ וחזר ובנה הסוכה מאותן העצים שהיו מתחלה הוי מתחלה סוכה הראוי' לשבעה דחשבינן כאלו הסוכה הראשונה עומדת ע"ש וא"כ גם בנ"ד דצריך לשייר אע"א ומ"מ אם לקח בית מסוידת אינו מחויב לחזור ולסתרו רק ה"ה בחזקתה דתלינן דהי' מקודם החורבן או לקח מעכו"ם מקודם ורק באם נפלה ובנה אחר חייב לשייר דהוי כאלו בונה מחדש אבל זה רק אם בנה מעצים ואבנים אחרים אבל לא מאותן עצים ואבנים עצמם וזה יהי' סברת הרמב"ם ומשו"ה אע"ג דהש"ס לא ס"ל לחלק כן וכ' דא"ח ובונה אותם דצריך לשייר בבנין החדש אבל הרמב"ם ס"ל כשי' תוס' סוכה הנ"ל ומשו"ה השמיט הא דא"ח ובונה אותה ולאשמועינן דאם בנה בעצים ואבנים אחרים דחייב לשייר אע"א זה פשי' דהרי בונה מחדש וז"נ:

סימן תקסא

סעיף א. ש"ע. הרואה ערי יהודה בחורבנן וכו'. בב"י נסתפק אי נתיישבה ע"י עכו"ם אי מקרי ג"כ בחורבנן וכ' דמסברא דהוי ג"כ חורבנן ע"ש ויותר מזה כ' הר"ן בפ"ק דמגילה בהא דהקשה שם דהרי ישב ולבסוף הוקף ל"ה מוקפת חומה וא"כ אפי' מוקפת חומה מימות יב"נ דלמא הוי ישב ולבסוף הוקף ותי' דישיבת עכו"ם לא הוי ישיבה בא"י ומשבאו ישראל בימי יב"נ הוי הוקף וישב וכו' ע"ש ומכ"ש לאחר שכבשו ישראל את הארץ והוי שלהם בודאי ל"ה ישיבת עכו"ם רק חורבן ותימה על הב"י שלא הביא מזה: מג"א סק"ג. מן הצופים וכו'. אבל תוס' פסחים וכו' דצופים הוי הפי' כ"מ שיכולים

לראות משם וכו'. צע"ק למפורשים צופים היינו ראי' ולא מקום למה לא פי' מהיכן יכול לברך בראי' זו וכמה יהי' ריחוק מקום מירושלים או משאר ערי יהודא שיברך ע"י ראי' זו ובש"ס ב"מ (ל"ג רע"א) ת"ר כי תראה יכול אפי' ראי' מרחוק ת"ל כי תפגע וכו' מבואר דסתם ראי' הוי מרחוק אבל במד"ר איכה ד' על פסוק זכור ד' מה"ל פליגי שם ר"י ור"פ ח"א ראי' מקרוב והבטה מרחוק וח"א להיפוך ע"ש וע' ירושלמי ברכות (פ"א ה"ב) דסתם ראי' הוא על ד"א ע"ש ובנ"ד בודאי ל"ש לומר דלא יברך רק עד ד"א וצ"ע בזה:

מג"א שם. במחלוקת הר"מ וראב"ד אם נכנס עתה למקום המקדש חייב דלהר"מ לא בטלה וט"מ הנכנס עתה למקום המקדש חייב כרת וכן הלכה. והנה בהר הבית מותר לכנוס דאפי' מת עצמו מותר בהר הבית כמבואר בקרא ויקח משה את עצמות יוסף עמו וע' יבמות (ח') אבל מדרבנן גזרו בט"מ שלא לכנוס להר הבית ולשי' הרמב"ם הנ"ל גם עכשיו אסור מדרבנן דלא בטלה כלל ואי טבו"י מט"מ של"ה לו הע"ש ג"כ אסור לכנוס להר הבית מדרבנן אי הוי ג"כ בכלל מה שחידשו בו דברים בש"ס יבמות ע' תוס' פסחים (צ"ב א') כתבו בפשי' דגם בטבו"י אסור מדרבנן ע"ש אבל במהרש"א שם כ' דלא ידע מנא פסיקא להו כן דגם בטבו"י גזרו ע"ש וצ"ע בזה"ז עפ"ז וע' ח"י סי' תס"ח סק"ט כ' בפשי' דקדושת הארץ בזה"ז בטלה ובפמ"ג שם תמה עליו דהרי קדושת המקדש לא בטלה ע"ש ובאו"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל תמה על הפמ"ג דהרי יש חילוק בין קדושת הארץ לקדושת המקדש וע' תוס' זבחים (ס') ע"ש אבל י"ל דאדרבא דכיון דקיי"ל דמקום המקדש בזה"ז ל"ב אע"ג דהי' קדוש רק מחמת שעמד שם ביהמ"ק ועכשיו חרב מ"מ נשאר בו הקדושה כמו שהי' מכ"ש בקדושת הארץ דהוי כמקודם במכ"ש דל"ב דאם נאמר דקדושת הארץ בטלה מכ"ש בקדושת מקום המקדש דהי' רק מחמת שעמד שם הביהמ"ק ועכשיו דבטל המקדש ל"ה צריך להיות עליו אפי' קדושת הארץ וע' כה"ג בש"ס שבת (קט"ז א') תיפ"ל משום גליון דידי' מקום הכתב לא קמבע"ל דכי קדוש אגב כתב הוא דקדוש אלא כתב אלא קדושתי' כי קמבע"ל של מעלה ושל מטה וכו' וברש"י שם ד"ה לא מבע"ל וכו' דודאי מגרע גרע דכי קדוש מעיקרא לאו לשם גליון חלק קדוש אלא אדעתא דכתב וכיון דאזיל הכתב פקע מקדושתי' אבל של מעלה ושל מטה דמתחלה לשם חלק קדש והשתא כשנמחק כתב הספר נמי חלק היא עכ"ל וכיון דמקום המקדש בקדושה שהי' בו קודם לכן בשעת שהי' המקדש מכ"ש קדושת הארץ דלא בטלה ממה שהי' בו קודם לכן וא"ש ד' הפמ"ג. וע' תוס' שבועות (י"ד ב') ד"ה ונעלם מבואר דעתו כרמב"ם ע"ש וכן מבואר דעת תוס' ביומא (מ"ד א') ד"ה בשילה ע"ש. וע' או"ח שם בשם מו"ר ז"ל האריך בדין מקריבין אע"פ שאין בית מתוס' סוכה (מ"ד) ומכמ"ד:

ואעתיק מ"ש בתשובה זה לא כביר בענינים האלו וז"ל:
שלום וי"ר לכבוד ידידי הרב הגאון המובהק המפורסם כש"ת מו"ה אברהם יעקב הלוי הורוויץ שליט"א האבד"ק פראבוזנא יצ"ו:
ביום אתמול בעת היות כת"ה בצל קורתי וטיילנו ארוכות וקצרות בענינים שונים ובתוך אחד השיחים אמר לי הד"ג קושיא אחת בש"ס דסוטה (כ"ג א') כל הנשואות לכהונה מנחותיהם נשרפות וכו' אין מנחתה נאכלת מפני שי"ל חלק בה ואין עולה כליל מפני שיש לה חלק בו אלא הקומץ קרב לעצמו והשירים קריבין לעצמן ואמאי אקרי כאן כל שממנו לאישים ה"ה בבל תקטירו וכו' ע"ש וע"ז הקשה כ"ת לשי' תוס' מנחות (נ"ז) דלר"י דס"ל דרצפה מקודשת כמזבח זה רק בכשר אבל בפסול דבזה ל"ה כמזבח ע"ש א"כ מאי קו' דיתרץ דאתיא כר"י ואחר שהקריב הקומץ בשביל שי"ל חלק בה נותן השירים על הרצפה וממ"נ יהי' לחלק הבעל הקרבה כמזבח ולחלקה יהי' שירים בעלמא זה תו"ד.
והנה בגוף ד' תוס' מנחות (נ"ז) הנ"ל בשי' ר"י דרק בכשר מקודשת הרצפה העירותי מאז מתוס' זבחים (י"ד סוע"א) ותוס' שם פ"ז כתבו להיפוך ואח"כ מצאתי בחי' הגרע"א כי קדמני בזה אבל הבאתי עוד מהת"כ ויקרא (פ"ו) והקטיר אע"פ שהוא פסיל פיגול טמא יכול אפי' הם על הארץ ת"ל על המזבח ולא כשהם על הארץ וכו' ע"ש והרי סתם ספרי ר"י והוא ס"ל דרצפה ג"כ מקודשת כמזבח וצ"ל דמיירי קודם שקידש דוד הרצפה ויקשה היאך קידש דוד הרצפה והרי הקרא ממעט לה דהרצפה לא נקדש כמזבח ולשי' תוס' מנחות הנ"ל דבפסולים לא קאמר ר"י א"ש וא"ל דבת"כ ממעט היכי דמפסיק בדף או ד"א וכמו שתירצו תוס' זבחים (י"ד) דז"א דהיכי דקאמר על הארץ ממעט אפי' מונח באויר שעל הארץ וכמ"ש תוס' נזיר (ס"ד ב') ע"ש ומכ"ש אם מונח ד"א על הארץ דל"ש לומר בזה על הארץ וע' ירוש' שהובא בתוס' ישנים יומא (נ"ט א') והזה על המזבח ולא על אפרו שעל המזבח ע"ש וא"כ בע"כ הא דקאמר בת"כ דעל הארץ דלא יעלה בע"כ הכוונה דמונח על הארץ ממש בלא הפסקה וא"כ ראי' כתוס' מנחות הנ"ל: ב) ואולם בגוף הקושיא מהא דסוטה (כ"ג) הנ"ל הנה לפמ"ש תוס' יומא (ס"ג א') ד"ה שלמים דאפי' לר"י דרצפה מקודשת כמזבח זה רק היכי דהמזבח בנוי כהלכתו אבל אם המזבח נפגם וא"י להקריב עליו גם על הרצפה ל"מ ואין מקודשת אז ע"ש וזה י"ל גם בכוונת הת"כ הנ"ל דיכול גם כשהוא על הרצפה ת"ל המזבחה והכוונה כשיש מזבח אז מהני על הרצפה ולא אם אין מזבח וא"כ אתיא שפיר כר"י ומיושב גם קו' התוס' זבחים (י"ד) הנ"ל ול"צ לדחוקי דמפסיק ד"א וכה"ג כתבו תוס' סוכה (מ"ד) ושבועות (י') דהא דמקריבין אע"פ שאין בית מ"מ מזבח צריך ע"ש אבל התם הכוונה להקריב על המזבח

וכאן ס"ל לתוס' יומא הנ"ל דגם על הרצפה אסור רק אם יש מזבח וסברת תוס' הנ"ל נראה דאפי' לר"י דרצפה מקדש כמזבח מ"מ הוי המזבח עיקר והרצפה היא רק טפל למזבח ואם יש העיקר נגרר אחריו הטפל אבל אם אין כאן עיקר בטל הטפל. ויובן יותר ע"פ המשנה כלים (פי"ט מ"ו) משפלת שנפחת מלקבל רימונים ר"מ מטמא וחכמים (שהם ר"י בכ"מ) מטהרים מפני שבטל העיקר בטלה הטפלה ע"ש ומבואר דפליגי בזה ר"מ ור"י ור"י ס"ל דבכה"ג שאין כאן עיקר בטל הטפל ממילא וה"נ ס"ל לתוס' יומא הנ"ל דהיכי דהמזבח נפגם וא"י להקריב על המזבח מחמת שהוא פגום ממילא גם הטפל רהיינו הרצפה בטלה. ומעתה הדבר ברור דכמו דהיכי דא"י להקריב על המזבח מחמת שנפגם גם הרצפה אינה מקדשת כמו כן היכי דא"י להקריב על המזבח מחמת איסור דכל שממנו לאישים ה"ה בבל תקטירו ג"כ אין הרצפה מקדשת וע' כה"ג או"ח סי' ש"ע בענין יש לבעה"ב תפ"י בחדר המושכר דא"י השוכר לאסור עליו ומבואר דאם יש שם כלים שאינם נטלים מחמת כובדן או מחמת מוקצה שאסור לטלטלן הוי תפ"י ע"ש וה"נ דכוותי' וא"כ מיושב קו' הד"ג דאם נימא כקו' הש"ס דאסור להקריב על המזבח משום כל שממנו לאישים א"כ גם על הרצפה א"י להקריב גם לר"י וכמ"ש תוס' יומא הנ"ל וא"ש:

ג) עוד נ"ל בזה הנה בגוף הברייתא דמנחה בישראלית הנשואה לכהן דאמרי' דיקמוץ המנחה מחמת מה שיש לה חלק בה והשירים קרבין מחמת שיש לבעלה הכהן חלק בו ובתוס' כאן ביארו מירושלמי שהוי מנחת שלה ושלו ע"ש והנה זה ל"ק דהרי קיי"ל בדאורייתא א"ב וא"כ היאך מקריב הקומץ מחמת שיש לה שותפות ומקריב גם השירים מחמת שותפותו והרי א"ב וא"כ דלמא הקומץ הוא ממה שיש לו חלק בו והרי הוא כהן ומנחתו אינה נקמצת ודלמא השירים שקרב לעצמו המה מחלקה שיש לה בהמנחה והרי מנחת ישראל נאכלת דזה ליתא דכיון דאין אנו צריכין לומר הוברר למפרע רק מכאן ולהבא לכ"ע אמרי' ברירה וכמ"ש בנה"מ סי' ס"א סק"ג באורך והדבר מבואר בר"ש פ"ה דמע"ש ואס"ז ב"ק (ס"ט) והנה"מ לא הביא מזה והדברים עתיקין והכא אין אנו צריכים לומר רק דבשעת ההקרבה יהי' הקומץ נקמץ על חלק שותפותה וחלק השירים יהי' על חלק שותפותו ולא למפרע כלל. אבל אי קשיא הא קשיא דהרי כבר נודע ממחלוקת הרמב"ן ור"ן פ"ב דגיטין דשי' הרמב"ן שם דבדבר של שותפות ל"ה כל קורט וקורט של שניהם רק מחצה מהדבר הוא של זה ומחצה השני היא של שותף האחר רק דאנן לא ידעי' מי מהם יש לו חלק זה ומי השני אבל הר"ן שם חלק עליו וכ' דמסתברא דבדבר של שותפות הם שותפים בכל קורט וקורט ע"ש וע' טו"ז יו"ד סי' רס"ז ס"ק וטו"ז חו"מ סי' רמ"ה הביא בקיצור מחלוקת הרמב"ן והר"ן הנ"ל ע"ש וא"כ יקשה הכא דכיון דהמנחה

הוי של שותפות וכמ"ש הירושלמי בתוס' שם דהוי מנחת שותפות ע"ש וכיון דלשי' הר"ן כל קורט וקורט של המנחה הוי של שניהם היאך יכול להקריב הקומץ עבור האשה שיש לה חלק בהמנחה הרי בהקומץ יש בו שותפות של בעלה הכהן ומנחתו אסור להקמיץ וא"כ בכל קורט וקורט יש חלק שהי' אסור להקמיץ והוי לפ"ז קומץ חסר וע' מנחות (י"א א') ורש"י שם בענין אי יש בהקומץ צרור דפסול משום דנראה כב' קומצין ע"ש והכא בכל קורט וקורט יש חציצה וחסירה וגם השירים דקרבין לעצמן ג"כ יקשה דהרי בכל קורט וקורט יש גם חלק של שותפותה וחלקה נאכל והיאך יוכל להקריב כל השירים מחמת חלקו וזה קו' עצומה. אבל הנה במק"א הארכתי בגוף פרט זה דמחלוקת הרמב"ן ור"ן הנ"ל והבאתי מש"ס ב"ק (נ"א) ומירושלמי שביעית פ"י ה"ג דכל קלח וקלח של שותפות היא וכו' ע"ש ומבואר כשי' הר"ן הנ"ל וכעת נ"ל דהדבר תלוי בפלוגתא דתנאי בש"ס עירוכין (ב' ב') דת"ק ס"ל שם דשותפים אינם יכולין לסמוך בקרבן של שותפות ור"י ס"ל שם דכיון דכ"א יש לו חלק בהקרבן יכול לסמוך עליו דהוי כשלו ע"ש ונראה דפליגי בפלוגתא הנ"ל דת"ק דר"י דהוא ר"מ ס"ל דכיון דהסמיכה צ"ל על ראש הבהמה כמבואר בקרא וא"כ אע"ג דאית לי' שותפות בהקרבן מ"מ מאן יימר דחלקו הוא על הראש דאולי חלקו הוא למטה במק"א ומש"ה א"י לסמוך אבל ר"י ס"ל דבכ"מ ומקום של הבהמה יש לו חלק בו ומשו"ה יכול לסמוך וז"נ מאוד ומבואר דר"י ס"ל כשי' הר"ן ובע"כ דבריתא דסוטה הנ"ל דקשה דהרי הקומץ הוי חסר וכן השירים דאסורין להקריב ובע"כ דהברייתא הנ"ל ס"ל דל"א דבכל קורט וקורט הם של שותפות רק חצי המנחה הוא שלו

ואצי היא שלה ובירה ל"ש כאן דלכ"ע אמרי' הכא ברירה וכמש"ל וא"כ בע"כ דהברייתא לא אתיא כר"י וממילא דלא ס"ל להברייתא דרצפה מקודשת כמזבח דלא מצינו שום תנא בש"ס דיסבור בזה כר"י דרצפה מקודשת כמזבח רק ר"י לבד וממילא שפיר הקשה הש"ס קרי כאן כל שממנו לאישים ה"ה בב"ת מאי אמרת ר"י היא הלא יקשה קושיא אלימתא מזה דהוי קומץ חסר וכנ"ל ובע"כ דלאו ר"י הוא וא"כ הרי כל שממנו לאישים ה"ה בב"ת וא"ש ודוק היטב:

ד) וארווחנא בזה ליישב עוד מה דקשה לי במה דהקשה הש"ס סוטה הנ"ל והרי כל שממנו לאישים ה"ה בב"ת דהנה בתוס' פסחים (מ"ז סוע"ב) ד"ה שה בהא דאמרי' שם בש"ס דהקרא דשה ממעט ולא הבכור (דא"י לעשות קרבן תמיד מבכור) וע"ז הקשו תוס' שם דלמה צריך קרא לזה הרי כיון דהוא בכור איך יכול לעשות ממנו עולת תמיד דהרי כל שממנו לאישים ה"ה בב"ת ועולה הוי כליל ותי' דכיון דמסיק לי' לשם עולה

הו"ל עולה ויכול להקריב כליל למזבח ע"ש ומבואר מזה דאע"ג דכל שממנו לאישים ה"ה בב"ת זה רק אם אסיק בתחלה לשם מה שאינה כליל אבל אם אסיק מתחלה לשם עולה נעשית בזה עולה ויכול להקטיר הבשר כעולה ול"ש בזה הא דכל שממנו לאישים וגו' דהרי התם אי לאו קרא דשה דממעט לה שאסור לעשות מבכור תמיד הו"א דשרי להקטיר אח"כ הבשר למזבח דהוי עולה וא"כ יקשה הכא דאע"ג דקמץ המנחה בכלי לשם מנחת ישראל דצריך קמיצה מ"מ אח"כ כשמקריב הקומץ יוכל להקריב אותו לשם מנחת כהן דהוא כליל ויכוין שיקריב גם מותר השירים לשם מנחת כליל והרי אפי' הקומץ ממנחת ישראל כשר כשמקריבו פעמים ואפי' פעמי פעמים ע' מנחות (כ"ז א') ומכ"ש המנחה דכולה כליל של כהן ובאופן זה לא יעבור על הא דכל שממנו לאישים ה"ה בב"ת והרי הדברים ק"ו מהתם דהרי בבכור דקדושתו הוא עצמיית מלידתו ואם רוצה לעשות קודם לידתו עולה ממנו ל"מ דד"ה וד"ה דמ"ש כמבואר (תמורה כ"ה) ומ"מ אמרי' דאם אח"כ בשעת ההקרבה מסיק לי' לשם עולה נעשית עולה ואינו עובר על כל שממנו לאישים וכו' מכ"ש הכא במנחה דרק הוא עביד לי' מנחת ישראל בעת הקמיצה דיכול לעשות לי' אח"כ בשעת ההקטרה לשם מנחת כהן ולא יעביר על כל שממנו לאישים וכו' אבל מ"מ אחרי העיון קצת כ"ז ליתא דל"ד להתם דהתם אע"ג דהוי בכור מ"מ אח"כ כשעושה אותו עולה הוא עושה בידים מעשים דיתעקר ממנו שם בכור דנשחט בצפון כמו עולה ובהזאה עושה שתים שהן ארבע משא"כ בבכור דהי' רק מתן אחת ושפיר כתבו תוס' פסחים דהמעשה מוציא ממנו שם בכור ומשו"ה אינו עובר על הא דכל שממנו לאישים וכו' אבל הכא בקמץ לשם מנחת ישראל ל"מ במה דהקטיר אח"כ לשם מנחת כהן דהרי בין מנחת ישראל ובין מנחת כהן צריך הקטרה על המזבח ורק דנימא דבשעת ההקטרה יכוין דמקטיר לשם מנחת כהן דכולה כליל וזה הוי רק מחשבה בעלמא ול"מ להוציא מיד מעשה שהי' מתחלה לשם מנחת ישראל וממילא נשאר עליו גם בשעת ההקטרה שם מנחת כהן ושפיר הקשה הש"ס דא"כ הרי עובר על דכל שממנו לאישים וכו' אבל לפ"ז יתעורר קושיא גדולה דא"כ לשי' ר"י בזבחים (ל"ו) דס"ל דמחשבה בקדשים הוי כמעשה גמור ומשו"ה ס"ל שם דמחשבת נותר הוי כנותר ממש ע"ש וגם ס"ל בזבחים (כ"ט) דמחשבה ראשונה בשעת שחיטה קבעי בפיגול דאין מחשבה אחרת יכול להוציא מזה ע"ש וא"כ לשיטתו במה שהקריב הקומץ לשם מנחת כהן הוי כמו התם דמקריב הבכור לשם מנחת תמיד ונעשה מנחת כהן בזה וא"כ יקשה קו' הנ"ל לוקמא הברייתא כר"י ושוב לא יקשה הא דכל שממנו לאישים ה"ה בב"ת לפמ"ש תוס' פסחים הנ"ל וזה קו' עצומה. אבל לפמ"ש בע"כ הברייתא לא אתיא

כר"י וממילא לשאר תנאי גם מחשבה דקדשים ל"מ כמעשה ומשו"ה לא קיי"ל כר"י במחשבת נותר וגם קיי"ל דמחשבה בעבודה האחרת מוציאה מיד הראשונה וא"כ גם כאן ל"מ למשוי מנחת כהן ושפיר הקשה הש"ס דהרי כל שממנו לאישים וכו' וא"ש אבל מ"מ בגוף הקושיא דלעיל דלשי' הר"ן הנ"ל היאך יוכל להקריב הקומץ והשירים דהוי חסר י"ל בפשי' דלא קאמר הר"ן כן דהוי שותפים בכל קורט וקורט רק היכי דהם נתנו שניהם מעות או שא"ד להשותפות ובכה"ג י"ל דבנתינת שניהם להשותפות נשתעבדו יחד זל"ז דיהי' לשניהם חלק בכל משהו ומשהו אבל הכא דבאמת כל המעות הוא של הבעל ורק דהתורה אמרה שיש גם לה חלק בהמנחה כדי שתתכפר בה דליהוי קרבנה ג"כ וא"כ אם נימא דיש לשניהם חלק עי"ז בכל משהו ומשהו וא"כ הרי לא יוכלו להקריב הקומץ והשירים וא"כ ממילא לא יהי' לה כפרה בהמנתה כלל ובע"כ דכוונת התורה דבכה"ג הם שותפים רק מחצה לכ"א ולא בכל משהו ומשהו כדי שיוכל להקריב המנחה עבורה וע' כה"ג באס"ז רפ"ד דב"ק דאע"ג דשותפים הוו ש"ש זל"ז זה רק היכי דנתנו שניהם מעות לזה ונוחין זל"ז בשותפותם אבל בשור תם לר"י דהוי שותפים זה רק משום דהתורה הטילה השותפות עליהם ל"ה ש"ש זל"ז ע"ש וה"נ כאן וז"ב. עכ"ד תשובתי:

סימן תקסב

טו"ז סק"ח העלה דתענית דמקריב גופו לשמים ועדיפא היא מצדקה שהוא לצורך הבריות והביא ראי' מדברי הרא"ש פ"ק דתענית וכו'. ל"צ להביא מדברי הרא"ש שהוא ש"ס מפורש (ברכות ל"ב ב') אר"א גדול תענית יותר מצדקה שזה בגופו וזה בממונו וכו' ע"ש וכלשון הזה ממש אר"א ג"כ (ב"מ נ"ח ב') גדול אונאת דברים יותר מאונאת ממון שזה בגופו וזה בממונו ע"ש ובזה בעכצ"ל דל"ד קאמר דזה פשיטא דאונאת ממון חמירא די"ב ג"כ גזל וצ"ע:

סימן תקסה

מג"א סק"א. והב"ח כו' ענינו ביום צום תעניתי דהיאך יאמר תעניתינו והם אינם מתענים אבל הרשב"א לא ס"ל הכי וכו' ע' או"ח בשם מו"ר הגאון ז"ל דהביא מסי' תקס"ו אי הציבור מתענים וירד לפני התיבה מי שאינו מתענה והעלה לחלק דאם הציבור מתענים יוכל לומר כמו הציבור וראי' מתוס' קידושין (כ"ו) דאף מי שאין לו קרקע יכול לומר אשר נתת לנו כיון דאינו אומר לי משא"כ אם הוא רק מתענה לא יכול לומר תעניתינו ע"ש וזה חילוק נכון אבל יש סתירה לזה מהש"ס יבמות (ס' ב') תניא רשב"י אומר גיורת

פחותה מג"ש כשירה לכהונה דכתיב וכל הטף בנשים החיו לכם והרי פינחס עמהם וכו' ע"ש ולהנ"ל הרי כיון דלרוב אנשי המלחמה מותרים דלאו כהנים הם יכול יכלול גם פנחס עמם דיגרר אחרי רבים ובע"כ דצריך שיהי' ג"כ כמו הרבים ואל"כ לא יכול לומר לכם. ואולי י"ל דתלוי בפלוגתא דר"י ורבנן בנדרים (ס"א א') וקדשתם את שנת החמשים שנה וגו' ר"י אומר יובל עולה למנין שבוע אמרו לו לר"י ה"ה אומר וכו' ואין כאן אלא חמש וכו' לדבריכם ה"ה אומר אלא איכא לאוקמא בשאר שני שבוע בדידי נמי איכא לאוקמי בשאר שני שבוע ע"ש ומבואר דר"י ס"ל דקרא אמר רק על הרוב ולא יכלול בו המיעוט משא"כ רבנן דשם (דהוא ר"ש בר פלוגתא דר"י) דהקשו על ר"י ה"ה אומר שש שנים תזרע שדך ואין כאן אלא חמש ולא ניחא להו בהא דמיירי הקרא בשאר שני דאין בהם יובל רק הקרא מדבר בכל השנים אפי' ע"צ המיעוט ומשו"ה ס"ל נמי כאן דא"י לומר החיו לכם אם אין פינחס עמהם וי"ל עוד ואכ"מ:

סעיף ג. י"א שאין היחיד אומר וכו' שמא יאחזנו בולמוס ונמצא שקרן בתפלתו וכו'. ע' כתובות (פ"ו א') בהא דפריעת בע"ח מצוה דמבואר ברש"י שם הטעם משום הין צדק שיהא הן שלך צדק וכו' וזה המצוה ע"ש אבל באס"ז שם הביא בשם הקדמונים דדחו דבזה ל"ש הן שלך צדק וכו' דבשעה שלוה הי' בדעתו לפרוע ואח"כ ל"ה לו מעות ורק היכי דלוה ע"מ שלא לפרוע שייך לומר כן וע"כ כתבו דפריעת בע"ח מצוה היא מהקרא והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט ע"ש ורש"י אזיל בזה לשי' דגם בכה"ג שייך שקרן ובאמת כי ד"ז פלוגתא הוא אי היכי דהי' בדעתו לקיים דבריו בשעת האמירה ואח"כ שינה אי שייך בזה הן שלך צדק שכ"ה דעת ירושלמי ב"מ פ"ד ה"ב וע' צו"ר שם בביאור הכתובים ע"ש אבל דעת הבבלי דבכה"ג אסור גם אח"כ לשנות משום הן צדק ע"ש:

סימן תקסו

מג"א סק"ב. מה שהקהל אומרים שוב וגו' והש"ץ חוזר וכו' אמרו אותם דרך בקשה ות"ה מפרש לפי שאמרוהו בע"פ וכו'. נ"ל דתרי טעמי דס"ח משום שאמרו אותו דרך בקשה וטעם הת"ה משום שהקהל אמרו בע"פ צריכי אהדדי עפמ"ש החו"י סי' קע"ה ליישב האומרים תהלים בע"פ אע"ג דדברים שבכתב א"א רשאי לאומרן בע"פ דדרך תפלה ובקשה מותר ודוקא כמו לקרות בתורה אסור ע"ש וע' מחצה"ש לעיל סי' מ"ט בזה ע"ש וע"כ כ' הס"ח הטעם שהש"ץ חוזר הפסוק שוב וגו' משום שהקהל אמרו אותו דרך בקשה ותפלה וע"ז מיישב הת"ה מפ"מ אמרו באמת הקהל דרך תפלה ובקשה כדי

שיצטרך הש"ץ לחזור וע"ז אמר הת"ה משום שאמרו בע"פ והוא דברים שבכתב וא"א רשאי לאמרו בע"פ ומשו"ה הוצרכו לאמרו דרך תפלה ומשו"ה צריך הש"ץ לחזור ונכון: שע"ת סק"ד. בענין אי יש ששה מתענין לומר ענינו ולקרות ויחל וכו'. ע' שו"ת פרי השדה ח"ד סי' קע"ט העלה דאפי' אי ליכא רק ד' או ג' שמתענין והשאר אינם מתענים מ"מ יכולין לקרות ויחל ולומר בש"ע ענינו אבל כ"ז רק אם אותן שאינם מתענין הם אינם מתענין מחמת חולי אונס או שאר אונס דעכ"פ יש להם שייכות עם התענית אבל אם אינם מתענים מחמת קלות בכה"ג אין להם שום שייכות עם התענית ול"ה רק ג' או ד' לבד ובכה"ג אין לומר ויחל וענינו ע"ש:

סימן תקסח

מג"א סק"ה. דחנוכת הבית בא"י הוי ס"מ וכו' וע' יא"פ בזה וצ"ע אי חנוכת קאלאניע בא"י הוי סעודת מצוה כמו חנוכת הבית ונראה דהוי סעודת מצוה כמו חנוכת הבית וראי' מב"מ (ק"א סוע"א ורע"ב) מאי הוי עלה אר"י אר"י בבית שומעין לו בשדה אין שומעין לו בשדה מ"ט משום ישוב א"י וע' רש"י שם ומוכח דבית ל"ה ישוב א"י רק שדה בא"י והכא דאמרי' דגם חנוכת הבית הוי ס"מ מכ"ש בקאלאניע משדות לבד דהוי ס"מ משום ישוב א"י וז"ב: סעיף י. הנודר לילך על קברי צדיקים וכו' ואח"כ אירע שהשכירוהו ללכת שם די בהליכה זו וכו' ע' תוס' יומא (י"ג ב') ד"ה ודלמא וכו' בסוה"ד כתבו דליכא למיחוש כולי האי דלמא עביד מעשה ויעייל וקם לי' בלא יבנה וכו' ע"ש. נראה קצת דאם מתנה ע"מ שאכנס צריך לכנוס בכונה לשם לקיים תנאו ולא אם יקרה דרך מקרה לשם וי"ל וע' ב"ש אה"ע סוס"י קמ"א כ' דל"ה קו"ע דלמא יהי' שם ע"י איזה עסק ע"ש נראה כמ"ש כאן וע' הגהות רצ"ת לנדרים (ט"ו ב') ולהנ"ל מיושב קו' דהליכה הוי כמו שינה ע"ש ותבין:

מג"א סוף הסימן חקר בקהל שגזרו להתענות וחלקו התענית לבני הקהלה לד' חלקים שכל חבורה אחת יתענו בזמנם בב' וה' ואח"כ אירע י"ז בתמוז בב' וה' שבלא"ה מתענים אם נפטרו מתעניתם במה שהתעלו בתענית י"ז בתמוז דמזליהו גרם שנפל ת"צ ביום שהיו צריכים להתענות מחמת גזירת הקהל או צריכים להתענות תענית אחר ואין יוצאים בזה ע"ש. ולי הי' נראה להביא ראי' לזה מש"ס מנחות (ק"ז סוע"ב) ששה לנדבה כנגד מי אמר חזקי' כנגד ששה ב"א הכהנים שיהא שלום זע"ז וברש"י שם שעורות הבהמות הנקחות מהשופרות הי' לכהנים שמקריבין העולות וכ"ז שאין המזבח בטל ל"ה לוקחין מהשופרות ואם ל"ה להם אלא שופר א' אתי לאנצויי דשמא באותו יום ראשון או

יום של ב"א שני יביאו נו"נ הרבה ולא יטול הב"א מן השופר כלום ובשאר ימות השבוע וכו' לא מייתי נו"נ כ"כ ונמצא אותם ב"א מקריבות מן השופר שלא יהא המזבח בטל והוי העורות שלהם ומינצי הנך קמאי בהדי הנך ואמרי יש לכם עורות ואנו אין לנו כלום ואי משום הני עורות שהביאו יחידים עולות במשמורות שלנו זאת משום מזלינו הוא הלכך תקינו ששה וכו' עכ"ל ומבואר דיכולין בטענה זאת דמזלינו גרם אפי' להוציא העורות מהכהנים שהי' הקיץ בב"א שלהם וע' ש"ס שם (ק"ח רע"א) דשאר אמוראי לא אמרי כחזקי' משום דלאינצויי לא חיישינן דכל חד וחד יומא קעביד וע' ברש"י שם דאין לו טענה הנ"ל ע"ש וי"ל דזה רק שלא יוכלו להוציא העורות מהמוחזקים בטענה הנ"ל אבל בנ"ד דאין צריכים להוציא י"ל דכ"ע מודו בזה דא"צ להתענות מטעם זה אבל במג"א אתי עלה משום דכיון דצריכים להתענות משום תשובה צריכים להתענות יום אחר ע"ש וצ"ע:

סימן תקסט

סעיף א. יחיד המתענה על כל צרה וכו' אבל צבור שמתענין וכו' ובמג"א סק"א דעל צבור אין מטריחין ולב בי"ד מתנה עליהן וכו'. זה מתאים עם דברי תוס' מנחות (י"ד ב') ותוס' מעילה (י"ד) דלב בי"ד מתנה עליהן ל"ש רק לגבי קרבן ציבור ולא לקרבן יחיד ע"ש וכבר הבאתי מזה לעיל סי' קנ"ד ע"ש:

סימן תקעא

מג"א סק"ג בשם הרמב"ם ע"ש ע' ירושלמי נזיר (פ"ט ה"א) דאם נדר העבד להתענות דרבו כופו לאכול דא"י לאסור על נפשו והעבד חייב מלקות דכיון דידע העבד דהרב יכול לכופו הרי גרם שיעבור על נזירותו וחייב מלקות ע"ש:

סימן תקעד

מג"א סק"ב. וא"כ אפשר כשמתענים וכו' מותר לאכול בצנעה אם דעתו לחזור וכו'. אע"ג דקיי"ל דבכ"מ שאסרו חז"ל משום מ"ע גם בח"ח אסור וא"כ מפ"מ שרי הכא בצנעה ולא בפרהסיא אבל בר"ן לביצה פ"ק כ' דהא דבכ"מ שאסרו וכו' דאפי' בח"ח אסור זה רק היכי דכל האיסור הוא רק משום מ"ע והענין בעצמו הי' מותר רק כל מה שאסרו הוא משום מ"ע ומשו"ה הוכרחו לאסור גם בח"ח דאם יעשה בח"ח יעשה מי בפרהסיא כיון דאין בו איסור מצ"ע אבל אם הדבר בעצמו אסור והתירו לפעמים בצנעה אז ברה"ר בפני

רבים אסור אבל בצנעה מותר ולא יבואו עי"ז להתיר ברה"ר כיון דהדבר בעצמו אסור ע"ש וה"נ הרי האיסור מצד התענית ולא מצד מ"ע אבל בתוס' כתובות (ס' סוע"א) ל"נ כן וי"ל וצ"ע:

סעיף ד. מצוה להרעיב עצמו בשעת רעבון וכו' ולחשוכי בנים מותר וכו'. ע' חי' הרש"ש תענית (י"א) מחולק עם ספר גבו"א אם חסר לו בת או בן לפו"ר ע"ש וע' מהרש"א ח"א עירובין (ס"ג) דה"ה בכל צרות ציבור ע"ש:

סימן תקעה

סעיף א. וכל התלמידים ראוים לכך וכו' דבדבר של צער יוכל כ"א לעשות כת"ח וע' ירושלמי סופ"ב דברכות דמ"מ אם הוא בפני אנשים שאינם מחמירים בזה אסור לעשות עצמו ת"ח אפי' בדבר של צער מפני שבזה הוא מבזה אחרים ע"ש וע' כה"ג בר"ן לקידושין (ל"ג) בהא דאין האומנים רשאין לעמוד וכו' ע"ש:

סעיף ה. עוברות ומניקות מתענות וכו' ומיהו לא יאכלו אלא כדי קיום הולד וכו' לא נתבאר כמה קיום הולד וע' ש"ס תמורה (ל"א א') כגון שהניקה חלב רותח משחרית לשחרית הואיל ויכולה לעמוד עליו מעל"ע וכו' וע' רש"י שם דקיום הולד הוי בזה וא"כ יכולה המניקה לאכול כדי שיהי' להולד חלב רותח משחרית לשחרית ולא יותר ואולי יש לחלק בין אדם לבהמה וצ"ע:

סימן תקעט

סעיף א. בכל יום וכו' ולא יהי' בבניו וב"ב וכו' בעל עבירה וכו'. ע' בספר מנ"פ לעיל סי' נ"ג דעל יוה"כ אין למנות בעל תפלה שי"ל בן או בת בעל עבירה דלא גרע יוה"כ מתענית דהכא ע"ש:

סימן תקפ

בהגהות יא"פ בשם המנ"י דהא דאין אוכלין בשר אחרי התענית בלילה משום דתענית במקום קרבן ובקדשים היום הולך אחר הלילה וכו'. י"ל דרק עד חצות לילה וראי' מש"ס ר"ה (כ' ב') אליבא דרבא אליבא דר"ל והביא שם ראי' ממצה דרק עד חצות שייך להיום וצ"ע:

סימן תקפא

מג"א סק"ז כ' בהא דמתחיל במצוה אומרים לו גמור עדיף מהא דאיכא עדיף מיני' והביא ראי' לזה ע"ש ולכאורה י"ל דתלוי בהא דמבע"ל בש"ס זבחים (צ"א א') איבע"ל תדיר ושא"ת וקדם ושחט לשא"ת מהו מי אמרי' כיון דשחטי' לשא"ת מקריב לי' א"ד יהיב לאחר וממרם בדמו עד דמקריב לי' לתדיר וכו' ע"ש והתם התדיר הוא עדיף מיני' והתחיל בא"ת וא"כ לפ"מ דפסק הרמב"ם פ"ט מתו"מ ה"ג כיון דשחטי' מקריב לי' מוכח כהמג"א ומ"מ יש לחלק ודו"ק:

בשע"ת סק"ז בענין שנים שיש להם חזקה לתקוע א' ביום ראשון והב' יום השני וחל יום א' בשבת מי נדחה די"ל דיום ראשון עדיפא דהוא ראשון והשני דלא חל בשבת וכו' ע"ש. ולדעתי אין ספק דהראשון עדיפא והשני נדחה אם חל בשבת וע' מג"א לעיל סי' תט"ו דהא דשני ימים של ר"ה כיומא אריכתא היא הוא רק לחומרא ולא לקולא והעיקר הוא יום ראשון ע"ש וא"כ מי שהוחזק ביום ראשון הוא העיקר וא"כ לא מצינו טפל חמור מן העיקר ע' זבחים (מ"ח) והא דלא יחול מעולם יום השני בשבת זה אינו ראי' עפמ"ש תוס' סוכה (מ"ג) להקשות אמאי בערבה מהדרינן דלא ליקלע בשבתא ולא בלולב ושופר דהוי דאורייתא וערבה הוי רק דרבנן ואיפכא מסתברא ותי' בחד תי' דאדרבא משום ה"ט דהוי רק דרבנן ואתי לפקפוקי בי' משא"כ שופר ולולב דהוי מה"ת ל"ח אי איקלע בשבת ולא יפקפקו בו ע"ש וה"נ כיון דהעיקר הוא יום הראשון משו"ה יכול להיות בשבת משא"כ בשני ולא יעה"ד דיום ערבה יהי' חמור מלולב מה"ט וז"ב. וי"ל עוד דתלוי בפלוגתא בש"ס תענית (ל"א) בדין תענית ט"ב אי אזלי' בתר ההתחלה דהוא העיקר אף דהי' רק מעט או אחר העיקר ואנן פסקינן דעיקר הוא ההתחלה ומשו"ה מתענין ביום ט"ב אע"ג דעיקר השריפה הי' בעשירי ע"ש ומכ"ש בנ"ד דהעיקר הוא היום הראשון וז"ב:

סעיף ג ברמ"א. ויש נוהגים לטבול בער"ה משום קרי וכו'. ע' ד"מ בשם הכלבו דאין לברך בטבילה זו ע"ש אבל בתוס' פסחים (ז' ב') ד"ה על הטבילה מוכח דאף אחר שבטלה לטבילת ב"ק מ"מ הטובל מותר לברך ע"ש ותבין. וגם צ"ע אטו מי גרע ממ"ע שהזי"ג דנשים פטורות מ"מ אם רוצין לקיים יכולות לברך ומכ"ש בטבילת קרי דהי' מקודם חיוב גמור מפ"מ לא יוכל לברך הנוהג בטבילה זו ומ"מ לא ראיתי נוהגין כן וע' לקמן סי' תר"ו סעיף ד':

בא"ח החדש הביא מספר פ"ת שהי' עובדא שסנדק עם ב"ב הי' בזמן התפלה בביהכ"נ והתפלה הי' אחר הע"ה קודם הנ"ה ונסתפק אם לומר תחנון כיון דזמן המילה היא מדרבנן אחר הנ"ה כמבואר במגילה (כ') וא"כ הי' אז קודם זמן המילה או כיון דמה"ת

יוכל למול אחר ע"ה א"ל תחנון ע"ש ולענ"ד הדבר פשוט דאין לומר תחנון דהוי אז זמן המילה. וע' תוס' פסחים (ה' א') ד"ה לא הרי זמן שחיטת הפסח הוי אחר התמיד וא"כ היכי אמרי' כאן דאסור בחמץ תיכף אחר ו' שעות ולמעלה הרי אז אינו עדיין שחיטת התמיד ותי' דכיון דבדיעבד אם שחט הפסח כשר הוי אז זמנו ומשו"ה אסור בחמץ אחר ו' שעות ע"ש ומכ"ש לענין מילה דהוי רק מדרבנן למול אחר הנ"ה דהוי זמן אחר הע"ה מה"ת וע"כ א"ל תחנון וז"ב:

סימן תקפב

בטור הביא בשם הראב"י וראב"ד דהא דאמרי' בש"ס בי' ימי תשובה אמר האל הקדוש יצא הוי אפי' לכתחלה ומשו"ה לר"י דלא יצא הוא ג"כ לכתחלה אבל בדיעבד יצא לכ"ע אבל הרבה ראשונים כ' הפי' יצא היינו רק בדיעבד וא"כ לר"י לא יצא אפי' בדיעבד ע"ש. ע' תוס' פסחים (ל"ה ב') ד"ה יוצאין וכו' דמספק"ל לר"י הא דאמרי' שם יוצאין בדמאי דוקא בדיעבד או גם לכתחלה ע"ש וע' שע"ת לעיל סי' תס"ב סק"ח ומטשעה"ג בזה:

טו"ז סק"ג בשם הלבוש דא"ל מלוך על כל העולם כולו והטו"ז כ' כדי שלא נימא רובו ככולו וכו'. ע' כה"ג ש"ס הוריות (ג' ב') ע"ש אבל י"ל דהלבוש ס"ל דגם בתיבות כולו נתמעט רובו רק כולו ממש וע' נגעים פ"ח מ"ג ופי' הרא"ש שם ובע"כ התם מטעם דכ' הפך כולו ע"ש ותבין וע' מהרש"א סנהדרין (ב' ב') דהא דקאמר כל השבט כולו היינו רק רוב השבט ע"ש והיא להיפוך מדברי הטו"ז כאן ע"ש ותבין:

סימן תקפג

מג"א סק"א כ' לדייק דתפוח דכ' נוטלין תפוח וטובלין בדבש ולא כ' אוכלין דבש עם תפוח ש"מ דהתפוח עיקר וכו'. ע' כה"ג תו"ח בשטמ"ק מנחות (כ"ג) דמדנקט חרוב שנתערב בבלול ולא בלול שנתערב מוכח דהאיסור הוא משום החרוב ולא משום הבלול דאל"כ הו"ל לומר איפכא ע"ש: מחצה"ש סק"א. ובמחזור פי' אבותינו חטאו וכו' ולכן אין להכות על הלב וחזה בר"ה כשאומרים א"מ חטאנו לפניך כדרך שעושין בשאר וידוי וכו'. ע' טו"ז לעיל סי' קי"ג ס"ק דבוידוי יוה"כ כשאומרים חטאו עוו פשעו יוכל להכות על הלב אע"ג דהכוונה על אחרים ע"ש וא"כ ה"ה בא"מ יוכל להכות על הלב וחידוש על המחצה"ש שלא הביא מהטו"ז הנ"ל:

סימן תקפה

טו"ז סק"ג. ול"ה ברכה לבטלה בטור סיים ע"ז כיון שיוצא בתקיעת השני והב"י כ' דלא דק וכו'. ולדעתי י"ל בכוונת הטור עפמ"ש הד"מ לעיל סי' קס"ז סק"ד בשם הירושלמי אי"ל כמה דאנא יהיב דעתי מפקא יתך ידי חובתך בברכתא כן הב דעתך מפקי יתי' ידי חובתי באמן ע"ש ומבואר דהשומע צריך ג"כ לכוון להוציא התוקע בעניית אמן ורק עי"ז ל"ה ברכה לבטלה ואל"ה הוי ברכת המברך לבטלה כמבואר שם וא"כ זה שכתב דל"ה ברכת התוקע לבטלה כיון שעכשיו תוקע השומע ואז יצא המברך באמן מאת שהוא עכשיו תוקע וז"ש בתקיעת השני דעכשיו השני הוא תוקע והבן:

סימן תקפו

מג"א סק"ג. ומ"ש העו"ש דלא קיי"ל כההיא דלא הוכשרו וכו'. ע' מחצה"ש וע' שו"ת ב"ש או"ח סי' ק"ט כ' דדברי המג"א תמוהים וע' שופטים (ו' כ"ו) ובנית מזבח וגו' והעלית עולה בעצי האשירה אשר תכרות וגו' ע"ש מוכח דל"ב בהכשר מצוה מן המותר בפיך ואי"ל דבטלה דע"ז של ישראל א"ל ביטול וצ"ע וי"ל:

מג"א סק"ה בשם הב"ח דמיירי בשל הפקר אבל אם י"ל בעלים ל"ק אע"ג דנתכוון לזכות בה ומהני ביטול והמג"א דחה דמתוס' סוכה ויבמות שתי' דאינו מתכוון

דג"כ מיירי בלא זכה בו ואסור ובעכצ"ל דבנשתתפו מיירי בזכה בו ושפיר הביא ראי' דהיכי דזכה מה"ת אסור ובע"כ דירושת הגר דרבנן עכתו"ד אבל לדעתי דברי הב"י ברורים דבאמת מיירי בנשתתפו בלא זכה בו ומ"מ אסור משום שקרא שמו עליו והא דמייתי ראי' מנשתתפו הוא עפמ"ש הרשב"א ליבמות (ל"ז סוע"ב) דכ"ז דלא חלקו היורשים הירושה מאביהם הוא רק כמופקדים בידם ע"ש וכן מבואר ברש"י חולין (כ"ה ב') גבי קלבון דכ"ז שלא חלקו בהנכסים ממון אביהם בחזקתו עומד ומשו"ה א"ח רק בקלבון אחד ע"ש אבל כ"ז בירושה דאורייתא אבל אי נימא דירושת גר את אביו ל"ה רק דרבנן וכבר כתבו תו"י בקידושין דנחתינן חד דרגא מירושה דאורייתא וא"כ לא נקרא שמו עליו ג"כ על הירושה ורק בירושה דאורייתא אע"ג דלא זכה בהירושה כ"ז שלא חלקו וכמ"ש רשב"א יבמות הנ"ל מ"מ עכ"פ נקרא שמו עליו אבל אי ירושת הגר דרבנן לא נקרא שמו עליו ג"כ וא"כ שפיר מייתי הש"ס ראי' מהא דנשתתפו אסור לומר טול אתה ע"ז והתם הרי מיירי בלא זכה בו עדיין וכמ"ש הב"י הנ"ל ובע"כ דמטעם דנקרא שמו עליו ואסור גם לבטל וא"כ אא"ב ירושת הגר דרבנן וא"כ לא נקרא שמו עליו ימשו"ה

מותר אבל אי ירושת הגר דאורייתא והוי כמו נשתתפו דנקרא שמו עליו וא"כ מפ"מ בנשתתפו אסור ובירושה מותר וא"ש דברי הב"י ודו"ק:

טו"ז סוס"ק י"ד. וצ"ל דלא נקרא הוספה אלא כשהי' תחלה חתיכה אחרת אבל כאן לא נפרד מעולם כו' ע' סברא כזו בתוס' עירובין (ע"ד א') ד"ה עד באמצע הדיבור כתבו ואפי' אם נפשך לומר דכשהי' פתח והי' עושה לפניו דקה נראה שם הסילוק יותר מכאן לפי שהי' כאן הפתח ובטלו אבל בחלון למעלה מד' לא חשיב גבהו ביטל פתח כיון שלא פתח מעולם ול"ד לפתח המתבטל וכו' ע"ש וע"ע תוס' מעילה (י"ד א') גבי קן אשירה כה"ג ע"ש: סעיף טז. צפהו זהב וכו' ע' טו"ז לטעם השני פסול משום חציצה וכו'. ע' תוס' יומא (מ"ה סוע"א) הקשו בשם הירושלמי שם בהא דנרתק של הבית יד של המחתה שלא תכוה והרי הוי חציצה ותי' דהי' קבעו במסמרים והיא כגוף המחתה ע"ש וע' כה"ג תוס' סוכה (מ"ח סוע"ב) בספלין ע"ש ובנ"ד פשי' דאפי' קבעו במסמרים מ"מ פסול דל"ד להתם וז"פ:

טו"ז ס"ק י"ט ול"נ דגם הש"ע ס"ל כן וכו' אלא דאי הוי שוין למעלה א"א לצמצם וכו' ע"כ הוצרכו שיהא הפנימי בולט וכו'. וליישב דעת הרמ"א דכ' בלשון מחלוקת על הש"ע היא עפ"י שי' הר"ש בתוס' עירובין (ו') ותוס' חולין (כ"ח) דהיכי דפרוץ כעומד מותר אז אמרי' אפשר לצמצם דהוי תרי צדדים להיתרא דשמא פרוץ כעומד ושמא העומד מרובה ע"ש וה"נ אי הי' ס"ל להמחבר דשוה בשוה שאין בולט מותר הי' מותר מטעם תרי צדדים ובע"כ דס"ל להש"ע דאסור ומשו"ה כ' רמ"א בלשון פלוגתא וז"פ:

סעיף יב. ברמ"א וה"ה אם תקע במקום הרחב פסול וכו'. מבואר כן בש"ע עצמו סוס"י תק"צ ע"ש ולא אדע מה הוסיף הרמ"א בזה לכפול הדין וצע"ק:

סימן תקפח

טו"ז סוס"י דחז"ל לא יכלו לגזור על מה דהתורה התירה בפירוש וכו'. במק"א כתבתי בזה דר"י ור"י דפליגי ביומא (י"ג סוע"ב) אי כה"ג עובד באנינות דהתורה אמרה ומן המקדש לא יצא ומ"מ ס"ל לר' יהודא דלא יעבוד שמא יאכל בקדשים ור' יוסי ס"ל דל"ג די"ל דפליגי בזה ור' יוסי ס"ל כהטו"ז ור"י חולק דיכולין לגזור ע"מ דצותה התורה בפירוש וע' צל"ח פסחים (ס"ו ב') דר"ע ור"א פליגי ג"כ בזה ע"ש וע' סוטה (ז' א') ר' יוסי אומר בעלה נאמן עלי' מק"ו ור' יהודא ס"ל שם דמה אעשה דהתורה האמינתו שנאמר וגו' ע"ש ומוכח ג"כ דפליגי בזה אבל א"כ הפכו שיטתייהו ר"י ור"י ליומא הנ"ל וע"כ המובחר

לגירסת התוספתא שהובא בתוס' סוטה שם דר"י ס"ל דבעלה נאמן עלי' מק"ו ור"י ס"ל דהתודה האמינתו ומשו"ה אין לגזור בזה על התורה וכהטו"ז ודו"ק:

סימן תקפט

מג"א סק"א. סומא חייב בתקיעה וכו' וסילקוהו מפני שחששו לסברת רי"ו וכו'. ע' מחצה"ש מהב"י סי' תע"ג דרי"ו ס"ל דהלכה כר"י דסומא פטור מכל מצות התורה וכל הפוסקים פסקו דלא כר"י ע"ש ע' ירושלמי סוטה (פ"ב סוה"ו) משמע דהלכה כר"י וראי' להרי"ו ע"ש ותבין וקצ"ע בקידושין (כ"ז א') דא"ר יוסף דמקודם מאן דאמר לי הלכה כר"י הוי עבידנא יומא טבא לרבנן דלא מפקדינא ועבידא וכו' ע"ש והרי לפמ"ש הר"ן פ"ק דקידושין (ל"ג) דר' יוסף סימא את עצמו שלא רצה להסתכל חוץ לד"א ע"ש וע' חי' רגמ"ה סוף מנחות כ' כן על ר"ש ע"ש וא"כ היכי הי' רשאי לסמא עצמו ולהפקיע עצמו מכל מצות האמורות בתורה ומאי היומא טבא דא"ל הלכה כר"י וזה הי' ניחא אם הי' מעצמו סומא אבל לא לסמא עצמו וע' פסחים (קט"ז ב') דסומא פטור מלומר הגדה דא"י לומר בעבור זה והקשה הש"ס מר' יוסף ומרב ששת דסדרו הגדה בבי רב ע"ש להנ"ל בעכצ"ל דפסיקא לי' להש"ס דהי' זאת אחר שסימו עצמם אבל מ"ש צע"ק וי"ל:

סעיף ו. אע"פ שנשים פטורות וכו' אבל אין מברכות וכו'. ע' טור וב"י משום דא"י לומר ונונו משום דפטורות ע"ש וצ"ע דהרי לעיל בסי' קפ"ז בברהמ"ז אמרי' דנשים יכולות לומר ברית ותורה ובה"ב שם כ' בשם הראב"ד דאע"ג דל"ש גבי' ברית שחתמת בבשרינו מ"מ כיון דאיש ואשה גוף אחד יכולות גם הנשים לומר ברית כמו האנשים ע"ש וא"כ מה"ט מפ"מ לא יכולות לומר וצונו וצ"ע:

סימן תקצ

סעיף ו. רמ"א. ואם תקע, תקיעה אחת בין ב' סדרים והתנה וכו'. ע' מג"א וע' ב"י מחולק בזה עם הרא"ם דדעת הרא"ם דל"ה כונה אם ספק לו לאיזה סדר יעלה לו התקיעה אבל הב"י תמה עליו דהוי שפיר כונה מספק ע"ש וע' לעיל סי' קס"ט וסי' קע"ט דנחלקו בזה הטו"ז והמג"א לענין כונות השמש דהוי ספק אי הוי כונה ע"ש ובאמת כי הדבר תלוי בפלוגתא דאביי ורבא בש"ם ב"ב (קמ"ב א') דבש"ס הקשה שם למ"ל אחזוקי בשני' הא אחזוקי להו חדא זימנא ותי' אביי ירושה הבאה מאליו שאני ורבא אמר שא"ה דרפוי מרפיאן בידייהו מעיקרא וברשב"ם שם משום דכשהוחזקו מעיקרא לא נתכונו להחזיק לגמרי דהא מספקי להו אי יש לו יורשין אם לאו וכו' ע"ש ומבואר דרבא ס"ל סברת

הרא"ם הנ"ל ואולי יש לחלק בין כונה לקני' לענין מצות ובתשו' לבערטש להרה"ג ר' יעקב יצחק ראב"ד דשם זלל"ה בענין חליצת מעוברת הארכתי בזה וכתבתי שם דאולי יש ליישב דברי תשו' מהרשד"מ שהובא בב"ש סי' קנ"ו דאם חלצה דספיקות דהוי חליצה פסולה וצריכה חיזור והב"ש תמה דממ"נ אם הוי ולד קיימא הרי ל"צ חליצה כלל ואם ל"ה ולד הרי הוי חליצה כשירה להנ"ל י"ל עפמ"ש הרשב"א יבמות (ק"ג) בשם הרא"ם דהיכי דל"ה כונה לחליצה אפי' מאחד מהם ל"ה חליצה כלל אפי' בדיעבד ע"ש וכיון דהוי רק ספק ל"ה כונה כלל ומשו"ה הוי חליצה פסולה. וכתבתי שם לבאר בזה ד' הש"ס זבחים (ע"ד סוע"ב) קדשים בקדשים מב"מ וכו' והא בעי סמיכה אר"י בקרבן נשים אבל בקרבן אנשים לא איתיבי' אביי קרבן יחיד שנתערב בק"י וכו' קתני יחיד דומיא דציבור מה ציבור גברי אף דיחיד גברי וכו' אמר רבא ותסברא וכו' אלא ה"ק וכו' וע' ברש"י שם והדבר יפלא קצת דכיון דהש"ס הקשה והא בעי סמיכה ובתוס' שם ביארו באורך דסמיכה מעכב הכא אפי' בדיעבד א"כ כשתי' ר"י בקרבן נשים לא ניחא לי' לאביי והקשה עליו מה ציבור גברי אף יחיד גברי א"כ אוסיף מיא אוסיף קמחא וא"כ היאך יתרץ הוא המשנה. להנ"ל י"ל הנה בקו' הש"ס והא בעי סמיכה נוכל לתרץ דהבעלים יסמכו על כולם מספק דהרי בכולם יש לו אחד שהוא בודאי שלו ומכ"ש אם נפרש דנתערב חד בחד דנוכל לומר דסומך על שניהם מספיקא ותיכף לסמיכה שחיטה ג"כ י"ל עפמ"ש תוס' סוטה דהוי רק בכ"ב אמה וע' מג"א סי' קס"ו שחולק עליהם אבל במחצה"ש ביאר שם דגם למג"א פחות מב' אמות ל"ה הפסק ועבודה בקדשים ל"ה די"ל לאקופי ידייהו אבל לשי' הרא"ם הנ"ל דהיכי דספק לו ל"ה כונה א"כ א"ש דכיון דא"י איזה קרבנו א"י לסמוך לכולם מספיקא וכנ"ל וכבר כתבתי דזה מחלוקת אביי ורבא ורבא ס"ל כשי' הרא"ם אבל אביי ס"ל כהב"י וא"כ לאביי לשי' ממילא ל"ק קו' הש"ס והא בעי סמיכה והקשה רק לתי' ר"י אבל רבא לשי' הוצרך לתרץ אלא ה"ק וכו' ע"ש ודוק היטב:

סימן תקצא

מג"א סק"ט בשם ס"ח הקשה כיון דהקב"ה דן בכל יום ג' שעות וכן בר"ה ויוה"כ א"כ מה בין יום אחר לר"ה ותי' דבר"ה ויו"כ דן על עליונים ותחתונים וכו' ע"ש. ע' תוס' ר"ה (ט"ז א') הקשו כ"כ לר"י דדן בר"ה למה הנכנס לחולה אומר המקום ירחם עליך ותי' דנגזר בר"ה רק מתי יחלה ולא מתי יתרפא ועוד דהוי כמו תפלה דרבים וכו' ע"ש ושני התירוצים שייכים גם לקו' הס"ח הנ"ל:

טו"ז סק"ג בשם ספר זבחי שלמים דכיון דמצינו ביבמות דגם זרע פסול הוי בכלל זרע ובתפלה צריך לפרש יותר וא"כ נכלל גם עשו בכלל וכו' ע"ש. ע' תוס' ב"ב (קט"ז א') כתבו דבאמת זרע הוי רק זרע כשר רק ביבמות איכא ריבוי דמרבה משם גם זרע פסול אבל בכ"מ הוי רק זרע כשר ע"ש וע"ע תוס' קידושין (ס"ו ב') ג"כ כן:

סימן תקצב

סעיף ב. ע' או"ח החדש הביא מורי הגאון זצ"ל שמצא בתשו' הרדב"ז ח"א סי' שמ"ז דיחיד תוקע לעצמו בתוך תפלתו וכו' ע"ש ותמי' דהרי בשע"ת כאן הביא מהרדב"ז הנ"ל וכ' דבברכ"י תמה עליו ע"ש:

סימן תקצג

סעיף ג. ברמ"א. וכן סדרן אינו מעכב וכו' ובמג"א סק"ד כלומר וכו' אבל אם הקדים תרועה לתקיעה או זכרונות למלכיות לא יצא וכו'. ע' ש"ס יומא (מ' א') ומדסדרא לא מעכבא עיקר הגרלה נמי לא מיעכבא וכו' ואיבע"א וכו' נהי דבסדרא לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא וכו' ע"ש והשתא לל"ק דתלוי סדרא בעיקר המצוה והכא דהתקיעות מעכבא שפיר כ' הר"ן ומג"א לדייק מזה דאע"ג דאמרי' הכא דאין מעכבין זא"ז היינו הברכות ותקיעות אבל סדרן דתקיעות גופא ומשו"ה אם הקדים תרועה לתקיעה לא יצא ולל"ב דאע"ג דאיהו גופא מעכב מ"מ הסדר יוכל להיות שאין מעכב מ"מ הכא בהקדים תרועה לתקיעה לא יצא דזה לא נקרא תקיעה כלל דהתורה אמרה ותקעתם תרועה דל"ה תרועה רק אם קדמה לה התקיעה וכן אינך וז"פ וע' או"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל כ' דיכול להיות מעכבות זא"ז היינו באפשר לו לקיים שניהם וכמבואר שם בתוספתא לענין תש"ר ותש"י ע"ש וגדולה מזו ע' תוס' נזיר (מ"ו א') ד"ה ופליגי וכו' פירשו שם מעכבין זא"ז היינו א' מעכב חבירו אבל אין מעכבין כלל ע"ש:

סימן תקצה

סעיף א. מי שאינו בקי וכו' אפי' של מוסף ודאי ושל תקיעות ספק וכו'. דסד"א חמיר מודאי דרבנן וצ"ע לפמ"ש הש"ך יו"ד סי' רל"ט סקי"ט בשם הר"ן ורלב"ח דמשו"ה חל שבועה על ח"ש ולא על איד"ר משום דדרבנן י"ב לאו דלא תסיר ואיכא גם לאו בכל איד"ר משא"כ בעשה ליכא רק עשה לחודי' ע"ש וע' תשו' שבאב"מ סי' י"ד ופמ"ג או"ח סי' תע"א והגהות י"ש ביו"ד סי' רי"ט בזה וא"כ מפ"מ ילך למקום שתוקעין ומכ"ש בספק

תקיעות ולא לודאי ברכות וצ"ע ועכ"פ במ"ש המג"א כאן דאם צריך לילך לברכות ויוכל לשלוח עכו"ם אחר השופר יעשה כן מחמת דתחומין דרבנן והוי שבות דשבות ע"ש ולפ"ז אם הוא חוץ לי"ב מיל דהוי מה"ת לא ישלח עכו"ם וילך למקום התקיעות וכבר העיר בזה המחצה"ש. להנ"ל י"ל דשבות דאמירה לעכו"ם דקיל משאר איד"ר וכמ"ש המג"א לעיל סי' שי"ד לענין פס"ר י"ל דקילא דל"ש בי' לא תסור משא"כ בברכות דתפלה שייך בהו ל"ת וא"כ ילך למקום הברכות וכנ"ל וז"ב וע' ספר מנ"פ הביא בשם הריטב"א ר"ה דתקיעת ספק היינו דמוחזקים מכמה שנים דהי' שם שופר ומסופקים על שנה זו ע"ש ומוכח דבלא"ה ל"ה אפי' ספק בתקיעות ע"ש ולדעתי י"ל בזה דבמחצה"ש העיר דלשי' הרמב"ם דסד"א הוא רק מדרבנן א"כ מ"ל דרבנן או סד"א דאידי ואידי הוי מדרבנן וי"ל דזה בא הריטב"א ליישב דכבר ביארו הפוסקים דבאיכא חזקה לאיסורא גם לרמב"ם הוי סד"א לחומרא מה"ת ולזה כ' דהיו מוחזקים דהי' שם שופר מכמה שנים וא"כ לשי' הרשב"א ורוב הפוסקים דסד"א מה"ת להחמיר ל"צ לדברי הריטב"א וז"נ:

סימן תר

טו"ז בתשו' שאלה שהובא שופר ביום ב' אחר שהתפללו ערבית אבל הי' עוד יום וכו' וזה הוי קבלה בטעות כמו יום המעונן דמ"ל קבלה בטעות דיום המעונן או קבלה בטעות דקיום המצוה וכו'. לכאורה שאני ושאני דהתם ביום המעונן הי' טעות שחשבו שהיא לילה ובאמת הי' יום משא"כ הכא בעת שהתפללו ערבית ל"ה עוד השופר אז ורק אח"כ הביאו אותו והוי כמו אין פותחין בנולד ול"ה טעות בכה"ג אבל י"ל כיון דאחר התפלה קודם שחשכה בא השליח עם השופר ומסתמא קודם לכן בעת התפלה הי' מחוץ לעיר עם השופר הוי שפיר קבלה בטעות וכההיא דכתובות (צ"ז א') התם נמי זביני בטעות הויא דאיגלאי מילתא דארבא בעיקלי הוי קיימא וע' ברש"י שם כיון דכבר נעקרו המוכרים ממקומם וכו' ע"ש וא"כ אם הי' באמת העובדא אשר בעת שהתפללו ערבית ל"ה עדיין השופר עם העכו"ם בהדרך ול"ה בדעת העכו"ם אז להביאו ורק אח"כ נתיישב והביאו אחר התפלה אז באמת ל"ה טעות ואסור וכנ"ל וז"ב:

ואעתיק כאן מ"ש בתשו' בש"ס ר"ה לכ"ב א') וז"ל:

שלום וי"ר לכבוד ידי"נ הרב הה"ג החו"ב מו"ה משה וויענער נ"י מו"צ דק' ברעזאן יצ"ו: מכתבו קבלתי וכבר כתבתי לו חוו"ד בדבר הגט הנשלח מאמעריקא ואח"כ נשאלתי מהרב המסדר דשם הרב הה"ג ר' ליב ראזע נ"י והשבתי לו ג"כ כן והנני מעיין בחי"ת ששלח לן חורפי' והנה בש"ס ר"ה (כ"ב) אר"י מעשה בטובי' הרופא ובנו ועבדו משוחרר

שראו את החדש בירושלים ובאו לפני הכהנים ופסלו את עבדו והכשירו בנו ובי"ד של ישראל פסלו בנו והכשירו עבדו. והנה בסמ"ח מצוה ו' הקשה קו' נפלאה בזה דהרי לבי"ד של ישראל דפסלו בנו והכשירו עבדו הרי הוי נמצא קו"פ ועדות כולם בטילה ובעכצ"ל דבנו לא אתא רק למיחזי ומשו"ה לא פסל השאר וא"כ היאך הכשירו הכהנים מקודם את בנו ופסלו את עבדו הרי הכא שוב תקשה לשי' דהרי נמצא א' מהן קו"פ דהרי העבד המשוחרר הוא פסול לדעתי ובעכצ"ל דמיירי דהעבד משוחרר לא אתא רק למיחזי והרי הש"ך חו"מ סי' ל"ו העלה דהיכי דמכשירין עדות השאר משום דהקו"פ לא אתא רק למיחזי צריך ששאר העדים יתכוונו להעיד ואל"כ הוי תרתי דסתרי ע"ש וא"כ הכא לשניהם צ"ל דהבן וגם העבד משוחרר לא אתי רק למיחזי ולהבי"ד של ישראל היאך הכשירו עבדו והרי הבן לא אתא רק למיחזי דהרי בעכצ"ל כן לשי' הכהנים דאל"כ היכי הכשירו הכהנים את בנו ופסלו עבדו ובע"כ משום דהעבד לא אתא רק למיחזי וכנ"ל וכ' ששאל לכמה לומדים ולא מצאו מענה. והנה בדברי הש"ך הנ"ל הבנתי דברי רש"י יבמות (כ"ה רע"ב) ד"ה רבא וכו' כ' וז"ל רבא פליג אדר"י ואמר אפי' אמר פלוני רבעני לרצוני הוא ואחר מצטרף להרגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אצל חבירו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרצוני דאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה וכו' ע"ש וידוע דדברי רש"י מזוקקים בכ"מ ומה כונתו כאן במ"ש דכיון דזה נתכוין לעדות נאמן הוא וכו' ומאי בעי בזה וגם הרי לא בעינן שיתכוין לעדות ודברי תוי"ש כריתות (י"ב) תמוהים ושום פוסק לא ס"ל כן ויבואר להלן מזה. להנ"ל כונת רש"י בזה לתרץ קו' הקדמונים בהא דאמרי' בכ"מ בכה"ג פ"ד ולגבי עצמו אין נאמן רק לגבי חבירו והרי נאמר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואם אמרי' בנמצא א' מהן קו"פ אמרי' דבטל כל העדות אף שהם אנשים מופרדים מכ"ש בהוא עצמו דאם נבטל מקצת דבריו מחמת שקרוב הוא עצמו מכ"ש דנתבטל גם לגבי אחרינא מטעם שנמצא קרוב והראב"ד תי' בזה דמה שעל עצמו איננו בגדר עד כלל וכבר האריכו בזה וגם אני כתבתי הרבה בזה ואכ"מ אבל הכונה י"ל דכיון דאין עד כלל הוי כמו דאתא למיחזי דאינו פוסל השאר וזה שחידש רש"י וכ' מקודם דכיון דמתכוין לעדות נאמן הוא וכו' דכיון דכל העיקר הנאמנות הוא משום דע"ע ל"ה רק כמו למיחזי א"כ צריך למה שנאמן דהיינו לאחרינא להתכוין לעדות וא"ש:

ב) ולייישב קו' המנ"ח הנ"ל נ"ל בפשי' עפמ"ש התומים ונה"מ סי' ל"ו סק"י דעכו"ם אינו פוסל שאר העדים משום נמצא א' מהם קו"פ כיון דעכו"ם אינו בגדר עד וכן אשה אינה פוסלת מה"ט ע"ש והכונה דל"ש בזה לומר נמצא פסול רק היכי דבמק"א הוא כשר

רק כאן הוא קרוב או שנפסל מחמת עבירה וכדומה אבל במי שלא הי' מעולם שם עד אינו מזיק להשאר וא"כ בעבד משוחרר דפסלו להכהנים והוא משום דס"ל דבעי מיוחס בדומין לך לענין עדות החדש והוי לי' לענין עדות זה דעה"ח כמו עכו"ם דלא נפסל מחמת עבירה רק אינו בגדר עד כלל ואע"ג רלשא"ד הוי עבד משוחרר ישראל גמור מ"מ הכא דבעה"ח קיימינן ובעדות זה הוא כעכו"ם דלא נפסל מחמת עבירה וע' כה"ג זבחים (י' א') מה להנך שכן טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות ואידך השתא אנן בשלמים קיימינן ע"ש וע"ע פסחים (כ"ג ב') ואידך בבהמה קאמרינן ובבהמה לא אשתרי ע"ש וא"כ ל"ש כאן לפסול מחמת המשוחרר לשי' הכהנים וא"כ לק"מ ועוד דלפמ"ש לעיל בשם התומים דאשה אין פוסלת השאר משום נמצא א' מהם קו"פ והכא דהעבד קודם שנשתחרר אם הי' מעיד עם אחרים והי' דינו כאשה ל"ה פוסל השאר וא"כ היכי נימא דאחר שנשתחרר וניתוסף בו קדושה כישראל גמור אע"ג דנאמר דפסול לעדות החודש דצריך בדומה לך אבל היכי נימא דבשביל שנעשה ישראל גמור יפסל השאר משום נמצא קו"פ ויציבא בארעא וכו' וז"ב. עוי"ל דגם לשי' הש"ך הנ"ל דצריכו הכשרים להתכוין לעדות ואל"ה הוי תרתי דסתרי ומשו"ה כיון דהפסול לא מגרע מחמת שלא כוון להעיד צריכים הכשרים לכוון זה רק אם נמצא שני פסולים אז צריכים כל הכשרים ג"כ לכוון להעיד אבל אם נמצא רק פסול א' ולא כוון להעיד אז סגי אם כשר א' כוון להעיד ושוב ל"ה תרתי דסתרי ואוקמינן עד לנגד עד אבל עד הכשר השני א"צ גם להש"ך לכוון להעיד וא"כ התם אפי' בלאו כל הנ"ל היכי דל"ה רק א' העבד שהוא פסול לשי' הכהנים הי' סגי אם טובי' הרופא כוון להעיד ומשו"ה הכהנים קיבלו עדותו וגם אח"כ הבי"ד של ישראל ולק"מ אבל הוא דבר חדש לומר כן בכוונת הש"ך וצ"ע לדינא:

עוד נ"ל בזה הנה קיי"ל דהמשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו וע' ברכות (מ"ז) וא"כ טובי' הרופא כששחרר עבדו ועבר על העשה בקו"ע נפסל לעדות וע' אס"ז ב"ק (נ"ו) הביא בשם מאירי דאפי' עבר על לצי"ש פסול לעדות ע"ש ומכ"ש בעבר על העשה בקו"ע דהוי רשע והיאך קבלו עדותו של טובי' הרופא וא"ל דהי' ח"ע וחב"ח לפי משנה אחרונה דכופין רבו לשחררו זה ליתא דטובי' הרופא הי' עוד קודם משנה אחרונה והי' עוד בזמן הבית וא"ל דהי' לדבר מצוה כגון לצרפו לעשרה כמו בר"א ששחרר עבדו לזה דא"כ למה לא מפלפל הש"ס כאן בעובדא דטובי' הרופא כמו שמפלפל בר"א היאך שרי והרי נעשה כן עוד קודם הרבה לר"א וגם א"ל דמשו"ה שחררו כדי שיהא ראוי להעיד עם טובי' דז"א דהרי בעינן תחילתו וסופו בכשרות וע"כ י"ל דכאן הי' המעשה כמו בש"ס יבמות (צ"ט ב') שהי' אשתו ושפחתו ילדו במתבא וכמו שהי' מצוי' גזירות

אלו בימי סוף בית שני וכ"א מהם הי' ספק בנו ספק עבדו ומבואר ביבמות (צ"ט) הנ"ל דמצוה שישחררו זא"ז דהרי אין יכול לעבוד עמם דכ"א ספק בנו. והנה בתוס' ב"ב (מ"א א') ד"ה שבי"ש הקשו דהרי כיון דידעינן שיש כאן פסול הרי הוי נמצא א' מהן קו"פ דעדותן בטילה ותי' דזה רק היכי דידעינן מי הוא הפסול אז עדותן כולן בטילה ולא היכי דרק ידעינן שיש כאן פסול ולא נודע מי הוא ובכה"ג אין פוסל עדות השאר אע"ג דבודאי יש כאן פסול ע"ש וממילא לפ"ז ל"ק קו' המנ"ח כלל וא"ש ודוק היטב:

ג) והנה כת"ה כ' בהא דכריתות (י"ב ב') אמר אביי מודה ר"מ לחכמים שאם אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני והוא אומר לא ידעתי פטור דאי בעי אמר לא נתכוונתי להעיד והתו"ח כתבו דמכאן דן ר' הלכה למעשה דעדים ששמעו מפי בע"ד אך לא נתכוונו להעיד ולא הובאו לשם לשום עדות אין בעדותן כלום אם באים אח"ז להעיד בבי"ד עכ"ל וכל הפוסקים לא הביאו ד' התוס' להלכה וא"כ צריך להבין פי' הש"ס וע"כ כ' כת"ה דמיירי דהנתבע הודה בפני עדים שחייב להתובע והתובע אמר אתם עדי אבל עמד שם גם קרוב או פסול ותובע עכשיו הנתבע שיבא להעיד ג"כ בהודאה זו וממילא יפסול כל העדות מטעם שנמצא א' מהן קו"פ ויוכל הנתבע לומר משטה אני בך כמו בלא הי' עדים והוי כפירת ממון וע"ז קאמר הש"ס דהפסול פטור מק"ש דיכול לומר לא נתכוונתי להעיד ולמיחזי אתא ולא יפטור משום נמצא קו"פ וזה דבר חכמה אבל אינו עולה להלכה במ"ש כת"ה דע"י שנתבטלו העדות מטעם נמצא א' קו"פ אם ל"ה יכול לומר למיחזי אתיתי הי' חייב ק"ש דהי' כפירת ממון וזה ליתא דבק"ש אינן חייבין רק אם הפסידוהו העדים ממון ע"י שכבשו עדותן והכא ע"י מה שכבש עדותו אינו חייב כלל רק כל עיקר חיובו ממון ע"י מה שהודה בעצמו ולא ע"י מה שכובש עדותו ולא העד מחייבו רק הוא מחייב א"ע וע' בר"ן פ' ש"ה הביא בשם ירושלמי בקיבל עליו קו"פ לא נתחייב ק"ש כיון דהם עדים רק מחמת קבלתו ע"ש והרי הדברים ק"ו דהתם מפסיד באמת ממון מחמת שאינו בא להעיד דהוא ראה שהלוה לו ומ"מ פטור מק"ש כיון שנגרם גם ע"י שקבל אותו לכשר מכ"ש הכא דכל עיקר החיוב הוא רק מחמת הודאתו ולא מחמת העד וז"ב ופשוט וגם לפ"ד הש"ך הנ"ל דבכה"ג שהקו"פ למיחזי אתי צריכים הכשרים לכוון להעיד א"כ לא יצדק דברי הש"ס דאי בעי אמר לא נתכוונתי להעיד לפי פי' כת"ה והוי למיחזי ויתחייב ממילא ע"י עדים הכשרים דהיכן יודע הפסול דהכשרים כיוונו להעיד דהוא אינו יכול לידע רק שהוא לא כוון להעיד ולא על האחרים וכנ"ל. והנה כדי שלא יקשה כ"כ דברי תוס' הנ"ל אשר ל"נ כן מכל הש"ס דעדים צריכים לכוון להעיד הי' נראה דאע"ג דעדים ל"צ שיתכוונו להעיד מ"מ אם בשעת שראו העדות כיוונו בפירוש שלא

יהיו עדים והוי כונה בפירוש להיפוך לכ"ע ל"ה עדים וכה"ג מצינו בכמ"ד לענין מצ"כ וכדומה ויהי' הכוונה בש"ס הכא לא נתכוונתי להעיד דהי' כונתו בפירוש שלא להיות עד וע' כה"ג תוס' מנחות (מ"ב) כתבו דמ"ש בגיטין אזכרות שבהן לא כתבתי לשמן היינו שכתב בפירוש של"ש ע"ש וה"נ י"ל כן: והנה זה כביר הקשיתי בש"ס גיטין (י"ח) אמר לעשרה כתבו גט וחתמו דפליגי ר"י ור"ל אי שנים משום עדים והשאר משום תנאי או כולם משום עדים וקאמר בש"ס שם למאי נ"מ אם נמצא קו"פ וכו' ע"ש ולשי' תו"ח הנ"ל אמאי לא קאמר אם צריכין כונה להעיד אי הוי משום עדים משא"כ אם הם משום תנאי ל"צ וכעת נ"ל דגם התו"ח לא קאמר דצריך לכוון משום עדים רק אם הבע"ד לא הזמינום לשם עדים כלל וגם העדים לא כיוונו ובכה"ג דלא הי' כונה לא מבע"ד ולא מהעדים אז ל"מ עדותן

ומדויקים ד' התו"ח הנ"ל מכאן א"ר וכן הלכה למעשה וכו' ולא נתכוונו להעדים ולא הובאו לשם עדות אין בעדותן כלום וכו' עכ"ל ומבואר דרק אם גם הבע"ד לא הביא אותם לשם עדות אבל אם הי' כוונת הבע"ד שיהיו עדים ל"צ כונת העדים. ובזה י"ל דברי רש"י גיטין (י"ח) הנ"ל בד"ה וכולם משום עדים וכ' רש"י נתכוין להחתימם עכ"ל והוא שפת יתר ברש"י. להנ"ל י"ל דלרש"י הי' קשה קו' הנ"ל דלמה לא אמר הש"ס נ"מ שצריך להתכוון להעדים הם משום עדים ומשו"ה ביאר רש"י דכ"ז הי' שייך אם העדים באו שם דרך מקרה אבל אם הביאו אותם לחתום בהגט והרי הי' כונתו לשם עדות וממילא ל"צ כונת העדים וממילא אין יכול לומר דנ"מ למה דקאמר התו"ח דהכא ל"ש דין הנ"ל וקאמר רק דנ"מ בנמצא א' מהן קו"פ וא"ש ודוק היטב: ואחזור כרגע לקי' המנ"ח בר"ה (כ"ב) הנ"ל. הנה לשי' רש"י גיטין (ט') ותוס' ב"ק (פ"ת א') בשם רש"י דעדות עכו"ם לא פסול רק מדרבנן ע"ש והגם כי כל הפוסקים לא כתבו כן מ"מ בירושלמי שבת (פ"א ה"ד) מנו שם עדותן של עכו"ם בי"ח דבר דגזרו עליהן ע"ש וע' הגהות צו"ר שם דזה כשי' רש"י הנ"ל א"כ ל"ה צריך התומים והנה"מ ליתן טעם בעכו"ם דאינו פוסל כל העדים בנמצא א' מהן עכו"ם משום דאינו בר עדות דבלא"ה לשי' הפוסקים דבנמצא פסול דרבנן לא פוסל כל העדים ולא אמרי' בזה נמצא א' קו"פ דפוסל כל העדות ובמק"א הברתי בזה מדברי תוס' נזיר (ל"ג ב') דאע"ג דבנזיר שטימא עצמו סותר כל הנזירות אבל אם שתה יין בתוך הנזירות רק אותו היום אינו עולה לו אבל שאר הימים עולין לו וכ' תוס' בטעמא דבטומאה דסותר יומו מה"ת מש"ה סותר כל הנזירות משא"כ ביין דהוי רק יומו מדרבנן משו"ה אינו סותר השאר כלל ע"ש והוא ראי' להסוברים בנמצא קו"פ מדרבנן וכנ"ל אבל בנ"ד אין נ"מ מזה דהרי אפי' עבד משוחרר פסול לשי' ב"ד של כהנים משום דבעי עדים

מיוחסים אע"ג דלשאר מילי כישראל גמור הוא אבל בסברא זו מיושב גם קו' המנ"ח הנ"ל דכיון דהא דמשוחרר פסול לעדות החודש הוא גזיה"כ וחידוש דהרי לכל מילי הוא כישראל גמור א"כ אין בו אלא חידושו ואין פוסל שאר העדים בזה משום נמצא א' מהן קו"פ דממעטינן החידוש בכל מה שנוכל וע' קידושין (כ"א) כה"ג וא"ש ודוק:

סימן תרג

סעיף א. ע' או"ח החדש הביא בשם מורי הגאון ז"ל בשם הרא"ש סוף יומא דבעבר על מ"ע פעם ד' ל"מ תשובה וע"ז הקשה מזבחים (ז' ב') דא"ר עולה דורון דה"ד אי עשה תשובה מתכפר בתשובה ואי לא עשה תשובה זר"ת וכו' ע"ש ולהנ"ל הרי י"ל בפעם ד' דל"מ תשובה ול"ה דורון ע"ש ובפשי' לק"מ דעיקר טעם הרא"ש משום דתשובה עיקרו היא עזיבת החטא ואם עבר ארבעה פעמים ההרגל לא יניחו לעזוב החטא אע"ג דבשע"מ מתחרט מ"מ לא יעזוב החטא לעולם ויהדר לקלקולו וא"כ הרי ל"ה תשובה כלל ואפי' עשה תשובה הוי לא עשה ויקשה זר"ת וז"פ. ויש להוסיף תבלין בזה דלכאורה ק' בדברי הש"ס הנ"ל אי לא עשה תשובה הרי זר"ת ולפמ"ש תוס' פסחים (ק"ז ב') דאם עבר על עשה בשוא"ת לא מקרי עדיין רשע ע"ש א"כ הכא בעולה דמכפרת על עשה ל"ה רשע אפי' בלא עשה תשובה והמאי קאמר הש"ס אי לא עשה תשובה הרי זר"ת וגם יקשה דהרי בכל קרבן בעי' שב מידיעתו ע' חולין (ה') דנלמד מקרא דהש"מ מביא קרבן על חטאתו וכו' והכא בעולה להס"ד דלאו דורון היא רק דמכפר אעשה הרי בעי' ג"כ ש"מ ובלא"ה ל"ה כפרה כלל ומיקרי בעולה ש"מ אע"ג דמכפר גם על המזיד על מה שעבר אעשה מ"מ כיון דעושה תשובה על מה שלא הי' מקיים העשה הוי זאת ש"מ דאם הי' אז בדעת מיושבת כמו עכשיו ע"י התשובה לא הי' עושה העבירה והי' מקיים העשה משא"כ בלא תשובה על ביטול מ"ע הרי ל"ה ש"מ כלל ול"מ כלל להתכפר וא"כ למ"ל לרבא להוכיח אי לא עשה תשובה הרי זר"ת ומוכיח מקרא דדברי קבלה דל"מ הרי בלא"ה הי' לו לומר אי לא עשה תשובה הרי לא מהני כלל דל"ה ש"מ וזה נלמד מקרא הנ"ל וזה הערה עצומה. להנ"ל י"ל דכל הוכחת הש"ס הוא רק מזה דעולה דורון הוא דהרי קיי"ל דאפי' בעבר על הרבה עשין מתכפר בעולה אחת וכמבואר בש"ס שם ולפמ"ש בר"ן פ"ק דע"ז דעובר הרבה פעמים על לאו הוי כמו פ"א על איסור כרת ע"ש וא"כ היכי דעבר על חייבי עשה הרי בכה"ג הוי רשע והתוס' פסחים הנ"ל לא קאמרי רק בעבר פ"א על איסור אכילת פסח ולא בהרבה פעמים דבזה מיקרי רשע וא"ל דבאמת עשה תשובה רק ל"מ וכמ"ש הרא"ש הנ"ל ובכה"ג לא הוי אינו ש"מ דהרי באמת הוא

שב בתשובה ושב מידיעתו מקרי רק דאנן סהדי דלא יעזוב החטא מחמת הרגלו וזה לא מיקרי תשובה אבל שב מידיעתו מקרי וא"כ לא יכול הש"ס להקשות מן ש"מ רק דמ"מ כיון דמ"מ אנן סהדי דיחזור ויחטא אח"כ הוי זר"ת וכנ"ל ואי עשה תשובה כגון במקום שנתכפר בתשובה שלא חטא רק בפעם א' על איסור עשה הרי נתכפר בתשובה וכנ"ל וא"ש והבן. ואולי זה כונת רש"י על קו' הש"ס זר"ת מקרא הוא במשלי להנ"ל י"ל דכונתו לדייק דהקשה מקרא דקבלה ולא מקרא דתורה דבעי' שב מידיעתו מטעם הנ"ל דמיירי בעשה באמת רק ל"מ וכנ"ל ודו"ק:

והנה במק"א נסתפקתי בהא דקיי"ל דעולה מכפר על מ"ע כדאי' ביומא (פ"ח) דמכפר על ח"ע ועל ל"ת הנל"ע מה הכונה בזה אי נאמר דבמה שהביא העולה נחשב כאלו קיים המ"ע בפועל ויקבל גם שכר על המצוה כגון אם ביטל מצות סוכה או לולב נחשב לו בזה כאלו ישב בסוכה ונטל הלולב או דהעולה הוא רק דלא נענש במה שביטל המ"ע וכדאמרי' בש"ס מנחות (מ') דבעידן ריתחא ענשינן ובמה שהביא העולה מגין עליו מן הפורענות כמבואר ברש"י זבחים (ו' א') אבל מ"מ אין שכר המצוה בידו ומלשון הברייתא ביומא דעולה מכפר על ל"ת שנל"ע ועל מ"ע וכיון דמשוו אהדדי נל"ע ומ"ע וכי היכי דבנל"ע לא נשאר כלום ה"ה ג"כ דבמ"ע לא נשאר מידי והוי כאלו עשה המצוה. ונראה עוד ראי' לכאורה מתוס' ר"ה (ו' א') שהקשו אמאי חייבי עולה ממשכנין הרי מכפר על מ"ע והוי כמו חטאות ואשמות ותי' כיון דאפשר בתשובה משו"ה ממשכנין ע"ש ומשמע מלשונם דמדמו חייבי עולה לחייבי חטאות ואשמות והתם בחטאות ואשמות לא נשאר שום רושם עבירה כלל וגם במ"ע לא נשאר אצלו כלל ע"י העולה דהוי כאלו עשה המצוה אבל לפ"ז יקשה הכא בש"ס דמקשה ה"ד אי דעשה תשובה נתכפר בתשובה ואי דלא עשה תשובה זר"ת והרי משכח"ל דלא יהי' העולה דורון כגון בעבר על מ"ע באונס כגון שישב בתפיסה וכדומה ול"ה יכול לקיים המ"ע דסוכה או לולב ותשובה ל"צ ע"ז דאונסא רחמנא פטרי' אבל מ"מ הרי לא קיים המצוה בפועל דלזה ל"מ טענת אונס דאונסא כמאן דלא עביד וע' ש"ך חו"מ סי' כ"א בזה ובכה"ג אם הביא העולה הוי כאלו עשה המצוה ול"ה דורון בעלמא ובעכצ"ל דגם ע"י הקרבן ל"ה כאלו עשה המצוה רק דנתכפר לו במה דלא עשה המצוה ולאפטורי מעונש בעידן ריתחא ושפיר קאמר הש"ס אי דעשה תשובה הרי נתכפר לו בתשובה. ועוי"ל דאע"ג דבדיני דידן אמרי' אונסא כמאן דלא עביד מ"מ בנאנס ולא עשה המצוה מקבל שכר וכן מפורש בש"ס שבת (ס"ג) נאנס ולא עשה מצוה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה וזהו מחסדי השי"ת דאם יש לו צער במה שלא עשה המצוה בפועל נחשב לו כאלו עשאה ממש משא"כ בו"ד דאין

יכול לידע מחשבות הלב משו"ה אמרי' במצוה כאלו עביד ושפיר קאמר רבא אי דעשה תשובה מתכפר בתשובה והוי דורון בעלמא וא"ש. שוב הראני חתני הרב הה"ג מו"ה חיים צבי גרינשפאן

בהקדמה לשו"ת טוטו"ד ח"ב מאמר ט"ז כ' כן דבד"ש אונסא כמאן דעביד והביא ג"כ מש"ס שבת (ס"ג) הנ"ל:

סימן תרד

סעיף א. מצוה לאכול בעיוה"כ וכו' ע' חי' הרש"ש לסוכה (כ"ח) נסתפק במצות אכילה בעיו"כ אם החיוב גם לנשים כיון דאתרבי מעשה ועניתם והו"ל מעשהז"ג ע"ש ומצאתי גם באו"ח החדש הביא משו"ת הגרע"א ז"ל ג"כ שחקר בזה ע"ש ומצאתי בתרגום שני במלשינות המן לאחשורוש כד מטא בט' כו' נכסין חיוון ואווזין ואכלן וכו' אינן נשיהון ובניהון וכו' ע"ש מבואר דמצות עיו"כ הוא גם לנשים וע' ברא"ש בסוף ע"ז הביא ראי' להלכה ממלשינות המן לאחשורוש ע"ש ובזה מיושב קו' הטו"ז אמאי לא כתיב בקרא ואכלתם בעיו"כ להנ"ל נקט כו' לשון עינוי שהוא חלק מיו"כ לחייב את הנשים משא"כ אם הי' כתוב ואכלתם הוי פטורים וז"נ:

מג"א סק"א בשם של"ה. בימים שמחזיקים יו"ט אי בלילה שלפניו מחזיקים אותו ליו"ט וכו'. ע' ירושלמי ר"ה סופ"א מבעי"ל כה"ג דבר שהוא דוחה שבת ביום אי לילה שלפניו מכשיריו דוחה את השבת ופשיט שם דדוחה ע"ש וראי' מזה לכאן:

מג"א סק"א. ומי שנדר שלא לאכול בשר חוץ מיו"ט עס"י תק"ע דשרי בעיו"כ וכו'. ע' ריטב"א נדרים (ס"ג ב') דאין מצוה באכילת בשר עיו"כ רק עבדי הכי ע"ש. וע' מג"א סק"א בשם של"ה בענין ליל עיו"כ אי הוי ג"כ יו"ט לענין אכילה ושתי' ע"ש. ולכאורה הי' נ"ל ראי' מש"ס כתובות (ה' ע"א) אלא אר"ז גזירה שמא ישחוט בן עוף א"ל אביי אלא מעתה יוה"כ שחל בשני בשבת ידחה שמא ישחוט בן עוף התם דלנפשי' לא טריד הכא דלאחרים טריד א"נ התם א"ל רווחא הכא לי"ל רווחא וברש"י אית לי' רווחא לשחוט בלילה שהסעודה אינה עד למחר ע"ש ומוכח דבלילה א"ב סעודה כלל וי"ל דפליגי בזה תי' קמא ותי' בתרא בש"ס ומצאתי בהגהות יא"פ העיר בזה מדברי הש"ס כתובות הנ"ל אבל לפמ"ש בשם הריטב"א נדרים (ס"ג) דגם עיו"כ גופא אין מצוה באכילת בשר רק עבדי הכי א"כ י"ל דהמנהג באכילת בשר ל"ה רק ביום ולא בלילה שלפניו אבל להתענות אסור גם בלילה ובפרט לפמ"ש התוס' שם דמשו"ה נקט שם יוה"כ שחל בשני בשבת ידחה דהרי הוא רק אליבא דריה"ג ולא נקט הד' פרקים בשנה אליבא דכ"ע משום דהכא

לבהמה ל"ח רק לבן עוף ובעיו"כ הי' מרבים בעופות משום שהוא יום סליחה ומחילה ולא בבשר בהמה ע"ש ולפי המבואר במגילה (כ') ורש"י שבועות (י"ג סוע"א) דבלילה של יוה"כ ל"ה מחילה וסליחה כלל רק ביוה"כ גופא דכתיב יום כיפורים הוא ע"ש א"כ י"ל דגם בלילה של עיוה"כ אע"ג דהוי יו"ט באכילת בשר ג"כ מ"מ ל"ה נוהגים בו בבשר עוף דכנגדו בליל יוה"כ ל"ה סליחה ומחילה כלל רק בעיו"כ גופא ביום דהוא נגד יוה"כ והי' יום סליחה ומחילה הי' נוהגין בבשר עופות ודגים ומשו"ה קאמר בש"ס שם אי"ל רווחא וא"ש:

והנה בש"ס כתובות (ה') הנ"ל דאמרי' שם ב"כ וב"כ לא יבעול לא בע"ש ולא במוצ"ש וקאמר בש"ס שם בשלמא בע"ש משום תבורה אלא במוצ"ש אמאי לא וכו' ואר"ז שמא ישחוט בן עוף א"ל אביי אלא מעתה יוה"כ שחל להיות בשני בשבת ידחה שמא ישחוט בן עוף וכו' וקשה לי לוקמא הברייתא דלא יבעול במוצ"ש דהטעם שמא ישחוט בן עוף דאתיא כאחרים דס"ל בסוכה (נ"ד) דאין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים בלבד וע' ברש"י שם דס"ל דא"א לשום חודש לדחות משום צורך כלל רק א' מלא וא' חסר וחל לדידהו תרי שבי בהדדי משום זה ע"ש וא"כ מכ"ש דלא יוכל לדחות היוה"כ משום גזירה שמא ישחוט בן עוף אבל הכא שפיר קאמרי' דלא יבעול במוצ"ש משום גזירה שמא ישחוט בן עוף והיא קו' חמורה. אבל לפמ"ש תוס' הנ"ל דלבהמה ל"ח שמא ישחוט משום דטרחא גדולה ולא ישכח ומכ"ש דגם לבן עוף דחיישי' רק שמא ישחוט אבל שיבשלו ל"ח בוודאי רק שמא ישחוט לבד וא"כ הרי אינו ראוי לאכלה חי והוי מקלקל בהשחיטה ואינו חייב בשבת ובעכצ"ל דתיקן להוציא מידי אמ"ה לב"נ וכדאמרי' בפסחים (ע"ג) אבל הרי ר"מ ס"ל בחולין (ק"ב א') דאמ"ה אין נוהג רק בבהמה טהורה בלבד ולא בעוף כלל וע' תוס' שם בזה והכא דחיישי' רק לבן עוף לפמ"ש תוס' הנ"ל והדקו"ל דהרי ליכא כאן איסורא דאורייתא דלגזור בשביל זה ובע"כ דהברייתא דלא יבעול במוצ"ש משום גזירה שמא ישחוט בן עוף לא אתיא כר"מ דהוא אחרים בכ"מ וס"ל דגם בעוף הוי אמ"ה ושפיר קאמר שמא ישחוט בן עוף וא"כ שוב הקשה אביי שפיר אלא מעתה יוה"כ ידחה דהוי ג"כ צורך שמא ישחוט בן עוף ולצורך עבדינן החדשים שלא יחול יוה"כ בשני בשבת וא"ש. ובזה י"ל דר"ז ואביי בש"ס הנ"ל אזלי לשיטתייהו דר"ז ידע שפיר מקו' אביי אלא מעתה יוה"כ שחל בשבת ידחה משום גזירה וכו' ומ"מ לא חש לה דבאמת לפמ"ש תוס' פסחים (כ"ד ב') ד"ה פרט וכו' דעוף שהוא רכיך הוי כדרך אכילתו גם בחי ע"ש א"כ נוכל לומר שפיר דהברייתא אתיא כר"מ דאמ"ה באמת אינו נוהג בעוף והכא הוי התיקון בשחיטה גופא דחזי לאכילה מהשחיטה וא"כ ל"ק כלל קי' אביי דהתם ביוה"כ א"א

לדחות כלל משום גזירה וכנ"ל משום דאחרים אבל הנה בש"ס פסחים (כ"ד) הנ"ל ס"ל לר"ש כר"י דכל האיסורים לוקין עליהן רק כדרך הנאתן משו"ה באכל חלב חי פטור וע"ז הקשה התוס' הנ"ל מחולין (ק"ב) אכל צפור טהורה בחי' בכ"ש והרי הוי שלכדה"נ בחי' וע"ז הוכרחו תוס' לתרץ דבעוף הוי בחי' ג"כ כדרך הנאתן ע"ש אבל אביי הקשה התם על ר"ז וס"ל דלוקה אפי' שלכדה"נ ולשי' הא דחולין (ק"ב) דצפור טהורה דחייב בחי' לקי משום זה ולא דהוי בחי כדרך אכילתן וא"כ לשי' הכא יקשה הא הוי מקלקל ובע"כ משום להוציא מידי אמ"ה לב"נ ובע"כ דלא אתיא כר"מ וכאחרים ושוב יקשה יוה"כ שחל בשני בשבת ידחה ובע"כ הוצרך לתרץ לשי' התם אי"ל רווחא וכו' וא"ש ודוק היטב:

טו"ז סוסק"א. יזהר לאכול מאכלים קלים ונוחים להתעכל כגון עופות ודגים וכו'. ע' ב"י חו"מ סי' ת"כ בשם הנמ"י ר"פ החובל בשם ירושלמי דדגים הוא מאכל כבד ע"ש וצע"ק:

סימן תרה

טו"ז סק"ד בשם הב"ח דאלו לקחוהו מהבית הו"ל קבוע דכל קבוע כמע"מ וכו'. מלשון הב"ח והטו"ז משמע דס"ל דבבית הוי לעולם קבוע אפי' פי' מצד זה לצד זה הואיל ונמצא באותו הבית עצמו ובמק"א הבאתי ראי' לזה מתוס' כתובות (ט"ו א') ד"ה דלמא וכו' שכתבו שם דאפי' בתוך העיר ל"ח קבוע דדמי לנמצא וכו' הואיל ולא נמצא בבית וכו' ומבואר כן ובתשו' ח"ס יו"ד סי' כ' בזה ולא הביא מהנ"ל ואכ"מ ומ"ש הטו"ז דבספק אם יש שם איסור ל"ש כל קבוע כמע"מ ע' ר"ן פ"ק דמגילה דבעיר ספק מוקפת חומה קורין בי"ד כיון דרוב עיירות מוקפות חומה מיב"נ ובמעשה אלפס הקשה שם נימא כל קבוע וכו' ותי' מסברתו כמ"ש הטו"ז כאן והעלה שם דגם בחנות אם ספק אם יש שם טריפות ג"כ ל"א קבוע ע"ש:

סימן תרו

סעיף א. רמ"א. ובמג"א סק"ה א"צ למחול לו משום דאיכא דשמע בהוצאות ש"ר ולא שמע בפיוס וכו'. וע' ב"ש אה"ע סי' י' סק"ב דדוקא בדאורייתא אמרי' איכא דשמע בהא ולא שמע בהא ולא באיד"ר ומשו"ה בקידש פיקח אשת חרש מותרת לחזור לבעלה אחרי הגירושין של פיקח ע"ש וא"כ הכא אם הי' ההוצאות ש"ר ע"י דרבנן ל"ש ה"ט ומחויב למחול לו ובגליון הב"ש הנ"ל הבאתי מיבמות (קי"ט ב') דבחליצה חיישי' דאיכא דשמע

וכו' אע"ג דהוי רק דרבנן אכל י"ל דבחליצה הוי כעין דאורייתא דסמכינן לה אקרא וע' רשב"א יבמות (פ"ה ב') שכ' כן דמה"ט א"צ חיזוק ע"ש:
טו"ז סק"ב בשם הב"ח דר"ח ראה שרב יהי' לראש ישיבה ויהי' לו טרחת ציבור ויתבטל מלימודו וע"כ דחה אותו לבבל ללמוד ומשו"ה לא רצה למחול לו ע"ש. קצת צ"ע פירושו דהגם דמבואר כן במד"ר וארא דהעוסק בצרכי צבור משכח תלמודו ע"ש אבל מ"מ צ"ע לומר דר"ח לא רצה שרב יהי' עוסק בצ"צ באמונה כדי שלא ישתכח תלמודו ומי לנו גדול מהעוסק בצ"צ באמונה וע' תוס' ברכות (ל"א א') דצריך לעמוד להתפלל מתוך הלכה פסוקה דעוסק בצ"צ הוי כתורה ורשאי לעמוד להתפלל ממנה ע"ש וצ"ע:

סימן תרז

מג"א סק"ב הקשה דהרי בקרא כתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וחטא הוי רק בשוגג וכו'. ע' או"ח בשם מורי הגאון ז"ל מכמ"ד דחטא הוי גם מזיד ע"ש ול"נ להוסיף גדולה מזו מדברי תוס' יבמות (צ"ב ב') ד"ה כתבו דמדקאמר שלא יהא חוטא נשכר מוכח דבמזיד איירי ע"ש הרי מבואר דגם על לשון חוטא מוכח דרק על מזיד איירי ולמ"ש המג"א הי' צ"ל שלא יהא פושע נשכר ואפי' למ"ש בגליון התוס' ממשנה חלה (פ"ב מ"ז) ומסוטה (ט"ו ב') דגם על שוגג אמרי' שם שלא יהא חוטא נשכר אבל לכ"ע שייך חוטא גם במזיד אבל לא דוקא בשוגג אבל בגוף קו' המג"א מרש"י חולין סופ"ב דמי שחוטא בשוגג אינו מתבייש לספר כדי שיתכפר לו והרי חציף עלי וכו' י"ל עפמ"ש הרשב"ם ב"ב (קט"ז א') בהא דאמר שם בש"ס דאי ס"ד דאינו מניח בן ליורשו הוי משום חטא ל"ה ר"י אומר לנחם אבלים דין גרמא דעשיראי ביר וכ' הרשב"ם דמשום דחציף עלי מאן דמפרש חטאי' ע"ש ומבואר מהרשב"ם דאפי' אם אינו אומר בפירוש באיזה חטא חטא מ"מ הוי חציף כיון שאמר דחטא וי"ל דעבירה במזיד הוי חציף אפי' אינו אומר באיזה חטא חטא והתם דאמר דאינו ירא אלקים משו"ה הוי חציף אבל בעבירה בשוגג ל"ה חציף רק אם מפרש שחטא בעבירה פלונית ומשו"ה ברש"י חולין דמיירי בשוגג כ' רש"י שפיר דאינו מתבייש כיון שאמר שחטא סתם והקרא דנשוי פשע כסוי חטאה דמיירי במזיד ובשוגג וכיון דעבירות במזיד אסור לפרט אפי' בסתם משו"ה לא פרט כלל והבן:

סימן תרח

סעיף ב. רמ"א. אבל ביחיד חייב להוכיחו וכו'. ואם אינו מוכיחו הוי רשע גמור. לשון תוס' עירובין (ט"ז רע"ב) ד"ה ענוה:

מג"א סק"ג. אבל אם החוטא מזיד וכו'. ע' ירושלמי סוטה (פ"ח ה"א) כל מי שאינו סיפק בידו למחות אין לו לקיים העשה הוכיח תוכיח וכו' לא משמע כהמג"א וי"ל:
מג"א סק"ז. וכ"מ ממעשה דחייט וכו'. ע' הגהות יא"פ תמה דהיכן מצינו דדגים מרבין זרע וכו' ע"ש וי"ל כעין ראי' מש"ס ב"ב (ע"ד ב') דגים פרוצים בתשמיש ול"מ צינון בהו ע"ש וידוע מה דאמרי בכמ"ד אבר מחזיק אבר וה"נ י"ל דעי"ז מרבה זרע וע' יומא (ע"ה א') זכרנו את הדגה וכו' וח"א עריות וכו' וברש"י שם דדגה לשון תשמיש מלשון וידגו לרוב וכו' ע"ש להנ"ל הדבר מדוקדק יותר מלשון דגה בעצמה ולא מלשון וידגו רק דגה ממש וכנ"ל:

סימן תריא

סעיף ב. ע' או"ח החדש הביא בשם מו"ר הגאון ז"ל בשם רא"ם נסתפק אי מוקצה אסור ביו"כ כמו ביו"ט או כמו בשבת ע"ש והביא ראי' מתוס' חולין (ק"א) יעו"ש. ולפלא הוא כי הדבר מבואר בר"ן פ"ק דביצה והובא בב"י לעיל סי' תצ"ה דשי' הרז"ה דרק היכי דבשבת אסור מטעם אחר אז לא ס"ל מוקצה בשבת אבל היכי דבשבת מותר גם ביו"ט מותר משום מוקצה דמי איכא מידי דבשבת מותר וביו"ט אסור כמ"ש הש"ס לענין יו"כ והר"ן דחה דרק ביו"כ דחמיר שייך לומר מי איכא מידי דבשבת מותר וביו"כ אסור אבל ביו"ט דקיל ואתי לזלזולא בי' החמירו בו במוקצה ע"ש ומבואר דעכ"פ גבי יו"כ שייך קו' הש"ס מי איכא מידי וכו' וכיון דבשבת לי"ל מוקצה גם ביו"כ לי"ל וי"ל דעיקר הדבר תלוי בב' טעמים במה שאסרו מוקצה דלטעם הרמב"ם שהובא בטור לעיל סי' ש"ח משום היכר שבת לטיילין שכל ימיהם כשבת יו"כ ביו"כ איכא היכרא טובא שמתענים ושא"ד האסור ביו"כ ול"ש בי' לאסור מוקצה מטעם זה אבל לטעם הראב"ד משום לתא דהוצאה הוא א"כ גם ביו"כ אסור וע' מ"ש לעיל בסי' ש"ח דפליגי בזה רבה ורב יוסף בביצה (י"ב) ע"ש:

סימן תריב

טו"ז סק"ו. באוכל אוכלין שא"ר דאפי' איסורא ליכא ובחומץ ומשקין שא"ר פטור אבל אסור ופשי' דאין חילוק בין אוכלין שא"ר למשקין שא"ר וכו' וע' ב"י דמשו"ה מתרץ החילוק דבאוכלין מיירי בפחות מכשיעור ע"ש אבל צ"ע הרי בירושלמי תרומות (פ"י ה"ב) מבואר דלרבנן דהלכתא כותי' לגבי ר"א ס"ל דאע"ג דאוכל סרוח ל"ה אוכל אבל משקה סרוח הוי משקה ע"ש וע' כה"ג תוס' סוטה (ל' א') דאין דרך משקה להתעכל

בתוך מעיו רק אוכל נתעכל במעיו ע"ש וצע"ק מר"ש מקוואות פ"י מ"ח ע"ש. עכ"פ מיושב דברי ראב"י בפשי' ודו"ק:

סעיף י. ברמ"א שם. מותר ליגע ביוה"כ באוכלין ומשקין וכו'. ע' מג"א בשם תה"ד וד"מ החילוק דבחמץ אסור בפסח ליגע והכא מותר דבחמץ דאסור רק בזה אבל בשאר אוכלין מותר לאכול משו"ה גזרו עליו שמא יאכל ג"ז אבל ביוה"כ דאסור בכל דבר ל"ח כלל ע"ש י"ל הסבר הדבר עפמ"ש התוס' יומא (ל' ב') בענין אתי לאמשוכי דבטמא ל"ג משום דמוזהר משא"כ בטהור גזרינן דלמא אתי לאמשוכי בפנים ע"ש וה"נ ביוה"כ דהאיסור הוא עליו משו"ה הוי כטמא ול"ג בזה אבל בחמץ דהאיסור הוא רק על האוכל גופי' ול"ה איסור גברא דהרי הוא מותר לאכול שאר דברים שאינם חמוצים והוי כטהור וגזרי' אבל במק"א הקשיתי מתרומות (פ"ט מ"ב) א"ל ר"ע א"כ לא ילקטו אלא טהורים וכו' ע"ש ולדברי התוס' הנ"ל מאי ראי' הרי החילוק מבואר וצ"ע:

סימן תריד

מג"א סק"ב וכו' הב"ח וכו' לא ילך במבוי שאינה מעורבת וכו'. ע' ב"י בשם הרמב"ן דמ"ש בש"ס נפיק היינו לחצר ע"ש ע' תוס' שבת (מ"ו ב') כתבו ב' דיעות אי שייך נפיק לחצר ע"ש:

סימן תרטו

סעיף א. יוה"כ אסור בתש"ה וכו'. עב"י הביא דברי הירושלמי יוה"כ אסור בתש"ה אית חמי ברחיצה אסור בתש"ה לא כ"ש תפתר במקום שאין טובלין ע"כ ופי' הב"י דהירושלמי הקשה דלמ"ל לאסור תש"ה כיון דצריך טבילה אחר התש"ה וביוה"כ אסור לרחוץ וע"ז תי' הירושלמי דבמקום שבטלו טב"ע ואינו אסור מטעם רחיצה ואסור משום ת"ה גופי' ע"ש והדברים תמוהים דהרי רק רחיצה של תענוג אסור כמבואר סי' תרי"ד סעיף א' ולטבילת גופו יכול להיות אפי' מאוסים וסרוחים ואפי' נפסלו משתיית בהמה וכמבואר חולין (ק"ו) ותוס' שם ובלבד שלא יהא שאובים וגם בפי' הירושלמי ג"כ יש לדקדק דמעיקרא קאמר אית חמי ברחיצה אסור וכו' ואח"כ קאמר במקום שאין טובלין ואמאי ל"ק מעיקרא טבילה ולא רחיצה או אח"כ ג"כ במקום שאין רוחצין גם ק' לפי' הב"י לישנא ברחיצה אסור בת"ה לא כ"ש דהרי הקו' רק דהיאך יכול אח"כ לטבול ול"ש בזה לומר לא כ"ש. ולולא דברי הב"י הי' נראה בביאור דברי הירושלמי בפשי' עפמ"ש הש"ס נדרים (פ' ב') ותוס' שם דברחיצה אם לא רחץ הוי

העינוי אח"כ ולא באותו יום משא"כ באכילה ושתי' הוי העינוי תיכף ע"ש ומשו"ה מקשה הירו' דבשלמא אכילה ושתי' כתבה התורה בפירוש מפני החיוב כרת שבה אבל בהני ענוין דא"ב כרת ורק איסורא בעלמא מקרא דועניתם וא"כ כיון דאמרי' דאסור ברחיצה דהעינוי אינו באותו יום וביוה"כ עצמו אינו מרגיש עוד העינוי מ"מ אסור מקרא דועניתם תש"ה לא כ"ש דהעינוי הוא תיכף ולזה תי' במקום שאין טובלין פי' אחר התש"ה וכו' והיינו דהרי אמרי' בש"ס ברכות דטבילה אחר התשיה הי' כדי שלא יהיו מצוין אצל נשותיהן ובמקום שאין טובלין וא"צ לחפש אחר מים לטבילה והי' מצוי לו בכל עת והו"א דל"ה עינוי בתש"ה ומשו"ה איצטריך דמ"מ אסור וזה הי' פי' נכון והבן:

סימן תרטז

מג"א סיסק"ב בשם הב"ח. ועוד דסתמא חשיבי חולין וכו'. ע' מחצה"ש דבזה"ז ירדה חולשה בעולם ע"ש ולא הביא מקור לזה וע' מהרש"א שבת (כ"ה) כ' דאמרי' בעלמא דירדה חולשה לעולם ע"ש והוא בש"ס חולין (פ"ד א') במאמר דר"י ע"ש וע' ירושלמי פאה (פ"ז ה"ג) ביומא דר' יוחנן אשתני עלמא וכו' ע"ש:

סימן תריז

סעיף ד. יולדת תוך ג' ימים וכו. ע' או"ח החדש הביא מורי הגאון ז"ל בשם הדע"ק דאם הפילה קודם הזמן של לידה אין להתיר תוך ג' באמרה שא"צ רק ביולדת בזמנה וכו' ע"ש ולא הביא ראי' לזה ול"נ ראי' מפורשת דעל הפילה ל"ש לומר יולדת כמ"ש תוס' נדה (ל"ח רע"ב) ד"ה והא וע' הגהות הגרע"א מביא שם ראי' לזה מלעיל (כ"ו ב') וכיון דבש"ס וש"ע איתא יולדת ל"ש בהפילה וז"ב:

סימן תריח

מג"א סק"ט. תרומה חמירי מטבל ע' מנ"פ העלה דאם צריך החולה לאכול ויש לפנינו טבל ותרומה יאכילנו כזית משניהם דכ' הרמב"ם דכל איסורים שבתורה אין מצטרפין וא"כ יאכילו כזית משניהם ע"ש אבל י"ל לפמ"ש ברש"י יבמות (פ"ו א') דטבל איסורו מחמת שמעורב בו התרומה ע"ש ואף דתוס' השיגו עליו בזה מ"מ הבאתי במק"א מש"ס נדה (ז' סוע"א) התם פתיכי בי' תרומה ע"ש וע' תוס' קידושין (ל"ח רע"ב) כתבו בעצמם כרש"י ע"ש וע' ריטב"א נדרים (י"ט) במשנה שם מבואר ג"כ דס"ל כן ע"ש והבאתי עוד מרש"י ותוס' סוכה (ל"ה) ומר"ן נדרים (פ"ד ב') ד"ה קסבר דמוכח דפליגי בזה תנאי

ע"ש ותבין וע' סנהדרין (פ"ג א') מוכח כן עכ"פ בכה"ג ל"ש לומר דאין מצטרפין זע"ז כיון דכל האיסור משום שלא הופרש ממנו התרומה וז"ב. וע' או"ח החדש בשם שו"מ וערל"נ מחולקים בחולה שהי' צריך לאכול ביוה"כ מפני הסכנה אם מותר לו לאכול יותר מהצריך לו לסכנה ע"ש ויש להעיר מד"מ וסמ"ע חו"מ רס"י רל"ה דפת עכו"ם דהתירו לו משום כדי חייו יכול לאכול יותר ע"ש אבל אין ראי' לכאן דהוא איסור כרת וע' טו"ז יו"ד סוס"י קי"ג בבישל לחולה בשבת והבריא החולה אי חזר המאכל לאיסורו ופליגי שם הרשב"א והרא"ה ע"ש וע' מש"ש מורי הגאון ז"ל במי שי"ל חולי שיבס"כ מזמן לזמן וקבוע כך דבשל"ז צריך להתענות ע"ש ולענ"ד יש ראי' קצת מח"ש לכתובות ע"ה דבכה"ג הוי חולי לעולם ול"ה פוסקת רק אם יפסוק ולא יבא לעולם ע"ש וצ"ע:

מג"א שם. ואם הוא מעשר ירק דהוא מדרבנן מאכילין אותו בלא מעשר גמ' וצ"ע על הרמב"ם שלא כ' כן וכו'. י"ל בישוב הקו' דבמעשר איכא שני שבותים משום מתקן ומשום מקדיש משא"כ באכילת טבל דרבנן איכא רק שבות א' דאכילת טבל דרבנן אבל לעומת זה יש באכילת טבל איסור בכל אכילה ואכילה דבכל כזית עובר על האיסור ונודע מדברי הר"ן יומא דבחולה שצריך לבשר בשבת ישחטו לו אע"ג דהוי איסור סקילה אכילה ואכילת נבילה הוי רק לאו מ"מ האי חמיר דהוי בכל אכילה ואכילה וכן היא שי' הרמב"ם לענין חילה וכן כאן לענין מעשר דמוטב שיעשר ויעבור בפ"א על ב' שבותין מלאכול טבל ויעבור בכל אכילה אבל כ"ז אליבא דידן אבל לר' דס"ל (עירובין ל"ג) דכמו דשבות א' ל"ג ביהש"מ כ"כ ב' שבותין ל"ג ע"ש ובמוהרמ"ל ובאחרונים הקשו מלקמן ל"ד דס"ל לרבי דב' שבותין גזרו וכתבו לחלק לרבי דאם הב' שבותין הם בב"א התירו ב' שבותין בביהש"מ וזה מיירי לעיל אליבא דר' משא"כ לקמן דהם בזאח"ז גזרו ביהש"מ ע"ש וע' חי' הרש"ש שם בזה א"כ לשי' חמור אם הם בזאח"ז מאם הם בב"א ומשו"ה ס"ל הכא דלא יעשר דיעבור בפ"א בב' שבותין משא"כ בטבל דיהי' בזאח"ז אבל לדידן שפיר פסק הרמב"ם דיעשר וכנ"ל וא"ש:

סימן תרכא

טור בשם הרא"ש דההוגה את השם באותיותיו היינו שם של ד' אותיות ע"ש ע' תוס' סוכה (ה' רע"א) דתלוי בב' תי' תוס' שם אי הוי של ד' אותיות או של ע"ב ע"ש:

טו"ז סק"ב ומג"א אי שרי לומר הפסוק בתורה עם השם וכו' ואי יכול לומר חצי פסוק שבתורה ולומר השם בכינוי אד' או יאמר השם ע' תהלים (קל"ה) כי ידין אד' את עמו וגו' והוא חצי פסוק שבתורה פ' האזינו ודהע"ה אמר עם הכינוי אד' אבל י"ל דדהע"ה

בספר תהלים שלו הוא דוגמת התורה וכמ"ש תוס' קידושין (ל"ג א') דמשו"ה נחלקת לה' חלקים ע"ש וא"כ הי' רשאי לו לומר ולעשות פסוק בעצמו עם השם וצ"ע:

סימן תרכב

סדר תפלת מנחה וכו'. ע' ירושלמי יומא (פ"ו ה"ד) דאחר שהתפללו מוסף אמר ר"א שילכו להאכיל להתינוקות שהתענו ע"ש:

סימן תרכג

תפלת נעילה. ע' רש"י שבועות (י"ג סוע"א) כ' דיוה"כ אין מכפר בלילה כלל דכתיב ביום הזה יכפר עליכם ע"ש ובאמת כי כלשון זה מבואר בש"ס מגילה (כ' ב') ע"ש ואי ביום מכפר כל היום מעט מעט או בסוף היום בעת נעילה מכפר כולו בב"א ע' תוס' שבועות (י"ג רע"ב) הביא מתוספתא שמכפר בפ"א בסיף היום ע"ש אבל ע' ירושלמי יומא (פ"ח ה"ז) פליגי אמוראי בזה ע"ש וחידוש על התוס' שלא הביאו משם וצ"ע:

סימן תרכד

סעיף א. מתפללים תפ"ע וכו' ע' או"ח החדש בשם שו"ת שו"מ דמותר לאכול קודם תפלת ערבית ע"ש אבל בתוס' שבת (קי"ד סוע"ב) משמע דאחר התקיעה של מוצאי יוה"כ יכול להאכיל הבנים אבל בעצמו לאכול אינו רשאי ע"ש היטב:
סעיף.ה ברמ"א. ואוכלים ושמחים וכו'. ע' תוס' שבת (קי"ז ב') דמצוה להרבות בסעודה במוצאי יוה"כ ע"ש וע' רש"י מנחות (כ' א') ורש"י שם ד"ה אדרבא וכו' דאחר הכפרה בא היין המשמח וכו' ע"ש:

סימן תרכה

בטור. ואע"ג שיצאנו ממצרים בחודש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו זמן לפי שהיא זמן הקיץ ודרך כ"א לישב וכו' ומשו"ה צונו בחודש תשרי שהוא זמן גשמים ודרך כ"א לישב בביתו וכו'. צ"ע מש"ס שבת (מ"ג ב') רב אשי אמר מי קתני בימות החמה ובימות הגשמים בחמה מפני החמה וגשמים מפני הגשמים קתני בימי ניסן ובימי תשרי דאיכא חמה ואיכא גשמים וכו' ע"ש ומבואר דימי ניסן ותשרי שוין לגשמים אבל בש"ס ר"ה (ז' ב') פליגי תנאי אי ביומי ניסן הוי ימות הגשמים ע"ש וע' ש"ס מ"ק (י"א רע"א) ל"ק כאן בימות החמה וכאן בימות הגשמים וברש"י שם בימות החמה וכו' כגון בפסח דתבול

עלמא וכו' כאן ביה"ג כשיורדין הגשמים ברגל כגון בסוכות וכו' ע"ש ודברי רש"י צ"ע שלא פי' בקיץ ובחורף מדלא קאמר בש"ס כאן בחמה כאן בגשמים רק כאן בימות החמה וכאן בימות הגשמים וכדקאמר בש"ס שבת הנ"ל אבל מ"ש רש"י דבניסן הוי ימות החמה ותשרי ימות הגשמים שנה משנתו אליבא דחד תנא דר"ה הנ"ל וצ"ע:
טו"ז סק"א הביא פלוגתת ר"ע ור"א בפ"ק דסוכות אי הי' הסוכות כפשוטן שהי' עושין סוכות או ענני הכבוד וע' טו"ז טעם פלוגתתם ע"ש ונ"ל בזה דבאמת פשטא דקרא כי בסוכות הושבתי את בנ"י הוי ע"י ענני הכבוד דבזה שייך לשון "הושבתי'" דאי סוכות ממש שעשו להם בנ"י ל"ש לשון הושבתי דהרי עשו בעצמם וכ"כ הטו"ז בשם הרא"מ שהי' בזה פועל אלקי ע"ש ומשו"ה ר"א מהדר ע"פ פשוטו של מקרא יותר מדרשא ומשו"ה קאמר ר"א דהי' ענני הכבוד כפשטי' דקרא אבל ר"ע נוטה יותר אחרי הדרש שהי' נראה לו יותר דהנס רק ליצי"מ וכמ"ש הטו"ז ואזלי בזה לשי' בסנהדרין (נ"ח ב') ע"ש וע' תוס' שבת (קל"א ב') ד"ה שבעת וכו' וי"ל דלי"ל למילף בגז"ש וכו' ע"ש והתם לר"א לשי' קאמרי תוס' שפיר ע"ש ותבין וע' יבמות (י"א ב') פליגי ג"כ ריב"כ אליבא דר"א ורבנן בהא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו היכי דלא מסתבר לאוקמי כפשוטו ע"ש ור"א כשי' דכאן וע"ע ב"ק (ו' ב') פליגי ר"י ור"ע דלר"י אזיל בתר פשטא דקרא ור"ע דריש לחומרא ולא לפשטי' דקרא ע"ש וע"ע נדרים (ע"ז ב') פליגי ר"ע ור"י אי היקשא אפקי' מפשטי' דקרא דר"ע ס"ל דלא אזלי' בתר משמעותא דקרא נגד היקשא ור"י חולק דמשמעותא דקרא אפקא מהיקשא לענין אי הפר מקצתו אי הפר כולו ע"ש ואזלי לשי' דכאן ור"י כר"מ דכאן וע' הגדה של פסח פליגי ר"א ור"ע דלר"א ס"ל דחרון אפו ל"ה מכה ור"ע ס"ל דחרון אפו הוי ג"כ מכה להנ"ל י"ל דבאמת פשטי' דקרא דקאמר עברה וזעם וצרה וכו' משמע דמונה המכות רק מעברה דלא קאמר ועברה וכו' כמו שאמר וזעם וצרה וגו' ובע"כ דהתחיל מעברה ומשו"ה ר"א דמהדר יותר אחרי פשטא דקרא ס"ל דחרון אפו ל"ה מכה רק מעברה אבל ר"ע לשי' דס"ל לעיקר הדרש ומשו"ה ס"ל דהתחיל למנות המכות מחרון אפו והבן וע' מנחות (מ"ה ב') בפלוגתא דר"ע וב"נ ג"כ כה"ג ואכ"מ יותר:

סימן תרכו

סעיף ב. ש"ע. וא"ל פסולה משום תולמ"ה וכו'. ע' תוס' סוכה (י"ג ב') הקשו בהא דאמרי' דאם אוכל מרובה פסול לסיכוך ובחולין אמרי' דבית שסככו בזרעים טהרו משום דבטלינהו וא"כ אמאי פסולין דהרי אין מקב"ט ותי' בחד תי' דאע"ג דטהרו מ"מ פסול

לסיכוך משום תולמ"ה כיון דבעת הסיכוך נעשה כשר דבטלינהו ולא מקודם לזה הוי תולמ"ה ע"ש ומבואר דאם נעשה סכך כשר בשעת הסיכוך ג"כ מיקרי תולמ"ה רק צריך להיות מקודם סכך כשר ע"ש ותבין וע' כה"ג ירושלמי תרומות (פ"ג מ"ג) מבע"ל בהא דאסור להקדים תרומה למעשרות אי לא הקדים ולא האחיר רק עשה כאחת ע"ש וע' כריתות (כ' ב') ואכ"מ:

סימן תרכט

טו"ז סק"ג. אלא החילוק דעורות מקרי גידולי ארץ אבל לא מן הארץ דמן הארץ משמע הלשון שצומח מארץ וכו'. ע' ש"ס בכורות (ז' ב') היוצא מן הטמא מטמא לא קאמר אלא מן הטמא וכו' וע' רש"י שם וצע"ק וע' תוס' כתובות (נ"ד ב') ד"ה ארבע דלא נחתי לחילוק זה ע"ש ותבין וע' חולין (קכ"ח ב') א"כ לכתוב רחמנא מבהמה מאי מן הבהמה וכו' ע"ש:

טו"ז סק"ב. והכותב ספר מהרי"ל טעה בזה שתלה הדין אם נטמא ממש ע"ש ע' נת"ח השיג על הטו"ז דמהרי"ל לא קאמר אם נטמא רק על שברי כלים שאין ראוים עוד לקב"ט ומשו"ה הוצרך שמא נטמאו ממש אבל לא על כלים בעצמם ע"ש והשנתו אינו מובנת דמאי נ"מ בשברי כלים אי נטמא ממש דכיון דנשברו נטהרו ומאי נ"מ במה שהיו טמאים ואולי מיירי מהרי"ל בשברי כלים דראוים עוד לתשמיש אחר וכהאי דה' מידות בכלים דאע"ג דנטהרו מטומאתן מ"מ ס"ל כשי' הר' משולם שהובא בש"ג על המרדכי פ"ג דשבת דבכה"ג לא נטהרו בנשבר רק עד שיהי' להם הע"ש כמו טבילה דצריך הע"ש וא"כ הכא חושש שמא נטמא באותו יום אבל הרי הש"ג הביא דברי ר"ת שחולק עליו דגם בכה"ג ל"צ הע"ש ע"ש ובמק"א הבאתי ממשנה כלים (פי"א מ"ג) מוכח כשי' הר' משולם ויתיישב קו' הרא"ש ע"ש ותבין. אבל מזבחים (צ"ד ב') נטמא חוץ לקלעים נוקבן ומכניסן וכו' לא משמע כן וע"ע חולין (קכ"ג א') אמר רבה ב' תשובות וכו' ורש"י שם ד"ה חדא וכו' ג"כ מוכח להיפוך וצ"ע:

סעיף ו. וה"מ שא"ל שפה אבל אי יש לה שפה וכו' אפי' אם נטלה שפתה אין מסככין בה וכו'. ע' בב"י כ' דנלמד זאת ממטלניות דסעיף ב' דאפי' אם א"ב גע"ג אין מסככין בהם וה"ה כאן במחצלת שניטלה השפה ע"ש ולפ"מ שנראה מדברי תוס' שבת (כ"ו סוע"א) ד"ה אין דמטלניות שהי' בהם גע"ג מקודם מקב"ט גם אח"כ אפי' נתמעט מגע"ג ע"ש וא"כ ל"ד להתם דהכא במחצלת כעת אין מקב"ט כשנטלה השפה אבל בבדה"ב יו"ד סי' ר"א העלה דאם הי' פ"א לבזבז והי' כלי מקב"ט גם אחר שנטלה הלבזבז ע"ש וא"כ

דמיון הב"י א"ש לשי' והבן. וע' משנה כלים (פי"ב מ"ו) ומודים חכמים לר"ג בטבלא שנחלקה לשנים א' גדול וא' קטן שהגדול טמא וכו' ובתוי"ט שם מוכח כהבדה"ב הנ"ל ע"ש ותבין:

סעיף ז. רמ"א. ואפי' להניחו על הסכך להחזיקו אסור וכו' שמקבלין טומאת מדרס ע"כ. ע' תוס' סוכה (כ"א ב') ד"ה שאין כתבו שם דבשידה תיבה ומגדל המחזיק יותר ממ"ס בלח מותר להעמיד הסכך משום דאין מקבל טומאה כיון דבאה במידה ע"ש והרי כתבו תוס' שבת (מ"ד ב') ד"ה מוכני דבאה במידה מ"מ מקב"ט מדרס ע"ש ומבואר דבמקב"ט מדרס מותר להחזיק הסכך וצ"ע וע' או"ח החדש בשם מו"ר הגאון ז"ל בשם המש"ז אי י"ג מידות קרי הרמב"ם מדבריהם וכ' דרק מד"ס ולא מדבריהם ע"ש אבל בש"ס סוטה (ט"ז א') רנב"י אומר כי קחשיב הלכה עוקבת מקרא הא עוקבת מדרבנן היא וכו' וע' ברש"י שם ומבואר דק"ו קרי לה מדרבנן ע"ש ותבין:

מג"א סקי"ב. אין הידים נקראין אוכל אלא עד ג"ט וכו'. ואי האוכל פחות מכזית אי שייך בו תורת יד תלוי בפלוגתא ע' חולין (קי"ח ב') ע"ש: סעיף טו. ש"ע. ואין זה פחות מכ"ה קנים וכו'. ע' ירושלמי תרומות (פ"י ה"ג) בזה:

טו"ז ס"ק כ"א. ולכסות בקשין של תבואה אחר שנחבטה וכו'. ע' או"ח החדש כ' מו"ר הגאון דלפמ"ש הטו"ז לעיל סק"ו בפשתן נידק וניפוץ דאסור לסכך משום דמניחין לתוך כרים וכסתות ה"נ בקש רגילין ליתן בשקין ולשכב עליהן ע"ש אבל התם כונת הטו"ז דאם נותן בכרים וכסתות מקב"ט בזה וכמ"ש בהגהות הלבו"ש שם משא"כ הכא דהקש לא נעשה בזה כלי כלל וז"פ: סעיף יב. הג"ה וכל מה דדרכו ליבש תוך ז' מיד דיינין לי' כאלו הוא יבש וכו'. בר"ן משמע הטעם משום דבעינן סוכה הראוי' לז' ימים וזה יתייבש תוך ז"י ול"ה ראוי לז' ימים ע"ש א"כ צ"ע בעושה סוכה בחוש"מ והסכך דרכה לייבש תוך ז' אבל יתייבש אחר סוכות אי כשר בכה"ג כיון דכל ימי הסוכות יתקיים ובש"ס סוכה (כ"ז) במחלוקת ר"א וחכמים אי עושין סוכה בחוש"מ משמע דרק ר"א ס"ל דבעינן סוכה הראוי' לז' ימים ומשו"ה ס"ל דאין עושין סוכה בחוש"מ משא"כ לדידן וא"כ כשר בכה"ג וצ"ע בזה:

סימן תרל

סעיף א. כל הדברים כשרים לדפנות ובטו"ז סק"א משום דמשמעות הכתוב דמאספך מגרנך ויקבך קאי אסכך דוקא דדפנות לא אקרי סכך כפשוטו של פסוק וכו' היינו מיתורא וכו' וקרא קאי על פשיטא דקרא וכו'. וזה מרש"י שם (ט' א') ובהגהות או"ח

למורי הגאון ז"ל הביא מעט"ז שהביא בשם האו"ז מירושלמי דפוסל גם דפנות מכל הפסול לסכך ומורי הביא מש"ס דילן שהקשה הש"ס בפשי' אלא מעתה עשה סוכה ממחיצות של ברזל וסיכך ע"ג ה"נ דפסולה וכו' ע"ש. והנה דברי האו"ז בשם ירושלמי הובא בד"מ כאן ג"כ והנה דברי רש"י שכ' בטעמא דפשטי' דקרא לא קאי רק על מה דמפורש בקרא גופא דהיינו הסכך משא"כ הדפנות דרק מריבוי בסכות בסכת אתי לא קאי על זה קרא. אמת הדבר במק"א הבאתי מכמ"ק שכתבו כן תוס' האי כללא ע' תוס' ב"ק (ג' ע"א) ד"ה ותוס' ב"ק (כ"ו א') ד"ה ש"מ ותוס' שבת (כ"ח א') ד"ה אלא ויובן קצת בזה דברי הש"ס שבת (קל"א ב') ולכתוב בהדיא ורש"י והגהות הב"ח שם ע"ש ותבין וע' תוס' עירובין (כ"ז ב') ד"ה הו"א ג"כ כזה ותוס' קידושין (כ"ד ב') ד"ה הואיל ותוס' זבחים (ח' סוע"א ורע"ב) בזה ע"ש ואכ"מ אבל מ"מ לפמ"ש תוס' זבחים (ה' ב') דאשכחן כמ"פ דקאי קרא אהילכתא וכן מוכח מבכורות (ט"ז) ע"ש וא"כ מכ"ש דקרא קאי על הריבוי של הקרא עם הקרא ביחד ולשי' תוס' זבחים (ה') הנ"ל בע"כ דבאספך מגרנך קאי על שניהם על הסכך ועל הדפנות אבל הנה בש"ס נזיר (ס"א ב') האמר ר"י הלכה היא בעיר ובתוס' שם פי' דהקרא לא יוכל למעט מה שהיא רק מהלכה ע"ש ומבואר דסתמא דש"ס ס"ל דלא קאי קרא על הלכה וה"ה דלא קאי על מה דהיא ריבוי וזה היא שי' הש"ס בסוכה ב' דהקשה בסתמא אלא מעתה סיכך ע"ג שפודין של ברזל ה"נ דפסולה אבל הירושלמי י"ל דס"ל דקרא יכול למעט ולרבות גם מה דהיא רק מריבוי וקצת משמע כן בהא דמבע"ל בירושלמי פ"ו דגיטין אי קאי ריבוי אריבוי וע' מל"מ פ"ו מגירושין וקצה"ח רס"י רמ"ד בזה ומשמע דרק ריבוי מבע"ל אי קאי אריבוי אבל קרא יכול להיות על ריבוי ומשו"ה ס"ל דדבר הפוסל בסכך פוסל גם בדפנות ודו"ק:

מג"א סק"ג ובהגהות יא"פ שם כ' ובמת"כ לא כוונו יפה וכו' דס"ס אין בדופן האמצעי רק מחמת לבוד לבד ולא מהני לתת עליו שם דופן ע"י לבוד לבד וכו' ע"ש ע' תוס' סוכה (י"ח ב') ד"ה מבואר סברא זו וע' טו"ז או"ח סי' שס"ג ס"ק י"ב ולפמ"ש הטו"ז שם נחלקו ב' דיעות בש"ע בזה ולדיעה הראשונה דהלכתא כותי' ס"ל דגם בכה"ג מהני לבוד ע"ש וע"ע שבת (ט' א') לעולם באסקופת בית עסקינן וכו' וברש"י שם ד"ה באסקופת בסוה"ד ומבואר שם דאפי' בכה"ג אמרי' לבוד וצ"ע:

סעיף א. בהג"ה. וא"צ להעמידן דוקא דרך גדילתן וכו' ע' או"ח החדש בשם מורי הגאון ז"ל בשם ספר הפרדס לרש"י ז"ל דצריך גם בדפנות להעמיד דרך גדילתן ע"ש והנה בטור כ' הטעם דל"צ דרך גדילתן דכיון דא"צ לדפנות שיהי' גי"ק א"כ אין מהסברא דהיכי דעושה הדפנות מגי"ק יהי' דוקא דרך גדילתן ע"ש אבל י"ל הסברא ג"כ להיפך דאע"ג

דא"צ לדפנות דוקא מגי"ק כמו בסוכה מ"מ אם עושה מגי"ק א"י לשנות מדרך גדילתן כמו בלולב אבל בסברא זו כבר נחלקו בש"ע אה"ע סי' קכ"ח באם שינה מקום הלידה בגט דא"צ לכתבו ואם שינה בו י"א דפסול דמ"מ אם שינה בו אסור ופסול ודיעה אחרת ס"ל דכיון דא"צ לכתבו לא מגרע בו שינוי ע"ש וע' תוס' גיטין (פ"ח א') בזה וה"נ תלוי בזה וא"כ י"ל דרש"י ס"ל כדיעה שם דפסול בזה אע"ג דל"צ לכתבו מ"מ שינוי פסול בו אבל הטור ס"ל שם ג"כ דכשר וה"נ לשי' ס"ל ג"כ דא"צ להעמיד דוקא כדרך גדילתן ולא ישנה בו כיון דעיקרו אין מעכב וא"ש:

סעיף ז. סיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי וכו' הר"ז סוכה כשירה לאותו שבת שבתוך החג בלבד וכו'. בש"ס סוכה (ז') אמר רבה (כן הגירסא ברא"ש ולא רבא) וכן לשבת מגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת וכו'. וכן אי' שם השני דינין שבש"ע כאן דמגו דהוי דופן לענין שבת הוי דופן לסוכה ע"ש אבל הדין הראשון דב' כהלכתן ושלישי אפי' טפח דאמ"ר מגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת השמיטו הרי"ף ורמב"ם וע' רא"ש שם בזה ונ"ל בפשי' דבאמת קשה מנ"ל לרבה לומר כן דמגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת ואדרבא נימא להיפך דמגו דל"ה דופן לשבת דצריך ג' מחיצות ולחי ל"ה דופן גם לסוכה והרי כל היכי דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן אבל באמת לק"מ לפמ"ש בש"ס תענית (כ"ז) ובשבת (פ"ג) דבדרבנן אמרי' כל היכי דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לקולא מקשינן ע"ש וא"כ הרי כ' במג"א לעיל סי' שמ"ה דהיכי דאיכא ב' מחיצות ולחי הוי מה"ת רה"י גמור ע"ש א"כ אמרי' בכה"ג לכ"ע מקשינן וע' בר"ן כאן הקשה כן ותי' דכיון דבכל סוכות יש גם שבת והתורה התירה דפנות הסוכה א"כ בע"כ התירה גם לשבת שבתוך החג ע"ש. אבל הרמב"ם י"ל דלא ס"ל כן בטעמא דרבה רק משום הנ"ל וא"כ הרי כ' המג"א סי' שמ"ה הנ"ל דשי' הרמב"ם דאפי' ג' מחיצות ל"ה רה"י מה"ת ע"ש ומשו"ה השמיט ד' רבה וכנ"ל וא"ש. והנה לשי' שאר הפוסקים דס"ל דהוי רה"י מה"ת ומ"מ השמיטו הא דרבה י"ל דהנה בש"ס קאמר וצריכא (לאשמעינן הני ג' דברים) דאי אשמעינן וכו' ואי אשמעינן הני תרתי משום דחמירתא לקילתא אבל מקילתא לחמירתא (האי קמייתא דרבה מיגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת) לא צריכא והדבר קשה לכאורה מנ"ל לרבה באמת לומר גם מיגו כה"ג מקילתא לחמירתא מיגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת הרי הוי מקילתא לחמירתא ודלמא היכי דגלי גלי והיכי דלא גלי דהיינו לחמירתא לא ואי משום סברת הר"ן הנ"ל הרי לפ"ז יקשה למ"ל למימר הא דהדקו"ל דהוי ידעינן בל"ז מכח הכרח סברת הר"ן ובע"כ דלאו הכרחי הוא וא"כ מנא ידע רבה לומר כן. אבל באמת הדבר נכון עפ"ד הש"ס סוכה (ט"ז ב')

אמרבב"ח אר"י ר' יהודא בשי' ר' יוסי אמרה וכו' ולא היא לא ר' יהודא ס"ל כר' יוסי ולא ר' יוסי ס"ל כר"י ע"כ לא אמר ר"י התם אלא בע"ח דרבנן אבל הכא סוכה דאורייתא וכו' וע"כ ל"ק ר' יוסי הכא אלא סוכה דמ"ע אבל שבת דאיסור סקילה לא וכו' ע"ש ומבואר דר' יהודא ור' יוסי פליגי בזה דשי' ר' יהודא דמ"ע חמיר מדרבנן אפי' הוא מאיסור שבת דהיא איסור סקילה אבל ר' יוסי ס"ל דאיסור דרבנן הבא מאיסור שבת חמיר ממ"ע דשאר מקומות כיון דהיסוד הוא מאיסור סקילה ומעתה הכא דבאמת הוי כאן מה"ת רה"י רק אסור מדרבנן לטלטל בשבת אבל בסוכה הוי מ"ע ובתוס' שם ע"ב כתבו דהכא אזיל אליבא דר"י דס"ל דמבוי מפולש ניתר בלחי וקורה וכן היא שי' רש"י ע"ש ומעתה לר' יהודא לשי' באמת הוי סוכה חמירא משבת ומשו"ה אמרי' מיגו כה"ג מיגו דהוי דופן לסוכה דהיא מ"ע מהני גם לשבת הכא דבאמת הוי רק דרבנן והש"ס קאמר שפיר דאי לא אשמעינן זאת הו"א כר' יוסי דלא מהני משום דהוי מקילא לחמירתא ולזה אשמעינן דמהני משום דבאמת הוי ג"כ מחמירתא לקילתא וא"כ זה ניחא לרבה אליבא דר' יהודא משא"כ לדידן דפסקינן כר' יוסי דנימוקו עמו ל"מ באמת לשבת וכנ"ל וא"ש:

סימן תרלא

מג"א סק"ב. כמין בית ולבו"ש וב"ח פוסלין כשאין המטר יכול לירד בה וכו'. ואם נטל הסכך היתר ונשאר כדי הכשר אם פסול משום תעשה ולמ"ה י"ל דתלוי בב' תירוצי הר"ן על משנה החוטט בגדיש ע"ש ותבין וע' ש"ע לקמן סי' תרל"ה ובב"י ומג"א שם בזה ע"ש:

סימן תרלב

טו"ז סוסק"א כ' דהא תרווייהו דופן עקומה ולבוד תרווייהו הל"מ הן ולמה לא נשוה אותן לכ"ד וכו' ע' ש"ס סוכה (י"ח א') דכיון
דהל' טומאה הל"מ היא אין למדין ממנה לשום דבר ע"ש וע' הגהות מצ"פ שם הוכיח דהל"מ מהלמ"מ ג"כ ל"ג זמ"ז כמו ד"ס מד"ס ול"ה כד"ת דלמדין זמ"ז ע"ש באורך:

סימן תרלד

סעיף א. סוכה שאין בה שבעה על שבעה וכו'. ע' טו"ז ואחרונים בענין מרובע אי הוי ממש ארכו כרחבו ע"ש ועמ"ש בסי' ל"ב וע' מג"א לקמן סי' תרל"ו סק"ב כ' דמדכ' טע"ט משמע דהוי מרובע ע"ש וע' לעיל סי' שצ"ח סעי' בזה:

סימן תרלו

סעיף א. סוכה ישנה דהיינו שעשאה ל' יום קודם החג כשרה וכו'. ע' משנה סוכה (ט' רע"א) סוכה ישנה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין וברש"י ב"ש פוסלין דבעי סוכה לשמה זכו' ואלו תוך ל' יום לחג הוה כיון דשואלין בהל' החג ל' יום סתם העושה לשם חג הוא עושה וכו'. ובמהרש"א שם כ' דמסתמא יש. שום דרשא ללמוד הא שואלין ודורשין שלשים יום גם קודם החג אע"ג דבש"ס נפק"ל מקרא לענין קו"פ אבל מזה סתירה לדברי הב"י סי' תכ"ט דרק קודם פסח ל' יום ולא בחג והכא מבואר ברש"י להיפוך ומסתמא גם ב"ה לא פליגי בהא רק משום דל"ב סוכה לשמה ע"ש. והנה הא דכ' המהרש"א דמסתמא יש איזה דרש למילף חג הסוכות מפסח ולכאורה הרי מקשינן בגז"ש בסוכות (כ"ח) חג הסוכות לחג המצות לכמה דברים ע"ש ובע"כ כוונתו דהתם ההיקש הוי רק להשייך להחג גופא כמבואר בקרא חג אבל לא למה דשייך קודם היו"ט ובע"כ משום שיש שום דרשא וזה הוי רק במ"מ כיון דדומין זל"ז שהם שניהם בט"ו לחודש והחג ז' ימים אבל באמת הגם שהם דומין לכל מילי וכנ"ל ומ"מ הרי הטעם דשו"ד היא להורות להעם השאלות הנצרכות ליו"ט וא"כ בחג המצות דשואלים מרובים דמשום איסור חמץ במשהו ואיסור כרת ושכיחי הרבה שואלים משו"ה הוצרך להורות שלשים יום קודם משא"כ בחג הסוכות דאין שואלים הרבה דהלכותיו מועטין נגד פסח וגם אין כאן איסור כרת וא"כ י"ל במ"ש המהרש"א הנ"ל דמסתמא לא פליגי ב"ה אב"ש בזה והקשה מזה על הב"י הנ"ל להנ"ל י"ל דתלוי בפלוגתא דב"ש וב"ה בש"ס כתובות (ס"א ב') במדיר אשתו מת"ה בש"א ב' שבתות ובה"א שבת א' ובגמ' דב"ש גמרי מיולדת נקיבה וב"ה מנדה גמרי לה במאי קמיפלגי מ"ם מידי דשכיח ממידי דשכיח ומ"ס מידי דהוא גרם לה ממידי דהוא גרם לה וברש"י שם מידי דשכיח כעס שכועס על אשתו ומדירה וכו' לאפוקי לידה דל"ש כולי האי וכו' מידי דהוא גרם לה וכו' ויש לנו ללמוד מן הדומה אפי' ל"ש כולי האי וכו' ע"ש ומבואר דב"ש ס"ל דאפי' לא שכיחי כולי האי מ"מ כיון דדומה לו ילפינן לה אבל ב"ה ס"ל דלא משגיחינן בדומה רק לשכוח וא"כ הכא לב"ש לשי' שפיר כ' רש"י דילפינן במ"מ מחג המצות כיון דדומה אבל לב"ה לא ילפינן מחג המצות ולדידן דקיי"ל כב"ה שפיר כ' הב"י סי' תכ"ט דלא שו"ד רק בחג הפסח וא"ש: עוד נ"ל בזה הנה בטעם דשו"ד קו"פ ל' יום י"ל משום דנצרך ללמוד הדינין הנהוגין ביו"ט ולטעם זה י"ל דגם בסוכות מחויב לידע הדינין דסוכה ואתרוג ולולב וכדומה אבל אם נימא דהטעם משום דקודם ל' יום חל עליו חובת בדיקה ביצא לדרך א"כ דוקא בחג הפסח שייך טעם זה אבל בחג הסוכות אין נ"מ בל' יום רק לידע מקודם החג הדינין.

והנה זה ניחא לשי' הרמב"ם בסי' תל"ו דס"ל בדעתו לחזור צריך בדיקה בין דעתו לחזור קודם הפסח או בתוך הפסח וא"כ שייך לומר חילוק בין תוך ל' יום דחל עליו חובת בדיקה תמיד משא"כ בקודם ל' יום וא"כ לשי' שפיר י"ל הטעם דשו"ד קו"פ ל' יום משום חובת הבדיקה וא"כ יש חילוק בין סוכות לפסח אבל לשי' רש"י שמבואר לעיל סי' תל"ו סעי' ב' דאפי' ביצא תוך ל' יום אם דעתו לחזור בין תוך הפסח או קו"פ א"צ לבדוק וע' טו"ז שם סק"ה וא"צ לבדוק רק אם יצא תוך ל' יום ואין דעתו לחזור לעולם וא"כ ל"ש לומר דחל עליו חובת בדיקה בתוך ל' יום דא"כ הי' מחויב לבדוק גם בדעתו לחזור תוך הפסח ומה לנו במה שיחזור קודם הפסח הרי גם עכשיו החיוב ובע"כ לדידי' הטעם משום שילמוד הדינין ומשו"ה כ' רש"י שפיר לשי' דגם קודם חג הסוכות צריך ללמוד אבל הב"י דס"ל כשי' הרמב"ם בסי' תל"ו והטעם משום חובת בדיקה וא"כ טעם זה ל"ש קודם הפסח וא"ש ודוק היטב:

הב"י הביא בשם הר"ן דהא דאמרי' במשנה איזה סוכה ישינה כל שעשאו קודם החג ל' יום וכ' הר"ן דלאו טעמא דב"ש אתי לאשמעינן אלא לומר דב"ה פליגי אפי' בזה דכשר ע"ש וצ"ע לפמ"ש המהרש"א עירובין (י"ג) דל"ש למיפרך וכי טעמא דב"ש אתא לאשמעינן רק היכי דבא לומר דפליגי ב"ש אב"ה אבל אם אמרי' דל"פ בזה שפיר אשמעינן טעמא דב"ש דל"פ בזה אב"ה ע"ש א"כ גם הכא קאמרי מתני' איזה סוכה ישנה כל שעשאו קודם החג ל' יום דהיינו דאם עשאו בתוך החג מודו ב"ש לב"ה דכשר אבל בתוס' עירובין (ע"ב ב') ד"ה אבל מוכח להיפוך מדברי המהרש"א הנ"ל וע' תוס' נזיר (י' סוע"ב) ואו"מ לנזיר (ט' א') האריך בדברי המהרש"א הנ"ל אבל לא הביא מהנ"ל ע"ש:

ש"ע שם. ובלבד שיחדש בה דבר וכו'. ע' מנ"פ חקר אי סד את הסוכה בסיד אי הוי חידוש ע"ש וע' ירושלמי ב"ק (פ"א ה"ב) דאם קנה בית מחבירו וסד אותו מבפנים הוי קנין ע"ש א"כ פשי' דהוי חידוש כיון דהוי קנין וז"פ:

סימן תרלז

סעיף ב. יוצאין בסוכה שאולה וכו'. וע' ב"י הביא מרש"י סוכה (כ"ז) שפי' ברבנן דמוכח מקרא דכל האזרח ישבו בסוכות משום דא"א דמטי פרוטה לכל חד ובע"כ ע"י שאלה ומוכח דיצא ע"י שאלה ותוס' דחו דבלא"ה לר"א כמו דא"י לר"א בשאולה כ"כ א"י בשותפין ע"ש ולרש"י יוצא בשותפין ע"ש. ונראה דפלוגתתם הוא דר"א ס"ל י"ב ומשו"ה בשעה שיוצא בסוכה הוברר הדבר דסוכתו הוא ומשו"ה פירש"י אליבא דר"א דיצא בשל שותפות ורק משום דלא מטי פרוטה לכל חד וחד ול"ה שותפות אבל התוס' ור"ן דמיאנו

בזה דאזלי לשיטתייהו בר"ן נדרים (מ"ו) שביאר באורך דבשותפין לענין שנאמר בשעה שמשתמש דבשלו הוא משתמש לכ"ע אמרי' ברירה ע"ש וא"כ קשה לפ"ז מ"ט דרבנן אליבא דר"א דא"י בשל שותפות אע"ג דס"ל בעלמא א"ב מ"מ הכא יוצא בזה ומשו"ה פי' דפלוגתתם לא תלוי בזה דלרבנן הוי שותפות כמו שאולה ואם בשאולה א"י גם בשותפין א"י אבל סברת רש"י צ"ע דמאי נ"מ דאין מגיע פרוטה לכל חד וחד דמ"מ כיון דכולן שוין ואין לא' מהם פרוטה רק כולם אין בה פרוטה שפיר הוי שותפות וע' תוס' זבחים (ו') ותוס' יומא (נ' ב') ד"ה אחיו דהיכי דליכא כה"ג וכולן מכפרי רק מקופיא הוי שפיר שותפין משום דכולן שוין אבל היכא דאיכא כה"ג והוא מכפר מקיבעא ושאר אחיו מקופיא אז לא מקרי שותפות ע"ש וה"נ בסוכה הוי שותפות וע' תוס' ב"ק (ק"י ב') דאפי' יורש פחות מש"פ הוי יורש ע"ש וע' חו"מ סי' רס"ב סעי' ב' והתם הוי הטעם משום דא"ח בהשבה רק אם יש פרוטה לבל חד ובלא"ה א"ח בהשבה אבל שותפין הוי אפי' בכה"ג וצ"ע: מג"א סק"ה. ואם אין רוצה ליתן דמי עצים לא יצא וכו'. ע' מחצה"ש כ' דאם רק מדחהו מיום אל יום לכ"ע יצא ע"ש אבל באמת יש בזה לדון עפמ"ש הנה"מ סי' צ"א סק"ט וסי' ק"צ סק"ז בשם הח"מ וב"ש סי' ק"כ דאם מכר לו חפץ ע"מ ליתן לו הדמים מיד אם לא נתן לו הדמים הוי למפרע החפץ בגזל בידו ול"א בכה"ג דרק דמים הוא שחייב לו ע"ש ובמק"א הבאתי מש"ס ב"ק (ק"ה ב') ל"צ דא"ל לא נתתי לך דמי שקיל תורך וזיל וע' אס"ז בשם הרשב"א שם מוכח בפי' כהנה"מ וע' ירושלמי מע"ש (פ"א ה"א) א"ר שניא היא דמשעה ראשונה הוא חייב וכו' ע"ש מוכח ג"כ כן וא"כ הכא דהי' גזול בידו וחז"ל עשו תקה"ש שיתן לו הדמים ומסתמא הי' התקנה שיתן לו הדמים בשעה שרצה לעשות תשובה דאל"כ אין לדבר סוף וא"כ לא גרע תק"ח ממכר לו חפץ ע"מ כן ובמכירה בא לידו ומ"מ אם לא נתן לו המעות מיד כמו שהתנה עמו הוי גזול בידו ומכ"ש בכאן שמתחילה בגזל בא לידו וצ"ע. אבל בגוף הדין דמחולקים בטור רש"י ובה"ע אי לא נתן הדמים משום תקה"ש דבהע"ט ס"ל דהוי למפרע סוכה גזולה ולא יצא בה ובטור כ' דשי' רש"י אינו כן וכבר העירו דמש"ס סוכה (ל"א א') בההיא סבתא דצווחא לקמי דר"נ ואמר ר"נ פעותא היא דא"ל אלא דמי עצים בלבד ולשי' הבעה"ט הי"ל לומר דאם לא ניתן לו דמי עצים לא יצאו ומוכח דכיון דא"ל אלא דמי עצים אין נ"מ אפי' לא יתן לו הדמים ומוכח כרש"י. ונ"ל בזה הנה רש"י כ' דאע"ג דסוכה היא רק על ז' ימים מ"מ הוי בזה תקה"ש דקביעות דמצוה משוו לה קבע והוי עי"ז כבית דעשו תקה"ש ע"ש ובע"כ משום הבד"ה דא"צ ליתן לו רק דמים והפקירו העצים לגבי הגזלן והרי כתבו התוס' יבמות (פ"ט) דהבד"ה ל"ש רק אם הוא דבר תמידי אבל אם הוא רק לזמן ל"ש הפקר

ב"ד ע"ש וא"כ יש לחלק בגוף הדין דאם הסוכה היא רק על ז' ימים והרי לבתר ז' ימי הסוכה יצטרך לסתור הסוכה ואז ל"ש תקה"ש א"כ על זמן ל"ש הבד"ה וא"כ אע"ג דאם רוצה ליתן לו הדמים הפקירו העצים לגבי הדמים אבל אם לא נתן לו הדמים בכה"ג לא יצא למפרע בהסוכה וכשי' הבהע"ט דל"ש בכה"ג לומר דרק דמים הוא שחייב לו ע"י תקה"ש וכמ"ש הב"י בשי' רש"י כיון דאחר הסוכות יחזור ויסתור סוכתו משא"כ אם הסוכה יהי' גם אחר סוכות והיא סוכה בנוי' על כל השנה והיא באמת בנין ולא מחמת קביעותא דמצוה אז בכה"ג אמרי' דמים הוא שחייב לו וכמ"ש בירושלמי שהובא בב"י לעיל סי' תנ"ד ואפי' אין נותן לו הדמים יצא בהסוכה וז"נ וברור לדינא וע' רש"י ב"ב (ו' ב') ד"ה דהי' דרכם בזמן הש"ס לקבוע סוכות החג על כל השנה ע"ש וא"כ בש"ס סוכה בההיא סבתא דאתיא לקמי' דר"נ שפיר א"ל אין לה אלא דמי עצים בלבד וכשי' רש"י דאפי' לא יתן לו הדמים יצא למפרע וכנ"ל וא"ש. והנה הטור כ' דהא דכ' בהע"ט דאם לא נתן הדמים לא יצא בסוכה משום גזולה זה דלא כדברי רש"י והב"י כ' דמרש"י לא מוכח כלל שיסבור דלא כבהע"ט רק מדלא משכח סוכה גזולה אלא בגזל סוכה שהיא על העגלה או על הספינה מוכח דלא ס"ל כהבהע"ט ע"ש ולדעתי יש לדון בזה דבאמת העיר הב"י על גוף דינו של הבהע"ט דאם גם לא נתן הדמים מ"מ י"ל דרק דמים הוא שנתחייב לו. והנה שי' רש"י במעילה (כ') דאם נטל אבן וקבעו בבנין הוי שינוי ובתוס' שם ובב"ק (דף כ') כתבו דמשום שינוי ל"מ דהוי שינוי החוזר לברייתו דהדר וסתר לה ע"ש. והנה בקצה"ח סי' ש"ס סק"ב הקשה על שי' רש"י דכ' דהוי שינוי דא"כ למה צריך לתקה"ש במריש שבנאו בבנין דהרי בלא"ה קנאו בשינוי ואין עליו רק דמים בעלמא ותי' הקצה"ח דהרי אמרי' בב"ק (ס"ו) העבים אלו המורישין ומבואר דגם אחר שקבעו בבנין מקרי מריש וא"כ הרי בש"מ בעי' לשי' הטור ורמ"א שינוי השם ג"כ ומשו"ה צריך רק לתקה"ש ע"ש אבל זה ניחא במריש שקבעו בבנין דנקרא עדיין מריש אבל בסוכה בגזל עצים דהדין דא"צ ליתן לו רק דמי עצים בלבד ויצא בהסוכה משום תקה"ש כמו בבית גמור וכמ"ש רש"י בסוכה (ל"א) הרי בסוכה בסכך בע"כ דלא נקרא אח"כ רק סכך ולא מריש וא"כ הוי גם ש"ה וא"כ הדקו"ל למה צריך בזה לתקה"ש לשי' רש"י דיוצא מדינא משום שינוי מעשה ובעכצ"ל כמ"ש תוס' הנ"ל דמ"מ הרי הוי שינוי החוזר לברייתו דאם יחסר הסוכה יוחזר להיות עצים כבתחילה ול"מ והרי מבואר בש"ס ב"ק (צ"ג) דשינוי החוזר לברייתו דל"מ הוא רק מדרבנן ומה"ת מהני גם שינוי החוזר ע"ש וא"כ לשי' רש"י ממ"נ יוצא יד"ח גם כשאין נותן הדמים דהרי כבר העיר הב"י דהרי אין מגיע לו רק הדמים מתק"ח וכ' הב"י דכיון דאינו רוצה בתק"ח ליתן הדמים דייניגן לי' בד"ת וצריך להחזיר

העצים גופא אבל הרי העצים באמת קנה בשינוי ורק מחמת דהוי שינוי החוזר ל"מ וזה ל"ה רק דרבנן וא"כ בין מדרבנן ובין מדאורייתא קנה ויצא בה ובע"כ דלא ס"ל לרש"י כבהע"ט וכנ"ל וזה נחמד בעה"ש. ובזה יש ליישב ד' רש"י סוכה (ל') בהני אונכרי דא"ל ר"ה כי זבניתו אסא מעכו"ם לא תגזזו אתון כו' מ"ט סתם עכו"ם גזלני ארעתא נינהו וכו' וברש"י שם ושמא אותה הקרקע מישראל הוי וכו' ותמהו כולם דהרי גם גזל עכו"ם אסור מה"ת ולמה דייק רש"י ז"ל דחייש הכא רק משום גזל דישראל ע"ש. להנ"ל י"ל לפמ"ש הרמ"א חו"מ סוס"י שנ"ח בשם הה"מ דאע"ג דבגזל ל"מ שינוי החוזר לברייתו מ"מ זה רק בודאי גזל אבל בספק גזל מהני גם ש"ה החוזר לברייתו ע"ש והטעם י"ל עפמ"ש הש"ס ב"ק (צ"ג) דמה"ת מהני גם שינוי החוזר לברייתו רק מדרבנן ל"מ אבל מה"ת מהני ע"ש א"כ בספק גזל הוי סד"ר בשינוי החוזר ומשו"ה מהני ומעתה י"ל דגם בגזל עכו"ם אע"ג דאסור מה"ת מ"מ מהני בהו שינוי החוזר לברייתו דכיון דהוי רק מדרבנן ולפי המבואר בקצה"ח סי' ס"ו בשם הע"ש דלעכו"ם לא תקנו רבנן ע"ש ובקצה"ח מביא שם ראי' לזה מש"ס ב"ק (צ"ו ע"ב) א"כ מהני גם שינוי החוזר וא"כ הרי בש"ס סוכה הנ"ל הקשה הש"ס ולקנינהו בש"מ קסבר לולב א"צ אגד ואת"ל א"צ אגד שינוי החוזר לברייתו הוא ושינוי החוזר לברייתו ל"ק ע"ש ואי הוי החשש משום גז"ע הי' מהני שינוי החוזר ובע"כ פירש"י דהכא החשש דגזלי ארעתא מישראל וא"ש. אבל לענין דינא הרי העלה המג"א כהבהע"ט דל"א דמים הוא שחייב לו רק אמרי' דבכה"ג לא יצא ולא עשו בו תקה"ש ויש ראי' לזה מרמ"א חו"מ סי' שס"ג סעי' ה' ובסמ"ע שם דהא דכל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה והשבח שייך להגזלן דמ"מ אם השכיר לאחר השכירות שייך להנגזל דבכה"ג לא עשו תקה"ש ע"ש ומבואר דבתקה"ש ל"א בכ"מ דרק דמים הוא שחייב לו רק במה דתקנו ודוק היטב: מג"א סק"ז. ובהגהות יא"פ שם פי' דבגזל עצים שהי' עג"ק של הגזלן מהני והוי גזל דמטלטלין שחיברן הוי כמטלטלין ול"ה כקרקע במה שחברן ונגזלין והוי סוכה גזולה ע"ש ונראה דאם קיצץ העצים אדעתא לסכך בהם ולחברן לכ"ע הוי כמחובר דהרי הכל הטעם משום דקיי"ל כחכמים דבמה שמחבר לקרקעל"ה עדיין כמקרקעי ודלא כר"א (ב"ב ס"ו) דתלוש וחברו הוי מחובר ולפמ"ש בשו"ת הר המור סי' כ"ו דהיכי דהי' מתחלה ע"ד לחברן לקרקע גם לרבנן הוי כמחובר ואפי' כלי גמור לא מקב"ט ע"ש ובחיבורי להל' מקוואות כת"י הארכתי בזה והבאתי מתוס' שבת (י"א) דמוכח כן ומירושלמי שבת (פ"ז ה"ב) הד"א בנין לשעה הוי בנין וע"ג כלים הוי בנין כיון דהאבנים הוי עג"ק הוי כקרקע ע"ש וכדי שלא נימא דלא ליהוי שלא אליבא דהלכתא

דהלכה כרבנן ודלא כר"מ מוכרחין אנו לומר כחילוק הנ"ל וא"כ בכה"ג יצא דאינה נגזלת וכנ"ל וז"ב:

במג"א תמה מהא דעושין סוכות ברה"ר וכו' ע"ש ובאו"ח החדש הביא מורי הגאון ז"ל בשם מהר"ח אלפנדרי שהביא מקרא דנחמי' שעשו סוכות ברה"ר בירושלים ע"ש ולדעתי י"ל דמירושלים אין ראי' דהרי ירושלים לא נתחלקה לשבטים והי' לכל ישראל שבכל העולם חלק בהם ומשו"ה הי' יכולין לעשות סוכות דהרי כבר העלה הר"ן נדרים (מ"ו) דבשותפין להשתמש בחצר לכ"ע אמרינן ברירה ע"ש וע' תוס' מגילה (כ"ו א') דמשו"ה אין משכירין מטות בירושלים כיון דהקרקע מקום המטות לא הי' מיוחד לבעלים ל"ה יכולין להשכיר המטות שע"ג הקרקע שפירות שלם ע"ש וה"נ הסוכה שע"ג הקרקע בירושלים ל"ה גזולה מה"ט וצ"ע ומ"ש באו"ח שם מירושלמי סוכה (פ"ג) כהדא דגמליאל זומא עביד לי' מטלא גישוקא עבר רשב"ל אמר מאן שרי לך וכו' ע"ש ע' ד"מ כאן הביא מהאו"ז שהביא מהירושלמי הנ"ל ע"ש:

סימן תרלה

סעיף ב. וכן אוכלין ומשקין שתולין כדי לנאותה וכו'. ע' פנ"י סוכה (י' רע"ב) כ' דנוי סוכה שתלה על הדפנות

קודם שסכך בסכך אינו אסור משום נוי סוכה ומ"מ העלה בצ"ע לדינא ע"ש: טו"ז סק"ד העלה דבמידי דתלוי בגזירה חמיר שבת מיו"ט וכו' ע"ש. כבר העלה כן בתשו' תה"ד ואחרונים כתבו דהדבר מבואר ברש"י יבמות (קי"ט סוע"א) ד"ה מ"ל ע"ש:

הג"ה שם. תלה בסוכה אתרוג לנוי וכו'. ע' או"ח החדש בשם שו"ת שי"צ בדין אתרוג המוקצה משום נוי אי אסור לברך עליו משום דל"ה בי' היתר אכילה ומו"ר הגאון ז"ל תמה דא"כ היאך בירך ר"ג על האתרוג ונתנו לר"י הרי במה שבירך עליו נאסר באכילה משום מוקצה והיאך יצא ר"י בו ובע"כ כיון דאחר היו"ט יהי' מותר ל"ה איסור אכילה ע"ש וי"ל דל"ק בתשו' שי"צ רק באתרוג האסור משום נוי סוכה דהמקצה שלו הוי מטעם אחר מצ"ע אבל באתרוג שמברכין ויוצאין בה והמוקצה הוי רק מטעם דבברכה הקצהו למנותו יכול הבעלים להשאיר בו כחו בהאתרוג שלא יהי' מוקצה לענין שלא יוכל חבירו לברך עליו כיון דהמוקצה הוי רק מחמת שהוא הקצהו ואל"כ גדולה מזו הי' להקשות מאתרוג השותפין דיוצאין בו כל השותפין והרי צריך היתר אכילה ובע"כ כנ"ל וע' תוס' ביצה (ל"ז א') בהא דפי' רש"י לאיסור מוקצה ל"ח דהיינו דכיא מקצה דעתו מחלק חבירו ותוס' דחו שם כה"ג ע"ש:

סימן תרלט

מג"א סק"א. אם הכניס לתוכה כלי מאכל לא נפסלה הסוכה בכך וכו'. ע' השגות הראב"ד על הרז"ה סופ"ד דסוכה כ' דנפסלת הסוכה בכך ע"ש: בטור השיג ע"ד ספר המצות דמדלא אמר כדי שתסרח המקפה רק משתסרח המקפה משמע שתסרח ממש לא לשיעורי ע"ש נ"ל ראי' לזה מש"ס מנחות (נ' רע"א) אלא תנא בעלמא קאי ומאי כדי לשבת ויו"ט של ר"ה לסימנא דייקא נמי דקתני כדי לשבת ויו"ט ולא קתני לשבת ויו"ט של ר"ה ש"מ וברש"י שם כדי לשבת ויו"ט משמע סימן כלומר שראוי לג' ימים ע"ש ומבואר כמ"ש בטור אבל בהא דמבואר כאן בש"ס מנחות הנ"ל ובטור דהיכי דתני כדי שתסרח הוי שיעורא בעלמא אפי' לא תני בכדי ע' תוס' ורש"י ואס"ז ב"ק (נ"ב א') בהא בכדי שיודיעוהו מחולקים בזה ע"ש וע' תוי"ט סוכה (סופ"ב) בזה וע' תוס' עירובין (פ"א א') בזה וע' ב"ב (כ"ד סוע"ב) ותוס' שם ד"ה קשיא תימה מאי קשיא הא ברייתא מיירי בגורן קבוע ומתניתין מיירי בגורן שאינו קבוע ע"ש להנ"ל י"ל הא במתניתין קתני בכדי שלא יזיק אבל ברייתא תני כדי שלא יזיק וא"כ שפיר קשיא לי' ע"ש ותבין:
באה"ט סק"ו. ואין לכסות השלחן בבית החורף וכו'. חסר כאן וע' מש"ז סק"א דברי מהרי"ו בשלימות ע"ש:

סימן תרמ

במש"ז סק"א כ' דכמו דאין למדין ק"ו מהלכה כ"כ אין למדין כל הי"ג מדות מהלמ"מ ע"ש ע' צל"ח פסחים (פ"א) כ' ג"כ כן אבל בתוס' פסחים (מ"ג רע"ב) מבואר דגז"ש למדין מהלכה ע"ש וע' צל"ח פסחים (פ') דאפי' ק"ו דאין למדין מהלכה מ"מ אם למדין מה דמפורש בקרא למדין גם דהוי מהלמ"מ ע"ש ע' כה"ג רש"י זבחים (נ"ז) פליגי בזה לענין דאין למדין מלמד בקדשים אי למדין מה דמפורש בגופא למדין גם מהלמד אבל תוס' פליגי שם ג"כ ע"ש אבל ע' תוס' שבועות (י' א') ד"ה כתבו תוס' בעצמם כשי' רש"י הנ"ל וכן מוכח בש"ס מנחות (ע"ח ב') כרש"י ע"ש ותבין ואכ"מ:
מג"א ס"ק י"ד העלה דסעודה שעושין בלילה לפני המילה ל"ה סעודת מצוה ע"ש אבל מצאתי בשו"ת הלק"ט ח"ב סי' קס"ט כ' דהוי סעודת מצוה וצ"ע:

סימן תרמה

ע' או"ח החדש הביא בשם שו"ת ד"ש אם עדיין אינו יבש רק שסופו להתייבש תוך ז' אם מותר לברך קודם שיתייבש כמו בסכך דאסור ע"ש ובאמת כי ל"ד להתם דבעי' סוכה

הראוי לז' אבל הכא א"צ רק ראוי בעת הברכה וא"ל דמ"מ כיון דבקרוב יתייבש הוי קלקולו בתוכו אלא שאינו ניכר עדיין דמה בכך מ"מ הרי גם באתרוג בעי' שיהי' ניכר לרוב בנ"א כמ"ש במג"א סי' תרמ"ח בשם המבי"ט וצ"ע:

באו"ח החדש הביא מו"ר הגאון ז"ל מדברי ספר יהושע מ"ש ליישב קו' הפנ"י גיטין (כ') דהא דאומן קונה בש"כ בכתב הגט וע"ז כ' בספר יהושע דכתב הוי רק כמו צבעא דל"ש בי' אומן קונה בש"כ כמבואר בב"ק (צ"ט) וע"ז כ' מורי ז"ל דנעלם ממנו ד' תשו' הרשב"א שבב"י יו"ד סי' קצ"ו דכ' דכתב עדיפא מציבעא ע"ש. והנה גם בנה"מ סי' קצ"א סק"א כ' כן דכתב ל"ש בי' אומן קונה בש"כ כמו צבע ע"ש אבל מדברי הרשב"א הנ"ל ס"ל להגאונים הנ"ל דאין ראי' דהתם קאמר הרשב"א דאע"ג דצבע ל"ה חציצה משום דא"ב ממשות של הצבע אבל בדיו יש ממשות הדיו והוי חציצה ע"ש אבל לענין אומן קונה בש"כ דל"ש בצבע משום דלא הוי תיקון והשבחה בגוף הכלי אין חילוק בין דיו לצבע דגם בדיו וכתב אין השבחה בגוף הנייר כמו בצבע וז"ב ופשוט:

סימן תרמו

סעיף א. ע' חי' הרש"ש לסוכה (י"ב ב') כ' שם לדחות ד' הסוברים לפסול הדם שאין עליו חופין את כולו דהיינו שאין ראשי העלין התחתונים מגיעים לעיקרן של העליונים ונמצא דההדם אין כולו מחופה והביא שם ראי' מהירושלמי דכשר ע"ש וע"ע חי' הרש"ש סוכה (ל"ב ב') כ' דהדס שאין עליו דבוקין לעצמו רק הם נפרדין מגוף ההדם פסול ע"ש:

ע' טו"ז הביא לשון הראב"ד שרוה"ק הופיע בבית מדרשו שפסול וכו'. לשון זה הוא מהש"ס מכות (כ"ג ב') אר"א בג' מקומות הופיע רוה"ק בבית מדרשו של שם ובבית מדרשו של שמואל ובבית מדרשו של שלמה וכו' ע"ש: מג"א סק"ג. והגהות לבו"ש שם מחלק דהיכי דבידו באיסור מ"מ ל"ה עי"ז ראוי לבילה משא"כ היכי דבידו בהיתר הוי ראוי לבילה ע"ש ע' תוס' פסחים (צ"ד ב') ד"ה אומן כתבו דאפי' הוי בידו מ"מ ל"ה ראוי לבילה אע"ג דהוי בידו בהיתר ואדרבא התם עוד מחויב למול ולטהר עצמו ע"ש וע' לעיל סי' ל"ב מחולקים הב"ח וטו"ז עם המג"א אם יש בס"ת נגיעה ויכול לגררו דל"ה ח"ת ואסור רק משום שבת וס"ל להב"ח וטו"ז דמ"מ מקרי ראוי לבילה ויכול לקרא בשבת בס"ת זו ע"ש וע' תוס' כתובות (ל' א') ד"ה א"ב כיון דלכתחלה לא ישא אע"ג דבדיעבד לא יוציא מ"מ לא חשיבא ראוי לקיימה ע"ש וצ"ע וגוף ד' התוס' דאע"ג דהוי באיסור מ"מ הוי בידו מבואר כן בש"ס קידושין (ס"ג א') והרי בידו להשיאה לממזר וכו' ע"ש: טו"ז סק"ה הביא דברי הש"ס שהקשה והרי מתקן מנא וכו' והא פ"ר הוא וכו' דאית לי'

הושענא אחריתא והרמב"ם השמיט תי' הש"ס דאית לי' הושענא אחריתא ע"ש וע' טו"ז מ"ש בזה. ונ"ל הנה במה שתי' הש"ס על הקו' והרי מתקן מנא דמיירי באית לי' הושענא אחריתא והדבר צ"ב דמאי בכך דאית לי' הושענא אחריתא דמ"מ בהושענא זו הוא מתקן מנא ומה בכך דלקטן לאכילה דהרי הוי פ"ר ומתקן מנא ומה לנו במה דאית לי' הושענא אחריתא. ונראה הנה בגוף קו' הש"ס והא מתקן מנא ובאמת הרי ל"ה מנא כלל כפשוטו דיהי' נקרא עי"ז מתקן מנא ורק משום דצריך לו לציי"ח מצוה והוי לדידי' מתקן מנא להוציא יד"ח ומשו"ה כשמתרץ הש"ס דלקטן לאכילה חזר והקשה הש"ס דהרי הוי פ"ר דכיון דצריך לה להוציא יד"ח מצוה אכתי הוי מתקן וע"ז משני הש"ס דאית לי' הושענא אחריתא וכיון דבאמת אין כאן תיקון כלי כלל רק משום דצריך לה למצותו ואם אית לי' הושענא אחריתא הרי א"צ לה ול"ה מתקן מנא כלל. והנה נודע מדברי הש"ג סו"פ האורג בשם הרשב"א והובא במחצה"ש סי' שט"ז דפ"ר היכי דאפשר לו לעשות המלאכה זולת הפ"ר אז אפי' עושה ע"י הפ"ר מותר ול"ה פ"ר ע"ש ובאמת כי נראה כן מלשון רש"י זבחים (צ"א סוע"ב) ע"ש היטב. ומעתה ה"פ בש"ס על הקושיא והרי הוי פ"ר וע"ז משני כיון דכל הקו' דהוי מתקן מנא הוא משום דצריך לה למצותו ול"ה כמו מתקן מנא בעלמא דהוי תיקון ממש וע"ז יקשה דהוי פ"ר דאית לי' הושענא ואז לא יהי' צריך לה ולא יהי' מתקן כלל ולא פ"ר כלל וכיון דיש אופן דלא יהי' פ"ר היכי דאית לי' הושענא אחריתא ממילא תמיד מותר בלקטן לאכילה אפי' היכי דלית לי' הושענא אחריתא ושפיר השמיט הרמב"ם הא דאית לי' הושענא אחריתא וכנ"ל וא"ש:

עוי"ל בדברי הש"ס הנ"ל הנה קשה בקו' הש"ס והא הוי פ"ר והרי לשי' התה"ד שהובא במג"א סי' שי"ד דבדרבנן מותר פ"ר ע"ש והכא דבאמת אין כאן תיקון מנא כלל דל"ה כלי רק משום דצריך לו למצותו וי"ל דל"ה התיקון רק מדרבנן ובכה"ג מותר פ"ר ואפי' להמג"א דחולק על התה"ד וס"ל דגם באיד"ר אסור פ"ר מ"מ באיסור אמירה לעכו"ם שבות מודה המג"א והתה"ד כמבואר לעיל סי' שי"ד וי"ל דגם הכא הוי איד"ר קל ומודה להתה"ד אבל באמת הרי פליגי ר"י ור"ש בשבת (ק"ו) וכמ"ד במקלקל בחבורה ור"י ס"ל שם מ"ל תיקון מצוה מ"ל תיקון כלי ור"ש חולק שם וס"ל דבמצוה ל"ה תיקון כלל ול"ה כמו תיקון כלי ומשו"ה יליף ר"ש ממילה והבערת ב"כ דמקלקל בחבורה חייב ע"ש ולגירסת הטו"ז כאן בש"ס דסוכה הנ"ל רשב"א ולא כמבואר בש"ס שלנו ראבר"ש ע"ש (וצ"ל דלא גרם כאבוה ס"ל רק כר"ש ס"ל) ובכריתות (כ') מבואר דרשב"א ס"ל משאצ"ל חייב עליו כר"ש ולפי שי' רש"י בשבת (ק"ו) הנ"ל ובכמ"ד דזה תלוי בזה דכיון דס"ל לר"ש משאצל"ג בע"כ ס"ל מקלקל בחבורה חייב דל"ש לומר לדידי' בצריך

לכלבו משא"כ ר"י דס"ל משאצל"ג חייב בע"כ ס"ל מקלקל בחבורה פטור ע"ש וא"כ כיון דמבואר בכריתות (כ') הנ"ל דרשב"א ס"ל משאצל"ג חייב ובע"כ דמקלקל בחבורה כר"י ובע"כ דס"ל מ"ל תיקון מצוה ומ"ל תיקון כלי ותיקון מצוה הוי כמו תיקון כלי ושפיר הקשה הש"ס לשי' והא קמתקן מנא והוי פ"ר דהרי לשי' הוי מתקן גמור והוצרך לשנויי באית לי' הושענא אחריתא משא"כ הרמב"ם לשי' דס"ל כר"ש דמקלקל בחבורה דחייב דהרי ס"ל כר"י במשאצל"ג דפטור וא"כ בע"כ דס"ל דתיקון מצוה ל"ה כמו תיקון כלי ול"ה מתקן רק מדרבנן ומותר גם בפ"ר וכנ"ל וא"ש אבל יש לדון דהרי רשב"א ס"ל בכריתות שם במקלקל בחבורה דחייב כר"ש אע"ג דס"ל משאצל"ג חייב כר"י אבל לפ"ז יש להקשות בעיקר היסוד דרש"י בכמ"ד שזה תלוי בזה דכיון דר"י ס"ל משאצל"ג חייב בע"כ ס"ל מקלקל בחבורה פטור וכן ר"ש בע"כ ס"ל במקלקל בחבורה דחייב כיון דס"ל משאצל"ג פטור והרי רשב"א ס"ל בכריתות (כ') הנ"ל דשניהם לחיוב ובחי' הארכתי ליישב ואכ"מ יותר: סעיף ג. ענף עץ עבות וכו' וזה נקרא הדם שוטה וכו'. ע' ב"ב (קכ"ו) דכל בוכרא דאימא בוכרא סכלא קרי לי' וברשב"ם בכרא סכלא קרי לי' ולאו משום שטותו אלא משום שאינו בכור גמור כמו הדם שוטה הדם שאין כשר עכ"ל ומבואר דהדס שוטה פסול וע' טו"ז כאן בזה:

ש"ע שם. עבר ולקטן וכו'. ע' מש"ז בשם הריטב"א דבדבר הכשר בדיעבד ורק לכתחלה פסול ל"ש בי' דיחוי כשחוזר ונראה ע"ש ומו"ר הגאון ז"ל הקשה ע"ז מש"ס זבחים (ע"ג ב') אמר רבא השתא דאמרי רבנן לא נקריב אי נקריב לא מרצי וברש"י שם משום דיחוי ע"ש. והנה מ"ש המש"ז זאת בשם הריטב"א ובאמת מבואר כן בתוס' סוכה (ל"א סוע"ב) ד"ה באשירה וכו' הנמשך לדף ל"ב א' דכתבו דבאשרה דעכו"ם מיירי דיש לה ביטול ואפ"ה מוכח שם דלא יצא והראי' דחשיב לה דיחוי ומוכח מזה דלא יצא גם בדיעבד וכו' ע"ש ומבואר שם דעתם דאם הי' כשר בדיעבד ל"ש לומר שנדחה אבל מה שהקשה מו"ר ז"ל מזבחים (ע"ג) י"ל דהתם אמר רבא השתא וכו' והוא ס"ל א"ע ל"מ בדאורייתא וא"כ גם בדרבנן לכמה דיעות אעל"מ ומשו"ה ס"ל דהוי דיחוי משא"כ בתוס' שם מיירי אליבא דאביי שם והוא ס"ל אע"מ גם בדאורייתא ובפרט בדרבנן ומשו"ה ל"ה דיחוי וא"ש וע' מנ"פ כ' דאפי' אשחור בלילה חוזר ונראה ע"ש ובאמת כי ד"ז תלוי אי לילה הוי מחוסר זמן ע' תוס' זבחים (י"ב) וצ"ע בזה:

סימן תרמז

סעיף א. ברמ"א. ואפי' בעודו ירוק כשר וכו'. בב"י נסתפק בזה דאולי כשהוא ירוק נקרא לבן ופסול כיון שאינו אדום ע"ש ונראה להביא ראי' לזה מש"ס חולין (ס"ב א') בשלמא למ"ד בחיורא כרסא פליגי היינו דקתני זה היא סנינות לבנה אלא למ"ד בירוקא פליגי מהו זו היא סנינות לבנה לאפוקי דבתי דאוכמתא וכו' ע"ש ומבואר דירוק הוי בכלל זה גם לבן והמה מראות שוות כיון דל"ה שחור ויש לחלק קצת:

סימן תרמח

סעיף א וכו'. ע' ירושלמי ערלה (פ"א ה"א) דאם נטע עץ אתרוג וכונתו הי' רק לעצו ולא לפריו האתרוג הגדל ממנו פסול לברכה לצי"ח בו ע"ש וצ"ע שלא הובא בפוסקים: ש"ע שם. ויבדוק ע"י שיעבור בו מחט וכו'. ע' ירושלמי שביעית (פ"ב ה"ז) כיצד הוא בודקו (להדלועין אם נתקשה) עוקצו אם נתאחה אסור ואם לאו מותר וכו' וע' בפ"מ שם וצ"ע מדוע לא הוזכר שם בדיקה ע"י העברת מחט:

טו"ז סק"א העלה דאם הנקב המפולש הוא באותו עבר גופא ל"ה מפולש וכן בטריפות לא פסל מפולש רק אם הנקב מפולש מעבר לעבר השני ולא באותו צד ע"ש אבל במג"א סק"ב מבואר דגם בכה"ג מקרי מפולש ע"ש ולכאורה נראה ראי' להטו"ז מתוס' עירובין (י' רע"ב) ד"ה עולה בשם ריצב"א כתבו שם דמפולש לא מקרי הכא כיון דשני הפתחים הם פתוחין לרה"ר א' וכו' ע"ש אבל לפמ"ש תוס' בטעמא משום דהעומד בפתח זה לא יסבב לבא וכו' ע"ש מוכח דבלא"ה הי' נקרא מפולש גם בכה"ג וצ"ע:

טו"ז סק"ה העלה דכשהנקב בתולדה יש עורו קיים עליו משא"כ כשניקב ע"י הקיצים וכו'. הדבר מבואר בתוס' נדה (כ"ד רע"א) ד"ה עד וכו' א"נ כאן מיירי דניכר היטב שלא נברא יותר כגון במקום החסרון יש עור נקרם עכ"ל ומבואר כן:

סעיף ג. מפולש י"מ כפשוטו וכו' שניקב מצד זה לצד זה וכו' עד חדרי הזרע וכו'. ע' ב"י דפליגי אי מדמינן לריאה דהוי מפולש עד הסמפונות ע"ש ובאמת כי ביותר יש לדמותן לכרס שניקב עד החלל דהוי מפולש ע' יו"ד סי' מ"ח דהכא הוי העור החיצון כמו הכרס משא"כ בריאה הסמפונות באמת חלולים הם וע' אהלות פי"א מ"ג פליגי ב"ש וב"ה אי אדם חלול בקרבו אי הוא מלא דהב"מ ממלאים בפנים כל החלל ולא מקרי חלל ע"ש וא"כ י"ל דהכא תלוי בזה דאם הוי חלל באדם ג"כ כאן מקרי חלל ולהלכה קיי"ל כב"ה דהוי חלול ע"ש וה"נ באתרוג הוי חלול וז"ב:

סעיף ז. נטלה דדו וכו'. הגה ויש מחמירין אם נטלה השושנתא דהיינו מה שאנו קורין פיטמא וכו'. ע' ירושלמי דמאי (פ"א ה"ב) אריב"מ אדם נוטל מעה אחת מפיטמא של קולות וכו' וע' בפ"מ שם. והנה באו"ח החדש הביא בשם ספר שדי חמד בשם ספר צפיחית בדבש שכתב לחלק בהא דאם חיבר ע"י מחט או ד"א הפיטמא להאתרוג בין אם הי' הפיטמא מאותו האתרוג גופא דבכה"ג מתחבר אבל אם הי' מאתרוג אחר לא מתחבר ודחה דבריו דמאי נ"מ דכיון דנטלה ממנו שוב אינה מצטרף ומתחבר אפי' הי' מאותו האתרוג ע"ש אבל יש להביא ראי' לזה מתוס' מעילה (י"ז א') ד"ה והא אמר בשם ר"נ גאון דהא

דאמרי' שם דדם השרץ והשרץ מצטרפין לשיעור א' זה רק אם הדם היא מאותו שרץ אז אע"ג דנפרש ממנו מ"מ מצטרף עם בשר השרץ לשיעור אחת אבל אם הדם אין מאותו השרץ עצמו רק משרץ אחר אין מצטרף עם בשר השרץ לשיעור אחת ע"ש וה"נ י"ל היכי דהפיטמא מאותו אתרוג מתחבר גם ע"י מחט וכדומה משא"כ אם אינו מאתרוג זה גופא וכנ"ל וצ"ע. והנה בשו"ת שבו"י שהביא בשע"ת כ' דאם נשבר הפיטמא ועוד נשאר מחובר קצת דמסברא י"ל דאם נשבר רובו מתוך האתרוג הוי ככולו ול"ה מחובר עוד ע"ש אבל בתוס' יבמות (ל"ג סוע"א) מבואר דכהן שחתך אצבעו אם עדיין מחובר האצבע להגוף ע"י העור ל"ה מום עדיין וכשר לעבודה ול"ה מחוסר אבר ע"ש ובאמת כי הדבר מבואר בש"ס כריתות במשנה (ט"ו רע"ב) חותכו עד שמגיע כשערה וכו' ע"ש ומבואר דעוד כשר לעבודה עם מחובר כשערה וע' תוס' כריתות (י"ד ב') ד"ה ואחות ע"ש וע' ירושלמי נזיר (פ"ו ה"ט) הא כיצד חותכה עד שמניח כשערה וכו' וע' בפ"מ שם וע' עירובין (כ"ד א') דאם תפר האוזן להסנדל הוי חיבור משתפרה חצי' ע"ש אבל התם מיירי דכבר נתפרש ונפרד מהסנדל ל"ה חיבור עד שתפר חצי' אבל היכי דעדיין לא נפרד ממנו ועוד מחובר ע"י כ"ש י"ל דהוי עדיין מחובר מק"ו דכהן לעבודה וע' תוס' סוכה (י"א ב') ד"ה דשלפינהו וכו' כתבו א"נ הכא מיירי כשנפשח ומעורה עדיין בקליפה ואין יכולה להחיות לה וכו' דאע"ג דחשוב כתלוש מ"מ כיון דלא נקצץ לגמרי לא אמרי' זו היא עשי' עכ"ל ע"ש ומוכח כן וצ"ע ואי מותר לחברו ביו"ט לשי' הפוסקים דכשר ע"י חיבור יש לחלק אי ניטל רק השושנתא דכשר בשעה"ד יכול לחברו גם ביו"ט דל"ה מתקן כלל אבל היכי דניטל גם הדד דפסול אז אסור לחברו ביו"ט גם להמכשירין ע"י חיבור וז"פ:

סעיף יב. ע' שע"ת בשם שו"ת פני ארי' בענין אדום אי הוי מראה פסולה באתרוג ע"ש ע' ש"ס עירובין (נ"ג) אתריגו לפחמין וכו' וברש"י שם ומבואר דהוי מין מראה אתרוג שו"ר

דהביאו זה בשם הב"א סי' ל"ח והנה במנ"פ האריך בענין פלאט מאהל והביא מאתרוג התיום דמסתימת הפוסקים משמע דכשר אפי' אחר שנתחלקה לשנים וראי' לזה ממ"ש הש"ג אתרוגים הגדלים בתיומת כשרים ומשמע דשניהם כשרים ע"ש ולא אדע מהו די"ל דרק לאתרוג א' כשר ולא אם נתחלקה ומ"ש כשרים אאתרוגים דעלמא קאי ובש"ע לקמן סעיף כ' כשהעתיק ד' הש"ג כ' רק כשר ולא כשרים וממילא מה שהוציא המנ"פ עי"ז ראי' לחלוק על המחצה"ש סי' רע"ד בענין שני חלות המדובקות ונאפות יחד בתנור דכ' המחצה"ש דכשנתפרדו ל"ה שלימות כל אחד והמנ"פ הביא מכאן דאתרוג התיומת דכשר כ"א ומוכח דגם התם הוי שלימות להנ"ל אין ראי' כלל דגם הכא באמת פסול כ"א רק הכונה הכא דשניהם ביחד כשר לברכה אבל לא אחר שנתפרד ובהא דחלות לענין דיהא נקרא שלימות לענין שני חלות יש לדעתי לחלק דאם הבהע"ב חיברן בשעת העריכה והעשי' והי' כוונתו לאפותן ביחד מחובר ביחד הוי באמת כחדא ואם הפרידם לא יכול להחשב ללחם משנה אבל אם הבעה"ב העריכן כל חד וחד לחודי' ורק ע"י האפי' בתנור נתחברו ביחד שלא מדעת בעה"ב דבעת האפי' נתפשטו ברוחב עד שנתדבקו זב"ז אז בכה"ג הוי לחם משנה כל חד וחד אפי' אחר שתלשן זמ"ז וע' כה"ג ש"ס מנחות (י"ד רע"ב) אלא אר"י ה"ט דר"י הכתוב עשאן גוף א' והכתוב עשאן שני גופין וכו' ערבינהו מתערבין דהכתוב עשאן גוף אחד פלנינהו מיפלגי דהכתוב עשאן שני גופין וכו' וע' ברש"י שם ותבין וז"ב:

מג"א ס"ק כ"ג בענין אתרוג המורכב ע' טו"ז סי' תרמ"ט העיר דכיון דמעורב בו מין אחר שוב ל"ה שלם אע"ג דלעינינו נראה שלם מ"מ הרי מעורב בו מין אחר ע"ש ובאמת כי מצינו כסברא הזאת בתוס' נדה (כ"ז ב') ד"ה משום דכתבו שם דכיון דטעמא דשפיר משום מת שלם אע"ג דטומאה כמאן דאיתא דמי אין להחשיבו שלם כיון שנתבטל ברוב לגמרי ע"ש ומבואר דאע"ג דכמאן דאיתא דמי מ"מ ל"ה שלם ועוד ראי' מתוס' זבחים (ע"ו סוע"ב) ד"ה ואי וכו' שהקשו דהרי כ"ש מקדשין קדושה"ג דהלוג הוי כ"ש וע"ז תי' דהרי כ"ש אין מקדש אלא מלאין והכא הוי חסר דההיא פורתא לא מצטרף עם השאר כיון שכבר נתקדש אע"ג דהוא ביחד עם השאר ע"ש ומבואר סברת הטו"ז וע' בר"ן סוכה (ל"ה) כ' דיש פוסלין אתרוג טבל משום דהוי חסר משום דיש לכהן חלק בו אבל הרי יש תקנה לעשר ממק"א עליו ע"ש ומבואר דלולא זאת הוי חסר אבל התם י"ל דלא הוי שלו ואין ראי' לכאן אבל מתוס' הנ"ל יש ראי' וע' תוס' מנחות (צ"א ב') ד"ה דמייתי וכו' דאע"ג דתנן לקמן דאין מתנדבין שנים וחמשה אלא שלשה שיהא קרוין נסכי כבש או

ארבעה שקרוין נסכי איל או ששה שקורין נסכי פר הכא כה"ג בהדי אחרינא קרבי וכו' ע"ש ומבואר להיפוך דמצטרף עם אחרינא למיהוי שלם וצ"ע:

סימן תרמט

סעיף א. כל הד' מינין פסולים בגזול וכו'. ע' ירושלמי ערלה (פ"א ה"א) מבואר פי' הפסוק ולקחתם לכם דד' מינין דהכונה לקיחה בדמים ע"ש: שם. כל הד' מינין פסולין בגזול וכו'. והנה אם גזל אתרוג מעכו"ם ובירך עליו לדעת הפוסקים דגז"ע אסור מה"ת ואפי' למ"ד דאין אסור מה"ת מ"מ לשי' היראים במג"א סי' תרל"ז ל"ה שלו וא"כ לא יצא אבל אם בא אח"כ אחר וגזל ממנו ויצא בו בזה יש לספק הרבה אם השני יוצא בה דלפי המבואר בחו"מ סי' שס"א דגזל ולא נתיאשו הבעלים ובאו הבעלים רצו מזה גובה רמ"ג ע"ש ומבואר דגם השני הוי גזלן מהבעלים וכן מבואר ברש"י ב"ק שם (קט"ו א') ד"ה דר"ח גזל ולא נתיאשו ובא אחר ואכלו רמ"ג וכו' והאי נמי אע"ג דיהיב דמי לגנב לגבי האי מיהא גזלן הוא וכו' עכ"ל ומבואר דדברי רש"י דגם השני הוי גזלן כמו הראשון וא"כ לא יצא בו אבל הנה ברמ"א חו"מ סי' ל"ד סעי' ז' דחולק עם הגנב לא נפסל ע"ש ובתומים שם תמה הרבה דהרי לא גרע מכופר בפקדון ופסול לעדות אבל הקצה"ח שם ביאר דאפי' לדידן דרמ"ג ורמ"ג מ"מ השני ל"ה כגוזל מבעלים דכל גזלן הוי רק אם גוזל מבעלים או משומר שהוא ג"כ כמו ברשות הבעלים והרי יוכל להקדיש פקדון שהוא ביד השומר כמבואר בתוס' ב"מ (ו') ע"ש אבל כשנגנב מהבעלים שוב אינו עומד ברשות הבעלים כלל והשני שגזל ממנו ל"ה דינו כגזלן ואם אכלו חייב רק משום מזיק ולא משום גזלן ע"ש באורך וא"כ באמת אם הי' האתרוג של ישראל אע"ג דהשני ל"ה גזלן מ"מ הרי חייב בהשבה כשהוא ביד השני ואם אינו משיבו ויוצא בה הוי מהב"ע אבל אם הי' אתרוג של עכו"ם שגזלו הראשון ממנו הוי הראשון גזלן אבל השני הרי ל"ה גזלן רק מזיק אם אכלו ואם יוצא בה בהד' מינין שאינו חייב בהשבה לעכו"ם ל"ה מהב"ע כלל ויצא בה לפ"ז. והנה בנה"מ סי' ל"ד הודה לו בזה רק כ' דאם עשה השני שינוי הוי גזילה חדשה בידו דעי"ז הוציא מתחת ידי בעליו ע"ש. והנה ברש"י ב"ק (קט"ו א') הנ"ל מבואר דלמ"ד רמ"ג ורמ"ג הוי הטעם דהשני הוי ג"כ גזלן כמו הראשון ע"ש ומבואר להיפוך מהקצה"ח אבל לדברי הנה"מ דבעשה שינוי הוי מטעם גזלן והתם באכלו שפיר כ' רש"י דהוי גזלן וע"ע חוו"ד יו"ד סוס"י קע"ז בזה ונ"ל ראי' מירושלמי ב"ק (פ"ז ה"א) דמי שגנב דבר מבעלים ונגנב מהגנב הראשון והגנב השני רוצה להחזיר הגניבה יחזיר להבעלים הראשונים בפני הגנב הראשון ע"ש ומוכח מזה דגנב השני הוי ג"כ גנב מבעלים הראשונים כמו הראשון דאל"כ

מה לו להבעלים הראשונים דהרי הוא לא גנב רק מהשני ובע"כ דהוי גזלן ג"כ מהבעלים כמו הראשון ולדברי הנה"מ דבעשה בה שינוי הוי השני גזלן כמו הראשון י"ל דהתם מיירי בכה"ג שעשה בו שינוי אבל מסתימת לשון הירושלמי לא משמע כן אבל הנה מצאתי בטור חו"מ סי' שמ"ח הביא תשו' הרא"ש ב"ר שאמר ל"ש הברחת ממונו וכו' שוב בירר ראובן דבריו שאשתו לקחה חפציו מביתו והשליכתו דרך חלון לחצר אחרת ושמעון סייע לאשתו להוליכן משם שהיא אחותו וכו' תשובה מה"ד ל"ה לך לחייבו לשמעון שבועה וכו' ואף על מה שסייע לאשת כאובן להוליך הבגדים אין לחייבו כי מיד שהגביהה החפצים ע"ד לגנבם קנאתם אפי' ברשות הבעלים וכיון שנתחייבה בהגבהתם תו לא מחייב שמעון במה שסייע להוליכם והא דאמרי' גזל ולא נתייאשו הבעלים רמ"ג רמ"ג היינו דוקא כשהשני גזלם מהראשון דכיון דלא נתייאשו הבעלים הוי כאלו גזלן מהבעלים אבל הכא שלא בא לגנוב אלא לסייע לאחותו והיא כבר קנאתם בהגבהה לא מחייב דגנב אין כאן שלא נתכוון לקנות בהגבהתו וכו' עכ"ל ומבואר דהיכי דהשני גזלן מהראשון הוי השני גזלן גמור מבעלים הראשונים אפי' לא עשה שום שינוי כמו התם דעשה רק הגבהה לבד וזה מפורש דלא כקצה"ח והנה"מ רק כדברי התומים אבל מ"מ הנה בש"ע חו"מ סי' ע"א סעי' ז' בשם תשו' הרשב"א המחרים לא לימא כל מאן דגזלי' אלא רק כל מאן דאי' לגזילה בידי' ולא מיהדר ובסמ"ע שם הטעם דלא אגזלן לחוד קאי הקללה אלא גם אמי שנתנו לו הגזילה והיא בעיני' בידי' דלא קנאה כ"א ביאוש וש"ר וכו' עכ"ל ומבואר דאם נתנו לו הגזילה אע"ג דהי' בידו להחזירה ולא החזירה דהרי בשביל זה קאי הקללה גם עליו מ"מ ל"ה גזלן והיא קצת כהקצה"ח אבל באמת מהתם לאו ראי' כלל דמיירי דלא עשה שום דבר בהגזילה אפי' הגבהה ובכה"ג ל"ה באמת שום גזלן רק מעכב אבידה בידו משא"כ אם עשה הגבהה מבית הגזלן הראשון אבל בתשו' הרא"ש הנ"ל מפורש להיפוך וכנ"ל ובאמת כי מלשון ר"ח עצמו דאמר גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר וגזלו ממנו רמ"ג רמ"ג יש לדון דלפמ"ש הקצה"ח רס"י כ"ה דאע"ג דבמזיק נתרבה מפצע תחת פצע שוגג כמזיד ואונס כרצון דבמזיק בשוגג חייב זה רק במזיק אבל בגזלן לא נתחייב בשוגג ואונס ע"ש. ומעתה הגזלן הראשון דהוי רק גזלן אם טעה וסבור על החפץ שהוא שלו ולקחו מבית חבירו או ממק"א בודאי פטור דהרי הוי שוגג משא"כ השני דגזל מהראשון אם נימא כמ"ש הקצה"ח ונה"מ סי' ל"ד הנ"ל דהוי רק מחמת מזיק אם אכלו בודאי חייב לשלם להבעלים הראשונים דבדידי' ל"ש לחלק בין אונס לרצון. וגדולה מזה העלה הנה"מ סי' קכ"ו דאפי' אם חבירו נתן לו חפץ שלו ע"פ טעות שכסבור שהוא של המקבל ואכלו השני או נתנו לעכו"ם חייב לשלם להראשון אע"ג דהטעות הי'

מחמתו של הראשון שהוא בעצמו נתנו לו מ"מ יותר צריך אדם ליזהר שלא יזיק משלא יוזק וי"ל שהטעות הי' ע"י אחר או ע"י בעל החפץ ע"ש ומכ"ש הכא דהשני טעה מעצמו ואכלו דחייב אפי' בשוגג אבל הראשון פטור בכה"ג דהרי הוא הוי רק גזלן וא"כ קשה היכי כ' ר"ח דגזל ולא נתייאשו וכו' רמ"ג ורמ"ג הרי משכח"ל דרק מהשני גובה ולא מהראשון כגון בגוונא דהנ"ל ובשלמא אי נימא כהתומים וכתשו' הרא"ש דגם השני הוי גזלן א"כ גם השני יופטר בכה"ג בטעות הנ"ל שפיר קאמר הש"ס רמ"ג רמ"ג דהיכי דיש לו לגבות שניהם שוין וממי שירצה יגבה אבל להקצה"ח אין שניהם שוין והיכי אמר רמ"ג ורמ"ג אשר ע"כ נראה דבאמת לר"ח בעצמו ס"ל דגם השני הוי מטעם גזלן כמו הראשון והקצה"ח כ' רק לדידן דס"ל לדינא כן דמ"מ ל"ה השני רק מזיק וכנ"ל ומעתה ל"ק מדברי רש"י ב"ק (קט"ו א') הנ"ל דע"ד ר"ח בעצמו שפיר קאמר רש"י דהשני הוי גזלן דבלא"ה לא משכח"ל סתמא דש"ס רצה מזה גובה וכו' דשניהם שוין וכנ"ל וא"ש ומעתה לענין דין הנ"ל הגם כי לדברי קצה"ח ונה"מ הי' הדין אם הי' של עכו"ם הי' השני יצא כיון דל"ה רק משום השב אבידה ובעכו"ם ל"ש זה אבל כיון דלהתומים לא יצא דהו"ל כגזל מעכו"ם ממש ובדברי תשו' הרא"ש שבטוח"מ מפורש כן לא יצא יד"ח וצ"ע עוד בזה:

ובדברי רש"י ב"ק (קט"ו א') שלא יקשה על הגאונים הקצה"ח והנה"מ הנ"ל י"ל הנה מה שחילקו בין גזלן דל"ה שוב ברשות הבעה"ב ומשו"ה אם השני גזל ממנו ל"ה מרשות הבעלים משא"כ אם גזל מרשות השומר דחייב בכפל ודו"ה דהוי ברשות הבעלים והטעם דגזלן עשה קנין בעת ההוצאה מהבעלים ומשו"ה קנו אותה להיות שלו ולא שיהי' רשות הבעלים ובאמת כי בתוס' ב"ק (י"א א') ד"ה כתבו דלמ"ד דגם לשואל אין שמין הוא משום דקנו את החפץ בעת שקבלו שמירתן נגד חיוב האחריות שעליו כמו גזלן דאין שמין מה"ט משום דקנו אותה בעת הגניבה וגזילה מבית הבעלים ע"ש וכיון דגם שומר קנו אותה מה חילוק בין גזלן לשומר אבל באמת זה ליתא דגזלן בשעה שמשך הוי אדעתא שיהי' שלו ומשו"ה יצא לגמרי מרשות הבעלים משא"כ שומר שכונתו בשעת המשיכה רק להתחייב באחריות ולא להיות לגמרי שלו ומשו"ה עוד עדיין ברשות הבעלים. והנה בסנהדרין (קי"ב א') א"ר חסדא פקדונות של אנשי עהנ"ד מותרות ה"ד אילימא דעיר אחרת וכו' לעולם דעיר אחרת דמפקדי בתוכה והבמ"ע כגון דקבל עליו אחריות ס"ד כיון דקביל עליו אחריות כדידי' דמי קמ"ל ע"ש והכונה דאע"ג דבעלמא בקביל עלי' אחריות הוי כדידי' מ"מ לענין עהנ"ד כתיב מיעוטא דל"ה כדידי' ע"ש ומבואר דשי' ר"ח דבקבלת אחריות הו"ל לגמרי כדידי' ובאמת דזה שי' רש"י בחולין (מ') דדוקא רבוצה אבל הרבוצה

קנאה לה לענין שיוכל לאסור של חבירו ותוס' הקשו עליו דרק לענין אחריות קנאה אבל לא לענין להיות שלו ע"ש. ומעתה בשי' ר"ח דס"ל גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר וגזלו שפיר כ' רש"י לשי' דהשני הוי ג"כ גזלן מבית הבעלים דכמו מבית שומר הו"ל בית הבעלים אע"ג דגם הוא קונה אותה לענין אחריות ולשי' אין חילוק וכנ"ל משא"כ לדידן דס"ל כשי' תוס' הנ"ל משו"ה בשומר הו"ל בית הבעלים משא"כ מגזלן וכמ"ש הגאונים הנ"ל וא"ש:

והנה בחולין (קל"ד א') אמר רב ל"ש אלא ששקל לעצמו אבל שקל לו טבח הדין עם הטבח ורב אסי אמר וכו' לימא בדר"ח קמיפלגי דתר"ח גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רמ"ג ורמ"ג מר אית לי' דר"ח וכו' וברש"י ד"ה רב וכו' רמ"ג רמ"ג דכיון דקודם יאוש אכלו זה האחרון הו"ל איהו גזלן עלייהו דהא כל מקמי יאוש ברשותייהו דמרייהו קיימו כל היכי דאתניהו עכ"ל. ובשו"ת בי"צ או"ח סי' ראיתי שהקשה מזה על הקצה"ח הנ"ל דמבואר דהשני הוי גזלן ונ"ל ליישב דברי הגאונים הנ"ל הנה בדברי רש"י שכ' דכל מקמי יאוש ברשותייהו דמרא קיימא וזה תימה רבה דהרי אדרבא קיי"ל גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם א"י להקדישו זה לפי שא"ש וזה לפי שאינו ברשותו וא"כ אדרבא ל"ה ברשותו והיאך קאמר רש"י דברשותייהו דמרא קיימא וכבר תמהו גם בזה ארש"י ז"ל. ונראה הנה לשי' הבעה"מ ב"ק (פ"ד) דהיכי דגזל מידי דחברי' ומ"מ היכי דאח"כ אודי לי' ואין לו מניעה להנגזל ליטלו הוי לי' כפקדון אע"ג דבא לידו בתורת גזילה ע"ש וכן היא שי' תוס' ב"מ (ו' א') בהא דאיבע"ל לש"ס התם הקדישה בלא תקפה מהו ופי' תוס' שם דמיירי בשתק בשעת ההקדש ולבסוף שבא הגזבר ליטלו צווח ומבע"ל כיון דאמירתו לגבוה וכו' הו"ל כתקפה דכיון ששתק אודויי אודי לי' על ההקדש והוי הקדש ול"ד לגזל ולא נתייאשו הבעלים וכו' דכיון דאודי לי' הו"ל כפקדון שיש לו ביד אחרים דיכול להקדיש כדמוכח ב"ב (פ"ח) וכו' ע"ש ומבואר דס"ל דאע"ג דבגזל בא לידו מ"מ אם אח"כ אודי לי' נעשה כפקדון ויכול להקדישו דקאי ברשותי'

דמרא מעת שהודה לו ובאמת כי הדבר מבואר בש"ס ב"ק (ק"ד רע"א) אלא א"ר שאני מתני' דכיון דידע למאן גזלי' ואודי לי' כיון דאפשר לאהדורי ממונא למרי' הו"ל כמאן דאמר לי' יהי' לי בידך וכו' וברש"י שם ד"ה אלא א"ר וכו' דהתם דין הוא אע"ג דלא משתבע דיחזיר לכל או"א שהרי א"י וכו' אבל הכא במתני' דידע למאן גזל ומודה לי' משעת הודאה דמזומן הוא להשיב הו"ל כפקדון הלכך נשבע תחלה וכו' עכ"ל ומבואר כן. ומעתה הנה במתנות כהונה דאין לטבח שום טענה עליהם ומודה דשייכי לכהן וא"כ אע"ג דלא נתנה מתחלה לכהן ומכרם ללוקח מ"מ ל"ה לכהן גבי הטבח רק כפקדון

בעלמא וממילא הלוקח שלקחה מהטבח עם המתנות הו"ל לכהן כפקדון ביד הראשון והלוקח הו"ל ממילא כגזלן מהכהן כדין מי שגזל פקדון מבית הנפקד דהו"ל כגזל מבית הבעלים משא"כ בהא דר"ח דגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר וגזלו ממנו דהראשון לא רצה להחזיר להבעלים ובכה"ג השני ל"ה דין גזלן וכמ"ש הקצה"ח הנ"ל ומשו"ה ס"ל לר"ח דרצה מז"ג רמ"ג אבל בכהן עם הטבח דהשני הוי ג"כ גזלן כמו הראשון דמקודם הי' לו רק כמי שיש לו להכהן פקדון בבית הטבח וכיון דהשני גזל מהבעלים מנ"ל לרב דבכה"ג הוי ג"כ דינו של הכהן עם הטבח דלמא בכה"ג הוי רק עם הלוקח דהוא בע"ד דידי' והגזילה נשאר בידו משא"כ בדינו של ר"ח דהשני לא גזל כלל מהבעלים וכנ"ל רק הראשון משו"ה ס"ל לר"ח דדינו גם עם הראשון וזה קו' גדולה. אבל באמת הרי ר"ח סתמא אמר גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר וגזלו ממנו רמ"ג ורמ"ג ובע"כ דבכל האופן יש לו רשות לתבוע שניהם ואפי' בכה"ג דהגזלן הודה להבעלים קודם שגזלה ממנו השני ובכה"ג הו"ל ברשותי' דמרא קמא ובכה"ג הו"ל לשני ג"כ דין גזלן ומ"מ ס"ל לר"ח דיש לו דין עם הראשון ומוכח דס"ל כרב וז"ש רש"י דהא דכל קמי יאוש ברשותייהו דמרא קיימא היינו היכי דאודי לי' ואפי' בכה"ג ס"ל לר"ח. דגובה מן הראשון ג"כ וא"ש ודוק היטב:

ומעתה יצא לנו דהיכי דגזל ד' מינין ואח"כ אודי לי' ומוכן להחזיר לו ויצא בו קודם שהחזירו לשי' הבעה"מ ותוס' ב"מ הנ"ל יצא מדין גזל והו"ל כשאול ויוצא בה חוץ מיום ראשון וכנ"ל ואולם כ"ז לדעת הבעה"מ ותוס' הנ"ל אבל לדעת הרמב"ן במלחמות שם דס"ל דא"י להקדישו גם אחר שהודה לו על הגזל ע"ש וכן מצאתי ברשב"א שבועות (ל"ד) גבי אורכתא ע"ש א"כ הו"ל גם אח"כ כגזל וא"כ הו"ל סד"ד אבל צריך ליישב ד' הש"ס ב"ק (ק"ד רע"א) הנ"ל אליבא דפוסקים הנ"ל וזה יש ליישב דהש"ס לא קאמר רק לענין דא"צ ליתן לכל א' בלא נשבע אבל לענין דיהי' דינו כפקדון דיהא יכול להקדישו ל"מ זאת והסברא דהרי באמת בכל פקדון שכתבו תוס' ב"ב (פ"ח) דיכול להקדישו אע"ג שהוא ביד אחרים הטעם דבשעה שהפקידו הקנה הנפקד רשותו ומקומו שהחפץ מונח שם להיות רשותו של המפקיד כמבואר לעיל סי' ת"מ בשם רש"י ע"ש אבל הכא דבשעת הקנין דהיינו בשעה שבא החפץ לבית הנפקד הי' אז בגזל ול"ה דעת הגזלן להקנות להנגזל ביתו ורשותו שמונח שם החפץ הנגזל וא"כ גם אח"כ שאודי לי' ומזומן ליתן לו מ"מ הרי הרשות אינו נקנה להנגזל בלא קנין וממילא הוי רשותו של הנפקד ול"מ גם להקדיש אע"ג דהוי לי' כפקדון כיון דאינו ברשותו והרי דעת הישׁ"ש ב"ק שהובא בקצה"ח סי' רי"א סק"ב דא"י להקדיש שום חפץ המושאל ביד אחרים אפי' בא לידו

בתורת שאלה ופקדון והגם דהקצה"ח דחה שם ד' הישׁ"ש אבל זה רק היכי דבא מתחלה בתורת שאלה ולא בכה"ג דבא בתורת גזילה אע"ג דנעשה פקדון וז"ב. אבל יקשה היאך יפרנס הרמב"ן סוגיא דב"מ (ו' א') הנ"ל דמבע"ל אי מהני השתיקה דמשו"ז אודי לי' והו"ל כפקדון ביד אחרים וכמ"ש תוס' הנ"ל ולרמב"ן הרי גם באודי לי' ל"מ ההקדישה וכנ"ל ומצאתי בקצה"ח סי רי"א סק"ג העיר בזה ובחי' לב"מ כתבתי בזה דאדרבא לשי' הרמב"ן יתיישב סוגית הש"ס היטב וגם שי' תוס' יהי' כשי' הרמב"ן דא"י להקדיש דבר הבא לידו בתורת גזילה אע"ג דאודי לי' ורצונו ליתנו. דהנה המהרמשי"ף שם הקשה לשי' תוס' הנ"ל דכל האיבעיא הוא אם יכול להקדישו מחמת שהודה לו והו"ל כפקדון שיש ביד אחרים שיכול להקדישו או דנימא דל"ה עדיין שלו בזה דהודה לו א"כ לצד האיבעיא דא"י להקדישו א"כ מה סיים הש"ס א"ד השתא הוא לא, תקפה וכתיב ואיש כי יקדיש ביתו מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו והרי כל האיבעיא הוא מחמת דעדיין אינו שלו ול"מ הא דאודי לי' להיות עי"ז שלו ולא מטעם שאב"ר דזה שייך רק אם יש לו דבר שהוא בודאי שלו ביד אחרים משא"כ הכא דאנו רוצין להוכיח דליהוי שלו ע"י דאודי לי' הו"ל א"ד ל"מ מצד דאינו שלו ע"ש והיא קו' עצמה. ומצאתי שכבר הקשה כן באס"ז ע"ש. ונראה עפמ"ש הר"ן נדרים (ל' ב') דאע"ג דמוכר לחבירו לאחר ל' יום יכול קודם חלות הקנין לחזור בו ורק אם אמר מעכשיו אז א"י לחזור מ"מ בהקדיש דבר לאחר ל' יום א"י לחזור בו קידם דאע"ג דאמל"ג כמסלה"ד וגם במסירה להדיוט הכא ל"מ מ"מ אמרי' באמל"ג דעדיף ממסירה להדיוט והוי לגבוה כאלו אמר מעכשיו דא"י לחזור ודלא כרשב"א ע"ש וכן היא שי' הרמ"א וסמ"ע בחו"מ סי' ר"ז דאע"ג דבכ"מ קיי"ל דאסמכתא ל"ק מ"מ בהקדש מהני אסמכתא דאמל"ג אלים טפי ממסלה"ד והוי כאלו הי' גם קנין המועיל ע"ש (וקצת תימה אמאי לא הביא מרשב"א ור"ן הנ"ל). ומעתה י"ל דזה ידע בעל האיבעיא דהקדיש אלים מתקפה דאמל"ג עדיף דהוי כאלו אודי לי' משא"כ תקפה לחוד ל"ה כאודי לי' ומשו"ה מוציאין מידו אבל כל עיקר האיבעיא דכיון דבהקדש לא סגי במה דאודי לי' שיש לו בידו דאע"ג דאודי לי' והוי שלו עי"ז מ"מ הרי צריך להיות ברשותו ג"כ וגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם א"י להקדישו זה לפי שא"ש וזה לפי שאב"ר אע"ג דהתם ידעי' בודאי שהוא שלו מקודם ומאי מהני הכא דאודי לי' אבל הרי העלה הב"ש אה"ע סי' כ"ח סקט"ז דאע"ג דכל א' הגזלן והנגזל א"י להקדישו זה לפי שא"ש וזה לפי שאב"ר מ"מ שניהם ביחד יכולין להקדישו ע"ש ודלא כשא"י ע"ש וע' נה"מ סי' ר"ה ס"ק י"ב החזיק בדבריו וא"כ יהי' הכא הפירוש אי נימא דכיון דשתק אודויי אודי לי' על ההקדש היינו שהסכים ג"כ שיהי' הקדש והרי בש"ס שבועות (כ"ו) מרבינן מכל נדיב

לב עולות דל"צ להקדיש בפה ורק גמר בלבו להקדיש מהני והכא אודי לחברי' שיהי' הקדש והוי כשניהם הקדישו וא"כ אע"ג דידע בעל האיבעיא דאמרי' דאודי לי' דהוי שלו מ"מ י"ל בהקדש דהוי הסכמה להקדש ג"כ ולא אודי בלבד או דנימא דרק אודי לי' דהוי שלו אבל לא הסכים להקדישו ג"כ וממילא ל"מ בהקדש אע"ג דידע שהוא שלו מ"מ הרי ל"ה ברשותו ושפיר מסיים הש"ס ואיש כי יקדיש ביתו מה ביתו ברשותו וכו' וא"כ ידע הש"ס שפיר דבמדרגה אחת עדיפא הקדש מתקפה ומשו"ה קאמר הש"ס את"ל תקפה א' בפנינו מוציאין מידו ומשום דל"א בזה דאודי לי' שיהי' שלו גבי הדיוט ומשו"ה מוציאין גבי הקדש ג"כ אינה מקודשת דאע"ג דגבי הקדש עדיפא מהדיוט ובהקדש אמרי' דאודי לי' והוי שלו מ"מ ל"מ זה גבי הקדש דהרי עדיין אינו ברשותו אבל אי נימא דגבי הדיוט תקפה אין מוציאין מידו ובע"כ דגם בהדיוט אמרי' אודויי אודי לי' יהי' בהקדש דאלים בי' אמל"ג ממסירה להדיוט אם נימא בה אודויי אודי לי' דגם הסכים להקדישו ובזה מהני גם להקדש או דנימא דהוי רק כהדיוט ורק אודי לי' שהוא שלו ולא נימא דהסכים ג"כ להקדש וממילא ל"מ משום דאב"ר ומעתה כיון דבכל האופן ידע הש"ס דאודי לי' ול"מ הכא רק משום דאב"ר שפיר כ' רש"י דרק בלא תקפה אבל בתקפה מהני גם לאת"ל הראשון ומיושב קו'

היד יוסף על רש"י שכ' הקדישו בלא תקפה דהרי קיימינן השתא אם תקפה מוציאין מידו ומשו"ה הקדישה ל"מ וא"כ גם בתקפו ל"מ וע' אס"ז בזה להנ"ל הדבר נכון דאם תקפו וגם הקדישה לכ"ע מהני בהקדש ומיושב גם קו' האס"ז שם באת"ל הראשון דמשום דמוציאין מידו משו"ה הקדישה א"מ והרי התם הטעם משום הא חזי בי' רבנן והכא דל"ש ה"ט מפ"מ הקדישה א"מ להנ"ל הדבר נכון דבהקדישה אע"ג דל"ש ה"ט ואמרי' אודויי אודי לי' מ"מ ל"מ הכא בהקדש משום דאב"ר וא"ש הסוגיא כמין חומר בעזה"ש וא"כ ממילא גם שי' תוס' כהרמב"ן דל"מ הכא להקדש אם אודי לי' משום דלא נפקא עדיין מתורת גזל ורק לצד האיבעיא דמהני הוא משום דהקדישו שניהם וממילא הכא לענין דינין ל"מ גם לשי' תוס' וז"ב ונכון:

וראיתי בשו"ת בי"צ או"ח סי' ק"ז דן השואל שם דאתרוג נקנה במעות לבד עפ"ד הש"ע חו"מ סי' קצ"ט דיין לקידוש דהוא דבר מצוה העמידו על ד"ת וקונה במעות ה"ה באתרוג למצוה והבי"צ הביא מהמג"א סי' שס"ט דהניח בצ"ע מפ"מ בעירוב ל"מ במעות ועפ"ז דחה ד' השואל שם ע"ש. והנה מ"ש בבי"צ שם בדין קנה חפץ ואח"כ נתקלקל המקח אם הוא על החפץ ש"ש והעלה דהוי רק ש"ח על החפץ ע"ש במחכ"ת נעלם ממנו ד' תוס' ב"מ (מ"ב ב') בעובדא דיתמא ובקרא ואפוטרופא ד"ה הכא דכתבו דהוי רק ש"ח עליו

אבל באס"ז שם בשם הראב"ד כ' דהוי ש"ש ע"ש ומהסברא הדין כמ"ש הראב"ד וכהא דהלוקח כלי לשגרן לבית חמיו דחייב בחזרה הואיל ונהנה מהני ע"ש ויהי' נ"מ באתרוג כה"ג אם לקח וקץ דמיו ע"מ להראותו אם ישר בעיניו ונאנס בחזרה אחר שלא הוטב בעיניו: מ"מ חייב בגו"נ וכנ"ל ואם לקח כלי אחר כיו"ב אחר שנאנס הראשון ושלחם לבית חמיו ולא רצו בזה דנתברר הדבר למפרע דל"ה קנין כלל נסתפק ביד שאול יו"ד סי' רכ"ז אי בכה"ג ג"כ חיוב באונסין בהולכה ע"ש אבל מה דמספק"ל פשי' להנה"מ סי' ר"ל דגם בכה"ג חייב משום דאי בעי הי' מקבלין ממנו ע"ש ונ"מ לכאן בד' מינין אבל בגוף הדין אי מהני קנין מעות באתרוג יש לדון מטעם אחר דהרי התוס' בקידושין (כ"ח) הקשו דאמאי עקרו חכמים קנין מעות משום שמא יאמרו נשרפו חיטך בעלי' יתקנו דיצריך שניהם מעות ומשיכה ותי' דא"כ לפעמים יאמר הלוקח להמוכר נשרפו חיטך בעלי' אם לא יתן המעות וימשוך החפץ ע"ש (ובמק"א דנתי בזה דלפמ"ש הב"י חו"מ סוס"י קפ"ה בשם תשו' הרשב"א דמקודם צריך ליתן המעות ואח"כ לוקחין החפץ והביא מכתובות ע"ז סתמא דמלתא כ"כ דלא יהבי זוזי לא יהבי לי' חיותא ע"ש א"כ הדקו"ל דאם משך החפץ מסתמא כבר נתן המעות והבאתי בזה סיוע לדברי הנה"מ סי' קפ"ג סק"ה שכ' דהשליח פשע במה שנתן המעות קודם קבלת החפץ אם נאנסו המעות ביד המוכר דהי' לו ליקח החפץ וליתן אח"כ המעות ע"ש ולא הביא מהב"י הנ"ל להנ"ל ראי' לדבריו וגם הבאתי מרש"י ב"מ (ס"ח סוע"א) כ' כפועל בטל הלא אין יושב בטל שהרי טורח להוליך ולהביא פירות לחנות ולמכור ולקבל מעות ולמדוד הפירות עכ"ל. מבואר מלשונו כי מקודם נותן המעות וכמ"ש הב"י הנ"ל וצ"ע וע"ע שבועות (מ"ה א') במשנה נראה דמחולקים בזה ר"י וחכמים ע"ש ונ"מ גדולה לדינא אי השליח הוי פושע עי"ז וכמ"ש הנה"מ) ומעתה י"ל בדברים שאין דרכן ליתן בהקפה רק במעות מזומן דל"ש בזה תי' התוס' הנ"ל לא עקרו קנין מעות בזה דאע"ג דלא עשו בזה תקנה דיצריך תרווייהו מעות ומשיכה אבל עכ"פ לא יכלו ע"י הטעם דנשרפו חיטך בעלי' לעקור קנין מעות ולא אמרו בכה"ג כלל כיון דקשה קו' התוס' הנ"ל. ואע"ג דמצאתי בר"ן לקידושין (כ"ה) דגם היכי דל"ש הטעם דחשש נשרפו חיטך בעלי' מ"מ ל"פ רבנן כמו בקנה ברה"ר ע"ש מ"מ הרי בש"ע חו"מ סי' קצ"ח סעי' ה' לא ס"ל כן דהרי אם היתה עלייתו מושכרת וכו' מהני מעות לבד ע"ש. והנה בכתובות (ק' ב') ר"כ הוי בידי' שכרא דר"מ בר חלקאי יתמא שהיה עד ריגלא אמר אע"ג דנפל בי' איצצתא מייתי זוזא חריפא וכו' וברש"י שם ממהר לבא לפי שהכל צריכין לכך ומביאין מעות ואין מקיפין להם באשראי ע"ש ומבואר דמשקה על יו"ט (ובכללם יין לקידוש) אין ניתנים בהקפה ומשו"ה ביין לקידוש דהוי מצוה ג"כ

י"ל דקונה במעות משא"כ בפת לעירוב וע' עירובין (מ"ט א') מפ"מ אין מערבין במעה שאינה מצוי' בע"ש ע"ש ומיושב קו' המג"א. ומעתה באתרוג דכ' המח"א דאסור ליקח בהקפה משום דמשיכה קונה רק מדרבנן וצריך שיהי' שלו מה"ת ביום הראשין (ומ"ש הבי"צ שם בשם הגאון מלבוב זצ"ל מתוס' ע"ז (ס"ב) ד"ה יהבו דאתרוג יוכל ליתן בהקפה לא אדע ראו' מהתם די"ל דתוס' מיירי בשאר ימי החג ולא ביום א') וא"כ ג"כ ל"ש תי' התוס' הנ"ל ומשו"ה י"ל דלא עקרו קנין מעות כיון דהוי גם מצוה וצ"ע. והנה אם הם שני שותפין והמנהג דא' מקבל המעות ואומר להשני שיתן הסחורה בכה"ג לכ"ע מעות קונה וכמ"ש המח"א והובא בנה"מ סי' קצ"ח דבכה"ג הוי תן כזכי כיון דצריך לקבל מש"פ ע"ש ומ"ש הבי"צ שם דאם חזר המוכר אחר שקיבל מעות ועדיין לא קיבל מש"פ ויצא בו ל"מ משום דהוי רשע והוי מהב"ע ע"ש צ"ע בטעמו דקודם שקיבל מש"פ עדיין ל"ה רשע ובמה שאמר שיקבל מש"פ לא מקרי רשע וע' ב"י יו"ד סי' רס"ד בשם הגמ"ר באם הבטיח למוהל קודם שנולד התינוק ואח"כ חזר בו עבר על שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב והוי רשע ע"ש (וע' ש"ס ב"מ (מ"ח רע"ב) ורש"י ותוס' ומהרש"א שם מוכח להיפוך ע"ש) ובודאי לא נאמר דאם הבטיח לאיש אתרוג בדברים בעלמא דאם חזר בו ויצא בו דאינו יוצא משום דהוי מהב"ע ואם כבר קיבל מש"פ הרי הוי שלו ומה שעבר עבר ובאמת קודם שקיבל מש"פ ל"ה צריך לטעמא דמהב"ע רק ליה עדיין שלו רק אחר שקיבל מש"פ וכמ"ש בנה"מ סי' קפ"ג סק"ה ע"ש וכ"ה בצל"ח פסחים (ל') ע"ש ובאמת כי הדבר מבואר בתוס' ב"מ (ס"ב ב') ד"ה אע"פ ע"ש ובאמת כי בתוס' ב"מ (ע"ב ב') ד"ה דילמא מוכח להיפך ע"ש אבל בחי' כתבתי ליישב ואכ"מ וא"כ ל"ה עדיין שלו וז"ב:

ועובדא בא לידי דו"ד שא' קנה מסוחר א' מאה אתרוגים מא"י בתיבה חתומה וקיבל התיבה הסגורה וקודם שבדק אותם נתן המעות להמוכר ואח"כ פתח התיבה ומצא בתוכה גם אתרוגי קורפיער בחשבון המאה אתרוגים וטען המוכר שיען אחר שלקח האתרוגים לביתו והי' בידו לבדקן אם לא נתערב בתוכם אתרוגי קורפיער יען הוא סוחר גם מאתרוגי קורפיער ובביתו עושים המשרתים תיבות מאתרוגים כ"א לבדן ולא בדק קודם נתינת המעות א"כ מחל ע"ז והסכים גם אם יהי' נתערב איזהו אתרוגי קורפיער בתוכם ורק עכשיו חוזר בו והלוקח טוען כי מעולם לא מחל ע"ז וסמך על קנינו שקנה אתרוגי א"י. והנה במה שלא התנה ת"כ שרק אתרוגי א"י ולא אתרוגי קורפיער דאם יהי' בתוכם אתרוגי קורפיער מוכרח להחליפם אע"ג דל"ה ת"כ מ"מ הרי במטלטלין ל"צ ת"כ כמ"ש בנה"מ סי' ר"ז וגם בלא"ה אפי' בקרקעי ל"צ ת"כ רק אם אמר בלשון תנאי

אבל אם ל"ה בלשון תנאי ל"צ ת"כ ואמרי' בכ"מ מכלל הן אתה שומע לאו וע' ברכ"י יו"ד והובא בהגהות ר"ש ליו"ד סי' רפ"ו בזה ובאמת כי הדבר תלוי בב' דיעות בתוס' ב"ב (קמ"ט א') שהקשו בהא דרבא לא רצה להחזיר החוב לר"מ בר רחל והרי אמרי' בקידושין (י"ז) דאם החזיר לבן הגר שהורתו שלב"ק ולידתו בקדושה רוח חכמים נוחה ממנו ומתרץ ריב"ם דכיון דלא קאמר התם דאם לא החזיר אין רוח חכמים נוחה ממנו משו"ה לא חש רבא לזה וחזרו ודחו דל"צ להשמיענו דמכלל הן אתה שומע לאו אלא תי דיש חילוק בין הלואה לפקדון ע"ש ומבואר דבמסקנא ס"י לתוס' כן ולא כשי' ריב"ם וע' שבועות (ל"ו רע"ב) מתקיף לה רבינא ובאיסורא לי"ל. אלא מעתה שתויי יין ופרוע ראש דבמיתה ה"נ דלי"ל לר"מ והתנן אלו שבמיתה שתויי יין ופרוע ראש וכו' ע"ש ולפמ"ש דהיכי דלא כתיבא בלשון תנאי ל"צ ת"כ א"כ התם הרי לא כתוב בלשון תנאי וא"כ מאי קושיא וי"ל בזה גירסת ספרים הקדמונים בש"ס שם שהובא ברש"י ותוס' אלא לעולם לא תיפוך וכו' ורש"י ותוס' הקשו דא"כ מ"ט דרבנן וכי לי"ל דשתויי יין ופרוע ראש במיתה להנ"ל מיושב דהתם ל"צ ת"כ ע"ש ותבין. עכ"פ מבואר מזה דהקנין הוא רק על אתרוגי א"י ואולם מה שטוען דכיון דנתן מעות קודם הבדיקה מסתמא מחל ולכאורה הוא ש"ס מפורש בבכורות (י"ג ב') הלוקח גרוטאות מן העכו"ם ומצא בהן עכו"ם אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר ואם משנתן מעות משך יוליך הנאה ליה"מ וא"א מ"ק משיכה ל"ל וכו' אלא א"ר רישא וסיפא מק"ט רישא דלא יהיב זוזי וכו' ואביי א"ל רישא מק"ט דלא ידע דלא יהיב זוזי סיפא לא מק"ט הוא דכיון דיהיב זוזי כי קא משיך איבע"ל לעיוני והדר מימשך וכו' וברש"י ד"ה דלא הוה ידע דאית בי' עכו"ם דהא לא יהיב זוזי דלימא איבעי לעיוני דסתם תגר לא מעיין עד שעת מ"מ ובד"ה איבעי לעיוני ומדלא עיין אחולי אחיל והוי משיכתו משיכה גמורה עכ"ל וע' תוס' שם ד"ה דכיון וכו' דאע"ג דבשאר מק"ט ל"א הכי שאני לוקח גרוטאות מיד עכו"ם דאיבע"ל לאסוקי אדעתא טפי שמא יש בהם עכו"ם ע"ש. וא"כ ה"נ בנ"ד דידע דהמוכר הוא סוחר מכל מיני אתרוגים הו"ל לאסוקי אדעתא קודם נתינת המעות שמא י"ב גם אתרוגי קורפיער כמו התם דהי"ל לאסוקי אדעתא שמא י"ב עכו"ם משום דקונה מעכו"ם וא"כ מדלא בדק מחל אף על אתרוגי קורפיער. והדברים ק"ו דמה התם דלא שוה מידי דהוי ע"ז ואסור בהנאה אמרי' דמדלא בדק קודם נתינת המעות מחל מכ"ש הכא באתרוגים דמחל אבל מ"מ י"ל דבאמת מה"ט לא רצה רבא לשנויי כן דס"ל דל"ה מחילה בכה"ג והלכה כרבא נגד אביי. אבל לפמ"ש הב"י יו"ד רס"י רכ"ח דל"א דהילכתא כרבא לגבי דאביי רק אי פליגי בדינא אבל לא אי פליגי בסברא וטעמי ע"ש א"כ אין ראי' דהלכה כרבא בזה. וע' תוס' ב"מ (מ' ב') ד"ה ודברי

וכו' הקשו דנימא דלעולם מותר לערב ומשום דאית להו מחילה ותי' דמתני' מיירי אפי' כשהשמן בעין והתם אין שייך מחילה כיון דיכול לתקן כי יאמר לו קח השמרים וערב בשמן וכו' ע"ש והתם מיירי נמי גם כשכבר נתן המעות ויש לדחות אבל לדינא נראה דצריך ליתן אתרוגים אחרים מא"י תחתם וז"ב:

והנה בשו"ת בי"צ או"ח הנ"ל הביא עובדא שנשאל במי שמכר אתרוגים סתמא ואח"כ נתן להלוקח אתרוגים קורסיקאנער והקונה אמר כי בדעתו הי' לקורפיער אשר כמה שנים אשר קונים רק קורפיער ולא קורסיקאנער וכ' שם דהדין עם הלוקח משום זה ע"ש. והנה שם בשם שו"מ דנגד שטר ל"א קי"ל והבי"צ חולק עליו והביא משו"ת ב"א חו"מ סי' ל"ד להיפך והספרים הנ"ל אין בידי אבל הדבר מבואר בש"ך חו"מ סי' קכ"ו סקמ"ג דהביא כן בשם מהרב"ש דנגד שטר א"י לטעון קי"ל משום דהוי בזה כגבוי והש"ך שם חולק דיכול לומר קי"ל וציין לספרו ת"כ ע"ש אבל כ"ז בשט"ח שנתן לו בעבור שלוה ממנו מעות אבל בנתן לו שטר על סחורה י"ל דלכ"ע יכול לומר קי"ל דהתם בשט"ח גמור שקיבל מעות ונתחייב תיכף חיוב הגוף י"ל לשי' מהר"א בן ששון דהוי לזה כגבוי משא"כ במה שקיבל שטר על סחורה דצריך ליתן המעות אחר מכירת הסחורה ורק כדי שיהי' בטוח על המעות נתן שטר אבל מ"מ ל"ש בזה שטר העומד לגבות כגבוי כיון דעדיין הוא כעת קודם זמן פרעון החוב והחוב גופא עדיין לא בא. וע' כה"ג מחלקי האחרונים כהא דמצא מטבע מזויפת במעות הפרעון אי הוי א"י א"נ או א"י א"פ ומחלקי בין פרעון עבור הלואה או בעד סחורה ע' פת"ש חו"מ סי' ע"ה אבל בגוף הדין במה שזיכה שם את הלוקח מטעם זה דבריו תמוהים בעיני דמסתמא גם באתרוגי קורסיקאנער יש אתרוגים מובחרים ואינם מובחרים וגם פסולים כמו בקורפיטר וא"כ מאי נ"מ בין זל"ז ובשלמא אם הי' הנ"מ בין אתרוגי א"י או משל עכו"ם הי' הלוקח יכול לומר בשל א"י אני חפץ (כמובן אם פי' שרוצה משל א"י) אבל כיון דשניהם הם מגנות עכו"ם מאי נ"מ מזה וכי שמא גרם דכיון דהסוחרים זה כמה שנים הביאו רק מקורפיע יכול זה לבטל המקח אם הביא משאר מדינות של עכו"ם. ויותר אני אומר דאפי' אמר בפי' שקונה אתרוגי קורפיטר והוא נתן לו קורסיקאנער אם המה בסגנון זה כמו הקורפיער דהיינו שיש בהם מובחרים ואינם מובחרים כמו קארפיער א"י לבטל מחמת שהתנה בקורפימר כיון שאין נ"מ רק בלשון התנאי ולא בענין המקח. וע' קצה"ח ונה"מ סי' רל"ב במי שמכר לו ב"מ אדעתא שיהי' טריפה ונמצא נבילה ע"ש ועמש"ש בזה לעיל סי' נ"ג וע' ב"י חו"מ סי' שי"א בשם תשו' מהרי"ק ומכ"ש היכי דלא אמר לו כלל רק מחמת שכמה שנים שלא הובא למכור רק קורפיער וע' ב"מ (ק"ד א') לימא לי' שמא בעלמא אמרי לך מי לא תניא

האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שא"ב אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור וכו' ע"ש וכן נפסק בחו"מ סי' רי"ח ע"ש וע"כ לדעתי א"י לבטל משום זה המקח והנלע"ד כתבתי:

ולא אמנע מלהציג פה מה שראיתי בס' שוש"ל סי' ס' שנדפס מחדש שנסתפק בשנים שמחולקים בד' מינין זה אומר שלי הם והשני אומר שלי הם והא' מוחזק בהם דהדין דא"י להוציא מידו ומתקנת ר"נ חייב ש"ה מ"מ י"ל דזה רק לגבי דידי' גופא אבל לגבי דאחרינא י"ל דאין יוצאים בו דהרי אין ודאי שלו כיון דזוכה בהם רק מחמת תפיסה והאריך בזה והניח בספק ע"ש אבל באמת האריך בדבר פשוט מאוד ולא הזכיר כלל דהרי יש להתופס בם חזקה דכל מה שהוא תחת האדם הוא שלו וע' תוס' ב"ב (ל"ד א') ד"ה הוי כתבו בפשי' דאם שני עדים ראו בא' שתפס משל חבירו והתופס אמר דידי חטפי אינו נאמן וצריך להחזירו להבעלים או לשלם הדמים מטעם דחזקה מה שתחת יד האדם הוא שלו ע"ש וא"כ מה מהני הכא מה שטוען על מה שתחת יד חבירו ולא מגרע כלל החזקה מחמת טענתו של חבירו והרי אין הולכין בממון אפי' אחר הרוב להוציא מיד חבירו ומכ"ש טענתו לבד ולא ניתן לכתוב מרוב פשיטותו. וע' נה"מ סי' קל"ג העלה דאפי' בקטן אמרי' דכל מה שנמצא תח"י הוא שלו וחלק על הקצה"ח שם ע"ש אבל מה שיש קצת להסתפק היכי דאין עכשיו ביד התופס רק ביד אחרים והוא יש לו רק חזקה דמעיקרא ולא חזקה דהשתא וכיון דהעלה הקצה"ח סי' פ"ב דאע"ג דאין הולכין בממון אחה"ר להוציא זה רק מחזקה דהשתא דתפיס בה אבל אם אין לו בה רק חזקה דמעיקרא כמו בקרקע הולכין אחה"ר להוציא דחזקה דמעיקרא לא אלים כמו רובא ע"ש. ובזה ביארתי במק"א ד' הגמ"ר כתובות פ' א"נ דבכתובה הולכין אחה"ר להוציא ע"ש דכיון דמטלטלי לא משתעבדי רק קרקעי ובקרקעי ל"ה רק חזקה דמעיקרא ולא חזקה דהשתא ומשו"ה אלים רוב להוציא ומשו"ה העליתי דלר"מ דס"ל מטלטלי משתעבדי לכתובה ל"ש ד' הגמ"ר ובזה ישבתי קו' המחברים עליו ואכ"מ א"כ חזינן דל"ה ודאי שלו א"כ י"ל דאין יוצא בה אבל מלבד דהנה"מ סי' מ"ו סק"ח חולק עליו וס"ל דאין חילוק בין הוצאות מטלטלין להוצאות קרקעי ע"ש. אבל גם להקצה"ח י"ל דכ"ז דאין רובא נגד החזקה דמעיקרא הוי שצו ממש. ובחי' לחו"מ הארכתי בפלפול בזה ואכ"מ. עוד יש לחקור בדין הנ"ל דצריך לשבע היסת אם יוצא קודם השבועה אי נימא דעדיין איני שלו רק אחר השבועה או יכול תיכף לצאת

בו ויש ראי' לזה מדברי רמ"א אה"ע סי' צ"ו סעיף ה' בשם מהרי"ו דאם מכרה האלמנה כתובתה קודם שנשבעת מ"מ אח"כ כשנשבעת חל המכירה למפרע ע"ש וה"נ אם ישבע אח"כ מתק"ח הוי שלו למפרע ויש להאריך הרבה ואכ"מ יותר:

והנה ראיתי בשו"ת צור יעקב הנדפס מחדש נשאל בגזל אתרוג ויצא בו ואח"כ נתן הדמים בעדו אם יצא למפרע וכ' דלא יצא בו דהקנין ל"מ למפרע רק מעת שפרע בעדו ע"ש והנה הגם כי בגוף הדין הנ"ל הדבר ברור שכ"ה דמהיכי תיתי לן לומר שהקנין יחול למפרע ובשע"מ הי' גזולה ואע"ג דהרשב"א והריטב"א ונמוק"י פ"ה דנדרים נראה מחולקים בהא דאחין שחלקו דלקוחות הן מאימתי הוי הם לקוחות אי מעת החלוקה או עוד מעת מיתת אביהם ע"ש התם שאני דמעת מיתת אביהם עומד הדבר לחלוקה ומשו"ה ס"ל להפוסקים הנ"ל דהוי לקוחות למפרע אבל הכא פשי' דל"ה הלקיחה למפרע אבל מ"מ מדצייר בתשו' צו"י הנ"ל בגזל האתרוג ואח"כ לקחו ואי ביוט"א מיירי הרי השאלה הנ"ל תסוב גם בשאל מחבירו אתרוג ויצא בו ואח"כ לקחו וג"כ בכה"ג לא יצא בו דכיון דבשעת הברכה הי' בשאלה וביוט"א בעי' לכם ול"מ למפרע ובע"כ דשאלתו תסובב גם על שאר הימים דלא פסל רק גזול ולא שאול ומשו"ה אם גזל ממנו האתרוג ואח"כ קנה ממנו ל"מ דל"מ למפרע אבל בזה יש לדון הרבה דהרי גזל הוי נל"ע וזה תקנתו של הלאו לקיים העשה והשיב את הגזילה וא"כ אם גזל ממנו ואח"כ החזירו האתרוג או שהשוו עצמם על הדמים הרי לא עבר על העבירה למפרע דזה תקנתו של הלאו דמשו"ה אין לוקין עליו דהוי נל"ע וא"כ אע"ג דבאמת ל"ה שלו למפרע מ"מ הרי גם גזל אינו דהגזל נתקן והוי רק כשאול ובשאר ימים יצא ואם הוא בפעם ראשון שלא גזל עוד מעולם דבר דעת הב"ח בחו"מ סי' ל"ד דא"צ גם תשובה רק אם החזיר אפי' ע"י כפיית בי"ד מהני לתקן הגזילה ע"ש וע' קצה"ח שם כ' להוכיח מש"ס ב"מ (ה') גבי ההוא רעיא דלא כהב"ח ע"ש אבל בחי' לב"מ הוכחתי דאדרבא משם יש ראי' להב"ח ויתיישב קו' התוס' שם בטו"ט ואכ"מ ובפרט היכי דהחזיר האתרוג גופא הרי העלה בהגהות א"ב לחו"מ סי' ל"ד דבכה"ג ל"צ כלל לתשובה ותיקן הלאו בהחזרה לבד ע"ש שדייק כן מלשון הרמב"ם ובאמת נראה כן מפשטות לשון הש"ס חגיגה ר"ש בן מנסיא אומר גונב אדם אפשר שיחזיר גנבי ויתקן גוזל אדם אפשר שיחזיר גזילו ויתקן אבל הבא וכו' ע"ש ולא הזכיר שצריך עוד תשובה דבלא"ה הרי גזילה יהיב רשע הוא כמבואר בב"ק (ס') ובע"כ דכיון דהחזיר הגזילה בעיני' מהני בלא תשובה וא"כ הכא דהחזיר האתרוג ל"ה גזילה כלל וממילא יצא בשאר ימים. ואולי י"ל דכיון דמה דלא יצא בגזול בשאר ימים הוא משום מהב"ע כמבואר בש"ס (ל') וא"כ ל"מ להעבירה שכבר הי' לצאת בו למפרע

אבל באמת גם זה ליתא דכיון דהוי רק ע"י העבירה והעבירה שהיא הגזל נתקן ממילא גם המצוה שנגררת ממנה נתקן ומכ"ש לשי' תוס' סוכה (ט') דל"ה רק מדרבנן ע"ש א"כ היכי שייך לומר דאיסור דאורייתא שבה נתקן והמסתעף ממנה לא נתקן וע' כה"ג יומא (ב' סוע"ב) ר"א אמר מי איכא מידי דעיקר רגל ל"ב פרישה טפל דידי' בעי פרישה ע"ש וה"נ כן וז"ב ועמש"ש לקמן בסי' תרנ"ח ע"ד השע"ת שם בשם שו"ת מ"מ בענין כזה:

וע' או"ח החדש בשם שו"ת חס"ל דאם נתן לו ביו"ט א' ע"מ להחזיר ונתנו לבע"ח של הנותן וכ' דיצא יד"ח בזה והוי חזרה ע"ש ותשו' חס"ל אין בידי אבל נראה דאם התנה שיחזירהו לידו והחזיר ליד אחר אפי' בשליחותו מ"מ ל"מ ול"ה חזרה דידו ממעט אפי' שליחו וע' סמ"ע סי' ל"ט ס"ק מ"ג בשם תשו' הרשב"א לא כ' כן אבל בגליון שם הבאתי מש"ס ב"מ (נ"ז) כל העבירות נפרע ע"י שליח ובאונאה ע"י עצמו שנא' ובידו חומת אנך וכו' ע"ש וע' מנחות (צ"ג ב') וסמך ידו ולא שליחו וע' רמ"א אה"ע סי' קמ"א סעי' בשם תשו' הרשב"א דאם אמרה האשה לקבל הגט מיד בעלה אין לקבל מיד שלוחו ע"ש ובכ"מ הארכתי עוד בזה. והנה בב"י יו"ד רס"י קל"ב דקדק מדברי הרמב"ם דדוקא אם נתכוין העכו"ם לאסור היין אז מותר לקבל הדמים ממנו והעכו"ם חייב לשלם אבל אם הי' הנגיעה שלא בכונה אסור למשקל דמים מיני' וע"ז הקשה הב"י דהרי אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד וא"כ גם אם הזיקו שלב"כ יתחייב ותי' הב"י שם דהא דאדם מועד לעולם זה רק בדבר דהזיקו מבורר לכל אבל הכא ביין דרק לישראל הוי היזק ולא לכל העולם בכה"ג אינו מחייב בנגיעה בעלמא ביין בשוגג ע"ש והי' נראה מזה דאם נטל פטמתו של אתרוג חבירו שלא במתכוין פטור ואף באופן שפסלו מלברך דהרי זה ג"כ ל"ה ההיזק רק לישראל והוי כמו התם נגיעה ביין דלא אפסדי' משוויה רק לישראל ומ"מ יש לחלק דהכא דא"א דלא אפסדי' מידי לשוויה לשאר ב"א ובכה"ג מגלגלין עליו את הכל כמ"ש תוס' ב"ק (כ') לענין ז"נ וזל"ח וע' במל"מ פי"ח ממעה"ק כה"ג ע"ש וצ"ע ומ"ש שם בענין קיבל אתרוג בריבית קצוצה אם יצא יד"ת דהרי חייב להחזיר ע' נה"מ סי' ר"ח בשם הריטב"א דרק דמים הוא חייב להחזיר אבל גוף החפץ הוי של המלוה ע"ש וע' אב"מ סי' כ"ח ס"ק פ"א מחולק בזה עם המל"מ פ"ח ממלוה ע"ש:

באו"ח החדש כ' מורי הגאון ז"ל בשם תוס' הרי"ד סוכה (מ"א) בהא דערבה גזולה שא"ב ש"פ דמ"מ הוי אינו לכם ומו"ר ז"ל כ' דלפמ"ש רש"י סנהדרין (נ"ז) דגם בפחות מש"פ אסור לגזול רק דהישראל מוחל לו אח"כ א"כ בדבר בעין דל"מ מחילה ל"מ גם בפחות מש"פ וע"ז תי' דמ"מ לפמ"ש הב"ש אה"ע סי' צ' סקס"א בגזילה גם בדבר שהוא בעין מהני מחילה ע"ש. והנה מ"ש מהב"ש לא אדע מהו דהתם מיירי בנצ"ב דעומד באחריות

הבעל וכ' הרמ"א שם דמהני מחילתה לגבי בעלה וע"ז הקשה הב"ש שם בהרי בדבר בעין ל"מ מחילה וע"ז תי' הב"ש דכיון דעומד באחריותו ועומד למכור אם תסכים עמו הוי זאת כמו ממון ע"ש ובאמת כה"ג מבואר בתוס' נזיר (כ"ז א') ד"ה וכ"ת וכו' דכיון דחזי למעות לאלתר דעומד למכור הוי כמו מעות וכו' ע"ש אבל כ"ז בנצ"ב דעומד למכור אם תסכים וכמ"ש הב"ש הנ"ל אבל בגזילה אדרבא עומד להשבה לבעלים ולא למכור והיכי נימא דמשו"ה מהני מחילה משום דעומד למכור הרי אם נימא דצריך להשיבה לא יהי' עומד למכור רק להשיבה לבעלים ולפ"ד הרב ז"ל יהי' בכ"מ מהני מחילה בחפץ ידוע משום דאם יסכימו למכור יוכלו למוכרו אבל גוף הערת הגאון ז"ל כבר העיר כן הגאון בתומים סי' פ"ח בהא דאמרי' דפטור משעורין משום דמחל לו והרי ל"מ בחפץ ידוע מחילה והקצה"ח שם תי' דלשון מחילה באמת ל"מ אבל היכי דאמרי' מדשתק אחולי מחיל לי' מהני אפי' בחפץ ידוע ואם ל"מ לשון מחילה אמרי' דנתן לו ולא לשון מחילה ע"ש ובאמת מבואר כן בש"ס ב"מ (כ"ו ב') וחד מינייהו אחולי אחיל מנתי' לגבי חברי' וכו', ע"ש ובע"כ כנ"ל וה"נ אמרי' בפחות מש"פ דנתן לו באופן המועיל וז"פ:

סעיף ב. הנ"ה. המודר הנאה מלולבו ש"ח או מלולבו של עצמו אינו יוצא בו ביום א' דל"ה שלכם וכו'. ע' תשו' מהרש"ם ח"ב סי' צ"ז נשאל אם מודר רק מאכילה מהאתרוג אם יכול לצאת בו דהרי ל"ה בו היתר אכילה וע"ז השיב מורי הגאון זצ"ל דכיון דיש היתר אכילה לאחרינא הוי בי' היתר אכילה כמו בתרומה דיכול לצאת בו כיון דחזי לכהן ע"ש באורך ובאמת כי יש בזה לדון הרבה די"ל דהיתר אכילה ל"ה רק אם י"ב היתר אכילה למי ששייך לו כגון בתרומה דיכול ישראל לצאת בו משום שיש בו היתר אכילה להכהן שהתרומה שלו והדבר עומד שיאכלנו

הבעה"ב שלו והוא יש בו היתר אכילה משא"כ הכא בנודר ממנו מאכל שיצא בו המודר משום שיש בו היתר אכילה לאחרינא שאינו שלו ל"ש בו היתר אכילה דהרי אין עומד לכך דאדם אחר יאכלנו רק מי שהאתרוג שלו וע' כה"ג בריטב"א עירובין (ל"ח ב') בהא דמערבין לישראל בתרומה משום דחזי לכהן כ' דזה רק בתרומה דלא חזי רק לכהן ולא לישראל כלל אבל במידי דחזי לדידי' לעצמו לערב ל"מ במה דחזי ליחרינא בו ביום דכיון דחזי לדידי' ג"כ לערב מסתמא כשמערב אדעתא דסעודתו מערב ולא אדעתא שהוא ראוי לאחרים וכיון דלדידי' לא חזי בו ביום ל"מ לעירוב ע"ש והוא ממש סברא הנ"ל. ובזה י"ל קו' תוס' סוכה (ל"ה ב') בהא דאמרי' שם בדמאי דיוצא בה משום דאי בעי מפקיר לנכסי' והוי עני וחזי לי' והקשו שם דלמ"ל ה"ט לימא משום דחזי לעני אחר וכמו דאמרי' בתרומה דחזי לכהן מותר גם לישראל לצאת בו להנ"ל הדבר נכון דכיון דהדמאי

הוא שלו ל"מ במה דחזי לאחרינא וצריך שיהי' לו בו היתר אכילה ומשו"ה כ' הטעם דאי בעי מפקיר לנכסי' ויהי' בו בעצמו היתר אכילה. ובזה יש ליישב גם קו' הכפ"ת בסוכה שם שהקשה לשי' הר"מ בהא דמאכילין את העניים דמאי דמשו"ה נקט מאכילין ולא עניים אוכלין דמאי דדוקא להאכיל עני אורח מותר להאכילו דמאי אבל עני בשלו אסור לאכול דמאי א"כ מה קאמר בש"ס משו"ה יוצא באתרוג של דמאי משום דאי בעי מפקיר לנכסי' והוי עני וחזי לי' והרי אם יפקיר לנכסי' ויהי' עני ג"כ יהא אסור כיון דהוא דמאי שלו ורק להאכיל לעניים אחרים מותר וכנ"ל להנ"ל י"ל דכל הטעם דצריך היתר לאכילה למי שהוא שלו לפ"ד הריטב"א הנ"ל הסברא הוא דמה שהוא שלי אינו נותן לאחרים רק מחזיקו לעצמו ומש"ה ל"מ במה שיש לאחרים היתר אכילה כיון דל יתננו לאחרים לאוכלו ורק להמוציא בו יהי' היתר אכילה אבל הכא דבאמת יש היתר אכילה לעניים אחרים בהדמאי רק כיון שהוא שלו אינו עומד ליתן לאחרים ואינו עומד לאכילה אבל אם מפקיר נכסי' ויהי' עני הרי מותר לו דמאי ג"כ רק של אחרים ובכה"ג שפיר יתן הדמאי לעניים אחרים כיון דהדמאי של עניים אחרים יתנו לו ובשלמא כ"ז שהוא עשיר ואסור לאכול דמאי ל"מ במה שראוי לעניים דלמה יתן לאחרים ואינו עומד לכך ורק שיפריש המעשר ויאכלנו בעצמו אבל אם הוא ג"כ עני הרי מותר לו לאכול הדמאי של העניים האחרים שפיר עומד ליתן לאחרים כדי שעי"ז יתנו עניים אחרים דמאי שלהם לו וא"ש:

אבל בעיקר הדין הנ"ל י"ל בפשי' דיצא בו משום דמצי לאיתשולי עלה ועד כאן ל"ק המג"א כאן דבעובדא דהרמ"א בשם תשו' הרשב"א ל"מ הא דיכול לאיתשולי עלה רק משום דאסר עליו ההנאה של האתרוג ול"ה בי' שום שיווי ממון כעת ומשו"ה ל"מ הא דמצי לאיתשולי עלה (ומ"ש בהגהות לבו"ש ע"ז משום דלאו מצוה לאיתשולי עלה תמוה דהיא להיפך מד' הש"ס נדרים (נ"ט א') דנדרים מצוה לאיתשולי משום דהנודר כאלו בונה במה וכו' משא"כ תרומה לאו מצוה לאיתשולי עלה ע"ש) וע' כה"ג תוס' עירובין (ל' ב') דל"מ לערב בהקדש משום דיכול לאיתשולי עלה רק בתרומה דחזי גם עכשיו לכהן ע"ש משא"כ היכי דאסור רק באכילה ולא בהנאה שפיר הוי היתר אכילה משום דיכול לאיתשולי וגם איכא מצוה כמבואר בנדרים (נ"ט) הנ"ל וע' כה"ג בר"ן פ"ק דקידושין כ' דא"י הכהן לומר לדידי שוה לי רק היכי דיש בו לכ"א שיווי ממון קצת אבל היכי דאין בו שיווי כלל לשום אדם א"י הכהן לומר לדידי שוה לי ע"ש וז"ב:

הג"ה שם. ואין חילוק בזה וכו'. ע' מג"א כאן הביא מדבריו סי' תרל"ז במה שהביא מדברי היראים דאע"ג דגז"ע מותר מ"מ ל"ה שלו ע"ש ובאו"ח החדש הביא מורי הגאון ז"ל

מתשו' מהרי"א שהקשה מב"ק (ס"ו ב') דפריך אי יאוש קני' מקרבנו ולא הגזול ה"ד אי לפני יאוש פשי' אלא ש"מ לאחר יאוש וש"מ יאוש ל"ק ולהנ"ל דלמא קמ"ל קרא בגזל עכו"ם דל"צ השבה ול"ה גזל ומ"מ ל"ה קרבנו דל"ה שלו ומורי הגאון ז"ל תי' עפמ"ש בש"ס ע"ז (כ"ב) בהא דלוקחין בהמה מעכו"ם לקרבן והרי שמא נעבד או מוקצה לעכו"ם ותי' בש"ס אי פלח לה ל"ה מזבין לישראל ע"ש וזה ניחא אי העכו"ם מכרה לישראל אבל אם גזלה מהעכו"ם שוב יש חשש הנ"ל לקרבן וממילא בע"כ הקרא דקרבנו לא ממעט קרבן של בהמה הגזולה מעכו"ם ע"ש אבל חוץ מזה דדוחק לומר דהש"ס יקשה בע"ז הנ"ל דיהי' אסור מה"ת בהמת עכו"ם לקרבן דלמא פלח לי' דנראה דהוי רק חשש דרבנן וממילא דלא נוכל לומר דהקרא לא מיירי מזה ותדע דהרי מרבינן מאיש איש דעכו"ם נו"נ כישראל והכא אין שייך לומר אי איתא דפלח לי' ל"ה מזבין לה שכ' בש"ס וא"כ דלמא נעבד היא ובע"כ דהוי רק חשש דרבנן אבל חץ לזה הרי יש לומר דהקרא ממעט בהמת עכו"ם בגזל היכי דמפודה היא ביד הרועה והבעלים ל"ה אצל הבהמה מעולם והרועה א"י לאסרה דא"א אוסר דשא"ש והבעלים ל"ה אצלה. אבל י"ל בגוף הקושיא הנ"ל הנה בסברת היראים י"ל דאע"ג דל"ה שלו אפי' אי גז"ע מותר אבל גם של העכו"ם אינו דהרי אינו מחויב בהשבה. והנה בירושלמי תרומות (פ"א ה"א) מבע"ל בתורם שאינו שלו דל"ה תרומה אי הטעם מחמת שאינו שלו או מחמת דהוי של חבירו והנ"מ היכי דתרם משל הפקר (ונתכוון שלא לזכות בו) ע"ש דתלי לה בב' טעמים ע"ש ובמק"א העירותי ממשנה פיאה (פ"ז מ"ח) והארכתי ליישב ואכ"מ. ומעתה י"ל דהש"ס ב"ק ס"ל דהטעם משום דהוי של חבירו ומהפקר שפיר יכול להקדיש והיראים ל"ק דל"ה שלו רק לענין ברכה וכמ"ש תוס' בכמ"ד דלענין ברכה בזה חמירא אבל להקדש שפיר יוכל להקדיש גם לשי' היראים דל"ה שלו דל"צ לענין הקדש שיהי שלו רק שלא יהי' של חבירו וכנ"ל וע' נה"מ סי' ש"ן הקשה דלשי' היראים דל"ה שלו היכי אמרי' באה"ע סי' כ"ח דמקודשת בגז"ע ע"ש להנ"ל א"ש דמ"מ ל"ה של איש אחר רק כמו הפקר ולענין קידושין נתמעט רק גזל וז"ב. וע' ב"מ (פ"ז ב') בכרם רעך ולא בכרם עכו"ם הניחא למ"ד גז"ע אסור היינו דאיצטריך קרא למשרי פועל אבל למ"ד גז"ע מותר השתא גזילו מותר פועל מבעיא (ולמה איצטריך קרא למשרי ליתן לכליך) והקשו לשי' היראים הרי איצטריך קרא לאשמעינן דהוי גם שלו וע' או"ח הנ"ל להנ"ל א"ש דכיון דעכ"פ הוי כמו הפקר ול"ה של העכו"ם והתם דנותנו בכליו הרי כליו זוכין לו להיות שלו אפי' לשי' היראים וא"ש ודו"ק:

וד נ"ל בזה דנ"ל בטעמא דספר יראים דאפי' למ"ד גז"ע מותר מ"מ ל"ה שלו דכיון דאיכא חה"ש והב"ש סי' כ"ח סק"ה כ' דמשום חה"ש הוי רק דרבנן ע"ש וא"כ הוי משום הבד"ה דאפקיהו מיני' ונודע מדברי המח"א דמשום הבד"ה הוי רק הפקר ולא זכי' וא"כ בע"כ הכא ל"ה שלו וגם לא של הנכרי ג"כ וע' תוס' כתובות (כ"ט א') דהיכי דאמרו חז"ל הבד"ה לענין ממונא אפי' נסתעף מזה איסורא מהני גם לאיסורא ע"ש וע' תוס' יבמות (ע"ט א') ומהרש"א וק"ר שם בזה ומשו"ה הכא לענין הד' מינין דל"ה שלו לענין הממון משים הבד"ה לא יצא גם יד"ח מצוה לשי' היראים וכן לענין סוכה לשי' היראים. והנה באס"ז ב"מ (צ"א סוע"ב) בשם הריטב"א כ' דאע"ג דמשום הבד"ה דחינן מלתא דאיסורא דאורייתא משום דאפקוה מרשותו ומהני גם לענין איסורא זה רק חדא מלתא דאורייתא אבל תרי מילי דאיסורא לא דחינן בשביל הבד"ה ע"ש. ומעתה בקרבן היכי דגזל הבהמה מעכו"ם למ"ד גז"ע מותר רק משום הבד"ה אפקוה מרשותו ונאמר דלא אל ההקדש והוי חולין וגם נימא דהבעלים צריכין להביא קרבן אחר ולא יצא ידי נדרו בקרבן זה ומה"ת הוי באמת שלו ויצא בזה יד"ח כשהביאו ליד הכהן וכמ"ש תוס' חולין (כ"ב) וידחה בשביל איסור דחה"ש שהוא

מדרבנן תרי מילי דאיסורא זה ל"מ וא"כ ל"ש התם שי' היראים ומיושב גם הקו' מב"מ (פ"ז) הנ"ל דנימא התם דהוי שלו דכיון דכל הטעם של היראים דאפקוה משום חה"ש זה רק בגזל אבל התם דמיירי בפועל בכרם נכרי הרי בכל האופן ל"ש התם חה"ש אם נותן לכליו והראי' דהתורה אסרה ליתן לכליו של פועל אע"ג דכבר הזהירה על הגזל ובע"כ דאי לא השמיענו התורה הו"א דמותר ליתן לכליו כמו דמותר לאכול וממילא גם בעכו"ם ליכא חה"ש ול"ש התם טעמא דיראים וא"ש ודוק היטב:

ודרך אגב אכתוב במה שראיתי בספר ים התלמוד על ב"ק בסוגיא הנ"ל בהא דהקשה שם קרבנו ולא הגזול ה"ד אי לפני יאוש פשי' וכו' והקשה דהרי נודע מדברי המפורשים דהתורה כתבה בכ"מ רק על הוודאי וע' חוו"ד סי' ק"י וא"כ אי לא כתבה התורה קרבנו רק הי' נשתמע משום דהוי גזול וכמו שהקשה פשי' הי' אסור רק וודאי גזל אבל ספק גזל הי' מותר אבל כשכתבה התורה קרבנו צריך להיות ודאי קרבנו וגם ספק גזל אסור משום דל"ה ודאי קרבנו ע"ש. ונ"ל ליישב הנה בגוף קו' הש"ס אי לפני יאוש פשי' למ"ל קרא קשה לפמ"ש הרמב"ן במלחמות פ' מרובה דהא דצריך לקנין יאוש וש"ה לאו משום שניהם דזה ליתא דהיכי דחדא ל"מ גם שניהם ל"מ רק העיקר הקנין הוא משום ש"ה רק היכי דבעלים מרדפין אחריהם אין מקום לש"ה לחול דהוי כמו ש"ה החוזר לברייתו ומשו"ה כשנתייאש חל הש"ה ע"ש והובא גם בקצה"ח סי' רס"ב סק"א ע"ש וא"כ כיון

דהי' כאן ש"ה דמעיקרא חולין והשתא הקדש וזה הוי ש"ה גמור דאע"ג דיכול לשאול והוי ש"ה החוזר מ"מ הרי ל"ש שישאל וכמ"ש תוס' שם לקמן ס"ז ורק מחמת שהבעלים מרדפין אחריהן והוי כמו ש"ה החוזר וא"כ זה קמ"ל הקרא דקרבנו דל"מ אע"ג דהוי ש"ה גמור דכיון דל"ה יאוש והוי כמו ש"ה החוזר וזה החידוש דקרא ובעכצ"ל דגם זה ס"ל להש"ס דפשי' הוא דכיון דמ"מ ס"ל להש"ס דהוי ש"ה החוזר יהי' מאיזה טעם שיהי' מ"מ כיון דש"ה החוזר ל"מ קודם יאוש ול"ק וא"כ מאי קמ"ל קרבנו. והנה ברמ"א חו"מ סוס"י שנ"ח בשם הה"מ מבואר דאע"ג דש"ה החוזר לברייתו ל"ק זה רק בודאי גזל אבל בספק גזל מהני גם ש"ה החוזר לברייתו ע"ש וא"כ ממילא ליכא למומר דהקרא דקרבנו ממעט ספק גזל והיינו לפני יאוש דזה ליתא דבאמת כיון דיש כאן ש"ה רק קודם יאוש הוי ש"ה החוזר ובספק גזל מהני וא"ש ודו"ק:

מג"א סק"כ כ' ליישב קו' התוס' דלמ"ל הטעם בלולב של אשירה דפסול משום דכתותי מכתת שיעורי' תיפו"ל דאסור בהנאה וא"ב דין ממון וע"ז כ' המג"א דדוקא באתרוג דראוי לאכילה שייך לדרוש לכם לענין היתר אכילה אבל בלולב דאינו ראוי לאכילה לא דרשינן לכם גבי' אפי' לענין הנאה ע"ש וצ"ע מדברי תוס' חולין (קל"ו א') ד"ה אי דכתבו דאע"ג דברה"ג ל"ש בי' אכילה ובתרומה א"ח רק באכילה מ"מ בראשית הגז הנאתה היא אכילתה ע"ש א"כ הכ"נ בלולב הוי הנאתה כמו אכילה באתרוג ולמה ל"צ בלולב היתר הנאה ודין ממון כמו באתרוג לענין אכילה וע' תוס' פסחים (כ"ב ב') הקשו לחזקי' מר"ש דגיה"נ אסור בהנאה והרי כתוב רק לא יאכלו ותי' דכיון דגיה"נ אינו חזי לאכילה רק להנאה א"כ הנאתה היא אכילתה ע"ש ומבואר כן וע' תוס' חולין (ק"א א') ד"ה איסור כולל וכו' ובסברת תוס' הנ"ל י"ל ולחלק בין מוסיף דגיד בין מוסיף לחלב דבגיד ל"ה מוסיף משא"כ בחלב ע"ש ותבין וע"ע סברא כזה בתוס' קידושין (נ"ד ב') ד"ה וע' מהרש"א ביצה (ל"ג ב') לענין מוקצה לחצי שבת מחלק כה"ג ע"ש וע' ש"ס חולין (קט"ו ב') ורבי הנאה מנ"ל נפק"ל וכו' ולא יהא קדש בבנ"י וגו' מה להלן הנאה וכו' יעו"ש ולהנ"ל צע"ק ע"ש ותבין וע"ע תוס' סוכה (ל"ה א') ד"ה לפי וכו' ע"ש:

סעיף ו. רמ"א. ואע"ג דחסר בשאר ימים כשר אין לחתוך אתרוג לב' או לג' חלקים ולצאת בו וכו' ומקרי חתיכת אתרוג ולא אתרוג וכו'. ע' מג"א בשם פסקי מהרי"א דהוי שיורא מצוה כדאשכחן גבי ציצית ומשו"ה בנשתייר כשר ע"ש ובספר מנ"פ הביא מפסקי מהרי"א דכ' ראי' לזה דהרי חסרון הוי מום ובע"כ משום דהוי שיורי מצוה ובמנ"פ הביא ראי' לזה דחסר הוי מום ממנחות (ה') זאת אומרת חסרון כבע"מ דמי אבל הקשה דהרי הכא גם כשחסר קודם המצוה ואפי' קודם יו"ט מ"מ קרי לה שיורי מצוה והרי באזוב

ל"מ בכה"ג ומטלית אין ראי' דתיכף בשעת קשירה עושה המצוה ע"ש. והנה מ"ש במנ"פ ראי' ממנחות דחסרון הוי כבע"מ הוא דבר פשוט וא"צ לראי' ובבכורות (ל"ט) פליגי רק בחסרון בפנים אבל חסרון בחוץ אמרי' שם בפשי' תמים ולא חסרון ע"ש. אבל מ"ש לדחות הראי' מטלית משום דתיכף בקשירתו עושה מצוה הרי זה רק אי אמרי' ציצית חובת טלית היא ואנן פסקינן דחובת גברא הוא ע' סי' י"ט ובע"כ משום דהוזמנו למצוה לבד הוי שיורא מצוה והכא באתרוג לא מיבעיא לשי' הטו"ז סי' תרס"ה דאתרוג נאסר בהזמנה לבד דהוי שיורי מצוה אפי' קודם שיצא בה וגם להחולקים עליו מ"מ שיורי מצוה לא תלוי בזה רק בהזמנה למצוה לבד וגם לפמ"ש הר"ן שהובא במג"א דשמו עליו וע' כה"ג תוס' שבת (נ"ט) דאם נעשה הכלי ונחסר העינבל עדיין מקרי כלי אע"ג דבתחלת העשי' מעכבת העינבל וכו' ע"ש ובכמ"ד כה"ג וז"ב:

סימן תרנא

מג"א סק"ו בשם הב"י האו"ח דאם נטל בידו אחת כל הארבע מינין לא יצא ע"ש אבל בטו"ז לקמן ס"ק י"ד חולק ע"ז וס"ל דיצא ע"ש ונ"ל להכריע בזה דאם נטלם כל הד' מינין ביד ימין יצא דהרי לא עשה כלום רק במה דהעלה האתרוג ונטלו בימין והרי גם התורה הקדימו בקרא אבל אם נטלם כולם ביד השמאל והוריד הג' מינין מדרגתם דהי' צריך לנטלם בימין ומשו"ה פסול וע' רמ"א סעי' ג' דהשולט בב' ידיו נוטל הארבעה מינין כשאר כל אדם ע"ש ולעיל כ' דבאיטר אזלי' בתר ימין ושמאל דידי' וא"כ הכא הרי שולט בב' ידיו בשוה והוא צריך ליטול הלולב בימין ואתרוג בשמאל להנ"ל י"ל ע"פ הש"ס בכורות (מ"ה) פליגי ר' ורבנן בשולט בשתי ידיו דר' ס"ל כחושתא אתחלא בימין ורבנן ס"ל אדרבא בריותא אתחלא בשמאל ע"ש וכיון דפסקינן כרבנן וא"כ בשולט בשתי ידיו הוי שניהם כומין ומשו"ה אין נ"מ כ"כ אם נוטל האתרוג ג"כ בימין וכנ"ל וא"ש:

טו"ז סק"ה. הטעם דלא כתב בהא דיהי' עובר לעשייתן שלא נתכוין לצאת בו משום דחיישי' לשכחה כיון דתלוי רק בכוונה משא"כ בב' דרכים הראשונים דאתה מצריכו לעשיי' ל"ח לשכחה ע"ש ואם באנו לידי מידה זו לטעמא דחיישי' לשכחה יש להמתיק יותר עפמ"ש רש"י זבחים (כ"א רע"ב) ד"ה א"ב דלגזירת שיקוע ליכא למיחש היכי דמצאו משוקע והעלהו ועכשיו הגיע הזמן הסמוך לפיסולו לא פשע בו והדר משקע לי' ול"ד למעלהו בלילה שמניחו לקדש בו כהנים הבאים תמיד להקטיר ואתי למפשע בה וכו' ע"ש וה"נ כיון דהדרך הי' שנוטל כ"א מיד חבירו בביהכ"נ באתרוג השותפין וכמ"ש המג"א בשם אבן שואב ושל"ה ונוטל מיד חבירו האתרוג מהופך זוכר ליתנו ליד

חבירו ג"כ מהופך וכן חבירו לחבירו משא"כ אם יהי' העצה רק שיכוין שלא לצאת בו לא יהי' לו סימן לצאת בו וכנ"ל אבל מ"מ בגוף פרט זה דיכוין שלא לצאת בו דאפי' למ"ד מאצ"כ אבל אם כוון שלא לצאת בו לא יצא כבר כ' הב"ח דלאו כ"ע מודו בזה וע' פנ"י גיטין (מ"ה) כ' בסתמא דל"מ מחשבה לפסול בדבר דא"צ מחשבה ע"ש ובאמת כי הוא מחלוקת הפוסקים כמבואר כן וע' אס"ז ב"ב (צ"ה) כ' דאפי' למאי דאמרי' דכלי מקדש שלמ"ד מ"מ בכוון שלא לקדש אינו מקדש ע"ש ובחי' הבאתי מש"ס מנחות (צ' א') מוכח להיפוך ואכ"מ. וכ"כ

הפמ"ג יו"ד סי' ג' בשם רש"ל בהא דשחיטת חולין דא"צ כונה ע"ש ובאמת כי לדעתי הוא מחלוקת בין ר"י לר"י בש"ס ע"ז (כ"ז א') כותי לא ימול את ישראל מפני שמל לשם הר גריזים א"ל ר' יוסי וכי היכן מצינו מילה מה"ת לשמה וכו' ע"ש ומבואר דר' יוסי ס"ל דכיון דל"צ מילה לשמה לא מגרע אם מל לשם דבר אחר לשם הר גריזים אבל ר' יהודא י"ל דס"ל דאע"ג דל"צ לשמה מ"מ היכי דכוון בפירוש להיפוך מגרע וע' סוכה (מ"א ב') ר' יוסי אומר יוט"א שחל להיות בשבת ושכח והוציא הלולב לרה"ר פטור מפני שהוציאו ברשות ובש"ס אמר ע"ז אמר אביי ל"ש אלא שלא יצא בו אבל ויצא בו חייב הא מדאגבהיה נפיק בי' אמר אביי כשהפכו וכו' ובתוס' לעיל (ל"ט א') הקשו אמאי לא משני בכוון שלא לצאת בו ע"ש להנ"ל התם לר"י לשיטתו דס"ל דבכה"ג דל"צ כונה לא מגרע הכונה להיפוך לא יכול לשנות כן משא"כ לדידן באמת מהני וא"ש:

והנה בתוי"ש יבמות (מ"ו ב') הקשו דהתם קאמר ר"י בברייתא דל"מ מילה בהיותו נכרי וצריך להטיף דם ברית כשבא להתגייר והכא בש"ס ע"ז קאמר ר' יוסי לר"י וכי היכן מצינו מילה מה"ת לשמה אלא מל וכו' וסותר דברי ר' יוסי לר' יוסי ותי' דבע"ז מיירי ר' יוסי כשישראל עומד ע"ג ע"ש ולפ"ז נסתר כל מה שכתבנו כאן דגם ר' יוסי יודה דאפי' היכי דא"צ כונה מ"מ פוסל כונה להיפוך והכא רק משום דמיירי בישראל עע"ג אבל לכאורה דברי התוי"ש תמוהים דהרי מדברי ר"י שהשיב ע"ד ר"י וכי היכן מצינו מילה מה"ת לשמה מבואר דא"צ עע"ג דבאופן זה הרי הוי לשמה כיון דישראל עע"ג ומלמדו לעשות לשמה אבל במק"א בחי' כתבתי בזה דהתוי"ש ס"ל לשי' ר"י דבאמת ס"ל דאע"ג דלא צ"ל לשמה מ"מ כונה להיפוך פסיל אבל שי' ר' יוסי דזה הוי פסול רק מדרבנן ולא כר"י דס"ל דבכה"ג כונה להיפוך פוסל מה"ת. והנה בישראל עע"ג הרי ל"מ דעכו"ם אדעתא דנפשי' עביד וכמו דל"מ בגט בכותב עכו"ם וישראל עע"ג מה"ט אבל הרי כ' הה"מ שהובא בב"י אה"מ סי' קכ"ב דהא דעכו"ם אדעתא דנפשי' זה הוי רק ספיקא דדלמא עושה לשמה רק מספיקא ל"מ דדילמא אדעתא דנפשי' עביד ע"ש

ובמק"א הארכתי בזה ומשו"ה השיב ר' יוסי לר"י דפוסל בכותי משום דמל לשם הר גריזים וכי היכן מצינו מילה מה"ת לשמה וכיון דא"צ מילה לשמה אע"ג דבאמת הכא גרע משום דהוי כונה להיפוך מ"מ הרי ל"ה ודאי רק ספיקא וכמ"ש הה"מ הנ"ל והוי א"כ סד"ר וכשר וא"כ ד' הש"ס וכי היכן מצינו מילה מה"ת לשמה ודברי התוי"ש הם עולים בקנה אחד וא"ש:

טו"ז סק"ו הקשה על הב"י וכ' ותו תימה דלמה יהא חציצה טפי כשאוחז בדופני הכלי משאוחז ביד הכלי או בשוליו וכו' ע"ש ע' תוס' סוטה (י"ט א') ד"ה וכהן בשם ירושלמי ואין הדבר כיעור מניח מפה ואין חוצץ וכו' מוכח כן ע"ש ותבין:

סעיף יא. צריך לחבר האתרוג ללולב בשעת נענוע וכו'. ע' כפ"ת לסוכה ל"ז הביא ראי' לזה מהש"ס שם ע"ש. והנה בצל"ח שבת (קל"א) כ' דאם נטל הלולב ואתרוג במחובר לקרקע יצא ובהגהות מנ"פ הקשה עליו מחולין (ט"ז) דממעט שחיטה במחובר רק בתלוש מקרא ויקח את המאכלת ולקיחה משמע רק בתלוש ע"ש ומו"ר הגאון ז"ל הביא מביכורים (פ"ג מ"א) בענין קריאת שם במחובר או בתלוש דמשמע שם דאע"ג דכתיב ולקחת מ"מ מהני במחובר ע"ש ויותר הו"ל להביא מעיקר חיוב ביכורים דהו"ל גם כשהוא עדיין על האילן וכמ"ש תוס' ב"ב (פ"א א') דתרומה הוי רק כשהיא תלושה ומרוחה אבל ביכורים הוי חובת הגוף ומשו"ה גם כשהפירות על האילן חייב ע"ש והרי עיקר מצות ביכורים הוא מהקרא ולקחת מראשית כל וגו' ומנ"ל לחייב כשהוא עדיין במחובר וראיית המנ"פ מיישב מו"ר ז"ל בכמה אנפי ע"ש. ולדעתי יש עוד ראי' ברורה דהרי הבאה לכ"ע הוא רק בתלוש דהרי לר"ש בביכורים הנ"ל דבתלוש הוא רק משום דמקשינן לקיחה להבאה ע"ש והרי באתנן זונה דכתיב לא תביא אתנן זונה וגו' ובש"ס ע"ז (מ"ו) פוסל אתנן זונה בין בתלוש בין במחובר וכן פסק הרמב"ם פ"ד מאי"מ ה"ט ע"ש וגם בלשון קיחה מצינו דל"ד ליקח דבר תלוש ממקום למקום אחר רק לקיחה עצמו לצד אחר ולמחשבה אחרת כמו ויקח קרח וגו' שפי' רש"י שלקח עצמו לצד אחר לחלוק על משה וה"נ ולקחתם לכם פרי וגו' לקיחה לצד אחר ברוממות המצוה וחשיבותה וז"ב:

סעיף טו. לא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד אבל בהדס וערבה מוסיף בה כל מה שירצה וכו'. זה דעת הרמב"ם אחר חזרתו לחכמי פרבינציא והרא"ש הביא דעת הרמב"ם קודם החזרה דאסור גם בערבה להוסיף וע"ז תמה הרא"ש דכיון דכתיב בתורה וערבי נחל וסתם ערבי הוי שתים אבל כל מה שמוסיף הוי בכלל ערבי ע"ש ונ"ל עפמ"ש הריטב"א יומא (ס"ב ב') דהא דאמרי' בכ"מ מיעוט רבים שנים דלאו מחמת ספיקא אמרי' כן אלא מתורת ודאי דלא הוי יותר משנים ע"ש וה"נ ס"ל לרמב"ם דערבי הוי רק שנים ולא יותר

ובמק"א הבאתי בזה מתוס' ב"מ (ק"ג א') דנראה דתלוי בב' תירוצי תוס' שם וע' מנחות (פי"ג מ"ג) מוכח כן דאל"כ הרי יד הקדש על העליונה ומפ"מ יוצא בשנים ע"ש ותבין וי"ל דפליגי בזה ר"ע ורשב"א בב"מ (ד' רע"ב) ע"ש ולמאי דחזר הרמב"ם וס"ל דיכול להוסיף בעכצ"ל דס"ל דלשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד וכמ"ש תוס' ב"ב (ק"ב ב') ובלשון תורה ל"ה דוקא שנים וצ"ע וע' תוס' זבחים (ל"ט ב') ד"ה לבד בסוה"ד כתבו דבהזהות שבע אם הוספת יראה שקר אבל קרנות אם הוספת הוי ג"כ בכלל קרנות ע"ש: מג"א ס"ק כ"ח כ' בד"מ בשם ירושלמי הניחו על הארץ אסור לטלטלו וכו' וצ"ע דהרי קיי"ל אין מוקצה לחצי שבת והאי הוי ראוי ביהש"מ וכו' ע"ש ע' תוס' שבת (מ"ג א') ד"ה כתבו דאפי' למ"ד יש מוקצה לח"ש זה רק לאכילה אבל לטלטול כ"ע ס"ל דאין מוקצה לח"ש ע"ש וא"כ בנ"ד דהוי רק טלטול בעלמא ל"ה צריך המג"א להקשות דקיי"ל אין מוקצה לח"ש וכנ"ל וע"ע תוס' ביצה (כ"ו א') ג"כ ע"ש אבל י"ל עפמ"ש המהרש"א ביצה (ל"ג) דכל מקום דמחלקינן בין אכילה לטלטול בעלמא אבל טלטול להשתמש בו הוי זאת אכילתו ואסור כמו אכילה ע"ש ומשו"ה הקשה דגם לטלטל הלולב לצורך מצוה דהוי כמו שימוש מ"מ יהא מותר דאין מוקצה לח"ש וצ"ע:

סימן תרנג

סעיף א. ש"ע. הדס של מצוה אסור להריח בו אבל אתרוג מותר להריח בו וכו' וע' טו"ז הטעם דהדם דעומד רק להריח והוקצה רק לזה אבל אתרוג דעומד לאכילה ולא הוקצה מריח ומשו"ה מותר להריח ע"ש. ויש להטעים יותר דלכאורה צ"ע דכיון דקיי"ל קול מראה וריח אין בו משום מעילה משום דריחא לאו מלתא וע' תוס' פסחים דאפי' לכתחלה מותר בהקדש בדברים הנ"ל וא"כ מה שייך לומר דהוקצה מריחא כיון דלאו מילתא הוא ול"ש בזה הקצאה ובברכות (רפ"ו) מנין שמברכין על הריח כ' הצל"ח שם משום דא"ב מעילה ואתרבי בפי' שצריך לברך עליו אבל מה שייך בזה מוקצה אבל לפמ"ש תוס' ע"ז (י"ב ב') דבהדס דעיקרו לריח אמרי' בזה ריחא מלתא היא ע"ש א"כ זה החילוק בין הדם לאתרוג דבאתרוג דאין עומד להריח א"כ ריחא לאו מלתא ול"ש מוקצה בזה וז"ב:

סימן תרנה

טו"ז סק"ב ומ"מ בשבת אין לשלוח בשביל יו"ט שאחריו וכו'. ע' מחצה"ש סוס"י ש"ז סק"ח דרק לולב אסור אבל שופר מותר אפי' בכה"ג ע"ש:

סימן תרנו

ש"ע. צריך לחזור אחר הידור מצוה וכו'. ע' חי' ד"ת שעל הגליון תר"י פ"ז דברכות דאע"ג דבכ"מ סד"ר להקל מ"מ בהידור מצוה ל"ש לומר סד"ר להקל ע"ש וצ"ע דהרי כאן בש"ע בהידור מצוה אמרי' סד"ר להקל וצ"ע. והנה במחלוקת הפוסקים בסעיף א' דדיעה א' ס"ל דרק אם הי' לו אתרוג בשיעור מצומצם כביצה ואח"כ נזדמן לו אתרוג אחר בשיעור מרווח אז צריך להוסיף עד שליש ודיעה ב' ס"ל דבנזדמנו יחד וכו' י"ל דפליגי בפלוגתא דר"נ ור"ש בשבת (צ"ד ב') בתולש אחת משלש דס"ל לר"נ דחייב דאהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתא אזלא לה טומאה ור"ש ס"ל דפטור השתא מיהת הא איתא לטומאה ע"ש ומבואר דר"נ ס"ל דהיכי דמצמצם השיעור הוי כחסר השיעור דכיון דאי חסר עוד מעט אהני מעשיו וה"נ באתרוג בשיעור מצומצם כביצה הוי כחסר השיעור ואע"ג דאם לא מצא אחר יכול לצאת בו אבל אם מצא אחר מחויב להוסיף שליש אבל ר"ש ס"ל דל"ה כחסר וה"נ ס"ל לדיעה ב' דאין נ"מ בזה אי הי' לו אתרוג בשיעור מצומצם או לא וי"ל דהכא לענין לצאת בו גם ר"ש יודה לר"נ דאם יזדמן לו אח"כ גדול ממנו צריך להוסיף ולקנות אותו דרק התם לענין שלא ילקה אותו משום השמר בנגע צרעת פליג על ר"נ אבל הכא גם דיעה א' כוותי' ס"ל וצ"ע: בשע"ת הביא ד' המהרמ"מ וח"צ ומל"מ בדין שפסל אתרוג מהודר של חבירו אי יכול לפטור עצמו באתרוג שרק כשר לברכה מהש"ס ב"ק (ע"ח) ע"ש. והנה בתוס' שבועות (ט"ו א') ד"ה כתבו כה"ג דכיון דיוצא בקטן כמו בגדול ל"ה לו להתפאר עצמו שהביא גדולות ע"ש אבל הרי במנחות (ס"ד א') כששחט בהמה כחושה לק"צ ומצא שמינה אומרים לו שחוט בשבת משום דבהמה הכחושה הוי הקריבהו נא לפחתך ע"ש וי"ל אבל בגוף הדין נראה דברי הח"ץ דהרי רש"י שבת (ע"ט ב') כ' דסתמא דמלתא אדם מצוה מן המובחר עביד ע"ש ובפרט הכא דחזינן דקנה אתרוג מהודר למצוה מן המובחר הוי היזק גמור וע' נה"מ סי' קמ"ח העלה דהיכי דהזיק דבר שאינו היזק רק להניזק בעצמו פטור והביא ראי' מתוס' כתובות (ל') ע"ש. ובאמת כי תלוי ד"ז בב' תי' תוס' כתובות (ל"ד) ע"ש אבל בש"ך חו"מ סי' שפ"ו סק"א תמה ע"ד תי' תוס' הנ"ל וכ' דמה בכך שאין זה היזק לאחרינא כיון דלדידי' הוי היזק ע"ש וע' ירושלמי תרומות (פ"ד סוה"ב) מוכח דבכה"ג צריך לשלם לו מחצה ע"ש ותבין אבל בנ"ד הוי היזק לכל עפ"ד רש"י שבת הנ"ל וע' רש"י זבחים (ו' א') דנח"ר ליוצרו ל"ה רק בעושה מצוה מהמובחר ע"ש. ועוד דהכא דצריך ליתן לו מה דשוה יותר מחמת גדלותו מזה דיתן לו וממילא מגלגלין עליו את הכל כמ"ש תוס' ב"ק (כ') לענין ז"נ וזל"ח וע' תוס'

כתובות (ל') וע' תוס' ב"ק (צ"ח ב') דהיכי דצריך ליתן לו בזה הדבר מחמת מזיק בידים צריך ליתן לו בזה גם מה שהי' גורם ע"ש וה"נ וז"ב:

סימן תרנח

סעיף ו. לא יתננו לקטן ביום א' קודם שיצא בו וכו' ע' או"ח ומנ"פ הביא בשם תשו' שו"מ בלולב משנה העברה דפסול מה"ט דבשנה הקודמת נתנו לקטן וא"י להקנות בחזרה וא"כ א"י לצאת בו בשנה הבע"ל ביום א' והעולם אינם נזהרין בזה וע' מנ"פ בזה ונ"ל בזה הנה הר"ן שהובא בב"י הקשה דאם הקטן ח"י להקנות הרי בטל התנאי וממילא גם המעשה בטל והוי למפרע של הנותן כיון דהקטן אינו מקיים התנאי להחזירו ותו' דכיון דא"י להחזיר הוי כמתנה תנאי דא"א לקיימו והתנאי בטל ומעשה קיים ע"ש. והנה חידש לנו הר"ן דהא דמשפטי התנאים הוא תנאי שאפשר לקיימו ל"ד באם הי' התנאי שא"א לקיימו בפועל כמו דמבואר במשנה ע"מ שתעלי לרקיע וכדומה אך גם תנאי שבפועל אפשר לקיימו רק ע"פ דינא א"א לקיימו כגון דא"י להקנות מחמת דהוא קטן ואין קנינו קנין ג"כ הוי א"א לקיימו אבל נ"ל דד"ז תלוי בב' תי' תוס' כתובות (נ"ו א') שהקשו שם בהא דמתנה ע"מ שכתוב בתורה דתנאו בטל דהרי א"כ יבטל המעשה כיון דלא קיים התנאי ותי' דל"ה דומיא דתנאי ב"ג וב"ר וכו' ע"ש אבל בתוי"ש שם תי' כמ"ש הר"ן הנ"ל דכיון דא"א לקיימו מצד שהוא נגד ד"ת הוי כע"מ שתעלי לרקיע ע"ש ומוכח דתוס' שם דתי' תירוצים אחרים לא ניחא להו לומר כן דהוי זאת א"א לקיימו. והנה בב"י חו"מ סי' רל"ה הביא מדברי הה"מ פכ"ט ממכירה בדעת הרמב"ם דאע"ג דאם נתנו לקטן זוכה מה"ת משום דא"מ לקטן מ"מ אם מכרו לו שדה ל"מ אע"ג דג"כ הי' דא"מ לקטן מ"מ כיון דכונת המקנה הי' רק משום דרוצה לזכות במעות של הקטן ונתינת הקטן במעות ל"מ מידי ממילא בטלה גם נתינת הבעלים בהשדה להקטן ע"ש. ולדברי הר"ן והתוי"ש הנ"ל הרי לא עדיף זאת מאם התנה בפירוש בתנאי כפול שמוכר לו השדה ע"מ שתתן לי מעות ואמרי' דל"ה תנאי משום דא"א לקיימו ובזה התנאי בטל ומעשה קיים מכ"ש דלא התנה בת"כ רק מכר בסתם במעות דיהא התנאי של המעות בטל ומעשה הנתינה קיים ובעכצ"ל דשי' הרמב"ם וההה"מ ושאר פוסקים ס"ל דזה ל"ה תנאי שא"א לקיימו דאם לא קיים התנאי בטל המעשה. ולייישב קו' הר"ן הנ"ל והפוסקים הנ"ל צ"ל דבאמת אם הי' מתנה עם הקטן שנותן לו האתרוג ע"מ שתחזירנו לי שצריך לו לצאת בו אז בכה"ג אם ל"מ חזרתו הי' אמרי' באמת דבטל המעשה למפרע כיון דלא קיים התנאי אבל הכא הרי ל"ה אמר לו שצריך לו לצאת בו רק שיחזירנו לו רק דאומדנא הוא דרוצה בו לצאת בו

ואנן הוא דאמדינן דעתו דבזה האופן ל"ה נותן לו אם ל"ה יכול לצאת בו מחמת הקטן והרי נודע מדברי הרא"ש ב"ב דלבטל מתנה צריך אומדנא ברורה ע"ש ובקצה"ח סי' ר"נ סק"ה ביאר כונתו דהרי הוי דברים שבלב רק דכבר כ' המרדכי דדברים שבלב כל אדם הוי דברים א"כ צריך גם האומדנא שיהי' ברורה בלב כל אדם ובאתרוג אע"ג דהתנה ע"מ שתחזירהו מ"מ לא ברורה לנו אם צריך לו להוציא בו דאולי כבר יצא בו ורוצה בו לד"א וממילא גם החזרת הקטן ומשו"ה ל"מ לבטל המתנה ומעתה זה ניחא לענין אי רוצה בו הנותן לצאת בו בשנה הראשון וביום שנתן להקטן דל"ה אומדנא ברורה דאולי כבר יצא בו אבל שנאמר שלא לצאת בו גם בשנה שאחריו הרי הוי אומדנא ברורה בלב כל אדם דצריך לו להוציא בו דהרי עדיין לא יצא בו ואם נאמר דא"י להחזיר הרי שוב בטל המעשה וא"ש ודוק היטב:

עוד י"ל בסגנון הנ"ל דהנה מו"ר הגאון ז"ל הקשה לשי' הרי"ן מיגאש שהובא במח"א דבמעמ"ל יוכלו לכופו ע"י בי"ד להחזיר וקיים בזה התנאי ול"צ שיחזירהו מרצונו ע"ש א"כ אמאי הוי א"א לקיימו דהרי יוכל לקיימו ע"י כפיית בי"ד וא"כ הוי אפשר לקיימו וא"כ הדקו"ל דתנאי בטל ומעשה קיים ע"ש. ובאמת כי לשי' תי' הר"ן דגם בא"א ע"פ דינא להחזיר הוי ג"כ תנאי שא"א לקיימו א"כ מה נרויח בזה לצאת בו יד"ח ביוט"א הרי א"א לכופו ביו"ט דאין דנין ביו"ט ושוב א"א לקיימו ותנאי בטל ומעשה קיים וכנ"ל וא"כ זה ניחא שלא לצאת בו ביו"ט א' שהקטן יצא בו אבל ממילא לא נוכל לומר שלא יכול לצאת בו בשנה הבע"ל דהרי בכה"ג יכלו לקיים התנאי ע"י כפיית בי"ד והמעשה בטל למפרע וא"ש. ומו"ר הגאון ז"ל העיר בדבר חדש דלשנה הבע"ל יכול לצאת בו לפמ"ש בלח"מ ונט"ש דקנין דרבנן היכי דחל קודם דנ"מ לדאורייתא מהני גם לדאורייתא א"כ בפעוטות דמקחן מקח ומתנתן מתנה במטלטלין מדרבנן טהני לשנה הבאה

דהי' מקודם חל קנין דרבנן ע"ש אבל צ"ע לפ"ז בגוף ד' הש"ס סוכה דלא יתן לקטן ביום א' משום דלא יכול להקנות בחזרה הרי אם דנין לענין גוף האתרוג בדין ממונות מהני משום כדי חייו במטלטלין משום הבד"ה ובכה"ג מהני גם לענין איסורא אפי' כשהם ביחד וכמ"ש תוס' יבמות (ע"ט ב') ד"ה בימי ע"ש וע' תוס' כתובות (כ"ז א') ותוס' גיטין (מ' ב') ויש ליישב וצ"ע:

סעיף ט. ברמ"א. וכל אדם ישתדל ויהא זריז במצוה לקנות לו לולב ואתרוג לבד וכו'. ע' ד"מ העתיק מדברי מהרי"ל וסיים דאפי' חל יום הראשון בשבת ע"ש וא"י למה השמיטו ברמ"א כאן:

בשע"ת סק"ו בשם שו"ת משאת משה דאם גזל אתרוג מחבירו ונטלו ביו"ט ובחוה"מ פייס אותו בדמים ומחל לו יצא למפרע והברכ"י הביא ראי' לזה וכו' ע"ש. והנה הספר מ"מ וגם הברכ"י אינו תח"י והדבר צ"ע טובא דאם האתרוג בעין בשעה שפייסו בדמים הרי בחפץ ל"מ מחילה ורק בהדמים שנתן לו יקנה אותו והיכי מצינו זאת דהחפץ יקנה לו למפרע ואדרבא נראה ראי' דל"ה קנין למפרע מש"ס סוטה (מ"ג סוע"א) ולא חנכו פרט לגזלן לימא דלא כריה"ג וכו' זה המתיירא מעבירות שבידו אפ"ת ריה"ג כגון דעביד תשובה ויהיב דמי א"ה הו"ל לוקח וליהדר כיון דמעיקרא בתורת גזילה אתא לידי' לא ע"ש ומבואר דאע"ג דיהיב דמי מ"מ ל"א דהו"ל לוקח למפרע והדבר ק"ו דהתם בבית דאינה נגזלת ורק דהתורה מיעטי' לגזל בית אמרי' דאפי' יהיב דמי ל"ה לוקח למפרע מכ"ש במטלטלין דנגזלין דל"ה לוקח למפרע ואי לקח האתרוג בדמים ולא נתן לו הדמים ובחוה"מ נתן לו הדמים בכה"ג ג"כ לא מבע"ל כלל דיצא בו אפי' לא נתן לו הדמים דרק דמים הוא שחייב לו אבל כל עיקר השאלה יסובב עפ"מ שכ' הח"מ וב"ש סי' ק"כ דהיכי דנתן לו בהקפה אדעתא דיתן לו הדמים תיכף בעד הסחורה ולא יתן לו הדמים הוי החפץ גזל בידו ע"ש והובא בנה"מ סי' צ"א ואנכי הבאתי לזה מש"ס ב"ק (ק"ה ב') וירושלמי מע"ש (פ"א ה"א) ע"ש וא"כ אם קנה אצלו אתרוג ע"מ ליתן לו המעות מיד ולא נתן לו דלא יצא יד"ח דהרי האתרוג הוא גזול בידו ובחוה"מ מחל לו המעות ובזה יש לדון אם מחילה מהני למפרע ויצא בעת נטילתו ביו"ט ונ"ל ראי' לזה מתשו' הרמב"ן שבב"י יו"ד רס"י רכ"ח וז"ל שם ומחילה ויחל הכל א' שלשון לא יחל לא יתיר והענין כמתיר הקשר שחזר הענין כאלו לא הי' כאדם שמצא חבל קשור והתירו וה"ה כאלו לא הי' וזהו שאמרו חכם עוקר הנדר מעיקרו ומחילה שעושה החוב או החטא כאלו לא הי' וכו' ע"ש ומוכח כהמ"מ כאן וע' כתובות (מ"ד א') רש"י ד"ה ביטל ובהגהות רש"ש שם ביאר שם דמחילה ל"מ למפרע רק מכאן ולהבא ומשו"ז תמה על התוי"ש שם דלמה לא ישלם לו בעד הפירות שאכל בעוד שהשדה הי' של המקבל ע"ש להנ"ל י"ל דהתוי"ש ס"ל כהרמב"ן הנ"ל וע' תוס' שבת (קמ"ט ב') מוכח דאם מחל על הריבית ל"ה ריבית ע"ש ומוכח קצת דמחילה מהני למפרע אבל התם י"ל דהכונה דמוחל לו בשעת נתינה דנותן לו אדעתא דמתנה ול"ה ריבית בשעת מעשה כלל וע' תשו' הרשב"א שבב"י אה"ע סי' צ"ו כ' שם דאי נשבעה האשה שלא נטלה מכתובתה והיא נטלה כבר הוי שבועת שקר אע"ג דמחל הבעל לה מה שנטלה ול"מ מחילת הבעל למפרע שלא יהי' שבועת שקר ע"ש ומבואר להיפוך ויש לדחות ג"כ דמשבועה אין ראי' כ"כ דתלוי בביטוי שפתיים והכא בשעת ביטוי הוי שבועת שקר ל"מ למפרע וע' תוס' כתובות (ע"ג א')

ד"ה לא הקשו דהיכי ס"ד דטעמא דרב דכיון דכנסה בלא בעל אחולי אחיל לתנאי והרי הוא קדשה ע"ת והיכי מהני המחילה למפרע להיות הקידושין חלין למפרע ותי' דהי' בדעתו בשעת הקידושין דאם ימחול אח"כ התנאי יחולו למפרע הקידושין ע"ש ומבואר דזה רק לפי הס"ד טעמא דרב אבל באמת לא מהני המחילה להיות קידושין למפרע רק בבעל דא"א עבב"ז ומקדש בהקידושין עכשיו וה"נ פשי' דל"מ פיוס הלוקח להיות יוצא למפרע בנטילת האתרוג וז"ב:

סימן תרס

טו"ז סק"ב הביא מדברי הב"ח שכ' בטעמא דאבל לא יקיף משום דבמקדש פרע ראש אסור להקיף ואבל הוא פרוע ראש והטו"ז דחה דכיון דעבדינן עכשיו רק זכר למקדש אין מדמין בדוקא למקדש ע"ש. ובאמת כי בד"ז נחלקו אמוראי בש"ס מנחות (ס"ו א') רבנן דבי ר"א מנו יומא ומנו שבועי אמימר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש הוא ע"ש וברש"י שם דכאן דלאו חובה היא עכשיו רק זכר למקדש בעלמא הוא הלכך ביומי סגי ע"ש. וא"כ לדידן דמנינן יומי ושבועי ועבדינן זכר למקדש בדוקא א"כ הכ"נ הצדק עם הב"ח וע' רא"ש פסחים בשם הר"י מקורביל דבחל ע"פ בשבת אין מביאין תבשיל זכר לחגיגה דבזמן המקדש ל"ה יכולין להביא החגיגה וי"א דגם בשבת ע"פ מביאין דכיון דהוא רק זכר ע"ש ומוכח דפליגי ג"כ בזה אבל לא הביאו מהש"ס הנ"ל:

סימן תרסה

טו"ז סק"ב. מתרץ דברי האו"ח שהביא מהירושלמי אתרוג שנפסל ביום א' דמותר דנ"מ אם נפסל ביום א' מותר בח' עכ"פ כיון דהאיסור הוא רק משום דגזרינן אטו עצי סוכה ובנפסל ל"ש לגזור אטו עצי סוכה דגם יש אופן להתיר ביום ח' היכי דהי' תנאי ומשו"ה ל"ש לגזור אפי' ל"ה תנאי ע"כ נ"ל ראי' לזה מתוס' ב"ב (קס"ב) ד"ה ואל וכו' שכתבו שם דקרובים ל"ג אטו אויר משום דבאויר גופא יש תקנה בטיוטא אבל הכא דטיוטא ל"מ מידי וכו' גזרו קרובים אטו אויר וכו' ע"ש וע"ע ב"ש אה"ע סי' קכ"ד ס"ק ט"ו בשם תשו' רש"ק מסופק כה"ג אי מותר לכתוב טופס על הקרן ויקצוץ ויכתוב התורף די"ל דל"ח שמא יכתוב גם התורף כיון דאפי' אם יכתוב התורף קודם הקציצה יש תקנה למסור לה הפרה ע"ש להנ"ל יש ראי' מתוס' ב"ב הנ"ל דל"ג בכה"ג:
והנה מו"ר הגאון ז"ל באו"ח החדש העיר בש"ס סוכה (ל"ה) דפליגי ר"א ור"א בטעמא דאתרוג של תרומה טהורה דלא יטול משום דמכשירה או משום דמפסידה והרי לשי'

דאתקצאי לכולא יומא א"כ אסור באכילה וא"כ לימא טעמא דלא יטול משום דממעט באכילתה והח"צ סי' קנ"א דגם אם ממעט ביום א' הוי ממעט באכילתה והגם דבשעה"מ פקפק ע"ז מ"מ בתוס' זבחים (ע"ה) כ' דמשו"ה אין לוקחין תרומה בכסף מע"ש משום דממעט באכילתה דתרומה מותר לאונן ואח"כ ע"י המע"ש אסור לאונן ומבואר דגם על יום ראשון הוי ממעט באכילתה דאונן מותר ביום הב' עכתו"ד. והנה בפשי' י"ל דהתם פליגי רב אמי ורב אסי בטעמא דתרומה טהורה לא יטול משום דמפסידה או מכשירה והם תלמידי דרב ורב ס"ל לקמן (מ"ה) דאתקצאי רק למצותה וא"כ לא ממעט באכילתה כלל דאחר מצותה יכול לאכלה אבל מלבד זה הנה מה שהביא מו"ר ז"ל ראי' להח"צ דגם ביום א' אסור למעט באכילת קדשים מתרומה ודלא כהשעה"מ הנה לפ"מ שנראה מדברי הראב"ד בהשגות פ"ד מפסהמ"ק בטעמא דאין ממעטין באכילת קדשים משום דמשנה מקדושה לקדושה דבזה שאין יכולין לאכול ביום השני הו"ל משנה לקדושה של חטאת ואשם דאין נאכלין רק ליום א' ע"ש וא"כ זה שייך רק אם ממעט ביום השני אבל לא ביום הראשון אבל בתרומה דהא דאסור למעט באכילתה בע"כ דלא הוי הטעם משום משנין מקדושה לקדושה דתרומה חדא קדושה בה ובע"כ הטעם משום דבזה מביא קדשים לידי פסול דביש הרבה תרומה ואין אוכלין באים לידי שריפה ובזיון א"כ אין נ"מ בין יום א' או יום שני וז"ב. אבל מ"מ נראה אפי' אם לא נאמר כסברת הראב"ד הנ"ל ורק גם בקדשים הא דאסור למעט באכילתן הוא כמו בתרומה מ"מ שאני ושאני בטעמא דמצוה באכילתן דבקדשים מבואר בקרא ואכלו אותם אשר כפר בהם כהנים אוכלין ובעלים מתכפרין ומשו"ה הוי אכילת קדשים מצוה מצ"ע אבל בתרומה י"ל דל"ה מצ"ע מצוה באכילתה רק כדי שלא יהא לו הרבה תרומה ביחד לאכול ויבא לידי הפסד וכתיב משמרת תרומותי וקצת ראי' לזה דהרי התוס' גיטין (י"ב ב') ד"ה השבתוני כתבו דיש מצוה באכילת תרומה אפי' לעבד ע"ש. ובאמת בקדשים גם הא דנאכלין לנשיהון כתב הר"ן נדרים (ד' רע"ב) דאין בזה משום מצוה הא דנאכלין לנשיהם רק מה דנאכל לבעליהן אבל לא מה דנשיהם אוכלין ע"ש וא"כ הרי עבדים מחויבים רק במצות דנשים מחויבים בה ובע"כ דבקדשים דהמ"ע הוא מצ"ע אין בנשים חיוב בזה אבל בתרומה דהחיוב הוא משום שלא יבוא לידי פיסול במה שאינו נאכל ובזה יש מצוה גם בעבד דל"ה מ"ע מצ"ע וע' רמב"ם בפיה"מ אהלות פי"ח מ"ה כ' באמת דגם בתרומה איכא מ"ע באכילתה כמו קדשים ונראה משם מדבריו דהעשה ואכלו אותם אשר כפר בהם נאמר גם על תרומה ע"ש אבל צ"ע בזה וכנ"ל וע' מנחות (פ"א א') וקא ממעט באכילה דארבעים וכו' וברש"י שם מסבב כונת הש"ס דהאיסור משום דאזיל לשריפה או משום בל תשחית

ע"ש והרי י"ל בפשי' דלא יקיים העשה דאכילת קדשים ובע"כ דהתם בתרומת לחמי תודה אינו העשה מצ"ע רק שלא יבא מצד זה לידי הפסד וכנ"ל וע' תוס' ברכות (ב' ב') ד"ה משעה וכו' ומהרש"א שם הקשה אמאי לא הקשו תוס' שם מתרומה ע"ש ולדברי הרמב"ם בפיה"מ הי' נראה דכיון דתפ"ע רשות ואכילת תרומה מ"ע בפ"ע באכילתה א"צ הכהנים לדחות המ"ע דאכילת תרומה מפני הרשות דתפ"ע ובש"ס שם שהביאו תוס' דאסור לאכול פתו קודם תפ"ע היינו פת דרשות ולא תרומה ומשו"ה הקשו תוס' רק מעני ע"ש ותבין. וע' תוס' סוכה (ל"ה ב') ד"ה דאיבעי וכו' הקשו למ"ל דאיבעי מפקיר לנכסי' תיפו"ל דהוי אוכל כיון דלעני מותר דמאי כמו בתרומה דמותר בכה"ג משום דראוי לכהן ע"ש. להנ"ל מיושב ואינו דומה כלל דבתרומה דהוי מ"ע בפ"ע ובודאי ירצה הכהן לקיים המ"ע ומשו"ה הוי אוכל גם לישראל משא"כ בדמאי דרק מותר לעני ל"ה בשביל זה אוכל לעשיר דלמא העני לא יאכל ממנו ודו"ק וע' ירושלמי סנהדרין (פ"א ה"א) באחד שהי' מטמא לכהן ופסקו עליו שהמטמא יתן לו לאכול להכהן מחולין שלו רק דהכהן צריך לשלם לו דמי תרומה שהי' צריך לקנות לו לאכילתו ע"ש וצ"ע דהכהן יאמר אם הי' קונה תרומה לאכילתו הי' מקיים מ"ע באכילתו וניחא לי' למיעבד מצוה בממוני' משא"כ עכשיו אין לו המצוה וא"כ למה צריך ליתן לו דמי תרומה וצ"ע וע' מ"ק (כ"ח סוע"א) ולאו תרומה קאכילנא וכו' ובהגהות ר"ב שם הביא בשם פי' ע"י דאם ימות יטמא התרומה וכתיב משמרת תרומותי וגו' ע"ש ואמאי לא קאמר משום אכילת תרומה גופא אבל י"ל דהתם בזה"ז מיירי (וע' צל"ח ביצה (י"ט) כ' דהא דאכילת קדשים הוי מ"ע זה רק להכהן אבל אכילת קדשים להבעלים ישראל ל"ה מ"ע ע"ש וכבר תמהו עליו שנעלם ממנו הש"ס פסחים (נ"ט ב') דבין אכילת קדשים לכהנים ובין לישראל הוי מ"ע ע"ש להנ"ל יש ליישב קצת דבאמת הוי מ"ע אבל לא שוו בטעמא דלכהן הוי בעצמו מצוה במ"ע דאכילה אבל לישראל הוי רק משום דלא יבא הקדשים לידי שריפה אבל מדברי רש"י פסחים (נ"ט) הנ"ל נראה דשוו לגמרי ע"ש). ובזה י"ל בקו' מו"ר הגאון ז"ל דכיון דהא דאסור למעט באכילת תרומה הוא רק משום שלא יבא התרומה לידי שריפה וכתיב משמרת תרומותי הרי הטעם הזה כבר אמורה בגוף דברי ר"א ור"א דג"כ היא רק משום טעם הנ"ל וכמבואר בש"ס ורש"י שם ודו"ק. והנה מ"ש לעיל בדברי מהרש"א ברכות (ב') מצאתי בצל"ח שהעיר בזה ובגוף ד' הירושלמי דס"ל דאם נפסל האתרוג ביום א' דמותר לאכלו וכולם הקשו דהרי מיגו דאיתקצאי לביה"ש איתקצאי לכולי יומא נ"ל לומר בגוף ד' ר"י ור"ל דר"י ס"ל דאתקצאי לכולי יומא ור"ל ס"ל דרק למצותה אתקצאי דאזלי לשיטתייהו דר"י דס"ל בגיטין (מ"ח) וכמ"ד א"ב א"כ ביהש"מ בשעה שהוקצה

האתרוג למצותה וכיון דלא ידעי' אז מתי יהי' מצותו דהרי כולי יומא מצותה ליטול וכיון דא"ב אע"ג דנטלו בבוקר מ"מ אסור כולי יומא דל"א הוברר הדבר אבל ר"ל ס"ל י"ב דהרי ס"ל ק"פ לאו כקה"ג דמי ובע"כ דאחין שחלקו כיורשין דמי דאל"כ לא משכח"ל דמייתי ביכורים אלא וכו' וכיון דס"ל ברירה מותר אחר מצותה דהוברר הדבר דלא הוקצה רק עד שעת מצותה לבד וז"ב. והנה בתוי"ט פ"ח דפסחים ביאר דאפי' למאי דקיי"ל בדאורייתא א"ב זה רק חומרא דרבנן ע"ש וי"ל בטעמא דגזרו רבנן לומר הכא דא"ב דאיך נוכל לומר דכיון דיצא בה הוברר הדבר דלא צריך לה עוד יותר דז"א דדלמא ירצה אחר ג"כ לצאת בו או הוא בעצמו ירצה ליטול בשאר יומא וכבר כ' הטו"ז לעיל סי' תרנ"א דגם אחר נטילתו מצוה לאחוז בד' מינים ע"ש. ומשו"ה ל"מ הברירה שלו שלא ירצה יותר ליטלו וא"כ זה ניחא באם הוא כשר אחר נטילתו אבל בנפסל ס"ל לירושלמי דבכה"ג ל"ג לומר דא"ב כיון דלא משכח"ל יותר שירצה ליטלו לשם מצוה וא"ש וז"נ:

ולא אמנע בזה מה שנ"ל בדברי רש"י בש"ס סוכה הנ"ל שכ' הרי יש בהם היתר אכילה לכהן וישראל נמי נפיק בה אם לקחה מכהן הואיל ויכול להאכילה לב"ב כהן אבל פדיון אין לה להיות ניתרת לישראל והאומר כן רשע הוא עכ"ל רש"י שם והדבר מאוד יפלא מאין הרגלים לומר דיהי' ניתר תרומה ע"י פדי' לישראל לאכלה ואם יש סברא לומר כן ולרש"י ל"נ כן הו"ל לדחות הדין ולמה יצא במאמר הזה דרשע הוא. ונ"ל בזה עפ"ד הר"ן ע"ז (פ"ה) דביאר דמשו"ה ביי"נ שנתערב באחרים מהני הולכת הנאה ליה"מ ומותר בשתי' דכיון דע"ז תופסת דמי' ומשו"ה בהולכת הנאה ליה"מ נתפסת הדמים וכ' שם הר"ן דבע"ז אע"ג דתופסת דמי' ומ"מ היא ג"כ נשארת באיסור והכא אמרי' דמותר ע"י מה שמוליך הנאה ליה"מ וכ' הר"ן דזה באיסור ע"ז דאורייתא אבל הכא דנתערב באחרים דמדאורייתא בטל ורק מדרבנן אסור מהני ג"כ ליצא מאיסורו לגמרי ע"ש ומבואר דבאיד"ר מהני הפדיון ליצא מאיסורו והכא בתרומות פירות דרבנן כמו באתרוג ס"ל להטועה ההוא שהביא רש"י ז"ל דמהני פדיון שיהא מותר כמו בע"ז שנתערב ובאמת כי יצא מזה חורבה לכל איד"ר והש"ס ל"ק שם רק בע"ז דתופסת דמי' ולא בשאר איד"ר ולדברי הנ"ל יתפקר הענין לכל איסורי דרבנן וכנ"ל וא"ש:

סימן תרע

אעתיק כאן מ"ש בתשובה השייך לכאן וז"ל:

ב"ה שלום ליד"נ הרב הגה"צ חו"פ ברק המפורסים כקש"ת מו"ה פינחס טווערסקי שליט"א חופ"ק יצ"ו:

בדבר מה שאמר לי כ"ק שליט"א בדברי הש"ס שבת (כ"א) כשנכנסו יוונים להיכל וטמאו כל השמנים שבהיכל וכו' וע"ז תמה כ"ת מה ענין השמנים בהיכל והרי השמנים הי' לשכה בצד העזרה ומאי כונת הש"ס לדייק שבהיכל וע"ז אמר בשם תשו' בתי כהונה דהרי כבר הערו המחברים דהרי העזרה הי' רה"ר והוי ס"ט ברה"ר וטהור ומה הי' צריך להנס ומשו"ה דייק הש"ס לתרץ דהשמנים ל"ה בלשכה רק בהיכל והיכל הי' רה"י זה תו"ד. ובאמת כי עדיין אינו מיושב חדא הרי הקו' במקו"ע למה הובא השמנים מהלשכה להיכל ועוד דאפי' היו השמנים בלשכחן ג"כ היו טמאין מספק טומאה ברה"י דרק העזרה הי' רה"ר דהי' תמיד ישראל אבל הלשכות אפי' היו פתוחות לקודש מ"מ קדושתן לקודש הוי רק מדרבנן כמבואר זבחים (נ"ו א') וע' תוס' יומא (ח' א') בשם י"מ דמותר לשכב ולישן בלשכות שהיו פתוחות לקודש ול"ה כעזרה ממש וא"כ ממילא ל"ה רה"ר ואע"ג דלפעמים נכנסו אנשים ליקח שמן הנצרך והוי אז רה"ר הרי גם בהיכל נכנסים כהנים ובשבת נכנסים לסדר ולסלק הלחה"פ שהי' בהיכל וע' תמיד (ל"ב) בזמן שכה"ג נכנס להשתחוות נכנסו עמו שני כהנים א' מימינו וא' משמאלו ע"ש וע' תוס' מנחות (כ"ז רע"ב) דהשתחוואה צורך עבודה ומשו"ה מותרין לכנוס עמו ע"ש ובג' הוי רה"ר וא"כ עדיין מה תיקן בש"ס במה שאמר השמנים שבהיכל והספר בתי כהונה אינו תח"י: והנלע"ד בזה הנה בגוף הקו' דהרי עזרה ר"ה והוי ס"ט ברה"ר הנה מו"ר הגאון ז"ל בספר או"ח החדש העיר בדבר החדש דכיון דס"ט ברה"י יליף מסוטה וכ' הרשב"א פ"ק דנדה דתלוי בדין סתירה ע"ש. וא"כ בזמן היוונים דהי' אז נכרים ואסורה להתייחד עמהם הוי אז רה"י אפי' בעת שהיו הנכרים בהיכל. ובזה מיישב קו' הפי"פ במישאל ואלצפן דהרי הי' ס"ט ברה"ר להנ"ל י"ל דכיון דבאותו שעה הי' אסור לשום אדם לכנוס למקדש משום טומאה הי' אז רה"י זה תו"ד. והנה מ"ש דהי' אסור לשום אדם לכנוס אז למקדש משום טומאה בעניותי לא אדע כוונתו בזה דלמה הי' אסור לישראלים לכנוס למשכן אז והרי הישראל אין מצווה על טומאה והוי א"כ רה"ר כמו בכל זמן אבל גוף ההערה דאז הי' רה"י מטעמא הנ"ל לכאורה תלוי בפלוגתא דרשב"ם ותוס' ב"ב (קנ"ג ב') דלדעת רשב"ם אם נגדר פעם אחת השדה והי' רה"י שוב הוי תמיד רה"י אע"פ שנפרץ אח"כ ע"ש וא"כ הכא כיון שהי' אז פ"א רה"י הוי גם אח"כ רה"י וא"כ אמאי אמרי' דעזרה רה"ר הוא אבל תוס' חלקו עליו שם ע"ש וגם לשי' רשב"ם יש לחלק דהכא מודה כיון דלא נעשה דבר בגוף הרה"י ומשו"ה אח"כ נעשה רה"ר מעצמו וע' נזיר (נ"ז א') שני נזירים שא"ל אחד ראיתי אחד מהם שנטמא ואינו יודע איזה מהם מגלחין ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה וכו' ובש"ס שם ואמאי כל ס"ט ברה"י מהיכן ילפינן לה מסוטה וכו' כגון דאיכא בי

תרי וכו' אבל הכא כיון דאיכא תרי נזירים והאי דקאי גבייהו הא תלתא הו"ל ס"ט ברה"ר וספיקא טהור וכו' באומר ראיתי טומאה שנזרקה ביניכם אר"א דייקא נמי דקתני ואינו יודע איזה מהם (דמשמע שעמד מרחיק דאי הי' עומד מקרוב להם ורק עכשיו לא יודע הול"ל שכחתי תוס' שם) ע"ש וק' והרי בש"ס שם לקמן הקשה ומגלחין ודלמא טהורין הם וקעבדי הקפה אמר שמואל בנשים וכו' והרי לפמ"ש הרשב"א נדה דרה"י ורה"ר תלוי לסתירה וא"כ בנשים הרי הדין דאסור להתיחד עם ב' נשים כמבואר בסוף קידושין וא"כ יקשה למה תני במשנה ואינו יודע להורות הכונה דלא ידע מעולם ולא שהי' אצלם רק שכח והרי כיון דבמתני' ע"כ מיירי בנזירים שהם נשים דאל"ה אסור ליעבד הקפה מספק ובנשים דל"ש רה"ר דאסור להתייחד א"כ אפי' עומד אצלם ג"כ הוי ס"ט ברה"י והדקו"ל למה תני במשנה ואינו יודע וזה קו' חמורה לכאורה. אבל נראה דהרי באמת דינא דמתני' דמביאין מספק ק"ט וק"ט יכול להיות גם ביותר מב' נזירים ול"ד ב' נזירים רק דהמשנה אשמעינן דגם בשני נזירים משכח"ל האי דינא. ומעתה לשי' רש"י קידושין (פ"ב) דרק עם ב' נשים אסור להתייחד אבל יותר מב' מותר ע"ש וע' רמ"א אה"ע סי' כ"ב וא"כ אם הי' יותר מב' דמותר להתייחד בע"כ צריך להיות דהאחד שאמר ראיתי טומאה שנזרקה ביניכם וכו' ל"ה עומד אצלם דאל"כ הרי הוא ס"ט ברה"ר ומשו"ה שפיר הלשון ואינו יודע היכי דהי' יותר מב' נשים ומיושב בזה קו' הבכור שור ביבמות (כ"ג) דבש"ס יבמות דייקא הש"ס באם ל"ה ידיעה מעולם הו"ל למתני ואינו ידוע והכא תני ואינו יודע ומוכח דל"ה ידיעה מעולם ע"ש להנ"ל א"ש עפמ"ש תוס' יבמות (כ"ג) דלשון ואינו יודע משמע שני לשונות דל"ה ידיעה מעולם (כדאמרי' הכא) וגם דהי' לו ידיעה רק שכח ע"ש ומשו"ה במתני' דהדין דשני נזירין הוא בין בב' בין בג' או יותר ואם הוא בב' נשים אז הוי ס"ט ברה"י אפי' קאי גבייהו ואם הם יותר מב' אז אם הי' קאי גבייהו הו"ל ס"ט ברה"ר ובע"כ דלא קאי גבייהו ומשו"ה תני לישנא ואינו יודע דלכלול ב' הדינין הנ"ל ולא תני ואינו ידוע או שכתיח דבזה לא יכלול הן בב' נשים או ביותר וא"ש ת"נ: ב) אבל מ"מ בגוף הערת המפורשים דהרי הוי ס"ט ברה"ר וטהור ומנא ידעי' דטמאו כל השמנים ולמה הוצרכו לנס י"ל בפשי' ע"פ הש"ס ע"ז (ל"ז א') דבס"ט ברה"ר אי איכא נהרא אמרי' לי' זיל טבול וגם אמרי' שם דהוי הלכה ואין מורין כן ע"ש ומבואר דס"ט ברה"ר דטהור זה רק בדיעבד אבל. לכתחלה טמא וא"כ באמת אם ל"ה מוצאין פך שמן שחתום בחותם של כה"ג שידעו בבירור שלא נטמא בע"כ הי' מדליקין בשאר השמן משום ס"ט ברה"ר משום דא"א בע"א כדיעבד דמי אבל כיון דמצאו הפך שמן והנה בפסחים (ס"ד) פליגי אביי ורבא אי סמכינן אניסא או לא ע"ש. ומעתה ל"מ לאביי דס"ל סמכינן אניסא א"כ

הי' דולקין מהפך השמן הנ"ל יום ראשון ואם השמן הנשאר טמא הרי יהי' ניסא ויודלק מהפך כל הת' ימים כאשר הי' באמת ואם לא יודלק רק יום א' הי' מותר להדליק מהשמן שהי' ספק טומאה ברה"ר מחמת בירור שבודאי לא נטמא כלל דאם הי' נטמא הי' נדלק מן הפך כל הת' ימים רק אפי' לרבא דס"ל דלא סמכינן אניסא ולא יהי' בירור ע"י מה שלא הודלק מן הפך שמן כל הח' ימים ע"י ניסא על השמן השאר כי טהור בודאי הוא מ"מ כיון דבאמת הוי ס"ט ברה"ר והתורה התירה ס"ט ברה"ר היכי דא"א בע"א בדיעבד והכא דליכא שמן אחר מותר להדליק מהשמן הנשאר וכיון דנעשה הנס ודלק מהפך כל שמנה ימים וע' ש"ס סנהדרין (נ"ט ב') דאין דבר טמא יורד משמים ע"ש ומכ"ש דאין נס משמים יורד לדבר טמא ונתברר מזה דהפך השמן טהור אפי' מהיסט שהקשו התוס' שבת (כ"א) וגם נתברר מזה דשאר שמנים היו טמאים בודאי דהרי לא עביד קוב"ה ניסא למגנא ובע"כ דהוצרך להנס מחמת דהשמנים נטמאו בהיכל וזה דקאמר הש"ס וטמאו כל השמנים בהיכל דבע"כ הי' כן וא"ש:

וארווחנא בזה ליישב קו' הקדמונים במה שעשו שמנה ימים חנוכה דהרי הנס ל"ה רק ז' ימים דעל יום א' הי' שמן להנ"ל הדבר נכון דזה הי' נכון אם באמת ל"ה שמן כלל רק על יום א' ונעשה נס ודלק כל הח' ימים או דהיינו יודעים באמת כי נטמאו השמנים שבהיכל ול"ה ראוי להדליק ממנו רק מהפך הנמצא ודלק ח' ימים והי' בו רק על יום א' א"כ נעשה הנם רק ז' ימים אבל לפמש"ל דהי' באמת שמן על כל הח' ימים דהיינו דהי' רק ס"ט ברה"ר וספיקא טהור היכי דא"א בע"א וכדיעבד דמי ואם לא הי' נעשה הנס בין לאביי בין לרבא הי' בע"כ מדליקים בהשמנים האחרים רק מה דנעשה הנס וכנ"ל. והנה בצל"ח פסחים (ט') העלה דאפי' למ"ש בש"ס ע"ז (ל"ז) דאפי' בס"ט ברה"ר אי איכא נהרא אמרי' לי' זיל טבול זה רק אם הגברא לא עסק עדיין בטהרות קודם הטבילה אחר שנולד לו ס"ט ברה"ר אבל אם אחר שנולד ס"ט ברה"ר עסק בטהרות ובע"כ הוצרכו לטהר הטהרות דבדידי' ל"ש טבילה ובדידהו הוי דיעבד ומשו"ה ל"צ גם הגברא טבילה אפי' לעשות עוד טהרות ע"ש. ומעתה אם הנס ל"ה נעשה ומהפך שמן ל"ה נדלק רק יום א' ולרבא דלא סמכינן אניסא לומר משו"ז דבודאי טהור ול"ה בירור כלל ובע"כ דהי' צריך להדליק על שאר הימים מהשאר השמנים משום ס"ט ברה"ר טהור וא"כ ל"ה שוב מעלה כלל בהפך השמן שידעו בו בודאי שלא נגעו בו הערלים ומשו"ז הדליקו בו ביום הראשון משום דלכתחלה אין מורין כן בס"ט ברה"ר לטהר וכנ"ל דהרי בע"כ הוצרכו להדליק גם בשמן הנשאר דיש בו ס"ט ברה"ר והוי ממש כההוא דהצל"ח פסחים הנ"ל דאם נעשה טהרות ע"י גברא שהי' בו ס"ט ברה"ר דא"צ שוב טבילה וה"נ בנ"ד אחרי

שהוצרכו להדליק מהשמן הנשאר אפי' הי' נמצא עוד פך שמן החתום בחותמו של כה"ג אחר שכבר שדלקו השמן הנשאר ל"ה מעלה כעת להפך כלל וכנ"ל דלא צריך כעת להדר אחר שמן החתום ורק מחמת דלא הי' יודעין אולי יהי' נס ולא יצטרך לשאר השמן וממילא ע"י שנעשה נס

ונדלק ח' ימים ונתגלה עי"ז שהשמן הנשאר נטמא ע"י היוונים למ"ד סמכינן אניסא או אפי' לרבא ל"ה צריכין שוב לדלוק מס"ט ברה"ר נעשה עי"ז חשיבות להפך השמן הראשון החתום והנס החשיב את הפך שדלק ביום א' ג"כ וממילא הוי חשיבות הנס ביום הראשין כמו בשאר הימים דהרי גם בשאר הימים הי' שמן להדליק בהם ורק ע"י הנס ל"ה צריכין לכנוס לס"ט ברה"ר וזה הי' גם ביום הראשין וכנ"ל ודוק היטב (ובמק"א הבאתי מש"ס קידושין (כ"ט ב') שמע אבא דהוי אתא הוי ההיא מזיק בי רבנן וכו' א"ל לא ליתוב לי' אינש אושפיזא אפשר דאתרחיש ניסא וכו' א"ל למחר אי לא דאתרחיש ניסא סכינתן וכו' ע"ש ובעיון יעקב שם הקשה היכי סמיך אביי אזה ע"ש ולק"מ דאביי לשי' בפסחים (ס"ד) דסמכינן אניסא וז"ב):

ג) ובזה נבא כעת לבאר דברי הש"ס במ"ש וטמאו כל השמנים שבהיכל שהקשה כ"ת שליט"א מה ענין היכל כאן הלא הי' לשכה על השמן ובאמת כי דברי הש"ס מזוקקים הנה השמן שבלשכה הי' בו רק קד"ד שנלקח ממעות תרומות הלשכה ובקק"ד מהני פדי' כשנטמא כמבואר במנחות (ק"א) ואומר אני דבר חדש קצת דאם הי' שמן בהלשכה של השמן ל"ה חוששין כלל במה שנטמא דכיון דמהני פדי' ויוצא לחולין ע"י פדי'. והנה המפורשים הקשו למ"ד טומאת משקין דרבנן וא"כ מאי חששו כאן שמא נטמא השמן ע"י היוונים דהרי הוי סד"ר ובאו"ח החדש תי' מו"ר הגאון ז"ל עפ"ד ספר תשובה מאהבה דאז הי' השמן נקרש והו"ל דין אוכל ואח"כ אפי' כשנפשר הו"ל גלגול מדאורייתא לדרבנן ול"מ ע"ש ובאמת כי יש סיוע לדבריו מהצל"ח בשיטה סק"ד דמשקה שחוזרת להיות ראשון מ"מ אם קיבל הטומאה בעת שהי' נגלד והי' בו כביצה ונפשר אח"כ ל"ה ראשון אע"ג דכעת היא משקה כיון דבשעה שקיבל טומאה הי' אוכל ע"ש וע' תוספתא טהרות שהובא בר"ש שם פ"ב ובש"ע יו"ד סי' ר"א סעי' ל"א דאם הי' שאובה ונגלד ואח"כ נפשר טהור משום שאובה ע"ש. אבל הכא שקבל טומאה בעת שהי' נקרש לא פקעה טומאתו ממנו אבל מ"מ הכא ל"ה נתגלגל דהרי בעת שהי' השמן נקרש והי' אוכל ל"ה נ"מ כלל בטומאתו שקבל אז רק לאח"כ שיהי' משקה דאין לעשות ממנו כלום בשמן קודש בעת שהוא נקרש ורק אח"כ עומד להדלקה וצ"ע אבל גוף קו' דהרי הוי סד"ר לק"מ עפמ"ש הצל"ח בשיטה ס"ק ס"ח דאפי' למ"ד טומאת משקין מדרבנן מ"מ בקדשים

הוא מה"ת ע"ש. ומעתה י"ל אע"ג דבשעת שבאו היוונים לביהמ"ק וטמאו השמנים היו השמנים אז קדשים ונטמאו בטומאה דאורייתא לפמ"ש הצל"ח הנ"ל ואם הי' ספק על טומאתם ע"י היוונים הי' סד"א אבל זה רק בהיותם קדשים אבל כבר כתבתי דבעודם רק קד"ד הי' יכולים לפדותם כשנטמאו ומהני פדיון ליצא לחולין ובעת שהם חולין שוב אין בהם טומאה כלל דהרי בחולין הוא ס"ט משקין דהוי סד"ר וכקו' המפורשים הנ"ל וא"ל דהוי ע"י גלגול מדאורייתא לדרבנן דל"מ וה"נ בעת שהי' קדשים הי' בהם ס"ט דאורייתא נשאר גם עכשיו אחר הפדי' ס"ט דאורייתא דז"א דל"ש בזה לומר גלגול מדאורייתא לדרבנן רק אם הוא דבר הראשון אבל הכא הוי דבר אחר לגמרי דמתחלה הי' קדשים ועכשיו הם חולין וכמ"ש כה"ג הרמב"ן במלחמות פ"ד דפסחים ע"ש וע"ע כה"ג בתוי"ש יבמות (ע' ב') דפצוע דכא הוי זר אצלה מעיקרא דבעת שנשתנה הוי דבר אחר אע"ג דהוי באותו הגוף עצמו ע"ש וה"נ בזה. והנה בש"ס פסחים (ל"ד ב') מבואר דאע"ג דל"מ זריעה להקדש מ"מ אם נטמאו מים חולין ונזרעו מותר אח"כ להקדישם כיון דבעת שהי' חולין נזרעו ונטהרו אז מטומאתם ע"ש וע' כה"ג בתוס' מכות (ד') לענין השקה דיכול להשיק בעודו חולין ומהני אח"כ לתרומה ע"ש וא"כ הכא כיון דהם חולין טהורים אחר הפדי' יכולין לקחם אח"כ ממטות תרומות הלשכה ויהיו שמן קדשים טהורין וראוים למנורה דאע"ג דהכא הי' ס"ט בעת שהי הקדש ואז ל"מ הס"ט מחמת דאז הוי סד"א וכנ"ל אבל כיון דנפרו מחמת דהי' אז רק קד"ד ונעשו חולין והוי סד"ר ול"ה ע"י גלגול וכנ"ל וכיון דנעשו טהורים גמורים יכולין לקחם אח"כ ממעות ההקדש ויהיו שמן קדשים טהור וכ"ז דלא כמ"ש הט"א חגיגה (כ"ה) בהא דאין הקדש ניצל בצ"פ והעלה שם דגם חולין שניצולין בצ"פ א"י אח"כ להקדישם ע"ש ומש"ס פסחים (ל"ד) הנ"ל ראי' להיפוך וראיתי שכבר השיגו עליו בזה וא"כ ל"ה חוששין אם הי' הספק על השמן שבלשכה אבל הש"ס מספר אז דהספק הי' על השמן שבהיכל וביאור הדבר עפ"ד רש"י תמורה (י"ד ב') דהשמן של המנורה הי' מקודם צריך קידוש כלי קודם שנתנו בהמנורה ונתקדש מקודם בהכ"ש קדוה"ג ע"ש ואף שבתוס' שם השיגו על רש"י וע' תוס' מנחות (פ"ט א') ד"ה כתבו ג"כ שם תימה דלמה צריך קדושת כלי לשמן של המנורה קודם שנתן בהמנורה ע"ש. אבל בצ"ק שם תמה הרבה על תוס' תמורה הנ"ל דמבואר כן במשנה מנחות (פ"ח) דמקודם שנתן השמן בהמנורה הי' מקדשה קדוה"ג ע"ש (ובמק"א העירותי דרש"י בעצמו הי' ס"ל כתוס' תמורה דא"צ קדושת כלי מקודם ע' פסחים (י"ד רע"ב) ד"ה נוקמא וכו' כתב שם דאלו שמן אינו אלא של מנחות וכו' ע"ש וק' דהרי שמן של מנורה אינו לאכילה ואמאי השמיט רש"י זאת. ואמרתי לבאר דברי רש"י דהרי באמת יקשה אמאי לא פירש"י שם

דנטמא קודם שקידש בכלי אבל ז"א דהרי קודם שקידש בכלי הרי ל"ה או רק קד"ד ויכול לפדותה ויצא לחולין ומותר לטמאותה. ומעתה י"ל דרש"י הי' ס"ל מקודם ג"כ כשי' תוס' תמורה ומנחות הנ"ל דשמן למנחות לא הי' קדושת כלי ומשו"ה לא קאמר רש"י פסחים כלל משמן למנחות אבל אח"כ חזר רש"י מהמשנה דמנחות (פ"ח) הנ"ל ע"ש ואכ"מ) וממילא ע"י קדושת כלי קודם שנתן להמנורה הי' נקדש השמן קדוה"ג ואם הי' אז ס"ט ל"מ פדי' ליצא לחולין רק נשרף בקודש והי' הכהן מכין לו איזה כלים שהם כ"ש שמן למנורה וכיון דכ"ש אינו מקדש אלא בפנים כמבואר במשנה זבחים (פ"ח) הי' הקידוש כלי עם השמן למנורה בהיכל וזה מספר הש"ס דבלשכה ל"ה אז שמן רק שמנים הי' בהיכל שכבר נתקדשו בקדוה"ג ול"ה יכולין לפדותה וצריך שריפה ומשו"ה הוצרכו לנס וא"ש ודוק היטב: ד) והנה בגוף ההערה דהרי הוי ס"ט ברה"ר וטהור ומפ"נז אמרי' בש"ס דטמאו כל השמנים לדעתי לק"מ דהרי הנכרים מלאו העזרה ובודאי א"א שלא נגעו בהשמנים ואפי' הוא רק קרוב שנגעו בו ל"ה ג"כ ס"ט רק ודאי טמא וכמ"ש תוס' חולין (ב' ב') לענין טמא ששחט דאע"ג דעזרה רה"ר ל"ה ס"ט ברה"ר דרוב פעמים א"א לזהר שלא יגע ע"ש וע"ע תשו' הרשב"א שהובא ברמ"א יו"ד סי' שע"ב סעי' ג' ג"כ בזה דאזלי' בת"ר ע"ש ובשו"ת בי"צ או"ח סי' ק' ראיתי שהביא בשם תשו' לתרץ בזה קו' תוס' שבת (כ"א) שהקשו דלמא הסיטו הפך השמן ונטמא בהיסט וע"ז תירצו דהוי ס"ט ברה"ר וזה ניתן להאמר דזה הוי ספק שמא הסיטו בו. והנה בב"ח תי' קו' תוס' הנ"ל דאינו מטמא בהיסט דהי' מוקף צ"פ ע"ש ובאמת כי היא שי' רש"י בשבת (פ"ד) דמוקף צ"פ אינו מטמא בהיסט כמו בכלי שפיו צר אבל התוס' שם תמהו עליו ע"ש אבל שי' הב"ת י"ל גם לשי' התוס' דכל הטעם של התוס' דפיו צר אמרי' כיון דאינו בא לכלל מגע אינו בא להיסט אבל בצ"פ עומד לפתח ע"ש וא"כ זה ניחא בחולין אבל התם בשמן קדשים דאם נימא דטמא הרי צריך לשרפו כמו שמן קדשים שנטמא וממילא אינו עומד להפתח וא"כ היכי נימא דמשו"ה טמא בהיסט כיון דעומד להפתח הרי אם נימא דטמא אינו עומד להפתח דלא חזי למידי והוי תרתי דסתרי ואי דאם טהור הוי שוב עומד להפתח והוי איסור כרוך בהיתר ובכה"ג כתבו הפוסקים

בסנהדרין (נ"ט) אין דבר טמא יורד מן השמים וכן בש"ס ע"ז (י"ח סוע"א) אמר אי אתעביד בה איסורא לא אתעביד בה ניסא אי לא אתעביד בה איסורא אתעביד בה ניסא ע"ש וממילא בנס החשמונאים דהי' ע"י נס פרטי למקדש ל"צ למעט שמן כלל וזה נכון וברור לולא ד' הטו"ז:

נמשכתי מהענין ובגוף הדין הנה נראה פשוט דאין להר"י טענה שמגיע לו יותר מכפי שהניח מעות אם לא דברו בפירוש שיתנו לו יותר פרצענטען אע"ג דבטחינה יש לו יותר פרצענטען וראי' עוד מתוס' כתובות (צ"ח ב') בשלח שליח לקנות מעכו"ם והשליח קיבל יותר דהדין דחולקין בהמותר המשלח והשליח ע"ש ומבואר דאע"ג דהריוח בא ממעות המשלח מ"מ ל"א דמחמת זה יהא מגיע כולו להמשלח ואפי' לדברי החולקים בחו"מ סי' קפ"ג דהכל לבעל המעות הוא רק בכה"ג דהוא רק שלוחו של בעל המעות משא"כ בנ"ד דהשותפים עובדים בהעסק לעצמם בודאי אין לזה שייכות כלל להטחינה וכנ"ל וע"ע ירושלמי תרומות (פ"ה סוה"ב) בנתערב שעורין בגורן של חיטין של חבירו ונמכר עם חיטין של חבירו בתורת חיטין הדין דצריך לשלם לבעל השעורין בעד השעורין והמותר מה שקיבל מעות יותר מחמת שנמכר בתורת חיטין יחלקו ביניהם בעל החיטין ובעל השעורין ע"ש וע"ע ירושלמי ב"ק (פ"ט ה"ה) כה"ג וע' ש"ס דילן ב"ק (מ"ז א') נפחא ר"פ אומר לבעל הפרה ורמ"א וכו' חולקין והלכה שם דחולקין וע' רש"י שם ונראה דפליגי בזה והתם בעל השעורים הם שלו השעורים ומ"מ מה שהי' ריוח ע"י השעורים שנמכר בתורת חיטין ל"א בתר העיקר רק שיש לבעל החיטין מחצה בזה מכ"ש בנ"ד שאין הקמח שלו רק נטחן ברחיים שלו שיש לו שם פרצענטען יותר מהם כש"כ דאין לו בריוח המסחר יותר מהם וז"ב. ומה שטען הר"י שקיבל חמשים זהובים לחודש יותר מהם והיורשים משיבים דמעת שנודע להם שיש לו עודף בנחלה יותר מהם מחמת שהוא בן בין הבנות פסקו מליתן לו ההעדפה ג"כ הדין עמהם ובלא"ה מה שנתנו לו עד היום אין זה מחייבם ליתן להלאה אם אין לו טענה מבוררת והוי כחזקה שאין עמה טענה והדבר מבואר בב"י חו"מ סי' רנ"ב ומחולק בזה עם שו"ת הרשב"ץ דהרשב"ץ ס"ל כן דמה שהתחילה האלמנה לקיים צוואת בעלה זאת היא הודאה וחיוב שמחויבת לקיים צוואת בעלה אף שאין מגיע ממנה ע"פ הדין והב"י שם חולק עליו דאין זה הודאה כלל ואם תרצה כעת שלא ליתן אין עליו שום חיוב כלל ע"ש. ומצאתי בנה"מ סי' י"ב כ' בעצמו דאם לא הי' קנין המועיל ונתן מקצת בודאי יוכל לחזור מהנשאר ול"א בשביל שנתן מקצת שלא יכול שוב לחזור ע"ש ולא הביא שהוא מחלוקת הרשב"ץ וב"י הנ"ל אבל הי' הדבר בעיניו לפשוט כהב"י. ומה שטוען הר"י שעובד יותר מהם ברחיים פשוט ג"ז אינו טענה דבאמת אם הי' הוא כל העובד ולא השותפים הי' מגיע לו חוץ מהריוח שכר טרחא עבור העבדות וע' תוס' ב"ב (קמ"ג ב') ד"ה והשביחו דשותפין אין מוחלין טרחתם זל"ז רק צריכים לשלם לו ע"ש אבל אם כולם עובדים רק אחד עובד יותר אין יכול לתבוע בעד מה שטורח יותר וכמ"ש הנה"מ סי' קע"ו ס"ק ע"ד ע"ש וכן מבואר

בתוס' שבת (קמ"ט ב') לענין שכנים כה"ג ע"ש ואפי' אם הי' הר"י עובד לבד י"ל דהכא אין מגיע לו שכר מחמת זה עפמ"ש תוס' ב"ב (קמ"ג) הנ"ל דאחין מחלי זל"ז ע"ש. ובנ"ד הם יורשים אבל י"ל דבנות עם בן ל"ה בכה"ג כאחין והוי רק כשותפין. זולת במה שטוען הר"י שרוצה לטחון ברחיים בעצמו ולסחור עם הקמח בזה יש לו טענה אם ל"ה מדובר מפורש בשעת השותפות או בשעת הירושה שמוכרח להיות הטחינה בשותפות והי' קנין לזה או אולי הי' מדובר שבכה"ג צריך להיות ע"י רוב דיעות ובכה"ג אזלי' בתר התנאי וע' כתובות (ק"ג) בעובדא דרחיא וזבין רחייא אחריתא ותוס' ורא"ש שם כה"ג אבל בלא הי' תנאי יכול לטעון כן ויטחון הוא על חלקו 20% שלו והם על חלקם 30% והוי הדין כהא דבכור ופשוט והניח להם בהמה טמאה או עבד וע' תוס' ב"ב (י"ג) בזה והדברים ברורים עכ"ד תשובתי:

סימן תרעא

בטור הביא בשם בעה"ט והרא"ש בהא דמילא קערה שמן והקיפה פתילות דאם כפה עלי' כלי כל פתילה עולה בשביל נר א' לא כפה עלי' כלי הוי כמדורה דזה רק שלא הרחיקם עד כאצבע זמ"ז אבל אם הרחיקם יצא וע"ז השיג הטור דאפי' הרחיקם צריך כפיית כלי דאל"כ מה גבול יש בהרחקה דאם הפתילות גסות הוי כמדורה אפי' הרחוקם ואם הפתילות דקות ל"צ כאצבע ומשו"ה צריך לעולם כפיית כלי דהיא מלתא דפסיקא ומהרל"ח בהגהות הטור מתרץ דברי העיטור דמיירי ביש לו שיעור מצומצם שהיא שמינית ביצה ולפ"ז צריך לעולם שיהי' הפתילות שוות שלא תמהר ההדלקה ע"י עובי הפתילות וכו' ע"ש. אבל האמת כהטור דס"ל דכיון דהנס הי' ע"י שמן המנורה צריך להיות דוגמת המנורה שבמקדש והתם הגם שהי' שיעור שמן להנר מ"מ ל"ה שוה השמן רק בלילה תקופת ניסן ותשרי אבל בתקופת תמוז שהלילה קצרה הי' נותן פתילה עבה כדי שתמהר הדליקה ובתקופת טבת הי' נותן פתילה דקה וכן כתבו התוס' מנחות (פ"ט) בשם הירושלמי ע"ש וע' שטמ"ק שבש"ס ווילנא זבחים (י"א) בזה וה"נ בחנוכה השמן הוא לפי הפתילות שי"ל וא"כ שפיר קאמר הטור דאם הפתילות גסות וכו' וא"ש:

סעיף ד. רמ"א. ומותר להדליק בפמוטות שמאחר שכל נר מובדל מחבירו וכו'. ע' הגהות לבו"ש בשם הת"ה שהקנים מובדלים במחיצה בין זל"ז ורחוקים הרבה זמ"ז וכו' ע"ש נ"ל דרק הקנים מובדלים עד הנרות אבל הנרות אין מובדלים זמ"ז כלל במחיצה ומשו"ה צריכין הנרות להיות רחוקים זמ"ז אבל אם המחיצות מבדילין גם בין הנרות אז ל"צ הרחקה בנרות זל"ז דזה גופא מה שמובדל במחיצה הוי הרחקה וא"צ יותר אפי' אם המה

מקורבין זל"ז ממש רק המחיצה מפסיקה וראי' לזה מתוס' ע"ז (כ' א') ד"ה במקורבת וכו' ומהרמ"ל כתבו שם דכיון דאיכא גובה מפסיק ביניהם הוי כאלו מרוחקות ביניהם ד"א אף דהם סמוכין זל"ז ע"ש:

מג"א ס"ק י"ב כ' דמרוח אחת ל"ח למ"ע דאנשים נכרים אינם מצוין ברחובות לילה ואנשים שהם מאותו החצר יודעין שהחצר אינו חלוק ע"ש ע' כה"ג ירושלמי חלה (פ"ד ה"ה) דבספינה דאין שם עוברין ושבין נכרים ל"ח למ"ע ע"ש:

והנה הב"י והמפורשים הקשו מברכות דאמרי' אי איכא פתחא אחריתא אמרי' אימא בההיא עייל ומפ"מ בנ"ח חיישי' לחשדא ע"ש ובפשי' י"ל עפמ"ש הא"ר לעיל סי' רמ"ד דאע"ג דברבים ל"ח לחשדא זה רק באי"א אבל באיד"ר חיישי' גם ברבים לחשדא והשיג שם על המג"א בזה ע"ש והוא עפמ"ש הה"מ פ"א מאישות דבדרבנן לא זהירי אינשי ע"ש ומשו"ה התם בברכות דהוי מ"ע דתפלה משו"ה ל"ח לחשדא משא"כ בנ"ח חיישי' לחשדא יותר וז"פ אבל בעיקר הקו' הנ"ל י"ל עוד דעיקר המצוה דנ"ח הוא משום פרסומא ניסא והרי אפי' ידעי' דדולק בבית הנ"ח ל"מ רק על פתח החצר דיהי' עי"ז פרסומי ניסא וא"כ מה מהני דנימא בפתח האחרת הודלק הרי מ"מ בפתח הזאת ליכא נ"ח ול"ה פרסומי ניסא ובשלמא בשני הפתחים ברוח אחת דרואה בעת מעשה הפתח האחרת עם הנ"ח הוי עי"ז כאלו הודלק גם בפתח הזאת והוי פרסומי ניסא אבל אם כאן אין נראה נ"ח וליכא פרסומי ניסא בפתח הפתוח להחצר הזאת ועיקר התקנה והמצוה הי' שיהי' פרסומי ניסא וזה אין מתוקן במה דאמרי' דדלק בפתח האחר אפי' אם לא נחשוד אותו וכה"ג כ' המהרש"א יבמות (קי"ח א') דאמתלא ל"מ רק למשווי הדיבור כשתיקה ולא להעדיף הדיבור יותר משתיקה ע"ש ודוק היטב:

סימן תרעב

טו"ז סק"א. בהא דנתן לו יותר מכשיעור והביא דברי הש"ס סנהדרין דמאי דחזי לי' תפוס ומאי דלא חזי לי' לא תפוס וכו'. ע' מנחות (ס"ו ב') אלא אר"י וכו' לא ניתנה מעות אלא לצורך להם וברש"י שם אלא לצורך להם לעשרון אבל האחר לא קידש וכו' ע"ש. אבל התם הרי קיי"ל כרבנן ולא כר"ע אבל באמת תלוי זאת בברירה דנימא דהוברר הדבר דמה שנמרח הי' של הקדש והכא הוברר הדבר דמה שנדלק הי' של הנ"ח ולא יותר ובדאורייתא א"ב ומשו"ה התם במנחות דהוי בדאורייתא א"ב וממילא פטור גם מחלה וממעשרות אבל הכא בנ"ח בדרבנן י"ב ומשו"ה המותר לא קידש וז"פ: ובזה יש לבאר בש"ס שבת (כ"א) אמרו רבנן קמי' דאביי משמי' דר' ירמי' ולא קיבלה משמי' דר'

יוחנן וקיבלה והקשו וכי משא פנים יש בדבר. להנ"ל י"ל דהנה בהא דמדליקין בהם בשבת משום דאסור להשתמש לאורה הקשו בשם תשו' הרשב"א דלשי' זו דבנתן יותר מכשיעור מותר להשתמש לאורה א"כ יקשה למה מדליקין בהם בשבת והרי דלמא יתן יותר מכשיעור וישתמש לאורה ושמא יטה ע"ש ובעכצ"ל דאסור להשתמש לאורה אפי' בנתן יותר מכשיעור אבל לפ"מ שהקשה הטו"ז מסנהדרין (ס"ח) וחלקתי דבנ"ת דדרבנן י"ב ומשו"ה מותר להשתמש משא"כ במנחות דהוי דאורייתא ומשו"ה כשאמר לו משמי' דר' ירמי' לא קבלה דהי' ק"ל דכיון דקיי"ל דבדרבנן י"ב וא"כ בנתן יותר מכשיעור הרי מותר להשתמש א"כ היאך מדליקין בהם בשבת דלמא יתן יותר ויהי' מותר להשתמש ושמא יטה אבל הרי בביצה (ל"ז) מבואר דר' יוחנן ס"ל דגם בדרבנן א"ב ע"ש וא"כ גם בנ"ח במותר אסור להשתמש לאורה ושפיר אמר דמדליקין בהם בשבת ומשו"ה קבלה וא"ש וז"נ:

סימן תרעג

סעיף א. כל השמנים והפתילות כשרים לנ"ח וכו'. והנה הטעם בזה משום דכבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה כמבואר בש"ס ופוסקים והנה יש לדון בעיקר הדין דהרי היכי דלא נתן שמן כשיעור שידליק ח"ש הרי זקוק להדליק וא"כ נמי בכבתה באמצע השיעור אע"ג דהי' ראוי להדליק ע"י השמן מ"מ נימא איגל"מ דלא חזי לדלוק ח"ש ויהי' זקוק להדליק ומה לי אם לא ראוי לדלוק ע"י השמן שלא נתן כשיעור או ע"י ד"א אבל באמת זה ליתא דבשלמא אם כבתה ע"י שלא נתן שמן כשיעור הרי עומד מתחלה שלא לדלוק השיעור אבל היכי דכבתה ע"י ד"א הי' מתחלה עומד לדלוק השיעור ומה שכבתה הי' סיבה אחרת ול"ש בזה איגל"מ וכמ"ש הנמוק"י ר"פ החולץ לחלק אליבא דר"ל דאע"ג דס"ל בשא"ד איגל"מ מ"מ בהפילה ל"ש כן דאמרי' ע"י סיבה אחרת הפילה ובשע"מ לא הי' עומד שתפיל ול"ש לומר בזה איגל"מ ע"ש והכא בנ"ח גם ר"י יודה דלא אמרי' בזה איגל"מ וע' תוס' חולין (פ"ב ב') כתבו לתרץ כה"ג אמאי ל"א דהוי חולין היכי דנמצא ההורג דלא אקדשי' אדעתא דהכי ותי' דכיון דל"ש שימצא ההורג ל"ש לומר איגל"מ ע"ש וע' כה"ג סמ"ע חו"מ סי' קכ"ב סק"א ע"ש וע' תוס' חגיגה (ד' א') ד"ה וצע"ק ואכ"מ. ובזה י"ל בש"ס שבת (כ"ב) אמרוה קמי' דאביי משמי' דר' ירמי' ולא קבלה הדר אמרוה משמי' דר' יוחנן וקיבלה והמפורשים כתבו בזה. להנ"ל י"ל בפשי' דהי' קשה לו בגוף הענין דהרי נימא איגל"מ וכשנאמר לו משמי' דר' ירמי' סבר אביי אולי ס"ל לר' ירמי' בכ"מ דלא איגל"מ כר"ל ביבמות ר"פ החולץ ומשו"ה לא

קבלה דאביי ס"ל שם כר' יוחנן אבל כי הדר אמרי לי' משמי' דר' יוחנן והרי ר' יוחנן ס"ל איגל"מ ביבמות הנ"ל והיכי ס"ל הכא דמותר להדליק בשבת ובע"כ דס"ל לחלק בין היכי דנעשתה סיבה חצונית ואע"ג דלענין חליצה לא ס"ל כן וחולק על ר"ל התם אבל הכא בנ"ח מודה דלא תלינן דהי' עומד משעה ראשונה לכבות ורק ע"י סיבה אחרת נעשה ומשו"ה קבלה ומעתה זה ניחא היכי די"ל דנעשה ע"י סיבה אחרת אבל אם מדליק בפתילה ושמן דעומד לכבות וע"פ רוב לא תוכל לדלוק השיעור הוי כמו לא נתן לו השיעור מעולם וכמ"ש המג"א ס"ק י"ב דאע"ג דכבתה אין זקוק לה מ"מ היכי דהעמידה בפני הרוח והי' עומד לכבות בכה"ג הוי כאלו לא נתן השמן כשיעור ע"ש ועמש"ש שם בזה וה"נ אם הפתילה והשמן יכבה ע"פ רובא מן הסברא דאין מדליקין בה בשבת וצ"ע על סתימת הש"ע והפוסקים:

ובחי' כתבתי לבאר בדברי הש"ס אמרו קמי' דאביי משמי' דר' ירמיה ולא קיבלה כי אתא רבין אמר קמי' דאביי משמי' דר' יוחנן וקיבלה אמר אי זכאי הוי גמירתא לשמעתי' מעיקרא ע"ש. הנה האחרונים הביאו קו' משמי' דמוח"ז הגה"ק הגאו"צ זצ"ל במאי דאמרי' שמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה והרי בשמן שחשיב במשנה דאין מדליקין בהם בשבת יש גם שמן קיק ובש"ס קאמר דהוא עוף א' הבא מכרכי הים וקיק שמו והוא עוף טמא והרי בעי' מהמותר בפיך והיאך יוכל להדליק בהם בחנוכה. ונ"ל לפמ"ש הטו"ז סי' תרכ"ז בשם הלבוש דבמצוה שרינן לבטל איסור לכתחלה ע"ש א"כ יוכל לערבי עם רוב שמן כשר ומירי הכא דל"ה לו שמן ככל השיעור הנצרך דהיינו שידלק ע"י השמן הכשר מן התחלת הזמן עד שיעור שיכלה רגל מהשוק וע"כ יוכל לערב מהשמן האסור מעט להשלים השיעור ובטל ברוב כשר ומ"מ שפיר קאמר מדליק בהם דלולא השמן האסור ל"ה במה להדליק דהי' חסר לו השיעור וכנ"ל אבל באמת כבר דיברו מזה כל הפוסקים אי היכי דבטל ברוב אי מ"מ יוכל להשלים השיעור דהרי נתבטל האיסור ברוב ובר"ש פ"ה דמקוואות כ' דנוטפין דבטלי בזוחלין ומ"מ מצטרפי להשלים השיעור ע"ש והדברים עתיקין. ובאמת כי הדבר תלוי אי נימא דטומאת משא ל"ב ע' בכורות (כ"ב) דאמרי' שם משום דאיסורא אע"ג דנתבטל מ"מ כמאן דאיתא דמי ומשו"ה במשא מטמא דמ"מ נושא הטומאה ומשו"ה יוכל לצרף לשיעור אע"ג דנתבטל דמ"מ איתא בעולם אבל למ"ד טומאת משא בטל א"כ הרי באמת כמאן דליתא דמי ופשי' דא"י לצרפו להיתר וז"ב מאוד. והנה בבכורות (כ"ב) הנ"ל אמר ר' ירמיה להאי דינא דטומאת משא ל"ב ואביי חולק עליו ובתוס' שם ביארו דגם לר"י דטומאות משא ל"ב מ"מ הוא רק מדרבנן אבל מה"ת בטל גם לטומאת משא ע"ש נמצא

דאפי' לר"י דט"מ ל"ב מ"מ כיון דהוא רק מדרבנן לחומרא ומה"ת בטל גם לט"מ וממילא דכמאן דליתא הוא וא"כ כשאמרו קמי' דאביי משמי' דר' ירמיה לא קבלה דהאיך יוכל להדליק בשמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת והרי בשמן קיק א"י להדליק דל"ה מן המותר בפיך ואי דנתערב ובטל הרי שוב הוי כמאן דליתא ול"מ גם להשלים השיעור וממילא ל"ש בזה לומר מדליקין בהם. והנה בירושלמי פ"ו דנזיר ה"א מבואר דר' יוחנן שם ס"ל דטומאת משא ל"ב מה"ת וע' שי"ק שם הוכיח כן ע"ש ומבואר דר' יוחנן ס"ל דט"מ ל"ב מה"ת וא"כ יוכל לבטלו ברוב היתר ומ"מ משלים השיעור ושייך שפיר מדליקין בהם בחנוכה וכנ"ל ומשו"ה קיבלה ומשו"ה אמר אי זכאי הוי גמירנא מעיקרא דבבכורות הנ"ל מתיב אביי על ר' ירמי' הנ"ל דס"ל דט"מ ל"ג מדרבנן והרי נודע לו עכשיו דר' יוחנן ס"ל דאפי' מה"ת ל"ב ומכ"ש דליה מותיב על ר' ירמי' דעכ"פ מדרבנן ל"ב וכנ"ל וא"ש ודוק היטב: עוי"ל בפשי' יותר הנה בגוף הפלוגתא אי כבתה זקוק לה או אין זקוק לה וכיון דעיקר המצוה הוא שיהא דלוק השיעור א"כ בכבתה הרי הי' רק התחלה למצוה ולא נגמר המצוה ולפ"מ דאמרי' בסוטה (י"ג ב') כל העושה מצוה ולא גמרה ובא אחר וגמרה נקראת רק ע"ש השני ע"ש ומבואר דההתחלה לאו כלום הוא וא"כ מ"ט דמ"ד כבתה אין זקוק לה הרי לא עשה כלום כיון דהוא רק התחלה להמצוה אבל יש לחלק בין אם גמרה אחר ובין לא נגמר כלל דהיכי דלא נגמר הוי

התחלה מצוה כיון דלא גמרה אחר וליכא גמר כלל להמצוה אז הוי התחלה ג"כ מצוה ובזה פליגי דמ"ד דכבתה זקוק לה ס"ל דגם בכה"ג ל"ה התחלה מצוה ואידך דס"ל דכבתה אין זקוק לה ס"ל דבכה"ג הוי התחלה מצוה ומשו"ה אין זקוק לה והנה בש"ס יומא (ס"א א') נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנה שבפנים ר"א ור"ש אומר אינו מתחיל אלא ממקום שפסק גמר את המתנות שבפנים וכו' יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל וכו' ר"א ור"ש אומרים יתחיל ממקום שפסק וכו' א"ר יוחנן אשם מצורע ששחטו של"ש באנו למחלוקת ר"מ ור"א ור"ש ר"מ דאמר יביא דם אחר ויתחיל בתחילה ה"נ יביא אחר וישחוט ולר"א ור"ש ממקום שפסק מתחיל הכא אין לו תקנה וברש"י שם ד"ה לר"מ דאמר עבודה שלא נגמרה הוי כמו שאינה אף זו שלא נגמרה הואיל ולא עלתה לשם חובה אע"פ שנתן ממנה לבהונות ה"ה כמו שאינה ויביא אשם אחר ולר"א ולר"ש דאמרי ממקום שפסק הוא מתחיל אלמא ל"א כליתא דמיא ה"נ חשיבא היא וליכא לגמרה באחר וכו' ע"ש. ומבואר דר"י ביאר דפליגי בהנ"ל ר"מ ור"א ור"ש ולר"א ור"ש שהם הרוב נגד ר"מ ס"ל דגם מצוה שהתחיל בה ולא גמרה אחר כלל הוי התחלה לבד ג"כ מצוה וא"כ כשאמר לאביי דמדליקין בהם

בין בשבת בין בחול משום דכבתה אין זקוק לה לא רצה לקבלה דסבר בעצמו דהתחלה לאו מלתא היא אבל כשאמרו לו משמי' דר' יוחנן קיבלה וא"ש:

בשע"ת סק"א האריך אם הכין להמצוה אבל לא התחיל בה אם שייך בזה לומר אין מעבירין עה"מ ע"ש וכבר הבאתי לעיל סי' קמ"ז בשם הריטב"א יומא (ל"ג) שכ' דבגיזרי עצים על המזבח ל"ש בהם לומר אין מעה"מ משום שאין הכל במקומם וצריך לילך לדיר העצים ליטלם משם ע"ש אבל בתוי"ש שם כ' דגם בכה"ג שייך לומר אין מעבירין עה"מ ע"ש והכא דרק הכין עצמו אבל לא התחיל ועדיין צריך לילך וליטול הנרות שעוה תלוי בפלוגתא הנ"ל: טו"ז סק"ו בשם התה"ד ותמה עליו דאדרבא מתוס' ראי' להיפוך וכו'. וע' שע"ת בשם הפמ"א ושבו"י שנחלקו במה שכ' דהנרות הוי קבוע דחתיכות דהוי רק איסורא דרבנן ע"ש וע' פמ"ג לעיל במש"ז סוס"י תל"ט נסתפק בזה בקבוע דחתיכות דהוי רק קבוע דרבנן היכי דהאיסור הוא רק מדרבנן אי שייך בזה קבוע דחתיכות ע"ש אבל בנ"ח י"ל דכיון דהם מוקצים למצותן והם איסורא דהנאה זאת מחשיב להו דאפי' היכי דאחר הביטול לא יהי' ראוי להתכבד רק קודם הם ראוי להתכבד קודם הביטול ל"מ בהו ביטול משום ר"ל ול"ד לחתיכות חטאת טמאה דאע"ג דאיה"נ הוא מ"מ לאו מחמת מצותה אסור בהנאה רק משום טומאה אבל בנ"ח דאיה"נ הוא משום מצותה ל"מ ביטול בזה וקצת ראי' מביצה (כ"א ב') דאע"ג דבסיס לאיסור ולהיתר ל"ה בסיס מ"מ אם האיסור הוא איה"נ מחשיב לה והוי לה בסים רק לאיסור לבד ע"ש וה"נ כיון דאיה"נ מחמת המצוה וכנ"ל ול"ק קו' הטו"ז על התה"ד ובטו"ז כ' משום דהוי קבוע ול"ב וצ"ע דהרי הביטול הכא הוא אם יכול להשתמש בהנרות שיוכל להדליק בהם והאור הוי פי' וכמ"ש המג"א לעיל סי' רצ"ח וע' מחצה"ש שם ראי' לזה מהמרדכי שכ' דבסנהדרין הוי פירש דהדיבור הוא פי' ע"ש וצ"ע וע' בפיה"מ להר"מ טהרות פ"ה מ"ח וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ב בשם הש"ג דאם נתן במקום הרוח וכבתה זקוק לה דהוי כאלו לא נתן שמן מעולם וכו'. נ"ל ראי' לזה מתוס' עירוכין (ל"ד רע"א) ד"ה הן שכתבו שם וא"ת מאי נ"מ אם נסתרו כיון דמעיקרא מוקפת חומה הי' ותי' שם דכיון שהם עומדים שלא יהי' להם חומה לא תועיל קדושת חומה שהי' להם קודם לכן כאלו לא היתה מעולם ע"ש וע"ע רמ"א לעיל סי' שס"ה סעי' ז' כה"ג:

סימן תרעו

מג"א סק"ב בשם הב"ח דאם אשתו מדלקת עליו בביתו צריך לברך בליל שני שהחיינו דאשתו פוטרת רק ביתו ולא גופו והמג"א חולק דאשתו פוטרת גם גופו וכו' ע"ש נ"ל

ראי' להמג"א מתוס' מנחות (צ"ג ב') ד"ה ידו ולא יד אשתו דכתבו דמהא דנתמעט נשים מסמיכה לא שמעינן זאת דהו"א דהיכי דסומכת בשביל בעלה כיד בעלה דמיא ע"ש ומבואר דהיכי דפוטרת בעלה פוטרת גם בעלה דהוי גופו ממש לולא הקרא דממעט לה מידו ולא יד אשתו וע' בב"י לעיל סי' קפ"ז בבדה"ב כ' דמשו"ה יכולה האשה לומר ועל בריתך שחתמת בבשרינו דכיון דאינו נקרא רק כשיש לו אשה הו"ל שניהם גוף א' ויכולה לומר שחתמת בבשרינו כמו האיש ע"ש ומבואר כן:

סימן תרעז

מג"א סק"י בשם הש"ג צ"ע אי נתן שמן כשיעור חצי שעה ודלק יותר מח"ש אי מותר להסתפק ממנו ע"ש ע' מג"א לעיל סי' רס"ה סק"ג בשם הש"ג דאם לא נטף שמן בהכלי לא נאסר לטלטל הכלי במחשבה בעלמא ע"ש והוא כעין דברי הש"ג דכאן דהוי כמו מוקצה בטעות דשי' ש"ס דילן דלא נאסר דלא כשי' הירושלמי ע' ב"י סי' ש"י בזה אבל צע"ק דהתם פשי' לי' להש"ג דלא נאסר הכלי במחשבה בעלמא ומפ"מ הכא דהוי ג"כ בטעות דחשב שיתדלק הכל בח"ש ורק נשאר ואם הי' יודע שצריך לפחות ל"ה נותן רק כמה שצריך ומפ"מ הניח בצ"ע כאן וי"ל דהתם בכלי שהי' טעות בכולו משו"ה ל"ה מוקצה אבל הכא דמקצת השמן מה שהי' צריך לידלק הי' בע"כ מקדש משו"ה נתקדש גם המותר מהשיעור שנצרך לו וע' כה"ג תוס' מנחות (ח' א') ד"ה ז"א דאפי' למ"ד כ"ש אין מקדש אלא מדעת מ"מ אם מקדש מה שבתוכו מדעת מקדש גם שלמ"ד ע"ש וה"נ הכא: סעיף ב. קמן שהגיע לחינוך צריך להדליק ובמג"א דמה שהיא רק הידור מצוה א"צ לחנך ע"ש וע' מחצה"ש. והנה בגוף דין הש"ע בשם האו"ח דחייב לחנכו צ"ע מהש"ס חגיגה (ו' א') בעי רשב"ל קטן חיגר לב"ש וכו' אמר אביי כל היכי דגדול חייב מדאורייתא קטן נמי מחנכינן לי' מדרבנן כל היכי דגדול פטור מדאורייתא קטן מדרבנן נמי פטור ע"ש ומבואר דבמצוה דרבנן ל"ש חינוך והכא בנ"ח דרבנן היכי כ' סתם דחייבין לחנכו אבל נראה דבאמת דבר שי"ב עיקר מדאורייתא ויש בו דרבנן ג"כ כמו בעלי' דהוי מה"ת לעלות לרגל וי"ב מדרבנן כגון בחיגר משו"ה אמרי' דקטן לא מחייב לחנכו רק בדאורייתא ולא מה שהוא בו מדרבנן אבל מה שעיקרו רק מדרבנן צריך גם בדרבנן לחנכו דאל"כ לא ידע כלל מהמצוה ההוא וממילא עפ"ז עולין דברי המג"א כהוגן במ"ש דהידור מצוה א"ב משום חינוך אע"ג דזה ג"כ חייב מ"מ כיון דיש בו חינוך במצוה גופו ל"צ לחנך בהידור כמו במצוה שהיא דאורייתא דל"צ לחנכו במה שהוא דרבנן וז"ב. אבל גוף חי' המג"א דבמה שהוא אינו עיקר המצוה א"ח בחינוך הנה בסוכה (מ"ב א') קטן היודע לנענע חייב

בלולב ע"ש והניענוע בלולב הוא רק מצוה מהמובחר דיוצא בהגבהה ומ"מ חייב הקטן בזה אבל י"ל דהתם רק שיעורא תלוי בזה דאם יודע לנענע אז מחויב בלולב ובאמת א"ח לחנכו לנענע רק בזמן שיודע לנענע אז הזמן לחנכו בלולב אבל מדברי הירושלמי שהובא בב"י סי' תרנ"ז כ' ולא סוף דבר לנענע אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד כשורה ומנענע עכ"ל מוכח בהדיא דזה לחייב הקטן בזה לחנכו ומוכח להיפוך מהמג"א. ונראה ליישב דהיכי דגוף המצוה כרוך בההידור של המצוה אז מחויב בשניהם במצוה ובההידור כמו בלולב דהגבהה עם הנענועים הם ביחד עם הלולב בעצמו ובאותו זמן משו"ה חייבים לחנכו גם בההידור משא"כ בנ"ח דהמצוה היא בהנר וההידור היא בנרות אחרות והוי זה לחוד וזה לחוד חייב רק בהמצוה גופא ולא בההידור כמ"ש המג"א אבל מ"מ נראה דזה תלוי בפלוגתא דלשי' רש"י ותוס' ברכות (מ"ח) דהחינוך הוא מוטל על האב אבל הקטן בעצמו אינו מחויב בהמצוה רק על האב מוטל לחנכו ע"ש א"כ י"ל דעל האב מוטל לחנכו בההידור כיון דהוא גדול אבל לשי' תוס' פ"ב דמגילה וכן היא שי' הר"ן שם דהחיוב הוא

על הקטן בהמצוה ההיא וע' בר"ן שם בשם הרמב"ן בזה י"ל דהחיוב עליו רק במצוה גופא ולא בההידור וצ"ע:

סימן תרפד

טו"ז סק"ד האריך בדין תדיר ושא"ת דתדיר קודם דרק לכתחלה אבל אם התחיל בהא"ת לא יפסיק ע"ש וע' סוכה (נ"ד ב') מיתיבי ר"ת שחל להיות בשבת וכו' ואי איתא לימא דשבת ולימא דר"ח א"ר ספרא מאי דוחה דוחה לקדם ואמאי תדיר ושא"ת תדיר קודם אר"י לידע שהוקבע החודש בזמנו והאי היכרא עבדינן והא היכירא אחריתא עבדינן וכו' ואר"י לידע שהוקבע החודש בזמנו תרי היכרא עבדינן דחזי האי חזי ודחזי האי חזי ובתוס' לעיל ואמאי תדיר ושא"ת תדיר קודם בלא ר"ס יכול להקשות כן ע"ש ואדרבא מקודם דס"ד דר"ח דוחה לגמרי של שבת הי' קשה ביותר לימא תדיר ושא"ת תדיר קודם ולדברי הטו"ז דבדיעבד אם התחיל בשא"ת לא יפסיק רק לכתחלה מהני הא דתדיר קודם. והנה מסברא דזה רק אם נימא דרק קודם לקדם וכמו שתי' הש"ס בסוכה אז שייך דברי הטו"ז דאם התחיל בשא"ת לא יפסיק אבל אם הי' הדין דעושה השא"ת או התדיר והתחיל בהאחר שאין לאמרו כלל בזה ודאי הדין דיפסיק כיון דאין כאן מקום כלל ורק היכי דאמרי' דמהני רק לקדם אז בדיעבד אם הפסיק בשא"ת לא יפסיק וז"פ. והנה נודע מדברי הראב"ד שבר"ן כתובות פ' הכותב דהיכי דבדיעבד מה שגבה גבה מהני טעמא

כ"ד על לכתחילה ג"כ ובדיעבד הרי מה שגבה גבה ע"ש וכבר כ' הרא"ש סופ"ק דסוכה דדרך הש"ס דאינו מקשה רק מאי דיכול לתרץ ע"ש ומשו"ה הטעם דאמר בש"ס דמשו"ה שיר של ר"ח דוחה של שבת אע"ג דתדיר קודם משום דלידע דהוקבע החודש בזמנו הנה ידע הש"ס דזה טעם קלוש מאוד וכמו שהקשה הש"ס בעצמו דהרי איכא היכרא אחרינא אבל כיון דכבר תי' הש"ס דהכא רק לקדם ובאמת אומר שיר של ר"ח ושל שבת ומשו"ה כשהקשה דהרי תדיר קודם ויאמר של שבת קודם שפיר משני כדר"י לידע שהוקבע החודש בזמנו דזה תי' מספיק על הא דעושין מקודם השא"ת כיון דבדיעבד לא יפסיק כשהתחיל בשא"ת ועל לכתחלה לבד מהני הא דלידע שהוקבע החודש בזמנו וזה ניחא אח"כ כשמשני אמר ר"ס לקדם אבל להס"ד דאומר רק של ר"ח ולא של שבת ובודאי כשהתחיל של שבת יפסיק ויאמר של ר"ח ואז לא שייך תי' קלוש לידע שהוקבע החודש בזמנו כיון דכבר יש סימן והיכר אחר ומשו"ה הקשה רק הכא על תי' ר"ס ומיושב קו' תוס' ודוק היטב: והנה המג"א סק"ב הביא דברי הרא"ש פ"ב דשבת דהא דתדיר קודם היינו רק להקדים אבל בדעתו לעשות שניהם אבל מ"מ יכול לעשות השא"ת ולא התדיר ולזה ל"מ הא דתדיר קודם והמג"א הביא דברי תוס' סוכה הנ"ל שהקשו דבלא ר"ס הי' יכול להקשות כן דתדיר קודם ומוכח דלא ס"ל כהרא"ש הנ"ל ובתשו' ש"י שהובא במחצה"ש דחה דאי ליכא טעמא לדחות התדיר כי התם הקשו שפיר לימא תדיר קודם והרא"ש לא קאמר רק אי איכא פרסומי ניסא והמחצה"ש כ' דהתם נמי ידע טעמא דלידע שהוקבע החודש בזמנו ע"ש ומכל הדברים הנ"ל נראה דפשי' להו דקו' הש"ס ואמאי הא תדיר ושא"ת ת"ק היא רק אליבא דתי' ר"ס מאי דוחה לקדם וע"ז הקשה הש"ס הא תדיר קודם וע"ז מתרץ ר"י לידע שהוקבע החודש בזמנו וע"ז סובבים ד' תשו' ש"י ומחצה"ש אי קודם שמתרץ ר"ס מאי דוחה לקדם הי' ג"כ יכול להקשות ואמאי תדיר קודם או רק אחר שתי' ר"ס ובאמת כי תמוה לי דהרי רב ספרא הי' בימי רבא ואביי וע' ביצה (ל"ח ב') דפלפל עם אביי שם ע"ש ואביי הי' תלמיד רבה ורבה הי' תלמיד ר"י וע' תוס' יבמות (ע"ז א') דרבה הי' תלמיד ר' יוחנן ולא אביי ע"ש וא"כ איך שייך לומר דר"י הקשה על תי' רב ספרא מאי דוחה לקדם ואמאי תדיר ושא"ת תדיר קודם ויתרץ כדי לידע שהוקבע החודש בזמנו וע' תוס' ב"מ (כ"א א') דהיכי דמקשה הקשה בש"ס בסתם ואח"כ מתרץ אמורא התירוץ על הקושיא אז הי' המקשה האמורא שמתרץ כן ובע"כ דר' יוחנן הקשה על תי' רב ספרא וזה לא יתכן וכנ"ל שלא הי' בדורו וע' תוס' עירובין (ז' א') דרבה לא הי' בדורם של רב ושמואל ע"ש וא"כ ר"י הרי הי' בזמן רב ושמואל ומכ"ש דרב ספרא לא הי' בדורו של ר"י ועכצ"ל דר"י הקשה בלא תי' ר"ס ואמאי הרי תדיר ושא"ת וכו' רק טל

המשנה גופא ורק דהש"ס מסדר זה אחר ד' ר"ס וע' תוס' ע"ז (נ"ד א') ד"ה דכמיפ מסדר הש"ס תי' האמורא הקודם אחר תי' האמורא האחרון וראי' מיבמות (ל"א) ע"ש ומשו"ה כתבו תוס' שפיר דגם מקודם שתי' ר"ס הי' ג"כ קשה הקושיא והרי תדיר ושא"ת וכו' דהרי בע"כ צ"ל דלא קאי על ר"ס וזה פשוט וברור:

והטו"ז הביא ראי' לדבריו מהא דאם הניח התפילין ש"ר קודם ואח"כ הש"י דא"צ לחלוץ התפילין ולהניח כסדרן וה"נ כיון שהתחיל לקרא של חנוכה וכו' ע"ש אבל באמת יש לדחות עפמ"ש השטמ"ק מנחות (ל"ט א') לדחות ד' רש"י שם שכתב דצריך להקדים הלבן היינו שיתחוב בהנקב קודם הלבן וע"ז כ' בשם התוס' דל"ש בזה הקדמה כלל כיון דאח"כ כשתוחב שניהם אינו ניכר מי תאב קודם אי הלבן או התכלת אלא הפי' בכריכת החוטין ע"ש וה"נ בתפילין אע"ג דצריך להקדים הש"י משום הקרא כ"ז שבין עיניך יהי' שתים אבל אח"כ כשמונחים שניהם על הראש ועל היד שוב אינו ניכר ממי התחיל קודם אבל בקריאה בס"ת שנראה דקורא של חנוכה קודם אין ראי' משם ודו"ק:

סימן תרפה

סעיף ו. י"א דפ' זכור וכו'. ע' בס' או"ח החדש בשם החינוך דבנשים ליכא חיוב פ' זכור דהם לאו בני כיבוש ומלחמה והאחרונים דחו מסוטה (מ"ד) דמלחמת מצוה אפי' כלה מחופתה וכו' ע"ש. והנה ראיתי מובא בשם שו"ת בנין ציון שהקשה למ"ש הרא"ש ברכות דר"א דשחרר עבדו שיהי' מנין לפ' זכור והרי אי נשים מחויבות במחיית עמלק גם עבדים מחויבים דהוקשו לה לה מאשה וא"כ למה הוצרך לשחרר עבדו ולעבור על לעולם בהם תעבודו והרי מצטרף לי' גם בהיותו עבד ע"ש ובאמת כי לק"מ כי בנשים אי נימא דמצוות במחיית עמלק משום דגופה היא לעצמה משא"כ בעבד דאין גופו שלו והוא כשורו של בעה"ב וא"י לילך למלחמה ליהרג ולסכן עצמו ול"ש בזה לומר גמר לה לה מאשה והדבר מבואר בש"ס נזיר (ס"א א') ת"ר ואמרת אליהם לרבות את העבדים ולמ"ל קרא הא"ר כל מצוה שהאשה חייבת בה עבדים חייבים בה אר"א וכו' מי שנפשו קנוי לו יצא עבדים שאין נפשו קנוי לו וכו' ע"ש ומבואר דלולא הקרא דמרבה עבדים לנזירות הו"א דאע"ג דאשה יכולה לנדור בנזירות מ"מ עבד א"י שאין נפשו שלו רק לרבו והכא גבי מחיית ומלחמת עמלק דליכא קרא בודאי עבדים פטורים וז"ב:

סימן תרפו

סעיף א. בחנוכה ופורים מותר להתענות לפניהם ולאחריהם וכו'. בר"ן פ"ב דתענית הביא ד' הרמב"ן שכ' דמשו"ה מותר להתענות לפני פורים אע"ג דלגבי חנוכה ופורים ל"ב מגלת תענית מ"מ כיון דע"פ הי' יו"ט בעצמו וכיון דבטלה יו"ט דידי' מה שהי' בעצמו בטל גם במה שהוא ערב פורים שלא יהא טפל חמור מהעיקר והר"ן דחה זאת דזה רק אי הי' בחד זמנא העיקר והטפל אז שייך לומר דלא יהא טפל חמור מהעיקר אבל הכא דמשום יו"ט דידי' נתקן אחר שהי' משום ערב פורים דמשום ערב פורים הי' עוד מימי מרדכי ואסתר ומשו"ה כי נבטל יו"ט דידי' והוא העיקר לא בטל משום ערב פורים ול"ש בזה לומר לא יהא טפל חמור מן העיקר ע"ש וע' לעיל בחי' סי' רי"א מה שהבאתי מזה ראי' להרמ"א שם ובסברא זו יובן היטב דברי הש"ס ב"מ (צ"ב א') איבע"ל פועל משלו הוא אוכל או משל שמים הוא אוכל וכו' ת"ש אוכל פועל קישות אפי' בדינר כותבת אפי' בדינר אי אמרת משלו הוא אוכל אוגיר בדנקא אכיל בזוזא (וברש"י בתמי' וכי מצינו תוספת מרובה על העיקר) וכו' ואלא מאי משל שמים הוא אוכל סוף סוף אוגיר בדנקא אכיל בזוזא אלא מאי רחמנא זכי לי' ה"נ רחמנא זכי לי' ע"ש והדבר פלא על סברת הש"ס מתחלה דתליא אי שלו הוא אוכל קשה אוגיר בדנקא אכיל בזוזא ולא אי משל שמים הוא אוכל וגם התי' לפ"ז אינו מובן במה נחלק הס"ד והמסקנא ובחי' רש"ש שם כ' דאי של שמים אוכל ניחא דלא קשה אוגיר בדנקא וכו' דתוספתו של הקב"ה יתירה על העיקר כדאמרי' בב"ר פ' חיי בפסוק ויוסף אברהם וגו' ע"ש וזה נכון מאוד אבל במה דחה הש"ס זאת להנ"ל הדבר נכון דכל מה שהקשה הש"ס אוגיר בדנקא אוכל בזוזא הוא משום שלא יהא טפל חמור מן העיקר וכמו שפירש"י שם וזה ניחא אי אמרי' דמשלו הוא אוכל ובשעה שאוגיר עצמו נתחייב לו בפ"א השכירות והאכילה א"כ קשה כנ"ל וכי מצינו טפל חמור מעיקר אבל אי משל שמים הוא אוכל וזכתה לו התורה בשעת נתינת התורה ומשו"ה כשהשכיר עצמו בדנקא יכול לילך בדינר דהוא זכה בהטפל עוד מעת נתינת התורה לישראל והטפל קודם הרבה להעיקר ול"ש בזה להקשות וכי טפל מרובה על העיקר וכנ"ל וזה הי' סברת הס"ד למפשט האיבעיא אבל התרצן דחה לו דס"ס לא זכה לו רחמנא עד שמשכיר עצמו להבעה"ב והוי בפ"א וא"כ הדקו"ל וכי מצינו תוספת יתירה וכו' ובע"כ דחשבי' לי' האכילה כאלו נתחייב לו מאז נתינת התורה וא"כ גם כשהוא משלו אוכל אבל זאת מגיע לו עוד מימי נתינת התורה ושכרו הוא רק מעת שכירתו וא"כ ל"ש כאן וכי מצינו תוספת יתירה וכו' וא"ש וז"נ: ובאמת כי לולא ד' הר"ן הי' נ"ל לדון בדברי הרמב"ן מטעם אחר ע"פ הש"ס זבחים (ס"ג א') דמשו"ה צריך קרא בקדש

הקדשים תאכלנו ול"א משום שלא יהא טפל חמור מן העיקר משום דאין אדם אוכל במקום רבו אבל בעבודה שייך כן משום דאדם עובד במקום רבו ומשו"ה שייך שם לא יהא טפל חמור מעיקר ע"ש ומבואר מזה דהאי שלא יהא טפל חמור מהעיקר מ"מ היכי דאיכא סברא להיפוך ל"ש האי כללא וא"כ י"ל דאע"ג דלענין יו"ט דידי' בטלה היו"ט אבל במה שהיא מחמת דלפניהם דפורים וכיון דאמרי' בירושלמי דמגילה פ"ד ה"ה דאין מגלה עתידה לבטל אע"ג דנביאים וכתובים עתידין לבטל ע"ש א"כ ל"ש בזה לא יהא הטפל חמור מעיקר וע' יומא (ל"א ב') ותוי"ש שם נראה דר"מ ורבנן פליגי בזה אי היכי דמסתברא נעשה טפל קודם לעיקר או לא ע"ש וע' כתובות (נ"ב רע"ב) דפרקונה היא נגד כתובתה ותו לא וברש"י שם שלא יהא טפל חמור מהעיקר ע"ש והתם איכא טעמא רבה שלא תטמע בין העכו"ם וצע"ק וע' תוס' ע"ז (ס"ו ע"א) ד"ה מכלל דמשו"ה נוטל"פ בפסח מותר אע"ג דשלב"מ אסור במשהו אע"ג דהטעם בטל מ"מ לא מצינו שטפל חמור מן העיקר דשלב"מ אינו אסור רק אטו מינו ע"ש וע"ע תוס' ב"ק (ק"א) ד"ה ולא דשומר לפרי דאתרבי מאת פריו ולא גמר מביכורים ומשו"ה לא אמעוט משקה דידהו ול"ש כאן להקשות ולא יהא טפל חמור מהעיקר ע"ש וע' בר"ן פ' האנ בשם הרשב"א דיבמה אפי' אחר שנראת ליבם מ"מ אינו חייב בפרקונה וראי' מבת יבמה לעיל ור"ן דחה דהתם כיון דכתובה אין לה גם ת"כ א"ל שלא יהא טפל חמור מעיקר משא"כ הכא ע"ש וע' ר"ן שבועות (כ"ה) דחמור נדרים משבועה שחל על המצוה משום דנדרים אוסר החפץ ולא הגוף והקשו בתוס' דא"כ גם בשבועה כשאוסר החפץ עליו כגון ישיבת סוכה עלי שבועה יחול על המצוה ותי' בתי' הב' דגם בכה"ג לא חל על המצוה ע"ש ובר"ן שם ביאר דכיון דאמר כה"ג הוי רק מטעם יד דהרי שבועה בלשון נדר וכיון דבשבועה גופי' לא חל גם יד שבועה ל"מ דלא יהא טפל חמור מן העיקר ולהשי' דמהני בכה"ג גם ביד צ"ל דלא שייך כאן לומר שלא יהא טפל חמור מעיקר ע"ש וע"ע ב"י או"ח סי' שצ"ח בשם ירו' בענין דאין נותנין בורגנין לבורגנין שלא יהא טפל יותר מהעיקר ע"ש וע' תוס' בכורות (כ"ח רע"א) ד"ה שלא וכו' גבי נסכים של כבש האחד וכו' שלא מצינו בכה"ת כולה שיהא טפל חמור מעיקר ע"ש וע' תוס' חולין (מ' א') ד"ה הא בהא דפליגי שם ר' יוסי ורבנן בציפוי הר דלר"י מותר ולרבנן אסור משום דהתם עובדין את הציפוי רק אגב ההר ובטל לגבי ההר שלא יהא טפל חמור מעיקר ורבנן פליגי שם בזה ע"ש וע' יומא (ב' סוע"ב) רב אשי אמר מי איכא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה טפל דידי' בעי פרישה ע"ש וע' ירושלמי ב"ק (פ"ד ה"ח) ר"א לא תהא תוספתו יתירה על העיקר וכו' ומוכח דפליגי שם בזה וע' כלים פי"ט מ"י פליגי כה"ג ר"מ וחכמים אי בטל הטפל כשבטל העיקר ע"ש וע'

ירושלמי שביעית (פ"ז ה"א) לר"ש ס"ל שם דטפל חמור מן העיקר ומשו"ה דמי שביעית א"ל פדיון אע"ג דלשביעית עצמה יש לה פדיון ע"ש וע' בכורות (י"ד רע"ב) דא"צ מום לולד פסהמ"ק משום שלא יהא טפל חמור מהעיקר ע"ש:

סימן תרפז

מג"א סק"א בשם הגמ"מ גר שנתגייר קודם הנ"ה פטור מקריאת הלילה דעיקר מצותה ביום וכו' ומשמע שאחר שלא קראה בלילה קראה קודם הנ"ה וכו'. ע' הגהות יא"פ כ' דלא ידע לחלק בין גר לאחר והגמ"מ ל"ד נקט וגם אחר א"צ לקרות אחר ע"ה ע"ש אבל במחצה"ש ביאר כונת המג"א דכיון דביו"ד סי' רס"ח איכא דיעות שלא לקבל גר רק ביום ומשו"ה אם נתגייר אחר ע"ה ועשאו יום הוי תרתי דסתרי אם נקרא המגילה דלילה וכמ"ש הפוסקים לענין ק"ש דאם יקרא ק"ש דלילה א"י לקרות ק"ש דיום מחמת דהוי תרתי דסתרי ע"ש ומשו"ה רק גר שנתגייר אז אבל אחר יכול לקרותה אחר ע"ה כיון דל"ה תרתי דסתרי אבל באמת כי אין לו דמיון להא דק"ש דהתם אם קראה אחר ע"ה קודם הנ"ה משום לילה היאך יכול לקראה אז משום ק"ש דיום דהרי צריך לקרות הק"ש ביום ובלילה משום בשכבך ובקומך והיאך יכול בק"ש עצמה לעשות הזמן ההיא יום ולילה כיון דהוי בזמן ק"ש עצמה אבל לענין אחר אין זה תרתי דסתרי כלל דיכול לומר דבאמת הוא יום ומקבלים גרים אז ומ"מ מחמירין לקרות ק"ש דלילה או להיפוך וראי' מתוס' בכורות (ל"ד ב') ד"ה מקמייתא וכו' כתבו שם א"נ אפי' מוחלט נהי דכי קצץ טמא מדרבנן מ"מ שרי לעשות תגלחת וציפורים ולמנות ימי ספורו ולטהר מן התורה וכו' ע"ש ומבואר דעושה הטהרת מצורע מה"ת אף בעת שהוא טמא כיון דהוא טמא רק מדרבנן ול"א דהוי תרתי דסתרי כיון דל"ה בענין זה עצמו אבל לענ"ד י"ל בכונת הגמ"מ דהחילוק בין גר לשאר ב"א אם לא קרא עד אחר ע"ה דיקרא אותו והוא עפמ"ש תוס' נזיר (י"ג ב') ד"ה לאחר וכו' וצריך ליתן חילוק בדבר דרישא הואיל וביום לידת הבן התחיל למנות נזירות של עצמו ימנה לשניהם אבל הכא שהתחיל זה ימים למנות של עצמו לא ימנה יום לידת בנו כ"א לעצמו ע"ש. מבואר הסברא דהיכי דהחיוב הוא מקודם נמשך יום לידת הבן לשל הקודם משא"כ אם בא כעת החיוב אז יום הלידה הוא לדלקמי' וה"נ הזמן מן ע"ה עד הנ"ה הוא משל יום ומשל לילה ומשו"ה בשאר בנ"א דהחיוב דמגילה התחיל מן תחילת הלילה די"ד משו"ה אם לא קרא עד אחר הע"ה נמשך ללילה שלפניו וקורא בו דלילה אבל בגר שנתגייר אז והתחיל כעת החיוב אמרי' דעת ההוא דהיא מן ע"ה עד הנ"ה אינו נמשך לשלפניו רק ליום דלקמי' ומשו"ה פטור מחיוב דלילה וז"ב:

טו"ז סק"ב הביא דברי תוס' מגילה בהא דמבטלין עבודה משום קריאת המגילה דהרי כיון דיעשו העבודה לאחר המגילה אמאי קרי לה ביטול ותי' דכיון דזמנה קודם ודוחה בשביל המגילה קרי לה ביטול ט"ש וצ"ע מדברי תוס' שבת (קל"א) ד"ה ושוין כתבו שם לחלק דלא מקרי עבר זמנה בטל רק בסוכה ציצית ומזוזה דכל יומא מחייב בהם ומשו"ה כשעבר היום ולא קיים אתם מצות היום לא יקיים
לעולם אבל במילה אם עבר זמנה לא בטלה שאותה מילה עצמה שהוא חייב בשמיני הוא עושה בתשיעי שאם מל בח' לא הי' חוזר ומל בט' וכו' ע"ש וה"נ בעבודה אם עושה העבודה אחר המגילה אותה העבודה שהי' צריך לעשות קודם לא מקרי בטלה כיון דעושה אותה אחר המגילה ואמאי קרי לי' הש"ס מבטלין מעבודה בשביל הקריאת מגילה וי"ל דכיון דאכילת קדשים מקרי עבודה וזה יכול לעשות כל היום וא"כ שפיר קרי לי' מבטלין וע' תוס' שבת (ל"ט ב') ד"ה ממעשה וכו' כתבו דבטל משמע מכל וכל וכו' ע"ש ולהנ"ל הוי הכא ג"כ בטל לגמרי וכנ"ל:

סימן תרפח

סעיף ב. הכפרים הנראים עמהם וכו'. ע' או"ח החדש בשם שו"ת ב"א נסתפק בכפר הסמוך לכרך מוקף ונראה לכרך פרזי להיכן שייך וכו' ע"ש ונראה דאזלי' בתר הכרך הסמוך ולא בתר הנראה וראי' מירושלמי גיטין (פ"א סוה"ב) דעיירות שהן סמוכות לעיר והן בתחום עיר אחרת דאזלי' בתר הסמוך ע"ש וה"נ בנ"ד וע' יבמות (י"ז א') א"ל כסף גלגלתא להיכי יהיב א"ל לפום נהרא א"כ מפום נהרא את ע"ש וע' ירושלמי דמאי (פ"ב ה"א) כיון שמעלי מסין לא"י הוי כא"י ע"ש א"כ לכאורה הי' נראה דהכא שייך ג"כ להיכי דיהיב מס וצ"ע:

סימן תרצ

מג"א ס"ק כ"ב בשם מהרי"ק דאפי' ע"צ הדוחק אין לבטל המנהג וכו' ודוקא שמנהג נתייסד ע"פ ותיקין וכו'. ע' ב"י חו"מ סוס"י ק"ט דמנהג שלא ידענו אם נתייסד ע"פ ותיקין תלינן מסתמא דהראשונים תקנוה ולא נהגו ע"פ טעות וכו' ע"ש אבל בב"י יו"ד סי' קצ"ד לענין ימי טוהר העלה דאם לא ידענו בבירור אם המנהג נתייסד לגדר ולסייג עבירה אמרי' דע"פ טעות נתייסד ואין להשגיח אחריו ע"ש וצע"ג וע' ירושלמי פיאה (פ"ז ה"ה) כל הלכה שהיא רופפת בבי"ד ואין אתה יודע מה טיבה צא וראה מה שהציבור נוהג וכו' ע"ש וע' ירושלמי פסחים (פ"ד ה"ג) דכשם שקנסינן למי שעבר על הלכה כמו כן

קנסינן למי שעבר על המנהג וכן מי שהי' סרסור בדבר האסור משום מנהגא קנסינן לי' ע"ש וע"ע ש"ך חו"מ סי' ע"ב ס"ק ל"ה דאין מנהג מבטל הלכה רק לענין מסין ע"ש וע' ירושלמי ביכורים (פ"א ה"ה) ועל מנהגא לוקין (בתמיהה) ע"ש וע' טוח"מ סי' קל"ב בשם הראב"ד בהשגות פכ"ה מהל' מלוה דבענין ממונות דצריך לילך בתר המנהג אם א"י המנהג הולכין אחר מנהג עכו"ם ע"ש והובא בש"ך חו"מ סי' ע"ג ס"ק ט"ו ע"ש ובאמת כי הוא קצת חידוש ללמוד בזה ממנהג עכו"ם אבל מצאתי מקור לדברי הראב"ד בירושלמי כלאים פ"ד ה"ד ולמדין ממנהג עכו"ם ע"ש וע' מרה"פ שם דלפ"ד פליגי בזה הבבלי וירושלמי ע"ש וע' מג"א סי' תקל"ט סקט"ז דכ' הרמ"א נהגו והפי' דאינו נכון אבל נהגו מעצמן נהגו כן ע"ש אבל צע"ק מתוס' ברכות (נ"ב ב') ד"ה נהגו להיפוך ע"ש וע' רמ"א חו"מ סי' של"א סעי' ב' בשם הריב"ש דמנהג ל"ה רק אם נהגו כן עכ"פ ג' פעמים ולא פחות ע"ש וכ"כ רמ"א חו"מ סי' קס"ג ע"ש וע"ע שם דאם א"י המנהג בעיר הולכין אחר האנשים ממקום שבאו לדור שם ע"ש:

מג"א ס"ק י"ב. יש למחות וכו' וא"ת יקרא האחשתרנים בלה"ק י"ל דאסור לכתחלה לקרות בב' לשונות עכ"ל ע' רמ"א אה"ע סי' קכ"ו סעי' א' לענין גט דפסול בב' לשונות וכ' שם דאע"ג דיש מלות בלשון הקודש מ"מ לי"ל בה כיון דרובו לשון ארמית ורק קצתו לשה"ק אין בו משום ב' לשונות א"נ דארמית ולשה"ק קרובין זל"ז והוי לשון א' ע"ש ולתי' הראשון צע"ק דהכא במלת האחשתרנים לבד למה הוי ב' לשונות ולתי' הב' יהי' לנו דין חדש דמותר לקרות בב' לשונות ארמית ולשה"ק וצ"ע:

סעיף ו. הקורא את המגילה למפרע לא יצא וכו'. ואם

קרא פסוק ולא כוון לבו באופן דלא יצא וקרא להלאה המגילה בכונה ונזכר ורצה לקרות הפסוק שלא כוון לבו ל"מ וצריך לקרות להלאה כדי שלא יהי' קרא למפרע אע"ג דקרא אותה מ"מ כאן דלא כוון ל"מ רק באופן הנ"ל וע' מג"א לעיל סי' ס"ד לענין ק"ש כן וה"ה לענין מגילה ועמש"ש בחי' להעיר בזה וצ"ע:

סימן תרצא

סעיף ח. ש"ע. אין קורין במגילה הכתובה בין הכתובים בציבור וכו' אבל היחיד קורא בה וכו'. בב"י כ' דהוא דעת הרמב"ם אבל בר"ן כ' דאפי' בציבור יצא בדיעבד ופלוגתתם תלוי בפי' הש"ס מגילה ארחב"א אר"י אין קורין במגילה הכתובה בין הכתובים ומתו לה אמוחא בציבור שנוי וכו' דהר"ן פי' דמחו לה אמוחא היינו דדחו ד' ר"י שאמר דלא יצא אפי' בדיעבד דזה ליתא דהרי רק בציבור שנו אבל יחיד קורא אפי' לכתחלה וא"כ א"ל

דבציבור לא יצא אפי' בדיעבד ובע"כ דבציבור עכ"פ בדיעבד יצא אבל הרמב"ם ורי"ף פי' דהכונה ומחו לה אמוחא ל"ש אלא בציבור דאז אפי' בדיעבד לא יצא ביחיד. ומה שמיאן הרי"ף ורמב"ם בפי' של הר"ן בש"ס הנ"ל י"ל דגוף הסברא דיוצא מתוך פי' הר"ן בש"ס הנ"ל דכיון דיחיד קורא במגילה הכתובים לכתחלה מוכרחים לומר דעכ"פ בציבור ג"כ יצאו בדיעבד הוא ש"ס זבחים (כ"ב ב') בהא דטמא פסול אפי' בדיעבד אמרו זקני דרום ל"ש אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרצה בציבור מרצה נמי ביחיד וע' ברש"י שם שביאר כן דכיון דבציבור יכול טמא להקריב אפי' לכתחלה מהני ביחיד עכ"פ בדיעבד ע"ש וה"נ הסברא כן להיפוך במגילה בין הכתובים דכיון דביחיד אפי' לכתחלה קורא מהני עכ"פ בציבור בדיעבד אבל הרי לא פסקינן כז"ד ורמב"ם ס"ל דביחיד ל"מ אפי' בדיעבד אע"ג דבציבור מהני לכתחלה וה"נ מיאן לפרש הש"ס כן ומשו"ה פסק דבציבור לא יצא אפי' בדיעבד וז"ב:

סימן תרצה

סעיף ב. רמ"א. וחייב במשתה ושמחה קצת וכו'. ע' ברש"י סנהדרין (ס"ד ב') שהי' נוהגין לעשות חפירה ובתוכה אש והתינוקות היו קופצין בפורים משפה לשפה דרך שמחה ע"ש:

טו"ז סק"ה פי' דברי רש"י דהרבותא בזה אף דהי' אומרים בפי' דזה יאכל עם זה וכן להיפוך ל"א דבכה"ג הוי הלואה ולא מתנה כיון דהתנה בפי' דיחזור וישלח לו מ"מ אמרי' דיוצא בזה מ"מ וכו'. נ"ל קצת ראי' לזה מדברי הגמ"מ שהובא ברמ"א לעיל סי' רמ"ו סעיף א' דהדין דמותר להשאיל כליו לעכו"ם בע"ש וכ' שם דאע"ג דמתנה עם העכו"ם דיחזור וישאיל לו ל"א דהוי כשכירות רק כשאלה לבד ע"ש וה"נ בנ"ד:

באה"ט סק"ו הביא בשם הלק"ט בשלח מעות אי יוצא ידי מ"מ דמדברי הת"ה משמע קצת דלא יצא ע"ש. ונ"ל דתלוי בב' תי' תוס' סנהדרין (מ"ח סוע"א) בהא דמותר המת ליורשיו והקשו תוס' שם דממ"נ אי גבו מעות הרי הוי רק טווי לאריג וכו' ואי גבו בגדים והרי אסור בהנאה וכו' ותי' בתי' ראשון דהתם דפרסוה שאני א"נ מעות עדיפי מטווי לאריג משום דחזי למיקני בהו כל מילי ע"ש ולתי' האחרון יוצא דחזי לקנות כל מילי משא"כ לתי' א' י"ל דל"מ וצ"ע וע"ע תוס' נזיר (כ"ו ב') ד"ה אבל כה"ג ע"ש וע' או"ח החדש בשם הגה"ק מבוטשאטש ז"ל נסתפק אי שלח לשני ב"א כ"א פחות משיעור אי אזלי' בתר המנות או בתר המקבלים והם שני ב"א ע"ש יש להעיר מש"ס זבחים (ל"א סוע"א) בעי ר"א חישב לאכול כזית בשני ב"א מהו בתר מחשבה אזלי' ואיכא שיעורא

או בתר אוכלין אזלי' וליכא שיעורא אמר אביי ת"ש וכו' וה"ד בשני ב"א ומצטרף ע"ש ויש לחלק וע"ע ירושלמי סוטה סופ"ג מבעי"ל בהא דנמכר בגניבתו דרק בגניבה ולא בשתי פעמים אם גנב גניבה

אחת מב' שותפין אם אזלי' בתר הגניבה או בתר האנשים ע"ש וע' שע"ת בשם הפר"ח הקשה דליבעי שתי מתנות לכל אביון וכדפריך ביומא גבי ונתן על שני השעירים וכו' ע"ש והנה בש"ס חגיגה (ג' א') אר"ת חרש באזנו אחת פטור מהראי' שנאמר באזניהם וכו' ההוא באזניהם מבע"ל באזניהם דכולא ישראל וכו' ההיא מלמען ישמעו נפקא ובתוס' שם הביאו מירושלמי שם ר"י בעי חרש באזנו אחת מהו אריב"ב פלוגתא דר"י ורבנן דתני ר"י ולבני אהרן תעשה כתנות רבנן אמרי שתי כתנות לכל או"א ר"י אומר אפי' כתונת לכל או"א ה"נ רבנן אמרי באזניהם שתי אזנים לכל או"א ולר"י אוזן א' לכל אחד עכ"ל.

וא"כ לשי' הירושלמי בנ"ד הוי הפי' באמת שתי מתנות לכל או"א וכיון דהלכה כרבנן נגד יחיד הי' באמת צריך שתי מתנות אבל כיון דבש"ס דילן מצריך הקרא באזניהם והוא מיותר משום דמנגד כל ישראל נפקא ובלאו קרא דמנגד כל ישראל הי' הפי' באזניהם אזניהם דכל ישראל ולא לכל או"א ופליגי ש"ס דילן אירושלמי וא"כ הפשט דקרא מתנות לכל אביונים ולא לכל או"א וכהתם וז"ב וע' או"ח החדש בשם הפר"ח דאם שלח בשר חי דלא יצא בו יד"ח מ"מ ע"ש באמת דמבואר בפסחים (ע"א א') חדא דשעירי הרגלים חי נאכלין צלי אין נאכלין ושמחה בבשר חי ליכא ועוד (וברש"י שם נהי נמי דיש שמחה בבשר חי) כהנים אוכלים וישראל במה שמחים וכו' ע"ש וע' מכות (ח') מבואר דהיכי דאיכא בש"ס חדא ועוד העיקר הטעם השני ע"ש וכ"כ ברשב"ם ב"ב (קכ"ב) וכמ"ד וא"כ יש שמחה גם בבשר חי ומ"מ יש לחלק דהכא בעי' דיהי' ראוי לאכול מיד אבל מ"מ בעוף דמיירי בי' הפר"ח הרי מבואר בתוס' פסחים (כ"ד ב') ד"ה פרט וכו' דבשר עוף חי הוי כדה"נ ע"ש וצ"ע:

סעיף ד. ברמ"א. ואם שלח מנות לרעהו ואינו רוצה לקבלם או מחל לו יצא ע"ש ובפר"ח כ' ע"ז תימה דזה מנין לו ע"ש דעת הפר"ח דמחילה ל"ה כקבלה לענין דהוי כמו ששלח לו אבל הדבר מבואר בפי' בתה"ד שהובא בש"ע יו"ד סי' רנ"ח סעי' כ' ובש"ך שם הביא לשון התה"ד שהביא ראי' ממשנה דנדרים קונם שאתה נהנה לי וכו' אבל בכל מילי שנתכוין בתנאי להרויח הואיל ונתפייס ה"ה כאלו נתקיים לו התנאי ממש דמחילה כקבלה היא כפירש"י התם וכו' אבל אי אמרי' דטעמא הוי משום דאי בעי מקבל הוא ממנו כור חיטין וחוזר ונתנו לו כיון דמצי למיעבד הכי אפוכי מטרתא למ"ל דא"כ התינח בדבר שבממון אבל כגון הא דלעיל שהעמידו קנסות לצדקה שישאו זל"ז וכו' ע"ש באורך

מזה וא"כ הכא הוי כאלו כבר קבל המ"מ ויצא בזה וכן מצאתי מבואר בנמוק"י נדרים (פ"ג ד' כ"ד) ע"ש היטב:

סימן תרצו

סעיף ח. ברמ"א. מה שנהגו ללבוש וכו' וגבר לובש שמלת אשה וכו' ע' טו"ז יו"ד סי' קפ"א וש"ך שם דלא אסר רק אם מכוין ליופי ולנוי ולא בלא"ה ע"ש. ונ"ל ראי' לזה מש"ס נדרים (מ"ט סוע"ב) דביתהו דר"י נפקת נקטת עמרא עבדא גלימא דהוטבי כד נפקית לשוקא מכסיא בה וכד נפיק ר"י לצלויי הוי מכסי ומצלי וכו' ע"ש והיכי רשאי ללבוש במה שעבדא דביתהו ולובשת בה והרי לא ילבש וגו' ובע"כ כנ"ל. והשי"ת יעזרנו לעלות בציון ברנה אבב"א:

חידושי מהרי"ו וידקר על או"ח קו"א והשמטות

בפנים הבאתי מרש"י זבחים (ק"ט) וחי' רש"ש שם דפרס בשחרית דקטרת הוא רק מדרבנן ומה"ת די בכזית והלום ראיתי בשו"ת מו"ר הגאון מהרש"ם ח"ג סי' ל"ז נשאל מרב אחד דא"כ הרי בשבת ל"ה רשאי להקטיר רק כזית א' וא"כ נשאר הרבה יותר מג' מנים יתירים מכל השבתות דכל השנה ע"ש. ולדעתי מעיקרא לק"מ דהרי בש"ס מנחות (ס"ד א') מבואר דאם שחט ק"צ כחושה ואח"כ נמצא שמינה אומרים לו דיקריב השמינה משום דכחושה הקריבהו נא לפחתך ומחללין שבת משו"ז ע"ש וא"כ גם לכתחלה אם יש ק"צ בהמה קטנה וכחושה וגם יש גדולה ושמינה עושין הק"צ מהגדולה אע"ג דבדיעבד אם א"ל הגדולה יוצא בהקטנה והכחושה ול"ה מחלל שבת של"צ וא"כ לא גרע הפרס דקטרת דחז"ל אמרו דצריך להקטיר בכל יום מהא דקטנה וגדולה וה"נ גם בשבת הקטירו כל הפרס מטעם זה וז"פ וברור. ודרך אגב הנני במ"ש תוס' שבועות (י"א א') ד"ה הואיל לדחות פירש"י במ"ש הואיל וצורתה בכל השנה כולה ותוס' פי' דקטרת לא פסלה לינה דעיקר מצותה כך לעשות מתחלת השנה על כל השנה ע"ש וזה תימה דהרי בש"ס כריתות (ו' רע"ב) מבואר דעת חכמים דס"ל בכ"י ויום מתקן כמתכונתה והי' מכניס ע"ש. וכן פסק הר"מ בפ"ב מכלי המקדש ע"ש ואולי י"ל דתלוי בב' תירוצי תוס' שבועות (י"א א') ד"ה מ"מ אי המכתשת הי' כ"ש דלתי' קמא הי' כ"ש וא"כ בע"כ לא הי"ל לעשות על כל השנה כולה דהי' נפסל בלינה אבל לתי' ב' דתוס' שם דל"ה באמת כ"ש שפיר הי' יכול לעשות על כל השנה אבל באמת דברי תוס' שבועות שנסתפקו בזה אי המכתשת הי' כ"ש תמוהים מדברי הירושלמי יומא (פ"ה ה"א) דמבואר דהי' כ"ש וע' שי"ק שם וא"כ יפה פסק הר"מ דבכל יום ויום הי' עושה כדי צרכו אבל מ"מ נוכל לקיים

פי' תוס' מקטרת דשבת דהרי העשי' דקטרת דשבת ל"ה דוחה שבת דהרי הוי מכשירין שהי' צריך לעשותו מע"ש והא דקתני בדברי חכמים בכל יום יתקן כמתכונתה היינו לבד משבת וע' סוכה (נ"ד א') פליגי כה"ג ר"ז ורבא ע"ש ובע"כ דלא פסל לינה בקטרת אבל מ"מ לפי המבואר בסוכה (נ') גבי שאיבת מים בחג דהיכי דלא אפשר בשבת וממלא בע"ש הוי שלב"ז ואין כ"ש מקדש שלב"ז א"כ ה"נ בקטרת אינו נפסל בזה ובחי' לזבחים הארכתי ואכ"מ:

השמטות לסימן א

והנה ראיתי למורי הגאון זצ"ל בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' רע"ב האריך בדבר השאלען שמקילים העולם ואינם עושים בו ציצית וע"פ דינא מחויבים שיש להם ד' כנפות והביא משו"ת שו"מ מהדו"ג סי' קצ"ז והנה במהרש"ם תמה שם ע"ד הילקוט מהספרי אשר תכסה בה משמע מוציא את אלו ומוציא כו"כ ת"ל אשר תכסה בה למעוטי כו"כ וע"ז תמה מורי זצ"ל דאשר הוא רק לרבות והביא מסוטה (מ"ו א') אשר ריבוי הוא ומש"ס מנחות (מ"ג) ומשו"ה כ' דגירסא מוטעת היא בילקוט ע"ש. והנה הספר שו"ת שו"מ אינו תח"י ובאמת מצינו בכמ"ד בש"ס עוד דאשר ריבוי הוא וע' ע"ז (נ"א ב') ורש"י שם דאשר ריבוי הוא ע"ש וע"ע ש"ס קידושין (נ"ז א') אשר לרבות השחיטה ע"ש וע' כריתות (ו' ב') אשר וכו' עשה כל מה שתעשה ע"ש וע"ע ש"ס מנחות (נ"ז סוע"א) אשר תקריבו לרבות מנחת נסכים לחימוץ ע"ש אבל מ"מ לאו כללא דדוקא הוא ריבוי ולא מיעוטא וע' ב"מ (כ"ז א') אשר תאבד וגו' והוי מיעוטא וע' חולין (כ"ד א') אשר ללוים ולא אשר לכהנים וע' תוס' חולין (י"ב סוע"ב) בשם ירושלמי תרומות אשר ידבנו לבו פרט לחרש ושוטה וכו' ע"ש ומצאתי בספר תוה"מ פ' ויקרא פרק י' ביאר דר"מ ור"י ור"ש דפליגי שם דלר"מ אשר על המנחה הוי האשר לרבות אבל נר"י ונריש שם הוי אשר למעט ע"ש וע' מנחות (י"א ב') ושלשתן מקרא א' דרשו ואת כל הלבונה אשר על המנחה ר"מ סבר וכו' ור"י וכו' את לרבות אפי' קורט א' ור"ש את לא דריש ע"ש וק' דמ"מ הגם דמדריש את לרבות קורט א' מ"מ ידרוש התם אשר דכתיב שם אשר על המנחה וראי' מזה לדברי התוה"מ הנ"ל דלר"ש לא ס"ל אשר ריבוי ע"ש בסוגיא ותבין (וע' כה"ג תוס' סוטה (י"ז א') בהא דבספר אי הוי מיעוט או ריבוי פליגי בזה הבבלי והירושלמי דלהבבלי הוי בספר ריבוי ולירושלמי הוי מיעוטא ע"ש) וממילא מיושב לפ"ז גירסת הילקוט שלפנינו דהספרי אליבא דר"ש הוי למעט אבל מ"ש מורי זצ"ל דע"י הקיפול שלעולם משתמשים רק עי"ז יתבטל מתורת השיעור זה נכון מאוד ומה שהקשה השואל שם מסי' י"א סקי"א דאם עשה הנקב למעלה מג"א אע"ג דאחר הקשירה נתקפלו הכנפות והציצית הם כעת פחות

מג"א פסול ע"ש לק"מ דהתם לא נתקפל רק כנפות הבגד אבל כל הבגד נשאר משא"כ היכי דכל עיקר הבגד נתקפל שפיר ניתק ממנו שם בגד לגמרי וכה"ג מחלקו תוס' חולין (ע"ב סוע"ב) ד"ה בשעת וכו' לענין אי אמרי' בשעת פרישתן קיבל טומאה מאביהן ע"ש: סימן לב. סעיף כה. מ"ש בפנים מתשו' מהרש"ם ח"ב בענין אי מפסיק בד"א אי הוי עי"ז מונח עליו ע"ע נזיר (ס"ד רע"א) דמדכתיב השרץ השורץ על הארץ נתמעט בצף ע"ג המים שע"ג הארץ ע"ש ומבואר דבכה"ג ל"ה שוב מונח על הארץ וע"ע תוס' שם (ס"ג סוע"ב) ד"ה צפה דמספק"ל לר"י אם הוא על האויר אי הוי על הארץ ע"ש וא"כ לכאורה בנ"ד דהוגבה הכתב על אויר הנייר לצד הספק שבתוס' דבכה"ג לא מיקרי על הנייר פסול אבל באמת זה ליתא דהכא לא פסול רק חציצה וכמ"ש בפנים וז"פ ודבר תימה ראיתי לרש"ל בח"ש יבמות (ס"ג א') בהא דקאמר הש"ס ונברכו בך כל משפחות האדמה וכו' אפי' משפחות הדרות באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל כל גויי הארץ אפי' ספינות הבאות מגליא לאספמיא אינן מתברכות אלא בשביל ישראל וכו' ובתוס' שם דמכל דריש שבא לרבות אפי' הנך שאין עומדין אלא מעט בארץ ע"ש וכ' בח"ש שם ואני אומר דהים נמי בכלל הארץ אבל אדמה משמע אדמות ומשמע דהיא היבשה עכ"ל ומה יענה בדברי הש"ס נזיר הנ"ל דממעט טומאה צף על המים דמדכתיב השרץ השורץ על הארץ ולא על המים ע"ש ומבואר להיפוך וע"ע בכורות (נ"ה א') א"ה ירדן נמי ארץ ולא ירדן ע"ש ומבואר ג"כ להיפוך וע' חולין (קל"ט ב') בדרך כדר"י א"ר מצא קן בים חייב בשילוח וכו' והתוס' שם ד"ה בדרך דמשו"ה צריך קרא דכיון דכתיב על הארץ נתמעט ים ומשו"ה צריך בדרך לחייב גם במצא בים ע"ש ולרש"ל יקשה למ"ל קרא ומקרא מלא בבראשית (א') ויקרא אלקים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וע"ע חולין (קכ"ז א') אי משום על הארץ על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא וכו' ע"ש וצע"ג (וגוף ד' הש"ס חולין (קכ"ז א') הנ"ל ק' לי למה צריך השורץ לרבות דאפי' ירד לים יטמא הרי דרשינן בספרי והובא בר"ן נדרים (ע"ו א') הנוגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפי' הם בתוך המים ע"ש וא"כ יש קרא מיותר לזה דא"ח בין ירד לים או על הארץ וצע"ג וע' טהרות (פ"ד מ"ח) ובפיה"מ דספק טומאה במים טהור ע"ש ע' תוס' פסחים (ט"ז א') ובש"ס נזיר (ס"ד א') בזה ואכ"מ):

השמטות לסימן יא

מ"ש בפנים בשם האחרונים לענין חזקה דהיכי דהאב אינו ראוי יורש הנכד חזקת זקינו מהקרא דתחת אבותיך יהיו בניך וגו' ע"ש. והנה על גוף יסוד הזה שנשתמשו בו הרבה מהאחרונים תמוה לי מהש"ס הוריות (ו' א') אמר ר"פ כי גמירי חטאת שמתו בעלי'

במיתה ה"מ ביחיד אבל לא בצבור לפי שאין מיתה בצבור מנ"ל לר"פ הא אילימא מדכתיב תחת אבותיך יהיו בניך א"ה אפי' ביחיד נמי וכו' וברש"י ד"ה א"ה וכו' לימא חטאת שמתו בעלי' דלא למיתה אזלא דליהוי הבן במקום האב עכ"ל ומבואר מזה דהש"ס מפרש הקרא דתחת אבותיך יהיו בניך דהיינו דהבן יהי' במקום האב ולא תחת הזקן דאם הכונה תחת הזקן הרי לק"מ דהרי הזקן ל"ה חייב חטאת רק האב וכדי שלא יסתור דברי הש"ס ב"ב (קנ"ט) דהתם קאמר דהוא על הזקן מוכרח לומר דבאמת על שניהם מורה הקרא הן על האב והן על הזקן ולא על הזקן לבד רק התחיל מהאב ואם נפסקה החזקה אצל האב מנ"ל דאזלא החזקה לירש מהזקן וצ"ע עוד בזה:

השמטות לסימן נג

סעיף ו. הי' לפניו מעט צואה יכול לבטלה ברוק וכו' ואין הביטול מועיל אלא לפי שעה וכו'. בב"י בשם הרשב"א ורא"ש בשם ירושלמי ברכות (פ"ג) ר"א רקיק עלה אר"ז כמין ימא לטגנא ע"ש וע' קידושין (מ"ד סוע"א) ר' אבין בר סמכא הוא א"ל אין כמין ימא לטגנא וברש"י ובר"ח מחולקים בפי' הדבר שם ומהכא מוכח קצת כפירש"י שם ע"ש ותבין:

השמטות לסימן עו

בפנים הבאתי מהש"ס תענית (ח') דתפלת צבור נשמעת גם בלא כינה משא"כ דיחיד צריך כונה ע"ש. והנה בשים ברכות (מ"ז ב') במעשה דר"ג דנכנס לביהכ"נ ולא מצא עשרה ושיחרר עבדו והשלימו לעשרה והקשה הש"ס והיכי עביד הכי והרי אמר ר"י המשחרר עבדו עובר בעשה מצוה שאני מצוה הב"ע הוא מצוה דרבים שאני ע"ש ובניטין (ל"ת רע"ב) יש ג"כ עובדא זו וקו' הש"ס דכל המשחרר עבדו עובר בעשה והתי' דמצוה שאני אבל קו' הש"ס ברכות מהב"ע הוא והתי' מצוה דרבים שאני אינו מבואר שם ותמהו בזה. להנ"ל י"ל דהנה המג"א כאן הקשה על הר"ן שכ' בטעמא דלעולם בהם תעבודו הוא משום לא תחנם ואם אין מכוון לטובת העבד הוי כמכרו לו שמקבל דמי עצמו ע"ש והרי א"כ מה הקשה הש"ס והרי הוי מהב"ע והרי בכה"ג ל"ה כלל כיון דאין מכוון לטובת העבד ע"ש. להנ"ל י"ל הנה מה שמותר לשחרר העבד ולצרפו למנין כתבו תוס' משום דמצוה להתפלל במנין דוחה המ"ע דלעולם בהם תעבודו ע"ש וא"כ למאי דקיי"ל מצות צריכות כונה ואם לא כוון לא יצא יד"ח המצוה וממילא נשאר בזה רק העבירה לבד וזה שהקשה הש"ס והרי מהב"ע הוא והכונה דהיאך מותר לשחרר העבד ולצרפו לעשרה ולעבור על לעולם בהם תעבודו והרי דלמא לא יכוונו בתפלתם ול"ה מצוה כלל ונשאר רק העבירה דלעולם בהם תעבודו וע"ז משני שפיר דמצוה דרבים שאני והוא עפ"ד הש"ס תענית (ח') הנ"ל דבתפלה דרבים נשמע גם בלא כונה ושפיר דחי מ"ע דתפלה העשה

דלעולם בהם תעבודו וממילא מיושב קו' המג"א דמה הקשה מהב"ע דהרי ל"ה עבירה כלל להנ"ל א"ש דכ"ז לבתר דמשני הש"ס מצוה דרבים הוא וחדית לן הש"ס דל"צ כונה ושפיר כ' הר"ן דל"ה עבירה בכה"ג דיש שכר מצוה דתפלה הוי כמכרו לו אבל לסברת המקשן דלא ידע מזה וסבר דגם בתפלה דרבים צריך כונה ואם לא כוון ל"ה מצוה כלל ונשאר רק העבירה מלעולם בהם תעבודו שפיר הקשה והרי הוי מהב"ע וע"ז תי' הש"ס באמת כסברת הר"ן הנ"ל וא"ש. ובזה מיושב גם סוגיא דגיטין (ל"ח) הנ"ל דהתם קאי אליבא דאביי שם ובסוכה (מ"ב א') בתוס' שם ד"ה כשהפכו דייקו שם אליבא דאביי דס"ל מצות אצ"כ ע"ש וא"כ ל"ק ממילא קו' הש"ס והרי מהב"ע הוא דהכונה דלמא לא יכוונו ונשאר רק העבירה דלשי' גם בשאר מצות אפי' שלא דרבים ג"כ אם לא כוון עשה מצוה וממילא גם בלא כוון דוחה העשה דלעולם בהם תעבודו וממילא לא סיים שם כל הענין כמו בש"ס ברכות הנ"ל וא"ש:

עוד נ"ל באופן אחר בישוב הסוגיות הנה בהא דשיחרר עבדו והשלימו לעשרה אע"ג דל"ה בעידנא אבל הרי כתבו התוס' פסחים (נ"ט) והוכיח מזה דגם שלא בעידנא דוחה ורק עשה דדוחה ל"ת בעינן בעידנא משא"כ עשה החמור דוחה העשה הקל גם של"ב ע"ש אבל י"ל עוד לפמ"ש במג"א סי' תמ"ו דעשה דרבים דוחה גם של"ב וע' מחצה"ש שם דהר"ן ור"ת פליגי בזה ע"ש והכא דהוי עשה דרבים ל"צ משו"ה בעידנא. והנה בסברת הר"ת דבעשה דרבים ל"צ בעידנא י"ל דכל הטעם דבעי' בעידנא דמיעקר לאו יקיים העשה י"ל משום דאם יעבור מקודם על הל"ת חיישי' שמא אח"כ ע"י פשיעה או ע"י אונס לא יקיים העשה ויעבור לפ"ז על הל"ת אבל בעשה דרבים דמדכרי אהדדי ומשו"ה לא חיישי' שמא אח"כ לא יעשה המ"ע ומשו"ה ל"צ בעידנא בזה וע' טו"ז יו"ד סי' ק"י סק"ה פליג בזה על הרש"ל וע' טו"ז יו"ד סי' שפ"א סק"א והוא לשי' ביו"ד סי' ק"י הנ"ל ודלא כרש"ל וסברת הר"ן דלא ס"ל כר"ת וגם בעשה דרבים בעידנא י"ל דס"ל כשי' הרש"ל ונקה"כ ביו"ד סי' ק"י הנ"ל דגם ברבים חיישי' לפשיעותא ומשו"ה ס"ל דבעי' בעידנא גם בעשה דרבים ובאמת כי בגוף פרט הנ"ל אי ברבים לא חיישי' לשכחה כמו ביחיד או עוד יותר מביחיד תלוי בתרי לישנא אליבא דרבה בש"ס עירובין (ג' א') דלחד לישנא אמרי' שם דסוכה דיחיד לא מידכר משא"כ מבוי דלרבים מידכרי אהדדי ולחד לישנא שם ס"ל להיפוך דרבים סמכי אהדדי משא"כ יחיד מידכר ע"ש ואם נאמר דגם בעשה דרבים צריך בעידנא בע"כ צריכין לתרץ הא דר"א שיחרר עבדו להשלימו לי' אע"ג דל"ה בעידנא הוא כמ"ש תוס' פסחים (נ"ט) הנ"ל דהיכי דעשה דוחה עשה ל"צ בעידנא. ומעתה י"ל דבש"ס ברכות ס"ל סתמא דהש"ס דרבים מידכרי אהדדי יותר

מביחיד וכמי שהוכיח הטו"ז הנ"ל מהש"ס שבת (קמ"ז) ומשו"ה כשמתרץ הש"ס מצוה שאני וכשהקשה הש"ס ע"ז והרי הוי מהב"ע והכונה דאע"ג דמצוה ודוחה הל"ת דלעולם בהם תעבודו הרי מ"מ הוי שלב"ע ול"ה כמו מילה בצרעת וע"ז מתרץ הש"ס שפיר מצוה דרבים שאני דבכה"ג ל"צ בעידנא וכשי' ר"ת במג"א הנ"ל אבל בגיטין הנ"ל דאזיל שם אליבא דאביי ובש"ס עירובין (ג') הנ"ל אמרי' שם לחד לישנא דס"ל לרבה דאדרבא רבים סמכי אהדדי יותר מיחיד ובע"כ דרבה (וגם אביי תלמידו) ס"ל כשי' הר"ן וגם בעשה דרבים בעי' בעידנא ואל"כ אינו דוחה הל"ת ובע"כ כתי' תוס' פסחים (נ"ט) הנ"ל משום דהיכי דעשה החמור דוחה עשה הקל ל"צ בעידנא דל"ש לדידהו תי' הש"ס ברכות הנ"ל וממילא לפ"ז לא קשה להש"ס גיטין לא הקושיא והא מהב"ע ולא התי' עשה דרבים וכנ"ל דלשי' אביי גם בעשה דרבים בעי' בעידנא וא"ש ומיושב בזה ד' התוס' פסחים (נ"ט) הנ"ל דלשיטתם דס"ל דעשה החמור דוחה עשה הקל אפי' שלא בעידנא הביאו שם ראי' לזה מהש"ס גיטין הנ"ל דר"א שיחרר עבדו והשלימו לעשרה והדבר יפלא דעיקר הסוגיא בדוכתא הוא בברכות הנ"ל ובגיטין מייתי לה אגב גררא וע' סנהדרין (ל"ד) סוגיא בדוכתא עדיפא ע"ש וא"כ יותר הו"ל להביא מברכות להנ"ל הדבר נכון מאוד דאדרבא בברכות הרי תי' הש"ס על הקו' והא מהב"ע משום עשה דרבים שאני ומשו"ה ל"ב בעידנא וא"כ הרי שמעינן מזה דס"ל להש"ס דלולא זאת גם עשה דוחה בעי' בעידנא וסברת התוס' נשמע רק מש"ס גיטין הנ"ל וכנ"ל וא"ש ודוק היטב:

השמטות לסימן צ

סעיף א. ש"ע. אם הוא מסופק אם התפלל חוזר ומתפלל וכו' חוץ מתפלת מוסף שאין מתפללין אותה בנדבה וכו'. ע' ב"י בשם הר"י והמהרי"א הקשו אמאי דאמרי' דבתפלת מוסף ל"מ תשלומין דאין ק"צ קרב נדבה והרי עולת קיץ מקריבין ממותר תרומות הלשכה והוא ק"צ ואם הי' חסר מתרומות הלשכה הי' בודאי גובין מישראל לצורך קרבנות הקיץ וא"כ יש ק"צ מנדבה (מלשון זה משמע דלא פסיקא להו ד"ז דאם לא הי' מעות בשופרות דהי' גובין נדבה מישראל לצורך הקיץ ונדבר מזה להלן) ותי' הב"י ע"ז דכיון דהי' רק לעתים רחוקות דע"פ רוב הי' בהשופרות מעות מותר לקיץ המזבח ומשו"ה בטלו אלו ימים ברוב ימים שבשנה ובשם מהרי"א תי' דכיון דהי' הקיץ נקרב לשם קרבן רק כדי שלא יהי' המזבח בטל אבל לא לשם עצם קרבן וע"כ ל"ה קרבן נדבה ע"ש. והנה מ"ש דהקיץ למזבח ל"ה לשם קרבן מיוחד רק שלא יהי' המזבח בטל ובעצמו ל"ה קרבן צ"ע לפמ"ש רש"י מנחות (ד' א') דלקיץ המזבח הי' קונים כבשים ע"ש ומוכח שם דהוי עיכובא שלא לקנות שאר בהמות רק כבשים וכן מצאתי בתוס' מנחות (צ' א')

ד"ה בירוצין ע"ש (ובמק"א העירותי מש"ס עירוכין (י"א ב') וברש"י שם ד"ה הא ל"ק וצע"ק) ומוכח דהי' הקרבן קיץ מיוחד לשם קרבן צבור נדבה דאי רק שלא יהי' המזבח בטל למה להו לאהדורי דוקא אכבשים והגם כי לא אדע מקור לדברי רש"י ותוס' הנ"ל אבל בע"כ דהי' להם יסוד ומקור לזה והוי כמו ק"פ שבא דוקא מן הכבשים או מן העזים (והנה לפמ"ש תוס' שבועות (י"ב ב') ד"ה אין דהא דאין מקייצין בעוף היינו שאין קונין ממעות המותרות עופות אבל אם נתותר עולת העוף מקייצין בו דמה יעשו ממנו ע"ש מוכח דס"ל דשאר מיני בהמות קונין לכתחלה ממעות מותרות לקיץ דאל"כ דאין קונין רק כבשים מה קאמר בש"ס רק עופות דהרי גם בשאר בהמות אין קונים לכתחלה ממעות השופרות ובע"כ דלא ס"ל כרש"י הנ"ל ומ"ש בתוס' הנ"ל דמה יעשו ממנו כוונתם דל"ש לומר בעוף דירעה עד שיסתאב דאין להם פדיון כשיסתאבו כמבואר כריתות (כ"ז ב') וברש"י שם (כ"ח ב') דזה דוקא אי יקדשו לקדוה"ג אבל אם מתחלה הוקדשו לקד"ד אפי' אם לאדם אחר חזי להקרבה רק לזה לא חזי להקרבה מהני לפדיון ע"ש (וע' חי' הרש"ש מנחות (ק' סוע"ב) מ"ש לרש"י שם ולא הביא מרש"י כריתות הנ"ל דרש"י בעצמו כ' כן ע"ש ותבין) אבל מתוס' נזיר (כ"ו סוע"ב) ריש ד"ה אלא מבואר דס"ל דבכה"ג הוי קדוה"ג ול"מ פדיון ע"ש וע' תוס' יומא (ס"ה ב') ד"ה ומשום דבעופות ל"ש להקשות ומשום גזירה ימות דכיון דאין פדיון לעופות איה"נ דימותו ע"ש ומזה צע"ק עמ"ש תוס' הנ"ל דאם נתותר עוף מקייצין בו דמה יעשו ממנו והרי כיון דאין קונין מהתרומה עופות לקיץ המזבח משום דאין עולת עוף בצבור א"כ גם כשיתותר לא יקייצו בו משום גזירה כמו בהא דיומא הנ"ל וימות דבעופות ל"ש להקשות ומשום גזירה לימות וכנ"ל וי"ל):

אבל הנה בעיקר פרט הנ"ל במ"ש הר"י הנ"ל דמסתמא אם ל"ה בשופרות לקנות לקיץ המזבח הי' צריכין לגבות מישראל עבור הקיץ המזבח והב"י שם נראה כמסתפק בזה ע"ש ואם נאמר כן הי' מיושב קו' המהרש"א על הרש"ל כתובות (ק"ו ב') בתוס' ד"ה וכי שמהרש"ל בח"ש כ' שם בגבו והותירו וכ' מהרש"ל שם דגבו לתרומות הלשכה ומהרש"א תמה דא"כ הו"ל גבו וניתותר דהוי לי' מותר תרומת הלשכה וע"כ פי' המהרש"א דגבו לצורך בה"ב ע"ש להנ"ל י"ל דגבו לצורך הקיץ דל"ה צריך להיות דוקא ע"י מותר תרומות הלשכה ע"ש ותבין. ובחי' לזבחים כתבתי בזה ליישב קו' התוס' שם על רש"י (דף ו' ב') בהא דאר"י א"ש ק"צ סכין מושכתן למה שהן וכו' וע' רש"י שם (ודף ז' רע"א) ותוס' שם ד"ה סכין וכו' הקשו שם וכתבו ועוד נראה דדברי הקונטרס סותרים זא"ז שפי' סכין מושכתן וכו' כגון תמידין שלא הוצרכו לציבור שיקחו מתרומה ישינה והגיע א' בניסן מקיצין בהם את המזבח וכו' קרבי למאי דחזי משום דלב בי"ד

מתנה עליהן וכו' ואח"כ פי' לדברי חכמים נפדין תמימים וכו' שיפדו אותן בלא מום וכו' עכ"ל ובצ"ק שם כ' לתרץ שי' רש"י דמתחלה דהוי אליבא דר"ש והס"ד דר"ש ס"ל לב בי"ד מתנה עליהן משו"ה פירש"י אליבי' דמהני לב בי"ד מתנה עליהן שיקיצו בגופן את המזבח אבל אח"כ דאזלינן אליבא דרבנן כ' רש"י אלייהו מהני לב בי"ד לזה רק שיפדו אותן בלא מום ויחזרו ויקנו אותם מתרומות הלשכה עכתו"ד הצ"ק ע"ש ועדיין הדבר תמוה מאוד מפ"מ להס"ד אליבי' דר"ש הוי הפי' לב בי"ד מתנה דיקיצו בגופן ולקמן אליבא דרבנן הוכרח רש"י לפרש דל"מ לב בי"ד שיקיצו בגופן רק לזה דיפדו אותן בלא מום אבל צריך לחזור וליקחן מתרומה ובא לפרש ולא פי' כלום. ונ"ל ליישב היטב הנה בגוף הדבר במותר מעות דתרומות הלשכה דהיינו דנשאר מעות הלשכה מאשתקד והתמידין מחויב לקנות מהשקלים החדשים מהנגבין בא' בניסן בשנה זו והוא

וכו' ע"ש ותמהו מזה אדברי רש"י נזיר (כ"א) דס"ל דהלכתא דחטאת שמתו בעלי' דאזלי למיתה הוא רק בחטאת בהמה ולא בחטאת העוף והרי בש"ס יומא (מ"א) הנ"ל מבואר דגם בחטאת העוף שמתו בעלי' אזלי למיתה וע' שטמ"ק למנחות (ד' סוע"ב) כ' בשם תו"ח כשי' רש"י הנ"ל והקשה עלה מש"ס יומא הנ"ל וע' רש"י נזיר (י"ב א') ד"ה מוכח ג"כ להיפוך ע"ש וע' תוס' סוטה (כ"ג א') ד"ה האומרת דאפי' על מנחת חוטא הי' ההלכתא כמו על חטאת בהמה ע"ש ומכ"ש דס"ל דעל חטאת העוף הי' ההלכתא דלא כרש"י הנ"ל ומצאתי במנ"ח מצוה קכ"ו פלפל במנחת חוטא במתו בעלי' אי דמי לחטאת ע"ש ולא הביא מתוס' סוטה הנ"ל ובדברי התמי' מש"ס יומא הנ"ל לשי' רש"י הנ"ל י"ל עפ"מ שתמהתי ג"כ ע"ד רש"י הנ"ל ממשנה מפורשת גיטין (כ"ח) השולח חטאתו ממדה"י מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים ובש"ס שם מוקי לה בחטאת העוף ע"ש ומבואר דאם הי' מת הוי חטאת שמתו בעלי' דאזלי למיתה ומשו"ה מקריבין אותו בחזקת שהיא קיים ומפורש להיפוך מד' רש"י הנ"ל והיא פליאה נשגבה. ונ"ל ליישב הנה בגוף ד' רש"י נזיר הנ"ל צ"ע דהרי בחולין (כ"א) הוקשו כל הקרבנות זל"ז מזאת תורת החטאת וע' תוס' מנחות (ב' א') כתבו שם להשיג ע"ד רש"י חולין שכתב דקרבן עוף לא הוקשה שם דהרי הא דחטאת העוף נמלק רק ביום הוא ג"כ רק מההיקשא הנ"ל ומבואר דגם רבן עוף הוקשה לכל הקרבנות וצ"ל דכיון דהא דחטאת שמתו בעלי' אזלא למיתה היא מהלכתא ולא גמרי' לה מהיקשא כמו דאין דנין ק"ו מהלכה אבל מ"מ לפמ"ש הצל"ח פסחים (מ"ג) דהיכי דגמרי' זה מזה מה דכתיב בקרא גמרי' גם מה דהוא מהלכתא ע"ש וכן מוכח מתוס' פסחים (מ"ג א') וע' תוס' קידושין (י"ז א') מוכח כן וכה"ג פליגי רש"י ותוס' בזבחים (נ"ז) בהא דאין למדין למד מלמד בקדשים דאם למדין מה דכתיב בגופי'

למדין גם מלמד ע"ש וא"כ הכא דהוקשו כל הקרבנות מה דכתיב בהו בגופי' כגון שיהי' ביום וכדומה למדין גם מה דהוי בהו הלמ"מ והדקו"ל שילמדו מההיקשא דזאת התורה גם לחטאת העוף שמתו בעלי' אבל באמת גוף ד' הצל"ח הנ"ל תלוי בפלוגתא בש"ס מכות (י"א א') ספר שתפרו בפשתן פליגי בה ר"מ ור"י חד אמר כשר וחד אמר פסול מ"ד פסול כתיב תורת ד' בפיך ואיתקש כל התורה לתפילין מה תפילין הלמ"מ לתפרו בגידין אף כל לתפרן בגידין מ"ד כשר כי איתקש למותר בפיך להלכותיו לא איתקש ע"ש ומבואר דלמ"ד פסול דהוא ר"י משום דאיתקש לתפילין גם להלמ"מ בעכצ"ל דגם חטאת העוף תמות ומשו"ה בגיטין (כ"ח) דהש"ס מוקי לה שם גם כר"י משו"ה ס"ל שם דתמות ומוקי לה בחטאת העוף אבל בנזיר שם דבש"ס לקמן (כ"ד א') מוקמינן לה כרבנן דר"י דהוא ר"מ וס"ל להלכותיו לא איתקש שפיר כ' רש"י דבחטאת העוף ל"ה ההלכתא וכן הא דיומא (מ"א) בברייתא מטמא מקדש עני וכו' דהוא סתם ספרי דאזיל אליבא דר"י בע"כ קאמר הש"ס דאזיל למיתה וא"ש וזה ישוב נכון:

עוי"ל בקיצור דדברי רש"י נזיר תלוי בפלוגתא דר"ש דס"ל בהוריות (ו') ד"ה חטאות המתות בחדא מקום גמירי לה ומשו"ה ס"ל דבציבור ל"ה ההילכתא משום דחטאת שמתו בעלי' וולד חטאת לא משכח"ל ע"ש וא"כ גם חטאת העוף ל"ה ההילכתא דהרי אין תמורה בעופות כמבואר תמורה (י"ג א') ולא משכח"ל תמורת עוף וממילא ל"ה ההילכתא שם ומשו"ה לא גמירי דתמות בחטאת העוף שמתו בעלי' ומשו"ה בנזיר דמוקמינן התם מתני' כרבנן דר"י והוא ר"ש אמר שפיר במתני' דרק הבהמה תמות וכמ"ש רש"י שם אבל בגיטין דמוקי לה כר"י והוא רבנן דר"ש וס"ל דלאו בחד מקום גמירי ע' הוריות (ו') הנ"ל ומשו"ה ס"ל במשנה דמקריבין אותן בחזקת שהוא קיים ואל"ה ל"ה מקריבין וא"ש:

השמטות לסימן קז

טו"ז סק"א הביא ד' הדרישה שלימד מהא דאונן פטור מלהשלים התפלה דה"ה אם הי' עסוק בצרכי ציבור דא"צ להשלים התפלה הסמוכה והטו"ז השיג דאפי' חשבינן לי' כאנוס מ"מ הרי גם באנוס חייב להשלים אבל באונן דל"ה אנוס כלל ומ"מ פטור מתפלה משום דל"ה עליו חיוב כלל משו"ה א"צ להשלים זה תו"ד. אבל בנקה"כ ביו"ד סי' שמ"א חולק על הטו"ז והחזיק בדברי הדרישה ע"ש וכ"כ המג"א סי' צ"ג ע"ש. והנה כסברת הטו"ז כתבו תוס' יבמות (ב' א') שהקשו בהא דגזרינן בח"ל ביאה א' אטו ביאה שני' ומפ"מ כה"ג שנשא אשה אלמנה קודם שהי' כה"ג ונתמנה להיות כ"ג דמותר לקיימה ותירצו דבכה"ג דהי' בהיתר גמור בשעת נישואין לא נתעורר אח"כ האיסור כיון דבשעת

מעשה הי' מותר ע"פ הדין משא"כ בח"ל דהי' אסור רק דהעשה דחה הל"ת ומשו"ה אחר ביאה ראשונה חזר האיסור למקומה וה"נ לפ"ד הטו"ז מחלק בין אונס דהי' עליו חיוב רק הי' אנוס ומשו"ה כשיעבור האונס צריך להשלים אבל סברת הדרישה והנקה"כ דגם בעסוק בצ"צ ל"ה עליו חיוב מעולם אם עוסק בצ"צ באמונה להציל ממונם וכדומה ומשו"ה הוי כאונן ולדעתי יש להוסיף בסברת הדרישה ונקה"כ דהרי בכל אונס אע"ג דרחמנא פטרי' אבל אסור לגרום האונס שיבא עליו האונס ויהי' נפטר עי"ז ורק אם בא האונס פטור מלהתפלל משא"כ בעסוק בצ"צ אם בא לפנינו לשאול אמרי' לי' שילך ויעסוק בצ"צ ויאנס מלהתפלל ובע"כ דהוא היתר גמור ול"ה כאונס דעלמא וע' כה"ג תוס' קידושין (ל"ח א') ד"ה וה"ה ביארו שם מ"ש בש"ס שם דערלה וחדש קיל מכלאים דיש היתר לאיסורו היינו דיכול לגרום האיסור דרשאי לו לכתחלה לזרוע ויהי' ערלה וכן יהי' חדש משא"כ כלאים ע"ש ושפיר למד הדרישה עסוק בצ"צ מאונן מק"ו. ונ"ל עוד ראי' להדרישה דבאמת יש להבין בגוף הדין בהא דאם שגג אי נאנס ולא התפלל דצריך להשלימה בתפלה הסמוכה דבשלמא בשנג דצריך להשלים ניחא משא"כ אם נאנס ולא התפלל הרי אמרי' בשבת (ס"ג) חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה ע"ש ובטוטו"ד מהג' מהרש"ק זצ"ל הוכיח מזה דלגבי מצות להקב"ה אמרי' אונסא כמאן דעביד והבאתיו בפנים בסי' תר"ו ע"ש וא"כ למה צריך להשלים הרי כיון דחשב להתפלל חשבינן כאלו התפלל ומה שייך השלמה בזה ובעכצ"ל דאע"ג דחשבי' כאלו עשאה ואונסא כמאן דעביד מ"מ ל"ה ממש כהתפלל וצריך להשלימה. וע' טו"ז יו"ד רס"י רמ"ב מחולק בזה עם הדרישה היכי דהוקש לחבירו בכ"ף הדמיון אם שוה ממש לחבירו ע"ש. והנה באבות (פ"ב מ"ב) תנינן וכל העמלים עם הצבור יהיו עמלים עמהם לש"ש וכו' ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם ובר"מ בפיה"מ ביאר שם ואתם מעלה אני עליכם כאלו עשיתם אם בשעה שאתם עוסקים עם הצבור נתבטלתם מעשיית איזה מצוה בשביל עסקי הצבור מעלה אני עליכם שכר כאלו עשיתם אותה המצוה שנתבטלתם ממנה עכ"ד והדבר צ"ב דלזה ל"צ זכות הצבור דכל יחיד לעצמו אם רצה לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה הרי אמרי' בש"ס שבת הנ"ל דמעלה עליו הכתוב כאלו עשאה ול"צ לזה זכות צבור ובעכצ"ל דהכא הוי ממש כאלו עשאה בפועל משא"כ ביחיד לעצמו ל"ה כאלו עשאה בפועל וכנ"ל וא"כ ממילא ל"צ השלמה וכדברי הדרישה. וע' ברכות (ל"א א') אין עומדין להתפלל רק מתוך הלכה פסוקה ובתוס' שם הביאו בשם ירושלמי דה"ה בעוסק בצ"צ הוי כעוסק בתורה ע"ש ובע"כ דמיירי גם אפי' ביש לו פנאי לעסוק בהלכה פסוקה אחר שעסק בצ"צ ומ"מ אמרי' דא"צ רק דיכול לעמוד להתפלל

ובעכצ"ל דעוסק בצ"צ הוי כלומד בתורה ממש וה"ה היכי דפטור מתפלה משום עוסק בצ"צ הוי כהתפלל ממש וממילא א"צ להשלים וכמ"ש הדרישה. וגוף המחלוקת בין הטו"ז ופרישה י"ל עוד דלשי' הרמב"ם פי"ז הי"ג מנזירות דכמו דבנטמא בשוגג ואונס סותר כ"כ בנטמא במ"מ ג"כ סותר ע"ש א"כ חזינן דלשי' מצוה לא עדיף משוגג ואונס וה"נ לענין להשלים גם בעוסק בצ"צ אע"ג דאנו אומרים לו לעסוק ולא יתפלל מ"מ הוי כמו אונס וכמ"ש הטו"ז אבל לשי' החולקים עליו וע' חי' הרש"ש לנזיר (ס"ד ב') בזה ה"נ א"צ להשלים דל"ד לאונס וז"ב:

מג"א ס"ק י"ב עמ"ש בפנים בשם הירושלמי חגיגה די"ל דתלוי בפלוגתא דר"י ור"ל שם ע"ש אבל בגוף הספק של המג"א נ"ל דא"צ להחזיר עוד פעם ג' בשביל שלא אמר יעו"י בהשלמה אע"ג דכעת הוא ביום דהרי להשלמה מה שלא התפלל ערבית ל"ה צריך להחזיר בתפלה כעת דהרי הי' בערבית ובעכצ"ל דהחזרה היא על ההשלמה של היום והיכי מצינו לומר כן דעיקר התפלה מה שמצריך לו עבור זה להשלים ל"ה צריך להחזיר ועל ההשלמה של עיקר התפילה צריך להחזיר והוי כעין יציבא בארעא וכו' וע' כה"ג יומא (ג' סוע"א) מי איכא מידי דעיקר הרגל ל"ב פרישה וטפל לרגל בעי פרישה ע"ש וע' כה"ג תוס' ב"מ (צ"ח ב') ד"ה דתרי שייכי ל"א ע"ש וע' ירושלמי כלאים (פ"ג ה"ג) בזרעים שנים בעוד שהראשונים קיימים ג"כ כה"ג ע"ש ותבין:

מחצה"ש שם ס"ק ט"ז מ"ש בפנים מה שחולק על הצל"ח והבאתי ראי' מירושלמי עירובין להצל"ח ע"ש י"ל קצת דתלוי בזה אם נתקן על הספק שני ימים אם נצרף שניהם ביחד להיות מהם א' בודאי או כל אחד לעצמו הוי ספק. ובזה י"ל בהא דש"ס יבמות (כ"ג) בספק חליצה לכהן דמותרת ואי בין שני כהנים יש ספק חליצה בודאי וס"ל לש"ס שם דמותרת ע"ש ובע"כ דס"ל דלא מצרפינן שניהם שיהי' מהם אחד ודאי ומשו"ה מותר דכ"א הו"ל ספק חליצה ובאופן זה בשני ימים טובים ש"ג באמת מקבלין שכר על שני ימים כיון דחז"ל תקנו שני ימים והוא מקיים שני ימים טובים דל"א כיון דמ"מ הם מחמת ספיקא דיומא ומצרפינן שניהם שהם מיום אחד אבל בירושלמי יבמות שם ס"ל באמת דבכה"ג אסורה ספק חליצה לכהן ע"ש ובע"כ דס"ל דמצרפינן שניהם כאחד ולשניהם נושא א' בודאי חליצה וא"כ משו"ה בשני ימים טובים ש"ג ס"ל לשי' דאין מקבלין שכר רק על אחד מהם וא"כ לש"ס דילן שפיר קאמר המחצה"ש וא"ש וע' כה"ג נחלקו רש"י ותוס' זבחים (ע"ח) בענין הס' ע"ש ותבין:

השמטות לסימן קח

סעיף ז. אומר אותה אחר שהחזיק בדרך וכו'. ע' בפנים הבאתי מרש"י עירובין וע' הוריות (ד' א') אמר רבא החזיק בדרך א"ב לב"ע חייב דהא בביתי' איתא ולר"ע פטור דהא החזיק בדרך ע"ש ומבואר דלר"ע אפי' עוד בביתו מ"מ הוי החזיק בדרך וי"ל דהתם שאני וכמו שפירש"י דכיון דטרוד להדרך ל"ה אפשר לו שישמע אם חזרו בהן הבי"ד ע"ש משא"כ הכא לענין תה"ד:

השמטות לסימן קי

סעיף לה. ש"ע. כהן שהרג את הנפש וכו' ע' בפנים הקשיתי לשי' הרמ"א דמהני תשובה בהרג הנפש מש"ס סנהדרין (ז' א') ראה חור שזבוח לפניו וכו' ע"ש וי"ל דהתם דכבר הרגו לחור ועכשיו יהרגו גם לאהרן והרי תשובה עיקרה עזיבת החטא והרי אר"ה כיון שעבר עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר ולא יעזוב ממנה ואע"ג דבשאר עבירות מהני תשובה גם בהרבה פעמים מ"מ בהרג הנפש שני פעמים מודה רמ"א דל"מ תשובה וידויק בזה דברי הש"ס אי לא שמענא להו השתא עבדי בי כדעבדי בחור וכו' דדוקא משו"ה לא מהני תשובה וא"ש:

סעיף מ. כהן שנשא גרושה וכו'. בפנים הבאתי מספר מנ"פ האריך בדין כהן חלל שבא לגרש אשתו היאך יכתוב בגט. והנה שם ביאר כל צדדי הספק דלדידן דאם לא כתב הכהן בגט הגט פסול והחלל ה"ה כזר וא"ל דיכתוב פב"פ הכהן דזה ליתא לפמ"ש הש"ך חו"מ סי' מ"ט להוכיח מקרא יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול דקאי על יהושע ולא על אביו וא"כ הכא קאי על החלל בנו ולא על אביו והוא באמת רק כזר. ובזה כ' לפרש בש"ס גיטין (ל"ה) ותני עלה נודר ועובד יורד ומגרש ומוכח דמחויב לעשות כן וזה תימא דאמאי לא יגרש קודם שידור כפשטא דמתניתין ולהנ"ל י"ל דבזמן המשנה דל"ה כותבין בגט הכהן וכדמוכח בפסקי מהרי"א סי"ד הי' יכול באמת לגרש מקודם משא"כ אח"כ בזמן האמוראים דהי' כותבין הכהן ולפמ"ש בתשו' מהרא"ם דכ"ז דלא מגרש אשתו הפסולה הוא חלל מה"ת וא"כ א"י לגרש קודם ההדרה דהרי הוא חלל והיאך יכתוב בהגט אם יכתוב החלל הרי אחר הגירושין כבר אינו חלל אפי' קודם שידור דההדרה הוא רק קנם דרבנן וא"כ הוי הגט מזויף מתוכו דכתיב החלל ובאמת נעשה בעת הגירושין כשר וגם הכהן א"י לכתוב זה תו"ד בקיצור. ודבריו בישוב דברי הש"ס גיטין (ל"ה) אינם מובנים כלל ומה שייך כאן דהוי מזויף מתוכו אם יכתוב החלל כיון דע"י הגירושין נעשה כשר דמה בכך ומה לנו במה שאחר הגירושין נעשה כשר הרי אז שוב א"צ לגט ובעת שמגרש דצריך להגט הרי אז הוא חלל דעדיין לא גירש אבל הדבר ברור בכונת הברייתא נודר ועובד יורד ומגרש דיכול לעשות כן ולגמור העבודה וא"צ להפסיק באמצע דסגי בהדרה

ואחר סילוק העבודה יגרש ולפמ"ש בתשו' הרא"מ הנ"ל דכל זמן דאשתו פסולה עמו הוי חלל מה"ת אשמעינן ברייתא רבותא גדולה דאע"ג דקודם הגירושין הוא חלל מ"מ יכול לגמור העבודה והוא עפמ"ש בתוס' תענית (י"ז ב') בהא דנודע לו שהוא ב"ג וב"ח דעבודתו כשרה מקרא דברך ד' חילו דאפי' העבודה שעבד אחר שנודע לנו שהוא חלל מ"מ כשרה ע"ש וה"נ לשי' הרא"מ שהוא חלל קודם הגירושין אחר ההדרה מ"מ יכול לגמור העבודה אבל מ"מ בגוף הדין הנה כבר הבאתי בפנים מדברי הש"ס יבמות (ע"ד) ומדברי רש"י שם (פ"ד ב'). והנה מה שהביא במנ"פ מדברי הש"ך חו"מ סי' מ"ט דקאי על הבן והנה שם פליגי בזה הב"י והד"מ ואנכי הבאתי בגליון שם מדברי הש"ס זבחים (ק"א ב') ורש"י שם ד"ה וישמע וכו' דמדכתיב פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן מוכח דהכהן קאי על אלעזר ולא על פינחס ע"ש ומבואר להיפוך וע' במדבר (י' כ"ט) ויאמר משה לחובב בן רעואל המדיני חותן משה וגו' ע"ש והרי רעואל ל"ה חותן משה רק חובב וכמ"ש ברש"י שם ומבואר דכה"ג קאי על הבן וע' מד"ר ויקרא (פ"ו) כתוב א' אומר ישעי' בן אמוץ הנביא וכתוב א' אומר ישעי' הנביא בן אמוץ שהי' נביא בן נביא ע"ש ומבואר דמקרא דכתיב ישעי' בן אמוץ הנביא קאי הנביא רק על אביו ולא על בנו וע' ע"ז (י"א ב') אר"א הכשילן פיהם אי אמרי זייפנא אחוה דמרנא כדקאמרת השתא דקאמרי דמרנא זייפנא מרנא גופי' זייפנא הוא ע"ש ומבואר ג"כ כהד"מ ולא כהש"ך וע"ע זבחים (ל"ב ב') פליגי ת"ק ור"ש בהא דאין השוחט לפני ד' ע"ש ומוכח דפליגי בזה וע"ע בראשית פ' לך כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ד' מאות שנה וע' תוס'. שבת (י' ב') ומהרש"א ומהר"מ שם פירשו דד' מאות שנה קאי רק על הא דגר יהי' זרעך ולא על ועבדום וענו אותם ע"ש וע' מעילה (ח' ב') פליגי אמוראי שם בהא חטאת היא אי קאי רק אירישא וע' ר"ה (י' ב') ואידך אי כתיב וכו' השתא דכתיב באחת ושש מאות שנה אשש מאות קאי וכו' ע"ש ומבואר דפליגי בזה תנאי ע"ש וע"ע ב"מ (ע"א סוע"א) ג"כ כזה וע' שבת (קל"ט א') וישתו וישכרו עמו וגו' ואידך וכו' ופליגי שם אי עמו קאי גם על וישתו או רק על וישכרו ע"ש ומבואר דפליגי בהנ"ל. ומצאתי בריטב"א יומא (י"ב ב') הביא מסהי"ש לר"ת שהביא ראי' דיכתוב פב"פ עד מדכתיב שאול בן קיש מלך ישראל ודחה ע"ש ומבואר דדברי הש"ך חו"מ הנ"ל לאו מלתא דפסיקא הוא. והנה מצאתי בריטב"א נדרים (פ"ג) כ' דהנודר מן הכהנים אסור בחללים להנות מהם דבלשון ב"א נקראים ג"כ כהנים ע"ש ומבואר דבלשון בנ"א שהגט צריך לכתוב בו וכמ"ש הנמוק"י יבמות (פ"י) דבגט דהבעל כותב אנא פ' וכו' צריך לכתוב לשון מבורר בלשון בנ"א משא"כ לישנא דבי"ד נקרא חלל ג"כ כהן ע"ש ובפרט שהרי הבעל מקפיד ע"ז שלא יכתוב עליו החלל

ובודאי לא יכתוב על עצמו החלל וכמ"ש כה"ג הט"ג בשם וועלקיל בשם שהוא לגנאי דפסול אם כתבו לסימן ע"ש וע"כ הנכון לכתוב פב"פ הכהן דאפי' לשי' הש"ך דקאי על הבן י"ל עוד

דל"ה שינוי השם כיון דבדיעבד לא מחלל העבודה וע' כה"ג ברש"י מנחות (ג' א') כיון דאם עשה חטאת העוף למעלה בדיעבד כשר ל"ה שינוי בזה ואין מעשיו מוכיחין עליו ע"ש (וע' סוטה (ל"ב ב') והאיכא דמים וכו' וצע"ק וי"ל):

ודאתאן עלה בש"ס גיטין (ל"ה) הנ"ל בנושא נשים פסולות דפסול לעבודה עד שידור הנאה ותני עלה נודר ועובד יורד ומגרש ותוס' שם תמהו דלמ"ל להקשות מהברייתא דנודר ועובד יורד ומגרש והרי ממשנה גופי' יכול להקשות דלמא אזיל לגבי חכם ומתיר לי' ע"ש נ"ל ליישב דממשנה גופי' דיכול להיות הכונה דמגרש תחלה ואח"כ נודר לא יכול להקשות דלמא ישאל על הנדר דהרי כבר הקשו תוס' מכות (ט"ז) וגיטין (ל"ג) בנזיר שהי' שותה יין דהרי הוי הס' שמא ישאל על נזירתו ותי' דמוקמינן לי' בכ"מ דלא ישאל כמו דלא שאל עד עתה ע"ש וע' ריטב"א פ"ב דנדרים בזה וממילא אם לוקין הנזיר בהתראה מכח חזקה זו דלא שאל על נזירתו מכ"ש בנושא נשים פסולות דרק קנס דרבנן הוא (חוץ ממ"ש בתשו' הרא"מ הנ"ל דהוי חלל והיא דבר חדש) דנוכל לסמוך ע"ז דלא יעשה מעשה ולא ישאל על הנזירות וא"כ לק"מ אבל כ"ז הי' ניחא אם נימא דצריך לגרש מקודם ובאופן זה שפיר נאמר דלא יעשה מעשה וישאל כדי לישא נשים פסולות ואוקמי' אחזקתי' דמעיקרא שלא ישתנה הדבר אבל בברייתא דמבואר דאין מגרש כלל רק נודר ועובד יורד ומגרש שפיר הקשה דמה"ת נימא דיעשה אח"כ מעשה הגירושין ולא מעשה דשאלה לחכם הרי אם ישאל לחכם לא יצטרך לגרש וכיון דב"כ וב"כ צריך לעשות איזה מעשה אולי יבחור לו מעשה דהפרה כדי שלא יגרש וע' כה"ג תוס' קידושין (ע"ח) בהא דקדשה עצמה וקדשה אבי' ע"ש ושפיר הקשה הש"ס ליחוש דלמא אזיל לגבי חכם וא"ש:

השמטות לסימן קכח

טו"ז סק"א שמא יכתוב שם זה בגט וכו'. וע' מש"ז ומחצה"ש כתבו בטעם ד' הטו"ז דאע"ג דבכתב שם אבי אביו בגט כשר בדיעבד מ"מ בשם אבי אמו פסול אפי' בדיעבד ע"ש. והנה אף דמשו"ה בכתב בגט בשם אבי אביו כשר בדיעבד משום דבני בנים ה"ה כבנים וה"ט שייך גם בבן בתו דהוי ג"כ כבנים ובקרא משוה להו אהדדי כדכתיב את בת בנך ואת בת בתך וגו' וע' יומא (ס"ו ב') האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו וגו' בניו בני בתו מישראל ע"ש ומבואר דנקרא בנו מ"מ בגט דעיקר כתיבת השמות הוא שיהא

ניכר מתוכו מי הוא המגרש וזה לא ניכר בלשון בנ"א אם יכתוב ע"ש אבי אמו ולא יהי' מינכר מלתא שזהו הפלוני המגרש וע' יבמות (כ"א סוע"א) להתם שכיח ואזיל להכא לא שכיח ואזיל וע' רש"י שם דלמשפחת אביו אדם רגיל לילך ויודע שיש שם קורבא יותר מאמו הלכך לא מיחלפי ע"ש ומשו"ה לא נקרא כלל ע"ש זקנו מצד האם וע"ע ב"ב (ק"ט ב') משפחת האב קרוי משפחה משפחת האם לא קרוי משפחה ע"ש וע"ע חו"מ סי' רמ"ז סעי' ג' בשם מרדכי דבן הבת לא מקרי בן ע"ש אבל מ"מ צע"ק בכאן בשתוקי דחייש הטו"ז דלמא אתי למכתב בגט דאע"ג דבעלמא אם כתב בגט ע"ש אבי זקנו ע"ש אבי זקנו פסול אפי' בדיעבד אבל בשתוקי ואסופי דא"ל רק משפחת אם ורגיל לילך לשם כיון דאין לו משפחה אחרת וא"כ לשי' הרש"ל דכשר בדיעבד בשם אבי אביו יוכשר כאן גם בשם אבי אמו דהוי כמו בעלמא בשם אבי אביו וצ"ל דעת הטו"ז כיון דגם בשעה"ד דכשר הוא רק בשעה"ד גדול. וראיתי מובא בשם ספר נהר שלום שחולק שם על הישׁ"ש ופוסל גם בשם אבי אביו ואין הספר לפני וא"י במה פליג על הישׁ"ש והטו"ז וב"ש אבל הרי גם לדידהו רק בשעה"ד מכשירין ומשו"ה לא מכשירין יותר גם בנ"ד בשתוקי ואסופי והנה זה פשיטא דגם לדעת הרש"ל ודעימי' דמכשירין בגט בשם אבי אביו אבל רק זה לבד אבל אם כתב ע"ש אבי אבי אביו בודאי פסול ומכ"ש למעלה דפסול דעל שם הזקן הזה בודאי לא נקרא וע' תוס' ב"ב (קע"ו א') הקשו דלמ"ל קרא את בנה ואת בתה דהרי כיון דבני בנים ה"ה כבנים וכיון דאסור בבתה כ"כ אסור בבת בתה ותי' דאי מטעם ב"ב ה"ה כבנים הו"א למטה עד סוף הדורות ומשו"ה קמ"ל קרא דרק את בת בנה או בת בתה ולא יותר ע"ש ומבואר מזה דעת התוס' דאי מטעם ב"ב ה"ה כבנים הוי עד סוף הדורות וכיון דמכשרי הפוסקים בשעה"ד ע"ש אבי אביו משום ב"ב ה"ה כבנים יוכשר גם יותר למעלה אבל כבר כתבתי דליתא דלא מוכח מהגט מי הוא המגרש וע' ש"ך חו"מ סוס"י רנ"ז נסתפק בשם המבי"ט בהא דדעתו ש"א קרובה אצל ב"ב אי גם דור רביעי בכלל ע"ש ובאמת כי מהתם דמיירי לענין דעתו של אדם קרובה אין ראי' כ"כ לכאן וע' תוס' יבמות (מ"ח סוע"ב) ד"ה אשר בהא דאמרי' בנזיר דרות היתה בת בנו של עגלון דבת בנו ל"ד אלא כלומר מזרעו וכמו דאמרי' בחגיגה בן בנו של נמרוד הרשע ע"ש ומבואר דגם אחר כמה דורות מקרי בן בנו וע' ב"מ (צ' ב') בע"מ ר' יונתן מר"ס חסמה מבחוץ מהו וכו' א"ל מבית אביך אתה למד וכו' וברש"י שם דכהן הי' ע"ש ומבואר דנקרא אביך אפי' אחר הרבה דורות אבל י"ל התם קאמר בית אביך וזה נקרא וכמ"ש תוס' בכמ"ד אבל מ"מ בגט לכ"ע פסול בכה"ג ומ"מ בגוף הדין של הרש"ל וטו"ז וב"ש אי כתב ע"ש אבי אביו הי' נראה לחלק בין אם אביו חי דאז לא נקרא ע"ש אבי אביו ובין היכי דמת

אביו וכה"ג מחלקי הפוסקים לענין חזקה מזקינו משום קרא דתחת אבותיך יהיו בניך. ומחמת שאכ"מ בזה אקצר ואיה"ש אשנה פרק זה:

סעיף ג. ש"ע שם. סומא אינו קורא וכו' ובהג"ה ומהרי"ל כ' דעכשיו קורא סומא וכו'. וע' מג"א בשם ב"ח דאחר קורא והסומא מברך ע"ש וע' תוס' סוטה (ל"ט א') ד"ה כיון הביאו מש"ס ברכות רב ששת הוה מהדר אפי' וגרס אמר אינהו בדידהו ואנן בדידן דמשום דהי' סג"נ ול"ה יכול לקרות בתורה דדברים שבכתב א"א רשאי לאמרן בע"פ ומשו"ה עסק בגירסא ע"ש ולשי' הב"ח ומג"א צ"ע הרי הי' יכול לעלות בתורה ע"י שהוא יברך ואחר יקרא ומפ"מ כתבו תוס' דמשום דהי' סומא עסק בגירסא. ונראה דהנה בגוף ד' הב"ח ומג"א דהוא יברך על מה שאחר קורא בתורה ובזה יש לדון הרבה דבשלמא בפיקח שאינו סומא אפי' אינו עונה אחר הקורא בתורה מ"מ הוי מטעם שומע כעונה ומכ"ש כשהוא עונה אחר הקורא בכתב הרי מברך על קריאתו בעצמו ואפי' אינו קורא רק שומע הרי הוי כעונה ממש והוא יכול לענות מתוך הכתב אבל בסומא דא"י לענות מתוך הכתב ואם עונה הוא רק בע"פ וזה אסור לו משום דברים שבכתב א"א רשאי לאמרן בע"פ א"כ מה מהני מה דשומע כעונה הרי לא עדיפא שומע מעונה ממש אצל סומא דאסור וכנ"ל ובעכצ"ל דהכא הוי מטעם שליחות דהסומא עושה להקורא שליח שיקרא בתורה מתוך הכתב ולכאורה צ"ע דמי איכא מידי דאיהו ל"מ עביד ושליח מצי משוי והרי הסומא א"י לקרות בתורה משום דברים שבכתב א"א רשאי לאמרן בע"פ אבל י"ל דזה רק בפיקח אם רוצה לומר בע"פ ועושה שליח שאחר יקרא בכתב והוא אומר אחריו בע"פ זה אסור משום ה"ט הנ"ל דכיון דהוא בעצמו א"י לומר בע"פ ל"ע מה שעושה שליח שאחר יקרא מתוך הכתב כדי שהוא יאמר אחריו בע"פ וצריך לקרות ג"כ אחריו מתוך הכתב או להיות שומע כעונה מתוך הכתב אבל בסומא דל"ש גבי' קריאה בכתב יכול לעשות שליח לקרות מתוך הכתב והוא יקרא אחריו בע"פ כיון דלא שייכי בי' דברים שבכתב לומר מתוך הכתב וכה"ג כ' בח"ש לגיטין (ס"ב סוע"ב) בביאור דברי תוס' שם דאע"ג דהשליח לא אלים בכ"מ כחו יותר מהמשלח וכ"מ דאיהו ל"מ עביד וכו' זה רק היכי דשייכי בי' אבל היכי דלא שייכי בי' יכול לעשות שליח אע"ג דאיהו ל"מ עביד ע"ש וה"נ שפיר כתבו הב"ח ומג"א בסומא דיברך ועושה שליח לקרות והוא אומר אחריו בע"פ ומעתה י"ל דזה רק בסומא מתולדה אבל בפתח ונסתמא הרי קודם שנסתמא הי' אצלו חיוב לקרות בתורה בכתב ומשו"ה גם אחר שנספמא

אע"ג דכעת א"י לקרות בכתב ובע"פ אסור נו לקרות אבל לא פקע איסורא דהי' לו קודם שנסתמא דהי' אסור לו לעשות שליח לקרות בתורה והוא יקרא אחריו בע"פ וקדושה

לא פקע בכדי ובשלמא לר"י דסומא פטור מכל מצות שבתורה ל"ש לומר לא פקעי בכדי ומשו"ה גם בנסתמא אח"כ פטור אבל לדידן דלא ס"ל כר"י וחייב בכל החיובים שבתורה א"כ איסורי' דמקודם לקרות ע"י אחר בע"פ לא נפקע ומשו"ה בר"ש דהי' פיקח ונסתמא וכמ"ש ברגמ"ה סוף מנחות דסימא עצמו שלא יראה חוץ לד"א ע"ש וע"ע בר"ן קידושין (ל"א) דגם ר"י עשה כן ומשו"ה אמר אנן בדידן ואינהו בדידהו דהי' מוכרח ללמוד תורה שבע"פ וא"כ בסומא שאינו מתולדה ל"ש דינו של הב"ח ומג"א ולא משמע מדבריהם כן וצ"ע עוד בזה:

השמטות לסימן קלט

מ"ש בפנים מהש"ס ב"ב (ק"ט ב') והלא יונתן שמו וכו' ע' נוב"ק יו"ד סי' ע"ד ובספר יד שאול יו"ד סי' רע"ד ובלבו"ש הי"ד סי' ומהש"ס ב"ב הנ"ל יש ראי' להנו"ב הנ"ל ע"ש ותבין:

השמטות לסימן קמג

במג"א ס"ק י"ד פסק דתש"ק אינו יוצא לחולין רק לענין המעות שמותר להשתמש בהם ובפנים הבאתי מהגה"ק סי' רע"ד הביא פוסקים שחלקו על המג"א בזה ופסק דיוצא לחולין ע"ש. והנה ראיתי בשו"ת אמרי יושר ח"א סי' מ"ה כ' דהטו"ז סי' קנ"ד דס"ל דאם אינו ראוי לקדושה חמורה ויצטרך גניזה מותר להורידו לקדושה קלה ובבכו"ש מגילה (כ"ו) הקשה עליו מש"ס יומא (י"ב) דר"י א"ל לר"ד דבגדי כה"ג ישתמש בהם כה"ד וע"ז הקשה עליו דכיון דנשתמש בהם קדושה חמורה היאך ישתמש בהם קדושה קלה ע"ש והרי התם יצטרכו גניזה ובכה"ג כ' הטו"ז הנ"ל דמותר להורידו ובע"כ דלא כהטו"ז וגם היכי דיצטרך גניזה אסור להורידו. להנ"ל י"ל דהטו"ז ס"ל כהמג"א הנ"ל דאינו יוצא לחולין ע"י פדיון רק להמעות וכיון דבתש"ק ל"מ לצאת לחולין ומשו"ה ס"ל להטו"ז דמותר להשתמש בו קדושה קלה אבל ביומא דמיירי בבג"כ ולפמ"ש הריטב"א בקידושין (נ"ד) דבג"כ ל"ה עלה רק קד"ד ע"ש וא"כ יוצא לחולין ע"י פדיון וא"כ ל"ש דברי הטו"ז דהרי יפדנו ויצא לחולין אבל בלא פדיון אסור לקדושה קלה וכהטו"ז זה תו"ד. והנה מלבד דבתוס' קידושין (נ"ד) שם ס"ל דלא כהריטב"א הנ"ל וס"ל דבבג"כ איכא קדוה"ג אם עבדו בהם אבל גם דברי הריטב"א הנ"ל תמוהים מהש"ס זבחים (כ"ד א') בכהן כשר וכ"ש וברש"י שם דהפי' בבג"כ ע"ש ומבואר להיפוך בש"ס וע' תוס' סוטה (ט"ו ב') ד"ה נתאכמו וכו' הקשו בהא דאמרי' שם דבנתאכמו והחזירן לתוך כבשן האש מהו והרי בזבחים (י"ט) אמרי' דבג"כ שהיו מקורעין או מטושטשין ועבד עבודתו פסולה ואפ"ה אם כיבס טישטשן חזרו להיתירן ונשארו בתימה להנ"ל י"ל כיון דבג"כ הם כ"ש

וקדשי קדוה"ג א"כ הרי קדוה"ג לא פקעי בכדי משא"כ הכ"ח של מצורע דל"ה קדושה נדחה וז"ב. ובהיות כן נאמר להיפוך מסברת האמרי יושר בישוב קו' הבכו"ש על הטו"ז דאדרבא הטו"ז יסבור דיוצא לחולין ע"י זט"ה וכמ"ש הגיה"ק הנ"ל בשי' רוב הפוסקים וכיון דקילא קדושתייהו ליצא ולהשתמש בו חולין ה"נ קילא קדושתייהו דתש"ק לענין דאם אינו ראוי לקדושה חמורה דיכול להורידו לקדושה קלה וכמ"ש הטו"ז ולשי' רוב הפוסקים קדושת ביהכ"נ הוי רק דרבנן אבל ביומא דמיירי בבג"כ והוא כ"ש ואינו יוצא לחולין ע"י מעילה וכיון דחמירא קדושתייהו מודה הטו"ז דבכה"ג אין להורידו לקדושה קלה אפי' היכי דצריך גניזה משום דאינו ראוי לקדושה חמורה וכן מה שהקשה הבכו"ש שם על הטו"ז ממזבח לק"מ דכבר כ' הרמב"ן והרא"ה בפ"ד דע"ז דמזבח הוי עליו קדושה כדין כ"ש ועוד יותר מכ"ש ע"ש ומשו"ה אינו יכול להורידו משא"כ בתש"ק וכנ"ל וא"ש: עוד י"ל בישוב הקושיא על הטו"ז סי' קנ"ד דהיכי דאינו ראוי לקדושה החמורה ועומד לגניזה מותר להשתמש בהם קדושה קלה והבכו"ש הקשה מיומא (י"ב) הנ"ל הנה מגוף הדין דפסקינן שמה כר"י דאסור להשתמש בהן כה"ד רק טעון גניזה אין קושיא כ"כ דהתם הרי מבואר בקרא והניחם שם וגזיה"כ הוא דאחר יוה"כ אסור להשתמש בהם רק כל הקושיא היא מהא דהקשה לר"ד בגדים שנשתמש בהם קדושה חמורה ישתמש בהם קדושה קלה ומשמע דמסברא הזאת הוא דאסור להורידו. והנה בגוף ד"ז י"ל דתלוי בפלוגתא דר"א ור"י בפסחים (ט"ו) דאם אין יכול להציל רביעית בטהרה ר"א ס"ל תרד ותטמא ואל יטמאוה ביד ור' יהושע ס"ל דיכול לטמאנה ביד וע"ש ברש"י דביאר מחלוקתם דר' אליעזר ס"ל דאע"ג דסופה דאזיל לאיבוד מ"מ אסור בידים לטמאותה רק ילך מעצמה לאיבוד אבל ר"י ס"ל דכיון דסוף סוף ילך התרומה לאיבוד יכול גם לטמאותה ביד ע"ש וכיון דהלכה שם כר"י דהיכי דסוף התרומה לילך לאיבוד יכול גם לטמאותה מכ"ש הכא היכי דאזיל לאיבוד יכול להשתמש בהם לקדושה קלה מכ"ש מהתם דיכול לטמאותה היכי דאזיל לאיבוד ומשו"ה קם דינא דהטו"ז להלכה. והנה בש"ס מנחות (י"ח א') אמרי' הא מפני שר"י בנו של ר' אילעאי ור' אילעאי תלמידו של ר"א לפיכך שנה לך משנת ר' אליעזר וע' ברש"י שם דר"י שנה בכ"מ משנת ר"א וכיון דבעל פלוגתא דר"ד שם הוא ר"י אמר לו בגדים שנשתמש בהם קדושה חמורה וכו' דהוא ס"ל כר"א לשי' משא"כ לדידן דפסקינן כר"י שפיר כ' הטו"ז וא"ש:

ודאתאן עלה בגוף המחלוקת שבין ר"י ור"ד אי טעונין גניזה או מותרים לכה"ד אחר עבודת כה"ג ובמאי פליגי י"ל עפ"ד תו"י יומא (כ"ד) שהקשה במה דאמרי' שם דתה"ד היא עבודה תמה דל"ה אחריו עבודה דהרי הי' ההנחה אצל המזבח ותי' בחד תי' דהכל

עבודה אחת ועוד תי' דהנחה אצל המזבח הי' רשאי להיות ע"י זר ורק ההרמה הי' צריך להיות בכהן ע"ש. והנה בבגדי כה"ג אחרי העבודה של יוה"כ דכתיב בקרא והניחם שם ואם נאמר דההנחה היא ג"כ עבודה של אותו היום ובכה"ג ע"כ הכונה שטעון גניזה ואינו ראוי לכה"ד וכר"י אבל אם נאמר דוהניחם שם ל"ה עבודה ורשאי בזר א"כ הי' ההנחה רק לפי שעה ולא לגניזה ול"ה עבודה ותלוי ג"כ בב' תי' תוי"ש יומא הנ"ל לענין תה"ד דכתיב ג"כ דיניחו אצל המזבח ומעתה ר"ד סובר כתי' ב' שבתוי"ש הנ"ל דרשאי בזר דל"ה עבודה ובע"כ דל"ה לגניזה רק לפ"ש ורשאי לכה"ד אבל ר"י ס"ל דההנחה הוי עבודה דאסור בזר ובע"כ דקרא אשמעינן דצריך גניזה ואסור לכה"ד וא"ש וז"נ:

שם הבאתי בפנים מדברי הר"ש פ"ב דפרה מ"ג דאם הקדיש יחיד פרה ונפדית ע"י מום אין דמי' נופלת לתרומת הלשכה דאדעתא דהכי לא אקדשוה ע"ש וי"ל דהר"ש מיירי בנדבת יחיד והיחיד לא מסרה עדיין לציבור ובכה"ג אם נפדת ע"י מום א"צ היחיד ליתן הדמים להציבור מטעם אומדנא דאדעתא דהכי לא אקדשה וכן אפי' אם כבר מסרה להציבור והמום הי' בהפרה מכבר והבעלים לא ידעו מזה והוי נתינה בטעות לשי' הפוסקים דגם להקדש ל"מ נתינה בטעות ול"א בכה"ג אמל"ג ומשו"ה א"צ ליתן המעות מכח האומדנא אבל אם כבר מסרה לציבור והמום נעשה אח"כ ברשות ההקדש ונפדה ל"מ להוציא המעות מכח האומדנא מההקדש משום דאדעתא דהכי לא אקדשי' וכמ"ש הד"מ יו"ד סי' רנ"ו דאומדנא ל"מ רק להחזיק ולא להוציא ע"ש ואע"ג דמלשון התוספתא והר"ש ל"נ שפירש כן דברי התוספתא וע' נה"מ סי' ר"ל ביאר כה"ג דברי תוס' כתובות (מ"ז) בקושיתם בקנה פרה ומתה נימא אומדנא דאדעתא דהכי לא קנה דמיירי באם עדיין היא ברשות המוכר ע"ש: שם. בסוס"י הבאתי מדברי התוס' יומא (י"ב א') והנה התוס' שם הקשו כיון דמדינא הוא כה"ג א"כ בעבד בד' בגדים תיפו"ל דהו"ל מחוסר בגדים ולמ"ל טעמא משום מעלין בקודש ולא מורידין ע"ש ותירצו דכה"ג מתמנה בפה ומסתלק בפה והדבר תלוי במלך ואחיו הכהנים וממילא יכול לעבוד העבודה בתורת כה"ד ול"ה מחוסר בגדים דמסתלק מכה"ג ע"ש. והנה להבין קושיתם דתיפו"ל דהוי מחוסר בגדים אע"ג דגם הא דמעלין בקודש ולא מורידין הוי מה"ת ובש"ס מנחות (צ"ט א') ילפינן לה מקראי ע"ש מ"מ משום ה"ט בודאי לא מחלל העבודה אבל משום מחוסר בגדים הרי מחלל עבודה דהוא זר וכמבואר בזבחים (י"ז ב') ע"ש ושפיר הקשו אבל תי' אינו מובן דאם יכולין המלך ואחיו הכהנים לסלקו מלהיות כה"ג ונעשה כה"ד ומשו"ה ל"ה מחוסר בגדים מסתברא דמכ"ש הוא בעצמו יכול לסלק עצמו מלהיות כה"ג רק כה"ד וא"כ היכי משכח"ל כלל האי מימרא דכה"ג שלבש בגדי כה"ד ועבד עבודתו פסולה

בזבחים (י"ח א') ע"ש והוא משום מחוסר בגדים והרי כיון שלבש בגדי כה"ד ועבד הרי סילק עצמו מלהיות כה"ג ורצה להיות רק כה"ד וממילא ל"ה מחוסר בגדים ומה אם בדיבור שאמר שרוצה להיות כה"ד מהני מכ"ש בעושה מעשה ולבש בגדי כה"ד דמהני ונעשה כה"ד וע' כה"ג פסחים (פ"ח ב') כיון ששחטה לעצמה אין לך מחאה גדולה מזו ע"ש וע"ע עירובין (פ"ב) כיון שערבה לעצמה אין לך מחאה גדולה מזו ע"ש וה"נ הכא ומקרא דהכהן בכיהונו לא שמעינן רק דאם לבש בגדי כה"ד אין לו דין כה"ג אבל לא שמעינן מזה דיפסול העבודה. ואולי יש ליישב דהא דמלך ואחיו הכהנים יכולין לסלקו היינו כשמכינים כה"ג אחר אבל הוא בעצמו א"י למחול על כה"ג שלו דהרי אין יכול ליתן לאחר הכה"ג שלו ואולי גוף ד"ז אם יכול למחול בעצמו מלהיות כה"ג תלוי במחלוקת הטו"ז והלבוש לעיל סוס"י קכ"ח אי העשה דוקדשתו קאי גם על הכהן בעצמו או רק על הישראל שמחויבים לקדשו ולא עליו בעצמו ועמש"ש בזה. וי"ל עוד דמיירי דלבש בגדי כה"ד ועבד החביתי כה"ג שמקריב בכ"י א"כ הרי בע"כ אינו מוחל מלהיות כה"ג רק כה"ד דא"כ למה הקריב החביתין דאינו מקריב רק כה"ג. וארווחנא בזה ליישב קו' רש"י ושטמ"ק בזבחים (י"ח א') שם שהקשו דלפי' תי' הש"ס אי מהתם הו"א עבודה דמעכבי כפרה אבל עבודה דלא מעכבי כפרה לא וכו' והקשו דא"כ לימא רק האי דהכהן ול"צ האי קרא דוהיתה להם כהונה לחוקת עולם דמחוסר בגדים ע"ש. להנ"ל הדבר נכון מאוד דלפמ"ש כה"ג שלבש ד' בגדים דעבודתו פסולה באמת הוא כה"ד רק שהקריב החביתין ופסול דהרי הוי באמת זר לגבי החביתין דהם רק לכה"ג א"כ לכאורה מאי קושיא דהרי הוא רק מחוסר בגדים אבל באמת הרי מחו"ב הוא ג"כ מטעם זר וכמ"ש הש"ס ורש"י שם ומעתה החילוק מבואר דכה"ג שלבש ד' בגדים ועבד החביתין הפסול שהוא באמת זר והתם הוא זר מחמת מחו"ב והש"ס שפיר הקשה דליתני רק הא דהוא זר מחמת מחו"ב ופסול מכ"ש היכי דבאמת זר אבל אם לימא רק הא דבכהן דכה"ג שלבש ד' בגדים ועבד החביתין לא ידעי' הא דמחו"ב דהתם ל"ה זר רק מחמת הבגדים אבל הכא הא באמת זר וא"ש וז"נ. ואפי' עבד שאר עבודות בעת שהקריב החביתין עבודתו פסולה משום ה"ט וא"ש אבל בגוף קו' התוס' הנ"ל דתיפו"ל דהוי מחוסר בגדים ועבודתו מחוללת מטעם זר נ"ל ליישב דהנה קשה לי בש"ס זבחים (י"ח) דכה"ג שעבד בבגדי כה"ד עבודתו פסולה משום מחוסר בגדים לפי המבואר בזבחים (י"ט א') דבלא רחוץ ידים ורגלים כתיב לו ולזרעו לדורותם ומשו"ה לא פסל בלא רחוץ ידים ורגלים רק בתמיד של שחר ולא בין עבודה לעבודה ביוה"כ דלא שוה בכל זרעו של אהרן ע"ש וא"כ כיון שיש שם גז"ש דחוקה חוקה למילף שלא רחוץ ידים ממחו"ב וכיון דאין גז"ש למחצה

נילוף נמי מחוסר בגדים מלא רחוץ ידים ורגלים לזה דאם לא שוה בכל זרעו של אהרן דל"ה מחו"ב בדיעבד לענין שלא לחלל עבודה במחו"ב ול"ה מחו"ב רק בכה"ד בבגדים שלו ולא בכה"ג שלבש בגדי כה"ד דל"ה בכל זרעו של אהרן ולכתחלה צריך לעבוד בח' בגדים ולא לחלל העבודה וכעין זה הקשה בטה"ק. והן אמת כי במ"ש למעלה דבאמת הוא כה"ד מיושב בזה אבל נראה ליישב באופן אחר לפמ"ש בשו"ת חו"י סי' ר"ג דמ"ד דס"ל דון מינה ואוקי באתרה בע"כ ס"ל דיש גז"ש למחצה ע"ש א"כ י"ל דהש"ס כאן ס"ל יש גז"ש למחצה ודון מינה ואוקי באתרה ומשו"ה ילפינן מהגז"ש דחוקה חוקה רק שלא רחוץ ידים ממחו"ב ולא להיפוך ומשו"ה ל"צ במחו"ב שיהי' שוה בכל זרעו של אהרן וממילא בכה"ג שלבש בגדי כה"ד מחלל עבודה אבל ר"י ביומא הנ"ל ס"ל דון מינה ומינה וכשי' ר' אליעזר בחולין (ק"כ א') ושנה משנתו בזה כר"א ע' מנחות (י"ח א') ובע"כ דס"ל דאין גז"ש למחצה ולמדין גם מחו"ב משלא רחוץ ידים ורגלים דבעי' דבר השוה בכל זרעו של אהרן ובלא"ה אין מחלל העבודה בדיעבד ובע"כ דלא ס"ל הא דכה"ג שלבש בגדי כה"ד ועבד דעבודתו פסולה דלא שוה בכל זרעו של אהרן וצריך להא דאמר שם מעלין בקודש ולא מורידין ומיושב קו' התוס' וא"ש ודוק היטב:

השמטות לסימן קנג

הבאתי בפנים דברי הר"ש פרה וירושלמי יומא דנ"ן החריב רק גג המקדש אבל הכותלים נשארו ובו הי' אפר פרה ע"ש. והנה בש"ס זבחים (ס"ב א') אמרי' שם בשלמא בית מינכרא צורתו אבל מזבח מנא ידעי וברש"י שם כ' וז"ל בשלמא בית ידעי אנשי כנה"ג מה קדוש לעזרה ומה קדוש להההיכל שניכרים צורתו ביסודות החומה עכ"ל ומבואר מדברי רש"י דרק ע"י יסודות החומה ניכר צורת הבית ראשון כשרצו לבנותו ומוכח מפשטות דברי רש"י דגם הכותלים נחרבו ודבריו תמוהים מד' ירושלמי הנ"ל. וי"ל בכוונת דברי רש"י שניכר יסודות החומה שבין העזרה לבין ההיכל דנ"ן לא השאיר רק חומת העזרה מבחוץ אבל מבפנים הכותלים שבין ההיכל ועזרה החריב אבל מ"מ מלשון הירושלמי משמע שרק הגג נשרף ולא החומות כלל וע"כ נראה דרש"י ס"ל דנשאר החומה רק מצד אחד או יותר אבל לא נשאר כל החומה סביב ודחקו לזה דאם נשאר כל החומה שסביב הביהמ"ק מה הקשה הש"ס אלא מזבח מנא ידעי הרי כיון שהיו הכותלים שסביב העזרה והרי כיון שאורך העזרה הי' קפ"ז אמה ורחבו קל"ה והרי ידעי לפנים כמה מחזיקים העזרות והי"א אמה דריסת רגלי הכהנים ודריסת רגלי ישראל והאולם וההיכל וקד"ק וידעו כ"א מדת ארכו ורחבו וא"כ ממילא ידעי גם מקום המזבח למ"ד בצפון או למ"ד

בדרום כמה שיהי' לרחבו ומה הקשה הש"ס מזבח מנא ידעי ובע"כ דרק כותל א' נשאר ובו הי' האפר פרה מונח ולפ"ז לא ידעי מקום המזבח כן י"ל לחומר הנושא ועדיין צ"ע: טו"ז סק"ז ולולא דמסתפינא אמינא מלתא חדתא וכו'. ע' בכו"ש מגלה (כ"ו) דחה דבריו ועמש"ש לעיל בקו"א לסי' קנ"ג מ"ש ליישב קו' הבכו"ש ע"ש:

טו"ז ס"ק י"ב הבאתי משו"ת שאי"ע שחולק ע"ד הטו"ז ונ"ל ראי' להטו"ז מהש"ס ב"ב (ק"מ א') מועטין ונתרבו מהו ברשות יורשין קיימו הלכך ברשות יורשין שבות א"ד סלוקי מסלקי יורשין מהכא ת"ש דאר"א אר"י יתומין שקדמו ומכרו בנכסין מועטין מה שמכרו מכרו וברשב"ם ד"ה ומכרו וכו' דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים וכ"ש בנכסים מרובים וכו' ש"מ כיון שמכרו מכירתו מכירה יש להם תפיסת יד בנכסים ואם נתרבו יש להם חלק בהם וזכותם בהם עומדת עכ"ל ומבואר דאפי' אם עושין באיסור מ"מ כיון דבדיעבד מהני הו"ל תפיסת יד בהם לענין זה דאם הוקר ברשותם הוקר ומכ"ש בשותפים דיש לו הברירה גם לישאר בשותפים פשי' דהו"ל תפיסת יד לענין הוקרה והי' נראה לחלק בין שבחא דאתא מגופי' דיש לו זכות בה משא"כ שבחא דאתא מעלמא דבכה"ג ל"ה ברשותי' והוקרה הוי שבחא דמעלמא כמ"ש תוס' ב"מ (ל"ה א') ד"ה ואותבינה וכו' ע"ש אבל בש"ס ב"ב הנ"ל ביאר הרשב"ם שם ג"כ לענין הוקרה ע"ש ומבואר דגם לזה הוי ברשותי' וז"ב:

השמטות לסימן קנד

בשע"ת בשם ב"א כ' בשם יש"ש דלא יאמר ביצים אלא בעים ע"ש ע' ש"ס סנהדרין (ה' ב') ואינהו סברוה בצעים וכו' מוכח שם בהדיא דל"ה מקפידין ע"ז ע"ש ותבין. וע"ע ירושלמי ע"ז (פ"ג ה"ה) השתחוה לביצה חזקי' אמר לא אסרה רי"א אסרה וכו' חברייי אמרין בחלוקי נחל פליגין וכו' וע' פ"מ שם ומוכח ג"כ דהאמוראים ל"ה מקפידין ע"ז ע"ש ותבין:

השמטות לסימן קנו

סעיף ז. ש"ע. נטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה ואח"כ רוצה לאכול לחם יש מי שנראה מדבריו שאין אותה טבילה עולה לו כו'. ע' מג"א שזהו דעת תוס' פסחים (קט"ו). והנה מש"ס חגיגה (י"ח ב') טבל לחולין והוחזק לחולין אסור במעשר וכו' אין ראי' כ"כ דהתם דהוי שם אחר מחולין למעשר שפיר ל"מ משא"כ הכא דהוי הכל חולין אבל ראי' לזה י"ל מתר"י רפ"ק דברכות כ' דלמ"ד מצ"כ אם עשה וכוון בשעת מעשה שהיא מצוה דרבנן ובאמת היא מצוה דאורייתא ל"מ וצריך לחזור ע"ש ומוכח כן וע"ע ירושלמי שבועות (פ"ב ה"א) בירד לטבול מטומאה חמורה ובדרך נזדמנה לו טומאה קלה ולא ידע ממנה

וטבל עלתה לו טבילה להטומאה קלה אבל בירד לטבול לטומאה קלה ובדרך נזדמנה לו טומאה חמורה ולא ידע ממנה וטבל לא עלתה לו הטבילה ע"ש וראי' לכאן:

השמטות לסימן קנח

מג"א סק"ב. אעתיק כאן מ"ש בתשו' לרב אחד וז"ל מכתבו קבלתי ומ"ש רו"מ ע"ד המג"א או"ח סי' קס"ו סק"ב במה שהקשה ע"ד תוס' ורמ"א דהילוך כ"ב אמה הוי הפסק דהרי בש"ס מוכח דגם בפחות מזה הוי הפסק דהרי קשה בש"ס דגם למ"ד ביאה במקצת שמי' ביאה מ"מ יוכל המצורע לסמוך בשער נקנור ואח"כ ימשוך הקרבן לצד העזרה קצת וישחוט שם ובעכצ"ל דמשיכה אפי' מעט הוי הפסק. והנה בתשו' חכ"צ סי' קכ"ח הקשה ג"כ כן על הרמ"א ובפליתי סי' י"ט מתרץ ד' התוס' ורמ"א דסברתם היא דהיכי דהוא ברשות אחת ל"ה הפסק כ"א בכ"ב אמה אבל למשוך הקרבן לשער נקנור ולסמוך שם ואח"כ ימשכנו לפנים הוי הפסק אפי' בפחות מכ"ב ע"ש. ובאמת כי יש ראי' לדבריו מתוס' ע"ז (נ' סוע"א) ובמהרמ"ל שם שכתבו דאע"ג דרחוק הוי רק בד"א מ"מ אם מפסיק כותל ביניהם הוי גם בפחות הפסק ע"ש. אבל בגוף דבריו צ"ע דמתוך השער להעזרה בפנים לא מקרי שתי רשויות רק רשות אחת וכמ"ש הר"ן נדרים (נ"ו סוע"ב) דבתוך האסקופה הוי כבפנים לענין נדרים ע"ש וי"ל דתלוי בפליגתא דתנאי בש"ס שבת (קכ"ד) וחולין (קכ"ט) ואכ"מ וי"ל דהכא דתוך השער דלא נתקדש והוי חול משא"כ בעזרה גופי' דהוי קודש ובזה גופי' הוי ב' רשויות וכה"ג אמרי' בכורות (י' א') איסורו חושבו וע' רש"י שם ותבין וה"נ במה שאמרה התורה שבתוך השער לא נתקדש בקדושת העזרה שבפנים בזה גופי' נעשה שתי רשויות וע"ע זבחים (פ"ג רע"א) ורש"י שם ראי' לזה ע"ש אבל בגוף קו' המג"א וח"צ הנ"ל י"ל לשי' תוס' זבחים (ל"ב סוע"א) ד"ה מ"ש שכתבו שם דסמיכה בעצמה בעי' בעזרה ולא משום דתיכף לסמיכה שחיטה ע"ש וע' תוס' יבמות (ז' ב') כתבו דשער נקנור ל"ה לפני ד' ע"ש וע"ע תוס' יומא (מ"ה ב') ד"ה הוא כתבו שם דסמיכת עולה כשירה בכ"מ בעזרה וגמרי' ק"ו משחיטת קדק"ל והביאו ראי' לזה מת"כ ע"ש אבל זה רק בעזרה שהוא מקום מקודש אבל לא בשער נקנור שהוא חול שלא נתקדש ובפרט כיון דכתיב וסמך ידו על ראש קרבנו א"כ צריך הסמיכה להיות בעת שכבר נקרא קרבן דהיינו מעת שהביאו לעזרה ומאז שוב אין אחריותו עליו אלא על ההקדש כמ"ש תוס' חולין (כ"ב ב') אבל לא בעת שיהי' בשער נקנור שהוא חול ולא בעזרה ול"ה עדיין קרבן וע' ירושלמי פיאה (פ"א ה"א) כל הסומך סמיכה לשחיטה מובטח לו שלא יהי' פסול באותו קרבן ע"ש וי"ל דזה מצוה סגוליית בתורה שצותה לסמוך הקרבן כדי שלא יהי' פסול בקרבן בשחיטה או בשאר עבודות ומסתברא דזה רק

אם הסמיכה הי' ג"כ בקודש כמו השחיטה וזה מסתברא מאוד וממילא ל"ה הש"ס יכול להקשות שימשוך הקרבן לשער נקנור למקום עמידת המצורע ולסמוך שם מטעם הנ"ל וז"ב: ב) וחוץ להנ"ל י"ל בישוב דררי התוס' סוטה הנ"ל מקו' המג"א והח"צ הנ"ל הנה כפי הנראה מש"ס יומא (ל"ו א') וברש"י שם נראה דגם לרבי דס"ל דכל צפון העזרה כשר מ"מ עיקר צפון דקרא הוי רק בצפון המזבח עד הכותל ורק דס"ל לרבי דבדיעבד כשר גם בכל הצפון ע"ש ומעתה י"ל דס"ל לרבי דמ"מ בכל מה דנוכל לתקן לכתחלה שיהי' השחיטה בעיקר הצפון עבדינן. והנה בש"ס פסחים (ז' א') דבשחיטת קדשים דכשרה בזר מבואר דעיקר המצוה שיהי' השחיטה בבעלים גופי' ע"ש. ומעתה הקשה הש"ס שפיר דאי אמרת ביאה במקצת לש"ב ליעול ידיו ולסמוך כיון דכל העזרה כשרה לשחיטה דאע"ג דלא יהי' השחיטה בעיקר הצפון דהיא בצפון המזבח מ"מ הרי יהי' יכולים גם הבעלים לשחוט הקרבן והוא מצווה ע"ז ואחר הסמיכה יכול לשחוט ג"כ וממילא יכולין לבטל הא דלא יהי' השחיטה בעיקר הצפון דהיינו בצפון המזבח דהרי בזה יתקן ב' דברים אחרים שיהי' תיכף לסמיכה שחיטה וגם שחיטה בבעלים שהוא ישחוט קרבנו אבל לקו' המג"א דימשוך הקרבן לשער נקנור במקום שהוא עומד ויסמוך שם ואח"כ בע"כ יצטרך להמשיך הקרבן לתוך העזרה לשחטו דהרי בשער נקנור א"י לשחטו דהוא מקום חול מאי אמרת דכיון דל"ה רחוק שיוכל לקיים תיכף לסמיכה שחיטה אבל לעומת זה הרי יבטל הא דאין שוחט בעיקר מקומו בצפון המזבח וגם לא יכול להיות השחיטה בבעלים ומוטב שימשכנו לצד צפון המזבח שהוא מקומו מה"ת גם לרבי ממאי דיהי' תיכף לסמיכה שחיטה באשם מצורע דהוי רק מדרבנן וע' כה"ג תוס' ברכות (כ"א א') דלכך יאמר א"ו ולא ק"ש דבאמירת א"ו יתקן ב' חששות וחששא אחת לא יהי' נתקן משא"כ באמירת ק"ש יהי' להיפוך ע"ש ותבין וא"ש. וכ"ז אמינא ליישב ד' התוס' מתמיהת הגאונים הנ"ל אבל בגוף הדין נראה דגוף דברי התוס' מוכרחים מאוד דל"ה הפסק בפחות מכ"ב אמה מהש"ס זבחים (ל"ג) שם דהרי הש"ס משני דהברייתא דכל הסמיכות אתיא כריב"י וא"כ קשה אליבי' היכי משכח"ל אליבי' דריב"י תיכף לסמיכה שחיטה בקדק"ד דהרי כיון דס"ל מרחק צפון וס"ל דבעי' דוקא בצפון המזבח והרי הישראלים היו צריכים לעמוד במקום י"א אמה שהוא מקום רגלי ישראל וע' ש"ס מנחות (כ"ט) וברש"י שם דאם נכנס הישראל לתוך י"א אמה של הכהנים חייב מלקות ע"ש וא"כ ממילא בע"כ לא הוי אליבי' דריב"י דל"ה יכולין הבעלים לכנוס חוץ למקומו ולסמוך וא"כ היכי קאמר הכא בכל הקרבנות אני קורא בהם תיכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו וזה י"ל בכוונת דברי התוס' סוטה (ל"ט) בראייתם דל"ה הפסק בפחות מכ"ב אמה

וע' שטמ"ק בגליון הש"ס במנחות (כ"ט) הנ"ל דחה שי' רש"י הנ"ל וס"ל דאם ישראל נכנס חוץ מי"א אמה שלו למקום דריסת הכהנים אינו חייב מלקות דל"ה רק מעלה בעלמא ע"ש אבל תוס' סוטה י"ל דס"ל כשי' רש"י הנ"ל ומוכרח דל"ה הפסק וע' ש"ס ביצה (כ') פליגי ת"ק וריבר"י אליבי' דב"ש ות"ק ס"ל אלייהו דלא ס"ל תיכף לסמיכה שחיטה בשלמי חובה וריבר"י פליג וס"ל דלכ"ע אמרי' תיכף לסמיכה שחיטה ע"ש וי"ל דפליגי בהנ"ל דהרי בקדק"ד בע"כ הי' צריך להפסיק וס"ל דהוי הפסק גם בפחות מכ"ב אמה ובע"כ דלא קפדינן התם על הא דתיכף לסמיכה שחיטה וגמרי' קדק"ל מקד"ק אבל ריבר"י ס"ל דל"ה הפסק בפחות מכ"ב אמה והוי תיכף לסמיכה שחיטה ומשו"ה ס"ל דבכ"מ ס"ל לב"ש דתיכף לסמיכה שחיטה וז"נ: ג) ואמנם בגוף דברי הש"ס פסחים (ז') הנ"ל ורש"י שם דבקדשים הי' צריך להיות השחיטה בבעלים ועפ"ז ישבתי דברי תוס' סוטה הנ"ל הנה בש"ס מנחות (י"ט א') אמרי' אלא מעתה דכתיב ושחט את בן הבקר וגו' שא"ה דא"ק וסמך ושחט מה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים אי מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים ההוא לא מצית אמרת ק"ו ומה זריקה דעיקר כפרה ל"ב בעלים שחיטה דלאו עיקר כפרה לא כ"ש וכ"ת אין דנין אפשר משא"א גלי רחמנא ביוה"כ ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בבעלים ל"ב בעלים ע"ש ומבואר דשחיטת קדשים ל"ב בעלים והוא

להיפוך מש"ס ורש"י פסחים (ז') הנ"ל דצריך בעלים בשחיטת קדשים. ומצאתי בהגהות חשק שלמה על הש"ס שהעיר בזה וכ' דלכתחלה לכ"ע בעי' בעלים ורק בש"ס מנחות ממעט בדיעבד דמהני בלא בעלים ע"ש. ולדעתי נראה ליישב הנה בגוף הוכחת הש"ס במנחות דמדכתיב ביוה"כ ושחט את פר החטאת מכלל דבעלמא ל"ב בעלים וקשה לי לפמ"ש הריטב"א קידושין (כ"ג) דבשחיטת קדשים הוו שליחא דידן ע"ש ולפמ"ש תוס' קידושין (מ"א ב') ד"ה נפק"ל דמושחט את פר החטאת אשר לו לא נתמעט בעלמא רק חטאת כמו שהי' הפר של הכה"ג ומשו"ה מוכרח למילף שליחות בשאר קדשים מדוכתי אחרינא ע"ש א"כ הכא דמוכח הש"ס דל"צ בעלים בשחיטה מושחט את פר החטאת מכלל דבעלמא ל"ב בעלים היכי ש"מ מזה שאר קדשים דלמא דוקא חטאת דומיא דפר של כה"ג ל"צ בעלים אבל שאר קדשים צריך באמת בעלים והסברא בזה דהרי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן ומביא אותו לרצונו ומשו"ה ל"צ בעלים דשש"א כמותו והוי כאלו הבעלים בעצמם מקריבין אותו משא"כ בשאר קדשים דכופין אותו לקיים נדרו והוא שלא ברצונו ובשלמא אם עכ"פ שוחט בעצמו קרבנו אע"ג דהוי ע"י כפי' ובלבו הוא שלא לרצונו מ"מ דברים שבלב בזה ל"ה דברים כיון שיש מעשה המוכיח היפוך

מחשבתו משא"כ אם אחר ישחטנו וגם ליה ברצונו באמת ל"מ בזה משא"כ בחטאת דמביא מרצונו מהני אם גם אחר שחטו דהוי כאלו הבעלים שחטו כיון דקיי"ל דששא"כ והמה שליחא דידן וזה קו' גדולה. ונראה לפמ"ש תוס' חולין (כ"ב ב') דאחר שהביאו הבעלים הקרבן לעזרה יצא ידי נדרו וא"ח עוד באחריותו אפי' קודם ששחטו ול"ה שוב שלו ע"ש ומשו"ה גם בחטאת א"ל דמשו"ה שחיטה שלא בבעלים משום דהוי כאלו הבעלים שחטו כיון דהוא ברצונו דז"א דהרי אין כאן בעלים כלל ובעלים כזה כאחר דמי ואם מוכח מקרא דבחטאת בעלמא ל"ב בעלים מקרא ושחט את פר החטאת אשר לו ש"מ מזה דגם בקרבן אחר ל"ב בעלים ושפיר דייק הש"ס. והנה כבר העלו האחרונים דדברי תוס' חולין (כ"ב) הנ"ל דנפטר מכל האחריות כשהביא קרבנו להעזרה הוא מחלוקת ר"י ור"ש במעילה (י"ט א') לקח קיני זבין וזבות וכו' והביא חטאתו ואשמו מן ההקדש כיון שהוציא מעל דברי ר"ש ר"י אומר עד שיזרוק הדם מנין ת"ל וכו' וברש"י שם או שהביא חטאתו ואשמו וכו' וכיון שהביא לעזרה מעל דברי ר"ש דקסבר דמאן דמחייב חטאת או אשם לעולם הוא חייב באחריותו עד שיביאנו לעזרה וכיון שהביאו נפטר מאחריותי וכו' ור"י סבר לעולם הוא באחריותו עד שיזרוק הדם וכו' ע"ש ומבואר דפליגי בזה ר"ש ור"י ור"ש ס"ל כשי' תוס' חולין (כ"ב) הנ"ל וע' טה"ק זבחים (ב') בזה וממילא לשי' ר"ש שפיר מוכח דגם שאר קדשים ל"ב בעלים וכיון דבמנחות (י"ט) הנ"ל שהקשה הש"ס אי מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים הקושיא הוא אליבא דר"ש וכמ"ש רש"י שם בד"ה אי מה סמיכה וכו' לר"ש פריך וכו' ע"ש ומשו"ה שפיר משני הש"ס דמוכח שפיר מושחט את פר החטאת דבשחיטת קדשים ל"ב בעלים אבל לר"י דקיי"ל כוותי' לגבי' דר"ש וס"ל דגם אחר שהביאו לעזרה הוא שלו ואם נימא דצריך בעצמו לשחטי יכול אחר לשחטו רק בשליחותו וכמ"ש הריטב"א קידושין (כ"ג) הנ"ל וממילא לא מוכח בשאר קדשים דיכול אחר לשחטו כיון דהוי שלא לרצונו וצריך הי' למשכנו משא"כ בחטאת דהוי לרצונו ובע"כ דבשאר קדשים צריך הבעלים בעצמם לשחטו ומשו"ה שפיר מהני אף שהי' ע"י כפי' ושפיר קאמר בש"ס פסחים ורש"י שם דצריך בעלים לשחיטה וא"ש ודוק היטב:

ד) וע' זבחים (ב' ב') אלא מהא דתנן כיצד לשמן ושל"ש לשם פסח ולשם שלמים טעמא דאמר לשם פסח ולשם שלמים הא סתמא לשם פסח קאי אלמא סתמא כלשמן דמי דלמא שא"ה דכל העושה ע"ד ראשונה עושה וברש"י פי' שם דסוף שחיטה סתמא אשתחיט ובתוס' הקשו שם דבפסחים (נ"ט) מבע"ל ע"ז אי בשתי עבודות אי בעבודה אחת והיאך פירש"י הכא דמיירי בעבודה אחת ע"ש להנ"ל י"ל הנה ביארנו דאי על הבעלים בעצמם

לשחוט פסחו פליגי ר"י ור"ש ולר"י בע"כ מצוה על הבעלים לשחטו ואע"ג דבפסחים ס"ד אמרי' מי סגי דלאו איהו קשחיט ע"ש היינו אם אין הבעלים יכולין לשחוט אבל לכתחלה המצוה לר"י על הבעלים לשחטו. והנה הא דכל העושה עד"ר הוא עושה זה ל"ש רק באדם אחד שעושה התחילה והסוף שייך לומר ע"ד ראשונה משא"כ אם אדם אחד התחיל והשני גמר ל"ש לומר דהשני עושה ע"ד הראשון וכיון דהקבלה בע"כ בכהן דהרי הוא א' מהעבודות דאסור בזרים וא"כ לפ"מ שמתרץ הש"ס המשנה משום דכל העושה עד"ר הוא עושה וכיון דהמשנה הוא אליבא דר"י ב"פ דר"ש דהרי ר"ש פליג שם עליו ולר"י צריך בעלים לשחיטה ואם נימא דמיירי דבשתי עבודות בעכצ"ל דהכהן הוא בעצמו הבעלים של הק"פ וכל כה"ג הי' דוחק לש"ס דמיירי המשנה דוקא בכה"ג ואם הבעלים הי' ישראל הרי ל"ש בשני אנשים שהכהן שמקבל יעשה ע"ד ראשונה של ישראל הבעלים השוחט ובעכצ"ל דבעבודה של השחיטה מיירי ומשו"ה אמרי' בש"ס דלמא שא"ה דכל העושה עד"ר הוא עושה וזה שדחקו לרש"י ז"ל לפרש דהכא בש"ס פי' המשנה לקמן דמיירי בעבודה אחת ושפיר דתי הש"ס דלמא שא"ה דכל העושה עד"ר הוא עושה וזה רק הכא משא"כ בסוגיא דפסחים דלא קאמר הש"ס דכל העושה עד"ר הוא עושה שפיר איבע"ל אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות וא"ש וז"נ:

ה) ודאתאן עלה בדברי רש"י מנחות (י"ט) הנ"ל בהא דהקשה הש"ס אי מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים וכ' רש"י עלה דלר"ש פריך וכו' והיא תימה רבה דהן אמת דסוגית הש"ס אזיל מעיקרא אליבא דר"ש ליישב דבריו משום וא"ו מוסיף על ענין ראשון אבל הכא בקו' הש"ס אי מה סמיכה בבעלים וכו' זה יקשה אליבא דכ"ע ול"ד לר"ש דכ"ע דרשי היקשא דמה סמיכה בזרים אף שחיטה בזרים וכיון דאין היקש למחצה יקשה לכ"ע אי מה סמיכה בבעלים כ"כ שחיטה בבעלים ובבה"ז וצ"ק מחקו משו"ה הני תיבות לר"ש פריך ע"ש. וכדי ליישב כל נוסחאות שבש"ס נ"ל ליישב דהקו' אזיל רק אליבא דר"ש דהנה בש"ס משני שם מה זריקה דעיקר כפרה ל"ב בעלים שחיטה לכ"ש דל"ב בעלים וכ"ת אין דנין אפשר משא"א גלי רחמנא וכו' וזה צ"ע דמשום האי קושיא דוכ"ת אין דנין אפשר משא"א נצריך קרא דושחט את פר החטאת אשר לו וזה בכמ"ד בש"ס פלוגתא דתנאי הוא אי דנין אפשר משא"א וב"ה ס"ל ביבמות (ס"א) דנין אפשר משא"א וקיי"ל כותייהו דב"ה בכ"מ וא"כ יקשה אליבייהו למה צריך קרא דושחט וגו' להורות דשחיטה ל"צ בבעלים לימא דיליף מק"ו הנ"ל ודנין אפשר משא"א אבל באמת גם למ"ד דנין אפשר משא"א אין יכולין למילף מק"ו ולא זאת עיקר הפירכא דאין דנין אפשר משא"א דהרי נודע דהיקשא עדיפא מק"ו דהיקשא הוי כמפורש בקרא ובק"ו אין

עונשין מה"ד אבל בהיקשא עונשין עי"ז וכמ"ש בר"ן נדרים (ד') ע"ש וכיון דהש"ס פריך דכיון דהוקש סמיכה לשחיטה נימא דכמו דסמיכה בבעלים יהי' שחיטה בבעלים מה משני הש"ס ע"ז ק"ו מזריקה מה זריקה דעיקר כפרה ל"ב בעלים מכ"ש שחיטה דל"ב בעלים הרי היקשא הוא דיהי' דוקא בבעלים ומאי אהני הק"ו נגד ההיקשא אבל באמת הדבר נכון דאם היינו עוקרין כל ההיקש ע"י הק"ו באמת ל"מ הק"ו נגד ההיקש דהיקשא עדיפא מק"ו אבל הכא הרי ההיקש דסמיכה לשחיטה נשאר לזה דכשר השחיטה בזרים כמו הסמיכה ורק כל הקושיא דש"ס הוא משום דאין היקש למחצה ובזה נוכל לומר דנעשה גם הק"ו לענין דל"צ בעלים בשחיטה וההיקש נשאר לענין זר ונגד זה דאין היקש למחצה יש לעשות הק"ו ול"ש בזה לומר היקש עדיף מק"ו דאין נעקר כל ההיקש. והנה בד"ז נחלקו הרא"ם שהובא במהרש"א קידושין (דף כ' סוע"ב) עם המהרש"א שם ושי' המהרש"א שם דגם לענין זה שלא יתבטל הגז"ש או ההיקשא רק למחצה ג"כ אמרי' דעדיפא מק"ו אבל שי' הרא"ם שם דלזה דישאר הגז"ש או ההיקש במקצת אמרי' דהק"ו עדיף מהגז"ש ע"ש. ובגליון שם הבאתי מש"ס גיטין (מ"א ב') ותוס' שם ד"ה מה וכפי הנראה נחלקו בזה ר' ורבנן ע"ש ותבין ומתוס' נזיר (מ"ח א') ד"ה וע"ע תוס' בכורות (ל"ג א') ד"ה וב"ה כתבו שם בפשי' כהרא"ם ולא כהמהרש"א ע"ש ותבין. וכן מצאתי בתוס' ב"מ (קי"ד א') ע"ש. והנה כעת מצאתי הדבר מבואר בפלוגתא דתנאי בש"ס מנחות (ק"א ב') דר"ש ס"ל שם דבב"ח אסור באכילה ומותר בהנאה שנאמר כי עם קדוש אתה וגו' לא תבשל גדי בחלב אמו ולהלן הוא אומר ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה אף כאן אסור באכילה ומותר בהנאה ובתוס' שם כתבו דבחולין (קט"ו) יליף איסי איסור אכילה מהך גז"ש ואיסור הנאה מק"ו ונראה שם דפליגי בזה דר"ש סבר אין גז"ש למחצה וילפינן מינה אף היתר הנאה ואיסי סבר דל"ש בזה אין גז"ש למחצה ואהני גז"ש ואהני ק"ו ע"ש ומבואר דר"ש ס"ל דמשום אין גז"ש למחצה דחינן הק"ו לגמרי וס"ל כשי' המהרש"א קידושין הנ"ל אבל איסי בן יהודא ס"ל דאסור בהנאה דכיון דלא נעקר הגז"ש דיינינן גם הק"ו וס"ל כשי' הרא"ם הנ"ל ומעתה הדבר מבואר דבאמת לדידן דס"ל בב"ח אסור בהנאה כאיסי בן יהודא ודיינינן שניהם הגז"ש והק"ו ל"ק כלל קו' הש"ס דנימא מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים דהרי יש הק"ו דלעיל ול"צ הקרא ושחט את פר החטאת אשר לו לגלות דכשר בלא בעלים ואי משום דאין דנין אפשר משא"א האי תנא ס"ל כהלכתא דדנין וההיקש צריך לענין דכשר בזר ואהני היקשא ואהני הק"ו אבל לר"ש לשי' דס"ל דבכה"ג דהיכי דיתבטל ההיקשא אפי' למחצה לא דיינינן הק"ו כלל שפיר קשה נימא גם להיפוך מה סמיכה

בבעלים אף שחיטה בבעלים וע"ז הוצרך הש"ס לשנות א"ק ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דבעלמא ל"צ בעלים וז"ש רש"י לר"ש פריך ואם לא כוון רש"י ז"ל לזה אבל הפלפול מצ"ע הוא ענין יקר בעזה"ש. עכתו"ד תשובתי:

השמטות לסימן קסו

טו"ז סק"ד מ"ש בפנים בדברי תוס' קידושין (ט"ו א') דמסיפור דברים בתורה אין ללמוד דין ע"ש ומצאתי בירושלמי שבת (פ"ט ה"ד) דאפי' כתב בלשון לאו מ"מ כיון דהוא סיפור דברים אין למדין רק עשה בעלמא וע' פי' ק"ע שם ולכאורה הרי בתוס' קידושין (ט"ו) הנ"ל מבואר דאפי' עשה אין למדין מזה וי"ל לחלק בין היכי דהסיפור דברים הוא בלשון לאו למדין עשה אבל בתוס' קידושין הנ"ל דהסיפור דברים הוא בעשה גם עשה אין למדין וז"פ:

השמטות לסימן קסז

טו"ז סק"ו פשוט דה"ה לענין אכילה כן וכו' אבל אם יש לו בבית לחם וחותך לו חתיכה לאכול אותה ואח"כ רוצה לחתוך עוד אין זה נמלך דדרך אדם כן עכ"ד ע' תוס' ברכות (ל"ט ב') ד"ה והלכתא כתבו דמשו"ה צריך לפרוס אחר ברכת המוציא דאם יפרוס קודם הברכה שמא יפול פרוסת המוציא מיד יצטרך לברך עוד הפעם כשירצה לבצוע פרוסה אחרת ומשו"ה בירך קודם שיפרוס כדי שיהא הברכה על כל הפת ואז אם תפול הפרוסה מידו ויקח פרוסה אחרת לא יצטרך לברך ע"ש וכ"כ הרא"ש שם ונשמע מזה דדברי הטו"ז דכאן שכ' דאם רוצה ליקח עוד לאכילתו דא"צ לברך עוד הפעם משום דדרך אדם כן זה רק אם בירך מקודם על כל הפת ובזה יצדק דינו של הטו"ז אבל אם בירך אחר שפירס א"כ קאי הברכה רק על הפרוסה שאכל ואח"כ כשפירס עוד לאכול צריך לברך עוד הפעם וצ"ע על סתימת הטו"ז ואולי דעת הטו"ז לחלק מהתם דהטו"ז מיירי דבירך על הפרוסה ואכלו משו"ה א"צ לברך עוד הפעם משא"כ בדינו של התוס' דמיירי בנפל מידו ומשו"ה בנטל אחרת כתבו התוס' דצריך לברך ובאמת צ"ע לחלק בזה ואדרבא בנפל מידו הי' הסברא דכוונתו הי' על כל הפת שלא יהי' ברכה לבטלה וצ"ע:

השמטות לסימן קעד

הבאתי מדברי הירושלמי דמאי פ"ז דפירורין שא"ב כזית דמותר לאבדן ביד אפי' בתרומה מותר ע"ש ובאמת כי מבואר כן גם בפיה"מ להר"מ תרומות (מ"ח) המערה מכד לכד וכו' וכמה תהא בתרומות מעשר של דמאי ויוליכה לכהן אחד משמנה לשמינית ובר"מ שם וכבר ביארנו כי וכו' ואם הי' פחות מזה אינו חייב להגיע ליד כהן אבל יצניענו עד שיבא כהן ויתננו לו או עד שיפסד וכו' עכ"ל. ואין לומר דרק בדמאי כ' כן דמדסיים הר"מ שם

וזכר כאן זה הדין לפי שקדם לו הדבר בשיעורין הקטנים מן התרומה וכו' ע"ש והתם לא מיירי מדמאי רק מודאי וע' סוכה (ל"ה ב') ושל תרומה טהורה לא יטול פליגי בה ר"א ור"א ח"א מפני שמכשירה וח"א מפני שמפסידה מ"ב וכו' וע' הגהות מצפ"א שם הקשה דנ"מ אם מ"ב כשיעור דלהכשר צריך שיעור ע"ש להנ"ל הדבר נכון דבכה"ג גם מפני שמפסידה ליכא אבל צ"ע דכיון דבתרומה כתיב את משמרת תרומותי יהא אסור להפסידה גם בפירורין וכמ"ש בשו"ת שבאב"מ סי' ח"י לענין מבטלין איסור לכתחלה בתרומה דהוי מה"ת מה"ט ע"ש אבל גם דברי האב"מ אינם מוסכמים וע' שטמ"ק ב"ב (צ"ה) ומחמת שאכ"מ אקצר:

השמטות לסימן קפ

מג"א סק"ז מ"ש בשם הר"ש חיון עמ"ש בפנים מזה וע' שבת (כ"ג א') יום ראשון המברך שתים וכו' מאי מברך וכו' והיכן צונו ר"א אומר מלא תסור וכו' מתיב ר"ע וכו' הא כי קאי ערום היכי מברך וכו' אמר אביי ודאי דבריהם בעי ברוכי ספק דבריהם ל"ב ברוכי והא יו"ט שני דספק דבריהם הוא ובעי ברוכי התם כי היכי דלא לזלזולא בה רבא אמר רוב ע"ה מעשרין הם ע"כ. והדבר יפלא קצת מפ"מ ביו"ט שני חשו רבנן לברך אע"ג דלשי' אביי כל ספק דבריהם ל"ב ברוכי רק ביו"ט ב' דלא אתי לזלזולא בה יותר משאר סד"ר וכבר העירו בזה. להנ"ל י"ל דהנה רש"י פי' הא דיו"ט שני דהוי ספק דבריהם ובעי ברוכי היינו קידוש היום ע"ש וכיון דהוא סמוך ליום ראשון. שהוא מה"ת אם לא יברכו ביוט"ב יראו דהוא משום שהוא ספיקא דרבנן ואתי לזלזולא ביוט"ב ובתק"ח ובכה"ג הוי שוב סד"א דלא אחלי ליקריהו במקום זלזול וכמ"ש בפנים בכונת הר"ש חיון אבל בשאר ספיקא דבריהם שאינו סמוך לדאורייתא לא יזלזלו מה"ט דכיון דאינו סמוך לדאורייתא ל"ש זלזול וכ"ז אם הטעם דדרבנן בעי ברוכי הוא משום לא תסור והוא הטעם של ר"א לעיל משא"כ לטעם דרנב"י שהוא משום שאל אביך ויגדך ממילא ל"ש לומר דהוי ספיקא דאורייתא עי"ז כיון דל"ה לאו מדרבנן וא"כ הטעם דבעי ברוכי משום לא תסור והא דביוט"ב בעי ברוכי משולבים זל"ז ומיושב בזה דברי הר"מ פ"ג מחנוכה דפסק כאביי דספק דבריהם ל"ב ברוכי ולא כרבא והראב"ד בהשגות שם תמה עליו בזה למה שבק דברי רבא ע"ש להנ"ל הדבר נכון דכיון דהר"מ כ' הטעם משום לא תסור בע"כ פסק שם כאביי וא"ש:

השמטות לסימן קפד

הבאתי מתוס' פסחים (כ"ו א') דמחלקי בין הקדש דא"ח רק כדה"נ אבל בע"ז דלא כתיב בי' אכילה חייב גם בשלכדה"נ ע"ש. והנה בש"ס פסחים (מ"ח א') א"ל ר"א ברי' דרבא

לאביי ולילקי נמי משום ולא תביא תועבה אל ביתך אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואזהרתי' מהכא ואשריהן תגדעון וגו' ע"ש וק' לשי' רש"י שם לעיל (מ"ז א') גבי יש חורש תלם א' וכו' דפי' דבמוקדשין לוקה משום דהזיד במעילה ע"ש א"כ הכא בעצי הקדש לילקי נמי משום מעילה וצ"ל דהכא הרי מיירי בבישל בב"ח ואסור בהנאה וא"כ לא נהנה כלום וממילא אינו מועיל אבל א"כ יקשה לעיל דקאמר אפיק הבערה ועייל עצי אשירה ולוקה משום נהנה מע"ז והרי לפי הנ"ל לא נהנה כלום אבל למ"ש תוס' פסחים (כ"ו) הדבר נכון דהרי באמת גם בב"ח יכול להנות שלא כדה"נ דמותר בב"ח וכמבואר בש"ס שם ומשו"ה הכא דעייל עצי הקדש ואינו חייב

רק אם נהנה כדה"נ והכא דא"י להנות רק שלכדה"נ ל"ה מעילה לענין הקדש דיליף מתרומה דכתיבא בי' אכילה אבל אם עייל עצי אשירה שפיר לוקה משום לא ידבק בידך מאומה מן החרם דלקי משו"ה אף שלכדה"נ וא"ש ומיושב בזה מה שנקט בש"ס הקרא לעיל גבי אפיק הבערה ועייל עצי אשירה ואזהרתי' משום לא ידבק בידך מאומה מן החרם ולא נקיט הקרא לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך וגו' המוקדם בתורה להנ"ל הדבר נכון דהרי כל עיקר הוכחת התוס' דבע"ז אסור גם שלכה"נ ולקי עליו הוא רק משום האי קרא ולא ידבק בידך מאומה מן החרם וא"כ בע"כ נקט האי קרא וא"ש ונכון: השמטות לסימן קצו

בטו"ז סק"ו וראיתי בספר מנ"פ דקדק מדברי הפמ"ג ע"פ מה שפי' בדברי הטו"ז דשני אכילות ל"ה הפסק בין ברכה לאכילה ואם בירך על האכילה של ד"א יכול לאכול ד"א בינתים ואח"כ יכול לאכול דבר הראשון שבירך עליו משא"כ אם מפסיק בשתי' הוי הפסק ובזה מיישב במנ"פ קו' הצל"ח סוף פסחים בהא דבירך על פסח פטר את הזבח ובירך על הזבח לא פטר את הפסח והרי אוכל הטפל קודם ובכה"ג אינו נגרר אחר העיקר ולהנ"ל יכול לברך על הפסח ולאכול את הזבח כיון דשניהם מין מאכל הם והוי כגבול לתורי דל"ה הפסק זה תו"ד בקצרה. ודבריו תמוהים מאוד דאפי' אם נאמר דאם בירך ברכה שהוא שייך להמין שהוא רוצה לאכול ואכל ד"א שיש לו ברכה אחרת רק שהוא טפל יוכל לאכול אח"כ דבר הקדום על סמך הברכה שבירך מקודם למשל אם בירך על דבר בפה"ע והי' מונח דבר שברכתו דבר אחר יכול לאכול האחר זה רק בכה"ג שהברכה הוא מברכת הנהנין אבל בברכת הפסח וברכת הזבח דברכת הפסח הוא אשר קדשנו במצותיו לאכול הפסח וכן ברכת הזבח כה"ג לאכול הזבח פשיטא דאם בירך לאכול הפסח ואכל הזבח דהוי הפסק גדול וא"י לאכול הפסח ע"ס הברכה שבירך מקודם והברכה הראשונה הוי לבטלה דהרי בירך לאכול הפסח ואכל הזבח.

והגע בעצמך אם בירך על אכילת מצה ואכל מרור האם יכול אח"כ לאכול המצה ול"ה הפסק אע"ג דמצה דאורייתא ומרור בזה"ז ל"ה רק מדרבנן והוי טפל למצה וזה בודאי ליתא ובגביל לתורי דל"ה הפסק משום דל"ה מידי דאכילה כלל וגם הוי צורך הסעודה משא"כ בכה"ג דמברך לאכול הפסח ואכל הזבח אחר הברכה וגם בברכת הנהנין אם בירך על העיקר ואכל הטפל דל"צ ברכה זה רק אם אוכל אחר העיקר או ביחד עם העיקר אבל בכה"ג שאוכל את הטפל לבד בין ברכת העיקר להעיקר נראה ברור דהוי הפסק וצריך אח"כ לברך על העיקר אם רוצה לאכלו וע' לעיל סי' ר"ו דאפי' שתיקה יותר מכד"ד הוי הפסק לכמה פוסקים ומכ"ש אכילת ד"א. והנה בקו' הצל"ח הבאתי בפנים והבאתי מהתוי"ט שהעיר ג"כ בזה אבל כעת נראה דלק"מ דכל הטעם של התה"ד באכל הטפל מקודם דצריך לברך ולא מפטר בברכת העיקר הוא משום דהוי כמו אחשבי' דבזה דאכלו קודם העיקר עשה אותו ג"כ עיקר כמו העיקר גופי' וכ"ז בדבר הרשות שיש בידו לאכלו או שלא לאכלו ויכול לעשות ממנו עיקר או טפל משא"כ בפסח וזבח דהוא אכילת מצוה והתורה אמרה דצריך לאכול הזבח שיהא הפסח נאכל על השובע ועשאו טפל לזבח וגם אמרה התורה גופי' שיאכלנו קודם הפסח וכיון שכן הרי לא תלוי כלל במחשבתו דהוא א"י לעשות ממנו עיקר או טפל ורק עושה ע"פ התורה וממילא גם בכה"ג הוי טפל להפסח וז"פ וברור:

השמטות לסימן ריב

הבאתי בשם הב"י בשם הר"י דכל דין הוי התחלה חדשה אע"ג דיושבים עדיין הבי"ד הראשונים באותו מעמד ע"ש. יש להעיר מירושלמי נזיר (פ"ב ה"ח) בהא דר"י ס"ל דלא ניתנה נזירות אלא להפלאה וספק נזירות להקל משו"ז אבל זה רק בתחילת נזירות ולא בסוף נזירות (כן היא לגירסת הפ"מ ולגירסת הק"ע היא להיפוך) ומבע"ל שם אי ספק לו אי נדר אחת או שתים מה הוי לענין הנזירות השני' אי הוי כתחילה או נאמר דהוי כסוף הראשונה ופליגי שם בזה ע"ש:

השמטות לסימן רלב

מנהג הספרדים לומר בליל שבת אחר התפלה ברכו וכו' ולא ראיתי דבר לזה בש"ע וקדמונים אבל מצאתי בב"י או"ח לעיל סוס"י קל"ג הביא מתשו' הריב"ש מנהג ארצות שונות לומר אחר התפלה בבוקר או בערב בין בשבת ויו"ט או בחול ברכו וכו' כדי לצאת אנשים המאחרים לבא לביהכ"נ ולא שמעו ברכו מהש"ץ והריב"ש הכריע שם דרק בליל ש"ק ויו"ט וחול אומרים ברכו בתפלה ובבוקר אין אומרים הן בשבת ויו"ט או בחול ע"ש. ונ"ל דמה"ט מנהג הספרדים לומר רק בליל ש"ק ולא בלילי יו"ט וחול דכמו

שתקנו בליל שבת לומר ברכה אחת מעין שבע בשביל אנשים המאחרים לבא משום חשש מזיקין וזה רק בלילי שבתות ומשו"ה האריכו להיות בביהכ"נ עוד ולומר ברכו ג"כ בשביל המאחרים שלא שמעו ברכו מהש"ץ אבל בלילי יו"ט וחול דלא הי' תקנה לברכת מע"ש לא תקנו לומר ברכו ג"כ וכה"ג כתבו התוס' קידושין (י"א א') ד"ה עד וכו' דמשום סימפון לבד ל"ה מתחילין לגזור עד שתכנס לחופה דמומין ל"ש אבל כיון שהתחילו לגזור משום דעולא משום שמא ימזגנו האריכו הזמן משם ואילך עד החופה משום סימפון הואיל וכבר הוצרכו לגזור משום דעולא וכו' ע"ש וא"כ היכי דאין אומרים ברכה אחת מע"ש כ"כ אין לומר ברכו ומזה י"ל דבבית חתנים ואבלים שאין אומרים ברכה מע"ש כ"כ אין לומר ברכו גם למנהג הספרדים כן נלע"ד:

השמטות לסימן רסח

במחצה"ש סי' זה מה שהעלה דשתי החלות שנדבקו זב"ז בתנור והפרידן ל"ה לח"מ וע' אחרונים השיגו עליו ועמש"ש לקמן סי' תרמ"ח סעי' י"ב בזה: השמטות לסימן רעד

מג"א סק"א יש מקומות שאין אומרים והוא רחום בשבת וכו'. ע' בשע"ת סי' רס"ז בזה אבל אני מצאתי בב"י לעיל סי' קמ"ב בשם האו"ח מנהג ספרד לומר בשבת אחר קרה"ת והוא רחום יכפר עון לכפר על שגגת עון בקה"ת ע"ש. ומבואר דלא הי' מקפידין ע"ז שלא לומר בשבת והוא רחום ובפרט היכי שאומר אותו בתוך נוסח התפלה:

השמטות לסימן רפא

סעיף ז. בהג"ה. בפנים הבאתי מדברי הש"ס הוריות (ו') מגו דמכפרי אחיים מכפרי נמי אמתים ומרש"י זבחים (ה') דאין כפרה למתים ע"ש וע"ע תוס' ב"ק (מ"ג א') ד"ה מאי לאו כתבו דנ"מ בין כופר לדמים אם מת המזיק פטור דאין כפרה לאח"מ ע"ש וזה צע"ק דבהריגת נפש גם המתים צריכין כפרה וכמ"ש הפמ"ג כאן בשם הלבוש וי"ל דרק אם הרג בעצמו ולא על הריגת שורו אבל בגוף הענין כתבתי בחי' ליישב קו' תוס' זבחים (ה' א') ד"ה אשם לא וכו' שהקשו דהרי כל הקרא דמוצא שפתיך לא איצטריך רק לאשם דלשאר קדשים אתי מסברא דהא אתא לאח"מ ותי' דהשתא הדר בי' ר"ל מה"ט ע"ש והמפורשים תמהו מנ"ל לאביי להקשות לר"ל אימא הבא בנדר ונדבה ליתי ולא לירצי אשם לא ליתי כלל דלמא לא הדר ר"ל כלל וכל הקרא יהי' על אשם ולא יקשה כלל אליבי' וע' טה"ק האריך שם:

וביארתי שם דהנה במה שתי' ר"א לר"ל שהקשה אם אין מרצין למה הן באין דהוי לבטלה וע"ז תי' לו ר"א דמצינו דהיכי דמתה יביאו יורשין עולתה ופירש"י דהוי ג"כ

לבטלה משום דאין כפרה למתים וה"נ יכול להביא אע"ג דהוי לבטלה והקשיתי דאין דומה כלל דבאמת נוכל לומר היכי דאין מרצין אין באין דהוי כמו לבטלה וכמו שרצה הש"ס לומר אבל התם דיביאו יורשין עולתה י"ל דל"ה כלל לבטלה דבאמת לא נוכל לומר דמתים א"צ כלל כפרה דהרי בש"ס הוריות (ו') אמרי' כפר לעמך ישראל אשר פדית וכו' ראוי כפרה זו לכפר עד יוצאי מצרים ע"ש. והן אמת לפמ"ש הפמ"ג הנ"ל זה רק על ש"ד אבל א"כ הרי יש כמה עבירות שהוקשו לש"ד כמו לוה בריבית ע' ב"מ (ס"א) והלבנת פני חבירו וכדומה ואם ל"ה דומה ממש אבל מ"מ כפרה בודאי צריכים אבל כוונת הש"ס י"ל דהרי כל קרבן לכפרה צריך שיהי' המעות משלו דאין אדם מתכפר בשל חבירו מקרא יקריב מכם. וגדולה מזו אמרי' בש"ס תמורה (י' א') קרבנו לד' על נזרו מלבד אשר תשיג ידו בטהרתו וגו' אילימא לענין כפרה פשי' דמכפר לי' אי לאו דרבי רחמנא מלבד אשר תשיג ידו הו"א גזיה"כ הוא מדידי' הוא דמכפר ולא מדאחרים קמ"ל ע"ש ומבואר מזה דמקרבנו הוי נתמעט אפי' נתנו לו אחרים מעות במתנה מ"מ ל"מ וגלי קרא דבכה"ג מהני אבל בשל אחרים ל"ה כלל כפרה וכיון שמת והממון הוי של היורשין וממילא לא יוכל לכפר על המת דא"ל כאן כלום דנכסי קמי יורשין נפלו ומשו"ה אמרי' בכל דוכתי דאין כפרה למתים. והנה בטור יו"ד רס"י ר"מ הביא שי' הרי"ף ורמב"ם דאם אביו רשע דמ"מ מחויב לכבדו רק דאינו חייב מיתה אם קללו והטור הקשה עליהם מש"ס ב"ק (צ"ד) דהיכי דהאב לא עשה תשובה אין הבן מחויב להחזיר הגזילה משום דא"צ כיבוד משום דאביו הי' רשע והב"י תי' בדבר נפלא דהתם טעמא אחרינא איכא דהרי קיי"ל דכיבוד הוא משל אב וא"כ החילוק מבואר דבלא עשה האב תשובה והבנים ירשו הממון אינם מחויבים להחזיר משום כיבוד דהרי כיבוד הוי רק משל אב והכא הירושה הוי של הבנים ול"ש בזה כיבוד משא"כ בעשה האב תשובה והגזילה הוא דבר המסוים והי' בדעת האב להחזיר הגזילה והוי כאלו כבר החזיר האב מחיים וא"כ לא ירשו הבנים הדבר כלל ומשו"ה חייבים להחזיר משום כיבוד דהוי הכיבוד משל אב זה תו"ד:

ואנכי הבאתי סמוכין לסברת הב"י הנ"ל מהש"ס עירוכין (ז' א') שהקשה שם ואמאי איה"נ נינהו וכו' א"ר בפיאה נכרית וע' רש"י שם כ' וז"ל לאו שערה ממש היא אלא שהיתה לה פיאה משער אשה אחרת וכו' וקמ"ל מתני' דאע"ג דקשורה לה כיון דאמרה תנו גליא דעתה דלא ניחא לה דתיהוי כגופה לאיתסרי בהדה וכנטולה מחיים דמיא עכ"ל ומבואר סברא זו. ומעתה כיון דביארנו דכל הטעם דלא משכח"ל כפרה למתים משום דהיורשין ירשו הממון וא"ל כאן כלום וא"כ הרי בש"ס קידושין (י"ג ב') מוקי לה

להאי דיביאו יורשין עולתה והוא דהפרישה מחיים ע"ש וא"כ הרי לא ירשו היורשין כלל הקרבן מאביהם כיון דהוי דבר המסוים והי' בדעת המוריש להקריבו והוי שלה ושוב ל"ה לבטלה ומשו"ה יביאו יורשין עולתה אבל בהקריב של"ש דהוי לבטלה ושפיר הקשה ר"ל למה הן באין וזה קו' גדולה. אבל באמת זה ליתא דכל הטעם דצריך לאוקמי' בקידושין והוא דהפרישה מחיים הוא משום דשל"ד אבל ר"ל דס"ל (ב"ב קע"ה) ש"ד ע"ש וממילא לא אוקמה דהפרישה מחיים רק כפשטה דמתני' דאפי' לא הפרישה מחיים ואפ"ה יביאו יורשין עולתה ושפיר דייק ר"ל מינה דאע"ג דאין מרצין מ"מ הן באין. ומעתה הרי כתבו תוס' גיטין (מ"א ב') להוכיח דאביי ס"ל של"ד ע"ש וממילא לאביי לשי' בעכצ"ל שהפרישה מחיים ובכה"ג הוי שלה וכמ"ש הב"י הנ"ל דהוי של האב ול"ה לבטלה וא"כ גם עולה לא מוכח מידי דיקריב בשל"ש ושפיר י"ל דהקרא דמוצא שפתיך מיירי רק בעולה ולא באשם ושפיר הקשה לשי' אשם לא ליתי וכו' וא"ש ודוק היטב:

השמטות לסימן רפד

סעיף ג. מוקצה שהוא בידו דמותר לטלטלו וע' מג"א בזה. והנה במג"א סוס"י רס"ו הקשה מש"ס שבת (ל"ה) דהצריכו להמתין מלקבל שבת עד שיוליך החזן השופר לביתו וע' מחצה"ש ובאמת כי התם אמרי' דא"כ נתת דבריך לשיעורין ומסיק שם דמקום צנוע הי' לחזן הכנסת בראש גגו ושם הי' מניחו ול"ה לטלטל לביתו וא"כ הרי מבואר להיפוך דל"ה ממתינין מלקבל שבת עד שיוליך השופר לביתו אבל קו' המג"א היא דלמה הי' צריך להצניע השופר בראש גגו כדי שיקבל שבת ומוכרח הי' להצניע בראש גגו במקום שהי' תוקע משום דאסור לטלטל השופר אחר קבלת שבת והרי גם אח"כ הי' יכול לטלטל משום שהשופר הוא כבר בידו. וליישב דברי רמ"א מקו' המג"א נ"ל דהנה בש"ס גיטין (ס' ב') גבי שפורא דאסור לשנות משום ד"ש ופירש"י שם שופר של ע"ש וע"ז הקשה הש"ס שם דהרי אסור לשנותו משום ד"ש והתוס' שם הקשו עליו דהרי השופר של ע"ש הי' מונח בראש גגו ול"ה בבית הראש ישיבה ומזה דחו פירש"י שם והדבר קצת תמוה דהא דהי' מניח בראש גגו הרי היא רק משום דמקבל שבת ואסור לטלטל וע"כ הי' מניחו שם עד אחר שבת וא"כ כל השבוע הי' מונח במקומו בעיר ונראה מזה דדעת התוס' דהי' באמת מקומו שם לכל השבוע וממילא לפ"ז ל"ק על הרמ"א דכיון דנעשה שם בראש גגו מקומו הקבוע לכל השבוע למה יטלטלו אחר קבלת שבת למק"א מטעם שהוא כבר בידו אבל בשאר מוקצה דל"ש לעשות מקום לזה כמו בשופר וצריך להוליכו לביתו שפיר קאמר הרמ"א דמותר משום שהוא בידו יכול לטלטלו יותר אבל שי' רש"י שם בע"כ נראה דס"ל דגם בשופר ל"ה מקומו הקבוע בראש גגו ורק מחמת

כניסת שבת הי' מניחו שם באקראי ואחר שבת הי' נוטלו לביתו למקום הראש ישיבה (ול"ק קו' תוס' עליו) ולשי' רש"י שפיר הקשה המג"א ודו"ק וע' תוס' שבת (ק"ל א') הקשו דיותר עדיף שיטלטל התינוק אל הסכין דחנע"ע ותי' דאחר המילה התינוק חולה והוי ככפות ע"ש וצע"ק דמ"מ עדיפא לטלטל התינוק פ"א בחזרה מהסכין שמטלטלין ב"פ להמילה ובחזרה ולהנ"ל י"ל דגם בחזרה ליכא איסור בסכין כיון שהוא בידו להמילה יכול לטלטלו לביתו וכמ"ש הרמ"א:

השמטות לסימן שח

סעיף ב. ע' שו"ת שע"ד או"ח סי' ט"ו נשאל אי רשאי לחלל שבת עבור איש מומר שמחלל שבתות והוא חולה שיב"ס והשואל הביא מתוס' פסחים (מ"ו) שהקשו למאן דס"ל א"כ בכל מלאכות י"ל הואיל דחזי לחולה שיב"ם ותי' דחולי שיב"ס ל"ש ע"ש והכא דלפנינו החשיב"ס אלא דאיננו משמר שבתות הרי י"ל הואיל ואי עביד תשובה רשאי לחלל שבת עליו והכא ל"ש לומר דלא שכיח דזה שכיחא טובא דחולי שיב"ס יחזור בתשובה והשיב דלא אמרי' בזה הואיל לחלל עליו שבת כיון דנשתרש בחטא והביא מספר לימודי ד' סי' ר"ג שנסתפק בנתבשל בשבת באיסור ונזדמן לו חולה שיב"ס אי נפטר מהחיוב והשע"ד הנ"ל כ' דפטור הוא דצריך להיות מקום הפטור בעת העשי' ול"מ מה שנתחדש אח"כ והואיל ומקלעי אורחים שאני שאדם עשוי להכין יותר ומשו"ה גם בשאלה הנ"ל אסור לחלל שבת עליו ואף אם יאמר זה המומר בפה מלא שיעשה תשובה ל"מ לחלל שבת עבורו זה תו"ד בקצרה. והנה בגוף ספיקו של הספר לימודי ד' הנ"ל בחילל שבת ונזדמן לו אח"כ חשיב"ם להאכילו אי נפטר מהחיוב והשע"ד השיב מהסברא דל"מ למיפטר עי"ז מחיוב חילול שבת הנה הוא ש"ס מפורש במנחות (ס"ד א') שחט שתי חטאות של ציבור וא"צ אלא אחת א"ר וכו' חייב על השני' ופטור על הראשונה ואפי' נתכפר בשני' וכו' וברש"י שם ד"ה שחט וכו' חייב על השני' חטאת דכסבור מותר לשחטן בשבת הואיל ושל ציבור הוא וטעה דכיון דשחט הראשון תו לא חזי האי לציבור ואפי' נתכפר בשני' כגון שנשפך הדם של הראשונה לאחר שחיטת השני' דאיכא למימר

נפטרי' לגמרי משום דקמייתא ברשות שחט אע"ג דסוף לא כיפר אלא בשני' ושני' נמי הואיל ובה כיפר ליפטר עלי' אפ"ה חייב על שני' ופטור על הראשונה דבתר שחיטה אזלי': עכ"ל וע' תוס' שם ד"ה ואפי' וכו' כתבו דל"ד לאיבעיא דבסמוך אי אזלי' בתר מחשבתו או בתר מעשיו דהתם אי יבא אליהו ויאמר שהיא כחושה בב"מ הי' מביא שמינה ע"ש וכוונתם כמ"ש רש"י הנ"ל דהכא הי' המחשבה והמעשה באיסור ובשעת מעשה הי' חילול שבת ואע"ג דאח"כ נשפך הדם ונתכפר בשני' מ"מ ל"מ זאת להראשונה

ורק היכי דהי' כחושה בב"מ דגם מעיקרא הי' כן ורק הי' מחוסר ידיעה מאתנו אז תלוי אי אזלי' בתר המחשבה או בתר המעשה וממילא במבשל בשבת ואח"כ נזדמן לו החולה שיב"ס תליא ג"כ בזה אי ל"ה החולה אז בשעת בישול או שהי' חולה שיב"ס ול"ה פה הוי חילול שבת גמור ול"מ מה שבא אח"כ לכאן כיון דל"ה אז חולי או אפי' הי' רק ל"ה בפנינו ואם לא נאמר כן הרי בכל העולם יש כמה חולים שיב"ס ונאמר דהוי ה"ס שמא יבאו לכאן זה בודאי ליתא אבל אם באמת הי' החולה כאן רק המחלל שבת לא ידע ממנו באופן זה תלוי בפלוגתא דרבה ורבא במנחות שם אי אזלי' בתר מעשיו או בתר מחשבתו דמחשבתו הי' לאיסור ואנן פסקינן דאזלי' בתר מעשיו ופטור ולא אחר המחשבה והכונה (ובש"ס שם מבואר דרבה ס"ל דאזלי' בתר המעשה ולא בתר המחשבה וע' מ"ק (ב' ב') ותוס' שם ביארו הפלוגתא דרבה ור"י שם לענין התראה לאיזה מדמינן לה ורבה ס"ל במ"ק שם דאזלי' בתר המעשה ואזיל קצת לשי' בש"ס מנחות הנ"ל ור"י ס"ל דאזלי' בתר המחשבה וכשי' רבא במנחות (ס"ד) הנ"ל וע"ע מנחות (ג' ב') גבי מחשבה דמינכרי בה אי פוסלת יותר מלא מינכרי פליגי שם ג"כ רבה ורבא דרבה אזיל בתר המעשה ורבא אזיל בתר המחשבה ולשי' קצת אזל) אבל בגוף השאלה שרצה השואל להתיר לחלל שבת להחולה המומר הנ"ל מטעם הואיל תמוה דהרי הואיל ל"מ אפי' למ"ד דס"ל הואיל רק לפטרו ממלקות אבל איד"א איכא וכמ"ש הב"י או"ח סי' תקי"ג בשם הר"ן ולבשל מיו"ט לשבת הוא גם ע"י ע"ת וע"י הואיל ומקלעי אורחים לא סמכינן לחוד ותוס' פסחים (מ"ו) לא הקשו דיותרו כל מלאכות שבת ע"י הואיל דחזי לחשיב"ס רק שיתבטל הסקילה והכרת ולא שיותר לכתחלה וא"כ היאך ס"ד להתיר לחלל שבת ע"י הואיל הנ"ל:

ומ"מ בגוף הדין הנה בשו"ת ד"ח ושאר אחרונים שהובא באו"ח החדש שאסרו לחלל שבת לא אסרו רק עבור עכו"ם דצריך לעשות מעשה שיהי' יהודי וכ"ז שלא נתגייר הוי עכו"ם גמור ומשום איבה לא התירו רק איר"ר וכן לקראים דהוו כעכו"ם גמורים ועוד יותר מעכו"ם דמהם אין מקבלים גרים וכמ"ש ברמ"א אה"ע סוס"י ד' סעיף ל"ז ואסור לחלל שבת עבורם אבל ישראל מומר לחלל שבת דהוא ישראל לכל מילי ואע"פ שחטא ישראל הוא ולא חסר רק התשובה שיעשה וע' רמ"א חו"מ סי' ל"ד סעי' כ"ב בשם מהרי"ק דמומר שחזר בו וקיבל עליו תשובה כשר מיד אע"ג דלא עשאה עדיין וע' ש"ך שם ס"ק כ"א דמסתמא יקיים דבריו ומשו"ה הוי תיכף ישראל גמור ע"ש ומכ"ש בחולה שיב"ס דבודאי יעשה תשובה וכמ"ש בשו"ת שע"ד בעצמו משא"כ בעכו"ם דצריך לתקן עצמו ולימול ל"מ בדיבור לבד וע' כה"ג תוי"ש יומא (נ"ה) דאפי' למ"ד כותים גירי אריות הן מ"מ הוו בני ברית ואיתא בתרומה דנפשייהו כיון דיכולין לתקן עצמם מיד דגר הוא

ע"ש. וה"נ במומר דא"צ רק תשובה ומבואר במהרי"ק ורמ"א חו"מ הנ"ל דנאמן דיעשה תשובה וע' יו"ד סי' קכ"ד סעי' ח' כ' דמומר נאמן לומר ששב בתשובה ובש"ך שם סקט"ו בשם הפוסקים הוכיח דדיקא אם לא ידענו שהי' מומר והודה מעצמו שהי' מומר אבל אם ידענו שהי' מומר אין נאמן לומר ששב בתשובה ע"ס אבל זה רק אם אמר המומר שכבר שב בינו לב"ע אבל אם אמר שישוב בתשובה לפנינו הרי מבואר ברמ"א חו"מ הנ"ל דנאמן והסברא פשוטה דאם אמר שכבר שב א"נ משום דבודאי הי' עושה בפנינו כדי שלא נחזיקנו למומר ולהראות שכבר נכנס לדת ישראל והוא ישראל כשר משו"ה א"נ אבל אם אמר שיעשה תשובה בפנינו נאמן וע' רשב"א יבמות (פ"ח) דאפי' בדבר דאמרי' מי יימר דמזדקקי לי' בי תלתא זה רק דל"א משו"ה דבר שלא נעשה עדיין כעשוי אבל אם אמר שכבר נעשה נאמן דמ"מ עבידי דמזדקקי לי' ע"ש וע' בר"ן פ"ד דגיטין בסוגיא דפרוזבול מוכח דפליגי בזה הרמב"ן ור"ן ע"ש ובע"כ הא דמומר א"נ לומר שכבר עשה הוא רק משום דהי' עושה התשובה בפנינו וכנ"ל משא"כ אם אומר שיעשה בודאי נאמן וכמ"ש המהרי"ק ורמ"א וז"ב ונכון:

השמטות לסימן של

באהעו"ז שם כ' ולפמ"ש סי' שמ"ה דכלי העומד ברה"ר הוי מקום פטור יש עוד תקנה שיעמיד חביות ע"י עכו"ם לפני פתח הבית ועוד חביות אחת לפני פתח ביהכ"נ וכו'. וצ"ע בתקנה זו של האעו"ז דהרי בזה"ז אין לנו רה"ר רק כרמלית והרי אין מקום פטור בכרמלית משום דמא"מ וניעור וכמ"ש הרמ"א והי' נראה סברת האעו"ז דאף דאין רה"ר בזה"ז היינו דאזלי' להקל אבל לא דליפוק מזה חומרא דנימא מצא מא"מ וניעור ע"ז ובכה"ג אמרי' דהוי דינו כרה"ר דהלכה כמיקל בעירוב אבל באמת בב"י סי' שנ"ה בשם הגהות מרדכי מבואר דגם ברה"ר שלנו די"ל דין כרמלית אמרי' מצא מא"מ וניעור ול"ש בי' מקום פטור ע"ש וכ"ה ברמ"א סי' שמ"ז ע"ש וע"כ דברי האהעו"ז צע"ג:

השמטות לסימן שמט

בפנים הבאתי בשם הירושלמי עירובין דאם מתגלגל ויורד לרה"י וכו' מצאתי בס' או"ח החדש הביא מורי הגאון זצ"ל בשם הש"ג סוף מכילתין שהביא הירושלמי הנ"ל וע' כה"ג ירושלמי נדרים (פ"ה ה"א) בשותף דיכול לכבס בחצירו בתוך ד"א שלו דמ"מ אם המקום מדרון אסור דיאמר לו את שפכית בדידך ואזיל לגבאי ע"ש:

השמטות לסימן שנ

מג"א סק"ז. ואם מכר ביתו לאחר אין בידינו ראי' ברורה שיזכה הקונה בדבר וכו'. ע' בפנים מה שהבאתי מהירושלמי בזה אבל מ"ש המג"א בשם הכ"ה שמחלק בין מכר

למת וכ' עליו דדוחק הוא לא אבין הדוחק דלכאורה במכר אמאי לא יזכה הקונה משום דמאי מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו והכא דהמוכר הי' לו זכות זה ממילא נמכר הבית עם הזכות אבל לפמ"ש התוס' ב"מ (ל"ה א') ד"ה זבנה דל"ש זה רק אם הראשון מחויב ע"פ הדין משא"כ בשומא הדרא דל"ה רק מצד הישר והטוב ל"ש לומר מה מכר ראשון לשני וכו' ומשו"ה א"צ השני למיהדר ע"ש. וא"כ הכא נימא כן גם לגבי הקהל דכיון דלהראשון המוכר ל"ה רק משים דרכי שלים לא נוכל לומר בזה מה מכר ראשון לשני וכו' ויהא נמכר גם הזכות הזה. ומעתה זה רק במכר אבל במת ונפל לפני יורשיו דהוי כרעא דאבוה ובקרא כתיב תחת אבותיך יהיו בניך וגו' זכו בו היורשים וכמ"ש.

הכה"ג וצ"ע: השמטות לסימן שסו

הבאתי בפנים מתשו' מורי הגאון מהרש"ם ז"ל בשם שו"ת חיים שאל במי שרוצה לערב ע"ת בפת שי"ל ברחוק אלפים אמה ורק הפת נקנה ע"י אחר וע"ז פקפק דכיון דצריך לומר בהדין עירובא וע"כ צריך להיות הפת בידו ע"ש. והנה נדפם כעת שו"ת צ"ר יעקב וראיתי שם בסי' קע"ב השיג ע"ז דהרי בחו"מ סי' שכ"א אמרי' דבבית אפי' לא קאי בגוה רק סיים לו הוי כקאי בגוה ול"צ להיות קאים בגוה וגם הביא מקרא דזה הדבר אע"ג דאין בידו כלום ע"ש שהאריך קצת בזה. והנה במפתחות שבשו"ת מהרש"ם הנ"ל הביא מורי זצ"ל בשמי ע"ז מדברי הב"י או"ת סי' קל"ט אסם האו"ת

דצריך לתפוס בידו הס"ת בשעת הקריאה דכיון דכ' לקוח את הספר הזה ול"ש לומר הזה אלא כשתפוס בידו ע"ש וא"כ השגת של השו"ת צו"י תסוב גם על הב"י בשם האו"ח הנ"ל ובאמת כי אין זה השגה כלל דלא קאמר הב"י הנ"ל וכן בתשו', ח"ש הנ"ל רק במטלטלין דשייך בהו אחיזה בידו משא"כ בבית או בשדה הוי לשון זה גם במיחד הדבר וכן מקרא זה הדבר שמביא מזה בשו"ת צו"י שייך לשון זה על מה שמייחד הדיבור וגדולה מזה דייקו במד"ר ורש"י פ' בשלח על הקרא זה אלי ואנוהו מלמד ששפחה על הים הראתה באצבע זה אלי ואנוהו ע"ש. אבל במטלטלין שפיר קאמרי הגאונים הנ"ל דצריך להיות אוחז בידו כשאמר לשון בהדין וע' חולין (מ"ב א') וזאת החיה אשר תאכלו מלמד שתפס הקב"ה כל מין ומין והראה לו למשה וא"ל זאת אכול וזאת לא תאכל ע"ש. וע' תוס' ב"מ (נ"ה ב') בהא דאמרי' פרה תחת זו מוכח דאנח ידו אחולין ע"ש ומה שהביא בצו"י מה דשלח ע"י שליח ע"ש אפי' אם נאמר הכונה דהמשלח אומר בהדין עירובא מ"מ בשלוחו הוי כגופו כמבואר קידושין (מ"ג) וכה"ג בתוס' ב"ב (פ"ג) דיכול המשלח לומר הנה הבאתי ע"ש והוי כאלו המשלח אוחזו בידו משא"כ בהנ"ל וז"ב:

הלכות פסח:

אעתיק פה מ"ש בתשובה בש"ס פסחים וז"ל:
שלום וי"ר לכבוד ידידי הרב המאוה"ג החו"ב וכו' כש"ת מו"ה אלישע בראנדער (נ"י) ז"ל מו"צ דק' בייטש יצ"ו:
מכתבו הגיעני ובדבר הדו"ד שבא לפניו וכו'. ובדבר מה שהעיר בש"ס פסחים (ס"ב ב') בברייתא יכול יפסול ב"ח הבאין עמו ודין היא הואיל וערלה פוסלת וטומאה פוסלת וכו' דנין דבר שלא הותר מכללו מדבר שלא הותר מכללו ואל יוכיח טומאה שהותר מכללו ת"ל זאת וכו' ע"ש וברש"י שם דערלה וכו' וזמן נמי לא הותר לשום קרבן לאכלו חוץ לזמנו וכו' וטומאה הותר מכללו כדמפרש לקמן הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה ע"ש ומבואר דפיגול לא הותר מכללו והוא סותר למ"ש תוס' לעיל (דף ט"ז) דפיגול מיקרי הותר מכללו אצל כהן משוח ומנחת כהנים ע"ש יפה העיר וכבר זכיתי בה גם אנכי בגליון הש"ס פסחים הנ"ל:
ולחומר הנושא י"ל דבאמת הרי כתבו התוס' חולין (קט"ז א') דלא מיקרי הותר מכללו רק היכי דכתיב כל כמו בחלב והוי לפ"ז הותר מכללו ומשו"ה בב"ח לא מיקרי הותר מכללו אצל בהמה טמאה כיון דלא כתיב כל ע"ש וע' כה"ג תוס' זבחים (ט"ז ב') ד"ה ורש"י נזיר (מ"ד א') ד"ה לאסור ע"ש (ובאמת כי בגוף ד' התוס' חולין (קט"ז) הנ"ל ובפרט דברי רש"י זבחים (ט"ז) הנ"ל יש להעיר מש"ס מנחות (ס"ח ב') פשי' מ"ד התם היא דהותר מכללו אצל הדיוט אבל הכא דלא הותר מכללו לא קמ"ל כ"ש היא דלא איתסר כלל וכו' ע"ש ומוכח להיפוך וי"ל) ומשו"ה שפיר קאמר הש"ס דפיגול לא מקרי לא הותר מכללו וגם ערלה אבל טומאה דכתיב כל טהור יאכל אותו מקרי הותר מכללו אבל לעיל (דף ט"ז ב') כתבו תוס' דפיגול ג"כ הותר מכללו אצל מנחת כהנים ומנחת נסכים כלפי שהקשה הש"ס במנחות שם ואימא עון שמאל דהותר מכללו ביוה"כ וכן הקשה אימא עון יוצא דהותר מכללו בבמה וא"כ הרי קרי הש"ס הותר מכללו אע"ג דלא נכלל מקודם בלשון כל ושפיר כתבו התוס' לפ"ז דגם פיגול הותר מכללו וכנ"ל ועדיין צ"ע: והנה כ"ת מפלפל בדברי הש"ס שם מתקיף לה רב אשי ממאי דכל ערל כולה ערל משמע דלמא האי וכל ערל כ"ד משמע כתב רחמנא זאת וכו' ובמאי פליגי ר"א על הס"ד דש"ס והוטב בעיני הערותיו. והנ"ל בזה עפ"ד הש"ס מעילה (ג' ב') א"ל רב אשי לרבא קומץ פיגול שהעלה ע"ג המזבח פקע פיגול ממנו וקמיצה היינו שחיטה ובתוס' שם ד"ה קומץ וכו' הקשו והיכי ס"ד שנקבע פיגול משעת קמיצה והרי בעינן הרצאת כשר ותי' דדוקא לחייבו כרת אינו נקבע רק לאחר זריקה אבל שם פיגול חל משעת שחיטה כמו לענין להביא לידי מעילה וכו' ומשני דמייתי לידי פיגול כלומר לעולם אין הפיגול עד שעת זריקה לענין

להביא לידי מעילה וכו' ע"ש ומבואר דפליגי רבא ור"א דלשי' רבא ל"ה שם פיגול קודם הזריקה בשחיטה לבד אבל רב אשי ס"ל דרק להביא לידי כרת ל"ה רק ע"י זריקה אבל שם פיגול עלה מן השחיטה ואילך ע"ש:

והנה בש"ס פסחים קאמרי' שם ור"ח אדרבא לאידך גיסא וכו' וכ"ת ומאי חומרא דזריקה דלא מיקבע בפיגול אלא בזריקה וברש"י שם דבעי' הרצאת כשר ומשו"ה ל"ה שם פיגול עלה עד הזריקה ע"ש ברש"י באורך. ומעתה כ"ז לשי' רבא במעילה (ג') הנ"ל אבל לשי' רב אשי דס"ל דבשעת שחיטה הוקבע בפיגול לענין פסולא א"כ הכא דלא נ"מ רק לענין פסול כמו בערלות או טומאה ל"ה זריקה חמירא משחיטה והדקו"ל למה כתיב זאת למימרא שחיטה היא דמקצתה לא פסלה אבל זריקה אפי' מקצתה נמי פסלה דמאי חומרא דזריקה משחיטה וכנ"ל ומשו"ה לא ניחא לי' בפי' הברייתא ומתקיף לה רב אשי ממאי דהאי כל ערל כולה משמע וכו' ופי' אלא אמר רב אשי רבה ור"ח בהאי קרא קמיפלגי וכו' וע' זבחים (ל"ו ב') אמר רבא תדע דפיגול לפני זריקה לאו כלום היא ואתיא זריקה וקבעי לה בפיגול וכו' ע"ש ורבא לשי' במעילה (ג') הנ"ל ומשו"ה קאמר דפיגול לפני זריקה לאו כלום הוא ע"ש אבל מ"מ גוף דברי רבא בזבחים (ל"ו) הנ"ל צע"ג דהתם הרי קאי אליבא דר' יהודה וכמ"ש ברש"י שם ע"ש והרי ר' יהודה ס"ל בזבחים (כ"ח) דנקבע בפיגול גמור ע"י השחיטה ואין הזריקה שאח"כ מוציאה מידי מחשבת פיגול שבשחיטה ע"ש ומאי ראי' מייתי רבא לר"י ממה דס"ל בעצמו להיפוך וצע"ג כעת:

ב) ובחי' לש"ס זבחים העליתי בזה ליישב דברי רש"י (בדף ט' סוע"ב) במחלוקת ר"י ור"ל שם וכ' רש"י שם וז"ל דלא ילפינן מפיגול דהתם עיקר וכו' לעשות עבודה זו לעשות עבודה אחרת להאכיל לאדם או למזבח חוץ לזמנו וכו' עכ"ל ובטה"ק תמה הרבה בדברי רש"י האלו דמעולם לא נדע מפיגול זה שיחשב בשחיטה על הזריקה שיאכל הבשר או שיזרוק הדם חוץ לזמנו רק אם חשב בעבודה אחת לעשות העבודה האחרת חוץ לזמנו אבל שיחשב למשל בשחיטה שיחשב בזריקה לאכול מן הבשר או לזרוק הדם חוץ לזמנו מנ"ל לרש"י דגם בכה"ג הוי פיגול ואם ס"ל לרש"י מסברא דגם בכה"ג הוי פיגול אבל ק' למה הוצרך רש"י לזה כאן ולא פי' כפשוטו כסתם פיגול שבש"ס בכ"מ דהוי מעבודה לעבודה דהיינו שיחשב בשחיטה או בשאר עבודה מהארבעה עבודות לאכול הבשר או להקטיר האימורין חו"ל דהוי פיגול וה"נ ס"ל לר"י בשל"ש ור"ל ס"ל דהתם הוי פיגול דלא משכח"ל רק בכה"ג מעבודה לעבודה ומשו"ה מהני הפיגול מעבודה לעבודה והוי הכשירו בכך משא"כ בשל"ש לא פסל וע"ש הרבה וכמדומני שראיתי בשו"ת בי"צ יו"ד ח"א שכתב בזה ואין לפני כעת:

והנלע"ד ליישב הכל ומקודם נבין ג"כ מחלוקת ר"י ור"ל במאי פליגי דכפי הנראה סברת ר"ל טובה מאוד דבפיגול דלא משכח"ל רק מעבודה לעבודה וגלי רחמנא דהוי פיגול עי"ז משא"כ בשל"ש היכי ילפינן משל"ש דמשכח"ל בעבודה זו עצמה היכי ילפינן מפיגול ולכאורה הי' נראה דזה תלוי בפלוגתא דריבר"י ור"י בסוכה (נ') דפליגי אי דנין אפשר משא"א ע"ש דלמ"ד דנין אפשר משא"א ה"נ

אליבא דכ"ע כשל"ש ומיושב קו' התוס' בטו"ט וא"ש ודוק היטב:

ה) ועוד רגע אדבר בדברי הש"ס זבחים (י' א') הנ"ל דקאמר התם אלא אר"א ה"ק ומה במקום שאם אמר וכו'. והנה במק"א נסתפקתי בש"ב דפסול רק בזריקה מהקרא וכפר עליו ולא על חבירו וכפרה ל"ה רק בזריקה וכמבואר בש"ס לעיל והאיך הדין אם במתנה הראשונה שבזריקה לא זרק בש"ב רק לשם בעליו אבל הג' מתנות שאחרי' זרק בש"ב אם הוי ג"כ ש"ב ולא עלה לשם חובה ובחטאת פסול דכיון דהטעם דש"ב הוי רק בכפרה והרי הכפרה עיקרה רק במתנה הראשונה והשאר המתנות אם לא נתן לא עיכב ולא תלוי הכפרה רק בראשונה וא"כ ממילא לא פסול במתנות האחרונות שום פסול דש"ב וא"ל דפסול גם במתנות האחרונות משום דקצת כפרה הוי בהו דזה ליתא לפמ"ש תוס' סנהדרין (ד' א') ד"ה ושתים אליבא דב"ש דגם בשירי הדם שנשפכין על היסוד איכא קצת כפרה ע"ש א"כ לפסול לדידהו ש"ב גם בשירי הדם וזה בוודאי ליתא וגם לפמ"ש תוס' יומא (מ"ו ב') דגם בהפשט ונתוח של העולה איכא קצת כפרה והוכיחו כן מש"ס שם כ"ז ע"ש וא"כ הכי נאמר דגם בזה איכא ש"ב ובע"כ דש"ב תלוי רק בעיקר כפרה ועיקר הכפרה היא רק מתנה הראשונה וזה הי' נראה מהסברא אבל לפ"ז יקשה בש"ס דכאן דיליף של"ש (והיא ש"ק) מק"ו דש"ב משחיטה לזריקה דלא פסול בשחיטה ופסול בזריקה מכ"ש בשל"ש דפסול ע"מ לזרוק ולהנ"ל הי' יכול לעשות הק"ו של"ש מש"ב מזריקה גופי' דש"ב דתליא בכפרה ל"ה הפסול רק במתנה הראשונה משא"כ בשל"ש הוי הפסול בכל המתנות דהרי בשל"ש לא תלוי בכפרה כמו בש"ב דכתיב שם וכפר עליו ולא על חבירו ובעכצ"ל דגם בש"ב פוסל בכל המתנות ואינו דומה לשירי הדם וההפשט ונתוח דהוי עבודה אחרת לגמרי אבל שאר המתנות אע"ג דלא מיעכבי היינו אם לא עשאן כלל אבל אם עשאן ועשה בש"ב מגרע גרע דכיון דעשאן הוי כמו המתנה הראשונה ופסול בהם ש"ב וכדאמרי' כה"ג לענין שהי' במיעוט בתרא דאע"ג דאינו מעכב אם עשה שהי' ואח"כ שחט המיעוט בתרא פסול וע' כה"ג תוס' גיטין (פ' ב') לענין עדים פסולים ואכ"מ יותר עכתו"ד תשובתי:

השמטות לסימן תח

מג"א ס"ק ט"ז בפנים העליתי דלפמ"ש הש"ך יו"ד (סי' צ"א) דטהור מליח וטמא טפל אסור בלח מפליט מכלי כשיעור שירתיח בדבר לח ע"ש. הנה הראני חתני הרב הה"ג מו"ה חיים צבי נ"י בפת"ש יו"ד סוס"י ק"ה שהעלה כן ע"ש אבל מצאתי בפמ"ג בש"ד סי' תמ"ז ס"ק. שכ' דדברי הש"ך הנ"ל ל"ד דטהור מליח וטמא טפל חמיר מהא דאין מליחה לכלים ע"ש וא"כ ממילא נסתר הנ"ל דאין ראי' לכאן:

השמטות לסימן תמז

מג"א סק"ה בענין דוקא מה שבידו אמרי' הואיל וע"ש בשם הרדב"ז ומ"ש בפנים ע"ז וע' צל"ח ביצה (כ"ו) בהא דטבל מוכן הוא משום דאם עבר ותיקנו מתוקן כ' סברא זו ולא הביא מדברי הרדב"ז ומג"א האלו: השמטות לסימן תמח

מג"א סק"ל בפנים העירותי ע"ד הפמ"ג לעיל סי' תמ"ז דזיעה ל"ה כמוהו רק במשקה ולא באוכלין מדברי הטור ומג"א שכתב גבי חררה שמזיע מהבל החררה. והנה הראני חתני הרב הנ"ל בשו"ת בי"ש יו"ד (סי' קס"ד) העיר בזה ודחה דברי הפמ"ג עי"ז ע"ש אבל הנה בש"ס פסחים (כ"ד ב') אין סופגין את הארבעים (משום ערלה) אלא על היוצא מזיתים וענבים בלבד' ואלו מתותים תאנים ורמונים לא מ"ט וכו' א"ל אביי בשלמא אי אשמועינן פירא גופי' דלא אכיל להו דרך הנאתו שפיר אלא הכא משום דזיעה בעלמא הוא ע"ש ובתוס' שם תמהו דמ"מ הרי טכ"ע דאורייתא ע"ש ולהנ"ל לק"מ דטכ"ע היוצא ע"י משקה ובישול הוי מה"ת אבל הכא דיוצא הזיעה מהפירי ובאוכלין לשי' הפמ"ג ל"ה הזיעה כמותו משו"ה פטור ובכל האופן קשה לשי' הר"י דאורלינ"ש דטכ"ע ואף דהוי מה"ת מ"מ לא לקי עלה דהוי רק איסור עשה דתעבירו באש וע' תוס' חולין (צ"ח) וכמ"ד א"כ הכא דאמרי' דאין סופג את הארבעים מה הקשו התוס' דלא גרע מטכ"ע הרי מ"מ אין חייב מלקות משום טכ"ע וצ"ע וקצרתי:

השמטות לסימן תנא

בפנים הבאתי מדברי תוס' זבחים (ל"ט ב') דבקדשים דבעינן שינה עליו הכתוב לעכב דאם יש קרא וגם בלא הקרא הו"א זאת מק"ו הוי זאת שינה עליו הכתוב לעכב ע"ש (והטעם י"ל דס"ל להתוס' דק"ו הוי כאילו כתיב קרא בהדיא וכ"כ תוס' נזיר (מ"ט א') ד"ה ומשני וע' הגהות או"מ שם וע' ש"ס חגיגה (י"א רע"ב) מוכח כן אבל בתוס' ב"ק (כ"ו סוע"ב) כתבו דרק גז"ש הוי כאלו כתיבא בהדיא ולא ק"ו ע"ש וע"ע תוס' קידושין (ט"ו ב') ומהרש"א שם וע' רש"י סנהדרין (כ"א א') ד"ה אתיא וע' ש"ע יו"ד סי' רמ"ו סעי' דק"ו נגד גז"ש הוי שואל כענין ע"ש ואכ"מ). ובחי' לזבחים (ד' ב') אמרתי בזה דבר נכון ליישב קו' תוס' שם בהא דקאמר בש"ס אלא אר"א (דזריקה צריך לשם בעלים) א"ק

ונרצה לו לכפר עליו ולא על חבירו וכו' האי מבע"ל ונרצה לו לכפר עליו ר"ש אומר את שעליו חייב באחריותו וכו' ר"א מנרצה לו לכפר קאמר ובתוס' הקשו דלמ"ל קרא לש"ב בזריקה דהרי אפי' בשאר עבודות לא פסלי בש"ב רק אי שוחט ע"מ לזרוק בש"ב מכ"ש בזריקה עצמה דפוסל בש"ב ונשארו בתימה. להנ"ל מיושב היטב הנה בש"ס לקמן הקשה הש"ס ונימא היכי דשחט של"ש ליפסלו ומשני דאיכא קרא מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת וגו' דלא מיפסלו ע"ש ובתוס' שם הקשו על קו' הש"ס דליפסלו והרי בקדשים בעי' שינה הכתוב לעכב והכא ליכא שינה הכתוב ע"ש ולהנ"ל י"ל דהרי התוס' הקשו למ"ל לר"א האי דנרצה לו לכפר עליו דזריקה אסור בש"ב והרי במכ"ש מכל שאר עבודות דפסלי רק ע"מ הזריקה וא"כ ממילא הוי ק"ו בזריקה וגם הקרא דרב אשי נרצה לו לכפר עליו וממילא הוי בזריקה שינה עליו הכתוב לעכב וכמ"ש תוס' (ל"ט). והנה בש"ס לעיל (ע"א) אמרי' דזריקה מזביחה ליכא למילף דאיכא למיפרך מה לזביחה שפוסל שלא לאוכליו אבל זביחה מזריקה איכא למילף שפיר ע"ש וכיון דאיכא ילפותא לזריקה דצריך לשם בעלים מקרא ומק"ו ממילא ילפינן גם זביחה מזריקה דפסול גם בדיעבד אם עשה בש"ב כל העבודות ומשו"ה צריך קרא מוצא שפתיך תשמור וגו' דלא פסול בש"ב ומיושב קו' התוס' דשפיר הקשה הש"ס וא"כ מיושב גם תמיהת התוס' לעיל דלמ"ל קרא על הזריקה והכונה דמנ"ל לר"א דהקרא אתא לדר"א על ש"ב אימא כולה לדר"ש אתיא דדייק מהאי קרא את שעליו חייב באחריותו וכו' ולא לדר"א לש"ב ולהנ"ל דבע"כ דייק ר"א דאתא גם לש"ב דהרי מדאיצטריך הקרא דמוצא שפתיך תשמור להורות דלא מיפסלו בש"ב דבלא"ה הו"א דפסלי והרי יקשה קו' התוס' דלמ"ל קרא דהא ל"ה שינה הכתוב לעכב בקדשים ובעכצ"ל דיש קרא והק"ו והוי עי"ז שינה הכתוב לעכב והו"א דילפינן זביחה מזריקה ומשו"ה איצטריך הקרא דמוצא שפתיך וגו' וא"כ בעכצ"ל דהקרא דנרצה עליו וגו' הוא על ש"ב וכר"א דבלא"ה למה צריך קרא דמוצא שפתיך וגו' וכנ"ל וא"ש ודוק היטב:

השמטות לסימן תסו

בתשו' שם עמ"ש בפנים בשם שו"ת אמרי יושר שהעלה בענין יוצא דבר חדש ע"ש וע' תוס' זבחים (כ' ב') ד"ה קידש בכ"ש ובשטמ"ק שבש"ס ווילנא שם כ' כן לענין מי כיור דרק אחר שהי' בפנים בכ"ש ונתקדשו ואח"כ יצא לחוץ נפסל ביוצא אבל אם הי' בחוץ בכ"ש מתחלה לא מיפסלי ביוצא ע"ש והוא ראי' לדברי הא"י הנ"ל וי"ל התם משום דאין כ"ש חקדש אלא מבפנים וכמבואר בזבחים (פ"ח) אבל מהתם משמע דלא אתי עלה מה"ט ע"ש:

השמטות לסימן תצב

מ"ש בפנים בענין חייב אדם לטהר עצמו ברגל בזה"ז בשם הצל"ח ביצה ע"ש מצאתי בפת"ש אה"ע סי' נ"ו כתב מזה ולא הביא מהנ"ל ע"ש:

השמטות לסימן תקכט

מג"א סק"ג דאם שני התבשילין בשוה אין להקפיד מה שנתבשלו בשני כלים וע' בשע"ת שם בשם ברכ"י דאסור אם נתבשלו בשני כלים והשע"ת תמה עליו דמה בכך כיון דמ"מ הם תבשילין שוין ע"ש נ"ל ראי' להברכ"י מתוס' זבחים (מ"ב) ד"ה כי וכו' בסוה"ד כתבו שם וכ"ת משום דהוו שני מינים אכתי קשה משני בזיכין אם לא נחלק כיון דבעי שני כלים הוו כשני מינים והוי פיגול וכו' ע"ש ומבואר כן:

השמטות לסימן תקנב

הבאתי בפנים מדברי התוס' דהא דגזרו על ט"מ שלא יכנוס למחנה לוי' הוא גם על טבו"י ומהרש"א פסחים (צ"ב) תמה עליהם דמנ"ל דגם על טבו"י הי' ג"כ הגזירה ע"ש ובאמת כי בתוס' זבחים (ל"ב ב') סוד"ה ור"י הוכיחו כן ממשנה פ"ק דכלים ע"ש ותימה על המהרש"א שלא הביא מזה ובגוף דברי הש"ס סוטה (כ"ג) שהבאתי בפנים דהש"ס הקשה שם אקרי כאן כל שממנו לאישים ה"ה בבל תקטירו ומתרץ הש"ס דעביד לה כראבר"ש וברש"י שם ד"ה כראבר"ש כתבו דר"ש דס"ל במנחות (ע"ג) במנחת חוטא של כהן הקומץ קרב לעצמו והשירים קריבין לעצמו לי"ל הא דכל שממנו לאישים ה"ה בבל תקטירו ע"ש. והנה הא ל"ק דלפ"ז למה להש"ס לאוקמה כראבר"ש לוקמה כר"ש דלא ס"ל כלל הא דכל שממנו לאישים וכו' דהש"ס רצה לתרץ דאתיא כראבר"ש דהלכתא כותי' ואפי' רבנן ל"פ עליו בזה כדמסיק הש"ס וזה לא הי' יכול לומר אי הי' מתרץ דאתיא כר"ש אבל אי קשיא אדברי רש"י ז"ל הא קשיא בש"ס זבחים (ע"ו א') ר"ש אומר למחר מביא אשמו ולוגו וכו' ובש"ס שם (ע"ב) הקשה הש"ס ע"ז והא בעי הקטרה דאקטיר לי' אימת אי בתר מתנות שבע וכו' ואי קודם מתנות שבע הא כל שממנו לאישים ה"ה בבל תקטירו וכו' ע"ש ולרש"י הנ"ל הרי ר"ש לי"ל האי דרשא כלל ולולא דברי רש"י הנ"ל לא הי' מוכח כלל דר"ש לי"ל האי דרשא דכל שממנו לאישים דבמנחת כהן חוטא דאקשי רחמנא למנחה ישראל כמבואר במנחות (ע"ג ב') וא"כ הרי בפירוש אמרה תורה התם דלא ניחוש להא דכל שממנו לאישים וגו' אבל בשאר דוכתי לא פליג מסתמא ר"ש על הדרשא המוסכמת לכ"ע דכל שממנו לאישים וגו' אבל לרש"י דס"ל לר"ש דלי"ל כלל האי דרשא קשה כנ"ל וכן הא דאמרי' במנחות שם לכל מנחתם לרבות מנחת העומר ומנחת קנאות דשירי' נאכלין ובלאו קרא הו"א דקרבין ע"ג המזבח אע"ג דכל שממנו

לאישים וכו' י"ל התם ממעט דלא נימא דהשירים מתפזרין ע"ג הדשן כמו לראבר"ש במנחת חוטא של כהן ולא למעט דאין נקרבין ע"ג המזבח דל"צ באמת לזה קרא וכן מדויק לשון רש"י שם (ע"ב ב') ד"ה כי קמבעיא וכו' אע"ג דנקמצות איכ"ל דשירים אינם נאכלין עכ"ל ולא קאמר דנשרפין ע"ג המזבח ובע"כ דלזה ל"צ קרא (ודרך אגב אזכיר לי מה דתמי' לי' דברי רש"י ז"ל בסוטה (י"ט א') ד"ה והשאר נאכל שכל הנקמצות שיריהן נאכלין דכתיב תורה בסתם מנחה וזאת תורת המנחה וגו' עד והנותרת ממנה וגו' עכ"ד רש"י לקח רש"י ז"ל לעצמו דרשא אחרת ובש"ס מנחות (ע"ג א') הנ"ל קאמר דצריך דרשא מיוחדת למנחת קנאות דס"ד ואכלו אותם אשר כיפר בהם אמר רחמנא והאי להתיר קאתיא קמ"ל ע"ש ומשו"ה צריך התם קרא לכל מנחתם לרבות מנחת קנאות דשירים נאכלין וזה פליאה בעיני ע"ד רש"י הנ"ל) וע"ע מנחות וק"ו ב') א"ל וכו' ודלמא לכ"ע מותר לערב חובה בנזבה וכו' ור' לי"ל קרא ע"ש ולדברי רש"י הנ"ל דר"ש לא ס"ל האי דרשא דכל שממנו לאישים וכו' א"כ גם כי לי"ל דר"א הרי מ"מ אסור להקטיר מהנדבה אח"כ והרי בע"כ ר' כר"ש ס"ל בכ"מ ובש"ס לעיל (ע"ב) דמדחה שם תי' דר' תלמידי דר"ש הוא וס"ל כר"ש וע' תוס' מכות (ט' א') ד"ה דדוחק לומר דר' לא ס"ל הא דר"ש רבי' ע"ש וכ"ז צע"ג לשי' רש"י הנ"ל:

השמטות לסימן תקס

והנה ראיתי בשו"ת אמרי יושר ת"ב סי' קכ"ד נשאל בת"צ של"ה ו' מתענין מחמת תולשתם דא"י לקרות ויחל והי' אז ביום ב' או ה' אי צריכין לקרות פ' השבוע והשיב עפ"ד הר"ן פ"ד דמגילה שהקשה דעכשיו דאין מעיינין במילי דמתא למה אין קורין בשחרית בפ' השבוע ותי' הר"ן דכיון דלא נתקן אז לקרות בת"צ בפ' השבוע שוב לא מתקנינן אנן אף דל"ש הטעם עכשיו וה"נ אף דלא יכולים לקרות ויחל מ"מ שוב לא נתקן לקרות פ' השבוע ועוד דהרי יש דיעות דאפי' אי אין מתענין מ"מ קורין ויחל ואף דלא קיי"ל כן מ"מ אין יכולין לקרות פ' השבוע דדלמא כהפוסקים הנ"ל והו"ל ברכה לבטלה ומשו"ה אין קורין כלל אלו תו"ד בקיצור. והנה מ"ש בתשו' א"י בשם הר"ן מגילה דכיון דלא תקנו אז משום טעמא דהי' מעיינים במילי דמתא ומשו"ה גם עכשיו אע"ג דל"ש הטעם לא מתקנינן ע' סוס"י ש"א במג"א שם ומש"ש בשם הב"י סי' שכ"ו ומהירושלמי שבת (פ"ב ה"א) ע"ש ומ"מ אין שייכות לכאן דהר"ן קאמר שפיר דאע"ג דלא מעיינין במילי דמתא מ"מ קורין בשחרית ויחל דהרי מ"מ ת"צ הוא אבל לא בשאלת השואל דל"ה מתענין כלל והוי לדידהו כיומא אחרא דצריך לקרות בב' וה' בפ' השבוע גם מ"ש דהוי ספק ברכה לבטלה דאולי כשי' הפוסקים שמא צריך לקרות ויחל א"ל הבנה כלל דמה ברכה לבטלה

הוי הכא כיון דמברך על קריאת התורה והוא קורא בתורה והרי דעת המג"א לעיל סי' מ"ז דמי שאינו רגיל ללמוד ונמלך ללמוד ביום צריך לברך קודם לימודו עוד הפעם ברה"ת אע"ג דכבר בירך בשחרית ע"ש ואע"ג דהתוס' עירובין (צ"ו ב') כתבו דברכת קרה"ת אינה בשביל לימוד התורה דהרי אפי' אם כבר בירך על התורה מ"מ צריך לברך על הקריאה ע"ש מ"מ הרי בקרה"ת שמברך עליה הרי הוא קורא בה ומה ברכה לבטלה שייך בזה וגם ברכה שא"צ אין שייך כאן דהרי ל"ה דבר הרשות רק מצות קריאת התורה כמובן:

ובגוף הדין הי' נראה ראי' לכאורה מדברי המאירי מגילה (י"ד) כתב שם דלמ"ד הטעם שאין אומרים הלל בפורים דקריאת המגילה היא הלולא וא"כ אם הוא בדרך וא"ל מגילה לקרות חייב לקרות הלל ע"ש ובברכ"י סי' תקפ"ז דחה דאין לו לקרות הלל אע"ג דאין לו מגילה ע"ש וה"נ בנ"ד אע"ג דאין מתענין מ"מ לא יקרא פ' השבוע אבל מ"מ אין דומה לשם דהתם בפורים מעיקרא הכי נתקן מחז"ל שבפורים אין אומרים הלל מחמת קריאת המגילה ונדחה ממילא עפ"ז כל עיקר אמירת ההלל שבפורים ע"י המגילה ונעקר כל ההלל שבפורים ואין להלל מקום בפורים אפי' אין לו מגילה אבל בתענית דתקנו לקרות ויחל הרי לא נוכל לומר דהתקנה עיקר כל עוקר קריאה בפ' השביע דהרי התענית חל גם ביום אחר ולאו דוקא בב' וה' והי' התקנה על כל התעניתים וממילא לא נעקר ע"י קריאת ויחל הקריאה דפ' השבוע של ב' וה' ומשו"ה היכי דאין קורין ויחל בב' וה' שפיר יוכל לקרות פ' השבוע וכה"ג כתבתי בפנים בענין תענית צ"ג דלא נקרא נדחה דמתחלה נתקנה על יום אחר ר"ה כיון דלא משכח"ל בע"א דהרי נהרג בר"ה משא"כ בתענית אחר שפיר הוי נדחה ומשו"ה י"ל בנ"ד דיקראו פ' השבוע עפ"ד המאירי הנ"ל. וראיתי בשו"ת שע"ד או"ח סי' י"ט הביא דברי המאירי הנ"ל וכ' ראי' דלא כדבריו מש"ס ר"ה (ל') דנתקלקלו הלוים בשיר ולמ"ד שם דהיינו דלא אמרו כלל יקשה אם ל"ה יכולין לומר השיר של יו"ט וגם של חול

מ"מ הי' להם לומר מזמור אחר כדי לצאת יד"ח השיר ובעכצ"ל דכיון דל"ה יכולין לעשות כתיקון חז"ל א"צ לעשות כלום ע"ש ובאמת אין כאן ראי' כלל דתקנת המזמור של השיר של כל יום ויום הי' שייכות ליום שלו וכמ"ש ברש"י ר"ה שם וברע"ב פ"ח דתמיד ע"ש וממילא ל"ה יכולין לומר מזמור אחר שאין לו שייכות כלל ליום ההוא משא"כ בנידון דהמאירי וע"כ לדינא צ"ע בזה:

השמטות לסימן תקסו

סעיף ד. ואחר תוקע וכו'. שמעתי מנהג אצל צדיקים וקדושים שאין תוקעין בעצמם שלוקחין השופר בידם קודם התקיעות ונותנים השופר להבעל תוקע לתקוע ומקצתם

נוהגים קודם שנותנים השופר להבעל תוקע לתקוע נוטלים השופר לפיהם ועושין כמו תקיעה קטנה ואח"כ נותנין השופר לבעל תוקע וכן שמעתי מחסידים ואנשי מעשה שעשה כן אדמו"ר סבא קדישא קוה"ק מרן מוה"ר ד"מ מטשארטקוב זצ"ל והמכוון בזה לפי פשיטו שבזה עושים הבע"ת שיהי' כשלוחם כמותם ממש ודוגמא לזה מבואר בש"ס מנחות (צ"ד א') והתנן בזמן שכה"ג רוצה להקטיר הי' עולה בכבש והסגן מימוני והושיט לו הראש והרגל וכו' סמך עליו וזרקו וכו' ובזמן שהוא רוצה הוא סומך ואחרים זורקין אמר אביי התם משום כבודו דכה"ג וברש"י שם כדי שיהא נראה כמו שהקריב הוא את כולן הי' סומך עליהן וכו' ע"ש ומוכח כן:

הלכות יוה"כ:

אעתיק פה מ"ש בדרוש לש"ת בש"ס יומא (ז' א') מיתיבי ונשא אהרן את עון הקדשים וגו' וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה אם עין נותר הרי כבר נאמר לא יחשב הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללו בציבור וכו' ובתוס' שם ד"ה הא כתבו תימה לר"ת מה איצטריך לטעמא שהותרה מכללה תיפו"ל משים דא"א לאוקמה לקרא בפיגול וניתר ובע"כ לא מתוקם אלא בטומאה ע"ש. ונ"ל ליישב קו' התוס' וגם ליישב ד' רש"י זבחים (כ"ג) שכ' הא אינו נושא וכו' כלומר וכו' אלא עון טומאה וכו' הלכך יחיד שלא הותרה אצלו יבא הציץ וירצה בדיעבד עכ"ל וכ' הטה"ק שם דשי' רש"י הוא דלא כמ"ש התוס' בזבחים (דף צ"ב) דמה"ת מותר אפי' לכתחלה לזרוק הדם בטומאה ע"י ריצוי ציץ אבל שי' רש"י דל"מ גם מה"ת רק בדיעבד אם זרק הורצה ולא לכתחלה לזרוק הדם ע"י ריצוי ציץ בטומאה ביחיד ומשו"ה כ' רש"י דרק בדיעבד מהני ביחיד בטומאה ע"ש ותימה רבה מנ"ל לרש"י דהריצוי ציץ ל"מ רק על בדיעבד ולא לכתחלה וכשי' התוס' הנ"ל:

ונ"ל ליישב הנה בגוף הברייתא דקתני וכי איזו עון הוא נושא אם עון פיגול (הוא מחשבת חוץ למקומו לפי' רש"י ותוס') הרי כבר נאמר לא יחשב ואי עון נותר (הוא מחשבת חוץ לזמנו) הרי כבר נאמר לא ירצה והדבר תמוה דאם כבר נלמד מהקרא דלא יחשב דאינו מרצה על עון דחוץ למקומו והוא עון זוטא דאין חייב עליו כרת מכ"ש דאין נושא עון פיגול דחוץ לזמנו דחייב עליו כרת ולמה צריך קרא דלא ירצה דאין נושא עון דחול"ז כיון דכבר ידעינן דאפי' עון דחולמ"ק אין נושא. וליישב כל הנ"ל הנה לפמ"ש לעיל בשי' רש"י זבחים (כ"ג) דהא דמרצה הציץ על עון טומאה ביחיד הוא רק לענין אי בדיעבד זרק אבל לכתחלה אסור לזרוק וא"כ לכאורה קשה טובא דהרי גם בפיגול דחולמ"ק וחול"ז קיי"ל דבדיעבד אם עלה לא ירד וכמבואר במשנה זבחים (פ"ד) דכל שפסולו בקודש

אם עלה לא ירד וע' תוס' מעילה (ב' ב') דמשו"ה איכא מעילה בפיגול אע"ג דאסור בהנאה ולא שוה מידי מ"מ כיון דאם עלה לא ירד ע"ש וא"כ מה עדיפותא דעון טומאה דאמרי' כאן דהציץ מרצה על הטומאה ביחיד ולא על עון פיגול דהרי לעלות לכתחלה גם טומאה ל"מ ובדיעבד לא ירד בשניהם גם בפיגול וממילא א"כ נוכל לומר דונשא אהרן את עון הקדשים וגו' ע"י ריצוי ציץ הוא גם לענין פיגול בדיעבד כמו לטומאה וא"ל דנפ"מ הא דמרצה ע"י ציץ בטומאה לענין אם נזרק הדם בטומאה יכול גם להקריב האימורים אפי' לכתחלה משא"כ בפיגול גם הקטרת אימורים רק אם עלה לא ירד ולא להקטירם לכתחלה דזה ליתא לשי' רבותיו של רש"י יומא (מ"ו א') בשי' רב חסדא דגם בצבור דדוחה טומאה זה רק השחיטה והזריקה אבל האימורים אין מקטירן בטומאה ע"ש וא"כ הרי כל הלימוד דריצוי ציץ בטומאה ביחיד הוא משום דהותרה מכללה בצבור והרי לענין האימורין להקטירם בטומאה גם בצבור ל"מ מכ"ש ליחיד בדיעבד ע"י ריצוי ציץ דל"מ להקטיר האימורין לכתחלה וא"כ אין נ"מ בריצוי ציץ רק אם נזרק הדם וכן אם הקטיר בדיעבד האימורין וממילא לא עדיפא מפיגול דאם עלה לא ירד וא"כ ממילא נוכל לומר שוב דריצוי ציץ היא גם לפיגול. והן אמת דלפמ"ש תוי"ש יומא שם דרק בנטמא אחר השחיטה והזריקה אז אין מקטיר האימורין בטומאה אבל אם הי' הטומאה גם מקודם השחיטה ועשו השחיטה והזריקה בטומאה אז צריך לעשות גם ההקטרה בטומאה דאם אין בשר אין דם ע"ש וע' טה"ק לזבחים (ק"ד ב') מ"ש בזה וא"כ נוכל לומר דהכא ע"י ריצוי ציץ מהני דיכול להקטיר אחר השחיטה והזריקה את האימורין בטומאה גם לכתחלה כמו בצבור משא"כ בפיגול דרק אם עלה לא ירד אבל עדיין יקשה דהרי שי' תוי"ש הנ"ל הוא רק אליבא דר' יהושע אבל הרי ר"א פליג בפסחים (ע"ח) על ר"י ולדידי' יש דם בלא בשר ולשי' אסור שוב להקטיר בטומאה לכתחלה אפי' בכה"ג והדקו"ל וצריך לדחוקי דהברייתא דלא כר"א אבל באמת כל הנ"ל ליתא והקושיא לק"מ דגם לשי' רש"י הנ"ל דע"י ריצוי ציץ ל"מ רק בדיעבד אם זרק בטומאה ולא לכתחלה מ"מ מהני הריצוי ציץ דהקרבן מרצה על הבעלים כמו אם הי' בכשרות גמור דהרי זה עיקר משמעות דריצוי ציץ דאע"ג דקרב בטומאה מ"מ כתב קרא ונרצה לו לכפר עליו וזה ל"ה בפיגול דאע"ג דאם עלה לא ירד מ"מ אין בו הרצאה כלל להבעלים ואם קרבן חובה הוא מחויבים הבעלים להביא קרבן אחר וזה עיקר כונת הברייתא לענין דנאמר דהציץ מרצה ריצוי גמור זאת לא נוכל הקרא רק לעון טומאה דאע"ג דהוי רק בדיעבד (לשי' רש"י הנ"ל) אם עלה לא ירד מ"מ הוי ריצוי גמור וזה לא יוכל להיות רק עון טומאה משום שהותרה מכללו בצבור וז"ב מאוד: ומעתה יש ג' הדרגות בענין פסול הקרבן א' אם עלה

ירד ב' אם עלה לא ירד אבל אין מרצה ואין עולה לו לחובו והג' אם עלה לא ירד ומרצה ג"כ. והנה בתוס' מנחות (ע"ט א') ד"ה והדר העלו שם דאע"ג דפיגול דחול"ז וחולמ"ק בשניהם אם עלה לא ירד זה רק בקדק"ד דל"מ הזריקה דידהו להאימורין ומשו"ה הוקשו חול"ז לחולמ"ק ובשניהם אם עלו לא ירדו אבל בקדק"ל יש חילוק בין חול"ז דהוי הרצאת פיגול משא"כ בחולמ"ק דל"ה הרצאת פיגול ומשו"ה אמרי' דבחול"ז אם עלה לא ירד אבל בחולמ"ק דל"ה הרצאת כשר אמרי' באמת אם עלה ירד משא"כ בחול"ז דמהני להרצאת פיגול גם בקדשים קלים לא ירד ע"ש באורך. ומעתה הנה הני קראי דלא יחשב ולא ירצה כתיבי בשלמים דהם קדק"ל ובחול"ז לא ירד ובחולמ"ק ירד ומעתה יבוא הכל ע"נ ודברי הברייתא כמין חומר וה"פ וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול (הוא חוץ למקומו לפי' פי' רש"י ותוס') הרי כבר נאמר לא יחשב (והוא עיקר הגירסא לפי' תוס') דהרי בתולמ"ק הדין דאם עלה ירד ולא יחשב כלל לקרבן ופשי' דלא נוכל לומר דונרצה לו קאי ע"ז ואם עון נותר (הוא חול"ז לפי' רש"י ותוס') הגם דבזה אם עלה לא ירד ולא נוכל לומר ע"ז דלא יחשב כלל וא"כ נאמר דריצוי ציץ קאי ע"ז דלא ירד וקאמר הברייתא דזה ליתא

דהרי בפיגול דחוב"ז נאמר לא ירצה וע"י ריצוי ציץ הוא ריצוי גמור אע"ג דהוי רק בדיעבד מ"מ נתרצה לו וסיים הברייתא הא אינו נושא אלא עון טומאה דע"ז קאמר הקרא דע"י הציץ הוי ריצוי גמור ועדיפא מפיגול דחול"ז דרק אם עלה לא ירד ולא יותר והכא בטומאה הוי ריצוי אבל מ"מ יקשה מנ"ל הא דבטומאה הוי ריצוי גמור וקאי הקרא ונשא אהרן וגו' ע"ז דלמא גם בטומאה דהוי עליו ריצוי ציץ מ"מ ל"מ רק לזה אם עלה לא ירד (וכמו שהוא באמת לשי' רש"י) ולא לענין שיהי' ריצוי גמור וע"י הציץ הוא רק לזה שלא ירד וא"כ ממילא נוכל לומר דונשא אהרן וגו' קאי גם פיגול דחול"ז דג"כ אם עלה לא ירד ולא לריצוי גמור וע"ז סיים הברייתא דהרי הותרה מכללה בצבור ובצבור הוי ריצוי גמור ומשו"ה אם מוקמינן הקרא על טומאה הוי ריצוי גמור ע"י הציץ ומשו"ה לא נוכל לאוקמא הקרא רק אטומאה ולא לפיגול:

וא"כ ממילא מיושב לנכון קו' התוס' דבע"כ הוצרכה הברייתא להא דהותרה מכללה בצבור דאל"כ ול"ה מעולם הותרה בצבור הרי גם בטומאה ל"ה מהני הריצוי ציץ רק לזה דאם עלה לא ירד לשי' רש"י דמהני רק בדיעבד ולא לריצוי וא"כ נימא נמי דקרא ונשא אהרן את עון הקדשים וגו' קאי גם על פיגול דחול"ז וכנ"ל וא"ש ודוק היטב. וא"כ ממילא מיושב ונתבאר שי' רש"י דגם בטומאה ל"מ ביחיד רק לענין בדיעבד דאם עלה לא ירד דאם נאמר דבטומאה מהני לענין דמותר לכתחלה להקריב והרי כיון דבפיגול

לא משכח"ל בכה"ג ולכל היותר ל"ה רק דאם עלה לא ירד בחול"ז וא"כ למה הוצרך הברייתא לסיים דמשו"ה קאי הקרא דונשא אהרן על טומאה משום דהותרה מכללה בצבור דהרי בפשי' בע"כ קאי רק על טומאה דלא משכח"ל ריצוי ציץ רק לטומאה וכקו' התוס' ובעכצ"ל דטומאה גם ע"י ריצוי ציץ ל"מ רק לזה דבדיעבד מהני כמו בפיגול רק דבטומאה הוי ריצוי גמור וע"ז צריך ראי' דהותרה מכללה בצבור וא"ש וזה נחמד בעזה"ש:

ועוי"ל בקו' התוס' לעיל למ"ל להברייתא משום שהותרה מכללה בצבור תיפו"ל דא"א לומר על ד"א רק על טומאה. הנה בתוס' מנחות (כ"ה א') ד"ה ואימא וכו' הקשו אמאי לא אמר בש"ס שם ואימא עון אונן שהותרה מכללה אצל כה"ג וכתבו שם דלר"א דמשני עון קדשים ולא עון מקדישים ניחא אבל לאביי דלא ס"ל תי' זה קשיא ע"ש. ונ"ל לפי המבואר בש"ס זבחים (ט"ז ב') דס"ל לרבה (מ"ש שם רבא הוא ט"ס כמ"ש בשטמ"ק שם) דאונן הותר בק"צ מק"ו מטומאה ע"ש וע' תוס' שם דלשי' זה הוי כמו בטומאה דמרצה להקריב האימורין ואינה נאכל ע"ש וא"כ י"ל דאביי כרבה רבו ס"ל דאנינות הוי כטומאה וכיון דהברייתא ס"ל דהציץ מרצה על עון טומאה ממילא מרצה באמת גם על אנינות ול"ק אליבא דאביי ולמסקנא דש"ס שם דדחה דברי רבה ואונן אינו מקריב גם בק"צ ג"כ לא קשה קו' התוס' מנחות הנ"ל כמ"ש בעצמם דעון הקדשים ולא עון המקדישים אבל א"כ שפיר בע"כ מסיים הברייתא דמשו"ה מרצה הציץ על עון טומאה שהותרה מכללו בצבור דהרי באמת קאמר רבה דגם באונן הותר מכללו בכה"ג אבל התוס' כ' שם דזה לא מקרי הותר מכללו דלא נאסר שם מעולם ע"ש וא"כ כדי שלא יקשה קו' תוס' אימא עון אונן דג"כ הותרה מכללה ע"ז קאמר הברייתא דזה לא מקרי הותר מכללו רק בצבור בכהן הדיוט דנאסר והותר מכללה ולא בכה"ג וכנ"ל וא"ש ודוק היטב:

השמטות לסימן תקפה

מג"א סק"ב בשם הלבוש דשנים יכולים להביא כפרה אחת אבל בשם האר"י ז"ל כ' דאין שנים יכולים להביא כפרה אחת והמג"א הביא ממנחות סופ"ב דיכולין להביא אפי' פרידה בשותפות וע' מחצה"ש דפליגי אי הכפרות של עיוה"כ מקרי חובה או נדבה והמג"א מדמה לה לקרבן נדבה דיכולים להביא בשותפות ע"ש ובאמת כי תמוה הדבר לומר דהוי נדבה כיון דעושה זאת מחמת חיוב וי"ל יותר לפמ"ש תוס' זבחים (ה' סוע"ב) דאע"ג דממעט מנחה דא"י להביא בשותפות משום דכתיב נפש זה ל"ד דבת"כ ממעט נפש בצבור והמיעוט הוי מדכתיב קרבנו ולא שותפות ונקט רק רישא דקרא והכונה מקרבנו ע"ש וצ"ל דהא דקרבן חובה אין שנים יכולים להביא בשותפות הוא ג"כ מקרבנו

ולא של שותפות דהרי קרבנו כתיב בכל הקרבנות ול"ד במנחה וא"כ לפמ"ש המג"א שם דאסור ליקח לכפרות דבר הראוי להקרבה כגון תורים וב"י דלא לחזי כמקדיש קדשים בחוץ ע"ש ומשו"ה כיון דנתמעט שותפות מקרבנו ש"ד דיהי' בשותפות דלא להוי כמקדיש קדשים ועושה מעשה מה שאינו משמעות הקרא דקרבנו וזה י"ל בשי' המג"א והלבוש. והנה לשי' האר"י ז"ל והא"ר דכפרות הוי של חובה ואסור של שותפות יש לדון מה נקרא של שותפות אם דוקא מה שהביאו שנים לכפרתן או אפי' הוא לכפרה לא' מהן רק שנים נתנו המעות בשותפות וקנו העוף לכפרה לא' מהן אם ג"כ הוי של שותפות כיון דהמעות הוי של שניהם והדבר מבואר בתוס' סוטה (כ"ג א') ד"ה הקשו שם בהא דמנחת סוטה דקרבה דהרי קיי"ל דמנחה לא קרבה בשותפות והכא הרי יש לבעלה חלק בהמנחה דכל מה שקנתה אשה קנה בעלה ותי' דמ"מ כיון דעיקר כפרה בשביל דידה לי"ל בה ע"ש ומבואר דהשותפות הוי מה שנתכפרו שניהם ולא מה שנתנו שניהם המעות אמנם בחי' כתבתי דזה רק אי נתמעט שותפות מקרא דנפש שפיר כתבו תוס' דכיון דעיקר לכפרתה קרי נפש אבל אי נתמעט מקרבנו צריך דהקרבן יהי' רק ממעותיו ולא של שותפות דהרי מקרא זה דקרבנו נתמעט בכ"מ גזול מחמת שאין שלו וכבר הבאתי לעיל מש"ס תמורה (י') דצריך קרא מלבד אשר תשיג ידו בטהרתו דאל"ה הו"א דגזיה"כ הוא דמדידי' הוא מכפר ולא מדאחרים ע"ש ומבואר דמקרבנו הי' נתמעט אפי' נתנו לו אחרים במתנה מעות ל"מ ונהי דבכה"ג גלי קרא דמהני אבל היכי דלא נתנו לו רק קנו בשותפות ל"מ מקרא דקרבנו משא"כ אם נתמעט מקרא דנפש תלוי עיקר לכפרה אם מכפר על אחד מהם מהני אפי' שניהם נתנו המעות וז"ב. ובזה ישבתי בחי' קו' תוס' זבחים (ה' ע"ב) שם ד"ה ולא קניא וכו' דהקשו דהרי בלא ד' ר"א הו"ל לאקשויי דברי ר' יוחנן אר"י עצמן דהכא אמר הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ובע"כ דלא קני' להו דהרי אין קריבה בשותפות משום דכתיב נפש והכא אמר ר' יוחנן הניח בהמה לשני בניו ומת קריבה ואין ממירין בה ובע"כ הקניה לה ומשו"ה אין ממירין משום דהוי שותפות ע"ש להנ"ל הדבר נכון דר"י אדר"א ל"ק כלל דשפיר קאמר ר"י בהניח מנחה לשני בניו קריבה ול"ק דמוכח מזה דלא קני לה מדקריבה והיכי קאמר ר"י בבהמה דאין ממירין דז"א דבמנחה באמת קני' להו היורשין ואפ"ה קריבה משום דאין מכפר עלייהו כלל ובכה"ג אע"ג דקני' להו והוי המעות בשותפות מ"מ הכא דאמרי' דנתמעט שותפות מנפש ובכה"ג לא מקרי שותפות רק אם הם שותפים בכפרה וכנ"ל ולא אם הם שותפות בהמעות וא"כ קריבה אע"ג דבאמת קני' להו משא"כ לענין תמורה שפיר קאמר ר"י דאין ממירין דלענין תמורה דאין שותפים ממירין לא תלוי בכפרה דלא נתמעט שותפות רק

מאם המר ימיר אחד ולא שנים ותלוי רק בשותפים במעות אבל לר"א דאמר הכא גבי יביאו יורשין עולתה דמכפרי בהו היורשין וא"כ ממילא במנחה שהביאו הבנים ס"ל לרב אשי בשי' ר' יוחנן דמכפרי בהו ושפיר קשה הרי נפש כתיב בי' וזה כונת רש"י שם בד"ה למימרא דקנו ליורשין בהמה בקרבן אביהם דפרכת דתכפר עלייהו עכ"ל ומבואר דעיקר כונת הקושיא מהא דמכפר עלי' וא"ש ובנ"ד בכפרות דרק מנהגא הוא פשי' דגם לשי' האר"י ז"ל תלוי רק למי שלוקחו לצורכו ולא בנתינת המעות וז"פ:

(קס"ח א') ד"ה ע"ש וע' תוס' כתובות (ב' ב') וע' ב"י או"ח סי' ש"ג תמה כן ע"ד שי' הרמב"ם ע"ש (אבל במק"א הבאתי מתוס' חולין (כ' סוע"א) דמוכח להיפוך וע' ש"ס ב"מ (מ"ג א') איידי דתני רישא הוציא תני גם סיפא הוציא ע"ש. וק' הרי קיי"ל אין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכ"ש בלבד וא"כ לתי' הש"ס דמעל בשעה שנתן להשליח שוב אין מועל אח"כ וא"כ תני שיקרא משום איידי ומוכח דלא כתוס' ויש ליישב. ומצאתי בח"ש לשבת (פ"ו) תמה ג"כ דל"ש לומר שיקרא משום איידי וע' עירובין (צ"ד א') איידי דאמרי רבנן וכו' והתם ג"כ אין הדין כן ותני משום איידי וע"ע תוס' יבמות (ע' ב') ותוי"ש שם מוכח דפליגי בזה וע"ע מרה"פ על הירושלמי סופי"ג דיבמות תמה כן על המהרש"א שם בזה ע"ש) וה"נ כיון דפטורים משמע דאם ירצו יניחו התפילין א"כ מה משני משום לוים וישראלים וכנ"ל וזה ג"כ דקדוק עצום. וע"כ הנראה לי (לולא פירש"י ז"ל דנראה קצת דלא פי' כן) דבאמת פליגי בזה המקשן והתרצן דלסברת המקשן הי' באמת הכונה דפטורים משמע דאם ירצו יניחו התפילין ומשו"ה הקשה א"ה לדידך דאסור ליתני אסורים ולא פטורים אבל התרצן גילה לו דאע"ג דתני פטורים מ"מ יוכל להיות הכונה דאסור ג"כ וע' רש"י ותוס' ברכות (י"ז ב') בהא דאונן אינו מברך פי' רש"י שם דג"כ הכונה דאם ירצה יברך ותוס' פליגי שם דאע"ג דתני שם פטור מכל מצות האמורות בתורה מ"מ הכונה דאסיר ע"ש וה"נ ל"ק דתני דהכהנים פטורים מתפילין והרי הוי חציצה וליתני אסורים אע"ג דתני פטורים וכדי להוכיח לו שכן הוא דהכונה הכא דאסורים מוכח שפיר מלוים וישראלים דתני פטורים מן התפלה ומן התפילין והטעם משום דהעוסק במצוה פטור מן המצוה והרי רש"י ותוס' סוכה (כ"ה) הנ"ל כתבו הטעם דיבטל ממצוה הקודמת אבל היכי דלא יבטל צריך לעשות המצוה השני' והוכיח זאת דכי אם יש לאדם מזוזה בפתחו וכדומה יפטור מכל המצות ע"ש וא"כ היכי דיבטל ממצוה הקודמת הרי באמת אסור לעשות המצוה השני' דהרי קיי"ל אין מעבירין על המצות וכמה כרכרו בש"ס זבחים בשירי הדם דנשפכין על יסוד דרומי משום דאין מעבירין עה"מ ואעפ"כ קתני פטורים מן התפילין ובע"כ הכונה דאסור וה"נ גבי כהנים ג"כ הכונה דאסור עוד משום

חציצה בתפילין וא"כ ל"ה שקר משום איידי כלל דהתרצן גילה דהכונה הכא במ"ש פטורים דבאמת אסורין משום חציצה וכנ"ל, ומעתה כ"ז ניחא בלוים וישראלים הוכיח שפיר דהא קתני אצלם פטורים מן התפילין ובאמת אסורים הם משום דאין מעבירין עה"מ אבל בהא דקתני פטורין מן התפלה דהטעם דלא מצי מכוני והרי לטעם זה לא נוכל לומר דבאמת אסורים בתפלה מטעם זה דהכי לדידן דלא נוכל לכוין בתפלה פטורין אנו מתפלה והרי גם בזמן הש"ס אמרי' בירושלמי ברכות הובא בתוס' ב"ב (קס"ד) דאמר זעירי מחזיקנא טבא לרישא דכי מטא למודים מנפשי' כרע ע"ש וכי בשביל זה פטור מתפלה ובפרט הרי מבואר בש"ס תענית (ח') דתפלה בצבור מתקבל גם בלא כונה ע"ש ובע"כ דלענין תפלה הכונה רק פטורים דבשלמא לענין תפילין דהטעם משום דהעוסק במצוה פטור מן המצוה באמת אסור כנ"ל. וגדולה מזו העלה במצפה איתן לסוכה (ט') דאפי' עסוק במצוה דרבנן אסור לעזוב ולעסוק במצוה דאורייתא משום דאין מעבירין עה"מ ע"ש (הגם כי במק"א פלפלתי בזה הרבה ואכ"מ) משא"כ במן התפלה דפטור הוא רק פטור בעלמא ולא אסור וכנ"ל וא"כ מיושב הקושיא דלעיל מפ"מ לא קאמר דתני פטורים משום תפלה בכהנים גופי' דזה אינו דהרי הוא רוצה להביא ראי' דפטורים הוי הכונה גם דאסור וזה לא מוכח רק מתפילין וכנ"ל. ומעתה מיושב ד' רש"י דפירש דהא דפטור מן התפלה משום דלא מצי מכוין ולא כללו ביחד עם מה דפטור מן התפילין משום דהעוסק במצוה פטור מה"מ וכנ"ל. להנ"ל הדבר נכון דבע"כ מוכח מש"ס הכא דהטעם בתפלה משום דלא מצי מכוין דאם הי' הטעם בתפלה ג"כ משום דהעוסק במצוה וכו' והרי בכה"ג גם בתפלה אסור כיון דלשי' רש"י ותוס' הנ"ל ל"ה רק שיבטל עי"ז מהמצוה הקודמת וא"כ הדקו"ל למ"ל לומר משום לוים וישראלים לימא בשביל כהנים גופי' במן התפלה דבע"כ הוי הפי' אסורים ובע"כ דבתפלה הוי רק משום כונה ובכה"ג הוי רק פטורים וצריך לומר משום לוים וישראלים וכנ"ל וא"ש והיא נחמד בעה"ש:

השמטות לסימן תרה

ע' ב"י שם בשם הראב"ד בהשגות דהדם שנקטם ראשו הופיע רוה"ק בבית מדרשו דפסול ע"ש מצינו לו להראב"ד ז"ל שמדבר בלשון כזה בפ"ו מהל' בית הבחירה בהשגות שם כ' שנתגנה לו ד' ע"י סוד ד' ליראיו ע"ש: השמטות לסימן תרמה

בעובדא דו"ד שבא לפני באתרוגים במה שהבאתי מפלוגתא דאביי ורבא בע"ז (י"ב) אי אמרי' דהיכי דנתן הדמים הו"ל לבדוק קודם נתינת המעות ע"ש ע"ע תוס' כתובות (נ"ח א') ד"ה הנהו כתבו שם בשם הר"א בסברת רש"י לחלק בין היכי דנתן מקודם המעות ואז

אמרי' דמדלא בדק קודם נתינת המעות סבר וקיבל משא"כ היכי דלא נתן עדיין המעות יכול לבטל המקח ע"ש וצ"ע שלא הביאו דד"ז תלוי בפלוגתא דאביי ורבא בע"ז הנ"ל:

השמטות לסימן תרמס

טו"ז ס"ק ט"ו כ' ונ"ל ללמוד מכאן דאם בירך על הלולב ואח"כ ראה שההדס הוא פסול וכו' שצריך לברך על נטילת הדס וכו' וע' מג"א חולק ע"ז וע' שע"ת בשם ברכ"י בשם מו"ק דצריך לברך בכה"ג על נטילת לולב משום דכמו שאם הי' נחסר ההדס לגמרי הי' צריך לברך על נטילת לולב דהרי ד' מינין מעכבין זא"ז והוי כאלו ל"ה שום א' מהמינין כ"כ אפי' הי' רק פסול א' מהמינים הוי ג"כ כאלו ל"ה כלל ומשו"ה צריך לברך על נטילת לולב משום דחסר א' מהמינים אבל מ"מ י"ל דבכה"ג ל"ה כחסר לגמרי גם הלולב וא"צ לברך רק על המין החסר כמ"ש הטו"ז ול"ד לאם ל"ה כלל דמעכבין זא"ז ואז הי' באמת צריך לברך על נטילת לולב וראי' לזה מתוס' מנחות (ל"ח א') ד"ה התכלת וכו' שהקשו בהא דאמרי' דאם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה אי נימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת ל"ר עכובי מעכבא אהדדי ומשמע דאי לא מיעכבא ניחא דאע"ג דחיסר מצוה קיים מצוה דתכלת בב' חוטין ותי' דלהכשיר התכלת מיהא מהני הלבן אע"ג דלעצמה ל"מ מ"מ הרי קרינן בי' גדילים ד' ע"ש ומבואר דאע"ג דלהלבן בעצמה חסר מ"מ להכשיר התכלת הוי ד' גדילים וה"נ אם נמצא מין א' פסול אע"ג דלעצמה פסול מ"מ להכשיר הלולב קרינן בי' ד' מינין וא"כ אין לברך על נטילת לולב רק על מין החסר וכשי' הטו"ז וזה ראי' ברורה וע' שו"ת שע"ד מ"ק או"ח סי' ג' כ' בשם שו"ת חקרי לב סי' ז' דאם הקדים פרשה אחרונה לראשונה דפסול משום שלכס"ד וכ' דגם הפרשה הראשונה פסולה להצטרף עוד עם הפרשיות שיכתוב אחריו והשע"ד חולק עליו דלא פסול רק מה שעשה בפסול דהיינו האחרונה שהקדימה אבל להראשונה לא מגרע כלל ע"ש ומהתוס' מנחות (ל"ח) יש ראי' לדבריו דמה שנפסל לא מגרע רק לעצמה אבל לא שיפסל עי"ז הראשונה וכנ"ל וז"ב:

השמטות לסימן תרנא

ש"ע. ואם נתן יותר יכול לכבותה וכו' ויכול להשתמש לאורה וכו'. ע' טו"ז הביא ראי' מסנהדרין (מ"ח) מה דחזי תפיס מה דלא חזי לא תפיס וכו'. ובמג"א כ' לאסור. וע' בפנים הבאתי ממנחות (ס"ו) ע"ש וכעת נ"ל קצת ראי' מש"ס מנחות (פ"ט א') דפליגי שם אי בירוצי המדות (מה דצף ול"צ להכלי) אי נתקדשו או לא נתקדשו וקאמר שם מר בב"ק (ע"ח) דבעי אם יכול לומר אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד והרי למ"ש התוס' מנחות (מ'.) ד"ה סדין בהא דאמר בגמ' ענשיתו אעשה דעל ציצית מן המובחר

קא מקפיד א"כ למה לא יוכל לומר מצוה מן המובחר קא בעינא כיון דענשי ע"ז בעידן ריתחא וצע"ק. ועכ"פ לזה דודאי אמרי' דניחא לי' ליעבד מצוה בממוני' שלא יענש חבירו דאמרי' (שבת קמ"ט) כל שחבירו נענש על ידו כו' וה"ה ביכול למנוע את חבירו מעונש ולא עשה הוי כנענש ע"י וכמו"ש הפמ"ג או"ח סי' תמ"ד לגבי לפ"ע ומל"מ פ"א מכלאים ותוס' שבועות (ל'):

השמטות לסימן תרעב

במג"א סק"א לעשות הכתלים רחבים דלא ליתי איירא דהאי גיסא ומבטל לי'. ומה שהק' ע"ז מתוס' עירובין (י'.) נוגע זה ג"כ למ"ש בח"ס הביאו בפ"ת אע"ז סי' קס"ט סקכ"ה במנעל של חליצה דלא ליתי איירא דהאי גיסא כו': השמטות לסימן טז

בקו"א הביא כ"ג מהרש"ל יבמות (ס"ג בהא דכל גויי הארץ אפי' ספינות שבים שכתב דים נמי בכלל הארץ משא"כ אדמה והק' דמה יענה לגמ' דנזיר (ס"ד) דמקרא השורץ על הארץ נתמעט צף ע"ג המים. ולענ"ד בפשיטות הרי כן אמרי' בגיטין (ח'.) בנהרות דא"י כעל"פ אלא כי פליגי בים הגדול הרי דים בכלל כל הארץ שנקרא ארץ ישראל וזה יהי' כוונת המהרש"ל עוד מצינו בירושלמי (פ"ק דערלה) אילן שנטעו בתוך הבית בשביעית צריכה דמבעי' לי' כיון דכתיב ושבתה הארץ גם זה יהי' בכלל ארץ ובירושלמי (פ"ב דכלאים) בגדל בעציץ שא"נ מהו לומר על פתו המוציא לחם מן הארץ דבעי אי מקרי ארץ אע"ג דודאי לא מקרי שדה כתוס' שבת (צ"ה) וכתבתי בזה בקינטרסי משמרת להבית סי' א':

השמטות לסימן לב

סעיף ג. אזמני' וצר בי'. כתב כ"ג לחקור בצר בי' התפילין שלא בזמן תפילין כגון בשבת או בלילה יש להעיר קצת מתוס' שבת (כ"ג) ד"ה מכבה דהדליקה מתחלתה לצורך שבת גרע מהדליקה חש"ו דהתם שמדליקה בעתה ניכר הדבר שמדליקה לשם חנוכה ולפירש"י אפי' מדליקה למצות חנוכה בע"ש. ובגמ' מנחות (ק') כיון שסדרו שלא כמצותו נעשה כמו שסדרו הקוף דלכאו' משמע דשלב"ז הוי כלא עביד מעשה אבל יש לחלק דהתם במעשה המצוה גופה משא"כ במעשה של הזמנה להמצוה ודאי דמהני אף שלב"ז וראי' מדקיי"ל בציצית ותפילין דבעי עיבוד לשמה ובתוס' מנחות (מ"ב) משום דהזמנה ל"מ ע"כ בעי עיבוד דהוי מעשה והרי כשר העשי' גם בלילה ע' פמ"ג או"ח סי' י"ח מ"ז הק"א. ובגמ' מנחות (ל"ד) דאתני עלי' מעיקרא ולא משני שעשאן בלילה:

השמטות לסימן מב

בענין דברים שבכתב א"א רשאי לאומרם בע"פ שהביא מתוס' תמורה י"ד) עיין תיי"ש יומא (ע') מ"ש דבכלל הוא רק מצוה מן המובחר ולכאו' קשה הרי אמר א"א רשאי אבל מצינו דא"א רשאי ל"ה לשון איסור כתוס' קידושין (ל"ג) שהביאו ראי' ממתני' דערכין (כ"ח):

השמטות לסימן מט

ש"צ צריך שיהי' הגין הביא כ"ת לענין גזל דאין תשובה ויה"כ מכפר כ"ז שלא החזיר. מצאתי לעורר מה שראיתי בס' פת"ז לחגיגה שהוציא מדברי נועם אלימלך פ' בהעלותך בד"ה ועתה ישראל דעיקר הטעם בזה מפני שיש לחבירו תרעומות עליו אבל באין ידוע להנגזל שאז אין לו תרעומות שפיר תשובה ויוה"כ מכפרין ע"ז כמו בשאר עבירות רק דעכ"ז תשובתו קשה כיון דחק התורה שהלאו דגזל נתקן רק ע"י השבה ולכן כל מה שיכול לתקן מתקן ועל השאר היי אינם וזה ענין גוזל את הרבים דמהני שיעשה צרכי רבים והוא חידוש ללימוד זכות:

סעיף כה. בנו קודם לכל אדם. ע"ד תשובתו בענין חזקת רבנות במה שנתקבל אחד לחו"צ עד שיבא הראשון לביתו ואמנם גם בבואו לא הי' יכול להורות הוראש עוד מחמת חליו העיר כת"ה דביאה זו לא שמה ביאה כעי"ז שכתבו התוס' (ט') דהכוונה שיבא לסוף המלחמה. צ"ע שלא הביא משו"ת צ"צ סי' ק"כ באחד שנתחייב לשלם בביאתו לעיר על הירידו ואם יעבור ישלם קנס וטוען שעדיין טרוד בפריקת הסחורה וכדומה שכתב דלכאו' עדיין לא שמי' ביאה אבל העיר מקידושין (ל"ז) פרט לך הכתוב באחת מהן לאחר ירושה וישיבה לגבי מלך דכתיב כי תבואו אל הארץ וירשתה וישבת בה אבל זה נאמר בבואכם משנכנסה בה כו'. גם מה שהביא משו"ת ד"ש הביאו בדע"ת דאפי' נתקבל באיסור מ"מ מהני בדיעבד דל"ג מנתמנה בעצמו שא"י להורידו. אני בעניותי הבאתי במק"א בתשו' להעיר מירושלמי כלאים (פ"ט) דאמר ברבי אילו אתי ר"ה הוה מותיב לי' לעיל מקמי' משום שרבי מן הנקבות ור"ה מן הזכרים. הרי דלא מהני מה שכבר נתמנה רבי בדיעבד. רק שאולי אפשר לחלק בין נשיאות שררה לבין כתר תורה. ומ"ש מתוס' ב"ק (ק"א) לענין מכח אבוה דאבא קאתינא אם הוא רק ע"י משמוש האב עיין בזה בשו"ת כוכב מיעקב סי' קכ"ה לכ"ג אאמו"ר רשכב"ה זצ"ל נפלאות בזה: השמטות לסימן נג

בבאה"ט סקי"ג כשיש ע' במק"א וא' אחר הוילון שפורשין לצניעות מצטרפין. הראה כת"ה לזבחים (נ"ה) דוילון הוא עצמו נעשה כפתח פתוח דלצניעותא בעלמא הוא. הנה כבר נתעוררתי מעירובין (ב':) דאמר דלתות ההיכל לצניעותא בעלמא הוא דעבידן ואפה"כ צריכין להיות פתוח בשעת עבודה. והשבתי שהרי מה דאמר בעירובין בדלתות

ההיכל כן היינו משים דבשעת שחיטה הם נפתחים ואינם משמשים רק אחר שחיטה לצניעות. א"כ איך תאמר שלא יהיו צריכים להיות פתוח בשעת שחיטה משום דלצניעותא הן הרי כל מה שהן לצניעותא הוא רק משום שצריכים להיות פתוח:

השמטות לסימן נה

סעיף ה. הביא מר"ן ר"ה דתוקע להתלמד דאפי' למ"ד מאצ"כ להתלמד גרע טפי דהוי מתעסק. פתו"ס עירובין (י"ג) דלהתלמד גרע מסתמא דס"ת ועי' בכורות (י') בשחט פט"ח ועורב להתלמד אי חשיב מחשבה לגופי' לקבל טו"א ולהיות דמו מכשיר:

השמטות לסימן ס

מג"א ס"ק כ"ג אדם חשוב כו' הביא כ"ת משו"ת פאהש"ד דאדם חשוב שנזהר בקה"ת בצבור כן ראיתי באמרי יושר ח"ב סי' קצ"ז דאדם חשוב היינו בחכמה דוקא. ולכאו' צ"ע שהרי בירושלמי דסוטה אמר לגבי מלך וכ"ג לפי שהם גדולים התורה נתעלה ע"י משמע אפי' לא גדול בתורה ע' יומא (י"ח) שמא לא למד כו' כאן במקדש שני. ע"כ נראה דלאו דוקא בחכמת התורה רק כה"ג דהתם כ"ג בחכמת סדר עבודה ומלך בתכסיסי מלכות. עוד נראה בפי' הירושלמי דבשו"ת ב"ש או"ח סי' ל"ד כתב דכש"כ שמותר לטלטל ס"ת משי כבוד צבור כש"ס יומא (ע') קירא ובעשור ע"פ מפני כבוד צבור. לפי"ז י"ל דההיתר במלך וכ"ג ג"כ רק משום כבוד צבור דהם חשיבי כרבים כה"ג דתענית (ט') שאני משה כיון דלרבים הוא בעי כרבים דמי' ור"ה (ל"ב) שרה כיון דאתי מינה רבים כרבים דמי' וכעי"ז מ"ק (ד') כיון דשתו מינה רבים כרבים דמי וע' מג"א סי' קי"ט סק"ד וגמ' ר"ה (ח':) מלך וצבור מלך נכנס תחלה ותוס' ע"ז (י"א) ד"ה עוקרין דכבוד המלך היא כל ישראל ואתי עשה דרבים ודחי וע' אה"ת פ' פנחס בפסוק צו את בנ"י שאם ירצה יהושע להקריב תו"מ אינו רשאי הגם שדין צבור יש לו כן ראיתי בשו"ת מהרי"א או"ח סי' קע"ח שחידש דקרבן יחיד של נשיא וכ"ג כצבור הוא דבעי פייס וע"כ זה טעם הירושלמי שמותר לטלטל משוה מלך וכ"ג דהוי כבוד צבור ובתשו' כתבתי עפי"ז שאין היתר לטלטל ס"ת בשביל חתן ואכמ"ל יותר. וע"פ הנ"ל הערתי בתוס' שבועות (כ"ט) דאין ללמוד דסגי עד"ר בשגם ממה שהשביע משה על דעתו וע"ד המקום כו' וקשה למ"ש המהרי"ט בפירש"י מכות (כ"ב) בנזיר שמשון ע"י מלאך. משום דמלאך חשיב כרבים דמבטל דעתו אצלו כמו בעד"ר לפ"ז גם במשה למה הי' צריך להשביע עד"ר לפי גמ' דתענית הנ"ל משה כיון דלרבים הוא כרבים דמי והיא הערה נכונה:

השמטות לסימן קלה

מג"א סק"ו הא דאסור לנתוץ דבר מחובר כו' העיר כת"ה משבת (קכ"ה) בפירש"י דנתיצה ל"ש אלא במחובר. ואמנם בירושלמי (פ"א דערלה ה"ד) אמר היא שבירה היא נתיצה וכבר העירו בזה וע' פירש"י חולין (ט"ו) דקציצה ל"ש אלא במחובר ובתוס' חלקו ע"ז וע' ח"ס יו"ד סי' קצ"ח שהק' ממ"ש בתו"ח (פ"ו דמקואות) דנתיצה ל"ש אלא בתלוש:

השמטות לסימן קנב

מג"א סקכ"ז ומ"מ דבריו צ"ע במה שאסור ליתן ס"ת במתנה כו' כתב כ"ת וא"כ אסור בס"ת גם להחליף דבכ"מ חליפין הוי כמכר ע' ביצה (ל"ה) לענין מעשר ובכמ"ד עכ"ל. והנה מפורש ברמ"א יו"ד סי' רי"ז סעי' ל"א דחליפין הוי כמכר והוא מהמרדכי ולאו דוקא בלשון בנ"א ועשו"ת עה"ג סי' ק"ה ושע"א סי' ס"ח:

סעיף כב. בתשובתו לענין חזקת שמשות בפלפול עצום בסוגי' דיומא (י"ב) דראשון חוזר לעבודתו ובתוס' דנפ"מ לפרנס נשאר עוד להעיר מדברי התוס' נזיר (מ"ז) דבשימש תחתיו כמה שנים אינו חוזר לעבודתו:

השמטות לסימן קנג

סעיף ג. אע"פ שמותר לאבד פירורין שא"ב כזית העיר כת"ה מירושלמי דמאי (פ"ז ה"א) דאפי' של תרומה בא"ב כזית מותר לאבדן עכ"ד אבל הנה כן אמר שם ואינו אסור משום איבוד אוכלין א"ל מפרורו כ"ש. אמנם במסקנא אמר מיליהון דרבנן פליגי עיי"ש. ובקונטרסי משמרת להבית סי' ה' הערתי בדבר זה אי מותר הפסד תרומה וקדשים בפחות מכזית דלכאו' פליגי בזה אביי ורבא לתוס' זבחים (צ"ז) דרבא אמר משום הפסד קדשים ואביי אמר משום פקע קסבר דמשום הפסד קדשים מועט כזה ל"ח עיי"ש. והבאתי מפסחים (ו') פירורין הא לא חשיבי ותוס' זבחים (פ"ו) בעצמות קדשי בזמן שהוא משליכן מותרים דמיירי שיש עליהן מעט בשר ומה דק' ע"ז ממ"ש החינוך מ' קמ"ו בטעם דעצמות בפסח ישרפו משום דנשאר עליהן בשר מאימת השבירה וי"ל ובמה שחקר הריט"א אם אסור הפסד פירות שביעית בפחות מכזית אבל מפורש במשנה פ"ק דדמאי ה"ב ומאבדין את מיעוטו בדרכים וברי"מ פ"ג דמע"ש ה"ט דודאי מע"ש אסור לאבד אפי' מיעוטו ושם הארכתי:

סעיף ז. הביא כ"ת מר"ן שבת (פ"ב) דהיכי שהתקנה משום חשדא אין מברכין. אבל דעת הרשב"א בתשו' לגבי שחיטת ב"פ דהוי ג"כ משום מ"ע מברכין וע' פר"ח וכו"פ סי' י"ג ובדברי שאול סי' שכ"ט ראי' מתוס' מנחות (מ"ד) בטלית שאולה דאחר ל' חייב משום מ"ע ומברכין וע' מגלה (כ"א) שתקנו ברכה לכ"א מפני הנכנסין ויוצאין דהוי ברכה משום מ"ע: השמטות לסימן קפ

מג"א סק"ז בשם מהר"ש חיון לענין דחיישינן לזלזול דרבנן שהעיר כת"ה בדברים נכונים. בשו"ת תה"ד סי' ל"ט העיר מברכות (מ"ה) רב אשי עני לי' בלחישא כי היכי דלא ליתי לזלזולי בהטוב והמטיב ולכאו' דאביי התם ל"ח לזלזולי בדרבנן וצ"ע משבת (כ"ג) עיי"ש ויש לחלק ובס' ברית שלום פ' עקב דרב אשי כאן לשיטתו בחולין (צ"א) דאמר לא תזלזל בשיעורי דרבנן ובתשו' כתבתי בזה פלפול עצום ואכמ"ל:

השמטות לסימן קפד

מג"א סק"ג דנשים הוי כגברים והעיר כ"ת מכמ"ד דאשתו כגופו. ולכאו' דפליגי בזה ר"מ ור"י במשנה דנגעים (פ"ב מ"ה) דרי"א אף לא נדרי אשתו ובתוי"ט דאשתו כגופו משא"כ לר"מ:

השמטות לסימן קפה

בט"ז סקי"ג על הסוקר שעיקר נטיעתן ע"ד הדבש זה פריין העיר כ"ת מנדה (ח') דקטפו זה פריו עיין תוי"ט ערלה (פ"א) שהק' דלמה לא פסק הר"מ לגבי ערלה כן דקטפו זה פריו ומ"ש בזה בפאה"ש ה' שביעית סי' ח' ובקונטרסי שם במשמרת להבית פלפול עצום ואכ"מ:

השמטות לסימן רב

ט"ז סק"ט כתב כ"ת שזה דבר חדש מהט"ז דל"ש לא פלוג בברכה לברך עי"ז והערותיו נחמדות ועיין ג"כ פמ"ג או"ח סי' קכ"ח שחידש ג"כ כה"ג דבלא פלוג לא העמידו דבריהם ע"ד תורה ובאמת כתבו כן מפורש התוס' ב"מ (נ"ג:) בנפול מחיצות אחר גמ"ד ל"א לא פלוג להעמיד דבריהם עד"ת לקרות שלל ירושלים כו':

השמטות לסימן רו

מג"א סק"י תאוים לבנים ושחורות הם ב' מינים וכת"ה העיר בבקיאות יפה עיין שו"ת כוכב מיעקב סי' קע"ה בזה דברים נפלאים:

מצאתי כאן מקום לעורר באגב עמ"ש בכוכב מיעקב סי' קל"א בשאלת עין זכוכית לטבילה שבשגגת המעתיק מקטועי גליונות השמיט מאמר הרופאים שבהוצאת הזכוכית יש חשש בקליטת מי המקוה לעין שמסבב עיוור עין השני ושיש לשפוט בפרט זה הכרעה במשקל תשובת כ' גאון אאמו"ר ז"ל נחוץ לדעת:

השמטות לסימן רכה

מג"א סק"ז הישן בבית יחידי כו' הביא כ"ת מירושלמי שבת (פ"ב ה"ו) הישן בבית אפל דמבואר דביש נר שרי. והנה הדבר מובן ע"פ דאמר (ברכות מ"ג:) אבוקה כשנים א"כ ל"ה כישן בעצמו. ויש להעיר קצת בברכות (ג':) דמקשה ותיפוק לי' משום מזיקין ומשני

בתרי ומקשה אי בתרי חשד נמי ליכא והשתא לישני דבתרי היינו אבוקה דהוי כשנים דליכא משום מזיקין וחשד איכא וצ"ע. ועתו"ס סוטה (כ"ח:) הקשו בהא דנגע בא' בלילה שהרי בלילה לעולם ס"ט ברה"י כמבואר במתני' ובירושלמי. וראיתי בש"ע הרב ז"ל בשו"ת סי' כ"ט שתי' דמיירי שהלבנה זורחת עיי"ש ונראה ביאורו ע"פ גמ' דברכות (מ"ג) הנ"ל אבוקה כשנים וירח כשלשה ובתלתא הוי ר"ה כנזיר (נ"ז). ואמנם אכתי יש להעיר דבשו"ת הב"ח סי' פ"ב הק' לשו"ת הר"ן סי' ג' דנגיעה הוי כמו קברתיו לגבי עדות אשה א"כ תיקשי בהא דתנן נגע בא' בלילה וא"י אם חי אם מת ר"מ מטהר וחכמים מטמאים אמאי לא נסמוך אנגיעה דאם הי' מת הי' מרגיש בנגיעתו כיון דנגיעה הוי כמו הזזה ותי' דבלילה לא הוי נגיעה כהזזה ולכך תני נגע בא' בלילה דוקא. והשתא לדברי הרב דאיירי שהלבנה זורחת דמשוה"כ ל"ה לי' דין ס"ט ברה"י כמו בכל לילה א"כ הדרא קו' דנסמוך אנגיעה כמו ביום והיא הערה נאה. רק להנ"ל י"ל דדוקא לגבי ס"ט ברה"י מהני לבנה זורחת משום דירח כשלשה אבל לכל דבר הוי כלילה. ובהא דנגיעה הוי כמו הזזה יש להעיר קצת דלכאו' תלי' בהא דתוספתא פ"ה דזבים וירושלמי ביכורים (פ"ב ה"ב) הנוגע בנבלה כו' שא"א שלא יסיט והר"מ השמיט זה דלס"ל כן וע' אמרי יושר סי' קנ"ח בזה א"כ גם כאן לא יהי' נוגע כמו הזזה וצ"ע: השמטות לסימן רלט

העיר כ"ת מש"ג שאפשר לרחוץ ביום ה' לכבוד שבת אם א"א בע"ש והוסיף כ"ת דה"ה מיום ד' דמקרי קמי שבתא אבל יותר חידוש בשטמ"ק ב"ק (פ"ב) לגבי עונה דאמרי' התם מע"ש לע"ש דלהכי תני כן לאשמעינן דמיום ד' ואילך כדאמר בנדה (ל"א) חסידים הראשונים כו':

השמטות לסימן רס

בוצע על ב' ככרות שלמות חקר כ"ת אם הי' א' מהככרות סרך איסור אי מקרי שלימות והעיר ממתני' דטבו"י יש להעיר דלכאו' מפורש ברשב"א קידושין (נ"א) דבלחמי תודה אי פלגא הקדש

הו"ל פרוס ויש לחלק דמקצתו אסור גרע יותר כתוס' חולין (ע"ג) ד"ה חבורי אוכלין:

השמטות לסימן רעד

מג"א סקי"ד דקטנים אינם נכנסים למנין. העיר כ"ת יפה מב"ק (פ"ג). ולענ"ד מפורש כמג"א בירושלמי פסחים (פ"ז ה"ו) ונסלח לכל עדת בנ"י פרט לנשים וקטנים ובק"ע שאין מצטרפין לרוב:

השמטות לסימן רפח

העיר כ"ת במ"ש הט"ז סי' קס"ט דעל דבר שהוא מידת חסידות א"צ ת"ח להזהיר דהכוונה שא"צ להזהיר כמה פעמים כעי"ז בתוס' יבמות (ז') דדייק מדקתני הוציאוהו הוציאוהו תרי זימני דאי לאו דהוי אי' דאו' לא היו ממהרין כ"כ:

השמטות לסימן רצח

בתשובתו כתב שיש לדון אם להתיר שבות דשבות במקום פסידא של חשש גנבה. עשו"ת ב"א או"ח סי' כ' מ"ש דחשש גנבי מקרי הפסד לגבי היתר שבות ע"י עכו"ם וראי' מב"מ (ל"ב:) אדהכי והכי בטיל משוקי' א"נ אתי גנבי ושקלי וע' רמ"א או"ח סי' תקי"ח סעי' א' שמתיירא שלא יגנבו או שאר פסידא: השמטות לסימן שז

מג"א סקל"א העיר כ"ת דבזוז"ג דבטיל חד בחד גם דשיל"מ יובטל כתוס' מנחות (ס"ז.) ד"ה ותרומתו לגבי דבר שבמנין והנה בתוס' שם כתבו כן לגבי חלת ח"ל כיון דאקילו חד קולא דבטיל חד בחד הקילו גם בדבר שבמנין ואין ראי' להיכי דדין ביטול הוא מן הדין חד בחד. ואני כתבתי בקונטרסי תוס' שביעית מטעם דכל דברים החשובים כמו דבר שבמנין או דשיל"מ מקרי קבוע דרבנן א"כ היכי דמה"ד בטיל חד בחד מה בכך דהוי קבוע וכמחצה על מחצה דמי מ"מ גם חד בחד בטיל. אבל הערתי מזבחים (ע"ז) דאם לא קרב ראש א' מהן לא בטיל משום דרכו למנות והרי התוס' שם (ע"ד) כתבו דבע"מ בטיל חד בחד לר"א א"כ גם דבר שבמנין אמאי ל"ב דקבוע דרבנן לא גרע ממחצה על מחצה והיא הערה נפלאה:

השמטות לסימן שיח

במג"א סק"ד מתוס' שבת (י"א) דאע"ג דאין כרמלית בכלים כיון דמחובר לקרקע ל"ש כלי העיר כ"ת מב"ב (ס"ו.) אבל כבר הק' כן במהרי"ט במקומו ממתני' פ"כ דכלים דלבטל מתורת כלי בעי' קבעו ובנה עליו ותי' דשאני לענין שבת כיון דחברה גלי דעתי' שרוצה בביטולה ואין עלי' תורת כלי. ובתשו' כתבתי עפ"ז בביאור פלוגתת אביי ורבא בשבת (י"א) דאביי יליף מדתני וכן בגת דגמרי' גזל"ג אע"ג דהוי כרמלית ורבא אמר דלא איירי לענין שבת רק למעשר איתמר ונראה דאזלי לשיטתי' בשבת (קכ"ג) לגבי מחט שניטל חררה או עוקצה אמר אביי שבת אטומאה קרמית כו' אמר רבא מאן דקמותיב שפיר קמותיב מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא. ולפי"ז אביי לשיטתו שפיר למד מה דקתני וכן בגת דאיירי לענין שבת ואע"ג דאין כרמלית בכלים הכא שאני כיון דמחובר ל"ה כלי דל"ק לדידי' ממתני' דכלים משום דלא דמי שבת לטומאה כמו"ש המהרי"ט וכדאמר אביי שבת אטומאה קרמית. אבל רבא לשיטתו

דמדמי שבת לטומאה ע"כ א"א לפרש וכן בגת דאיירי לענין שבת ע"כ אמר וכן בגת לענין מעשר והיא הערה יקרה:

השמטות לסימן שמה

סעיף יא. מהו צוה"פ הביא כ"ת מירושלמי כלאים (פ"ד) דצוה"פ מן הצד מהני ועדיף היפך הש"ס דילן. כתבתי בזה בתשו' להעיר שי"ל דלא פליגי רק מר כי אתרי' כו' משום דאמר בעירובין (י"א) כי תניא ההיא בפתחי שמאי ובפירש"י מבואר דכל צוה"פ שאין קנה ע"ג וכגון צוה"פ מן הצד הוי בכלל פתחי שמאי. והנה בתוס' שם פר"ח פתחי שמאי פתחי א"י שהוא ארץ בני שם מבואר דבא"י דין אחר דמהני פתחי שמאי דבא"י אורחא ובח"ל לאו אורחא ולא ילפינן ח"ל מא"י ויש להעיר מירושלמי עירובין (פ"א ה"א) כמה יהי' ארכו יותר על רחבו כמ"ש ההין ברייא דארעא דישראל ופי' בק"ע דיליף מדרי א"י אבל יש לחלק דרק לשיעור מבוי ילפינן אבל למשוי פתח לא ילפינן דכל אחד לפי מנהג מקומו. ומעתה מתיישב שפיר בש"ס הירושלמי דמהני צוה"פ מן הצד דכי אתרי' דעבדי פתחי שמאי בארץ בני שם ומשא"כ ש"ס בבלי לפי מנהג מקומו בח"ל והיא הערה חדתא ונחמדה [והארכתי בתשו' נדפסה בס' תיקון יעקב סי' י"ג]:

השמטות לסימן שסב

מג"א סקכ"ח אי מותר לנחור התיישים בשביל העורות אי מקרי עושה סחורה העיר כ"ת מכ"ד ויש להעיר משבועות (י"א:) וכי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים א"ר משרשיא משום עורה כו' אע"ג דבפדי' להאכיל לכלבים איכא ג"כ אי' סחורה באי' מותר משום עורה רק דכן מצינו בבכורות (ל"א) מע"ב של יתומים מבליעו בעורו ואמרי' התם דרק בדרבנן מותר בהבלעה ולפי"ז התם בשבועות ג"כ דקבה"ב שאין פודין לכלבים הוא רק דרבנן לכך מותר משום עורה ועתו"ס שם ד"ה משום עורה ומזה ללמוד כדעת הפוסקים דגם אי' סחורה דרבנן ויש להאריך בזה:

השמטות לסימן תקנא

בברית מילה שהתפללו הצבור אחר עמוה"ש קודם הנה"ח אם לומר תחנון העיר כ"ת מתוס' פסחים (ה'.) דמשום דכשר שחיטת הפסח בדיעבד קודם התמיד מקרי זמן שחיטה. הנה לכאו' יש סתירה לזה מתדר"י ריש ברכות שלכך יוצא ק"ש של לילה אחר עמוה"ש אע"פ שאז יוצא ק"ש של יום מ"מ קורא אותה זמן לילה ע"י דין לכתחלה עיי"ש וזה דומה יותר לנ"ד בענין זמן עמוה"ש: השמטות לסימן תקפא

בט"ז סק"ה כתב כ"ת בישוב הר"מ דהשמיט אוקימתא דאית לי' הושענא אחריתא עפ"ד הש"ג סו"פ האורג קדמו בזה במרכה"מ ה' שבת:

השמטות לסימן תרמח

הביא קו' המפורשים בנס חנוכה שמצאו פך שהי' חתום בחותמו של כ"ג והרי בלאה"כ מותר משום ס"ט בר"ה וכ"ת כתב בזה פלפול עצום. אני אמרתי בזה דבר חדש דבפסחים (ט"ז) אמר והכתיב וכל משקה וגו' יטמא ומשני מאי יטמא הכשר ובצל"ח אות ס"ו דאפי' למ"ד טומאת עצמן יש להן אפשר דיטמא היינו הכשר וטומאת עצמן רק מקרא הוא טמא ואין עושה כיו"ב דממילא משקה מטמא אבל יטמא דקרא הוא להכשר וממילא משקין אין עליהן שם טמא כלל ונפ"מ דלר"מ אפי' בקדשים טו"מ לט"א ל"ד דלא נוכל למילף מקרא והבשר אשר יגע בכל טמא שהרי משקה לא איקרי טמא. ומעתה נ"ל חדשות דס"ט ברה"י שטמא ודאי וס"ט בר"ה טהור ודאי הוא רק באוכלין דכתיב כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל ילפינן לה מסוטה דכ' ונסתרה והיא נטמאה משא"כ במשקין דלא איקרי טמא הוי רק כשאר איסורין. ומתורץ בזה דברי הרא"ש במתני' טהרות (פ"ד מ"ז) בספק משקין ליטמא טמא הק' בגליון הרא"ש אמאי לא חשיב לה לעיל מ"ה על ו' ספיקות שורפין את התרומה ותמה במ"א דלדבריו תקשי מכל ס"ט ברה"י שהרי גם הכא במשקין אינו טמא רק ברה"י וע"כ כתב שהגה זו מתלמיד טועה ולהנ"ל באמת ספק משקין אינו מדין ס"ט ברה"י רק כפירש"י פסחים (ט"ז) בספק משקין ליטמא טמא משום סד"א לחומרא ומדוייק היטב בפירש"י שלא כתב משום ס"ט ברה"י עד לבסוף בדברי ר"י דגם לטמא אחרים דאו' והוא משום דרק לר' יוסי דיטמא דקרא לטומאה לא להכשר דלדידי' משקה איקרי טמא כמו"ש הצל"ח שם משא"כ לדידן דיטמא היינו הכשר. ועפ"ז מתורץ קו' התו' פסחים (ט"ו) ד"ה חבית דאי ברה"י ספיקו טמא כו' ולהנ"ל י"ל דאפי' ברה"י ל"ה רק ספק

ובזה יבואר הסוגיא דידן הנה בגוף הדבר דמלתא דאתיא בק"ו דטרח וכ' לה קרא י"ל בטעמו דכיון דאין עמה"ד ובהק"ו לבד לא סגי ליענש עליו ומשו"ה טרח וכ' לה קרא כדי ליענש ואפי' אי טרח וכ' בעשה מ"מ כבר נודע מדברי הה"מ שהובא בצל"ח פסחים (כ"ד) ובכמ"ד דהיכא דאיכא ק"ו וגם עשה עמה"ד ע"ש ובזה י"ל בפלוגתא דר"א ור"י הנ"ל אי היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא טרח וכ' לה קרא דפליגי בזה אי נימא אעמה"ד א"כ י"ל דטרח וכ' לה קרא דצריך להקרא ליענש ומשו"ה אפי' אי איכא למידרש לא דרשינן אבל למ"ד עמה"ד ומהק"ו לחודא הוי ענשינן ולמה לי קרא לזה ומשו"ה היכי דאיכא למידרש דרשינן ורק אי ליכא למידרש בע"כ אנו רואין דטרח וכ' לה קרא וז"נ. ובזה י"ל בהא דפליגי אביי ורבא בבכורות (נ"ד ב') ובתוס' שם ד"ה אמר אביי וס"ל לאביי שם דמלתא דאתיא מק"ו דטרח וכ' לה קרא דמ"מ היכי דאיכא למידרש דרשינן ורבא

חולק עליו וס"ל דמ"מ אמרי' טרח וכו' דלשיטתייהו אזלי דאביי דס"ל בסנהדרין (ע"ה א') דעמה"ד ומשו"ה ל"צ קרא ליענש דגם מק"ו עונשין ומשו"ה ס"ל דבאיכא למידרש דרשינן אבל רבא יסבור דאעמה"ד ומשו"ה לא ס"ל דהיכי דאיכא למידרש דרשינן וא"ש: והנה לתנא דבי לוי דמיותר אליבי' הקרא דבני ישראל ויליף מיני' זרות והרי יקשה דלמא אתא וכנ"ל ובע"כ דלזה ל"צ קרא דממילא משמע לבנ"י דלעכו"ם איכא ק"ו שבש"ס והיכי דאיכא למידרש דרשינן בע"כ ס"ל עמה"ד ויש לומר דלוי דהי' תלמידו דרבי ובספרי ריש נשא מבואר דרבי ס"ל עמה"ד דאם נדחו טמאים ממחנה הלוי הקל וכיון דס"ל ללוי עמה"ד אייתר לי' קרא דבני ישראל ומשו"ה יליף מזה זרות. והנה בירושלמי מגלה (פ"ד ה"א) ובירושלמי ברכות (פ"ז ה"א) מבואר דפליגי ר' ישמעאל ור"ע שם וס"ל לר"ע שם דעמה"ד ור' ישמעאל ס"ל אעמה"ד ע"ש. ומעתה לר' ישמעאל לשי' דע"כ דגם אי איכא למידרש לא דרשינן וטרח וכ' לה קרא כדי ליענש והקרא דבנ"י לא מיותר דהו"א דרק בעו"כ אזהיר אטומאה ואע"ג דאתיא בק"ו מ"מ לא הו"א דבשביל זה הפי' רק לישראל רק טרח וכ' לה קרא כדי ליענש עליו אבל בישראל ל"ה מחייב ומשו"ה מבואר בקרא בפי' מבני ישראל דמוזהרין אטומאת הגוף וממילא זרות מקרא לא שמעינן וצריך לימוד אחר וא"ש והוא נכון ע"ד הפלפול בעה"ש:

ובאופן אחר י"ל בביאור השיטה וליישב גם קו' התוס' הנ"ל הנה בלשון הש"ס שהקשה ולמיעוטא מאי אי למיעוטא עו"כ השתא ציץ לא מרצה דאמר מר ובעו"כ בין בשוגג בין במזיד לא הורצה בטומאה קרב ולמ"ל הא ק"ו לימא בפשי' כמו לעיל בש"ס אי למיעוטא קרבן נשים קרבן נשים בטומאה קרב וה"נ לימא כן אי למיעוטא קרבן עכו"ם קרבן עכו"ם בטומאה קרב וצ"ל בסברת הש"ס דבשלמא בקרבן נשים פשי' לי' להש"ס דלא גרע קדושתיה מקרבן אנשים אבל קרבן עכו"ם אי לאו ק"ו הו"א דאין קדושתה חמור כ"כ ולא מחייב עלה משום טמא ששימש ומשו"ה צריך ק"ו דהרי אפי' בטומאת עולין דבישראל מרצה ציץ בעכו"ם ל"מ. והנה בגוף הק"ו דלא קריב בטומאה בעכו"ם אכתי קשה דלמא עכ"פ ממעט דלא מחייב עלה מיתה משום טמא ששימש אע"ג דבאמת לא קרב בטומאה וכבר העיר בזה הטה"ק אבל באמת לק"מ דלזה מהני הק"ו דכיון דמצינו בטומאת עולין דלא מרצה מה דבישראל מרצה מכ"ש דלא יגרע מקרבן ישראל אפי' לענין חיוב טמא ששימש והקשה הש"ס שפיר אבל עדיין יקשה כיון דצריך ק"ו הא דבישראל מהני ריצוי ציץ מה דבעכו"ם ל"מ ובלא הק"ו הו"א דהקרא ממעט טומאת עכו"ם בטמא ששימש דא"ח מיתה והרי הקרא דוינזרו אשמעינן תרווייהו דאסור לכתחילה וגם אי שימש חייב מיתה וא"כ כיון דבישראל הא דמהני ריצוי ציץ הוא רק

בדיעבד אבל לכתחלה אסור גם בישראל בטומאת עולין וממילא דעל לכתחלה ליכא ק"ו עכו"ם מישראל דהרי גם בישראל אסור לכתחלה רק בדיעבד כשזרק הורצה וכיון דליכא ק"ו וא"כ שוב י"ל דהקרא ממעט קרבן עכו"ם דג"כ לכתחלה אסור בטומאה ומ"מ בדיעבד א"ח מיתה בטמא ששימש ובשלמא אי בישראל הי' מותר גם לכתחלה הי' ניחא דהי' הק"ו דלא מגרע עכ"פ לענין חיוב מיתה בעכו"ם כיון דחזינן דבעכו"ם חמיר טפי לענין ריצוי ציץ אבל להנ"ל דגם בישראל אסור לכתחלה שוב ליכא ק"ו ושוב איצטריך מיעוטא לענין ח"מ וכנ"ל. אבל באמת הדבר נכון לפמ"ש תוס' לקמן (צ"ב א') דהא דל"מ ריצוי ציץ לכתחלה ורק בדיעבד אם זרק הורצה זה רק מדרבנן אבל מה"ת מהני אפי' לכתחלה ע"ש וא"כ הכא דקאי אקרא שפיר עביד ק"ו דבעכו"ם ל"מ לענין חיוב מטעם טמא ששימש מק"ו מטמא ששימש בישראל וכנ"ל וא"ש וז"ב: והנה בטה"ק לקמן (צ"ב) תמה באמת על התוס' מנ"ל בפשי' דרק מדרבנן לא יזרוק ומה"ת מותר אפי' לכתחלה ע"ש. ובאמת כי התוס' אזלי בשיטתם בגיטין (ד' א') דמה"ת ל"ש לחלק בין לכתחלה לדיעבד ואם לכתחלה ל"מ גם בדיעבד ל"מ ע"ש וכ"כ תוס' סנהדרין (ג' א') ד"ה ע"ש ומשו"ה בע"כ הא דרק בדיעבד הורצה ציץ הוא רק מדרבנן ומה"ת מותר גם לכתחלה אבל באמת אין הדבר מוסכם ע' תוס' חולין (י' א') כתבו דגם בדאורייתא מצינו לחלק בין לכתחלה לדיעבד ובכמ"ד צריכין שינה עליו הכתוב לעכב ע"ש והדברים עתיקין ובאמת כי ד"ז תלוי בפלוגתא דאביי ורבא בתמורה (ד') בהא דכ"מ דא"ר ל"ת אע"מ אי ל"מ ואביי ס"ל דבדאורייתא מהני בדיעבד ורק לכתחלה אסור גם מה"ת ולשי' אסור לזרוק הכא לישראל ושוב ליכא ק"ו ויכול לפ"ז כוונת הקרא דבנ"י למיעוטא קרבן עכו"ם דא"ח מיתה משום טמא ששימש וליכא קרא על זרות וזה שי' ר' ישמעאל ג"כ דס"ל בתמורה שם כאביי ורק משום תעזוב יתירא ע"ש ותבין ומשו"ה ר' ישמעאל לשי' צריך לימוד אחר אבל תנא דבי לוי ס"ל כרבא ואיכא ק"ו ול"צ להא דלתחייב משום טמא ששימש בקרבן עכו"ם ובע"כ ללמד על זרות וא"ש ודוק היטב: תושלב"ע: